

3 მ მ ე მ ს ი
ი ღ ი ა ღ ა

მსოფლიო დიკტანტურის
გეგმარება

«საქართველო»

თბილისი

1924

ჰმჭეჩმსი

ილიაძე

«გაგაჩილი სქემატი»

ნ. პ. ჯ.

215

მსოფლიო ლიტერატურის
ბიბლიოთეკის სარედაქციო საბჭო

ბრიგულ აბაშიძე
ალექსანდრე
მზია ბაქრაძე
ბაჩანა ბრეგვაძე
თენგიზ ბუაჩიძე
ალექსი ჯორჯაშვილი
დავით დუნდუა
თამარ მერისთავი
გაბაღი თოფაძე
ცოლა თოფაძე
მისხილ კვამლაძე
დავით ლაშქარაძე
კონსტანტინე ლორთქიფანიძე
მღვთაშვილი
გივი მელაძე
გიორგი ნატროშვილი
შოთა სულაბერიძე
გურამ ფანჯიკიძე
იოსებ ქიქოძე
სიმონ ყაუხჩიშვილი
ნიკო ყიფიასვილი
დემან შინგაშვილი
ოთარ ჩხეიძე
გიორგი ციციშვილი
გივი ციციშვილი
მასტანაძე
მასტანაძე

მედიკალურიდან თარგმანა,
წინასიტყვაობა და შენიშვნები დაურთო
რომან მიმინოშვილმა

რედაქტორი
ბაჩანა ბრეგვაძე

მხატვარი

ლადო ბრიგულაძე

ილუსტრაცია სუბერზე მ. კიკოშვილი

87965

სიტყვა პომეროსზე

საოცარი შემოქმედო

ქვეყნად არ შობილა ხელოვანი, მასზე დიდი ძეგლი რომ აეგოს, ქვეყნად არ შობილა მომღვაწი, მასზე მეტი თაობა რომ აღეზარდოს, ქვეყნად არ შობილა ადამიანი — ათასობით წლები ეცხოვროს და მასაგით ჭაბუკი დარჩენილიყოს.

თქმულებამ იგი მოხუცად და ბრმად შემოგვინახა. იქნებ იმიტომ დააბერა და დააბრმავა ხალხის ფანტაზიამ, რომ პომეროსი ათასი წლისა უნდა ყოფილიყო, რათა ის შეეძენა, რასაც ერთი კაცის სიცოცხლე არ ჰყოფნის, სხვა თვალი უნდა ჰქონოდა, რომელიც იმას დაინახავდა, რასაც მოკვდავის თვალი ვერ იხილავს...

პომეროსი — ეს არის საოცარი ფერწერა, საოცარი იმიტიზმი, რომ იგი არ ქმნის წამიერ მშვენიერებას, რომელსაც ჰქონდა დასაწყისი, შენ რომ არ გინახავს, და ექნება დასასრულიც, შენ რომ ვერ ნახავ. პომეროსი — ეს არის მოძრავი ფერწერა...

ორი მხარე — ფერწერული და მუსიკალური ანიჭებს პომეროსის პოემებს განუზომებელ მშვენიერებას. გულდასმით თხრობასთან, გმირთა დიალოგებში გამოხატულ დიდ ენებათა ლეღვასთან ერთად მუსიკა და ფერწერა პქმნის წარუშლელ შთაბეჭდილებას.

აი, როგორ გადმოსცემს პომეროსი აქვეყნა მხედრობის გამოცრას ბრძოლის ველზე... თუმცა, ნუ ავიწყრდებით. იქნებ სჯობდეს, რამდენიმე წინასწარი შენიშვნა გავაკეთოთ. პოეტს სწირდება აჩვენოს საომარი მანერის მსმტაურობა. კი არ მოგვითხროს, არამედ სწორედ რომ უნდა გავჩვენოს ამისათვის მან უნდა დაგვარწმუნოს, რომ: 1. ლაშქარი გარეგნულად მშვენიერი სანახაია და ამ მშვენიერებაში რაღაც საშიშროება იგრძნობა; 2. ლაშქარი არა მარტო მშვენიერია, არამედ საოცარი სისწრაფით მოქრის და ეს მით უფრო ზრდის საშიშროების გრძნობას; 3. ლაშქარი მშვენიერად არის, სწრაფიც, მაგრამ ამავ

დროს მრავალრიცხოვანიც. შესაბამისად იზრდება საშიშროების გრძნობა; 4. სიმ-
რავლე თავისთავად საშიშია, მაგრამ მით უფრო საშიშნელია, როცა ეს სიმრავ-
ლე აქტიურია, ისე აქტიური, რომ თავიდან ვერ მოიშორებ; 5. მაგრამ ვინ
ჰყავს ლაშქარს მეთაურობად, ძალუძთ თუ არა მათ ღირსეულად გაძლოლა?
ლაშქარს მარჯვე წინამძღოლები ჰყავს; 6. როგორია მხედართმთავარი? (ჩუ-
დართმთავარი აგამემნონია, იგიც მშვენიერია; 7. მშვენიერება არ კმარა —
აგამემნონი ამავე დროს საშინელ ძალას ფლობს.

ალბათ, მკრეხელობა ასე პუნქტებად დაშლა იმისა, რაც ჰომეროსმა ერთ
სურათად წარმოგვიდგინა და შვიდი ვრცელი შედარებით გვაჩვენა:

1. თითქმის მთის თხემზე აგარდნილა ცეცხლი სასტიკი,
უსიერ ტყეს წყავს, შემოგარენს ანათებს ალი:
სპილენძი ისე ლაპლაპებდა, როს სპა დაიძრა,
შუქს ჰფენდა ეთერს და ელავდა ვიდრე ცათამდე.
2. ვით უთვალავი ფრინველების გუნდი და გუნდი —
გრძელყელიანი გედების და წეროებისა
აზიის ველზე, კავსტრიოსის სანაპიროზე
აქეთ და იქით დაფრთხილებს, ფრთებს ატყლაშუნებს,
მაღლით შრიალით დაეშვება, ისე გაცვივდნენ
აქაველები კარგებიდან, ხომალდებიდან
სკამანდრიოსის ველზე, და მყის ცხენთა ფლოქვებქვეშ,
გმირების ფეხქვეშ აგუგუნდა საზარლად მიწა.
3. სკამანდრიოსის ველს მოედო სპა უთვალავი,
როგორც ფოთლები, ვით ყვავილნი ვარდობისთვეში.
4. ვით უთვალავი ბუზთა გუნდი რიალ-რიალით
ირევა სოფლად, მწყემსის ქოხთან, გარშემო უვლის,
გაზაფხულის ჟამს, რძე ქოთნებში როს მიჩხრიალებს,
ისე ურიცხვი იყო ჯარი აქაველების,
გულანთებული მტრის გათელვის, ბრძოლის წყურვილით.
5. როგორც მწყემსები, თხათა არვე რომ აირევა,
გამოარჩევენ სხვა მრავალთა შორის თავისას,
ისე აწყობდნენ ჯარს რაზმებად წინამძღოლები.
6. მათ შორის იყო აგამემნონ ერისმთავარი,
თვალებით ჰგავდა და იერით ზევსს მესხმტყორცნელს,
არესს — სხეულით, ხოლო მკერდით — თვით პოსეიდონს.
7. როგორც მთელს ჯოგში ერთი კურო გამოირჩევა
და ახოვნებით ყველა მოზერს დაჯაბნის ხოლმე,
იმ დღეს ისეთი ძალა მისცა მაღალმა ზევსმა
ხალხთა მეუფე აგამემნონს, გმირს ურჩეულს.

(ქება მეორე, ტ. 455-483).

აქ ისეა ერთმანეთში ჩაწნული ომისა და მშვიდობის სურათები, რომ ადა-
მინის ცხრვრების მთლიანი პანორამა იქმნება. ის, რაც გინახავს და განგიც-

დია, კიდევ ერთხელ ცოცხლდება შენს წინაშე, რათა დაინახო ისიც, რასაც
ბოეტი გვთავაზობს. ერთი წამით არ იკარგება ღვთაებრივი ნებით სალაშქროდ
გამოსული მეომრების კავშირი მშობლიურ მიწასთან, ბუნებასთან, მშვიდობიან
ცხოვრებასთან.

განუგებებულ ელფერს აძლევს ჰომეროსის პოემებს მდიდარი და მრავალ-
ფეროვანი ეპითეტები, მათ შორის მუდმივი ეპითეტები, რომლითაც ამკობს
პოეტი ღმერთსა თუ გმირს, რითაც ხაზს უსვამს მის ამა თუ იმ თვისებას.
გავიხსენოთ ეს მუდმივი ეპითეტები:

ღრუბელთბატონი, ნამა უკვდავთა და მოკვდავთა ზევსი; შორს-
მოისარი, ვერცხლისმშვილდოსანი აპოლონი; თვალმცეცხლია, პა-
ლასი ათენა; მხრებქათათა, დედოფალი ჰერა; კოჭლი ჰეფესტო;
მიწისმრეველი პოსეიდონი; გარდისთითება ეოსი; ვერცხლის-
ფერმუსლიანი თეტასი; კვიპროსელი, ამოდ მღიზარი აფროდიტე;
კაცთმუსვრელი არესი; ფეხმარდი აქილეუსი; ქერათმიანი მენე-
ლაოსი; ხალხთა მეუფე აგამემნონი; ტკბილშოუბარი ნესტორი;
მკუაულევი ოდისეუსი, ზუღსოვლეგარე პექტორი; დალაშმშვენიერი
ვილენი; ქალმშვენიერი აქათა; საზარკულმშვენიერი აქაველები;
ღვინისფერი ზღვა; გრძელზრდილიანი შუბი; სპილენძისფერი ტა;
ფრთიანი სიტყვა; ოქრომრავალი მიკენი; ცხენმრავალი არგოზი;
მრავალქედიათი ოლიმპო...

ჰომეროსი ეპითეტებს, შედარებებს, მოქმედ გმირთა სახელებსაც ოსტა-
ტურად იყენებს მუსიკალური ფონის შესაქმნელად. ამ მხრივ საკმარისია მოვი-
ყვანოთ ერთი ამონაწერი „ილიადიდან“, სადაც უბრალო ჩამოთვლა აქილეეს-
თან მისასამძიმრებლად მისული ზღვის ნიმფების — ნერეიდებისა, რომელნიც
გმირს დეიდებად ეკუთვნოდნენ. ოცდაცამეტი ნერეიდის სახელები ისეა ჩა-
მოთვლილი, რომ იქმნება ერთი მუსიკალური პაუზა, რომელიც მოჰყვება გულ-
შემზარავი გლოვის სცენას („თმებს ბუწუწებად, ზღუჯა-ზღუჯა იწეწდა გმი-
რი. ქორფა ქალები, აქილეუსის ტყვენი აკივლდნენ, დარდმორეულნი გამოცვი-
დნენ სწრაფად კარგიდან, შემოევივნენ პელიდს, სიმწირით იმტვრევდნენ თი-
თებს და მჯილს იცემდნენ, სანამ მუხლი არ მოეკვეთათ...“). თუ გავითვალის-
წინებთ იმას, რომ ჰომეროსის პოემებს პროფესიონალი აედები ასრულებდნენ —
როგორც მუსიკალურ ნაწარმოებს, ადვილი გასაგები იქნება ეფექტი, რასაც
სახელთა უბრალო ჩამოთვლაც კი მოახდენდა. ეს მუსიკალური ეფექტი იგრძ-
ნობა თარგმანშიც:

მოვიდნენ: გლაკვე, თალეია და კიმოდოვე,
სპეიე, თოე, ნესაიე, მკვირცხლი ჰალიე,
კიმოთოე და აკტაიე, ლიმნორეია,
იაირა და ამფითოე, მელიტე, დოტო,
აგავე, პროტო, დინამენე, ნაზი ფერუსა,
დექსამენე და ამფინომე, კალიანერა,
დორის, პანოპე, მშვენიერი გალათეია,
ნემერტესი და აპსეიდესი, კალიანასა,

იანეირა და კლიმენე და იანასა,
ორეითვია და მაირა და ამათეა...
(XVIII, 39-48).

ამ ციტატით მკითხველს შეუძლია წარმოიდგინოს მთლიანად „ილიადის“ ეგვონიურობაც, რომლის გადმოტანა თარგმანში, ცხადია, იშვიათად ზერსდებოდა. მაგალითად, როგორ შეიძლება გადმოიცეს, თუნდაც პოემის პირველივე ტაქტის მუსიკალური ეფექტი, რომელიც ხმოვანთა კანონზომიერი მონაცვლეობით არის მიღწეული და ქმნის ერთგვარ მუსიკალურ „სინუსოიდს“? ყურს საამოდ ხედება ხმოვანთა ასეთი მონაცვლეობა:

გია-გეი-გა-გეია...

(Μῦνον ᾄδε, ᾄδ', Πηλεΐδης...)

ჰომეროსის პოემების აღქმა, მით უმეტეს, მათი თარგმანა იმით არის გართულებული, რომ განწყობილება, რომელსაც პოეტი ქმნის, დაფუძნებულია არა მხოლოდ ლიტერატურულ ზერზეზე, არამედ ხელოვნების სხვა დარგთა საშუალებებზეც. ჰომეროსის პოემები, კერძოდ, „ილიადა“ არის სინთეტური ხელოვნების შედეგები, რომელშიც არ შეიძლება უგულვებელყოფა პოეტურ-მხატვრულ აზროვნებასთან ერთად ფერწერულ-მხატვრული აზროვნებისა, მუსიკალურ-მხატვრული აზროვნებისა და თვით თეატრალური ხელოვნებისა. თუ საერთოდ ჭეშმარიტი პოეტური ქმნილების მოწყვეტა არ შეიძლება ხელოვნების სხვა დარგებიდან, თუ მეტნაკლებად ყველა პოეტურ შედეგში გარკვეული მნიშვნელობა აქვს მის ფერწერულ და მუსიკალურ მხარეს, ეს მით უფრო ითქმის ჰომეროსზე. მით უფრო ითქმის არა მხოლოდ იმიტომ, რომ საქმე გვაქვს მხატვრულ ფენომენთან, რომელიც „ნორმისა და მიუწვდომელი ნიმუშის მნიშვნელობას ინარჩუნებს“ (კ. მარქსი), არამედ იმიტომაც, რომ „ილიადა“ და „ოდისეა“ თავის დროზე შეიქმნა არა მხოლოდ საკითხავად, არამედ შესასრულებლად და მოსასმენად. სულგანაზულნი ისმენდნენ ბერძნები ათასობით ტაქტებს ტროის ომის შესახებ და სწორედ მათ მიერ მოსმენილი ნაწარმოები იყო ის „ილიადა“ და „ოდისეა“, რაც ჩაიფიქრა ჰომეროსმა. მისი ქმნილება ამ შესრულებისა და მოსმენის პროცესსაც გულისხმობდა. დღეს ჩვენს სცენაზე კვლავ ცოცხლობს სოფოკლეს „ოიდიპოს მეფე“, ევრიპიდეს „მედეა“, შექსპირის ტრაგედიები, მაგრამ კაცობრიობა ვეღარ დაიბრუნებს იმ პარველიოვად „ილიადას“, რომელსაც ისმენდნენ, როდი კითხულობდნენ.

სწორედ ამიტომ ჰომეროსის პოემების დღევანდელმა ინტერპრეტატორმა და მთარგმნელმა უნდა სცადოს მკითხველამდე მიიტანოს შემოღებისდაგვარად მშვენიერება მისი ქმნილებისა, ხელთუქმნელი ალმასის არც ერთ წახნაგს არ მოაკლდეს ბრწყინვალეობა.

„ილიადა“ არის გარდასულ ეპოქათა უბადლო სარკე, რომელიც გადმოგვცემს ომისა და მშვიდობის ვრცელ პანორამას, ადამიანური ვნებების სურათს, ხასიათთა და ინტერესთა შეჯახებას, მშვენიერებას იმ მაღლისა, რასაც სიცოცხლე ჰქვია. ამიტომაც მრავალი საუკუნის მანძილზე ჰომეროსის ეპოსი განსაზღვრავდა და ასაზრდოებდა მშვენიერ ანტიკურ, ბერძნულ და რომაულ ლიტე-

რატურას, დიდ გავლენას ახდენდა შემდგომდროინდელ მსოფლიო ლიტერატურაზე.

ჰომეროსის მიერ აღწერილი სურათები მონუმენტურია, თითქოს ხელშესახები ხდება მოვლენისა თუ მოქმედების მასშტაბურობა, სიდიადე. მკითხველს სჯერა, რომ ზევსი მართლაც ღრუბელთბატონია, იმდენად ძლიერია ყველა ღმერთზე, რომ ერთად შეუძლია შესარკინებლად გამოიწვიოს. მისი საშინელი ძალა სულ უბრალო მოქმედებაშიც ჩანს. აქილევის დედას თეტისს ღმერთი პირდება, რომ მისი ვაჟის შეურაცხყოფისთვის შურს იძიებს. თეტისი მუხლთ ჩახევიან ღმერთთა მეუფეს და დასტურს ელოდება. ზევსი თავსაც კი არ ზრის, შავ წარბებს დეკუშებს დაბლა. ეს საკმარისია, რომ ღმერთის თავზე თმები შეირხვს და იბრას მთელი ოლიმპო:

ოლიმპოსის ნიზნად მივს დახარა შავი წარბები.

მისცე კრონიდის უჭკნობ თავზე სურნელოვანი

თმები შეირხა და ოლიმპო იბრა დიადი.

(I, 528-530).

საშინლად განრისხდა აპოლონი, როცა მისი ქურუმი შეურაცხვეს ამ მრისხანების გადმოსაცემად პოეტი ასე აგვიწერს ღმერთის გადმოჭრას ოლიმპოდან:

გული ირისხა, გადმოიჭრა ოლიმპოს მთიდან.

ბეჭვზე კაპარჭი მოსალტული, მშვილდი მოგვდო

და ფრთოსან ისრებს აწივლებდა სისწრაფე სრბოლის, —

ღმერთი მაღალი მოღელავდა პირდამიანი.

(I, 43-47).

ასეთი კოსმიური ნაბტომის წარმოდგენას ან ზევსის ტიტანური ძალის გათვალისწინებას ხელს უწყობს ნაცნობი მასშტაბები და მოვლენები — გასროლილი ისრის „აუზუნი და მიწისმერა. ისრის სისწრაფით უნდა გამოქროლილიყო ღმერთი, რომ მის ბეჭვზე კაპარჭში ჩაქედნილ ისრებს ზუზუნნი დაეწყოთ. რა ძალა უნდა ჰქონოდა ზევსს, რომ მისი წარბის დახრას ოლიმპოს ქედი შეერყია!

კოსმიურ მასშტაბებს და ღვთაებრივ ძალებს არ კრიდება ჰომეროსი, როცა თავისი გმირების მრწამსებს აწერს. ჰეტორი საბრძოლველად აწყობს რაზმებს, მისი კაშკაშა მუზარადი ხა „კრაზნი“ გაივლებს, ხან სხვაგან გაიბრწყინებს:

როგორც ვარსკვლავი გამომწვავდა ღრუბლის ქუდიდან,

დროდადრო ბრწყინავს და დროდადრო მიიშალება,

ისე ჰეტორიც, მეწინავე სპათა დამწყობი,

კვლავ მიომართა ბოლო რიგებს უბრუნდებოდა.

რვალი ელაგდა, როგორც ველა ვეიონ ზევსის

(XII, 22-66)

დიდებულია აიანტის ბრძოლის აღწერაც:

როგორც მდინარე ველს დატბორავს დიდრობისაა,
მთით მოვარდნილი, ზეესის თქემით დამძიმებული,
მუხას მოათრევს, ფიჭვის მორებს, ადუჯუს მორებს
და შლამს თუხთუხით მიაქანებს ღვინისფერ ზღვისკენ,
ისე ყოველი აამტუტა ტელამონიდან —
ცხენ-კაცს აპოზდა...

(XI, 492-497).

მაგრამ იგივე აიანტი, როცა იგრძნობს, რომ აღარ შეუძლია წინ აღუდგეს
ტროელთა მხედრობას, ბრძოლის ასპარეზს სტოვებს. პოეტი აქაც შესანიშნავ
შედარებას ბოულობს:

უკუმიიქცა, ვით ნადირი, თვალს აცეცებდა
და ფეხბერეფით გაეცალა ნელ-ნელა ტროელთ.

(XI, 546-547).

ბრძოლის გუგუნის გადმოსაცემად ჰომეროსი არაერთხელ მიმართავს ბუ-
ნების ძალებს, ამოხოქრებულ სტიქიონს — მღელვარე ზღვას, ქარიშხალს, ხან-
ძარს:

ზღვის ნაპირებთან ასე შმაგად ზვირთი არ ბორგავს,
გამოტყორცნილი ბორეასის მძვინვარე სუნთქვით,
კოცონიც ასე არ გუგუნებს ხანძრად ქცეული,
როს მოედება მთაში ტევრს და ხეებს ნთქავს ხარბად,
ქარი არ ღმუხის მაღალმთიან მუხის წვეროზე,
როს დააცხრება ხეს მძვინვარე, გაშმაგებული,
როგორც გრგვინავდა ხმა ტროელთა და აქაველთა...

(XIV, 394-400).

პოეტი ზოგჯერ მიმართავს არაზუსტ შედარებას და ერთი შეხედვით
თითქოს ორ საპირისპირო სურათს ათანაბრებს:

თითქოს მჭუხარედ ეხეთქება ზღვა სანაპიროს,
ზვირთი ზვირთს მისდევს, ზეფიროსით აგორებული,
ზღვის შუაგულში აქოჩრილი, გრუხუნით კლდეზე
დაშლილ-დაფშვნილი, როს კლდის უკან ნელი ტყლამუნით
ტალღა და ტალღა მარილიან ქაფს მოიყენებს.
ასე მიჰყვება დანაელთა ფალანგი ფალანგს,
ბრძოლად ისწრაფვის, ზელადების ბრძანება ისმის,
თვით მეომარნი კრინტს არ სძრავენ, საკითხავია —
ამდენ ხალხს მკერდში დახშობია ბგერა ყოველი?

(IV, 422-430).

ზღვის მჭუხარება, კლდეზე შეხეთქება თითქოს აქ არაფერი მოსატანია,
რაკი ლაშქარი უხმაუროდ მიდის. მაგრამ ავტორი ამით ხაზს უსვამს მის პო-
ტენციურ ძალას, შედარება გამოყენებულია ლაშქრის მომავალი მოქმედების
წარმოსადგენად, ხოლო უშუალოდ ამყაინდელ მის მოპარებას პოეტი ადარებს
კლდეზე შეხეთქებული დაშლილი ზვირთის წყნარ ტყლამუნს, როცა იგი კლდის
უკან ნელა მიიქცევა ნაპირიდან.

არანაკლებ შთამბეჭდავია შედარებები, როცა საომარ ეპიზოდს სცვლის
მშვიდობიანი ცხოვრების სურათები. ეს სურათები ერთმანეთს უდარდება, რა-
ღაც ერთი გარეგანი ნიშნის მიხედვით. აიანტი ტელამონის ძე და აიანტი თიდე-
სის ძე ერთმანეთის გვერდით იბრძვიან, მტრის რიგებში გზას იკაფავენ. ბუ-
ნებრივია, ისინი ხან მხარდამხარ დგანან, ხან ერთმანეთს ოდნავ სცილდებიან.
ასევე არიან უღელში შემზული ხარები. ისინი წინსვლის დროს გან-გან იწევენ,
მაგრამ უღელი აიძულებს კვლავ ერთმანეთს დაუახლოვდნენ. მხოლოდ ეს არის
მსგავსება ამ ორ სურათს შორის, სხვა ყველაფერი საპირისპიროა: ხარების
ტაატი სიარული და აიანტების სამკვდრო-სასიცოცხლო ბრძოლა. და სწორედ
ეს დაპირისპირება კიდევ უფრო მკვეთრად წარმოაჩენს მეზრბოლთა გულმო-
გინებას და მკითხველი უკვე თავისთავად ახდენს შედარებას ხარების წევრ
გადაწეწილ ბელტებსა და აიანტების მიერ მოკლულ ტროელთა შორის:

უღელში შემზულ ხარებს გააქვთ სვე ზოდაბუნზე,
ზაფხებს, ტოლძალებს. მიათრევენ გულდაგულ ერქანს,
რქის ძირას ოფლი ჟონავს. ჯუფთად გლიან ტაატი
და სვლის დროს ქედი ქედთან მიდის, რომ კვლავ დასცილდეს.
სვეს გაიტანენ და ბელტები ბელტებზე წვება.
ასევე ერთუროს მხარში ედგნენ აიანტები.

(XIII, 703-708).

ჰომეროსი ზედმიწევნით იცნობს ადამიანის ფიქოლოგიას, რეალისტურად
ასახავს მთელი მხედრობის განწყობილების ცვალებადობას. მან შესანიშნავად
იცის, რომ ომი, რომელიც ბერძენთა გარკვეული წრის ინტერესებს ემსახურე-
ბოდა და გაჩაღებულიყო მენელაოსის ღირსების დასაცავად, არ შეიძლებოდა
ყველა მებრძოლს გულთან ახლოს მიეტანა. ომს მოჰქონდა დიდება, სიმდიდრე,
მაგრამ მასვე მოსდევდა წლოვით გაგრძელებული შრომა, სისხლისღვრა და
სიკვდილი. ამიტომ საკმარისი იყო, გამოსაცდელად აგამემნონს ლაშქრისთვის
მოეწოდებინა, შეეწყვიტოთ ბრძოლა და სამშობლოში გავეშუროთო, მთელს
მხედრობას დაუარა დაუოკებელმა სურვილმა, სასწრაფოდ ჩაეშვათ ზღვაში ზო-
მაღლები. და სწორედ აქ იჩინა თავი პოეტის უტყუარმა რეალისტურმა აღღომ:
მთელს ლაშქარს როდი ესმოდა მხედართმთავრის სიტყვა, მაგრამ წინა რიგებში
შექმნილი განწყობილება ყველას გადაედო:

მისმა ნათქვამმა შეძრა სული, ყველა მებრძოლი
აფორიაქდა, გინდ სმენოდა და გინდა არა.

(II, 142-143).

ოდისევესმა უმაღლესი იგროსი საერთო სულიკვეთებით აღტყინებული ბრბოს ფსიქოლოგია: ბევრმა თვითონაც არ იცოდა, რას აკეთებდა, მაგრამ სტიქიურად წამოჭრილ მისწრაფებას აპყვა. ბრძენმა ოდისევესმაც ისარგებლა ამით და ბევრიც დააშინა:

მან გამოგვცადა, მაგრამ ახლა დასჯის აქაველთ,
თანაც ზომ ყველა არ გვესმოდა, რასაც ბრძანებდა.

(II, 193-194).

ამ მომენტში იჩენს თავს მეამბოხე თერსიტე, იგი ამხელს მხედართმთავრებს, რომელთაც ომი ხელს აძლევთ. იგი მხედრობას ლაჩრობას აყვედრის, რაკი აგრე იოლად დამორჩილებიან ოდისევესის მუქარას:

ო, სულმდაბალნო, მხდალნო, ქალნო, არ-აქაველნო!

(II, 235).

აქ კი საჭიროა ძალის ჩვენება, ძალით დათრგუნვა ამბოხებისა. ოდისევესიც აღარ აყოვნებს, ხალხის წინაშე სცემს თერსიტეს და ლაშქარი გრძნობს, რომ სიმართლე ძლიერის მხარესაა.

მეცნიერებაში გამოთქმულია მოსაზრება, რომ ჰომეროსისთვის უჩვეულოა ადამიანის სულიერი მდგომარეობის ასახვა. ჰომეროსის გმირები, თითქოს, სტატიკურნი არიან, თუ ისინი იცვლიან გადაწყვეტილებას, ეცვლება გუნება-განწყობილება, ეს ხდება ღვთაების ჩარევით. ასეთი შეხედულება რამდენადმე მექანიკურია, არ არის გათვალისწინებული ჰომეროსის ეპოსისთვის დამახასიათებელი პირობითობა. ღვთაების ნება მთლიანად ემორჩილება მოვლენათა ლოგიკურ მიმდინარეობას. ღმერთის ჩარევა მხოლოდ ხერხია პოეტისათვის, რომელიც კი არ ცვლის, პირიქით, აგრძელებს მის მიერ არჩეულ გეზს. „ილიადის“ პირველ ქებაში აგამემნონმა სასტიკად შეურაცხყო აქილეუსი, იგი მზად არის შური იძიოს:

ფიქრით მი-და-მო ორ აზრს შუა კრებოდა გული:
ან უნდა ეძრო ხმალი, თემოს რომ ესლებოდა,
დამხედურს დასხმოდა, დაცაგლა აგამემნონი,
ან დაეთრგუნა მრისხანება, გული დაეცხრო.

(I, 189-192).

ამ შინაგან ბრძოლას ქალღმერთ ათენას ჩარევა გადაწყვეტს, იგი გამოეცხადება აქილეუსს და აგამემნონის მოკვლაზე ხელს ააღებინებს. ეს არის ლოგიკური გადაწყვეტილება, რომელსაც ამართლებს სიუჟეტის შემდგომი განვითარება.

„ილიადაში“ ბუნებრივია, ხშირია ბატალური სცენები, გმერთა შერყინების აღწერა, ბევრი სცენა ერთმანეთს ჰგავს. გმირებიც ხშირად ერთნაირად კვდები-

ბიან, ამისთვის პოეტს აქვს სტერეოტიპული ეპიკური ფორმულებიც, მეორდება გამოთქმები: „მოყმე კბილებით ჩააფრინდა მიწას“, „მეგობრებისკენ განართხო უილაჯო ხელები“, „გრუსუნი გაიღო თორნ-მუზარადმა“, „ხელებით ფხოჭნიდა მიწას“ და სხვა. მაგრამ ეს გამოთქმები არ ხდება მოსაწყენი იმის გამო, რომ პოეტი ყოველი ახალი სიკვდილის სცენას მოუძებნის რაიმე ახალ ნიუანსს, დეტალს, რომელიც ადრე არ შეგხვედრია:

მთრთოლვარე ხელნი მეგობართა მხარეს განართხო

ყრმამ სულთმობრძაგმა... (IV, 523-524)...

გადაეფარა მყის წყვდიადი მეომრის თვალებს (IV, 526)...

მიწას დაემხო მოყმე, ცივ რვალს ჩაასო კბილი (V, 75)...

ამოიგმინა მან, მშვენიერ ეტლის ძარადან

ძირს გადმოეშვა თავდაყირა. მხრებით ჩაემხო

ერთხანს ქვიშაში, სანამ ცხენმა არ გაჰკრა გვერდი

და გააგორა... (V, 585-588)...

ვით ყანობირში თავს ყაყაჩო გადახრის გვერდზე,

ნაყოფისა და გაზაფხულის ნესტის სიმძიმით,

ისე ჩაქინდრა ყრმამ ჩაჩქანით ძლეული თავი (VIII, 306-308)...

მიწას განრთხმულმა მიიძინა სპილენძის ძილით (XI, 241)...

ჩიტებს გაუდით რია-რია და არა ქალებს (XI, 395)...

ბექთარმა, შუბით გაპობილმა, ყრუ ხმა გაიღო,

მოყმე დაეცა, შუბისწვერი გულს განეწონა

და გულისძგერამ აათრთოლა თვით შუბისტარი.

(XIII, 441-443)...

განსაკუთრებულ სიბოძს ანიჭებს „ილიადს“ მსუბუქი იუმორი, რომელიც იგრძნობა პოეტის სიყვარული და, თუ გნებავთ, მოკრძალებაც თავისი გმირებისადმი:

მსცოვანთ აწ ბრბოლა არ შეეძლოთ, მაგრამ ბჭობის დროს

მძლეობდნენ სიტყვით, ვით ჭალებში — ჭიჭინობელა.

(III, 150-151).

აქვე შეიძლება გავისხენოთ ერთი კომიკური სიტუაცია. ეს არის თითქოს უხეში ზუმრობა, მაგრამ იგი გმირის დასამცირებლად როდია გამიზნული. მენელაოსი და პარისი შეიბნენ. მენელაოსმა დაჯაბნა მისი ცოლის მომტაცებელი, მაგრამ პარისს აფროდიტემ უშველა, ბრბოლის ველიდან გააპარა და ელენეს სამთიობოში შეიყვანა:

...ერთად დიდებულ სარცელზე დაწვნენ ნებივრად.

ატრევსის ძე კი ამ დროს მინდვრად, როგორც ნადირი,

ისე დაძრწოდა — ალექსანდრე ვნახო იქნებ (III, 448-450).

ზოგჯერ იუმორს „ილიადის“ გმირები იყენებენ, როგორც ორატორულ ხერხს. პელენოსს სურს დაარწმუნოს ჰექტორი და ენეასი, რომ საჭიროა ლაშ-

ქრის შერეობა ტროის კარიბჭესთან, სანამ ლტოლვილი მებრძოლები გალავნის შიგნით შეიჭრებოდნენ და თავს შეირცხვენენ. პელენოსი მათ წარმოუდგენს სურათს, რომელიც ამ სამარცხვინო შიშს შეიძლება მოჰყვეს:

აქ დახვდით, ბჭესთან შეაჩერეთ ლტოლვილნი სანამ,
სანამ ცოლებთან შევარდნილან, ქალის კალთაში
თავი ჩაურგავთ და გამხდარან მტრის სახარხარო!

(IV, 80-82).

აფროდიტე ბრძოლის ველზე ტროელებს ეხმარებოდა და გმირმა დიონედემა დაჭრა. ათენა განრისხებულია მასზე და სურს ზევსთან უჩივლოს. მეომარი ქალღმერთი დასცინის სიყვარულის ქალღმერთს, რომლის საქმე სუსტი დიაცების შეცდენაა და ის კი სხვის საქმეშიც ერეება:

აქაველ ასულს კვიპროსელი, ვგონებ, აცდენდა,
რომ კვლავ მის რჩეულ ტროელ ვაჟკაცს ნდობოდა ქალი.
და, იქნებ, როცა მიეფერა მდიდრულ სამოსზე,
ოქროს სარტყელმა გაუკაწრა ნაზი ხელები? (V, 422-425).

ხშირად გმირები ერთმანეთს დასცინიან ბრძოლის დროს. გამანადგურებელი და ღვარძლიანია, მაგალითად, პატროკლეს სიტყვები, რომლითაც იგი ზეიმობს ჰექტორის მებაჯრის კებრიონეს ძლევას. პატროკლეს დარტყმა იმდენად ძლიერი იყო, რომ კებრიონე ეტლიდან თავდაყირა დაეშვა:

ო, ღმერთო ჩემო, რა მჩატეა, რა სწრაფად ყვინთავს!
თევზმრავალ ზღვაში ეგ როგორმე რომ გასულიყო,
ზევრს აამებდა, როს ნიჟარებს მოკრეფდა ფსკერზე,
მღელვარე ზღვაშიც ისკუბებდა გულარსხვინად.
თუმცა ველზეა, მაინც როგორ მარდად ჩაყვინთა!
ხედავ, გყოლიათ მყვინთავები თურმე ტროელებს!
(XVI, 745-750).

დიდი ადგილი უჭირავს „ილიადაში“ გმირთა დიალოგებს. პოემის გმირები ორატორული ხელოვნების მწვერვალებს აღწევენ. მახვილგონიერება, ცხოვრების დრამა ცოდნა, მსმენელის განწყობილებისა და სულიერი მდგომარეობის გათვალისწინება ახასიათებს ჰომეროსის გმირთა მიერ წარმოთქმულ სიტყვებს.

აფროდიტემ ბრძოლის ველზე განსაცდელისგან დაიხსნა პარისი. ქალღმერთმა ელენეს გამზრდელის სახე მიიღო და ქალს ურჩია, რომ სამთიოზოში სწვეოდა ქმარს: იგი ისე ლამაზია და თავს ისე ღალად გრძნობს, თითქოს საშინელი ბრძოლა კი არ გადაუტანია, არამედ ნადიმოდან მოზრუნებულია, ან კიდევ თითქოს ახლა ეშაადება ფერხულში ჩასაბმელადო. მშვენიერ ელენეს გაორებული გრძნობა დაუფლებია. რამდენიმე ხნის წინათ მას მოაგონდა ყოფილი ქმარი მენელაოსი და თავისი ნათესავები, თითქოს გაღვივდა კიდეც დიდი ხნით

ადრე მიფერული გრძნობა სიყვარულისა, მაგრამ ახლა კვლავ იმაღლა პარისმა ტროის სურვილმა. ელენეს ხასიათში სჭარბობს ემოციური საწყისები, მღელვარის იმპულსები, მასში მიჩლუნებულია მოვალეობის გრძნობა მიტოვებული ქმრისა და ოჯახისადმი. მაგრამ საკმარისი იყო დიაცს შეეცნო ქალღმერთი, რომლის მიზეზითაც იგი პარისს ერგო, რომ გულში პროტესტის გრძნობამ იფეთქა:

მაგრამ როგორც კი შეამჩნია ქალმა ქალღმერთის
მკერდი ქათქათა, ელვარება ვნებიან თვალთა,
ასე მიმართა აფროდიტეს ელდაცემულმა... (III, 396-398).

ელენე აღშფოთებულია, იგი აფროდიტეს საქციელში ხედავს ძალადობას:

ოი, სასტიკო! კვლავ შეცდენა გწადია ჩემი?
ან გსურს ხალხმრავალ რომელიმე შორეულ ქალაქს,
ფრიგიისა და მეონიის ციხეს მიმგვარო?
ვინმე საქმარო იქაც ხომ არ შეგირჩევია?
...შენ თვითონ წადი შენს რჩეულთან, დათმე ღმერთები,
ნაზი ტერფებით ოლიმპოსაც აღარ შეეხო.
ვნებით ეწამე, უაღერსე, სანამ მოკვდავი
გიწოდებს მხევალს ან მეუღლეს!

ომის ველიდან

გაქცეულს აღარ ვეახლები! მრცხვენია კიდევ
გავიზიარო სარტყელი!

ტროელ დიაცთა

დაცინვას სადღა გავეძევი? მაკმარე ტანჯვა!

(III, 399-412).

მაგრამ აფროდიტეს კარგად ესმის, რომ მისი წინადადების უარსაყოფად დიაცს სხვა საშუალო, გარდა პროტესტის გრძნობისა, არ გააჩნია. მას პარისთან მისვლას ტროელ მანდილოსანთა შიში უფრო უშლის, ვიდრე პირველი ქმრის სიყვარული. ამიტომაც ქალღმერთი მუქარით აიძულებს ქალს სხვათაგან მალულად ეწვიოს რჩეულს.

დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს ჰომეროსი მხედართმთავართა მიერ ბრძოლის წინ ლაშქრის გასამხნეებლად წარმოთქმულ სიტყვებს. მხედართმთავრები ლაშქარს შთააგონებენ, რომ ბრძოლა აუცილებლად მათი გამარჯვებით დაგვირგვინდება, მათს მხარესაა თვით ზევსი და სხვა ღმერთები, გარდა ამისა, თვით ისინი მტრებზე ძლიერნი არიან, აგამემნონი, მაგალითად, მხედრობას იმას კი არ ეუბნება, ჩვენ მტერზე ათჯერ უფრო მრავალრიცხოვანი ვართო, არამედ მკაფიო არითმეტიკულ ამოცანას უსვამს: ჩვენ რომ ლაშქარი ათეულეზად დაგვეყო და თითო ტროელი ღვინის მწვედებად მიგვეჩინა მათთვის, ზევრ ჩვენს ათეულს მეტიქივე არ ეყოფოდაო. მაგრამ ზოგჯერ ასეთი მშვიდი საუბარი არ სტრის და მაშინ მხედართმთავრები არ ერიდებიან დამამცირებელ სიტყვებსაც:

თქვენ აქველნი უნდა გერქვათ? არა — ქალები!..
...თქვე უსულგულო, უსაქმურო, უღირსო ხალხი!..

(VII, 96, 100).

გავისენოთ აგამემნონის სიტყვა, რომლითაც იგი მიმართავს ჰექტორის ძლიერებით თავზარდაცემულ სპას:

სიძეხვილი თქვენდა, სახით მშვენიო, საქმით უგვანო!
რა იქნა თქვენი დაჟალება — ჩვენ ვართ, რაც ვართო,
ლემნოსზე ეგრე მედიდურად რომ ღაღადებდით?
ლხინის დროს თქველფდით რქოსან ხარებს, სცლიდით ძირამდე
ფიალებს, ღვინით სულ პირამდე ალიცლიცებულს.
ას, ორას ტროელს, თქვენ ამბობდით, თითოეული
თავს აუვალთო! ახლა ერთიც არ ღირხართ ყველა,
ერთი ჰექტორი!.. (VIII, 228-235).

„ილიადაში“ მრავალი ორთაბრძოლაა აღწერილი და თითქმის ყოველი მათ-
განი იწყება სიტყვიერი შეტაკებით. მოწინააღმდეგენი ემუქრებიან, აშინებენ
ერთმანეთს, ლაპარაკობენ თავიანთ ღვთაებრივ წარმომავლობაზე, დასცინიან
მეტოქეს. ასე, მაგალითად, ჰექტორი მიმართავს დიომედეს:

ტიდიდო, როგორ გსურს იდიდო დანაელთ შორის,
სავსე თასებით რომ გამკობდნენ მონადიმენი?
აწ რაღა ეთქმით: დიაცაღლა მათ მოვლენიხარ!
გაჰქრი, გომბიოვ, გოგო-ბიჭავ!..

ვიდრე მე დამცემ,
კოშკზე აძვრები, ტყვედ წაასხამ გემზე ჩვენს ცოლებს,
მანამ დაგამხოვ, დაიმონთან დაიკარგები!

(VIII, 161-166).

ბუნებრივია, პომეროსის სიმპათიები ბერძენთა გაერთიანებული მხედრო-
ბის მხარეს არის, მაგრამ ეს სრულებითაც არ უშლის ხელს მკითხველს, უაღ-
რესი პათივისცემით განიმსჭვალოს ტროელთა მხედართმთავრის ჰექტორისადმი.
სამშობლოსა და ოჯახისადმი მოვალეობის მაღალი გრძნობა, ხალხისა და მამუ-
ლისათვის თავდადება ჰექტორის სახეს გამოარჩევს „ილიადის“ სხვა გმირების-
გან. ჰექტორი ერთ-ერთი საუკეთესო სახეა სამშობლოსათვის თავდადებული
გმირისა მსოფლიო ლიტერატურაში. მღელვარებით კითხულობ ჰექტორისა და
მისი მეუღლის გამოთხოვების სცენას და უნებურად გეუფლება მშობლიური
თბილი გრძნობა გმირისადმი, გენანება, რომ მალე უნდა დასცილდეს მას, რომ
მალე უნდა დაეცეს ასეთი კეთილშობილი გმირი ბრძოლის ველზე. სამშობლოს
დაცვის გზაზე ჰექტორი არავითარ საშიშროებას არ უშინდება. პულიდამანტი
მისი აფრთხილებს, რომ ზევსი ლაშქარს ავბედით სასწაულს მიაწინებს, გასა-
ფრთხილებლად მოუვლენს არწივს. მაგრამ ურყევია ჰექტორის გადაწყვეტილე-
ბა — მტერს იგი აღარ დაემალება ტროის ციხეში:

არა ღმრთის მწამდეს, არამედ ცად მფრინავი ჩიტის?
ჩირად არ მიღირს მე ჩიტები!

რა მენადვლება,

მარჯვნივ გაჰრავენ — აღმოსავლით, დილის, მზის მხარეს,
თუ მარცხნივ, პირქუშ და ფერმიმქრალ დასავლეთისკენ!
ჩვენ მხოლოდ დიად ზევსის ნებას უნდა ვერწმუნოთ,
მოკვდავ კაცთა და მარადნეტარ ღმერთთა მბრძანებლის!
ყველაზე დიდი სასწაული ქვეყნის დაცვაა!

(XII, 237-243).

და სწორედ ეს ყველაზე დიდი სასწაული — სამშობლოს სიყვარული აძლევს
ძალას ჰექტორს.

ორატორული ხელოვნების ჭეშმარიტი შედეგია აქილევის სიტყვა, რომ-
ლითაც იგი მიმართავს მასთან შესარიგებლად მოსულ აგამემნონის მოციქულებს.
აგამემნონმა არ დააფასა მისი თავდადება, საქვეყნოდ თავი მოსჭრა — საყვარე-
ლი ბრისეისი წაართვა. აქილეესმა შურისძიების სასტიკი გეგმა აირჩია: გა-
ნუდგა აქველთა მხედრობას და აგამემნონის ლაშქარი გამძვინვარებულ ტროე-
ლებს შეატოვა. აღარაფერი შეცვლის მის გადაწყვეტილებას, უმადური აგანე-
მონი მის თანაგრძნობას ვერ დაიმსახურებს:

ვერც აგამემნონ, დანაელი ვერც სხვა რომელი
გულს ვერ მომიღობს!

რა მაღლობა ერგო იმ ვაჟკაცს,
ვინც მიწვივ ტროელთ სპას ებრძოდა მკლავმოუღლეელი?
ერთი ფასი აქვს თქვენში მხდალსაც და მეომარსაც,
ერთი ფასი აქვს უსულგულოს და ძალგულ ღვაწლს,
ყველა ერთია — უქმად კვდება, თუ საქმე მოკლავს!

(IX, 315-320).

გმირების შეტაკება, როგორც აღვნიშნეთ, სიტყვიერი ბაერობით იწყება.
მაგრამ ეს ისე ოსტატურად არის აღწერილი პოეტის მიერ, რომ არავითარ
უზენაესობას არ იწყებს. არ იბადება კითხვა — ბრძოლის ველზე, ისრისა და
შუბების ზუზუნში, ამ საშინელ ორმტრიალში, მეტბოლთ სადა აქვთ დრო
ასეთი ვრცელი სიტყვებით მიმართონ ერთმანეთს? ასეთი კითხვა ერთ შემ-
თხვევაში ებადება ბრძოლის დროს თვით პატროკლეს:

ო, მერიონე, რაღად ხარჯავ სიტყვას ამოდ?
ტროელთ ლაშქარი შენს ნათქვამზე არ დანებდება
სიკედლის, ვიდრეღა შავი მიწა არ დაფლავს გვამებს:
მკლავი წარმართავს ბრძოლას, ხოლო სიტყვები — ბჭობას.
არ მწამს კაფია, როცა მტერი ასაკაფია!

(XVI, 627-631).

მაგრამ ეს ეჭვი სრულიადაც არ უშლის ხელს თვით პატროკლეს მტერს
დამცინავი სიტყვებით შეეგებოს.

2. პომეროსი

ამაღლელებად აქვს ჰომეროსს აღწერილი პატროკლეს და ჰექტორის და-
ტრების სცენები, გოდებანი აქილევსისა, ბრისების, პრიამოსის, ჰეკაბეს,
ანდრომაქესი. განსაკუთრებით შთაბეჭდავია ანდრომაქეს გოდება, რომელიც
წარმოგვიდგენს ობოლი ასტიანაკტის მომავალ ბედს. ამ გოდებაში ასახულია
შემზარავი და რეალისტური სურათი ობლის ცხოვრებისა:

შენ, ქმარო ჩემო, სამუდამოდ ქვეშეთის მღვიმეს
უნდა ეწვიო და მე მტოვებ ქვრივს, უნუგეშოს!..
ხოლო მე ჩემი, უბედური დედ-მამის შვილი
ობოლი დარჩა... ვაგლას, შენ მას აღარ ეკუთვნი
ნუგეშად... შენ ხომ აღარა ხარ!.. აღარც გყავს შვილი!..
თუ აქაველებს გადაურჩა კაცთამელეტ ომში,
მიწყვი შრომა და ტანჯვა ელის ბაღს უპატრონოს.
გადამთიელი ხელთ ჩაიგდებს ობლის ხოდაბუნს,
მაღე ბავშვობის ამხანაგიც დაეკარგება.
დაეხეტება ქედმობრილი, ნამტირალევი,
სათხოვრად მამის მეგობრებთან მიდის მორჩილად,
ერთს ქლანაზე, სხვას ქიტონზე ებოტინება.
ზოგს ეცოდება, სამოწყალოდ გაიღებს ლუკმას,
პირს გაუსველებს, სასა მაინც დარჩება მშრალი...
უფრო ხშირად კი მეოჯახე სვებედნიერი
ხელსა ჰკრავს ხოლმე, აუჯ სიტყვას ზედ მიაყოლებს:
თავიდან მოწყდის! მეგობრებთან აქ შენი მამა
კი არ ილხენსო!.. და კვლავ დედას ეძებს მტირალი...

(XXII, 482-499).

ჰომეროსის საკითხი

მ. მ. მ.

ჩვენ ამ მცირე ლიტერატურულ ნარკვევში ვერ დავისახავთ მიზნად „ილია-
დის“ ანალიზს, მაგრამ თარგმანის წინასიტყვაობა შეგნებულად დაგიწყეთ
საუბრით პოემის მხატვრულ მხარეზე ისე, რომ არ შეეხებოდათ ჰომეროსის
ეპოსთან დაკავშირებულ ისტორიულ-ლიტერატურულ პრობლემებს. ეს პრობ-
ლემები კი მრავალია და მათ, რა თქმა უნდა, დიდი მნიშვნელობა აქვთ თვით
„ილიადის“ სწორი ანალიზისა და აღქმისათვის. ჰომეროსის პოემებში იმდენი
სიტყვაა არ იქნება, რამდენი გამოკვლევა დაწერილა ჰომეროლოგიაში, მაგრამ
ხშირ შემთხვევაში მკვლევარები — ფილოლოგები, ისტორიკოსები, არქეოლო-
გები და სხვანი მეორე პლანზე აყენებდნენ მხატვრულ მხარეს, ზოგჯერ დასკ-
ვნები ისე გამოჰქონდათ, რომ არც ითვალისწინებდნენ მხატვრული შემოქმე-
დების თავისებურებებს. „ილიადა“, პირველ ყოვლისა, გენიალური პოემაა, ვისაც
არ უნდა ეკუთვნოდეს იგი და როდესაც არ უნდა იყოს დაწერილი.

ჰომეროსის შემოქმედებით დაინტერესებულნი ყოფილან ჯერ კიდევ უძველეს
დროს. VI საუკუნეში ჩვენს ერამდე პისისტრატეს შეუქმნია სპეციალური კომი-

სია, რომელსაც ჰომეროსის ქმნილებათა ტექსტის დასადგენად მნიშვნელოვანი
მუშაობა ჩაუტარებია.

II საუკუნის საეკლესიო მწერლის ტატიანეს დამოცემით ჰომეროსის ეპოსს
სწავლობდნენ თეაგენე რეგინელი (VI ს. ძვ. წ. ა.), სტესიმბრატე თასოსელი,
ანტიმანოს კოლოფონელი, პეროდოტე პალიკარნასელი და სხვა ძველი სწავლუ-
ლები. ისტორიოგრაფიის მამამთავარი პეროდოტე (484-425 წწ. ძვ. წ. ა.). ეხე-
ბოდა ჰომეროსის მოღვაწეობის ხანას და მის ლიტერატურულ მემკვიდრეობას.
მას ჰომეროსის ნაწარმოებებად არ მიაჩნდა კიკლიური პოემები „ჰიპრიები“
და „ეპიგონები“ (პეროდოტე, II). ჰომეროსის ანტიკური მკვლევარები ხშირად
იყენებდნენ ხოლმე გლაგოს რეგინელის შრომას *Περὶ τῆς ἀρχαίας ποιη-
τικῆς καὶ τῆς αἰτίας*. განსაკუთრებული ღვაწლი ბერძნული ლიტერატურის შესწავ-
ლის ისტორიაში მიუძღვის არისტოტელეს (384-322 წწ. ძვ. წ. ა.). შესანიშნავი
ტრაქტატით *Περὶ ποιητικῆς* არისტოტელემ მეცნიერული საფუძველი ჩაუყა-
რა ლიტერატურისმცოდნეობას. მან მოგვცა ჰომეროსის ნაწარმოებთა საფუძ-
ვლიანი ანალიზი. ბევრი მისი მოსაზრება ახლაც დიდი ყურადღების ღირსია.

განსაკუთრებით გამძლეა ჰომეროსისადმი ინტერესი ალექსანდრიის სა-
მეცნიერო დაწესებულებებში. ალექსანდრიელ მეცნიერთა სახელთანაა დაკავ-
შირებული ჰომეროსის „ილიადისა“ და „ოდისის“ 24-24 სიმღერად (ქებად)
დაყოფა ბერძნული ანბანის შესაბამისად. ალექსანდრიელმა მეცნიერებმა ქებათა
უკეთ გაგების მიზნით მათ წარუმიდგარეს მოკლე შინაარსები — პიპოთეზისები.
მათვე დიდი მუშაობა ჩატარეს ჰომეროსის პოემათა შედგენილობის გასარ-
კვევად. ალექსანდრიის ბიბლიოთეკის პირველ გამგეს ზენოდოტე ეფესელს ჩაუყ-
რია საფუძველი ჰომეროსის ლექსიკონისათვის. მან ჰომეროსის ტექსტში მრავ-
ალი ახლებური წაკითხვა შეიტანა. სხვა მრავალ შესწორებათაგან ცნობილია
მისი 385 შესწორება. ჰომეროსის ტექსტის გასწორების მიზნით „ზენოდოტე
განსაკუთრებული ენერგიით იღებდა ზომებს“ მას ვარაუდები ერთობ ემარჯვე-
ბოდა და სვამდა მათ ტექსტში ეშვის გარეშე. აგრეთვე უმაღლესად
მთლიანი ტექსტიდან ტაქს, რომელიც არასწორად ერგებოდა... ბევრად ფრთხი-
ლი იყო არისტოფანე¹, რომელსაც უფრო დახვეწილად გამოუყენა ჰომეროსის
ტექსტი. განსაკუთრებით დიდი მუშაობა ჩაუტარებია ჰომეროსის პოემების
შესწავლისა და გამოცემის საქმეში არისტარქე სამოთრაქელს (დაახლ. 217-
145 წწ. ძვ. წ. ა.), მას ორჯერ გამოუყენა ჰომეროსის პოემები. კრიტიკულად
მისდგომია წინამორბედ რედაქტორთა, განსაკუთრებით ზენოდოტეს შესწორე-
ბებს, თვითონ კი 681 ახალი შესწორება შეუტანია ჰომეროსის პოემათა ტექს-
ტში. იგი ჰომეროსის პოემებს წინასწარი მოსაზრებებით უდგებოდა. მისი აზ-
რით „ილიადისა“ და „ოდისის“ ავტორი იყო ერთი ადამიანი, იონიელი პოე-
ტი. ამიტომ ტექსტში რაც კი ეწინააღმდეგებოდა ამ მოსაზრებას, ამოუშლია.

ალექსანდრიაში საფუძველი ჩაეყარა ჰომეროსის ეპოსზე ახალ შეხედუ-
ლებას, რომლის შექმნა დაკავშირებულია ქსენონისა და ჰელანიკუს სახელთან.
ამ თეორიის მიხედვით „ილიადა“ და „ოდისეა“ სხვადასხვა ავტორის მიერაა

¹ W. Kroll, Geschichte der klassischen Philologie, Berlin u. Leip-
zig, 1919, § 13.

შექმნილი, რადგანაც მათ შორის არსებობს ზოგიერთი წინააღმდეგობა. ამ მეცნიერებს უწოდეს „გამთიშველები“ (Χαριζοντες).

ალექსანდრიელმა მეცნიერებმა დიდი მუშაობა ჩაატარეს ჰომეროსის პოემების ტექსტის დადგენის, ჰომეროსის ლექსიკონის შექმნისა და პოემათა გამოცემის საქმეში. არისტარქე სამოთრაცელმა გამოთარგმნა, რომ ჰომეროსის პოემებში სიტყვა $\sigma\mu\iota\chi\alpha$ ნიშნავს გვამს და არა სხეულს, როგორც კლასიკურ ბერძნულში, ძრძიდ ნიშნავს ღვთაებას და არა შიშს, $\Pi\rho\iota\varsigma$ ნიშნავს შრომას და არა ტანჯვას და ა. შ.

არც ანტიკურ და არც ალექსანდრიელ მეცნიერებს ეჭვი არ ეპარებოდათ, რომ „ილიადა“ და „ოდისეა“ ინდივიდუალური პიროვნების შემოქმედებას წარმოადგენდა და რომ ეს პიროვნება ჰომეროსი იყო. ქორიძონტებზე შორს ძველ ფილოლოგოსთა სკეპსისი არ წასულა. სულ სხვა ვითარება შეიქმნა კლასიციზმის ეპოქაში. შემჩნეული იქნა, რომ „ილიადა“ და „ოდისეა“ სრულყოფილად არ ეთანხმება ეპოსისადმი კლასიციზმის მიერ მიყენებულ მოთხოვნებს. ამ პოემებში შენიშნეს მრავალი არა მარტო მხატვრული, არამედ ფაქტობრივი წინააღმდეგობა. ამიტომაც, როგორც მოსალოდნელი იყო, სწორედ ამ ეპოქაში შეიტანეს ეჭვი ჰომეროსის არსებობაზე. აბატმა დ'ობინიაკმა 1664 წელს დაწერა შრომა „დისკრტაცია ჰომეროსის შესახებ“. მისი ნაშრომი მხოლოდ ავტორის სიკვდილის შემდეგ, 1715 წელს, გამოქვეყნდა. დ'ობინიაკი ამტკიცებდა, რომ არ არსებობდა არავითარი ინდივიდუალური პოეტი ჰომეროსი, არამედ იყვნენ „ჰომერიდები“, ბრმა აედები, რომელნიც სხვადასხვა საგმირო ხასიათის ნაწარმოებებს ასრულებდნენ. „ილიადა“ და „ოდისეა“ — ამ ნაწარმოებთა მექანიკურ კრებულებს წარმოადგენს. ჰომეროსის პოემები მაშინაა მშვენიერი, როცა უკუვაგდებათ აზრს, რომ ისინი ერთმა ადამიანმა შექმნა. დ'ობინიაკის აზრით „ილიადა“ და „ოდისეა“ შემკრები იყო ლიკურებ.

ასეთი თეორიით დ'ობინიაკი კლასიციზმს უხდოდა ხარკს, მაგრამ ამავე დროს ეწინააღმდეგებოდა მის პრინციპებს, რომელთა მიხედვითაც ზეპირი შემოქმედება საერთოდ უგულებელყოფილი იყო. სწორედ ამიტომაც თუმც თავეისი ეპოქის მოთხოვნილებებს შეესაბამებოდა, აბატ დ'ობინიაკის თეორიამ თავის დროზე გამოსმაურება ვერ ჰპოვა, სანამ იგი არ განაახლა ვოლფმა.

1795 წელს გერმანელმა მეცნიერმა ფრიდრიხ ავგუსტ ვოლფმა გამოსცა ჰომეროსი და თავის გამოცემას დაურთო წინასიტყვაობა — *Prolegomena ad Homerum*. ვოლფმა განავითარა აბატ დ'ობინიაკის თეორია, თუმცა, ეს თეორია თვით ვოლფის სახელითაც ცნობილი, რადგანაც ასეთი შეხედულება მეცნიერებაში მისი საკმაოდ დასაბუთებული, მეცნიერულად არგუმენტირებული ნაშრომის წყალობით გავრცელდა.

ვოლფის აზრით „ილიადა“ და „ოდისეა“ წარმოადგენდა საგმირო პოემების კრებულს, შედგენილს პისისტრატეს კომისიის მიერ. არამეცნიერული და არაკეთილსინდისიერი იყო ვოლფის მტკიცება, რომ ანტიკური ხანის მოღვაწენიც ამ საკითხს ასევე უყურებდნენ. სინამდვილეში კი აბატ დ'ობინიაკამდე არავის ეჭვი არ შეპარვია ჰომეროსის ავტორობაში.

ვოლფის თეორიამ დიდი გამოსმაურება ჰპოვა ევროპაში. XIX საუკუნიდან მოყოლებული დღემდე ჰომეროლოგია გაყოფილია ორ ძირითად ბანაკად —

ვოლფელად და უნიტარებად (ერთავტორობის მომხრეებად), წარმოიშვა მრავალი ახალი თეორია, რომელთაგან შეიძლება დავასახელოთ გოტფრიდ ჰერმანის „განვრცობის თეორია“ (*Erweiterungstheorie*), რომლის მიხედვით „ილიადისა“ და „ოდისეის“ დაწერამდე არსებობდა „პირველ-ილიადა“ და „პირველ-ოდისეა“; მცირე სიმღერათა თეორია (*Kleinliedertheorie*), რომელიც ჰომეროსის პოემების საფუძვლად თვლიდა მცირე ეპიკურ ნაწარმოებებს (ეს თეორია ჩამოყალიბებული იყო კ. ლახმანის წიგნში *Betrachtungen über Homers Ilias* და მას იზიარებდნენ დიდი გერმანელი პოეტები გოეთე და შილერი); „ძირითადი მარცვლის თეორია“ (*Kerntheorie*), რომელმაც დიდი გამოსმაურება ჰპოვა რუსეთში ლეონტიევის, შესტაკოვისა და მიშენკოს შრომების სახით.² კირხჰოფის სახელთანაა დაკავშირებული „კომპილაციის თეორია“, რომლის მიხედვითაც ჰომეროსის პოემები შედგება არა პატარა სიმღერებისაგან, არამედ დიდი ეპიკური ტილოებისაგან, როგორიც უნდა იყოს „ოდისეისი დაბრუნება“, „ოდისეისი თავგადასავალი სამშობლოში“, „ტელემაქია“ და სხვა. ეს პოემები შეიქმნა სხვადასხვა დროს და ერთმა პოეტმა, თუნდაც ჰომეროსმა, გამოიყენა ისინი როგორც მასალა, დაუმორჩილა ერთ მთლიან მხატვრულ კონცეფციას და ერთი ნაწარმოების სახით გადმოგვცა.

უნიტარული თეორიის წარმომოხა უკავშირდება ნიცშის სახელს, რომელსაც ეკუთვნის შრომები „ბერძნული ეპიკური პოეზია“ (*Die Sagenpoesie der Griechen*) და „ბერძნული ეპიკური პოეზიის ისტორიისათვის“ (*Beiträge zur Geschichte der epischen Poesie der Griechen*). ნიცში არ უარყოფს, რომ ჰომეროსი რაღაც მასალებით სარგებლობდა, მაგრამ გადამრით წინააღმდეგობა, რომ „ილიადასა“ და „ოდისეაში“ დავინახოთ ერთზე მეტი შემოქმედის ხელი.

პეგელს ჰომეროსის ეპოსის მიწნევა სხვადასხვა რასოლოგიის ჩექანიკურ კრებულად ანტიმხატვრულ და ბარბაროსულ წარმოდგენად მიაჩნდა, ხოლო ბ. ბელინსკი ასე მხატვრულად და სხარტად წარმოგვიდგენდა „ილიადის“ გენეზისის სურათს:

«Илиада» была столько же непосредственным созданием целого народа, сколько и преднамеренным, сознательным произведением Гомера. Мы считаем за решительно несправедливое мнение, будто бы «Илиада» есть не что иное, как свод народных рapsодов: этому слишком резко противоречит ее строгое единство и художественная выдержанность. Но в то же время нельзя сомневаться, чтобы Гомер не воспользовался более или менее готовыми материалами, чтобы воздвигнуть из них вековой памятник эллинской жизни и эллинскому искусству. Его художественный гений был плавильною печью,

² П. М. Леонтьев, «Пропилей», т. II, отд. II, стр. 1—99, М., 1857; С. П. Шестаков, «Происхождение поэм Гомера», Казань, I—II, 1892, 1899; Ф. Г. Ишченко, Энциклоп. словарь Брокгауза-Ефрон, статья «Гомер».

ანტიკურ ხანაში არსებობდა ჰომეროსის ზოგრაფიები (Βίος Ομήρου), რომელნიც 1845 წ. გამოცდა ექსტერმანმა. ჰომეროსის ზოგრაფიები ერთმანეთისაგან მიჩვენებიანად განსხვავდებიან. ამის დასამტკიცებლად ინგლისელმა ჰომეროლოგმა თორმა აღენმა გამოცდა ტაბულები, სადაც აღწუსებულია ჰომეროსის ზოგრაფიებიში არსებული წინააღმდეგობანი. არის მხოლოდ ერთი მნიშვნელოვანი თანხვედრა, ჰომეროსის გარდაცვალების ლოკალიზება გუმფულ იოსზე. ეტყობა, იოსის მიჩნევა პოეტის უკანასკნელ საცხოვრისად ემყარება მისი პოემების ენობრივ მონაცემებს.

ჰომეროსის მოღვაწეობის დროს მეცნიერება უფრო გარკვეულ პასუხს იძლევა. აქამდე ითქვამოდა, რომ ჰომეროსი მოღვაწეობდა IX საუკუნეა ზოლოდ. უკანასკნელი ხანის გამოკვლევებში ეს თარიღი უფრო მიახლოებულია მასი მოღვაწეობის ხანად მიჩნეულია ძველი წელთაღრიცხვის VIII საუკუნე. ვებს-ტერმ, მაგალითად, ვარაუდობს, რომ „ილიადა“ ჰომეროსმა შექმნა 750 წლის ახლო ხანებში, წოლო „ოდისეა“ დაახლოებით 720 წელს.⁴

პომეროსის ავტორობის მოწინააღმდეგეთ მიაჩნდათ, რომ ორი დიდი პოემა, რომელთა საერთო მოცულობა დაახლოებით 28 000 ტაქტია, შეუძლებელია შექმნილიყო ზეპირად, შეუძლებელი იყო მათი დამახსოვრებაც და მოსმენაც. პომეროსის დროს კი დამწერლობა არ არსებობდა. არ იყო მიკვლეული VII საუკუნეზე უადრესი ბერძნული წარწერები. ამიტომ ლოგიკური იყო ეფიქრათ, რომ არსებობდა ცალკეული, ზეპირებით მოკლე, ზეპირად შექმნილი თხზულებანი, რომელთა ერთ კრებულად თავმოყრა მოხერხდა მხოლოდ ჰისისტრატეს დროს, VI საუკუნეში. მაგრამ გამორიკვა, რომ, ჯერ ერთი, პომეროსს უნდა

ვოლტელების საბუთთა უფრო მნიშვნელოვანი წყება დაფუძნებული იყო პომეროსის პოემათა ცალკეულ ნაწილებს შორის შემჩნეულ წინააღმდეგობებზე. ამ წინააღმდეგობათა ნაწილი მოჩვენებითი იყო, გასწვეული იყო საერთისაღმე ზერელე მიდგომით. სოლო ნაწილი კი ნამდვილად არსებობდა, მაგრამ შეკლევარები არ ითვალისწინებდნენ, რომ ასეთივე შეკლდომები მოსდით ავტორებსაც, რომელთა განკარგულებაშია რედაქტორიც, სტიმაცა, კორექტორიც, დაბოლოს, კრიტიკაც. არსებობს გამოთქმა — „ზოგჯერ ბრძენი პომეროსიც ჩათვლემს სოლმეო“. „ილიადისა“ და „ოდისეის“ ავტორს ასეთი „ჩათვლემის“ ნებას არ აძლევდნენ. შემჩნეულ იქნა, მაგალითად, ასეთი წინააღმდეგობა „ილიადის“ V და XIII ქებათა შორის. V ქებაში ნათქვამია: „დასცეს არესის მსგავსი მოყმე ჰილიადემევეს, პაფლაგონიელ ფარისმფლობელ ვეაკაცთა მეფე. იგი განემბრას შუბლისანმა მენელაოსმა, ყელში აბეჭრა წინამდგომელს ბასარი იოროლი“ (576-579).

მენელაოსს ჯერ ბილაიმენდესი მოუტლავს, მერე მისი შვილი და, ცხადია, მამას აღარ შეეძლო შვილი დაეტერია. გამოირცხულია, რომ უზარმაზარი პოემის მოსმენის დროს, ასობით გმირის თავგადასავალს რომ ეცნობოდა, ბერძენს შეეწინა — ბილაიმენდესი აკი მოკვდაო? ასეთი წინააღმდეგობა მხოლოდ ფილოლოგის დადარაჯებულმა თვალმა შენიშნა. მრავალი სხვა ასეთი წერტილმანი შეტდომებია ჰომეროსის პოემაში, მაგრამ არაფის წესუტანია მცეკი, მაგალითად, თიკერის ავტორობაში, როცა მას წიგნის დასაწყისშივე „შემოკლება“ თავისი რომანის მთავარი გმირი, არც სერვანტესი დაუსჯიანი იმისთვის, რომ მან

⁴ T. B. L. Webster, *From Mycena to Homer*, New York, 1959.

22

სანჩო პანსა უნუგეშოდ დაკარგულ სახედარზე შეასკუპა, დაავიწყდა, რომ ჯერ სახედრის პოვნა იყო საჭირო. დღეს მეცნიერება აღარ იზიარებს მოსაზრებას იმის შესახებ, რომ, თითქმის „ილიადის“ მეორე ტეხის ე. წ. „სომალდთა კატალოგი“ ეწინააღმდეგება პოემის სხვა ადგილებს, პირიქით, ჰომეროსი ყველგან ემყარება კატალოგის მონაცემებს. ამასთან დაკავშირებით სავსებით სამართლიანია რ. გორდეზიანის მოსაზრება: „კატალოგში ჩამოთვლილ გმირთა ერთი ნაწილი, თუ კატალოგს არ გავითვალისწინებთ, „ილიადაში“ პირველად დასახელებას არ არის ექსპონირებული, ანუ არ არის წარმოდგენილი მკითხველისათვის მსმენელის წინაშე. „ილიადის“ ანალიზში გვიჩვენა, რომ შემთხვევითა აბსოლუტურ უმეტესობაში, გმირის პირველად დასახელებას, პოეტი, სულ ცოტა, გმირის წარმოშობის შესახებ მაინც გვაძლევს მოკლე ინფორმაციას ან, უკიდურეს შემთხვევაში, ამას მოცემული კონტექსტით გვაგონობინებს. აუკი ჩვენ კატალოგის „ილიადისგან“ გამოსალგებებას მოვისურვებთ, მაშინ პოემაში პარაფრაზულად დასახელებისას ექსპონირებული არ იქნებიან პენელეოსი, ლეიტოსი, კლონიოსი, პროტესილაოსი, პოლიპოტიე და სხვა გმირები“.⁵

ჰომეროლოგიაში გარდატეხის წერტილად არის მიჩნეული 1938 წელი, როცა გამოქვეყნდა ვ. შადევალდტის წიგნი *Iliasstudien*. მასთან ერთად უნდა აღინიშნოს დ. ლომანის, უიტმენის⁶ და სხვათა უახლესი გამოკვლევები, აგრეთვე რ. გორდეზიანის სადოქტორო დისერტაცია,⁷ რომელშიც შეგვახსენებია თანამედროვე ჰომეროლოგიის მიღწევები და განვითარებულია ჰომეროსის პოემათა ერთგვარობის პრინციპი.

რას ემყარება დღეს ეს თეორია?

თანამედროვე უნიტარისტული შეხედულება დაფუძნებულია ისტორიის, ენათმეცნიერების, არქეოლოგიის უახლეს მიღწევებზე და ჰომეროსის მხატვრული შემოქმედების თავისებურებათა გათვალისწინებით ჩატარებულ ღრმა მეცნიერულ ანალიზზე. მთავარი კი მაინც ამ შემთხვევაში მეცნიერული აღმოჩენაა, რომელიც ვ. შადევალდტს ეკუთვნის და რომელმაც მისცა ბიძგი თანამედროვე ჰომეროლოგიის განვითარებას. ეს იყო, შეიძლება ითქვას, რევოლუციური ხასიათის ბიძგი.

თანამედროვე ჰომეროლოგთა ძირითადი ნაწილი, რომელიც აღიარებს, რომ ჰომეროსის ეპოსი ინდივიდუალური შემოქმედების ნაყოფს წარმოადგენს, ცდილობს დაუმტკიცოს „ილიადას“ და „ოდისეაში“ შინაგანი ლოგიკა, ნაწარმოებთა

⁵ მიმოხილველი, 6-9, თბილისი, 1972, გვ. 325-326; დაწვრილებით იხ. რ. გორდეზიანი, „ილიადა“ და ეგეოსური მოსახლეობის ისტორიისა და ეთნოგენეზის საკითხები, თბილისი, 1970.

⁶ D. Lohmann, *Die Komposition der Reden in der Ilias*. Berlin, 1970; C. H. Whitman, *Homer and the Heroic Tradition*, Cambridge, 1952.

⁷ რ. გორდეზიანი, ჰომეროსის ეპოსის ერთიანობისა და ფორმირების პრობლემა, თბ., 1974. თანამედროვე ჰომეროლოგიური ლიტერატურის მიმოხილვა და ბიბლიოგრაფია. იხ. მისივე ნაშრომში „ჰომეროსის საკითხი თანამედროვე მეცნიერებაში“, კრებ. „მიმოხილველი“, 6-9, თბ., 1972 წ., გვ. 319-360;

P. B. Гордезиани, Проблемы гомеровского эпоса, Тб., 1978.

აგების ერთიანი პრინციპი, რაც გამოირიცხვია კოლექტიური შემოქმედების დროს. ერთ-ერთი ასეთი პრინციპი გასული საუკუნის ბოლოს გამოავლინა თ. ზელინსკიმ და მას „ქრონოლოგიური შეუთავსებლობის კანონი“ უწოდა. ამ კანონის მიხედვით ჰომეროსის ეპოსი გაურბის პარალელურ ეპიზოდებს აღწერას ასე, მაგალითად, „ილიადის“ პირველ ტეხაში ერთდროულად უნდა მომხდარიყო ორი ამბავი: აქაველთა მოციქულებს ქრისეისი უნდა დაეპყრებინათ მამისათვის და იმავდროულად თეტისი უნდა გადაეცა ზევსისათვის აქილევსის ცხოვნა, რომ ღმერთთა მეუფეს ჰელიდის შეურაცხყოფის გამო დაესაჯა აქაველები. ჰომეროსი თავს არიდებს პარალელური ამბების თხრობას და ამიტომ ზევი 12 დღით მიჰყავს ოლიმპოდან სტუმრად ეთიოპებთან. მოქმედების ლოგიკით ეს სტუმრობა არაფრით გამართლებული არ არის, არც ჩანს, რა ესაქმეზოდა ღმერთს ეთიოპიაში, სამაგიეროდ მოქმედების ასეთი შეფერხება იძლევა საშუალებას, რათა ერთდროულად მოსალოდნელი ორი ეპიზოდი აღიწეროს თანმიმდევრულად, როგორც ერთი მეორის შემდგომ მომხდარი.

უკანასკნელი დროის გამოკვლევათა მიხედვით ჩანს, რომ ჰომეროსის პოემების როგორც ცალკეული დეტალები, ეპიზოდები თუ გმირთა სიტყვები, ისე სიმღერები (ტეხანი), სიმღერათა ჯგუფები და მთლიანად მთელი პოემები გარკვეულ კანონზომიერებას ემყარება. ეს არის წრიული კომპოზიციის პრინციპი, რომელიც ჩამოყალიბებულია სახვით ხელოვნებაში გაბატონებული გეომეტრიული სტილის შესაბამისად. მეცნიერებაში ამჟამად დადგენილია, რომ კრეტა-მიკენის ცივილიზაციის შემდგომ საბერძნეთის ხელოვნებაში განვითარდა გეომეტრიული სტილი, რომელიც ემყარებოდა დეტალებისა და მოტივების ურთიერთშეთანხმებას (კოორდინაციას) და ურთიერთდამოკიდებულებას (სუბორდინაციას). გეომეტრიული ხელოვნების სრულყოფილება წრიული კომპოზიციის საშუალებით მიიღწევა, რომლის დროსაც ორნამენტები და მოტივები განლაგებული არიან ცენტრთან და ერთმანეთთან დაკავშირებით სიმეტრიულად. ასეთი ფორმა სისხლბოროტულად ჰქონდა შეთვისებული ყოველ ბერძენ ხელოვანს და, როგორც ირკვევა, ტროის ომის უზარმაზარ პანორამაააც თავისი დროის ყველაზე დიდი ხელოვანი ჰომეროსიც ასევე შედაგდა. ასევე გაიმოსცა იგი არა სახვითი ხელოვნების, არამედ პოეზიის საშუალებით. გეომეტრიულმა ხელოვნებამ განვითარების უმაღლეს დონეს სწორედ ჰომეროსის ეპოქაში, VIII საუკუნეში მიაღწია.

„ილიადის“ კომპოზიციური ცენტრია XI-XIII ტეხანი, აქედან წრიული კომპოზიციის შესაბამისად ისე მარაოსავით იშლება პოემის ეპიზოდები, რომ პირველ ტეხაში ტიპოლოგიურად ეპიზოდთა ისეთივე თანმიმდევრობაა, როგორც მის საპირისპირო პოლუსზე, ბოლო, XXIV ტეხაში; II ტეხაში ისეთივეა, როგორც ბოლოსწინა, XXIII ტეხაში, III ტეხაში ისეთივეა, როგორც XXII ტეხაში და ა. შ. აი, მაგალითად, რა ეპიზოდებით თავდება პირველი ტეხა: აქილევსისა და თეტისის საუბარი, თეტისის და ზევსის საუბარი, კამათი ოლიმპოზე. ბოლო XXIV ტეხა იწყება ტიპოლოგიურად მსგავსი ეპიზოდებით: კამათი ოლიმპოზე, ზევსისა და თეტისის საუბარი, თეტისის და აქილევსის საუბარი... სიმბოლურად ეს ასე შეიძლება გამოისახოს:

n... abc — cha... n

სადაც **II** არის **I** ქების დასაწყისი, ანუ **XXIV** ქების დასასრული. ეპიზოდ-
თა რიგი **I** და **XXIV** სიმღერებში შებრუნებულია, რადგან კომპოზიციური ცენ-
ტრიდან ისინი ერთნაირად და სარკისებურად უნდა იყვნენ დაცილებულნი და
წარმოსახულნი. თავისთავად ცხადია, ეპიზოდთა ტიპოლოგიურ შესავსებაში
არ იგულისხმება მათი შინაარსობრივი იგივეობა: სხვა აქვთ ღმერთებს საკა-
მათო **I** ქებაში და სხვა რამეზე დაობენ **XXIV** ქებაში, მაგრამ მთავარი ისაა,
რომ სიმეტრიულად ასე დაცილებულ ადგილებში მოთხრობილია პაექრობა
ოლიმპოზე და არ არის საუბარი, ვთქვათ, დაკრძალვაზე. ასეთი წრიული კომ-
პოზიცია ახასიათებს ჰომეროსის ორსავე პოემას. მაგრამ ეს იმას როდი ნიშ-
ნავს, რომ ავტორს წინასწარ ჰქონდა შედგენილი სათანადო სქემები და ნახა-
შები, განგებ ებებდა ამ სიმეტრიას. უბრალოდ მისი გენიალური ტვინი ასე
იყო მოწყობილი, სხვაგვარად მას მსატერული აზროვნება არ შეეძლო. ამიტო-
მაც წრითელი კომპოზიცია, რომელიც ასე გამჭვირვალედ ჩანს, როცა მას სქე-
მების სახით წარმოგადგენთ, 28 საუკუნის განმავლობაში შეუძენველი დარჩა
კაცობრიობას, იგი, ალბათ, არც თვით ჰომეროსს ჰქონდა გააზრებული და,
მით უმეტეს, არც მის მსმენელებს თუ მკითხველებს. სწორედ ამიტომაც იმ
მწყობრ მეტაწილში, რომელიც პრინციპულად წრიულ კომპოზიციასაა დაფუძ-
ნებული, ზოგიერთი დეტალი ოდნავ არღვევს კიდევ სიმეტრიას და მეგლევარე-
ბი ცდილობენ ხოლმე როგორმე ასეთი გადახვევებიც კანონს დაუმორჩილონ.
მაგრამ ასეთი მოწადინება შედეგებად უნდა მივიჩნიოთ. ზომ არაფერი გშე-
ლება იმას, რომ ჰომეროსი ზოგჯერ გარდაცვლილ მამას ატირებს თავისი შვი-
ლის ცხედრის წინ, ზომ აქვს უფლება ჰომეროსსაც ზოგჯერ „ჩათვლია“?
სწორედ ამიტომ ცალკეული უზუსტობანი მხედველობაში არ არის მისაღება,
მით უმეტეს, რომ მათ მკითხველისთვის არავითარი მნიშვნელობა არა აქვთ
და უკვე აღარაა აქვთ მნიშვნელობა არც მეცნიერებისათვის, რაკი პოემათა
აგების ძირითადი პრინციპი მიგნებულია. თავისთავად წრიული კომპოზიციის
აღმოჩენა პოემათა აღქმას არაფერს ჰმატებს, მკითხველზე ეს პრინციპი გაუაზ-
რებლადაც იმავე გავლენას მოახდენს, მაგრამ მთავარი ის არის, რომ ამ აღ-
მოჩენის წყალობით ნათელი ხდება: „ილიადას“ და „ოდისეას“ ჰყავთ ერთი
ავტორი, რომელიც ერთგან თავმდაბლურად კი აცხადებს: — მე ღმერთი არ
ვარ, რომ გარდასულ-დროთა ამბავი ღირსეულად გადმოვცეო, მაგრამ კაცობ-
რიობას მასზე ნიჭიერი ღმერთი არ გამოუგონია.

პელაგონი და „ილიადა“

ჰომეროსის „ილიადაში“, როგორც სამართლიანად მიუთითებენ, აისახა
ტომთა ჭიშკობა მცირე აზიის ადრეული კოლონიზაციის დროს. ბერძნული ტო-
მების ჩამოსახლება ჩვენს წელთაღრიცხვამდე მეორე ათასწლეულის ბოლოს
ჩრდილოეთიდან ბალკანეთის ნახევარკუნძულზე და ეგეოსის ზღვის აუზში
დაკავშირებული იყო ავტოხთონური, ე. წ. წინაბერძნული, მაღალი კულტურის
მქონე მოსახლეობის აღრევასთან უფრო ძლიერ, მაგრამ ნაკლებად განვითარე-
ბულ ბერძნულ ტომებთან. მოხდა ადგილობრივი მოსახლეობის სრული ასი-

მილაცია და ეგეოსის ზღვის აუზში შექმნილი ცივილიზაციის ათვისება და
შემდგომი განვითარება ბერძნული ტომების მიერ. ამ მოსაზრებას ადასტურებს
ანტიკური ისტორიოგრაფიის ტრადიცია, მითოლოგიური მასალა და თანამედ-
როვე არქეოლოგიის, ეპიგრაფიკისა და ისტორიის მიღწევები. ვინ იყვნენ
ავტოხთონები? ამ საკითხზე დღემდე მეცნიერებას არა აქვს გარკვეული პასუხი,
რადიკალურ მოსაზრებებთან ერთად გვხვდება კომპრომისული თეორიები. მეც-
ნიერთა ნაწილს მიაჩნდა, რომ თანამედროვე საბერძნეთის ტერიტორია, ეგეო-
სის ზღვის აუზი და ხმელთაშუაზღვეთი იმთავითვე ინდოევროპული ტომებით
იყო დასახლებული, მათ შორის ბერძენთა მონათესავე ტომებითაც და რაიმე
მნიშვნელოვან არაინდოევროპულ ელემენტს ამ მიდამოებში ადგილი არ ჰქონია.
არსებობდა პოლარულად საწინააღმდეგო თვალსაზრისიც. მაგრამ დღეს მეც-
ნიერებას იმდენი მასალა დაუგროვდა, რომ ხმელთაშუაზღვეთის ტომობრივი
და რასობრივი სიჭრელე იმ უსსოვარი დროისათვის არავითარ ეჭვს არ იწვევს.
იკრძაობა არაინდოევროპული სუბსტრატი თვით ძველ ბერძნულ ენაში და
მკვლევარები ხშირად ცდილობენ ამ მოვლენის ახსნას იბერიულ-კავკასიურ
ენათა საშუალებით.

ზოგჯერ მსგავსება საოცარია. ავიღოთ ხმელთაშუაზღვეთის ავტოხთონე-
ბის ეტრუსკების რიცხვითი სახელები. ცნობილია 6 რიცხვითი სახელი, რომელ-
თა დაწერილობა აღმოაჩინეს სათამაშო ქვაზე — კამათელზე, წახნაგებზე წერტი-
ლების ნაცვლად იყო სიტყვები. ცხადია, რომ ეს სიტყვები აღნიშნავდნენ ციფ-
რებს ერთიდან ექვსამდე. მაგრამ რომელი — რომელს? იქნებ გავეჩვიოთ?
„ცალ“, „კი“, „სა“ (ან „შა“), „თუ“, „ჰუთ“, „მას“. ზომ ადვილად გვესმის
ქართული „ცალ-ი“ (ერთი), „სამი“, „ხუთი“?... შეიძლება დაიძებნოს სხვა
სიტყვებისთვისაც პარალელები, მაგალითად, 2 ციფრის აღმნიშვნელი „კი“-
თვის: ხუნძური, ანწუხური, ჭარული „კიგო“, თაბასარანული „კხა“ და მრ-
ვალი სხვა. 6 ციფრის აღსანიშნავად ეტრუსკული „მას“-ის შესაბამისად ჩაჩ-
ნური და ქისტური „მალხ“, აკუშური „მან-ალ“ და ა. შ. ისიც უნდა ითქვას,
რომ ქართული „ცალ“, „სამ“ და „ხუთ“ სრულ დასაყრდენს პოულობს სხვა
იბერიულ-კავკასიურ ენებში. მაშ რაღა დარჩა სადავო? საკითხი ასე იოლად
არ წყდება. ბულგარული მეცნიერი ვ. გეორგიევი, მაგალითად, ინდოევროპული
ენათმეცნიერების ბოზიციიდან სულ სხვაგვარად ალაგებს ამ რიცხვით სახე-
ლებს. თითქმის ფანტასტიკური და ტენდენციური ჩანს მისი პარალელები, (ეტ-
რუსკული „ჰუთ“ და სომხური „ერეკ“, ეტრუსკული „ცალ“ და ბერძნული
„ჰექს“ და სხვ.), მაგრამ ეს არაფერს ჰმატებს ამ რიცხვითი სახელთა იბერიულ-
კავკასიურობის დამტკიცების სურვილს. საჭიროა მრავალი ცოცხალი და მკვდა-
რი ენის ისტორიულ-შედარებითი ანალიზი, რაც მომავლის საქმეა.

გარდა ამისა, გამოთქმულია მრავალი ვარაუდი, რასაც ანტიკური ტრადი-
ციაც უჭერს მხარს, წინაბერძნული და იბერიულ-კავკასიური ტომების, მათი
კულტურების ნათესაობის შესახებ. შეგვიძლია გავიხსენოთ მითი არგონავტი-
ების შესახებ, ამირან-პრომეთეს მითის იგივეობა და სხვა. ამ საკითხებზე ჩვენ
მსჯელობა არ გვექნება, მაგრამ საჭიროდ მიგვაჩნია მკითხველს გავაცნოთ
მოსაზრებანი იმის შესახებ, თუ რა ცნობებს გვაწვდის „ილიადა“ წინაბერძ-
ნული, სახელდობრ, პელაგური მოსახლეობის შესახებ. ხოლო ვინ იყვნენ

ბელაზგები, ეს მომავალი კვლევის საქმეა. აქ მხოლოდ დავიმოწმებთ ისტორიის მამის პეროდოტეს (V ს. ძვ. წ. ა.) სიტყვებს: „თუ რა ენას ლაპარაკობდნენ ბელაზგები, დანამდვილებით არ შეგვიძლია ვთქვათ. თუ შეიძლება ვიმსჯელოთ იმ ბელაზგების მიხედვით, რომლებიც ახლაც ცხოვრობენ ტირსენების ქალაქ კრესტონში და რომლებიც ოდესღაც იმათი მეზობლები იყვნენ, ვისაც ჩვენ დღეს დორიელებს ვუწოდებთ, და მაშინ ცხოვრობდნენ იმ ქვეყანაში, რომელსაც ამჟამად თესალიოტი ჰქვია; თუ შეიძლება ვიმსჯელოთ აგრეთვე იმ ბელაზგების მიხედვით, რომელნიც პელესპონტში დასახლდნენ პლაკიასა და სკილაკე-ში და რომელნიც ათენელებს შეუერთდნენ (და რაც ბელაზგური ქალაქები იყო, ყველამ შეიცვალა სახელი), — თუ შეიძლება ამის მიხედვით ვიმსჯელოთ, ბელაზგები ბარბაროსულ ენას ლაპარაკობდნენ“ (პეროდოტი, I, 57).⁸

აქედან ჩანს, რომ პეროდოტეს დრომდე, ძვ. წ. ა. V საუკუნემდე საბერძნეთში ცხოვრობდა ხალხი, რომელიც თავის თავს ბელაზგებს უწოდებდა, ან ზერძობები თვლიდნენ მათ ბელაზგებად და ისინი ჯერ კიდევ ლაპარაკობდნენ „ბარბაროსულ“, ე. ი. არაბერძნულ ენაზე. პეროდოტეს ცნობა ფრთხილია, იგი არ არის კატეგორიული იმიტომ, რომ პეროდოტემ დანამდვილებით არ იცის, მისი თანამედროვე ბელაზგები ძველი ბელაზგების უშუალო შთამომავლები არიან თუ არა. და სწორედ ეს სიფრთხილე კიდევ უფრო სანდოს ხდის მის ცნობას და გვარწმუნებს, რომ ისტორიკოსი ყურმოკრულ ამბებს კი არ გვიყვება, არამედ გვაძნობს, რაც ნამდვილად იცის.

ჰომეროსის „ილიადას“ განსაზღვრავენ როგორც პოემას აქილევის რისხვის შესახებ. საყურადღებოა ის ფაქტი, რომ, როგორც ქვემოთ დავრწმუნდებით, გმირი, რომლის რისხვის თემაზეა აგებული მთელი პოემა, არ არის ბერძენი, ბელაზგია.

არ შეიძლება აიხსნას უბრალო პოეტური კაპრიზით ის გარემოება, რომ აქილევის „ილიადაში“, გარდა თითო-ორთა გამოცხადებისა, იხსენიება პელაზგად. იგი ზოგჯერ ისევეა მოხსენიებული, როგორც რომელიმე სხვა ბერძენი გმირი, სახელდობრ — აქაველად, მაგრამ ყველგან ეს სახელწოდება აღნიშნავს იმას, რომ აქილევის თავისი რაზმით, რომელიც 2 500 მეომარს ითვლიდა, ბერძენთა მხედრობაში შედიოდა, მის ნაწილს წარმოადგენდა და სრულებითაც არ მიუთითებს მის ბერძნულ წარმოშობაზე. ასე, მაგალითად, აქილევის ძმობილს, ბელაზგ პატროკლეს აქაველს უწოდებს მენელაოსი: „აქაველთ შორის უმამაცეს მოყმეს, პატროკლეს ბოლო მოეღო“ (XVII, 689-690). მაგრამ ისიც უნდა ითქვას, რომ აქაველთ შორის უმამაცესი (ἀμαρταῖς Ἀχαιῶν) შეიძლება არააქაველიც იყოს. ამავე აზრით ამბობს აქილევისიც თავის თავზე: „ივრძნოს ატრიდმაც ქედმაღალმა — რა დააშავა, რომ შეურაცხყო გულუმხნესი აქაველთ შორის“ (I, 411-412). მაგრამ, როცა საჭიროა წარმომავლობაზე ლაპარაკი, მაშინ აქილევი ბელაზგად ან მირმიდონელად იხსენიება (მაგ. II, 681-684, IX, 652 და სხვა). ზოგჯერ კი „მირმიდონელი“ ისევე უპირისპირდება „აქაველს“, როგორც ტროელთა მოკავშირე „ლიკიელი“ — „ტროელს“: „ტროელთ, ლიკიელთ, მირმი-

დონელთ და აქაველებს“ (XVI, 564). ასე არიან ამ ტაბში დაწყვილებულნი მეომარი მხარეები და მათი მოკავშირენი.

ჩვენს ყურადღებას იპყრობს „ილიადის“ II ქება, სახელდობრ, ის ნაწილი, სადაც ჩამოთვლილია ბერძენთა, მათ მოკავშირეთა (ბელაზგთა), ტროელთა და ტროელების მოკავშირეთა რაზმები. პოემის ამ ნაწილს ეწოდება „ხომალდთა კატალოგი“ (Κατάλογος τῶν ἡρώων). მკითხველი მოელის, რომ გმირი, რომელზედაც დამოკიდებულია პოემის სიუჟეტის განვითარება, რომლის რისხვის თემას ეძღვნება ნაწარმოები, მოხსენიებული იქნება ბერძენთა სიაში. მაგრამ ჩვენ აქილევის ბერძენთა სიაში ვერ ვაოულობთ. როცა ავტორი ჩამოთვლის აქაველთა რაზმებს, მათი ხომალდების რაოდენობას, სულ 20 რაზმს, ტროაში რომ ჩამოჰყოლია 866 გემს, გვაცნობს მათს მეთაურებს და სამშობლო მხარეს, საგანგებოდ გვაუწყებს:

ახლა გუმღეროთ ბელაზგიურ არგოსში მცხოვრებთ,
ალოსს, ალოპეს, ტრექისსა და ფთიას რომ ფლობენ.
ლამაზ ქალებით სახელგანთქმულ ჰელადის მკვიდრებს
ჰქვიათ ჰელენნი, აქაველნი, მირმიდონელნი.
მათს ორმოცდაათ გემს აქილევს მეთაურობდა.
(II, 681-684).

სიტყვით „ახლა“ (νῦν δὲ τῶνδε) ხაზი ესმება იმ გარემოებას, რომ ავტორი ერთ საქმეს მორჩა, ჩამოთვალა ბერძენთა რაზმები და იწყებს სხვა საქმეს, მათს მოკავშირეებზე ლაპარაკს, რომელნიც „ბელაზგიურ არგოსში“ (τὸν πελαγονίον Ἄργος) ცხოვრობენ. ჩამოთვლილია 9 რაზმი, რომელნიც სულ 311 გემს ჩამოჰყვნენ და მათი მეთაურები: აქილევის, პროტესილასის (იგი იყო ტროის ომის პირველი მსხვერპლი და რაზმს მის ნაცვლად უმცროსი ძმა პოდარკე ხელმძღვანელობდა), ემელოსი, ფილოკტიტე (იგი ტროაში მხედრობას ვერ ჩამოჰყვა და მის ნაცვლად რაზმს მდომი მეთაურობდა), პოდალეიროსი, მახაონი, ევრიპილოსი, პოლიბოტიე, ლეონტიდესი, გუნევისი, პროთოსი. გარდა მეთაურთა, პოემაში გვხვდება სხვა მირმიდონელი გმირების სახელებიც — პატროკლე, ავტიმედონტი, ალკიმედონტი და სხვანი. შემდეგ ავტორი გვაცნობს ტროელთა მხედრობას, რომელსაც ჰექტორი მეთაურობს და მათს მოკავშირეებს საინტერესოა, რომ ტროელთა მოკავშირეებს შორის ბელაზგებიც არიან:

ჰიპოთოსი მოუძღოდა შუბოსან ბელაზგთ,
უხვნაყოფიან ლარისაში დასახლებულებს.

(II, 840-841).

ტროელთა მოკავშირენი არიან აგრეთვე ქართველური ტომი — ხალიბები:

ჰალიბონები ეპისტროფოსს, ოდიოსს მოჰყვნენ
ვერცხლის შორეულ საბადოდან — ალიბეს მხრიდან.
(II, 856-857).

⁸ შდრ. ს. ყაუხჩიშვილი, ბერძნული ლიტერატურის ისტორია, I, თბ., 1950, გვ. 6.

ამრიგად, „სომალდთა კატალოგის“ ცნობით აქილეებს, როგორც მოკავშირე, გამოყოფილია ბერძენთა სიიდან. რამდენად ამართლებს პოემის შინაარსი ამ ცნობას, აქვს თუ არა რაიმე მნიშვნელობა სიუჟეტის განვითარებისთვის, თემის გახსნისთვის აქილეუსის პელაგოზას, თუ ეს უბრალო ახირებაა, ან რაიმე ძველი მითის ანარეკლი და ჩვეულებრივი ტრადიცია, რომელსაც ანგარიში უტყუარად იმეორებენ?

არსებობს მითი იმის შესახებ, რომ აქილეუსს ტროის ომში მონაწილეობის მიღება არ სურდა და ამიტომ ქალურად გადაცმული თავის ზიპაშვილებთან სამარცხვინოდ იმალებოდა, სანამ ოდისეუსმა არ გამოაშვარავა მისი დეზერტირობა. რატომ დასჭირდათ ბერძნებს ასე დაემცირებინათ უსაყვარლესი გმირის ავტორიტეტი? სამართლიანად შენიშნავს აკად. ს. ყაუხჩიშვილი: „როგორი გმირთა-გმირია აქილეუსი, თუკი მას ომში მონაწილეობისა ეშინია? რომ ის უშამაცესი გმირია, ამის უარყოფა არ შეიძლება; მაშასადამე, თუ მას ომში მონაწილეობის მიღება არ სურს, ეს იმიტომ, რომ იგი არ არის ბერძენი და ბერძენთა მხარეზე ომში მონაწილეობის მიღება არ უნდა; ის სწორედ იმ წინაბერძნული მოსახლეობის რიცხვს ეკუთვნის, რომლებიც ბერძენთა დამორჩილებს“⁹.

იცნობდა კი პომპროსი ამ მითს, იზიარებდა განა ამ მითის იდეას? „ილიადაში“ არ გვხვდება ასეთი თქმულება, მაგრამ პოემა იმ აზრითაა გამსჭვალული, რომ აქილეუსს პანელინური ლაშქრობა სრულებითაც არ მიაჩნდა მისთვის და მირმოდონელებისთვის სამამულიშვილო საქმედ. პირიქით, იგი ნატრობდა, რაც შეიძლება მალე დაბრუნებოდა მშობლიურ ფთიას. პირველსავე ქებაში ჩანს აქილეუსის ასეთი არასაბრძოლო განწყობილება. ჟუფორ მეტიც, როცა კრისეს შეურაცხყოფის გამო ბერძენთა მხედრობას საშინელი სენი მუსრავს, აქილეუსი თვითონ იწვევს ბელადთა კრებას. ეს არის, სხვათა შორის, პირველი და ერთადერთი შემთხვევა აქილეუსის მიერ კრების მოწვევისა. სხვა დროს ყოველთვის, ბუნებრივია, ინიციატივას მხედართმთავარი აგამემნონი იჩენს. გმირი სარგებლობს ლაშქრის უბედურებით და ასეთ მოულოდნელ წინადადებას იძლევა:

აგრე მგონია, მრავალტანჯულთ გემართებს, მეფეო,
შინ გავეშუროთ, თუ გვწადია გავექცეთ სიკვდილს...
(I, 59-60).

თუ აქილეუსს შინ გაბრუნება ხელს აძლევდა, ეს ეწინააღმდეგებოდა ბერძენთა მხედართმთავრის აგამემნონის გეგმებს. სწორედ ამიტომ იგი დამამცირებლად მიმართავს აქილეუსს:

თავიდან მომწყდი, გაიქეცი, თუ გული გერჩის!
და არ გეგონოს, რომ ვერ დაგთმობ! ღირსებას ჩემსას
სხვატ ჰყავს ქომაგი, უწინარეს — ზევსი დიადი!

(I, 173-175).

⁹ ს. ყაუხჩიშვილი, ბერძნული ლიტერატურის ისტორია, I, თბ., 1950, გვ. 89.

და შემდეგ:

შენი გემებით გამეცალე! მხედრობას შენსას —
მირმიდონელთა ტომს უმეფე! არად მიღირხარ!
(I, 177-180).

აგამემნონსა და აქილეუსს შორის ჩამოვარდნილი უთანხმოება ააშკარავებს იმასაც, რომ აგამემნონს ბასილევსთა შორის, თურმე, ყველაზე მეტად აქილეუსი სძულს, მაგრამ ამ სიძულვილის საფუძველი პოემაში არსად ჩანს. ეტყობა, საქმე გვაქვს ტომობრივ ქიშპობასთან:

ყველაზე მეტად შენა მძულხარ ბელადთა შორის!
(I, 176).

არც აქილეუსი ერიდება მხედართმთავარს და ღვარძლიანად ლანძღავს მას, უწოდებს უსირცხვილოს, ვერაგს...

როდესაც აგამემნონი მოითხოვს კრისეისის დაბრუნებისათვის საზღაურს, განრისხებული აქილეუსი მას მიმართავს სიტყვით, რომელშიც აშკარადდება სიძულვილი აგამემნონისადმი და, რაც მთავარია, ის, რომ გმირი ტროადაში იბრძვის, თურმე, არა საკუთარი ინტერესებისათვის, არამედ აგამემნონისა და მენელაოსის საქმეს აკეთებს:

განა მოვსულვარ, რომ ტროელებს, შუბის მტყორცნელებს,
შევრკინებოდი? მე არ მახსოვს მათგან ზიანი...
...შენად შემხიდე შევიკრიბეთ, შენს სახე რად,
მენელაოსის ნამუსისთვის ვიბრძვით, პირბალო!..
...მე ანაკლები სულ მხედებოდა შენზე ნაკლები,
როცა ვიკლებდით აყვავებულ ციხე-ქალაქებს.
თუმც შერკინების სისასტიკე ჩემი მკლავების
ხარჯზე წყდებოდა, როს გაყოფა დაიწყებოდა,
შენ უდიდესი წილი გქონდა, მე — უმცირესი...
უხმოდ ბანაკში ვბრუნდებოდი ბრძოლით მამურალი.
ახლა ფთიაში მივიჩქარი, ო, რა ტკბილია
შინ დაბრუნება მალემსრბოლი გემებით! კმარა —
შენგან შერცხვენილს არ მსურს შენი განძი ვამრავლო!..
(I, 152-171).

გარეგნულად უთანხმოება აქილეუსსა და აგამემნონს შორის თითქმის მხოლოდ ბრისეისის გამოა ჩამოვარდნილი, მაგრამ აშკარაა, როგორ მიისწრაფვის აქილეუსი სამშობლოსკენ და როგორ იყენებს საბაზად ჩამოვარდნილ კონფლიქტს. აქილეუსი ამავე კრებაზე აპირებდა სიცოცხლე მოეპოო აგამემნონისათვის, მაგრამ გადაიფიქრა. მისი მოკვლა. ამის შემდეგ გმირი აცხადებს:

ქალისთვის არც შენ, არც არავის შეგებრობლები —
ნება თქვენია, თქვენვე მიგაქვთ თქვენივე ჯილდო!
(I, 298-299).

ფიქტობით, შემთხვევითი არ არის ეს სიტყვები. მხედართმთავართან ბრძო-
ლას აქილეუსი იმიტომ მოერიდა, რომ მათს უთანხმოებას უფრო ღრმა ფესვები
ჰქონდა. აქილეუსი ბერძენთა მიერ დაპყრობილი ტომის ბელადი იყო და დამ-
პყრობელთა მხედართმთავრისადმი მტრულად განწყობილი. პირადი შეურაცხ-
ყოფისათვის შურისძიება გასაგები იქნებოდა ყველასთვის და აქილეუსს დაუს-
ჯელად შერჩებოდა, მაგრამ მისი მდგომარეობა ამით არ შეიცვლებოდა: მას
კვლავ უნდა განეგრძო ტროადაში არასასურველი ომი.

აქილეუსი შურისძიების სხვა გზას ირჩევს. სარგებლობს მომენტით და
უარს ამბობს ბრძოლაში მონაწილეობაზე, განრისხებული მიდის თავის ბანაკ-
ში. აღსანიშნავია, რომ აქილეუსი ბერძენთა მხედრობიდან საკმაოდ მოშორებით
არის დაბანაკებული, ისე, რომ დიდხანს მასთან ვერ აღწევს ბრძოლის ცეცხლი.
აქილეუსის დედა ქალღმერთი თეტისი მიმართავს შვილს, როცა მისი რისხ-
ვის მიზეზს გაიგებს:

ხოლო შენ დარჩი მირმიდონელთ მალემსრბოლ გემთან —
განრისხებული და ლაშქრობას თავი არიდე.

(I, 421-422).

ერთგან აგამემნონი აქილეუსის შესახებ ასე ამბობს:
დიახ, შევცადე! მაგრამ ღირს კი ერთ ხალხს ფასად
ერთი მოკვდავი, ზევსმა გულით ვინც შეიყვარა...

(IX, 116-117).

ამ სიტყვებიდან ჩანს, რომ აქილეუსს აქვს მიზეზი არა მარტო აგამემ-
ნონზე, არამედ საერთოდ ყველა ბერძენზე იყოს განრისხებული, აგამემნონის
მიერ მიყენებული შეურაცხყოფა აქაველთა საერთო საქმედ მიიჩნიოს.

აქაველები იძულებულნი არიან მოციქულები გაუგზავნონ აქილეუსს და
სთხოვონ აპათიოს მათ აგამემნონის დანაშაული, თუ ატრიდი სძულს, მთელ-
მა ბერძენმა მხედრობამ რა დააშავა, მიიღოს დიდძალი საჩუქრები, ხელუხლე-
ბელი ბრისეისი და დაუბრუნდეს ბრძოლას! აქილეუსი მოციქულებს ხვდება,
როგორც სტუმართმოყვარე მასპინძელი:

მეგობრებს გხედავთ ჭეშმარიტად! გიჭირთ, ეტყობა!...

აქაველთ შორის მაინც ყველას თქვენ მირჩენიხართ!

(IX, 197-198).

მაგრამ აქილეუსის გადაწყვეტილება ურყევია: იგი აღარ მიიღებს მენე-
ლაოსისა და აგამემნონის სახელისათვის ბრძოლაში მონაწილეობას, აღარ შეერ-
კინება ჰექტორს, პირიქით, ხვალვე წავა მშობლიურ ფთიაში, არ უნდა მას

აგამემნონის საჩუქრები, რაც უნდა ურიცხვი იყოს, არც მისი სიძეობა სურს.
წავა მშობლიურში, იქ შეირთავს ქალს. რაც შეეხება აქაველებს, ისინი ტროას
ეერასოდეს აიღებენ, მათაც ურჩევნიათ თავი დაანებონ უნაყოფო ბრძოლას
და დაბრუნდნენ სამშობლოში. ყოველ შემთხვევაში, აქილეუსი ბრძოლას არა-
სოდეს დაუბრუნდება და ბერძენებაც თავის გადასარჩენად რაიმე სხვა ხერხი
მოიგონონ (IX, 310-425).

აქილეუსს თხოვნით მიმართავს ფოინიქსი: „ბრძოლად ძღვენათათვის აღ-
დექ და, ვით ღმერთს, გადიდებენ აქაველები!“ (IX, 603-604). მაგრამ აქი-
ლეუსი არ მერყეობს. ამიტომ აიანტ ტელამონის ძე იძულებულია მოციქულებს
მოუწოდოს უკან დაბრუნება:

სასტიკს არაფრად ჩაუგდია თვით მეგობრობაც,
მას მთელს ბანაკში ყველასგან რომ გამოვარჩევდით,
გულტვას, უგრძნობელს! ძმაც კი იღებს მოკლული ძმისთვის,
მამა-შვილისთვის გამოსასყიდს და ამ დროს მკვლელებს
ხალხში თავსა გრძნობს არხენად, თუ განძს გაიღებს.
საზღოს მიმღები შურისმგებელ სულს და ამაყ გულს
დააცხრობს ხოლმე, მაგრამ ღმერთმა შენ უბოლოო
რისხვით აგინთო გული მხოლოდ ერთი ქალისთვის!
ჩვენ ხომ შეიძს გაძლევთ — უკეთესებს უკეთესთ შორის,
სხვა მრავალ ძღვენასაც! (IX 630-639).

აიანტის საყვედური საცევით სამართლიანია. იმ ეპოქაში, რომელიც „ილია-
დაშია“ ასახული, გვიართვნილი წყობილების რღვევის ხანაში, სრულიად წარ-
მოუდგენელი იყო საჩუქრებით მოსული მოციქულების უარით გასტუმრება.
აგამემნონის შეურაცხყოფელი საქციელი ღირსეული საზღაურით უნდა გამოს-
ყიდულიყო, მაგრამ აქილეუსს ბრძოლის ველიდან განდგომის შესანიშნავი სა-
ბაზი აქვს და მას ხელიდან არ უშვებს. ამ მხრივ საყურადღებოა მისი პასუხი
აიანტისადმი:

უკან დაბრუნდით, თქვენს გამომგზავნას ასე აუწყეთ:

გულში ფიქრადაც არ გაგივლებ, კვლავ ვღვარო სისხლი,

სანამ ჰექტორი ღვთაებრივი, აბჯარასხმული

არ მოადგება მირმიდონელთ კარებს, ხომალდებს,

როს დაწვავს გემებს არგიველთა და მოსპობს ლაშქარს.

(IX, 649-653).

აქილეუსმა გადააჭარბა საზღვარს, რომელსაც მარტო აგამემნონის მოქმე-
დება გამოიწვევდა. აქილეუსი უარს ამბობს ბრძოლაზე, მისთვის არავითარი
მნიშვნელობა არა აქვს ბერძენთა დამარცხებას, არ შესტკივა მათზე გული. ხო-
ლო თუ ჰექტორმა დაამარცხა ბერძენები, დაწვა მათი ხომალდები და თავს
დაესხა აქილეუსს, ეს უკანასკნელი მხოლოდ მაშინ ჩაერთვება ბრძოლაში. აქი-
ლეუსს გადაუწყვეტია, იბრძოლოს მხოლოდ მაშინ, როცა ამას თავდაცვის აუ-

ცილებლობა მოითხოვს. პირველ ქებაში აგამემნონისთვის მიცემულ პასუხში გამოთქმული აზრი, რომ აქილეუსი ტროელებთან თავისი ინტერესებისთვის კი არ იბრძოდა, არამედ ბერძენი მენელაოსისა და აგამემნონის საქმევს აკეთებდა, ლოჯიკური თანმიმდევრობით ვითარდება პოემაში.

ჩვენი აზრით, ავტორს თუნდაც ნდომოდა, რომ აქალუკვას უფრო აშკარად გამოეხატა სიძულვილი ბერძენების მიმართ, ამაზე მეტს მაინც ვერ ათქმევინებდა გმირს, რადგან უღალატებდა მხატვრულ ზომიერებას, აქილეუსს არ შეეძლო მოსული სტუმრებისთვის, რომელთა შორის მისი აღმზრდელი ფოინიქსიც იყო, უფრო მკაცრად მიემართა. განა მისი სიტყვებიდან ისედაც საკმარისად ვერ გაიგებდნენ მოციქულნი, რომ აქილეუსი მათი მეგობრიდან მტრად გადაიქცა და მას ვერავითარი ძალა ვერ დააბრუნებს აქაველებთან? ბერძენებმა კარგად იციან, რომ „მძლავრი პელიდი როდილა სწუხს აქაველებზე! იქნება ელის, ჰელესპონტთან, ამ უშედეგო ომში აქაველთ ხომალდების აბრიალებას, ერთიმეორის მიყოლებით ჩვენს სიკვდილს საზარს?“ (XI, 664-667).

ბერძენებმა კარგად იციან, რომ აქილეუსს მათი წარუმატებლობა ახარებს:

ატრიდო, ახლა აქილეუსის უგლიმი გული
ძგერს სიხარულით, როს აქაველთ ვაებას ხედავს,
არ შერჩენია სიბრალულიც მცირედენი!

(XIV, 139-141).

ჩვენთვის მეტად საინტერესოა XVI ქება. პატროკლე ბრუნდება აქილეუსთან ბერძენთა ბანაკის დათვალიერების შემდეგ და ქვითინებს. აქილეუსისთვის გაუგებარია მისი ცრემლის მიზეზი:

რაო, პატროკლე, რად ქვითინებ, ვით ნორჩი გოგო,
დედას რომ მისდევს, ატატებას ჰვედრის ტირილით,
ეზღაუჭება კაბას, წამსვლელს კალთაზე ეკვრის
და შესციცინებს ცრემლიანი — ამიყვანო...

(XVI, 7-10).

პატროკლე გაოცებულია გმირის გულქვაობით. მრავალმხრივ საყურადღებოა აქილეუსის სიტყვა და ამიტომ მოგვყავს იგი მთლიანად:

აბა, რას ამბობ, ო, პატროკლე, კეთილშოულ!
მისწობა როგორ შემაშინებს?

ლეთაებრივ დედას
ზევისს სურვილზე არაფერი ჩემთვის არ უთქვამს.
მაგრამ გულს მსჭვალავს, სულს მიშფოთებს სასტიკი რისხვა,
როს ვხედავ — კაცი თანასწორის გაპარცვას ცდილობს
მხოლოდ იმიტომ, რომ უფლებით აღემატება!
და არც დაცხრება რისხვა ჩემი:

ბრძოლაგადახდის

აქაველებმა შემირჩიეს ჯილდოდ ასული:

შუბით ვირგუნე, როს დაგთრგუნე მტკიცე ქალაქი
და თვითნებურად გამომტაცა ხელიდან ქალი
აგამემნონმა, თითქოს ვინმე ზოგანო ვიყო!
მაგრამ რაც მოხდა, რას გავაწყობ!

არც ევ ივარგებს,

რომ რისხვას ზღვარი არ დავუდო.

ის კი ცხადია,

არ დაეწვწარდები, სანამ აქვე ჩემს ხომალდებთან
და ჩვენს ბანაკთან არ ატყდება ომის ვნაისი...

კარგი, პატროკლე, შეიმოსე ჩემი ბექთარით
და წინ გაუძეხ მიმდინარელთ, ომს მოწყურებულთ.
ვხედავ, გარშემო ტროელ სპათა შავი ღრუბელი
გემს მოსჯარვია, ზღვის კიდეებთან მიჭეჭილები
ძლივს იკიდებენ აქაველნი ფეხს ქვიშროვანზე.
თავს დასტყდომია ტროა აგრე გალაღებული:
ველარ ხედავენ ბრძოლის ველზე პელიდას ჩახქვანს
თვლისმომჭრელს და მოელვარეა!

მათს გვამებს მიწა

ვერ დაიტევდა, აგამემნონს რომ არ ეძალა.

ბანაკს და გემებს მოსდგომია მტერი თამამად,
ალარ მძვინვარებს დიომედეს მძლე მარჯვენაში
მძლავრი ბოძალი, რომ აშოროს ლაშქარს მოძალე.
აგამემნონის საძულველი ბაგე-პირიდან
ხმა აღარ ისმის,

კაცთამჟღეტი ჰექტორი ოდენ

გრგვინავს ტროელთა შორის მყოფი, მძლავრი ყიფინით
ველს აზანზარებს და სასტიკად მუსრავს აქაველთ!
კმარა! პატროკლე, ააშორე ხომალდებს ცეცხლი,
მტკიცედ დაჰკარი, რომ გემები არ გადახუვონ,
გზა არ მოგვიჭრან სანუკვარი — შინ წასასვლელი!
ოლონდ მისმინე და ეს რჩევა გულს ჩაიბეჭდე:
სახელ-დიდება მომიხვეჭე დანაელთ შორის,
რომ მშვენიერი ქალიშვილი უკან მომგვარონ,
თან მოსაკითხი მომიტანონ აურაცხელი,
გემს ააცდინე განსაცდელი და დამიბრუნდი!
მეხნისმტყორცნულმა თუნდ დიდებით გაგამამაცოს,
მაინც უჩემოდ ნუ გაბედავ ბრძოლისმოყვარე
მტრის იაგარქმნას, ნუ შებღალავ ამით ჩემს სახელს.
გულანთებულმა სიმამაცით სძლიე ტროელნი,
მაგრამ სპას ნუღარ წარუბღვები ილიონისკენ,
რომ ოლიმპოდან მათდა შემწედ უკვდავი ვინმე
არ მოგველინოს: აპოლონს ხომ უყვარს ტროელნი!

როგორც კი გემებს გადაარჩენ, მყისვე დაბრუნდი,
აქაველები მოსასობად იქვე დატოვე!
მაშაო ზევსო! ო, ათენაე! დიდო აპოლონ!
ნეტავ ტროელთა, არგოელთა მხედრობამ სრულად
მოსპონ ერთურთი! მხოლოდ ჩვენდა გავეჭვეთ სიკვალს,
მხოლოდ ჩვენ დავცეთ ილიონის ამავი ციხე!

(XVI, 49-100).

ამ სიტყვაში ყურადღებას იპყრობს შემდეგი მომენტები:

პირველი. აქილევის უარყოფს, რომ მის განრისხებაში რაიმე წვლილი მიუძღვის ზევსს.

მეორე. შეინიშნება წინააღმდეგობა. აქილევის, როგორც მოსალოდნელი იყო ბერძენი გმირისაგან, ამბობს: „არც ეგ ივარგებს, რომ რისხვას ზღვარი არ დავუდოო“, მაგრამ იქვე უმატებს, როგორც პელაზგი გმირი: „არ დავწყნარდები, სანამ აქვე, ჩემს ხომალდებთან და ჩვენს ზანაკთან არ ატყდება ომის გნიახი“.

მესამე. აქილევის დავალებას აძლევს პატროკლე, დაიცვას ბერძენთა ღმრთაობის განადგურებისაგან, მაგრამ ამას იმიტომ კი არ აკეთებს, რომ აქაველები გადაარჩინოს, არამედ იმიტომ, რომ ბერძენთა ხომალდების დაღუპვა საფრთხეს უქმნის მირმიდონელებსაც, სამშობლოში დაბრუნების საშუალებას უსპობს. მაშასადამე, აქილევის პატროკლეს აგზავნის ბრძოლაში არა აქაველების დასახმარებლად, არამედ მირმიდონელთა დასაცავად. აქილევის თავდაცვის საჭიროება აიძულებს დაიცვას რისხვა.

მეოთხე. რათა შეარბილოს აქილევის დამოკიდებულება ბერძენებთან, პოეტის გმირს ათქმევინებს პატროკლესათვის: დიდება მომანიჭე, რომ აქაველებმა ბრისეისი დამიბრუნონ და საჩუქრები მიძღვნანო. თითქოს ამისთვის ფაქტებს პატროკლეს, ლაშქარს ილიონამდე ნუ წარუძღვებო, ჯერ — ერთი, აზრი არა აქვს ასეთ ნაბიჯს. IX ქებაში ბერძენებმა უკვე დაიმცირეს მის წინაშე თავი და ყოველივე შეაძლიეს, მაგრამ მტკიცე უარი მიიღეს მისგანვე და, მეორეც, XIX ქებაში ჩანს, რომ აქილევისთვის არც თუ ისე მნიშვნელოვანია საჩუქრები. სხვათა შორის, როგორც ქვემოთ ვნახავთ, იმავე ქებაში აქილევის დიპლომატიური მოსაზრებით თავის რისხვას ზევსს აბრალებს, XVI სიმღერაში კი, როგორც ვხედავთ, პირიქითაა.

მეხუთე. სიტყვის დასასრულს აქილევის მიმართავს ზევსს, ათენას, აპოლონს: ნეტავ ტროელებმა და აქაველებმა სულაც ერთურთი მოსპონო. სწორედ აქ არის აქილევის ტაქტიკური ჩანაფიქრის გასაღები: გმირი პატროკლეს აგაფებს მაშინვე შეწყვეტოს ბრძოლა, როგორც კი ხომალდებს გადაარჩენს, არა იმიტომ, რომ ბერძენებს საჩუქრები გააღებინოს, მიზანი სხვა არის. პატროკლე ხომ ტროელებს იმიტომ უნდა შებრძოლებოდა, რომ მირმიდონელთა გემები გადაერჩინა განადგურებისაგან, ხოლო როცა ამ საქმეს გააკეთებდა, მტერს ილიონამდე არ უნდა გაჰყოლოდა, რათა ტროელებს კვლავ მისცემოდათ ბერძნებთან ბრძოლის საშუალება. ეს კი ორივე ზანაკის დასუსტებას გამოიწვევდა და ამაში ხედავდა აქილევის მირმიდონელთა ხსნას.

ჩვენთვის ცხადია, რომ ასეთი საშინელი წყევლა არ უნდა დასცდენოდა ბერძენ მხედართმთავარზე განრისხებულ ბერძენ გმირს. ეს შეეძლო ეთქვა მხოლოდ პელაზგ აქილევის, რომელიც ტროადაში არც ბერძენთა და არც ტროელთა გამარჯვებით არ იყო დაინტერესებული. სწორედ ამიტომაც აქილევის გადამწყვეტ ნაბიჯს მხოლოდ მაშინ დგამს, როცა დაინახავს, რომ ტროელებმა სძლიეს აქაველნი და უკვე მირმიდონელთა გემებს ესხმიან თავს. მაშინ მიმართავს აქილევის პატროკლეს:

გმირო პატროკლე! ო, იჩქარე, ჩემო მხედარო!

ვნედავ, გიზგიზებს უკვე გემზე ცეცხლი შთანთქმედი.

თუ ხომალდები ხელთ ჩაიგდეს, გზაც მოგვეჭრება!

(XVI, 126-128).

საყურადღებოა, რომ ტროელებს აქილევის ბერძენ მეომრად კი არა, ბერძენთა მეგობრად, მათს მოკავშირედ მიაჩნიათ:

იფიქრეს, ალბათ, უქმად მყოფმა პელეიონმა

რისხვა დააგდო და კვლავ მიდრკა მეგობრობისკენ.

(XVI, 281-282).

XVI ქებაში აქილევის ზევსს მიმართავს, როგორც პელაზგურ ღვთაებას: „ზევსო, დოდონთა და პელაზგთა უფალო...“ (Ζεῦ πάτερ, Δωδωναίε, Πελαγονίε XVI, 233).

აქილევის ბერძენთა მხედრობაში ყველასგან გამოირჩევა, მის მკლავებზე გადადის ბრძოლის სიმძიმე, მას, როგორც ღმერთს, აღიდეგენ ბერძენები, საშინლად ძრწოან მის წინაშე ტროელები, მისი მხოლოდ გამოჩენაც საგმარისია, რომ ტროელთა მხედრობა შემრწუნებული გაიქცეს, თავი შეაფაროს ციქ-ქალაქს. აგენორი აქილევის ამბობს, რომ იგი ადამიანთა შორის უძლიერესია (XXI, 566), აქილევის უპირველესია გმირთა შორის (XVIII, 437), აქილევის არ აშინებს ისიც, რომ ბედისწერით მასაც ტროადაში უნდა მოეღოს ბოლო. პეტტორის მოკვლის შემდეგ აქილევის სიკვდილი უწერია, მისი აღსასრულიც ახლოვდება, მაგრამ გმირი შურისძიების მიზნით კვლავ პეტტორს და მას, უკვე მოკლულს, მიმართავს:

ჩაბაღდი! მე კი გულის თრთოლვით შეგხვდები სიკვდილს,

როცა მომივლენს ყველა ღმერთი და მამა ზევსი!

(XXII, 365-366).

შესანიშნავია „ილიადაში“ ეპიზოდი, როცა პატროკლეს მოკვლით თავზარდაცემული აქილევის ღრუბელივით მოღუშული გადმოდგება სერზე და გადახედავს ბრძოლის ველს. სამჯერ შემზარავად იჭექებს გმირი და შემრწუნებული ტროელები ვარბიან ქალაქისკენ (XVIII, 200-235). აი, ასეთია აქილევის მოკლედ და ამომწურავად ახასიათებს ბერძენთა ლაშქარში აქილევის მნიშვნელობას ი. ტროსკი:

«Стоит Ахиллему появиться, как прочие герои становятся ненужными. Он действует один, заслонив всех других. Этим путем поэт достигает нескольких целей: устанавливается решительное превосходство Ахиллеса над остальными героями, открывается возможность развернуть многостороннее повествование во время его отсутствия и облегчается задача объединения плохо спаянных между собой фессалийских и южногреческих элементов предания. Агамемнон и его круг поданы, в сущности, раздельно от Ахиллеса, но так, что фигура отсутствующего Ахиллеса доминирует над всем ходом действия»¹⁰.

ჰომეროსისთვის აქილეესი ბრძოლაში გამარჯვებას უტოლდებოდა, მაგრამ პოეტს არ შეეძლო არაბერძნული წარმოდგენის გმირის განსაზღვრულად დაემცრო თვით ბერძენი გმირების ავტორიტეტი. პირიქით, აქილეესის ბრძოლაში არყოფნით სარგებლობს პოეტი, რათა აამაღლოს ბერძენი გმირების დიდება, აჩვენოს ბრძოლაში მათ მიერ ჩადენილი გმირობის სასწაულები. ი. ტრონსკი სამართლიანად მიუთითებს:

«Для того, чтобы Ахиллес получил удовлетворение, требуется поражение ахейцев, которое надлежало, однако, обставить так, чтобы не унижить ахейских героев»¹¹.

მართლაც, ჰომეროსის წინაშე ასეთი დილემა დგას: მეათე წელია მიმდინარეობს ბრძოლა ტროის მისადგომებთან. ამ წლების განმავლობაში გმირთაგმირი აქილეესი ბერძენთა მხედრობაში იმყოფება, მაგრამ ტროა აუღებელი რჩება. ახლა განრისხებული აქილეესი თავისი რაზმითურთ გაცილდა ბერძნებს, ბერძნებს დააკლდათ ბრძოლის ბურჯი — აქილეესი და მასთან ერთად 2 500 მამაცი მეომარი. ჯერ ესეც კი საკმარისია იმისათვის, რომ ბრძოლის ზედი ტროელებისაკენ გადაიხაროს. ამას ემატება ის უბედურებაც, რომ ზევსი აქილეესის შეურაცხყოფის გამო შურისძიების გზას ადგას და ტროელებს ეხმარება. მასასადავ, ბერძენთა განადგურება გარდუვალი ჩანს. ამიტომ ჰომეროსი სხვადასხვა ბერძენი ცდილობს რასენაირად გაანაგრძლონ ბერძენთა უძლეველობა, აჩვენოს მათი შეუდრეკელი ბრძოლა და აამაღლოს ავტორიტეტი. პირველ ყოვლისა, საჭიროა ზევსის შეჩერება. მისი ერთი ჭეჭა-ჭეხილიც საკმარისია, რომ ბერძენთა მხედრობა განადგურდეს.

ზევსი პოემის პირველსავე სიწებრაში პირობას აძლევს აქილეესის დედას თეტისს, რომ შურს იძიებს აქილეესის შეურაცხყოფისათვის მაგრამ ავტორი განგებ აფერხებს ზევსის მოქმედებას. ზევსი რომ მაშინვე ამოქმედდეს, ავტორს დროც არ დარჩება ბერძენთა მამაცობის ასახსნავად პოეტი დაწვრილ-

ბით აღწერს ბერძენი გმირების მამაცობას: ისინი უაქილეესოდაც იოლად გადიან.

დიდი სიყვარულით მოგვითხრობს ჰომეროსი V ქებაში გმირობას ბერძენი დიომედესი, რომელიც თვით ღმერთებსაც არ ერიდება: დაჭრის აფროდიტეს და ბრძოლის ღმერთ არესსაც (V, 350 და შმდ.; 855-865). მაგრამ აფროდიტეს დაჭრის შემდეგ აქაველებს აფრთხილებს, როცა ჰექტორის ზურგს უკან არესს შენიშნავს:

უკვდავ ღმერთებთან შერკინება არცინ გაბედოს!
(V, 606).

ამის შემდეგ დიომედეს ჰყოფნის ძალა, რომ ათენას ჩაგონებით არესს შეებრძოლოს. შემდეგ ქებაში კი დიომედე ეუბნება ტროელ გლავკოსს:

თუ უკვდავი ხარ მოგლენილი მაღალ ზეციდან,
იცოდე, ღმერთებს მე არასდროს შევერკინები!
(VI, 128-129).

ამ აზრს ერთხელ კიდევ იმეორებს დიომედე:
ნეტარ ღმერთებთან არა, არ მსურს მე შერკინება!
(VI, 141).

წინააღმდეგობა აშკარაა. წინააღმდეგობას ავტორი ვერ იცოცხლებს იმით, რომ აფროდიტე და არესი დიომედემ ათენას ჩაგონებით დაჭრა. აქაც, როგორც ბევრგან სხვაგან, ღმერთის ჩაგონება მხოლოდ მხატვრულ ხერხს წარმოადგენს გმირში მომხდარი სულიერი ბრძოლის აღსანიშნავად. ესეც რომ არ იყოს, ღმერთებთან შერკინების ფაქტი უკვე მომხდარია და დიომედეს არ შეუძლია არ აღიაროს იგი, როცა ამბობს — ნეტარ ღმერთებს არ ეებრძოლებო, მაგრამ იგი ხომ ებრძოდა! რამ გამოიწვია წინააღმდეგობა? უნდა ვიფიქროთ, რომ მხოლოდ დიომედეს განდიდებისა და თვით აქილეესზე მაღლა დაყენების ცდამ. ავტორის სურვილზე, რომ ბერძენი გმირების ავტორიტეტი აამაღლოს და რამდენადმე შეამსუბუქოს აქილეესის უმოქმედობის, ჩვენ მეტსაც ვიტყვით, მტრული მოქმედების, დამლუპველი შედეგები, ცხადად მიუთითებს აიანტის სიტყვა, რომლითაც იგი ბრძოლის წინ მიმართავს ჰექტორს:

ჰექტორ, დღეს ნახავ, პირისპირ რომ შევერკინები,
დანაელთ შორის სხვა გმირები როგორნი გვყვანან —
ფალანგთმზგრეველი აქილეესის, ლომჯულის გარდა!
(VII, 226-228).

ნათელია ავტორის განზრახვა: მას უნდა, რომ აქილეესის, მირმიდონელი აქილეესის, დიდებამ არ დასცეს აქაველი გმირების ავტორიტეტი.

როგორც აღვნიშნეთ, ზევსი ჯერ კიდევ უმოქმედოდ არის, რადგან აქტიურობით ხელს შეუშლიდა ავტორს განსაზღვრული მიზნის განხორციელებაში. უფრო მეტიც: ბრძოლის ველზე გამოდიან სხვა ღმერთები — ჰერა, ათენა, არესი,

¹⁰ Гомер, Иллиада, пер. Гнедич, 1933, стр. XXVII.

¹¹ იქვე, გვ. XXVIII.

აფროდიტე, აპოლონი და ზევსი კი იმის ნაცვლად, რომ მიცემული პირობა შეასრულოს, უცნაურად იქცევა. მაგალითად, არესი, რომელიც ტრაქედა ეხმარებოდა და ზევსის საქმეს აკეთებდა, შესწივლებს „უკვდავთა და მოკვდავთა მამას“ დიომედეს თავხედობას, რომელმაც, მოკვდავმა, უკვდავი ღმერთი დაჭრა. ზევსი საოცარ პასუხს აძლევს ომის ღმერთს:

ჩემთან ნუ ღმუი, შე მერყევო, მესხვადასხვივე!
ოლიმპოს მკვიდრთა შორის მძულხარ ყველაზე მეტად:
შენ მხოლოდ შუღლი, მხოლოდ მტრობა და ბრძოლა კატკობს!
დედის სული გაქვს — მიწყვიტე ჭინჭყლი და ჭირვეკლი
პერასი! მას ხომ სიტყვით ძლივსლა მეც ვიმორჩაქვ!
ახლაც, ვეჭვ, მისმა ჩაგონებამ შეგძრა ტკივილით!
მაგრამ არ ძალმიძს კვლავ გიყურო ასე წამებულს,
შენ ხომ შვილი ხარ ჩემი, დედამ შენ ჩემგან გშობა.
სხვისი რომ იყო, გულბოროტო, დიდი ხნის წინათ
ურანიდებთან ჯოჯოხეთში გადაგკარგავდი!

(V, 889-898).

აქაც ერთგვარ წინააღმდეგობასთან გვაქვს საქმე, რომელიც გამოწვეულია იმით, რომ ჰომეროსი განგებ აფერხებს ზევსის ჩარევას ბრძოლაში და ამიტომაც იძულებულია მიზეზის დაუსახელებლად იგი კვლავ ტროელთა მოძულედ დაგვისახოს. მაგრამ, ბოლოს და ბოლოს, ზევსი მაინც უნდა ჩაერიათ ბრძოლაში და ეს ხდება მხოლოდ VIII ქებაში.

თავისთავად ცხადია, რომ აქაველების აღსასრული კარზეა მომდგარი. ცხრა წლის განმავლობაში მებრძოლ ბანაკებს შორის არსებული წონასწორობა ირღვევა, ბრძოლის ბედი ტროელთა მხარეს იხრება. იმისათვის, რომ ზევსის ჩარევამდე აცდილებინა აქაველებისათვის არასასურველი საბრძოლო პირობები, ავტორი ღმერთთა სამყაროს ორ ბანაკად ჰყოფს. მაგრამ ღმერთების საქციელი რომ პოეტის ნება-სურვილითაა გაპირობებული, ეს ჩანს იქიდანაც, რომ ომის ღმერთი არესი, რომელსაც ფიცი ჰქონდა პერასა და ათენას წინაშე დადებული, რომ მუდამ ტროელების წინააღმდეგ იბრძოლებდა, ფიცს ტეხს და აქაველებს ებრძვის (V, 233 და შმდ.). რატომ დასჭირდა ჰომეროსს არესის გადაყვანა ტროელთა მხარეს? ეტყობა, იმიტომ, რომ, როცა საქმეში ზევსი ჩაერეოდა, აქაველთა სიმამაცე გასაკვირი აღარ ყოფილიყო. ავტორი თითქოს გვეუბნება: აი, ხომ იბრძვიან აფროდიტე და აპოლონი ტროელთა მხარეს, აქაველებს აქილევსი აღარ ეხმარება, ახლა არესიც მტრების მხარეს გადავიდა, მაგრამ ისინი მაინც არ მარცხდებიან!

როდესაც ზევსმა უშუალოდ ხელი მოჰკიდა ბრძოლის საქმეს, საჭირო იყო აქაველთა მფარველი ღმერთების ამოქმედება, რომ მათ შეეფერებინათ უზენაესი მფუფის შემმუსგრელი ძალა. ამიტომ ათენა კრებაზე ეუბნება ზევსს, რომელმაც მკაცრად მოსთხოვა ღმერთებს შეეწყვიტათ აქაველების დახმარება, რომ მისი სიტყვა კანონია, მაგრამ მეუფემ ნება დართოს ღმერთებს რჩევით მაინც გაუწიონ დახმარება აქაველებს. ჰომეროსს სჭირდება ზევსის თანხმობა და ისიც თანახმაა.

ზევსის მეუღლე ჰერა VIII ქებაში ღმერთ პოსეიდონს სთხოვს დახმარება გაუწიოს ბერძნებს, მაგრამ პოსეიდონს ეშინია ზევსის რისხვისა. საყურადღებოა ის გარემოება, რომ VIII ქებაში პოსეიდონი არა მარტო რჩევით ეხმარება ბერძნებს, არამედ არღვევს ზევსის ბრძანებას და უშუალოდ იბრძვის მათს რიგებში. ეს წინააღმდეგობაც გამოწვეულია მტრულ ბანაკებს შორის დარღვეული წონასწორობის რამდენადმე აღსადგენად როდესაც ირისი გადასცემს პოსეიდონს ზევსის ბრძანებას ბრძოლის ველიდან გასვლის შესახებ, ზღვის ღმერთი ამაყად უპასუხებს შიკრიკს:

არა, მე ზევსის წესი არ მწამს! ხომ დიადია
და ძალმოსილი, თავის წილხვედრს ფლობდეს მესამედს,
მე ნუ მაშინებს მკლავის ძალით, ვით საწყალობელს!

(XV, 194-196).

ამ სიტყვებში როდი ჩანს, რომ პოსეიდონს ზევსის ეშინია. ამ შემთხვევაშიც იმავე ხასიათის წინააღმდეგობასთან გვაქვს საქმე.

ჰერა VIII ქებაში ჩააგონებს აგამემნონს, რომ მან გაამხნევოს ჯარი მართლაც, აგამემნონი ლაშქარს მიმართავს გამამხნევებელი სიტყვით და ევედრება ზევსს, იხსენიო ბერძენთა მხედრობა. ზევსს გული მოუღებება აცრემლებული აგამემნონის სიტყვებზე ბერძენები მამაცურად იბრძვიან. მაგრამ ზევსი ბრძოლის ბედს ისევ ტროელებისკენ გადახრის. ამ დროს ათენა ეუბნება პერასს, ბოლო მომენტში მაინც ვუშველოთ აქაველებს, უშუალოდ ჩავებათ ბრძოლაშიო და ლანძღავს ზევსს მაგრამ ღრუბელთბატონი შიკრიკს ავზავნის მათთან და უკრძალავს ბრძოლას. აქაველებს კი განადგურებისაგან დამე იხსნის. გამაფრებული მდგომარეობის შესანელებლად ჰომეროსი ტოვებს ბრძოლის ველს, აგვიწერს ოლიმპოზე ღმერთებს შორის ჩამოვარდნილ უთანხმოებას და გვაუწყებს, რომ ტროელებმა ღმერთებს მსხვერპლი შესწირეს, მაგრამ ღმერთები მას არ იღებენ. რადგან ტროელებზე განრისხებული არიანო.

მაგრამ ჰომეროსს კარგად ესმის, რომ მარტო ეს არ კმარა, საჭიროა ზევსის ყურადღების მოდუნება. ამიტომაც ჰერა სიყვარულით თავბრუს დაახვევს მეუღლეს და დააძინებს. ხოლო ამ დროს აქაველებს აფრთხილებენ, რომ პერამ და ძილმა დაიმორჩილეს ზევსი, ახლა აქაველებს არ ჭირდებათ აქილევსიც კი, ისედაც შეუძლიათ გაიმარჯვონ (XIV, 368-369).

ასეთი ხერხებით ცდილობს ჰომეროსი თავიდან აიცილოს წინააღმდეგობები, აქილევსის მიერ ბრძოლის ველის დატოვებას რომ მოჰყვება. მაგრამ ეს ყოველთვის როდი ხერხდება.

„ილიადა“, როგორც აღვნიშნეთ, აგებულია აქილევსის რისხვის თემაზე. აქილევსი თითქოს მხოლოდ აგამემნონზეა განრისხებული, რომელმაც მას სიმამაცისათვის მიძღვნილი ჯილდო, საყვარელი ბრისების წაართვა. თითქოს მხოლოდ ესაა აქილევსის რისხვის მიზეზი, თითქოს ამიტომ ეუბნება გმირი მასთან შესაბამისად მისულ დანაელებს: განა აქაველები აქ მშვენიერ ელენეს გულისთვის არ მოვიდნენ? განა ფიქრობს აგამემნონი, რომ მხოლოდ ატრიდესს უყვართ თავიანთი ცოლები? აქილევსსაც უყვარდა ბრისების, მიუხედავად იმისა,

რომ იარაღით მოიპოვა. აგამემნონმა კი საყვარელი არსება გამოსტაცა (IX, 340 და შმდ.).

მაგრამ აქილევისათვის რომ აგამემნონის საქციელი რისხვის არა ერთად-ერთი, არამედ ერთ-ერთ მიზეზი, შეიძლება, საბაზის იყო, ამას გვაფიქრებინებს შემდეგი ვარაუდები: აგამემნონზე განრისხებული აქილევის თავს იკავებს მისი მოკვლისგან და შურისძიების სხვა გზას ირჩევს. გადის ბრძოლის ველიდან და ფაქტიურად ბერძენთა მოწინააღმდეგე ბანაკში გადადის. მას სურს ბერძენთა დამარცხება, სწადია არა მარტო აგამემნონის, არამედ აქაველთა მთელი მხედრობის განადგურება. სწორედ ამ მიზნით სთხოვს იგი ზევსს, რომ ღმერთთა მეუფემ ტროელებს გაამარჯვებინოს. შურისძიების ასეთი გზა მხოლოდ აქილევის პელაზგობით შეიძლება აიხსნას. თავისთავად ცხადია, შურისმაძიებელი აქილევის გულგრილი იქნებოდა ბერძენთა წარუმატებლობისადმი, პირიქით, მათი მარცხი გაახარებდა. განა შემთხვევითია, რომ პელიდი პატროკლეს ეუბნება: ისევე უქნიათ, ბერძნებს და ტროელებს ერთმანეთი გაუნადგურებიათ. ამიტომაც აქილევის უმოქმედოდ არის, სანამ შესაძლებელია. ავტორი ერიდება დამარცხებული აქაველების ფონზე აქილევის სიხარულის ჩვენებას და პელიდის ასამოქმედებლად ჰომეროსი მახაონის დაჭრის მომენტს იყენებს, დაიჭრება თუ არა მახაონი, ასპარეზზე გამოჩნდება შემფოთებული აქილევისი. პარისი დაჭრის მახაონს, შემდგომ ევრიპილოსს და მალე ავტორი გადადის იმის აღწერაზე, თუ როგორ უყურებს ბრძოლას აქილევისი. იგი ეუბნება პატროკლეს, წადი, ნახე, ვიღაც დაიჭრა, მგონი მახაონიაო (XI, 608 და შმდ.). აქილევისი არ დაინტერესებულა ბერძნების ბედით, მიუხედავად იმისა, რომ აგამემნონის გარდა მახაონის დაჭრამდე დიომედე და ოდისეუსიც დაიჭრნენ. განა ისინი, თვით აქილევისის სიტყვით, აქაველთა შორის ყველაზე უფრო არ უყვარდა მას? (IX, 198-199). მაგრამ ეს სიტყვები მხოლოდ გულთხილი მასპინძლის სიტყვებია. ამიტომაც აქილევის მათი დაჭრა კი არ აშფოთებს, არამედ მახაონისა, მახაონი კი მასთან ერთად არის პელაზგების სიაში. აქილევისის მეგობრის პატროკლეს აქაველთა ბანაკში დაბრუნების მიზეზი მაინც და მაინც პელაზგი მახაონი გახდა. ეს, რა თქმა უნდა, არ შეიძლება შემთხვევითობად მივიჩნიოთ.

პატროკლე მიდის ბერძენთა ბანაკში და აქ მას ნესტორი მიმართავს: რატომ აინტერესებს გმირ აქილევის აქაველთა ამბავი? განა მან იცის, რომ დაჭრილნი არიან დიომედე, ოდისეუსი, აგამემნონი... მაგრამ „მძლავრი პელიდი როდილა სწუხს აქაველებზე!“ (XI, 664).

პატროკლე ბერძენთა ბანაკში ყოფნისას შეხვდება დაჭრილ ევრიპილოსს. სამინელ სიბრალულს განიცდის მისდამი. ევრიპილოსი ევედრება, ხომ იცი, მკურნალი მახაონი დაჭრილია და შენ მიაქიმიე, შენ ხომ ეგ ხელობა აქილევისისგან გისწავლიათ. პატროკლეს აქილევისთან ეჩქარება, მაგრამ უპატრონოდ ვერც ევრიპილოსს სტოვებს (XI, 840). ევრიპილოსიც პელაზგია და პატროკლეს შესტკივა მასზე გული. განა შემთხვევითია, რომ პატროკლეს მისვლა ბერძენთა ბანაკში პელაზგი მახაონის მიზეზით მოხდა და მას, ბანაკში მისულს, სააქიმოდ სწორედ პელაზგი ევრიპილოსი შეხვდა? პოეტმა იცის, თუ რამ შეიძლება უფრო მოულობს გული აქილევისს და მის მეგობარს. ამიტომ, იგი შეახვედრებს პატროკლეს თვისტომებთან, რომ უნდა ბერძენთა მხედრობაში იყვნენ

დაარსენილნი და დამარცხების სიმძიმესაც იწვნევდნენ. პატროკლე გადაწყვეტს წავიდეს აქილევისთან, იქნებ იმში ჩასაბმელად დაიყოლიოს. სამინელ დღეში არიან ბერძნები, ტროელებმა უკვე აიღეს პელაზგი პროტესილაოსის გემი... როცა აქილევისი ნებას დართავს პატროკლეს, რომ მან მიიღოს ბრძოლაში მონაწილეობა, პატროკლეს, ბუნებრივია, ბრძოლას იწყებს პროტესილაოსის გემთან.

წევნ დაფრწუნდით, თუ რაოდენ ძლიერია აქილევისის რისხვა, გმირი საქმით ამტკიცებს თავის სიტყვას. ბერძენთა გაერთიანებული ლაშქრის ბედი მას არ ედარდება, მხოლოდ თვისტომთა ჰვედრი აწუხებს. რატომ ბრუნდება აქილეუსი ბერძნების ბანაკში? განა იმიტომ, რომ აგამემნონმა აღიარა საბედისწერო შეცდომა, უთვალავი საზღაური მიუპღვნა და ბერძენთა მხედართმთავარმა აქილევისის წინაშე თავი დაიხილა? აქილევისის რისხვა ბერძნების მიმართ შეიცვალა შურისძიების გრძნობით პატროკლეს დაღუპვის გამო. პატროკლეს სიკვდილი იყო ბერძენთა ბანაკში აქილევისის დაბრუნების ერთადერთი საშუალება. სწორედ ამიტომაც, როცა აქილევისმა ლოცვით მიმართა ზევსს და სთხოვა, რომ პატროკლესთვის სახელი მოეხვეჭა და მირმიდონელთა ბანაკში უვნებელი დაბრუნებინა, ღრუბულთუფალმა მხოლოდ თხოვნის ერთი ნაწილი შეუსრულა პატროკლე უნდა მოჰყვარყო, რომ აქილევისი ბერძენთა მხედრობას დაბრუნებოდა. ამიტომაც ზევსი წინასწარ ეუბნება პერას: ტროელები ბერძნებს ხომალდებთან მიიმწყვდევენ, ამ დროს ისინი აქილევისის გემებსაც შეეხებიან, აქილევისი ბრძოლაში გაუშვებს პატროკლეს, მას კი მოკლავს ჰექტორიო (XV, 60 და შმდ.). თუმცა პოემაში ნათლად არ ჩანს, რომ ტროელებს თავდასხმა წოეწოთ აქილევისის რომელიმე გემზე, მაგრამ ზევსის სიტყვა იმითაა საკუთრადღებო, რომ ცხადყოფს აქილევისის რაზმის ბრძოლაში ჩაბმის ნამდვილ მიზეზს — თავდაცვის საჭიროებას, სწორედ ამიტომ ადარებს ჰომეროსი მირმიდონელთა საომრად გასვლას ბუდეებიდან კრაზანების გამოცვენას, როცა ბავშვებისგან გაღიზიანებულ მწყერებს უნებურად შეაშფოთებს შემთხვევით გამჟღავნებელი მგზავრი (XVI, 275 და შმდ.).

ბრძოლით კართულ პატროკლეს ავიწყდება აქილევისის დარიგება, რომ ილიონის ზღუდემდე არ გადავცნებოდა მტერს და დანგრევი მიზნით სამჯერ თავს ესხმის ქალაქს, მაგრამ ღმერთი აპოლონი სამჯერვე უკაშაყვებს, ხოლო მეოთხე შეტევის დროს აფრთხილებს. მამაცო პატროკლე უკან დაიხიე, შენი მგდარი არ არის ტროის დაქცევა. არც აქილევისისა (XVI, 707 და შმდ.). ილიონის ზღუდესთან პატროკლეს კვლავს ჰექტორი

შესანიშნავად არის აღწერილი პატროკლეს გლოვის სცენები. აქილევისი დასტირის დაღუბულ მეგობარს, ნაცარს იყრის თავზე, ტირიან ტყვ ქალაქი, თეტისი, ზღვის ნიძვები, თეტისი მიმართავს მგლოვიარს ვახს: რატომ ტირი, ზევსმა ხომ ყველაფერი აგისრულა, რაცა სთხოვეო (თეტისი გულისხმობს იმას, რომ ზევსმა ყველაფერი გააკეთა, რათა ბერძნებს მოენანიებინათ თავიანთი შეცდომა). მაგრამ აქილევისისთვის ფასი აღარა აქვს თავმოყვარეობის დაკმაყოფილებას, რაკი პატროკლე დაკარგა თეტისი აფრთხილებს — პატროკლეს სისხლის აღებას შენი სიკვდილიც მოჰყვებაო. აქილევისს ეს არ აშინებს. მისთვის სიცოცხლეს ფასი არა აქვს, თუ მეგობრის სისხლი არ აიღო. ამისთვის კი ერთადერთი გზაა: იგი უნდა შეურიგდეს აგამემნონს,

ბერძნებს, მათთან ერთად კვლავ შეეხება ჰექტორს. აქილევსი ბრუნდება ბერძენთა ბანაკში და წარმოთქვამს სიტყვას, სადაც აღნიშნავს: ნეტავ რატომ არტემისმა ისრით არ განგმირა ის ქალი, ვისთვისაც ჩვენ წავივიდეთ და ესოდენი უბედურება მოვუტანეთ დანაელთ, ახლა მე უარს ვამბობ ჩემს რისხვას: „რისხვას ჩავიხშობთ, თუ მოითხოვს საჭიროება“ (XVIII, 113).

ამ სიტყვაში საყურადღებოა ორი მომენტი. ჯერ ერთი, აქილევსის სიტყვაში ჩანს, რომ მას, წინააღმდეგ მის მიერ IX ქებაში აგამემნონის მოციქულთაგან ნათქვამი აზრისა, არც ისე ჰყვარებია ბრისეისი, რომ მისთვის მთელი გაერთიანებული მხედრობა გაეწირა და მეორეც: გმირი არ ახსენებს ბერძნებთან დაბრუნების ნამდვილ მიზეზს, მაგრამ ეს მიზეზი მაინც გამოსჭვივის ჩვენს მიერ ციტირებულ სიტყვებში, კერძოდ, სიტყვაში — „საჭიროება, აუცილებლობა“ (ἀνάγκη). ბერძენთა ბანაკში აქილევსის დაბრუნების ერთადერთი მიზეზი რომ პატროკლესთვის შურისძიებაა, ამას გვაფიქრებინებს აგრეთვე შემდეგი გარემოება: აგამემნონი აქილევსს მიმართავს სიტყვით, სადაც იგი თავის შეცდომას აღიარებს და სთხოვს მძღვლის ვშირმა შერიგების აღსანიშნავად საჩუქრები (XIX, 140 და შმდ.). აქილევსი კი გულგრილად ხედება ამას და უპასუხებს: აგამემნონ, შენ შეგიძლია ეს საჩუქრები მომცე ან დაიბრუნო, შენი ნებაა, ახლა კი სჯობია ბრძოლაზე ვიფიქროთ; დროს ამოად რად ვკარგავთო (XIX, 145 და შმდ.). საუბარში ჩაერევა ოდისევსი. იგი ამბობს, რომ ჯარი დამშეულია და დაღლილი, ბრძოლას ვერ შეძლებს. ამიტომ, დაე, აქვე, ჯველას წინაშე, ჩამოთვალვს აგამემნონმა საჩუქრები და ფიცი დადოს, რომ ბრისეისს არ შეხებიაო. აგამემნონი შემდეგ ვიფიქროთ ამისთანებზე, მაშინ, როცა მეგობარი მეცდარი მისცენია, ფიქრი არაფერზე შემძლიაო (XIX, 200 და შმდ.). აქილევსს მხოლოდ შურისძიების გრძნობა ასულდგმულებს, მისთვის ამქვეყნიურს სხვას არაფერსა აქვს ფასი, მაგრამ იძულებულია თავი შეიკავოს, ოდისევსის ნებას დაჰყვეს. რა არის ეს, მხოლოდ აქილევსის მოუთმენლობა და ბერძენთა სიჯიოტე? არა, რა თქმა უნდა. მთავარია, მოხდეს აქილევსისა და აგამემნონის შერიგების ფიქსაცია. ამას მომავალში დიდი მნიშვნელობა აქვს. პირდაპირ საერთო მტერთან ბრძოლის დაწყება ჯერ კიდევ არ ნიშნავს შერიგებას. შუალედს მიზნით მოუხსნელი რჩება. აქილევსს შერიგება არ აინტერესებდა. ბერძენთა კი ბრძოლაზე უარს ამბობენ, სანამ შერიგების რიტუალი არ შესრულდება. ბოლოს აქილევსი რწმუნდება, რომ სხვა გამოსავალი არ არის და ბედს ურიგდება. აგამემნონი ფიცს დებს. აქილევსი კი მიმართავს ზევსს: აგამემნონს ჩემს უნებურად არ წაუგვრია ბრისეისი, ეს შენ ჩამოაგდე ჩვენს შორის განსეთილება, ალბათ, გასურდა აქაველებისთვის უბედურება მოგეტანათ (XIX, 270 და შმდ.). ჩვენ კი ვიცით, რომ ზევსი სინამდვილეში არაფერ შუაშია. „ილიადაში“ არ ჩანს, რომ აგამემნონსა და აქილევსს შორის უთანხმოება ზევსს ჩამოეგდოს. ეს ერთგვარი წინააღმდეგობა იმით არის გამოწვეული, რომ აქილევსი კიდევ ერთხელ იქცევა დიპლომატიურად: სურს დაფაროს რისხვის ნამდვილი მიზეზი, მისი სიმძიმე და დაანაშაული ზევსს გადააბრალოს. ეს მიღებული ხერხია ჰომეროსის გმირებისთვის. „ოდისეა-

ში“ ერთგვან ჰომეროსი თვით ზევსს ათქმევინებს: „ვაგლახ! როგორ გვამტყუნებენ კაცნი, თითქოს ჩვენ ვიყოთ ყოველგვარი ბოროტების სათავე! ნამდვილად ხომ თავიანთი უმეცრების გამო ატყდებოდა თავს ხვედრით არმიგებულნი უბედურება“¹² სამართლიანობა მოითხოვს აღინიშნოს, რომ „ილიადაში“ აქილევსსა და აგამემნონს შორის დავა თითქოს ზევსის ნებითაა ამტყდარი: „ზევსის ნება აღსრულდა მაშინ...“ (I, 5). მაგრამ პოემაში არსად არ არის ეს ლიტონი განცხადება მოტივირებული. თუ ზევსს ტროელებისთვის მდგომარეობის შემსუბუქება უნდოდა ამით, რატომ VIII ქებაშივე აღარ დაესმარა მათ, მით უმეტეს, რომ თეტისისთვის პირობა I ქებაშივე ჰქონდა მიცემული?

ჰომეროსს შესანიშნავად აქვს აღწერილი აქილევსის ბრძოლის სცენები. განსაკუთრებით შთამბეჭდავია ბრძოლა მდინარე სკამანდროსის პირას. იმდენად ძლიერია აქილევსის გულში შურისძიების გრძნობა, რომ ზევსს ეშინია ტროა აქილევსმა არ დაეწიოს და ღმერთებს აგზავნის ბრძოლის ველზე (XX, 30). აქილევსს შემოეყრება პრიამოსის ძე ლიკაონი, რომელიც ოდესღაც ტყვედ აყოლია. ლიკაონი მუხლებში ჩაუვარდება აქილევსს და შებრალებას სთხოვს — ნუ მომკლავ, მეთორმეტე დღეა მშობლიურ ტროაში ჩამოვედიო. მაგრამ შეუბრალებელია შურისმაძიებელი აქილევსი: სანამ პატროკლე ცოცხალი იყო, მას ზოგჯერ სიამოვნებდა ტროელების შებრალება, ახლა კი ნურავინ მოელის შეწყალებას! (XXI, 100-105). ფეხმარდი აქილევსი იმ დღეს ტროას აიღებდა, მაგრამ ღმერთმა აპოლონმა შეაცდინა გმირი და ქალაქი გადარჩა. საერთოდ კი აქილევსი დიდბუნებოვანი ჩანს. ამას ამტკიცებს XXIV ქება. შერიგების შემდეგ აქილევსი ეკითხება პრიამოსს — რამდენ ხანს განაგრძობ ჰექტორის გლოვას, ამ ხნის განმავლობაში მე ბრძოლისაგან თავს შევიკავებო. იგი პირდება მოხუცს, რომ 12 დღე მონაწილეობას არ მიიღებს ბრძოლაში. აქილევსმა უკვე შური იძია, მოკლა პატროკლეს მკვლეელი და აღარ მიაჩნია აუცილებლად ტროელების განადგურება. საყურადღებოა ის ფაქტი, რომ, როგორც ჩანს, აგამემნონი ბერძენთა მხედართმთავარი, ისე არ მოიქცეოდა, როგორც მოიქცა მირმიდონელი აქილევსი. ჰერმესი აფრთხილებს აქილევსის კარავში მყოფ პრიამოსს: აგამემნონმა არ შეგნიშნოს, თორემ დაგატყვევებს და ტროელებისგან საზღაურს მოითხოვს შენი განთავისუფლებისთვისო (XXIV, 697-698).

XXIII ქებაში ნათლად იგრძნობა, რომ პატროკლეს უშუალო ჭირისუფლები მირმიდონელები არიან, ისინი მტკივნეულად განიცდიან გმირის დაღუპვას, ბერძნები კი სამიმირისთვის მოდიან მათთან.

ამავე ქებაში არის აღწერილი პატროკლეს ხსოვნისადმი მიძღვნილი სპორტული შეჯიბრებანი. პელაზგი ადმეტისის ვაჟს ევმელოსს დოღში ხიფათი შეემთხვევა და ფინიშზე ეტლით ბოლოს მივა. აქილევსს სურს მას მეორე ჯილდო მისცეს. მაგრამ აღშფოთდება ნესტორის ვაჟი ანტილიქოსი. თუ გინდა, რომ მან საჩუქარი მიიღოს, შენ თვითონ მიეცე საკუთარი ნადავ-

¹² ჰომეროსი, ოდისეა, თარგმ. ზ. კიკნაძისა და თ. ჩხენკელისა, თბ., 1975, გვ. 12, შმდ. დედანი — 1, 32 და შმდ.

ლიდანო (XXIII, 645 და შმდ.), თუმცა, გამარჯვებულთაოკის გათვალისწინებული ყველა ჯილდო თვით აქილევსის საგანძურადან გაიცემოდა. მეგობრობის დამადასტურებელი მრავალი ფაქტის გვერდით, რომელთაც ვხვდებით ცალკე აქაველთა და ცალკე მირმიდონელ მეზრპოლთა შორის, ეს კიდევ ერთი ფაქტია, სხვადასხვა ტომის წარმომადგენელთა უთანხმოების მაჩვენებელი.

„ილიადაში“ აისახა მცირე აზიის სანაპიროთა ადრეული კოლონიზაციის პირობებში ბერძნული და წინაბერძნული მოსახლეობის ქიშპობა აშკარად ჩანს ამ მოძრაობაში პელაზგების დაქვემდებარებული და მეორეხარისხოვანი როლი, რასაც ისინი ჯერ კიდევ არ ურიგდებიან. ჰომეროსის ეპოქაში პელაზგები ჯერ კიდევ იყვნენ ცნობილი როგორც არაბერძნული ტომი და მათ საკუთარი, პანელინურისგან განსხვავებული, ინტერესები ჰქონდათ. ჰომეროსის პელაზგები ჩრდილო საბერძნეთის მხარის — თესალიის მკვიდრნი არიან, სწორედ იმ თესალიისა, სადაც პეროლოტეს დროსაც „ბარბაროსულ“, ე. ი. არაბერძნულ ენაზე ლაპარაკობდნენ.

პელაზგი გმირის რისხვის თემაზე პირველი ბერძნული ნაწარმოების შექმნა გვაფიქრებინებს, რომ ბერძნული ეპოსის შექმნაში წინაბერძნულ მოსახლეობას გარკვეული წვლილი აქვს შეტანილი. „ილიადაში“ შეინიშნება თქმულებათა ორი ფენა. ერთი ბერძნულ სამყაროს უკავშირდება, მეორე კი წინაბერძნული მოსახლეობის წიალიდან უნდა მომდინარეობდეს. ამ მხრივ საყურადღებოა ს. ყაუხჩიშვილის შემდეგი სიტყვები: „პირველი ბერძნული ეპიკური ნაწარმოები ამუშავებს თემას არა ბერძენი, არამედ წინაბერძნული მოსახლეობის ერთ-ერთი მეფის, აქილევსის თავგადასავალზე. თუ ეს ასეა, მაშ ბერძნებს არა მარტო სალექსო ზომა (დაქტილური ჰეგზამეტრი) შეუთვისებიათ მათზე ადრე ამ ტერიტორიაზე მოხინაღრე მოსახლეობისაგან, არამედ თვით ეპიკური ჟანრიც, ადგილობრივი გმირის შესახებ არსებული სიმღერებიც დახვედრიათ“.¹³

ჩვენ ჰომეროსის ეპოსთან დაკავშირებულ მხოლოდ რამდენიმე საკითხს შევხებით. ცალკე მსჯელობის საგანია ისეთი პრობლემები, როგორიცაა ჰომეროსის ლექსთწყობის საკითხი, ჰომეროსის პოემების მიმართება ისტორიასთან, ჰომეროსი და მსოფლიო ლიტერატურა და ა. შ. გაკვრით მაინც უნდა აღვნიშნოთ, რომ ჰომეროსის პოემებს, კერძოდ, „ილიადას“ ძველ საქართველოშიც კარგად იცნობდნენ. არსებობს მოსაზრება, რომ, თითქოს, „ილიადა“ ჩვენში ადრევე უნდა ეთარგმნათ. სამწუხაროდ, ამის დამადასტურებელი საბუთები არ გვაქვს, გარდა იმისა, რომ ჩვენამდე მოუღწევია ქართულად თარგმნილ „ილიადის“ რამდენსამე ტაეპს, მაგრამ საქმე ის არის, რომ ეს ციტატები გვხვდება ბერძნულიდან ნათარგმნ თხზულებებში და, შესაძლოა, გადმოღებული იყოს იმავე თხზულებებთან ერთად. პოეტ მ. გურიელს უცდია „ილიადის“ თარგმნა და გამოუქვეყნებია კიდევ ჰომეროსის ქება. ფრანგულიდან ათმარცვლიანი ლექსით მთლიანად უთარგმნია პოემა ბ. მირიანაშვილს (არ არის გამოქვეყნებული). წიგნში „ელაღის მუზა“

(1963 წ.) და აღმანახ „საუნჯეში“ (1977 წ.) გამოქვეყნდა ჩვენს მიერ თარგმნილი რამდენიმე ნაწყვეტი „ილიადიდან“. ახლახან ქართველმა მკითხველმა მიიღო „ოდისეის“ პროზაული თარგმანი, შესრულებული ზურაბ კიკნაძისა და თამაზ ჩხენკელის მიერ. დღეს კი მკითხველთა სამსჯავროზეა „ილიადის“ სრული პოეტური თარგმანი, რომელიც შესრულებულია ბერძნული ტექსტის დინდორფისეული გამოცემიდან (ლაიფციგი, 1914, 1915) და ითვალისწინებს სხვა უახლეს გამოცემებსაც.

რომან მიმინოშვილი

¹³ ს. ყაუხჩიშვილი, მით. ნაშრ., გვ. 88.

ილიადა

რისხვას, ღმერთქალო, უგალობე აქილევისა,
აქაველთ თავს რომ დაატეხა ვნება ულევით!
გმირთა სულები გადახვეწა ქვეშეთის მხარეს,
გვამნი დაყარა ყვავ-ყორანთა დასაყვიარად
5 და ძაღლთა წილად... ზევსის ნება მაშინ აღსრულდა,
მტრად მოეკიდნენ ოდეს ერთუროს მამაცთა მეფე
აგამემნონ და აქილევის, ღმერთის სადარი.

რომელმა ღმერთმა გააღვივა ნეტავი შუღლი?
— ლეტოს და ზევსის ძემ, მეფეზე განრისხებულმა.
10 სასტიკი ჭირი ჯარს შეჰყარა, მუსრი გაავლო:
რად მოეპყრაო უპატიოდ ქურუმს ატრიდი!
მოსულა ქრისე აქაველთა მალემსრბოლ გემთან,
სურდა ასული გამოეხსნა ურიცხვი ძღვენით.
ხელთ ჰქონდა ოქროს კვერთხი უფალ აპოლონისა,
15 თავსაკრიანი, აქაველებს ევედრებოდა,
ყველაზე მეტად — ორსავე ატრიდს, სპათა მესვეურთ:

„სპანო საბარკულმშვენიერნო! ატრევსის ძენო!
ოლიმპოს ღმერთნი შეგეწიონ, რომ პრიამოსის
ციხე დაღეწოთ და მშვიდობით ეწვიოთ მამულს!
20 ოდონდ ასული დამიბრუნეთ, ძღვენი ინებეთ,
პატივი დასდეთ შორსმოსისარ უფალ აპოლონს!“

ერთხმად გაისმა აქაველთა მძლავრი ყიჟინა —
მოგვს პატივი ვცეთ, მივიღოთო ძღვენიც მდიდარი.

მხოლოდ ატრიდმა გულთან ახლოს არ გაიკარა
25 მამის ვედრება, მოიშორა მრისხანე სიტყვით:
„გასწი, ბებერო! ხომალდებთან აღარ გიხილო!
ფეხს ნუ აითრევ და ნურასდროს ნურც მობრუნდები,
თორემ ვერ გიხსნის ვერც კვერთხი და ვერც ღვთის
გვირგვინი!

ქალს ვერ გავუშვებ, ტყვეობაში შემაბერდება,
30 რგოსში წავალთ, მოვაშორებ მშობლიურ მხარეს,
რომ საარეცელიც დამიმშვენოს სელის შებეჭელმა,
ნულარ მარისხებ, გამეცალე ცოცხალი თავით!“

ასე თქვა, თრთოლვით შეისმინა სიტყვა მოხუცმა.
უხმოდ გაუყვა მრავალხმიან ზღვის სანაპიროს...

35 გასცილდა გემებს.
შეევედრა გულამომჯდარი
ლამაზთმიანი ლეტოს პირმშოს უფალ აპოლონს:
„მიხსენ მე, ვერცხლისმშვილდოსანო, ქრისეს ქომაგო,
კილას მფარველო, მძლე მეუფე ტენედოსისა,
სმინთევსო!

40 თუკი შემიმკია ტაძარი შენი,
თუ შემიწირავს საზვარაკო მსუყე ბარკალი
ჯიხვთა და ხართა, შემეწიე!
რაც ცრემლი ეღვარე,
ბასრი ისრებით აზღვევინე დანაელთ ლაშქარს!“

ასე ღაღად-ყო და სხივოსან აპოლონს ესმა.
გული ირისხა, გადმოიჭრა ოლიმპოს მთიდან,
45 ბეჭზე კაპარჭი მოსალტული, მშვილდი მოეგდო
და ფრთოსან ისრებს აწივლებდა სისწრაფე სრბოლის, —
ღმერთი მაღალი მოღელავდა პირლამიანი.

გემებთან ახლოს ჩაიმუხლა, სტყორცნა ისარი,
ზარისმცემელი ვერცხლის მშვილდი ააზუზუნა.
50 მუსრი გაავლო მაწანწალა ძაღლებს, სახედრებს,
შემდეგ სიკვდილის მთესველ ისრით მისწვდა მხედრობას.
გვამთა შთანთქმელი კოცონები დააგზნო ყველგან.

ცხრა დღე და ღამე ღვთის ისარი მუსრავდა ლაშქარს.
მეათე დღეს კი კრებად უხმო ხალხს აქილევსმა.
55 ხელთერთა ჰერამ შთაავონა ვაჟკაცს ეს აზრი,
ქალღმერთის დანაელთ სპათა ხილვით გული ეწვოდა.
ოდეს აქაველთ მოიყარეს კრებაზე თავი,
ადგა ფეხმარდი აქილევსი და ასე ბრძანა:

„აგრე მგონია, მრავალტანჯულთ გვმართებს, მეფეო,
60 შინ გავეშუროთ, თუ გვწადია, გავიქცეთ სიკვდილს;
აქაველთ მუსრავს სნეულება, სასტიკი ომი!..
ქურუმს მივმართოთ, ან მისანმა აგვიხსნას ეგებ —
სიზმრის ამხსნელმა (სიზმარსაც ხომ ზევსი მოგვივლენს) —
აპოლონ ღმერთი ასე რისთვის შემოგვწყრომი?“
65 ალექმის გატეხამ განარისხა, თუ ითხოვს ჩვენგან
ასზვარაკელს და საზოროვს ვერძთა და ჯიხვთა,
რომ შეგვეწიოს, აგვაშოროს იავარყოფა!“

ასე თქვა. მაშინ თესტორის ძე კალქანტი ადგა,
ფრთოსან ჩიტებზე მჩხიბაობით სანელგანთქმული,
70 წარსულის, აწმყოხ და მყოფადის საქმეთა მცოდნე.
ილიონისკენ გემებს იგი გამოსძლოლია,
აპოლონისგან რაკი ერგო მისნობის ნიჭი.
ახლაც კეთილი აზრით უთხრა გმირს თესტორიდმა:
75 „ო, აქილევსო, ღვთის რჩეულო, გიბრძანებია
აგვიხსნათ რისხვა შორსმმუსვრელი აპოლონისა.
მე თანახმა ვარ, ოლონდ შენგან ველი ზენაარს:
შემფიცე, გმირო, რომ დამიცავ სიტყვით თუ 'აქმით'
ეშიშობ — ვაი თუ მხოლოდ მეფე გავაგულისო,
80 არგიველთა და აქაველთა ლაშქრის უფალი.
მდაბიოს მართებს არ აღავზნოს სახმილი რისხვის,
ძრწოდეს, თუ სცოდა!

მეფე ბოლმას თავდაპირველად
გულში ინახავს, ჯაერს სანამდის არ ამოიყრის...
მაშ, თვით განსაჯე, შეძლებ იყო შემწე, შემხიდე?“

85 ფეხმარდმა გმირმა აქილევსმა მიუგო კალქანტს:
„ღვთის ნება გვამცნე გაბედულად, რაც უნდა იყოს!

ვფიცავ აპოლონს, ზევსის რჩეულს, რომელსაც, კალქანტ,
შენც ჰფიცავ ხოლმე, როს დანაელთ ღვთის ნებას

ამცნობ, —

სანამდის პირში სული მიდგას და გჰყვრეტ მზის ნათელს,
90 დანაელთ შორის შენზე ვერვინ ზელს ვერ შემართავს!
თუნდ იყოს იგი თვით მრისხანე აგამემნონი,
მთელს მხედრობაში ზვიადობით აღმატებული“.

მაშინ თამამად თქვა მისანმა სწორუბოვარმა:
„აღთქმას და ზვარაკს არ მოითხოვს! ღმერთი შემოგვწყრა,
95 რაკილა ქრისე დაუმცირა აგამემნონმა,
ასული აღარ დაუბრუნა, ძღვენიც უარყო.
არვის დაგვინდობს ამისათვის შორსმოისარი
და არ მოიშლის არგიველთა განადგურებას,
სანამ არ მივგვრით მშობელ მამას პირმშოს შავთვალას,
100 და ჰეკატომბეს არ შევწირავთ კუნძულ ქრისეზე.
მხოლოდ მაშინლა დამშვიდდება ღმერთი მრისხანე“.
ეს თქვა თუ არა, აგამემნონ ზეწამოიჭრა —
სივრცეთმპყრობელი ატრევსის ძე განრისხებული.
უგლიმი გული აღვსებოდა ბოღმით და ბრაზით,
აალებული თვალებიდან სულ ცეცხლსა ყრიდა.
105 კალქანტს შეხედა ღვარძლიანად და უთხრა ასე:

„შე ყიამყრალო! სასიკეთო რომ არ დაგცდება,
და გეამება ხალხს აუცი აუწყო მხოლოდ!
არასდროს გითქვამს სიტყვა გულის მამებელი.
და აი ახლაც დანაელს ამცნობ ღვთის ნებას,
110 თითქოს ხალხს ღმერთი შორსმშუსვრელი განრისხებია,
რომ არ მივიღე ქრისეისის გამოსასყიდი!
როგორ მეწადა ეს გოგონა შინა მყოლოდა,
ლამის შერჩივნა კლიტემნესტრას, ჩემს შესართველად
ქალწულად მოსულს! ქრისეს ასულს ზომ ვერვინ სჯობნის
115 ვერცა მშვენებით, ვერც კონებით და კერცა საქმით.
მაგრამ მაინც ვთმობ, რაკი არ ჩანს ხსნა არსაიდან,
ვინძლო მხედრობას ავაცილო გაცამტყერება!

ოლონდ სანაცვლოდ სხვა საუნჯე უნდა მომართვათ,
საკადრისია არგიველთა შორის მე დავრჩე

120 მთლად გაძარცვული? თქვენ ხომ ზედავთ, ვთმობ, რაც
მებადა!“

მაშინ მიუგო აქილევსმა ღმერთის სადარმა:
„ატრევსის ძეო, თვალხარბო და გაუმაძლარო!
აქაველ მოყმეთ დიდსულოვანთ რა შეუძლიათ
მოგართვან?

განა აქვთ საერთო საუნჯე სადმე?

125 ციხე-ქალაქთა ნანგრევებში განძი ვაგყავით,
და რაც ვაგყავით, ზელყოფა ხომ არ გეკადრება.
სჯობს ღვთის გულისთვის შენი დათმე და აქაველნი
სამგზის, ოთხწილად მაგ დანაკარგს გადავიხდინა,
როს მტკიცე ტროას დაანგრევენ ზევსის შეწევნით!

130 მყისვე მიუგო მძლე ატრიდმა აგამემნონმა:
„უბადლო კი ხარ, აქილევსო, ღმერთის სადარო,
მაგრამ ნუ ფლიდობ, ასე უცბად თვალს ვერ ამიხვევ.
შენ არხეინად გსურს განძს ფლობდე, მე კი დამტოვო
უაზნოქმნილი!

დაბრუნებას მირჩევ ქალისა?

135 მაშინ აქაველთ დიდსულოვანთ სამაგიეროდ
შესაფერისი სხვა საუნჯე უნდა მიბოძონ!
თუ არ ინებებთ, თვითონ მოვალ, დავეუფლები
სიმდიდრეს შენსას, აიანტის, ოდისევსისა,
ვაი — უბედურს, ვისაც რისხვით თავს დავატყდები!

140 მაგრამ ამაზე შემდეგ ვიტყვით, ახლა კი დროა
შავმკერდა გემი ჩავაცუროთ ღვთაებრივ ზღვაში,
მძლე მეხოფურნი შევარჩიოთ, დავსხათ ზვარაკი,
ტურფალაწვება ქრისეისი დავსვათ გემბანზე.
ხომალდს წარუძღვეს მჭევრმეტყველი ვინმე რჩეული —

145 იდომენევსი, აიანტი ან ოდისევსი,
ან თვითონ შენა, პელევსის ძე უმამაცესო,
ზორვა ვყოთ, ვინძლო შეგვიწყალოს შორსმოისარმა!“

- ცერად გახელა აქილევესმა, მრისხანედ უთხრა:
 „ეჰ, შე ურცხვობის საბუღარო, პატივმოყვარევ!
 150 ვინლა ისურვებს შეასრულოს ბრძანება შენი?
 ვინლა შეეზმის შეუპოვრად ტროელთა ლაშქარს?
 განა მოვსულვარ, რომ ტროელებს, შუბის მტყორცნელებს
 შევერკინებოდი? მე არ მახსოვს მათგან ზიანი:
 ცხენთა რემა და ჯოგი როდი გაუტაცნიათ
 155 უხვნაყოფიან და ხალხმრავალ ფთიიდან ტროელთ,
 ჯეჯილი როდი უთელიათ! გვაშორიშორებს
 ჩრდილის დამფენი მთაგრეხილი, ზღვა — მოგუგუნე.
 შენდა შემხიდედ შევიკრიბეთ, შენს სახეიროდ,
 მენელაოსის ნამუსისთვის ვიბრძვიტ, პირძაღლო!
 160 აინუნშიაც არას აგდებ, მეც მემუქრები,
 ჩემი ნადავლის მიტაცებას იქადი კიდეც.
 აქაველებმა რომ მომიძღვნეს ბრძოლით დაქანცულს.
 მე ანაკლები სულ მხვდებოდა შენზე ნაკლები,
 ოდეს ვიკლებდით აყვავებულ ციხე-ქალაქებს.
 165 თუმც შერკინების სისასტიკე ჩემი მკლავების
 ზარჯზე წყდებოდა, როს გაყოფა დაიწყებოდა,
 შენ უდიდესი წილი გქონდა, მე — უმცირესი...
 უხმოდ ბანაკში ვბრუნდებოდი ბრძოლით მაშვრალი.
 ახლა ფთიაში მივიჩქარი, ო, რა ტკბილია
 170 შინ დაბრუნება მალემსრბოლი გემებით! კმარა —
 შენგან შერცხვენილს არ მსურს შენი განძი ვამრავლო!..“

- მყისვე მიუგო თემისთავმა აგამემნონმა:
 „თავიდან მომწყდი, გაიქეცო, თუ გული გერჩის!
 და არ გეგონოს, რომ ვერ დაგთმობ! ღირსებას ჩემსას
 სხვაც ჰყავს ქომაგი, უწინარეს — ზევსი ღიადი!
 175 ყველაზე მეტად შენა მძულხარ ბელადთა შორის!
 შენ მხოლოდ ომი გიხარია, სისხლისღვრა ვატკობს,
 თუმც ძალა გამკობს, ეგეც ღვთისგან მოგნიჭებია!
 შენი გემებით გამეცალე! მხედრობას შენსას —
 180 მირმიდონელთა ტომს უმეფე! არად მიღირხარ!
 რა ბედენაა რისხვა შენი! გიქადი თვითონ:
 რაკი აპოლონს ქრისეისის გაშვება უთქვამს,

- დავთმობ! ჩემივე გემით წავა, ჩემს რაზმს გაახლებ...
 თვით კი აწ მნებას ~~ბრისცის~~ ლამაზლაწვება
 185 შენ გამოგტაცო, რომ შეიცნო, ამაყო კაცო,
 ჩემი უფლების სისასტიკე! დე ყველა ძრწოდეს,
 ვინცა ეცდება გამიტოლდეს და გამეჯიბროს!“
 ასე თქვა. პელიდს მწუხარება მოჰგვარა ამით.
 ფიქრით მი-და-მო ორ აზრს შუა კრთებოდა გული:
 190 ან უნდა ეძრო ხმალი, თეძოს რომ ესლებოდა,
 დამხედურს დასხმოდა, დაცაეკლა აგამემნონი,
 ან დაეთრგუნა მრისხანება, გული დაეცბო.
 როცა ამ ფიქრით ემღვრეოდა სული, გონება,
 საზარელ მახვილს იშიშვლებდა, ცით მოევლინა
 195 ათენა ჰერას დავალებით: ღმერთს თეთრხელებას
 თურმე ორივე მოყმის ბედით გული ეწვოდა.
 ღმერთქალი გმირის ქერა კულულს ხელით შეეხო —
 მისთვის საჩინო, სხვათათვის კი უჩინოქმნილი.
 შეკრთა აქილევეს, უკუმიდგა, იცნო პალასი,
 200 ათენას თვალნი შესაზარო ცეცხლით აენთო.
 ქალღმერთს მიმართა აქილევესმა ფრთიანი სიტყვით:
 „ფაროსან ზევსის პირმშოვ, მამცნე, რად მომევლინე,
 აგამემნონის ვერაგობა გსურდა გენახა?
 მითქვამს და ვიცი, რომ ნათქვამი ამისრულდება:
 205 ამ თავხედობას გადაჰყვება ამპარტავანი!“

- ფეხმარდ აქილევესს თვალმცეცხლია ათენამ უთხრა:
 „ცით მოველ, რათა რისხვა დათმო, დაგვემორჩილო.
 მე მომავლინა თეთრხელება ქალღმერთმა ჰერამ,
 ორივე მოყმის ბედით გული ეწვის თანაბრად.
 210 სჯობს შულს ერიდო, დაიმშვიდო მრისხანე გული,
 სიტყვებით კენწლმე, ხოლო მახვილს ნუ შეეხები.
 მითქვამს და ვიცი, რომ ნათქვამი ამისრულდება:
 მოვა დრო, სამჯერ უძვირფასეს ჯილდოს მიიღებ
 დამცირებისთვის! დაშოშმინდი, დაგვემორჩილე!“
 215 ქალღმერთს ფეხმარდმა აქილევესმა ასე მიუგო:
 „ვალად მმართველსო შევასრულო სურვილი თქვენი,

- რაც უნდა რისხვით ვმძვინვარებდე, დაგყვებით ნებას,
ვინც ღმერთს მორჩილებს, მოწყალებას მისგანვე ელის“.
მძლავრი მარჯვენა დააბჯინა ვადას ვერცხლისას,
220 საზარი ხმალი კვლავ ჩააგო, ღმერთს დაუჯერა.
ათენამ მყისვე მიაშურა ოლიმპოს მწვერვალს,
ეგიოს ზევსის სრა-სასახლეს და უკვდავ ღმერთებს.
ხოლო პელიდმა კვლავ მიმართა განრისხებულმა
ატრიდს — თემისტავს, გულში ბოლმა არ დასცხრომია:
- 225 „მშიშარავ, ირმისგულიანო, ძაღლისთვალებავ,
მემთვრალევ, ლოთო! არ აგისხამს თორნ-მუზარადი
და სანგარშიაც არასოდეს ჩასაფრებულხარ
ლაშქართან ერთად, სიკვდილივით შიშს გგვრიდა ბრძოლა.
რა სათქმელია, ბანაკში მყოფს არაფრად გიღირს
230 ომნაცად მებრძოლს გამოსტაცო მონაპოვარი!
კაცთა შთანთქმელო, ლაჩართ ზედა მეფობის ღირსო,
ვაჰ, სხვა დროს ვინლა შეგარჩენდა მაგ თავხედობას!
გეტყვი ჩემს სათქმელს და შეგფიცავ საფიცარს ჩემსას, —
ამ კვერთხსა ფფიცავ, აწ რომ ველარ აიყრის ფოთლებს,
235 ან შტოებს, მთაში მოკვეთილი ერთხელვე ზიდან,
არც იყვავილებს, რადგან მძიმე ბრინჯაოს ცულმა
შტონი მოსხება და ფოთოლნი... დღეს ხელთ უპყრიათ
აქაველთ ძეებს, კრინიონის წესთა დამცველებს...
დე საწინდარად ექმნეს კვერთხი ზენაარს ჩემსას —
240 დრო მოვა, კვლავაც აქაველებს მოენატრებათ
პელევსის შვილი. შენც ინანებ, როდესაც ლაშქარს
ველარ დაიხსნი კაცთამჟღეტი ჰექტორის ხმლისგან.
დალუბვა გელით, სინანულით მჯილს იცემ მკერდში,
რადგან შენ დამომე, შენ შერისხე უმამაცესი!“
- 245 ასე მიმართა პელევსის ძემ. ძირს დასცა კვერთხი
ირგვლივ ოქროთი მოოჭვილი. თქვა და ჩამოჯდა.
პირისპირ ჰყავდა აგამემნონ გააფთრებული.
ნესტორმა ამოდ მოუბარმა, პილოსის მეფემ,
გოლეულივით ტკბილი სიტყვით მიმართა მოყმეთ.
250 უკვე გამჭარალა ქვეყნად მოკვდავთ ორი თაობა,

- მის დროს შობილი და პილოსში დასახლებული.
მესამე მოდგმას ხელმწიფობდა ახლა მოხუცი.
კეთილი გულით მიუბრუნდა თანამებრძოლებს:
„ღმერთო, აქაველთ მიწას დიდი ურვა დაატყდა,
255 გაიხარებენ პრიაშე და პრიაშეს ძენი,
ყველა ტროელი სიხარულით სულსაც აღივსებს,
თუ ყური მოჰკრა თქვენს ქიშპობას, დანაელთ შორის
სწორუპოვარნო ბრძოლის ველზე თუ საფიხვნოზე!
ნებას დამყვით, თქვენ ხომ ჩემზე უმრწემესნი ხართ!
260 ბევრი მიხილავს მამაცი და სვიანი გმირი
და ხშირად ტკბილი საუბარიც მქონია მათთან.
მაგრამ ვერც ვნახავ, არც მინახავს ვინმე სადარი
პერიოთესი, გინდ დრიანტის ხალხის ბელადის,
ექსადიესი, კაინევსის, პოლიფემისა,
265 ეგეოსის ძის თესევსისა, უკვდავთა სწორის!..
ი, ვინ იყო მოკვდავთაგან დიდების ღირსი!
თვით უძლეველნი უძლიერესთ ძლევენენ სპილენძით,
ტოლს არ უდებდნენ მთის ურჩხულებს და ამარცხებდნენ.
მათ ვმეგობრობდი, როს განვშორდი პილოსის მხარეს,
270 აზიეს მიწას შორეულსა. თვითონ მიმიხმეს.
რაც ძალა მქონდა, მეც ბრძოლაში მხარს ვუმაგრებდი.
ვინ შეედრება დღეს იმ გმირებს ძალგულოვნებით,
ვინ გაუბედავს შერკინებას? მაგრამ ჩემს რჩევას
ყურად იღებდნენ, არც თქვენ გაწყენთ ნათათბირევი.
275 შენ, აგამემნონ, რაც არ უნდა ძლიერი იყო,
აქაველთ ჯილდოს — ლამაზ ასულს ნუ სტაცებ პელიდს.
და შენც აქილევსს, მოერიდე მასთან ქიშპობას!
არ ღირსებია ესოდენი დიდება არც ერთს
მეფეს-სკიპტროსანს, ზევსის მიერ აღზევებულსა.
280 შენ განთქმული ხარ სიმამაცით, გშობა ქალღმერთმა,
მაგრამ ის შენზე ძლიერია: უთვალავ ხალხს ფლობს,
გული იყუჩე, აგამემნონ, მე გთხოვ, მსცოვანი,
დაიცხრე რისხვა აქილევსზე, ყველა აქაველს
აღემატება, უძლეველი ბურჯი ბრძოლისა!“
- 285 უმაღ მიუგო მამაცი მეფემ აგამემნონმა:
„სამართლიანად, ვონივრულად ბრძანებ, მოხუციო!

- მაგრამ ამ კაცმა აღზევება მოიწადინა,
სურს მბრძანებელად მოც. ლინოს ლაშქარში ყველას,
მე კი ფიქრადაც შორჩილება არ გამივლია!
290 განა მამაცად რომ უშვიათ უკვდავ ღვთაებებს,
იმიტომ აძლევს თავს უფლებას პირში მაგინოს?

- სიტყვა მრისხანედ ჩამოართვა გმირმა ფეხმარდმა:
„მხდალად მიხმობენ და ლაჩარი ვიქნები მართლაც,
თუ შენს ბრძანებას უდრტვინველად დავემონები!
295 სხვისგან ელოდე მორჩილებას და არა ჩემგან!
აინუნშიაც არ ჩავაგდებ მე შენს ბრძანებას!
ერთს კიდევ გეტყვი და განსაჯე გულში, მეფეო:
ქალისთვის არც შენ, არც არავის შეგებრძოლები —
ნება თქვენია, თქვენვე მიგაქვთ თქვენივე ჯილდო!
300 ოლონდ გახსოვდეს, ჩემს მალემსრბოლ, შავ ხომალდეზე
სხვას უნებართვოდ ველარაფერს ვერ ახლებ ხელსა!
თუ გული გერჩის, ერთი სინჯე, იხილოს ყველამ —
ეგ შენი შავი სისხლი შუბზე ვით დამეღვენთოს!“
ასე კენწლავდნენ ერთჟრთს გმირნი მხედართმთავარნი.
305 წამოიმართნენ, წამოშალეს აქაველთ კრება.
მირმიდონელთა გემებისკენ გამწყრალ აქილევსს
გაჰყვა ერთგული მენეტიდი და რაზმი მისი.
აგამემნონმა ჩააცურა ზღვაში ხომალდი,
ოცი მენიჩზე შეარჩია, დასხა ზვარაკი
310 და ქურუმ ქრისეს ქალიშვილი დასვა ხომალდზე.
გემს მიუძღოდა ოდისევსი, ჰკუაულები.
სწრაფად გასწიეს, სველ შარაზე გაფრინდა გემი.
ლაშქარს უბრძანა მხნე ატრიდმა — განწმენდილიყვნენ.
აქაველთ მტვერი სხეულისა ზღვას გაატანეს.
315 აბოლონისთვის აარჩიეს შემდეგ ზვარაკი,
ჯიხენი და ხბონი უნაყოფო ზღვის პირას დაწვეს,
აბოლქვილ კვამლით ცას აღწევდა მსხვერპლის სურნელი.
ასე იღვწოდნენ არგიველნი.
ატრიდს კი რისხვა
არ დასცხრომია და ახსოვდა, რაც დაიქადა.

- 320 მალე მოიხმო ევრიბატე და ტალთიბიოს,
მრისხანე მეფე თვის შიკრიკებს ასე მოძღვრავდა:
„ჩემო ერთგულნო, აქილევსის ბანაკს ეწვიეთ,
ხელი ჩასჭიდეთ, აქ მომგვარეთ ბრისეს ასული.
თუ არ დავითმოთ, გამობრუნდით, მე თვითონ მივალ,
325 ძალით მოვტაცებ და გაჩენის დღეს ვაწყევლინებ!“

- ასე დამოძღვრა, დაადევნა მრისხანე სიტყვა.
უხმოდ გაუდგნენ მრავალხმიან ზღვის სანაპიროს.
ბანაკს ეწვივნენ, მირმიდონელთ მალემსრბოლ გემებს,
და იქ იხილეს აქილევსი კარავთან მჯდომი,
330 ჩაფიქრებული.
ნახვა მათი როდი ეამა.
ორივ დაიბნა.
შიშით ძრწოდნენ, ელოდნენ რიდიო.
დანაბარევი ვერც რა უთხრეს და ვერც რა ჰკითხეს,
მალე მიუხვდა გულისწადილს, მიმართა გმირმა:
„სალამი თქვენდა, უკვდავთა და მოკვდავთ მაცნენო!
335 თქვენ კი არა და ბრალი ატრიდს მოეკითხება —
მან მოგავლინათ ჩემი ნორჩი ბრისეისისთვის.
ძმაო პატროკლევ, მოიყვანე და მიეცე ქალი,
დე წარიტაცონ, მაგრამ თვითვე მეყოლონ მოწმედ
ღმერთთა წინაშე, ყველა მოდგმის კაცთა წინაშე,
340 წინაშე მეფის მძვინვარისა, რომ დრო დადგება —
დაუმძიმდება ჩემი გაცლა, არ აცილდება
ლაშქარს შერცხვენა და სიკვდილი... მძვინვარებს ალბათ,
არ ძალუძს აწმყოს და მყოფადის დაკავშირება,
არ იცის, როგორ უზრუნველყოს ხსნა მხედრობისა“.

- 345 ასე თქვა. ძმობილს მენეტიდი დაემორჩილა,
ხელით მოჰგვარა კარავიდან ლამაზლაწვება,
მოციქულთ მისცა. გზას გაუდგნენ აქაველთ მხარეს,
თან ქალი გაჰყვათ ნაღვლიანი.
ერემლორეულმა
პელიდმა მყისვე მეგობრები დატოვა მარტო,

- 350 ჭაღარა ზღვასთან დაჯდა, ტალღებს ბნელს გაცქეროდა,
 ცრემლებს იწმენდდა ძვირფას დედის მავდერებელი:
 „დედაო, როცა მშობე ქვეყნად საწუთრო-მცირე,
 რატომ დიდება არ მარგუნა მალღით მგრგვინავმა
 დიადმა ზევსმა, რად ღირსება არ მომანიჭა?
 355 ძალა-უფლებით აგამემნონს თავს გაუვიდა,
 წილ-ხვედრი ჩემი მომტაცა და თვითონ ფლობს ნადავლს!“
 ასე გოდებდა ცრემლიანი.

დედა უსმენდა
 მოხუც ნერევისის სავანეში, ზღვის ჯურღმულებში.
 თეთრქაფა ზღვიდან ღრუბელივით ამოფრთხილდა,
 360 ახლოს მიუჭდა ცრემლის მფრქვეველ პირმშოს
 საყვარელს.

- ეფერებოდა, ხელს უსვამდა, ეტყოდა ტკბილად:
 „რა, შვილო ჩემო, რაღა გმინავ, შენს გულს რა დარდი
 შემოსევია? ხვაშიადი გამაგებინე!..“
 ამოიხვნეშა და მიუგო გმირმა ფეხმარდმა:
 365 „განა არ იცი? ყოვლის მცოდნეს რაღა გაამბო?
 დავესხით თებეს, ჰეტიონის ღვთაებრივ ქალაქს,
 იავარყავით, რაც ხელთ ვიგდეთ, შინ წამოვასხით;
 აქაველებმა, ვით წესია, გაიყვეს დავლა:
 ატრიდს ვარგუნეთ ქრისეს ქალი ლამაზღაწვება...
 370 მალე მოადგა აპოლონის ქურუმი ქრისე
 არგიველთ გემებს რვალით ნაჭედს, შავფერდებიანს,
 სურდა ასული გამოეხსნა ურიცხვი ძღვენით.
 ხელთ ჰქონდა ოქროს კვერთხი უფალ აპოლონისა,
 თავსაკრიანი.

- აქაველებს ეგვდრებოდა.
 375 ყველაზე მეტად ორსავ ატრიდს, სპათა ბელადებს
 ერთხმად გაისმა აქაველთა მძლავრი ყიფინა —
 მოგვს პათივი ვცეთ, მივიღოთო ძღვენიც მდიდარი.
 მხოლოდ ატრიდმა გულთან ახლოს არ გაიკარა
 მამის ვედრება, მოიშორა მრისხანე სიტყვით.
 380 წავიდა ქრისე გულნატკენი. ვერცხლისმშვილდამ კი
 მალე უსმინა მლაღადებელს — უყვარდა ქრისე:
 უსმინა და ჯარს დამლუბველი ისრები სტყორცნა.

მუსრი გაავლო ხალხს.

- უკვდავი ღმერთის ისრები
 თავით ბოლომდე მთელს ბანაკში სიკვდილს თესავდნენ.
 385 ბრძენმა კალქანტმა გვამცნო ნება ფოიბოსისა.
 დავაცხროთ-მეთქი, პირველმა ვთქვი, ღმერთი მძვინვარე.
 რისხვით აინთო აგამემნონ, ზეწამოიჭრა,
 მემუქრებოდა, აღასრულა კიდეც ქადილი!
 ქრისეში მიჰყავთ აქაველებს ასული მოგვის,
 390 მსუბუქ ზომალდით აპოლონის ზვარაკი მიაქვთ.
 ჩემთან კი მეფის ორი მაცნე მოვიდა ახლა,
 ბრისეს ასული გამომტაცეს, ჯილდო ძვირფასი!
 დედაო, შენ ხომ ძლიერი ხარ, შენ შემეწიე,
 ოლიმპოს წადი, შეევედრე ზევსს ყოვლისშემძლეს,
 395 სიტყვით ან საქმით თუ ოდესმე გაიმეზია.
 სიყმაწვილის ჟამს მე მსმენია, მშობლიურ სახლში
 ამაყად გითქვამს, რომ თვით ზევსი, ღრუბელთმქუფრავი
 უკდავთა შორის შენღა იხსენ მძიმე ხვედრისგან;
 ოდეს ღმერთებმა გაუბედეს მამას შეთოკვა —
 400 პოსეიდონმა, ათენამ და ხელთეთრა ჰერამ,
 ქალღმერთო, შენღა დაამსხვრიე ზევსის ბორკილი!
 მრავალქედთან ოლიმპოზე უხმე ასხელას
 (ღმერთნი ბრძარეს უწოდებენ, კაცნი — ეგეონს), —
 საშინელ ტიტანს, რომ აჭარბებს მამასაც ძალით.
 405 კრონიდთან დაჯდა ბუმბერაზი, მძლავრი, ამაყი,
 ღვთაებებს შიში შეეპარათ, უკუდგნენ მყისვე...
 ეს მოაგონე, მუხლზე ხელი მოხვიე აჯით,
 რომ მამას ჩვენსას ტროელების ეჭიროს მხარე,
 არგიველები გემებამდე, ზღვამდე მიჰქეჩოს,
 410 მოსრას და მოსპოს. დაე, მეფის შეიცნონ ფასიც,
 იგრძნოს ატრიდმაც ქედმაღალმა — რა დააშავა,
 რომ შეურაცხჰყო გულუმხნესი აქაველთ შორის!“

- პასუხად უთხრა შვილს თეტისმა თვალცრემლიანმა:
 „შვილო, რად გზარდე, ვარამისთვის მხოლოდ შობილო!
 415 ღმერთმა ქნას, შეძლო აქვე დარჩე უცრემლ-უნადვლოდ,
 მცირე გაქვს დღენი სიცოცხლისა, ახლოა ბოლო,

- ყველა მოკვდავზე უფრო ადრე შეხვდები სიკვდილს!..
 ავ დღესა გშობე, შვილო ჩემო, მშობლიურ სახლში...
 წავალ თოვლიან ოლიმპოზე და ელვისმტყორცნელს
 420 წვრილად ვუამბობ ყოველივეს, იქნებ მისმინოს.
 ხოლო შენ დარჩი მირმიდონელთ მალემსროლ გემთან —
 განრისხებული და ლაშქრობას თავი არიდე.
 მესხისმტყორცნელი წუხელ შორეთს, ოკეანეში
 ღმერთებთან ერთად ეთიოპებს სტუმრად ეწვია.
 425 მეთორმეტე დღეს დაბრუნდება ოლიმპოს მთაზე.
 მაშინ სასახლეს მივადგები სპილენძით ნაგებს,
 მეუფის მუხლებს მოვეხვევი და გულს მოვუღბობ“.

- თქვა და დატოვა. მოყმე სატრფოს-ლამაზსარტყლიანს,
 ატრიდის მიერ მიტაცებულს, დარდობდა ისევ...
 430 ჭკუაუღლესი ოდისევსიც ამ დროს მიაღმა
 აპოლონ ღმერთის ზეარაკითურთ ლალ ქრისეს ყურეს.
 მსუბუქი გემი შესრიალდა ღრმა ნავსადგურში.
 სწრაფად დაეცეს იალქნები შავი ხომალდის.
 ანძა ბაგირით დაუშვეს და მოარგეს ბუდე.
 435 ნავსაყუდელში დაამაგრეს გემი უმაღლეს —
 ქვეები ჩაყარეს, ნავსაბმელით მიაბეს სადგომს.
 სანაპიროზე გადმოვიდნენ, ჩამოიყვანეს
 ხმელეთზე ხბონი — ჰეკატომბე აპოლონისა.
 მშობელ მიწაზე ქრისეისი ჩავიდა ბოლოს.
 440 საკურთხეველთან მიიყვანა ის ოდისევსმა,
 მოხუცს მიჰგვარა. მიესალმა ბრძნული სიტყვებით:
 „ატრიდის ნებით ფოიბოსის ქურუმს გეახელ,
 თან მომყავს ქალი, ჰეკატომბეს ვუძღვნი აპოლონს
 დანაელთაგან.“

- მუხლს მოვიდრეკთ მის საამებლად,
 445 ვინ გაგვირისხდა და არგიველთ ურვა არგუნა“.
 თქვა და მიჰგვარა ქრისეისი, მოხუცი შვეებით
 სანუკვარ პირმშოს ჩაეკონა.

აქაველებმა
 წმიდა ზეარაკი მიიყვანეს საკურთხეველთან.
 წყლით განიბანნენ, მარილი და ქერი აიღეს,

- 450 ლოცვა წარმოთქვა ქრისემ ცისკენ ხელაპყრობილმა:
 „გენუკი, ვერცხლისმშვილდოსანო, ქრისეს ჭომაგო,
 კილას მფარველო, მძლე მეუფევე ტენედოსისა!
 შენ გულმოწყალო იყავ, ოდეს გეაჯებოდი,
 შენ განმადიდე, როს დათრგუნე აქაველები!
 455 ახლაც მისმინე, აღასრულე მოხუცის აჯა,
 დანაელთ დასჯა აკმარე და სენი აშორე!“

- ასე ღალადყო და სხივოსან აპოლონს ესმა.
 მყის წმიდა ზეარაკს მარილი და ქერი აყარეს,
 გადაუწიეს მათ კისერი, გამოჭრეს ყელი,
 460 ტყავი გააძვრეს და ბარკლები ქონში ორკეცად
 გახვიეს, ზედვე შემოაწყვეს ხორცის ნაჭრები.
 ნელ ცეცხლზე წვავდა მათ მოხუცი და წითელ ღვინოს
 ზედ ასხურებდა. ყრმებს ხუთკბილა ეჭირათ ხელში.
 ბარკლები შეწვეს და იგემეს შიგნეულობა,
 465 რაც დარჩა, ისიც წვრილად დაჭრეს და შამფურებზე
 წამოგებული ნაკვერჩხლებზე ააშიშინეს.
 როს დაამთავრეს სამზადისი, დასხდნენ ნადიმად.
 საერთო ღვინოში არვინ დარჩა მოუღბენელი.
 როცა დაიცხრო შიმშილი და წყურვილი ყველამ,
 470 ყრმებმა მარჯვნიდან დაუარეს, ღვინით პირთამდე
 სავსე სასმისი მეინახეთ ჩამოუთრიგეს.
 მთელი დღე ჰანგით აამებდნენ უფალ აპოლონს,
 ხმამაღალ პეანს უმღეროდნენ ყრმა აქაველნი.
 მას ადიდებდნენ, ისრის მტყორცნელს, მას ახარებდნენ.
 475 მზე ჩაესვენა და წყვდიადი ჩამოწვა ღამის.
 ძილს მისცეს თავი ზღვაოსნებმა გემის სადგომთან.

- ღამე ვარდისფერთივებიან ეოსს გაეპო,
 როს გზას გაუდგნენ აქაველნი ბანაკისაკენ.
 ზურგჯარი ვერცხლისმშვილდოსანმა თან მიაღვენა.
 480 ანძა დადგეს და თეთრი აფრა ააფრიალეს,
 ქარმა დაბერა მეყსეულად, გემის კიჩოსთან
 აფორიაქდნენ, ახმაურდნენ უმაღ ზვირთები.
 გემი მიქროდა და ტალღებზე კვალსა სტოვებდა.

როს მიღწიეს აქაველთა მხედრობის ბანაკს,
485 გამოათრიეს ზღვის ნაპირზე გემი შავმკერდა,
მალლა ქვიშაზე ააცურეს, მორი დაუდეს
და გაიფანტნენ თავ-თავიანთ ზომალდებისკენ.

ამ დროს შავმკერდა გემთან მარტო იჯდა პრისხანე-
ცრმა ღვთისმირი, აქილევსი, გმირი ფეხმარდი.
490 ალარც ბჭობაში — გმირთ დიდების მოსახვეჭელში,
ალარც ბრძოლაში ალარ იყო. დარდი სერავდა
მის გულს, ნატრობდა ბრძოლასა და თავგამოდებას.

ბოლოს გავიდა თორმეტი დღე და დაუბრუნდნენ
მარადიული ღვთაებანი დიად ოლიმპოს.
495 წინ მიუძღოდა ზევსი. დედას შვილის ვედრება
ახსოვდა,

ადრე ამოვიდა ქაფიან ზღვიდან,
დილის ბურუსში გაეშურა ოლიმპოს მთისკენ.
განმარტოებულს ელვისმტყორცნელ კრონიონს შეხვდა
მრავალქედიან ოლიმპოს მთის მალალ მწვერვალზე.

500 წინ დაუჩოქა, მეცხეულად მარცხენა ხელი
მუხლზე მოხვია, მარჯვენა კი ნიკაპს შეახო,
მავედრებელმა ასე უთხრა უკვდავთა მამას:
„თუკი ოდესმე, მამა ზევსო, მიამებია
სიტყვით ან საქმით, ამისრულე ერთი მუდარა!

505 შური მიძიე პირმშოსათვის.

საწუთრო-მცირე
აგამემნონმა დაამდაბლა, მამაცთა მეფემ,
ჯილდო წაართვა და თვითონვე დაეპატრონა.
შური იძიე, ზეციურო მეუფე ზევსო!
იყავ ტროელთა შემწე, სანამ აქაველები
510 არ მიაგებენ კვლავ აქილევსს კუთვნილ ღირსებას“. —
ასე ამბობდა. უბრად იჯდა ღრუბელთმჭეუფრავი.
თეტისი კვლავაც ჩახვეოდა მეუფის მუხლს.
ფეხქვეშ განრთხმული ელოდა და ევედრებოდა:
„აღთქმა მომეცი და თანხმობით დახარე თავი.
515 ან უარყავი, უშიშარო, თქვი და ვირწმუნებ,

უკვდავთა შორის მე რომ გძულვარ ყველაზე მეტად“.
ამოიხენნენ და მიუგო ღრუბელთმჭეუფრავმა:
„ვწუხვარ, რომ ჰერას კვლავ აღუძრავ სიძულვილს ჩემსას.
დამამცირებელ სიტყვებს მეტყვის და გამაშმაგებს,

520 უკვდავთა კრებულში განუწყვეტილგ ისეც მაყვედრის,
რომ თითქოს ტროელთ ვეხმარები მძიმე ბრძოლაში.
გამცილდი ახლა, ოლიმპოზე თვალი არ მოგკრას.
სხვა დანარჩენზე მე ვიზრუნებ და შეევასრულებ:
აჰა, დამშვიდდი, თანახმა ვარ, დაბლა ვხრი თავსა.

525 ეს უკვდავთათვის უდიდესი საწინდარია —
სიტყვას არ გაეტეხ, განმტკიცებულს სამარადისოდ,
და არ აღსრულდეს — არ იქნება, რასაც კვერს დავკრავ!“
თანხმობის ნიშნად ძირს დახარა შავი წარბები,
მყისვე კრონიდის უჭკნობ თავზე სურნელოვანი
530 თმები შეირხა და ოლიმპო იძრა დიადი.

შემდეგ ვერცხლისფერმუხლიანი თეტისი ადგა
და ოლიმპოდან გაეშურა ზღვის ჭურღმულისკენ.
ზევსი დაბრუნდა სასახლეში.

წამოიშალნენ
ძვირფასი მამის შესახვედრად მარადუკვდავნი,
535 ვერვინ გაბედა, კრონიდს რომ არ შეგვებოდა.
ოლიმპიელი ტახტზე დაჯდა. ქალღმერთმა ჰერამ
იგრძნო ყოველი, ზევსთან ნახა გმირის მშობელი,
ღმერთი ვერცხლისფერმუხლიანი — შვილი ნერევის.
ღვარძლით მიმართა მეცხეულად ქალღმერთმა კრონიდს:
540 „ვერაგო, შენთან რომელ უკვდავს მოუნდა ბჭობა?
შენ ხომ გჩვევია საიდუმლო ფიქრებს მიეცე
და მე ყოველი დამიმალო! შენი სურვილით
აროდეს გითქვამს ჩემთვის ერთიც რამ ხეაშიადი“,
მას უთხრა ზევსმა, უკვდავთა და მოკვდავთა მამამ:

545 „ნუ გაქვს იმედი, ყოველივე იცოდე, ჰერა,
დაგიმძიმდება ცოდნა ეგე, თუმცა ცოლი ხარ!
რისი გაგებაც შეიძლება, არც გაიგება
შენზე უადრეს არც მოკვდავთა, არც უკვდავთ მიერ.

ხოლო თუ ღმერთთა უკითხავად გადაწყვეტ რასმე,
550 ნულარ ჩამკითხავ, ნურც მიხვედრას ეცდები შენით!“
ზევს კვლავ შესძახა ხარისთვალა ქალღმერთმა ჰერამ:
„ლრუბელთმქუფრავო! კრონიონო, აბა რას ბრძანებ?
მე არც მიკითხავს, უშენოდაც არ მდომებია
მივხვედრილიყავ.

რაიც გინდა, ასრულებ კიდევ.
555 მხოლოდ ერთს ვშიშობ, ვაი თუკი გადაგიბირა
ღმერთმა ვერცხლისფერმუხლიანმა, ნერვესის შვილმა!
პელიდის დედა სისხამ დილით მუხლთ გეხვეოდა,
თანხმობა მიეც, როგორც ვატყობ და განიზრახე
არგიველთ ჯარზე პელიდისთვის იძიო შური“.
560 ჰერას მიუგო კრონიონმა ღრუბელთმქუფრავმა:
„მაოცებ, ამჩნევ ყოველივეს და მითვალთვალე,
მაგრამ ვერაფერს ვერ იღონებ, ამით მხოლოდლა
მე განმარისხებ, უარესი დღეც დაგადგება!
თუ ასე მოხდა, ჩანს, რომ მსურდა ეს მომხდარიყო!
565 იყუჩე, ჰერა, და ჩემს ნებას დაემორჩილე!
თორემ ვერ გიხსნის ღვთაებათა მთელი კრებული,
თუ ქედზე ჩემი უძლეველი ხელი დაგადე“.
თქვა... და შეძრწუნდა ხარისთვალა ქალღმერთი ჰერა,
ხმა გაიკმინდა, დაიოკა გულისთქმა მყისვე.
570 ზევსის სავანეს ღმერთთა ჩუმი ისმოდა ოხვრა.
ოლიმპიელი დიდოსტატი ჰეფესტო ადგა,
სანუკვარ დედას ამშვიდებდა, მშვენიერ ჰერას:
„აბა, როგორი ასატანი იქნება ჩემთვის,
მოკვდავთა გამო თუ ერთმანეთს წაეცილებით!
575 რალა დარჩება სიკეთისგან, როცა ნადიმზე
ღმერთების დასში ბოროტების ზარ-ზეიმია! V
დედავ, გარწმუნებ, სანუკვარო, — თუმც თვით ხარ
ბრძენი, —

დაემორჩილე ზევსს, მეუფეს, რათა უკვდავმა
რისხვით ნადიმი უდარდელი არ აგვიშალოს.
580 თუ მოინდომებს ოლიმპელი, მეხით ელვარე
ყველა ღვთაებას დაბლა დასცემს უძლიერესი!

ეცადე, დედავ, ტკბილი სიტყვით დაიყოლიო,
დაუყოვნებლივ მოწყალებით მოგვხედოს ყველას!“

ასე წარმოთქვა და წამოდგა, ბრწყინვალე თასი
585 ორფსკერიანი მიართვა და კვლავ უთხრა დედას:
„დედავ, იომინე, რაც არ უნდა გული გერჩოდეს,
შვილს ნუ მომასწრებ შენს სატანჯველს, ზევსის განაჩენს,
ვერ გადაგარჩენ გულმოკლული, ვერც შეგელევი!
არ ძალუძს არც ეთ ოლიმპიელს ზევსს შეერკინოს!
590 აკი ერთხელაც გულადგზნებულს მოსამგებელბად,
ფერხთ ხელი მტაცა, გადამტყორცნა ზეცის ზღურბლიდან:
მთელი დღე სწრაფად ძირს მიგჭროდი და მზის ჩასვლის
ქამს
ღვთაებრივ ღემნოსს დავენარცხე, ძლივს დამყვა სული.
სინტიელებმა იქ მიმიღეს და მომიარეს“.

595 ასე თქვა, ჰერამ გაიღიმა — ხარისთვალეზამ,
შვილს ღიმილითვე ჩამოართვა ელვარე თასი.
ჰეფესტომ თასით კრატერიდან ამოღებული
ნექტარი ღმერთებს დაურიგა.

მარჯნიდან დაჰყვა.
ცის ნეტარ ღმერთებს აუვარდათ სიცილ-ხარხარი,
600 როცა ჰეფესტო თასით ხელში დაკვლანობდა.
ასე მთელი დღე, მზის ჩასვლამდე, ნეტარნი ღმერთნი
გულს იხარებდნენ და იტკობდნენ საერთო ლხინით,
ფორმინგის ხმებით, აპოლონი რომ აუღერებდა,
ნარნარ მუშების მოძახილი ისმოდა ტკბილი.
605 მაგრამ როდესაც ჩაესვენა მზის ელვარება,
ძილმორეულნი თვის სავანეს ეწვივნენ ღმერთნი,
ყოველს ცალ-ცალკე რომ აუგო კოჭლმა ჰეფესტომ
ოლიმპოს მთაზე ოსტატობით და შთაგონებით.
ზევსი ეწვია სამთიობოს — ოლიმპოს მეფე.
610 იქ, სადაც მუდამ მიმწუხრისას ტკბილ ძილს ელოდა.
შევიდა. დაწვა. გვერდით ჰყავდა ქალღმერთი ჰერა.

ქება მეორე

სიზმარი. ბოტია, ანუ სოფალთა სია

- ყველას ეძინა ამ დროს — ღმერთებს და მხედრობასაც,
ტკბილი ზმანება მხოლოდ კრონიდს არ მიეკარა,
ფიქრს მისცემოდა — აქილევსის ღირსებისათვის
ვით შევეშუროო ხომალდებთან სპა აქაველთა.
- 5 ბოლოს ეჩვენა უსჯობესად — სწვევოდა ატრიდს,
მძლე აგამემნონს ავბედითი ძილისშორისი.
მყისვე მოუხმო და მიმართა ფრთიანი სიტყვით:
„გასწი, ზმანებავ ავბედითო, აქაველთ გემთან,
ეძილისშორე აგამემნონს, ძეს ატრევსისა,
- 10 დაბეჯითებით უთხარ, რასაც მე დაგავალეზ:
ბრძოლად ჩააბას თმასუჭუჭა აქაველები.
ტროელთა ქალაქს აიღებთ-თქო ფართოქუჩიანს,
სხვაგვარად როდი ფიქრობენ-თქო ოლიმპოს მკვიდრნიც,
უთხარი — ჰერამ დაითანხმა მავედრებელმა.
- 15 თავს დასტრიალებს ტროას დიდი უბედურება!“
ასე უბრძანა და ზმანებამ უსმინა ნათქვამს,
სწრაფად გაფრინდა აქაველთა ხომალდებისკენ,
ატრიდს ეწვია, აგამემნონს, ნახა კარავში,
ამბროსიული ძილი ბელადს დაუფლებოდა.
- 20 თავთან დაუდგა, ნელევსის ძეს ემსგავსა ნესტორს,
მოხუცს, რომელიც აგამემნონს ყველას ერჩივნა.
ასე აუწყა ღვთაებრივმა ძილისშორისმა:
„გძინავს, ატრევსის — ბედაურთა მხედვანის ძეო,
სად გაქვს ძილის დრო, ბრძენო მოყმევ, ამდენი ხალხი
- 25 რომ გაბარია და ამდენი გაქვს საზრუნავი?
კარგად მისმინე, რასაც გეტყვი: ზევსის მაცნე ვარ —
მაღალ ზევამიც შენზე ზრუნავს კვლავ გულმოწყალებ.
გიბრძანებს ბრძოლად გაიყვანო აქაველები,
ტროელთა ქალაქს აიღებთ ფართოქუჩიანს,
- 30 სხვაგვარად როდი ფიქრობენ ოლიმპოს მკვიდრნიც,
ჰერამ ყველანი დაითანხმა მავედრებელმა,
ზევის მოუვლენს ტროა-ქალაქს უბედურებას.

გულს ჩაიმარხე, რაც გითხარი, არ დაგავიწყდეს,
როცა დავტოვებს ძილი სულის დამატკბობელი“.

- 35 ეს თქვა თუ არა, გაფრინდა და გაუჩინარდა.
ფიქრებს მიეცა აგამემნონ, აღუსრულებელს,
ეგონა, მალე დაანგრევდა პრიამეს ქალაქს.
უგნურმა მახეს ვერ აულო ღვთისას გუმანი!
კვლავ გადაწყვიტა მოეტანა უბედურება
- 40 სასტიკ ბრძოლაში დანაელთა და ტროელთათვის.
ძილი გაუფრთხა, ყურში მაცნის ხმა ღვთაებრივი
ჯერ კიდევ ჟღერდა.
გადაიცვა მჩატე ქიტონი,
ახალთ-ახალი, მოსასხამი წამოიხურა,
მოქნილ ფეხებზე გადაიწია კოხტა წაღები.
- 45 მხარზე მოიგდო ორღესული, გერცხლით ნაქედი,
ხელთ იპყრა კვერთხი უძლეველი, მამისეული,
რვალით მოსალტულ აქაველთა გემებს ეწვია.
- ოლიმპოს მისწვდა განთრადის მაცნე ეოსი,
ზევის და სხვა ღმერთებს მოეღვარე შუქი მოჰფინა.
- 50 ამ დროს უბრძანა ატრევსის ძემ მეღერბზიან მაცნეთ
კრებად მოეხმოთ თმაუტუჭა აქაველები.
დასქეჭეს ბუკი და მოგროვდა მყისვე ლაშქარი.
ბჭობად ჩამოსხდნენ თემისთავნი დიდსულოვანნი
ნესტორის გემთან — პილოსელთა სვიანი მეფის.
- 55 აქ მოიწვია სათათბიროდ აგამემნონმა:
„მისმინეთ, ძმანო! ღვთაებრივი ენახე ზმანება,
ამბროსიული იყო ღამე...
პილოსელ ნესტორს
ქავდა თვისებით, გარეგნობით და აღნაგობით.
დამიდგა ღმერთი სასთუმალთან და ეს მაუწყა:
- 60 „გძინავს, ატრევსის — ბედაურთა მხედვანის ძეო,
სად გაქვს ძილის დრო, ბრძენო მოყმევ, ამდენი ხალხი
რომ გაბარია და ამდენი გაქვს საზრუნავი?
კარგად მისმინე, რასაც გეტყვი: ზევსის მაცნე ვარ —
მაღალ ზევამიც შენზე ზრუნავს კვლავ გულმოწყალებ.

- 65 გიბრძანებს ბრძოლად გაიყვანო აქაველები,
ტროელთა ქალაქს აიღებთო ფართოქუჩიანს,
სხვაგვარად როდი ფიქრობენო ოლიშპოს მკვიდრნიც,
პერამ ყველანი დაითანხმა შავედრებელმა,
ზეგსე მოუვლენს ტროა-ქალაქს უბედურებას.
- 70 გულს დაიშარხე, რაც გითხარო. და რა თქვა ესა,
მყისვე გაფრინდა. ტკბილი ძილი გამოქრა კიდეც...
თქვით, აქაველნი ვით აღვჭურვით თორნ-მუზარადით?
ჯერ სიტყვით გმართებს გამოცადოთ სიმხნევე მათი.
ვეტყვი ხომალდებს დაემგზავრეთ მრავალხოფიანს,
75 თქვენ კი გატყვევო არ ურჩიოთ და დაუშალოთ“.

- ეს თქვა და დაჯდა. შეყსეულად წამოდგა ნესტორი,
ქვა-ლორდიანი და კლდოვანი პილოსის მეფე,
კეთილი გულით უხუცესმა მიმართა კრებას:
„ო, საყვარელნო, არგიველთა მხედართმთავარნო!
80 აქაველთაგან ეს სიზმარი სხვას რომ მოეთხრო,
ყალბად ჩავთვლიდით და ზიზღითაც ზურგს შევაქცევდით,
მაგრამ ჩვენს შორის იგი ნახა ყველაზე ქველმა!
მაშ აქაველნი ვით აღვჭურვით თორნ-მუზარადით?“
როგორც კი ეს თქვა, გაეცალა დასს თემისთავთა.
- 85 ყველა წამოდგა, ხალხთა მფლობელს დაემორჩილა —
კვერთხის მპყრობელი ბელადები და სპარაზენნი.
მღვიმეებიდან ფუტკრები რომ გამოცვივიან,
გუნდი და გუნდი დაფუთფუთებს და მტევნებივით
აიხორხლეხა გაზაფხულის გაშლილ ყვავილზე,
90 მერე ბზუილით ველს ყოველმხრივ მოეფინება, —
ასე ხომალდებს, გაშლილ კარებს გასცილდნენ სპანი,
ნაპირის გასწვრივ ესწრაფოდნენ ბელადთა კრებულს.
მათ შორის ოსა მიმოქროდა — ზეგსის შიკრიკი
და აღაგზნებდა აქაველთ სპას თვით აღგზნებული.
- 95 კრებაზე თავი მოიყარეს, მიწა აკვნესდა
ხალხის სიმძიმით და გნიასით,

ხმამოგუგუნე
ცხრა მაცნემ ძლივსდა დააწყნარა ბრბო პობოქარი.
ლაშქარი დაჰყვა ზეგსის შობილ მეფეთა ნებას.

- როცა მიყუჩდა, დაშოშმინდა სპა აქაველთა,
100 აგამემნონი წამოიჭრა, მამაცთა მეფე.
ხელთ კვერთხი ეპყრა კოჭლ ჰეფესტოს
გამოჭედილი,
რომელიც თურმე ზეგსს აჩუქა ოდესღაც ღმერთმა,
ღრუბელთმარეკმა ზეგსმა პერმესს გადაულოცა,
მან კი თავის მხრივ ცხენთა მხედველს მიუძღვნა ბელოპსს,
105 ხოლო ბელოპსმა ხალხთა მეფე ატრევსს დაუთმო,
მან სიკვდილის წინ კო — თვიესტეს, ზვასტაგით მორჭმულს,
ხოლო თვიესტემ დაუტოვა ჯველ აგამემნონს,
არგოსისა და უთვალავი კუნძულის მფლობელს.
იმ კვერთხს დაეყრდნო და მიმართა ზეფემ არგიველთ:
- 110 „ძვირფასო გმირნო დანაელნო, არესს ყმანო!
დიადა ზეგსმა გამიმეტა დასაღუბავად,
როს სასწაულით მიმანიშნა ბჭემალალ ტროის
გაცამტვერება და მშვიდობით შინ დაბრუნება,
ფუჭი იმედი გამიღვიძა, სახელშერცხვენის
115 მარგუნა არგოსს უკუქცევა დამლუპველს სპათა!
ჩანს, ყოვლისშემძლე კრონიდს ასე უნებებია...
მან მრავალ ციხეს მოუნგრია კოშკი მაღალი,
კვლავ მრავალს დასცემს ზვიად გოდოლს მძლეამძლე
ზეგსი!
- ჩვენ კი სირცხვილი დაგვიბედა შვილთა წინაშე,
120 რაკი ამოდ აქაველთა სპა უთვალავი
შესკიდებია ტროელთ რაზმებს მცირერიცხოვანს,
ვერც მორევია და ბრძოლასაც არ უჩანს ბოლო.
ვთქვათ, აქაველებს და ტროელებს ფიქრად მოსვლოდათ,
ზავი დაედოთ, დაეთვალათ თვისი ლაშქარიც,
- 125 ქვეყნად რამდენიც ტროელია, მწკრივად მდგარიყო,
ხოლო აქაველთ სპა ვაგვეყო ათეულებად
და მერიქიფედ მიგვეჩინა თითო ტროელი,
ბევრ ჩვენს ათეულს მერიქიფე არ ეყოფოდა!
აი ამდენად, გეუბნებით, აქაველთ ჯარი
- 130 ქარბობს ტროელებს ქალაქში მყოფთ, მაგრამ ბევრია
სხვა ქვეყნებიდან მათს საშველად მოსული მოყნე.

- ბევრი ვეცადე, ვერ ვეწიე მაინც საწადელს,
ვერ დავანგრეი ილიონი კეთილნაგები.
უკვე გავიდა დიად ზევსის ცხრა წელიწადი,
135 დალბა ძელები. დაიძენმა ბაგირი გემის...
სულმოუთქმელად შინ მიგველის ტკბილი ცოლშვილი,
ძალუმად გვიწვევს, რომ დავეხსნათ ბრძოლას საწადელს...
ბოლო არ უჩანს საქმეს, რამაც აქ მოგვიყვანა.
მისმინეთ, ახლა რასაც გეტყვით, მერწმუნეთ ყველა:
140 გემით ვესწრაფოთ უსაყვარლეს მშობლიურ მიწას,
ჩვენ ვერ დავანგრეთ ტროას მტკიცე გალავნებიანს!
მისმა ნათქვამმა შეძრა სული, ყველა მებრძოლი
აფორიაქდა, გინდ სმენოდა და გინდა არა.
ბრბო აიშალა, როგორც ზვირთი იკაროსის ზღვის,
145 თითქოს ევროსი და ნოტოსი დარევიანო,
მეუფე ზევსის ღრუბლებიდან გამოქროლილნი.
ვით ზეფიროსი ააღელვებს ჭეჭილს ველეზზე,
თავს დააცხრება და შეარხევს მაღალ თავთუხებს,
ისე აღელვდა მთელი კრება, მძლავრი ყიფინით
150 მიაწყდა გემებს, დააყენეს კორიანტელი,
დადგა მტვრის ბული.

- არწმუნებდნენ ყიფინით ერთურთს —
სწრაფად გემები ჩავუშვათო ღვთაებრივ ზღვაში.
სანგრებს ანგრევდნენ, უკვე თხრიდნენ გემის საბჯენებს,
ცას ასწვდა წასვლის მოწადინე ხალხის ყიფინა.
155 ბედისწერსაც ასცდებოდნენ, შინაც ვასწევდნენ,
რომ ქალღმერთ ჰერას ათენასთვის არ მიეშრათა:
„ვაგლახ! ფაროსან ზევსის შვილო, მუხლმოუღლელო,
ნუთუ სანუკვარ მამულისკენ არ გივლეთ ჯარი
უნდა ილტვოდეს, უნაპირო ზღვა ვადალახოს,
160 პრიამოსის და ტროის სპათა გასახარებლად,
დათმოს ელენე არგოსელი, რომელსაც ბევრი
ყრმა შეეწირა სამშობლოდან ტროას მოსული?
ჯაჭვისპერანგა აქაველებს ეწვიე სწრაფად,
ტკბილი სიტყვებით ყველა მოყმე დაიყოლიე.
165 ორმხრივხოფიან ზომალდს სრბოლად ნუ გაამზადებს“.
ეს თქვა, ათენა დაჰყვა ნებას აკალეზბრიალა,

- ზეგარდმოიჭრა ოლიმპოდან და მეყსეულად
მივიდა კიდეც აქაველთა სწრაფმსრბოლ გემებთან.
ნახა ოდისეეს, მჭევრმეტყველი, ზევსის სადარი,
170 იდგა აღჭურვილ შავ ხომალდთან და არ იძვროდა,
გულში და სულში ჩასახოდა ჭმუნვა მეომარს.
ახლოს მივიდა, თვალმცეცხლია ათენამ უთხრა:
„ღმერთის შობილო, ლაერტიდო, ბრძენო ოდისეეს!
ნუთუ სანუკვარ მამულისკენ, ნუთუ შინისკენ
175 გარბიხართ მრავალწერხიანი შავი ხომალდით
პრიამოსის და ტროელ სპათა გასახარებლად,
ელენეს დათმობთ არგოსელსა, რომელსაც ბევრი
ყრმა შეეწირა სამშობლოდან ტროას მოსული?
აბა, აქაველთ მიაშური, მედგრად იშრომე,
180 დაიყოლიე ყველა მოყმე ტკბილი სიტყვებით —
ორმხრივხოფიან ზომალდს სრბოლად ნუ გაამზადებს!“

- ასე თქვა. მოყმეს ეცნაურა ხმა ქალღმერთისა,
ისე იჩქარა, მოსასხამიც მოსძვრა მხრებიდან
და ევრიბატემ, ითაკელმა მაცნემ აიღო.
185 გმირი წავიდა შესახვედრად აგამემნონის,
მამისეული თან მიჰქონდა კვერთხი სამეფო.
ჯაჭვისპერანგა აქაველთა გემებს მიადგა.
მეფეს ზედებოდა სახელოვანს თუ მებრძოლს ცნობილს,
შეჩერდებოდა, მიმართავდა მაშინვე მოკლედ:
190 „შე უგუნურო! განა გმართებს მხდალივით შიში,
შენცა დამშვიდდი, დაამშვიდე გარშემო ყველა,
არვინ არ იცის ატრევსის ძის ფიქრთა სამანი.
მან გამოგვცადა, მაგრამ ახლა დასჯის აქაველთ,
თანაც ზომ ყველა არ გვესმოდა, რასაც ამბობდა.
195 თუ გავვირისხდა, სასტიკ სასჯელს მოუვლენს ლაშქარს:
ღმერთის ნაშიერს, სვიან მეფეს დიდი აქვს ძალა —
ზევსმა უბოძა, ზევსს უზომოდ უყვარს ატრიდი“.
თუ შეზდებოდა მემბოხეს, კვერთხსაც დასცემდა,
მრისხანე სიტყვით მოიყვანდა ხოლმე ჭკუაზე:
200 „შე უგუნურო! იყუჩე და ერწმუნე მუდამ
შენზე ღირსეულთ. უძლურო და ბრძოლის მოშიშო,

არც ომში და არც თათბირებზე ხარ სათვალავში!
 ხომ ვერ ვიმეფებთ ჩვენ ყველანი აქაველებზე,
 მრავალმეფობა არ ეგების, ერთი ხამს მეფე,
 205 ერთი უფალი! ვისაც ცბიერ კრონოსის წულმა
 კვერთხი უბოძა და კახონი, მეფეც ის არის!“

დაიმორჩილა ძალით სპანი და საფიხვნოზე
 მოცვივდა ხალხი გემებიდან, ბანაკებიდან —
 გუგუნიო, თითქოს ნაპირს ზვირთი მრავალხმიანი
 210 შეხეტეუბია და ზღვის დვრინი თან გაჰყოლია.
 ყველა დაწყნარდა, ყველამ მშვიდად მოიკალათა,
 მხოლოდ თერსიტე ყრანტალებდა უზომოდ ყბედო,
 თავში სულ მყრალი უბუჟოდა სიტყვები თავხედს,
 მიზეზს ეძებდა, რომ მეფენი ელანძლა მუდამ,
 215 და არავითარს სამარცხვინოს არ თავილობდა.
 ტროაში მოჰყვა ლაშქარს გონჯი, უსაზიზღრესი,
 ელამი, კოჭლი, კუზიანი, მოხრილი მხრები
 ზედ გულის კოვზთან რომ შეყროდა, თავის კინკრიზო
 წაწვეტებოდა, უწესრიგოდ ეყარა ღინღლი.
 220 სძულდა ოდისევს, უფრო მეტად კი — აქილევსი,
 მიწყევ ლანძღავდა.

ამჟამად კი მძლე აგამემნონს
 უშვერი სიტყვით მიმართავდა.

უკვე აქაველთ
 დრტვინვა გაისმა, მრისხანებამ მოიცვა ყველა.
 ის კი ყაყანით მისდგომოდა მძლე აგამემნონს:
 225 „რალა გაწუხებს, ან რითა ხარ უკმაყოფილო?
 რვალთ აგევსო ჩარდახები, ბევრი მხევალიც
 ჩაგიმწყვდევია, აქაველნი თავდაპირველად
 რომ ავირჩევნ, ციხე-კოშკთა დამაქცეველნი.
 კვლავ ოქრო გინდა რომ მოგართვას ტროელმა ვინმემ
 230 ცხენთა მხედრელებმა და ძე თვისი გამოისყიდოს,
 ვინც მე მოგგვარე შებორკილი, ან სხვა მებრძოლმა?
 სხვა გსურს დიაცი, რომ ტრფიალით ისიამტკბილო,
 უჩუმრად დაიმარტოხელო?“

განა შეგფერის

იყო ბელადი და მხედრობა გასწირო უღვთოდ?
 235 ო, სულმდაბალნო, მხდალნო, ქალნო, არ-აქაველნო!
 გაგყვეთ ხომალდებს სამშობლოსკენ, დარჩეს მარტოკა,
 ტროის ციხესთან ელაციცოს წაგლეჯილ ნადავლს,
 ეგება მიხედეს — ბრძოლის ველზე ვინ ემსახურა!
 მან დაანცირა აქილევსი, მოყმე უებრო,
 240 ჯილდო წარსტაცა და დღეს თვით ფლობს.

მაგრამ მგონია

დიდად არა სწუხს გმირი, თორემ შენს სიცოცხლეში
 ეს იქნებოდა ვერაგობა უკანასკნელი!“

ასე იყბედა მძლე ატრიდის მაგინებელმა.
 მყის ღვთაებრივი ოდისევსი მიიჭრა მასთან,
 245 რისხვით შეხედა და შესძახა გამძვინვარებით:
 „ჰოი, თერსიტე, ყიამყრალო, რეგვენო, ყბედო!
 როგორა ბედავ, მხედართმთავარს პირში ეჩრები!
 არავინ არის მოკვდავთ შორის შენზე უგვანი,
 ვინც კი ილიონს მოჰყოლია ღვთაებრივ ატრიდს.
 250 ნუ გაგიჩრია პირში ყველა მეფის სახელი,
 მათს ძვირს ნუ ამბობ, გაქცევაზეც ხმა არ გაიღო!
 მაგრამ ვინ იცის, საქმე როგორ დაგვირგვინდება,
 სიამეს მოვმკით თუ სიამეს აქაველთ ძენი?
 შენ აგამემნონს, ატრევსის ძეს, ხალხთა მეუფეს
 255 გულარხინად ლანძღავ, თითქოს ბევრს აძლევენო
 დანაელები მონაპოვარს, ყბად აგილია.
 მაგრამ მე გეტყვი და მერწმუნე, არ გავტეხ სიტყვას,
 თუ კვლავ ილაყბებ, როგორც ახლა, მაშინ იცოდე:
 თავი არ შერჩეს ძლიერ მხრებზე მამაც ოდისევსს,
 260 დღეიდან მამაც ნუ ერქმევა ტელემაქოსის,
 ტანსაცმელს ხელით ტანზე თუ არ შემოგაძარცვავ,
 ქლიანას, ქიტონს, იმასაც, რაც ფარავს სარცხვენელს
 და აკივლებულს არ გაგაგდებ ხომალდებისკენ
 ხალხის დასიდან, სამარცხვინოდ, მკაცრად გაწყეპოილს!“

265 უთხრა და დასცხო მყისვე კვერთხი ქედზე, ბეჭებზე,
 მოკუნტულ მებრძოლს გადმოსცვივდა ცხარე კურცხალი,

წითელი ზოლი ოქროს კვერთხმა ზურგზე დაატყო,
იქვე უმწეოდ ჩაიკეცა ათრთოლებული.

ტკივილმა სახე დაუმანჭა, მორწყული ცრემლით.

270 ჭმუნვა გაჭრა და ყველამ გულით გადინარხარა.

ერთი-მეორეს შეჰყურებდა, ამბობდა ზოგი:

„ღმერთმანი, ბევრი კარგი საჭმის მოთავე გახლავს,
გზიანად განსჯის ოდისევისი, წყვეტს ბრძოლის ბედსაც.

ახლაც ჩვენს შორის მან ითავა კეთილი საქმე,

275 როს გაცოფებულ მენიშობხს ხმა ჩაუწყვიტა.

რაღა თქმა უნდა, ეს თავხედი ველარ შეჰკადრებს
აქაველთ მეფეს უშვერ სიტყვებს ამიერიდან!

ასე ამბობდნენ.

გმირ ოდისევის, ქალაქთა დამპყრობს,
ხელთ კვერთხი ეპყრა.

ათენას კი თვალეშბრიალას

280 მიეღო მაცნის გარეგნობა, ხალხს აჩუმებდა

წინა რიგებში, მოშორებით მდგომ აქაველთაც,

მოუსმინეთო, მიიღეთო რჩევა გმირისა.

კეთილი გულით მიმართავდა ლაშქარს ოდისევის:

„ხედავ, ატრიდო აგამემნონ, რომ აქაველნი

285 შენს სახელს სირცხვილს უმზადებენ სამარადუამოს,

სიტყვას გატეხენ, ლაშქრობის წინ რომ მოგცეს, მეფევ,

როცა გულდაგულ მოიწევდნენ ილიონისკენ —

ქალაქს ავიღებთ, გამარჯვებით დავბრუნდებითო.

როგორც ბალები მეძუძურნი, ქვრივნი დიაცნი,

290 დღეს შესტირიან ერთუროს და შინ მიუხარიათ,

ძნელია ბრძოლა და იმიტომ მიუხარიათ!

როს მოგზაური ცოლს სცილდება, თვე გასრულდება,

გემი მზადაა, მაგრამ კაცი დგას დარდიანი,

აჩერებს შმაგი ქარიშხალი, ზღვის მღელვარება.

295 ჩვენ კი ცხრა წელი გაგვისრულდა, ომი არ დაცხრა,

მე როდი ვდრტვინავ, მაგრამ ვიტყვი, რომ აქაველნი

ისე დარდობენ ხომალდებთან, როგორც ის მგზავრი:

რცხვენიათ დაცდაც, არხეინად შინ დაბრუნებაც.

ცოტა ხანს კიდევ მოვითმინოთ, ო, საყვარელნი!

300 ვნახოთ, ღირს ვენდოთ მკითხაობას ბრძენი კალქანტის?

ხომ ყველას გვახსოვს, — მოწმენი ვართ, რაც მაშინ

მოხდა, —

ყველას, სიკვდილი ბედისწერით, ვისაც არ ერგო.

ახლაზან იყვნენ აქაველთა გემნი ავლიდნენ,

პრიამოს მეფის მწუხარების მოსასწავებლად.

305 მახსოვს, ნაკადთან შევიკრიბეთ, საკუთხეველზე

მსხვერპლად რჩეული ჰეტორმზე შეგსწირეთ ღმერთებს,

სადაც ჭადრის ფესვს ამოხჩქედდა წყარო კამკამა.

ჩვენ სასწაული იქ ვიხილეთ. ჭრელი დრაკონი

საზარი, ზევსის მოვლენილი დღისით და მზისით,

310 საკუთხეველიდან გასრიალდა, ხეს შემოერთყა.

ზემოთ ბელურის პაწაწინა ბარტყები იყვნენ,

შეჟარებოდნენ ხშირ ფოფლებს და ჭადრის წვეროებს.

რვა იყო, მეცხრე — დედა, მათი გამომჩეკელი,

ყველა ჩაყლაპა, საცოდავად რომ ჭყლოზინებდნენ.

315 ბედშავი დედა არ მოსცილდა, ფრენდა გარშემო,

ზეაიკლაცნა, მასაც პირი ნაქრტენზე სტაცა.

როგორც კი შთანთქა ბარტყები და პატარა ჩიტკი,

თვით იქცა მსხვერპლად სასწაულის: ვინც გააჩინა,

მანვე აქცია ქვად — ცბიერი კრონოსის შვილმა.

320 ხმაგაკმენდილნი შევცქეროდით, შეძრწუნებულნი

ჰეტორმბესთან ამ ღვთაებრივ, საზარ სასწაულს.

კალქანტმა გვითხრა, ღმერთთა ნების მაუწყებელმა:

„რატომ გაჩუმდით, თმახუტუტა აქაველებო?

ამ სასწაულით ხომ თვით ზევსმა მოგვცა ნიშანი,

325 რომ უკედავება მოსავს სახელს, გვიან მოხვეჭილს.

რამდენი ჩიტკიც გადაყლაპა წელან ურჩხულმა, —

რვა იყო, მეცხრე — დედა, მათი გამომჩეკელი,

სწორედ იმდენხანს ჩვენც ვიბრძოლებთ, მეათე წელს კი

დავაქცევთ ტროას, ქალაქს ფართოფოლორცებიანს“.

330 მან ასე გვითხრა.

ყველაფერი სრულდება ახლა,

გამაგრდით, ლამაზ საბარკულით მოსილო ყრმანო,

სანამ პრიამეს დიად ციხეს სულ არ დავლენწავთ!”

- თქვა და გაისმა არგიველთა მძლავრი ყიჟინა,
გაეპასუხა ამ ხმას გრგვინვით შემოგარენი.
- 335 ხოტბას ასხამდნენ აქაველნი ღვთიურ ოდისეგს.
სიტყვა წარმოთქვა გერენელმა გმირმა ნესტორმა:
„ღმერთმანი, მართლაც ბავშვებით ვმსჯელობთ ყველანი,
თითქოს ბრძოლისა არაფერი არ გავგეგება!
რაღა ფასი აქვს ბაშინ ლოცვას ან წმინდა ალთქმას?
- 340 იქნებ სულ ცეცხლმა შთანქთა ბჭობაც, ზრუნვაც მამაცთა,
ზედაშე; ხელის ზელთ მიცემა ნიშნად კავშირის?
ერთუროს სიტყვებით ვეჭიბრებით, ვერ წავადექით
საქმეს ვერაფრით, დიდი ხანი დავყავით აქა.
ატრიდო! ახლაც, როგორც ადრე, სულით ძლიერით
- 345 იმეფე, ბრძოლად წაუძეხი მამაც არგიველთ!
თითო-ოროლა აქაველი გინდ არ წამოგვეყვეს,
არ აუხდება მაინც მხდალებს გულის წადილი,
არ დავბრუნდებით არგოსს, სანამ არ დავრწმუნდებით
ნატყუარია თუ წრფელია ალთქმა კრონიდის.
- 350 ძლევა გვიმისნა ფაროსანმა მძლეთამძლე ზევსმა,
იმ დღესვე, როცა არგიველნი გემებზე დასხდნენ —
ილიონისთვის სიკვდილის და ტანჯვის მომგვრელნი.
მხარმარჯენი ელვით გვანიშნებდა ღმერთი სიკეთეს!
დე, ნურვინ ფიქრობს შინ გაქცევას, ტროელთ ცოლების
- 355 ხვევნიტ სანამდის არ დატკბება და არ მიუზღავს
ელენეს დარდის და ფარული ცრემლებისათვის!
და თუკი ვინმეს მაინც გული შინ მიუჩქარის,
მრავალხოფიან შავ ხომალდებს შეახოს ხელი
ყველაზე ადრე და იქ ჰპოვოს სიკვდილი თვისი!
- 360 შენს რჩევას ვისმენთ და შენც ჩვენსას უსმინე, მეფეე!
ცუდს არას გეტყვი, გონივრულ აზრს ათხოვე ყური:
ფილებად დაჰყავ სპა, ატრიდო, და ფრატრიებად,
ფრატრია გაჰყვეს ფრატრიას და ფილე კი ფილეს.
თუ აქაველებს დაარწმუნებ, ასე იბრძოლონ,
- 365 მაშინ შეიცნობ ტომებსა და ბელადებს შორის
მხდალსა და მამაცს და იმასაც გაიგებ მაშინ —
ღმერთების ნებით ვერ ვძლევთ ტროას ქონგურებიანს,
თუ უძლურნი ვართ, ანდა ბრძოლის ვართ უმეცარნი?“

- ასე მოუბარს უბასუხა აგამემნონმა:
- 370 „ყველა აქაველს ბრძნული ბჭობით სჯობნი, მოხუცო!
მამათ ზევსო, ათენაც და აპოლონ ღმერთო!
ათი მრჩეველი კიდევ მომცა, ნეტავ, ასეთი,
ქედს მოიხრიდა ჩემს წინაშე ტროა-ქალაქი,
ციხე, ქცეული ნაცარ-ტუტად აქაველთ მიერ.
- 375 მაგრამ კრონიდი ფაროსანი მხოლოდ ვაებას,
საბედისწერო და ამო მტრობას თავს მახვევს.
ტყვე ქალისათვის წავეკიდე ფეხმარდ აქილეესს,
დავცილდი ჩემდა სავაგლახოდ აღელვებული.
თუკი ოდესმე შევრიგდებით, უეჭველია,
- 380 ველარაფერი ვერ ააცდენს ტროას დაღუპვას.
ახლა სადილი გვმართებს, შემდეგ შევუდგეთ არესს,
შუბის წვერები წავმახოთ და ფარი გავფეროთ,
უხვი საკვები მივცეთ ყველამ დარახტულ ცხენებს,
ეტლი გავსინჯოთ და ბრძოლაზე ვიფიქროთ მხოლოდ,
- 385 მთელი დღე ერთუროს შევეჭიბროთ არესის ველზე.
არ ეღირსება დასვენება სპათა ფალანგებს,
მარტო ღამე თუ დაოკებს კაცთ მძვინვარებას,
ოფლი გაწუწავს მებრძოლთ მკერდზე აზიდულ ფარის
ღვედებს, ხელები დაგვაწყდება შუბისტარებზე,
- 390 ელვარე ეტლში ბედაური გაიქაფება...
თუ ვინმეს ვნახავ, რომ გაურბის ხელჩართულ ბრძოლას,
მიილტვის შავი გემებისკენ, აღარ დავინდობ,
ძაღლებისა და ყვავ-ყორნების საყვლეფად ვაქცევ!“
მოყმეთ ყიჟინა დასცეს, თითქოს ზვირთი შხუილით
- 395 შეასკდა ნაპირს, აქოჩრილი ნოტოსის მიერ,
კლდეს შეელეწა, გარს რომ უვლის ყოველთვის ტალღა,
როგორც კი ქარი დაუქროლებს რომელიმე მხრით.
მყის გაიფანტნენ აქაველნი ხომალდებისკენ,
კვამლი ავარდა ყველგან, სადილს ეშურებოდნენ.
- 400 ყველა თავის ღმერთს მსხვერპლს სწირავდა, ევედრებოდა
ხსნას სიკვდილისგან და არესის რისხვისგან შველას.
მსუქანი ხარი ხუთწლიანი აგამემნონმა
მსხვერპლად შესწირა ყოვლისშემძლე უფალ კრონიონს,
აქაველთ შორის ღირსეული ბელადნი იხმო,

- 405 თავდაპირველად ნესტორს თხოვა და იდომენეგს,
ორთავ აიანტს, ტილევსის ძეს — გმირს სახელი-განს,
შემდეგ ოდისეესს, ზეცის სადარს ენამჭევრობით.
თვითონ მოვიდა მენელაოს კეთილშობილი,
რამაც აუნთო ძმას გონება, უწყოდა კარგად.
- 410 მოზვერთან დადგნენ და აილეს მათ წმინდა ჭერი,
ღმერთს შეჰლადა აგანენონ ერისმთავარა:
ზეცსო, სვიანო, ზეცის ჰკვიდრო, შავლრუბლიანო!
არ დაგვიჩნელო მზე, წყვდიადი თვალს არ მოჰფინო,
სანამ არ ვაქცევთ ნაცარ-ტუტად ჭერს პრიამოსის,
- 415 კვამლში გახვეულს, ბჰესთან ცეცხლს არ ავაგიზგიზებთ,
და შემოვახვე რვალით ქიტონს ჰექტორს გულმკერდზე,
ხოლო გარშემო მანამ მოყმის მოძმე მრავალი
პირქვე გართხმული მიწას კბილით ჩააფრინდება!“
- ასე თქვა, მაგრამ არ ესმოდა კრონიონს ლოცვა:
420 მსხვერპლი მიიღო. ხოლო ტანჯვა არ მოუშალა.
ილოცეს, ჭერი და მარილი აყარეს შემდეგ,
ყელი გამოჭრეს, ამოიღეს ოთხში ზვარაკი,
მყისვე ნეკნები მოაშორეს, ორკეცი ხორციით
დაფარეს, ზედვე დააფინეს რბილი ნაწილი,
- 425 დაწვეს ყოველი მშრალ და ფოთოლგაცლილ შტოებზე.
შამფურს ააგეს, აალებულ ჰეფესტოს ცეცხლზე
დაატრიალეს და იგემეს შიგანი მსხვერპლის,
სხვა დანარჩენიც, ნაწილ-ნაწილ, წვრილად დაჭრილი,
გათლილ შამფურზე ფრთხილად შეწვეს, შემდეგ აიღეს.
- 430 მორჩნენ საზრუნავს და მაშინვე გამართეს ლხინი,
ყველა შეექცა, არვინ დარჩა მოუღუნელი.
სმითა და ჭამით როცა ხალხმა იჭერა გული,
ბრძენმა ნესტორმა თქვა, მხედარმა გერენიელმა:
„ატრევსის ძეო, აგამემნონ ერისმთავარო,
435 თუ კიდევ დიდხანს აქ დავრჩებით და დროს დაკარგავთ,
ვერ შევასრულებთ ღმრთის ჰონდობილ საქმეს დიდებულს.
უბრძანე რვალისქიტონიან აქაველ მაცნეთ,
ძახილით უხმონ ხომალდებთან ყველა მოლაშქრეს,

- ჩამოფუაროთ არგიველოთ დაწყობილ რიგებს
440 და მეყსეულად გავაღვიძოთ შმაგი არესი!“

- ასე თქვა, დაჰყვა აგამემნონ ერისმთავარი,
მქუხარებშიან მებუჟეებს უბრძანა მეფემ —
ბრძოლად მოეხმოთ თმასუჭუჭა აქაველები.
ყიჟინა დასცეს მაცნეებმა, სწრაფად მოგროვდნენ,
445 გარს შემოუდგნენ ატრეიონს ქველნი მეფენი
სპათ დასაწყობად და ათენაც მათთანვე იყო,
ხელთ აიგიდა ეპყრა მარად შეუმუხსვრელი,
ოქრომოსილი ქანაობდა ზედ ასი ფოჩი
და თითო ფოჩი ასი ხარი ელირებოდა.
- 450 ელვის სისწრაფით დაუარა აქაველთ ლაშქარს,
ბრძოლად მოუხმო, სიმტკიცე და ძალა შეჰმატა,
გული აღუგზნო მოყმეთ მტერთან შესარკინებლად.
ომი გაუხდათ უამესი, ვიდრე გემებით
ტკბილი სამშობლო მიწისაკენ შემობრუნება.
- 455 თითქოს მთის თხემზე ავარდნილა ცეცხლი სასტიკი,
უსიერ ტყეს წვავს. შემოგარენს ანათებს ალი,
სპილენძი ისე ლაპლაპებდა, როს სპა დაიძრა,
შუქს ჰფენდა ეთერს და ელავდა ვიდრე ცათამდე.
ვით უთვალავი ფრინველების გუნდი და გუნდი —
460 გრძელყელიანი გედების და წეროებისა
აზიის ველზე, კავსტრიოსის სანაპიროზე
აქეთ და იქით დაფრთხილებს, ფრთებს ატყლამუნებს,
მალღით შრიალით დაეშვება, ისე გაცვივდნენ
აქაველები კარვებიდან, ხომალდებიდან
- 465 სკამანდრიოსის ველზე, და მყის ცხენთა ფლოქეებქვეშ,
გმირების ფეხქვეშ აგუგუნდა საზარლად მიწა.
სკამანდრიოსის ველს მოედო სპა უთვალავი,
როგორც ფოთლები, ვით ყვავილნი ვარდობისთვეში.
ვით უთვალავი ბუზთა გუნდი რიალ-რიალით
- 470 ირევა სოფლად, მწყემსის ქოხთან, გარშემო უელის,
გაზაფხულის ჟამს, რძე ქოთნებში როს მიჩხრიალებს,
ისე ურიცხვი იყო ჯარი აქაველების,

- გულანთებული მტრის გათელვის, ბრძოლის წყურვილით.
როგორც მწყემსები, თხათა არვე რომ აირევა,
475 გამოარჩევენ სხვა მრავალთა შორის თავისას,
ისე აწყობდნენ ჯარს რაზმებად წინამძღოლები.
მათ შორის იყო აგამემნონ ერისმთავარი,
თვალებით ჰგავდა და იერით ზევსს მესხიმტყორცნელს,
არესს სხეულით, ხოლო მკერდით — თვით პოსეიდონს.
480 როგორც მთელს ჯოგში ერთი კურო გამოირჩევა,
და ახოვნებით ყველა მოზვერს დაჯაბნის ხოლმე,
იმ დღეს ისეთი ძალა მისცა მაღალმა ზევსმა
ხალხთა მეუფე აგამემნონს, გმირს ურჩეულესს.

- მიმდერეთ ახლა, ო, მუზებო, ოლიმპოს მკვიდრო, —
485 თქვენ ღმერთები ხართ, შეგიძლიათ ჭერებთა ყოველის,
ჩვენ კი, უმეცართ, მხოლოდ ძველი თქმულებით ვიცით
წინამძღოლები დანაელთა და მესვეურნი.
მე ბევრს ვერ ვიტყვი და ვერ შევძლებ ყველას
ჩამოთვლას,

- ათი ენა და ათი პირი რომ მჭონდეს კიდეც;
490 ზმა-მოუღლეელი და ძლიერი, სპილენძის მკერდი.
მუზებო, მკვიდრო ოლიმპოსი, ზევსის ასულნო,
თქვენ გამახსენეთ, ილიონზე ვინც გაილაშქრა,
ჩამოვთვლი გემთა მეთაურებს და ყველა ხომალდს.
ბეოტიელებს მოუძღოდნენ: პენელეოსი,
495 არკესილაოს, კლონიოსი, პროთოენორი
და ლეიტოსი, — პირიასა და ავლიდაში,
სქონოსს, სკოლოსში დასახლებულთ, ეტეონოსის
ხევში, გრაიას, მიკალესოსს, თესპეიაში,
პარმას გარშემო, ელესიოსს და ერითრეში,
500 ელქოსშიაც, ჰილესა და პეტეონშიაც,
ოკალეეში, მედეონში, მდიდრულ ქალაქში,
ევრეტრისს, კოპეს და მტრედმრავალ ქალაქ თისბეში,
კორონიას, ბალახიან პალიასტროში,
პლატეიაში და გლისანტში რომ ჰქონდათ ბინა,
505 ჰიპოთებეში — უხვ ქალაქში, წმიდა ორქესტოსს,
ჭალაში, სადაც სამსხვერპლო აქვს ღმერთ პოსეიდონს,

- მიდეიაში და არნეში, სად ჰყავის ვაზი,
შორს ანთედონში და ღვთაებრივ. წმიდა ნისაში.
ორმოცდაათი გემი იყო და ყოველ მათგანს
510 ბეოტიელი მოჰყვებოდა ასოცი მოყმე.
ასპლედონსა და მინიოსის ორქომენს მცხოვრებთ
ასკალაფოს და იალმენოს, არესის ძენი
უძღოდნენ. შობა ასტიოქემ აკტორის სხვენზე
ისინი, როცა შეეუღლა მორცხვი ქალწული
515 მწველი, დარული სიყვარულით უძღლავრეს არესს.
ძმებს ოცდაათი გემი ჰყავდათ ჩამწკრივებული.
სქედლოსი და ეპისტროფოს — ძენი ნაებოლიდ
იფიტოსისა მოუძღოდნენ მამაც ფოკეელთ,
კიპარისოსში, პითონეში, ღვთაებრივ კრისას,
520 დავლიდასა და პანოპევსში, ანემორეას,
ჰიამპოლისის მიდამოში დასახლებულებს
და ღვთაებრივი კეფისოსის სანაპიროსთან,
ლილაიაში სამოსახლო ჰქონდათ წყლის პირას.
ორმოცი გემი მოჰყვა გმირებს შავფერდიანი.
525 ფოკეელები მიჯრით მიჰყვენენ მარცხენა მხრიდან
ბეოტიელებს, ესწრაფოდნენ მტრის ჯართან შებმას.
ოილევის ძე აიანტი ლოკრებს მთავრობდა,
ტელამონის ძე აიანტის ვერ შესადარი,
მაგრამ აქველთ შორის სელის თორნით მოსილი
530 გმირი ყველაზე მარჯვედ ფლობდა საბრძოლო ზოძალს.
სახლ-კარი ჰქონდათ ლოკრებს კინოსს, კალიაროსში,
ოპოენტს, ბესას, სკარფესა და ავგეიაში,
ბოაგრიოსის ნაპირებთან, ტარფეს, თრონიოსს.
ორმოცი გემი მოჰყვა ლოკრებს შავფერდიანი,
535 ლოკრებს — ევბეის მიღმა მხარეს დასახლებულებს.
ევბეას მცხოვრებ, გულადობით განთქმულ აბანტებს,
ერეტრიაში, ქალკიდაში, ჰისტაიაში,
ზღვისპირა ქალაქ კერინთოში, მაღალ დიონში,
კარისტოში და სტირას მხარეს დასახლებულებს
540 არესის მოდგმის ელფენორი მეთაურობდა,
ქალკოდონტის ძე, აბანტების მხნე წინამძღოლი.
გრძელთმეზიანი აბანტები მას მოჰყვებოდნენ,

იფნისტარიან ოროლებით სწყუროდათ მხედრებს
მომხედურთა მკერდი დაელეწათ, აბჯრით დაცული.
545 ორმოცი გემი მოჰყვა გმირებს შავფერდიანი.

კეთილად ნაგებ ციხე-ქალაქ ათენის მკვიდრებს,
სად ერეკთევსმა დაივანა, ნაყოფიანი
მიწის ნაშობმა (ალუზრდია იგი ათენას
და დიდ ტაძარში ათენისა მოუყვანია,
550 სადაც მოყმენი ათენელნი თავს ავედრებდნენ
ყოველ წლის ზოლოს ხბორების და ბატკნების ზორვით),
წინ მენესთევსი მოუძღოდა პეტეოსის ძე,
მისი სადარი მოყმე ქვეყნად არა შობილა,
რომ ისე ზარჯვედ შეძლებოდა სპათა დაწყობა.
555 მხოლოდ მხცოვანი წესტორი თუ შეედრებოდა.
ორმოცდაათი მათ ჩამოჰყვა შავი ხომალდი.

სალამინიდან აიანტმა თორმეტი გემი
ჩამოიყვანა, ათენელთა ფალანგთან დადგა.
არგოსში მცხოვრებთ, ტირინთოსში გალავნიანში,
560 ჰერმიონეში, ღრმა ყურეში მდგარ ასინეში,
ტროიძენსა და ვაზით განთქმულ ეპიდაროსში,
აიგინაში, მასეტაში მცხოვრებ აქაველთ
წინამძღოლობდნენ დიომედე უმამაცესი
და სთენელოსი, საყვარელი ძე კაპანევის.
565 მათ მოჰყვა მოყმე ღვთაებრივი — ევრილოსი,
V ტალონიდი მეფის, გმირი მეკესტევის ძე.
ყველას სარდლობდა დიომედე უმამაცესი.
ოთხმოცი გემი მოჰყვა გმირებს შავფერდიანი.

კეთილად ნაგებ ციხე-ქალაქ მიკენის მკვიდრნი,
570 კეთილად ნაგებ კლეონეში, უხვ კორინთოში,
ორნეიეში მოსახლენი, არაითირეს
და სიკიონში, სად აღრესტოს მეფობდა წინათ,
ჰიპერესიეს და ბჰეძალად გონოესაში,
პელეონში და ეგიონის შემოგარენში,
575 ეგილოსში, ჰელიკეში დამკვიდრებულნი

ასი ხომალდით აგამემნონს წამოეყვანა.
სპა ჰყავდა ატრიდს ყველაზე მხნე, ყველაზე მეტი,
მეფე სპილენძის ელვარებით იყო მოსილი
და ამყობდა გმირთა შორის გამორჩეული,
580 თვისი სიმხნევით და ლაშქართა თვისთა სიმრავლით.

ლაკედემონის ხეობებში მცხოვრები ხალხი,
ფარისს, სპარტასა და მტრედებით განთქმულ მესეში,
ბრისეიეში და მშვენიერ ავგეიეში,
ამიკლესა და სანაპირო ქალაქ ჰელოსის,
585 ლასის მკვიდრნი და მხარეთა ოიტილოსის —
ძმამ მოიყვანა ატრიდისა — მენელაოსმა
სამოცი გემით, ცალკერძოვე დაბანაკა.
თვით ამხედრებდა, თვისი ძალის სჯეროდა მამაცს,
ბრძოლად უხმობდა, მას სწყუროდა ყველაზე მეტად
590 ელენეს ტანჯვა-გაებისთვის უურისძიება.
იქვე მოსულან პილოსს, თრიოსს და არენეში,
უხვ აიბიში, ალფეოსის ხევში მცხოვრებნი,
კიპარისეენტს, ჰელოსსა და ამფიგენიას,
პტელეოსსა და დორიონში, სადაც მუშებმა
595 თრაკიელ მგოსანს ხმა წაართვეს თამირისს, მოსულს
ექალიედან, ევრისტოსის ექალიედან
იგი ზვიადად აცხადებდა, გავიმარჯვებო,
თუნდაც მუშებს რომ გამაჯიბრონ, ზევსის ასულებს.
თვალი დაუვსეს და ღვთიური სიმღერის ნიჭი
600 გაქრა, მუშებმა დაავიწყეს კითარის დაკვრა.
ნესტორ უძღოდა სპას, მხედარი გერენიელი.
ოთხმოცდაათი გარანდული გემი ჩამოჰყვა.
არკადიაში, კილენის მთის ფერდობზე მცხოვრებთ.
სად დგას ტაგრუცი, საფლავია ეპიტოისის,
605 ფენეოსში და არვემრავალ ორქომენოსში,
რიპეს, სტრატეის და ენისპეს, სად მიწყივ ქარი
ქრის და ნავარდობს, ტეგეეში, მანტინეეში,
პარასიეს და სტიმფელსში დამკვიდრებულებს
აგაპენორი მეფე, ვაჟი ანკაიოსის
610 სამოცი გემით მოუძღოდა და ყოველ ხომალდს

ბევრი მოჰყავდა მხნე მხედარი არკადიელი.
მათ თვით უბოძა ხალხთა მეუფე აგაზენონმა
მტკიცე გემები, რომ გაეპოთ ზღვა ღვინის ჟერი,
რაკილა თვითონ ზღვაოსნობა ეძნელებოდათ.

- 615 ბუბრასიისა და ღვთაებრივ ჰელიდის მცხოვრებთ,
პირმინესა და პირსინოსის მიღმა მოსახლეთ,
ოლენიეს ტინს, ალისიას თვისად რომ სცნობენ,
ოთხი ბელადი მოუძლოდა, თვითეულ მათგანს
ათი გემი და ეპეელი მოჰყვა მრავალი.
- 620 ეს ოთხი იყო: ამფიმაქოს და თალპიოსი,
(ერთი ძე იყო კტეატოსის და აკტორიდი
ევრიტოსის ძე კი — მეორე), ამარინკიდი
დიორესი და ღვთის სადარი პოლიქსენიოს —
აგასტენიდეს, ავგეიდელთ ბელადის წული.
- 625 დულიქიელთა მამაც ტომებს, მკვიდრებს ექინის
წმინდა კუნძულთა, ელიდის ზღვის წინ მდებარეთა,
მეთაურობდა მძლე არესის მსგავსი მეგესი,
ძე ფილევისა, დიად ზევსის საყვარელ მხედრის.
დულიქიაში მამის რისხვას გაეჭვა იგი.
- 630 ორმოცი გემი მოჰყვა მოყმეს შავფერდიანი.
კეფალენიელთ მოუძლოდა გმირი ოდისევს,
ითაკას მცხოვრებთ, ნერიტოსში — ტყით დაბურულში,
კროკილეაში და სუსხიან ეგილიბეში,
ძაკინტოსშიაც და სამოსის მიდამოებში,
- 635 ეპიროსშიაც რომ სახლობდნენ და მის პირდაპირ,
მათ მოჰყვა სარდლად ოდისევსი ზევსის სადარი,
თორმეტი გემი ჰყავდათ წითელფერდებიანი.
ეტოლიელნი მოჰყვნენ თოანტს ანდრიგონის ძეს,
პლევრონის მკვიდრნი, ოლენოსის და პილენესი,
- 640 ზღვის სანაპირო ქალკიდესი და კალიდონის.
აწ აღარ იყვნენ არც ინევს და არც ძენი მისნი,
გარდაიცვალა მელეაგროს ქერათმიანი
და თოანტს ერგო ეტოლიელთ ქვეყნის მეფობა.
ორმოცი გემი მას ჩამოჰყვა შავფერდიანი.

- 645 იდომენეესი შუბოსანი უძლოდა კრეტელთ,
კნოსოსში, მაღალგალავნიან გორტინში მცხოვრებთ,
ლიკტოსს, მილეტოსს, ფესტოსა და თეთრ ლიკასტოსში,
რიტიონშიაც, სხვა ხალხმრავალ ქალაქებშიაც.
ასქალაქიან კრეტის მამაც მოსახლეობას
- 650 მეთაურობდნენ იდომენეეს და მერიონე —
ენიალოს კაცთამყლელის ბადალი გმირი.
ორმოცი გემი მათ ჩამოჰყვა შავფერდიანი.
სვიან ჰერაკლიდს ტლეპოლემოსს, ახოვან მოყმეს
ცხრა გემით მოჰყვნენ უძლეველი როდოსელები.
- 655 როდოსს ესახლნენ როდოსელნი სამ დიდ ქალაქში —
იელოსოსში, ლინდოსსა და კამეიროსში.
მათ შუბოსანი ტლეპოლემოს მეთაურობდა.
ჰერაკლესაგან შეეძინა ასტიოქეას,
როცა მდინარე სელეენტთან მოჰყვა ბუმბერაზს.
- 660 ეფირეს ქვეყნად იავარმქმნელს მრავალ ქალაქს.
ტლეპოლემოსი სასახლეში როს დავაჟაცდა,
ბოლო მოუღო მამამისის საყვარელ ბიძას,
მოხუცს, არესის შთამომავალს, ქველ ლიკინიოსს.
გემნი ააგო, ხალხი მრავლად შემოიკრიბა,
- 665 ზღვას მისცა თავი, გამოეჭვა შურისძიებას
ჰერაკლეს შვილთა და ბადიშთა.

მას თავს გადახდა
მრავალი ჭირი და როდოსში დასახლდა ბოლოს.
სამ ფილად გაჰყო ჩამოსულნი, ზევსი სწყალობდა,
ადამიანთა და ღმერთების მამა-უფალი,

670 დიდი სიმდიდრე ხალხს უბოძა კრონოსის წულმა.

- ნირევსს სიმედან მხოლოდ სამი ზომალდი მოჰყვა,
ნირევსს, მემკვიდრეს ხაროპის და აგლაიესი,
ნირევსს, ილიონს მოსულთ შორის უმშვენიერესს,
ყველაზე ლამაზს, გარდა ფეხმარდ აქილევსისა.
- 675 ცოტა მოჰყავდა ხალხი, მეტი ძალა არ ჰქონდა.

ნისირეს მცხოვრებთ, კრაპათოს და კასოსის მკვიდრებს
ევრიპილოსის ქალაქ კოსის, კუნძულ კალიდნის —

ფიდიპოსი და ანტიფოსი წინამძღოლობდნენ,
ორი ძე მეფე თესალოსის, ჰერაკლიდისა.
680 მათ ოცდაათი გარანდული გემი ჩამოჰყვა.

ახლა ვუმღეროთ პელაზგიურ არგოსში მცხოვრებთ,
ალოსს, ალოპეს, ტრეჩისსა და ფთიას რომ ფლობენ.
ლამაზ ქალებით სახელგანთქმულ ჰელადის მკვიდრებს
ჰქევიათ ჰელენი, აქაველნი, მირმიდონელნი.
685 მათს ორმოცდაათ გემს აქილევს მეთაურობდა.
მაგრამ მჭუხარე ბრძოლა უკვე აღარ ახსოვდათ,
აღარა ჰყავდათ წინამძღოლი.

ხომალდთა შორის
იწვა ფენმარდი აქილევსი, რისხვით აღესილი
ლამაზთმიანი ბრისეისის დაქარგვის გამო.
690 ლირნესოსიდან მოიყვანა, როცა დალეწა
ლირნესოსი და თებე მაღალგალავნიანი,
მოკლა მინეტოს, ეპისტროფოს შუბისმტყორცნელი,
სელეპიადელ მეფის შვილნი — ევენოსისა.
იწვა მჭუხარე, მაგრამ ბრძოლა მალე ელოდა.

695 ფილაკეს მცხოვრებთ, პარასოსის ყვავილოვანის,
ქალღმერთ დემეტრეს წილხვდომილის და იტონისა,
ზღვის სანაპირო ანტრონესი და პტელეოსის, —
პროტესილას ჰყავდა მეფედ, სანამ ცოცხლობდა,
ახლა შავ მიწას იყო გმირი მიბარებული.
700 ის ფილაკეში გულმჭუხარე ცოლს დაეთხოვა,
აუგებელი დარჩა სახლიც.

დასცა ტროელმა,
როცა ყველაზე უწინარეს დატოვა გემი.
ბელადი ჰყავდა და ძველ ბელადს სპა დასტიროდა.
ახლა პოდარკე მიუძღოდა არესის მოდგმის,
705 ძე იფიკლოსის ფილაკიდის, არგემრავალის,
პროტესილას გმირის ღვიძლი ძმა უმრწემესი.
პროტესილას ასაკითაც, ძალითაც სჯობდა
თავის უმცროს ძმას.

უბელადოდ არ დარჩა ჯარი.

710 ორმოცი გემი მოჰყვა გმირებს შავფერდიანი.

დასახლებულნი ბოიბედის ტბასთან, ფერეში,
ბოიბესა და გლაფირეში, იაოლკოსში —
თორმეტი გემით მოეყვანა ძეს ადმეტოსს,
ევმელოსს.

იგი ალკესტისმა შესძინა მეფეს,
715 ულამაზესმა პელიასის ასულთა შორის.

მეთონესა და თავმაკიეს, მელიბოიას
და სუსნიანი ოლიძონეს მოსახლეობის
შვიდ გემს მოუძღვა ფილოკტეტე, მძლე მშვილდოსანი.
ყოველ ხომალდზე იყო მოყმე ორმოცდაათი,
720 მეხოფური და მეომარი უმამაცესი.

მაგრამ თვით გმირი აუტანელ ტკივილის ებრძოდა
კუნძულ ლემნოსზე, სად აქაველთ დატოვეს მარტო
საშინელ ჰიდრას საზარელი გესლით მოწყლული...
მალე არგოველთ ფილოკტეტე გაახსენდებათ
725 შავფერდებიან ხომალდებთან.

არ დარჩა ჯარი
უმეთაუროდ, მაგრამ სწუხდა ბელადის გამო.
მედონი, ბუში ოილევსის, რაზმებს აწყობდა.
იგი შესძინა რენემ ქალაქთმმსურველ ოილევსს.

ქვალორდიანი ოთომეს და ტრიკეს ბინადართ,
730 ექალიესი, ექალიურ ევრიტოს ციხის —
მეთაურობდა ორი ვაჟი ასკლეპიოსის —
პოდალეიროს, შახაონი — მარჯვე აქიმნი.
მათ ოცდაათი გარანდული გემი ჩამოჰყვა.

ორმენიაში და ნაკადთან ჰიპერეიის,
735 ასტერიონში, ტიტანოსის თეთრ თხემთან მცხოვრებთ
ევრიპილოსი ახლდა, შვილი ევემონოსის,
ორმოც შავფერდა ხომალდს იგი მეთაურობდა.
არგისასა და გირტონეში, თუ ელონეში,
ოლოოსონში, თეთრ ქალაქში დასახლებულებს

740 წინამძღოლობდა მხნე, მამაცი პოლიპოიტე,

პერიტოთოსის ძე, უკვდავი ზევსის შობილის.
 იგი შესძინა პერიტოთოსს ჰიპოდამეამ,
 იმავ დღეს, როცა კენტავრები დასაჯა გმირმა,
 ეთიკელებთან ჩამოყრილნი პელიონიდან.
 745 მარტო არ იყო, ლეონტევსიც ახლდა მხედრობას,
 კაინევის ძის კორონოსის პირში მამაცი.
 ორმოცი გემი მოჰყვა გმირებს შავფერდიანი.

ოცდარ გემით კიფოსიდან მოვიდა გუნევს,
 ენიგენელი მოჰყვინდნენ და მხნე პერაიბელნი.
 750 ცივ ღოდონესთან ცხოვრობდნენ და ყანას ხნავდნენ
 ტიტარესიოს ნაპირებზე, სადაც მდინარე
 პენეიოსის მხარეს ზვირთთა ლივლივით მიდის,
 თუმც არ შეერთვის ვერცხლის ტალღებს პენეიოსის,
 ნხოლოდ ზემოდან გადაუვლის ზვირთი, ვით ზეთი,
 755 რადგან საზარი სტიქსის წყლიდან მოსდგამს სათავე.

პროთოთოსს მოჰყვინდნენ მაგნეტები, ტენთრედონის ძეს,
 პენეოსსა და პელიონთან დასახლებულნი.
 პროთოთოს იყო წინამძღოლი, გმირი ფიცხელი,
 ორმოცი გემი მოიყვანეს შავფერდიანი.
 760 ესენი იყვნენ დანაელოა მხნე ბელადები.
 ვინ კთქვა ყველაზე თვალსაჩინოდ, მიმდევრე, მუზავ! —
 ვის ჰყავდა ცხენი საუცხოო ატრიდთა ჯარში?
 რემა მოასხა ევმელოსმა ფერეტიადმა —
 მოაქროლენდა ჟრინველივით ფრთაშესხმულ რაშებს,
 765 ერთფერთ, ჭრთნაირთ, ერთის ხნისას, ტოლებს და
 სწორებს,

ბიერიაში აპოლონის მიერ გაზრდილებს.
 ქვეყნად მოჰქონდათ მათ არესის საშინელება.

ყველასა სჯობდა ჯიანტი ტელამონის ძე,
 სანამ აქილევს მრისხანებდა, მჯობნის მჯობნელი,
 770 უებრო იყო ბედუღრიც პელევსის ძისა.
 მაგრამ ამჟამად უქმად იდგა გმირი ხომალდთან,
 განრისხებული ერისმთავარ აგამემნონზე.

სანაპიროზე ერთობოდა მისი მხედრობა,
 ბადროს ტყორცნა და მშვილდოსნობა გამართულიყო,
 775 ცხენებიც უქმად თავთავიანთ ეტლებთან იდგნენ,
 შეექცეოდნენ ტკბილ ლოტოსს და ველურ ნიახურს:
 მეფის ჩარდახში ეწყო ეტლის მოსართავენი.
 არესის რჩეულს, ფეხმარდ ბელადს დანატრებულნი
 მერანნი უქმად ვრცელ ბანაკში დასეირნობდნენ.

780 დაიძრნენ სპანი, თითქოს ცეცხლი მოედო მიწას,
 კენესა აღმოხდა, როგორც ზევსის მძვინვარების დროს,
 როს ტვიფოვესით აპობს ხოლმე ქვეყანას ღმერთი,
 არიმოისთან, ტვიფოვესის სამთიობოსთან.
 ისე კენესოდა დედამიწა მეზობლოთა ფეხქვეშ.
 785 მინდორი სწრაფად გაიარა აქაველთ ჯარმა.

ტროელთ ეწვია მალემსრბოლი მაცნე ირისი,
 ფაროსან ზევსის მოციქული, მრისხანე ცნობით.
 ტროელნი ბჭობდნენ პრიამოსის ბჭესთან იმჟამად,
 ჭაბუკს თუ მსცოვანს მოეყარა მეფესთან თავი.
 790 მათ შორის დადგა და მიმართა მაცნემ ფეხმარდმა,
 ხმით მიემსგავსა პრიამეს ძეს, მამაც პოლიტეს,
 თვისი სიმარდის იმედით რომ იდგა გუშაგად
 მალალ ყორღანზე მსცოვან გმირის აისვეტესი,
 რათა გაეგო აქაველთა თავდასხმა დროზე.
 797 მიიღო მისი გარეგნობა და თქვა ირისმა:
 „მოხუცო, მრავალსიტყვაობა ახლაც გჩვევია,
 ვით მშვიდობის ჟამს, მაგრამ გელის სასტიკი ბრძოლა.
 მე არაერთგზის მოვსწრებივარ სისხლისმღვრელ ომებს,
 მაგრამ არასდროს არ მინახავს ამდენი ხალხი!
 800 ფოთლებივით და ქვიშასავით ურიცხვი ჯარი
 მოემართება საბრძოლველად ქალაქისაკენ...
 ჰექტორ! მე მოგცემ სასარგებლო რჩევას, მისმინე:
 ბევრი შეყრილა მოკავშირე ტროელთ ქალაქში,
 მრავალ ენაზე მოსაუბრე, მრავალ ქვეყნიდან.
 805 ყოველ ტომს თითო მიუჩინე მოყმე რჩეული,
 რომ უწინამძღვროს მხედრობას და მოქალაქეებს“.

ასე უბრძანა და მიუხვდა ჰექტორი ქალღმერთს.
კრება დაშალა. აღიჭურვა ლაშქარი სწრაფად,
გახსენეს კარიბჭე, გამოცვივნენ მებრძოლნი გარეთ,
810 ქვეითები და ცხენოსანნი. ატყდა გნისა.

ქალაქთან ახლოს, ველის პირას, ერთი ბორცვი დგას,
აქეთ-იქიდან შეიძლება შემოუარო,
ბატიეიას ეძახიან ოდითვე კაცნი,
ხოლო უკვდავნი — ფეხმსუბუქი მირინეს საფლავს.
815 ბორცვთან გაიყვნენ ტროელნი და მოკავშირენი.
ტროელთ ჰექტორი მოუძღოდა ზუჩმოელვარე,
მის გვერდით იდგა რჩეული და დიდაძალი ჯარი,
ბოძალით ბრძოლას ესწრაფოდა გულანთებული.

დარდანელთ მოჰყვა ანჭისეს ძე. გმირი ენეას.
820 იგი ანჭისეს აფროდიტემ შესძინა, როცა
იღეს ჭალაში თანაეყო მოკვდავს ქალღმერთი.
მარტო არ იყო, ანტენორის ორი ძე ახლდა:
არქელოქოს და აკამანტი, ომში ნაცადნი.
იღეს ფერდობის, ძელეიას მხარის ბინადართ,
825 რომელნიც სვამდნენ წყაროს შავი აისეპოსის,
ლიკაონის ძე მოუძღოდა, მძლე პანდაროსი,
რომელსაც მშვილდი თვით აპოლონ ღმერთმა უბოძა.

ადრასტეაში, ველ-მინდვრებში აპაისოსის,
პიტეიაში, ტერეიეს ფერდობზე მცხოვრებთ
830 ადრესტოსი და ამფიოსი წინამძღოლობდნენ,
ძენი პერკოსელ მეროპისა, სახელგანთქმული
მისნის, რომელიც ძვირფას შვილებს ნებას არ რთავდა,
დამლუპველ ომში წასულიყვნენ.

მათ არ უსმინეს —
ბედმა უბიძგა ბედკრულთ შავი სიკვდილისაკენ.
835 პერკოტესა და პრაკტიონის მხარეს მოსახლეთ,
სესტოს, აბიდოს და ღვთიური არისბეს მკვიდრებს
წინამძღოლობდა ასიოსი, ჰირტაკეს წული
სწორედ ასიოსს არისბედან მოჰყავდა რაშნი,

ვეება, ფიცხნი, სელეენტის სანაპიროდან.

840 ჰიპოთოოსი მოუძღოდა შუბოსან პელაზგთ,
უხვნაყოფიან ლარისაში დასახლებულებს,
არესის მოდგმის ჰიპოთოოს და პილაიოს.
ორივე იყო ტევტამიდი ლეთოსის ვაჟი.

აკამანტსა და პერიოთოსს თრაკიელები
845 ქარიშხლიანი ჰელესპონტის მხრიდან წამოჰყვნენ.
კიკონ ევფემოს მოუძღოდა შუბშემართულებს,
ტროიძენოსის ძე, კეადის — ზევსის შობილის.
პეონი მოჰყვნენ პირაიქმეს, მშვილდმორკალულნი,
ამიდონედან და წყალუხვი აქსიოსიდან,
850 აქსიოსიდან, ასე უხვად რომ რწყავს ქვეყანას.

პაფლაგონიელთ მოუძღოდა მხნე პილემენე,
ველურ ჯორებით სახელგანთქმულ ენეტეს მხრიდან,
კიტოროსის და სესამოსის მიდამოებში,
პართენიოსის ნაპირებზე დასახლებულებს,
855 ერითინიოსს, კრომნასა და ეგიალოსში.
პალიძონები ეპისტროფოსს, ოდიოსს მოჰყვნენ
ვერცხლის შორეულ საბადოდან — ალიბეს მხრიდან.
წინამძღოლობდნენ მისიელებს ქრომის, ენომოს —
კაცი ჩიტებით მარჩიელი; ვერ არგო ცოდნამ;
860 ბედს ვერ გაეჭვა, აქილეესმა მოკლა ფეხმარდმა.
წყალში დაახრჩო, ტროელთა და სხვათა მმუსვრელმა.
ფორკისს მოჰყავდა ფრიგიელნი და ასკანიოსს —
ასკანიიდან, ანთებულნი ბრძოლის წყურვილით.

ანტიფოს, მესთლე მოუძღოდნენ მეონიელებს,
865 ტალიამენეს ძენი, შობილთ გიგაიესთან
მეონიელნი მოჰყვებოდნენ ტმოლოსს შობილნი.
კარელთ, მოუბართ ბარბაროსულ ენა-კილოზე,
მილეტში, ფთირეს ტყით დაფარულ კალთებზე
მცხოვრებთ,

მაიანდროსის ნაპირებთან, მიკალეს თხემთან,
870 ამფიმაქოსი მოუძღოდა და ქველი ნასტე,

- ამფიმაქოს და ნასტე — ძენი ნომიონისა,
რომელიც ომშიც კობწიობდა, როგორც ქალწული,
მაგრამ ბედშავი სიკვდილისგან ვერ იხსნა ოქრომ:
ბოლო მოეღო მდინარეში პელიდის ხელით
875 და ოქრო შერჩა გამარჯვებულს — ფეხმარდ აქილეესს.
სარპედონსა და სვიან გლავკოსს ლიკიელები
მოჰყვნენ ქსანთოსის ხეობიდან და ლიკიიდან.

მეზა მესამე

ფიცი. ალექსანდროსისა და მენელაოხის შერკინება

- სპათა საბრძოლო წყობა მოჰყვა მამაც ბელადებს
და გამოიჭრნენ ტროელები მძლავრი ყიფინით.
ასე ყიფიან წეროები ცის კაბადონზე,
ზამთრის ქარბუქს და თავსხმას როცა თავს დაადწვევენ.
5 გუნდი და გუნდი გადაუფრენს ჭავლს ოკეანის
და ქონდრისკაცებს ემუქრება საზარ სიკვდილით,
გამძვინვარებით დააცხრება ცის წიაღიდან.
უხმოდ დაიძრნენ აქაველნი, რომ ერთსულოვნად
მტერსაც შეებოდნენ და ერთმანეთს მიშველებოდნენ.
10 თითქოს მთის თხემზე ნოტოსს ნისლი დაუფენია,
მეხრეთა მტერი, ლანესავით ქურდთა ქომაგი,
ქვა რომ ისროლო, ნისლში მანძილს თვალს ვერ გააწვდენ...
ასე ავარდა ტერფებიდან კორიანტელი,
სწრაფად მიმავალთ ბული მტერისა უკან რჩებოდათ.
15 როცა მიადგნენ ერთუროს სპანი შესარკინებლად,
ტროელთ ღმრთეებრი გამოეყო ალექსანდროსი,
ვეფხისტყაოსანს მორკალული მშვილდი ბეჭებზე,
ხოლო თედოზე ხმალი სცემდა, სპილენძის ოროლს
იგი ამაყად იღერებდა, ყველა არგიველს
20 შესარკინებლად მოუხმობდა და ორთაბრძოლად.

- მენელაოსმა თვალი მოჰკრა, ღმერთის არესის
რჩეულმა გმირმა, როცა მოყმე სპას გამოეყო.
ისე იხარა, როგორც ხარობს მშვიერი ლომი,
ქორბუდა ირემს, ველურ ქურციკს რომ წააწყდება.
25 გამძვინვარებით ბრღვინავს, თუნდაც თვითონ იმავ დროს
ფეხმარდ მწვევართა, მეძებართა ალყა გარს ერტყას.
ასე იხარა მოყმემ, როცა ალექსანდროსი
თვალნათლივ ნახა, შურისგება მყის განიზრახა,
ეტლი დათმო და ძირს გადმოხტა აბჯარასხმული
30 მაგრამ ტროელმა, ღვთის სადარმა, როცა შენიშნა,
როგორ ბრწყინავდა მეწინავე, გული შეუკრთა,
ხალხს მიეფარა და ანაზღად გაექცა სიკვდილს.
თითქოს ურჩხული ხეობაში ნახაო მგზავრმა,
უკუმიიქცა და სახსრები აუცახცახდა
135 ანაზღეულად ლტოლვილსა და დაწვგაფითრებულს.
ამაყ ტროელთა მწკრივში ასე ჩაქარგულიყო
შედრწუნებული ღვთის სადარი ალექსანდროსი.

- როს თვალი ჰკიდა, შეარცხვინა მოყმე ჰექტორმა;
„ლამაზო პარის, მექალთანევ, მაცდუნებელო!
40 არ შობილიყავ, ან უცოლოდ დახშობილიყავ, —
მე ვინატრიდი! განა ბევრად ეს არა სჯობდა,
ვიდრე სირცხვილი, სიძულვილი საყოველთაო!
ხედავ, ხარხარებს თმახუჭუჭა სპა აქაველთა,
შენ რომ ეგონეთ გმირი, შენი მშვენიების გამო.
45 ლამაზი კი ხარ, მაგრამ მხდალი, სულით უძლური.
მაინც გაზედე ბობოქარი ზღვა დაგეძლია,
ერთგული ხალხი შეგეკრიბა, უცხო ტომებთან
შეპარულიყავ, მოგეტაცა ღირსება ქალის, —
დაი და რძალი შეგერჩენოდა მხნე თოროსანთა.
50 ეს შესძელ ხალხის, მამაშენის საუბედუროდ,
შენს ბედზე შესძელ შენდა ჭირად, საამოდ მტერთა.
რად არ შეგვდები მენელაოსს, არესის რჩეულს?
ნახავ, რა კაცის ათქვირებულ ცოლს დაეუფლე!
შენ რომ კითარა, აფროდიტეს მადლი არ გეცხოს —
55 ლამაზი თმები და იერი, მტვრად იქცეოდი!

მხდალნი ყოფილან ტროელები, თორემ ქვის ქიტონს
შემოგავლებდნენ ესოდენი ჭირის მიზეზო!“

მყისვე მიუგო ღვთაებრივმა ალექსანდროსმა:

- „ჰექტორ, სწორი ხარ და ნებაც გაქვს ჩემი ყვედრების.
60 მკერდში შენ გიცემს გული მტკიცე, როგორც სეკირა —
ხის მჭრელის ხელით ხეის რომ აპობს და როცა გემის
ძელებს გამოთლის, ძალას აძლევს მოწადინებას...
ასევე ურყევ სულს ფლობ, მაგრამ ნუ დაამცირებ
სასიყვარულო მადლს ოქროვან აფროდიტესა.
65 ღვთაების ჭილდო არასოდეს დაიწუნება,
რადგან თვით გვაძლევს, ვერ მოვიხვევთ ჩვენი სურვილით!
შენ გინდა ბრძოლად გამოვიდე, მტერს შეეჯერო?
უბრაანე ტროელთ და აქაველთ — დაწყნარდეს ყველა,
შუაში გავალთ მე და გმირი მენელაოსი,
70 ელენესათვის შევეზმებით სპათა წინაშე.
ვინც გაიმარჯვებს ჩვენ ორს შორის, ყველა საუნჯეს
გათავისებს და ღიაცსაც სახლში წაიყვანს.
თქვენ კი, ფიცის და მეგობრობის ერთგულნი, დარჩით
ტროაში!

წავლენ აქაველნი გემებით არგოსს,

- 75 ლამაზ ქალებით დამშვენებულ აქაიაში“.
ასე ბრძანა და გულს მოეშვა ღვთაებრივ ჰექტორს,
შუაში ჩადგა, ჩაარიგა ტროელთ ფალანგნი.
ხელთ ეპყრა შუბი,

დაშოშმინდა მაშინ ლაშქარიც...

- მაგრამ მოზიდეს მშვილდნი გმირმა აქაველებმა,
80 მრავალს ოროლის და შურდულის ტყორცნა ეწადა.
ხმამაღლივ ლაშქარს მოუწოდა აგამემნონმა:
„არგოსის მკვიდრნო, აქაველნო! იყუჩეთ, ყრმანო!
ზუჩმოელვარე ჰექტორს სიტყვა უნებებია!“

ასე უბრძანა, დააოკა ბრძოლის წყურვილი.

- 85 ლაშქარს მიმართა ღვთაებრივმა გმირმა ჰექტორმა:
„ყურთ მომაპყართ, ტროელნო და მხნე აქაველნო,
აი, რა უნდა ალექსანდროსს — ამ ბრძოლის მიჯნა:

ტროელთ მოუხმობს და აქაველთ, აბჯრით შემოსილთ,
უხვნაყოფიან ველზე დადონ შუბ-ფარ-შიმშერი.

- 90 თვითონ შეხვდება მენელაოსს, არესის რჩეულს
და ელენესთვის მას საჯაროდ შეერკინება.
ვინც გაიმარჯვებს იმ ორს შორის, ყველა საუნჯეს
დაეუფლება და ღიაცსაც სახლში წაიყვანს.
ჩვენ კი ძმობა ვთქვათ და შევიკრათ ღვთაებრივ ფიცით!“

- 95 ასე ამბობდა, სპა უსმენდა სულგანაბული.
მენელაოსმა კი ასე თქვა კეთილშობილმა:
„მეც მომისმინეთ! დარდი სერავს ჩემს გულს საზარი,
დიდიხანია ამას ვფიქრობ: დროა, შერიგდნენ
ტროელები და არგიველნი.

ბევრი გხვდათ ჭირი

- 100 ალექსანდროსის და ატრიდის ქიშპობის გამო.
ვისაც ჩვენს შორის უწერია სიკვდილი ბედად,
ნურც გადარჩება, თქვენ კი ახლავ უნდა შერიგდეთ.
მსხვერპლად შევწიროთ თეთრი კრავი და შავი ცხვარი
მზესა და მიწას, სხვა ზვარაკი — დიად კრონიონს.
105 უხმეთ პრიამოსს და თვითონვე თქვას ზენაარი,
რაკი მის შვილთა სიტყვას კაცი ველარ ენდობა.
დე, გერვინ შეძლოს ღმრთის წინაშე ფიცის გატება.
ვერ ერწმუნები ჭაბუკის გულს, ფუქსავატ ნათქვამს
ხოლო მოხუცი მუდამ განსჯის წინდახედულად,
110 ორსავე მხარეს იგი მხოლოდ კუთვნილს მიუზღავს“.

აქაველთ ჯარმა და ტროელთა სპამ გაიხარა,
იგრძნეს, რომ ბოლო ეღებოდა ომის სატანჯველს.
ცხენნი დააცხრეს, ეტლებს ახსნეს მოსართავები,
განაარადნენ, საჭურველი ახლოს დაიდვეს.

- 115 მებრძოლთა შორის მხოლოდ ვიწრო მინდორი დარჩა,
ჰექტორმა ორი მალემსრბოლი გავზავნა ტროას,
კრავნი მოასხით და პრიამოსს თხოვეთო მოსვლა.
იგივე უთხრა ტალთიბიოსს აგამემნონმა —
ზვარაკად კრავნი მოეყვანათ ხომალდებიდან.
120 დაემორჩილა მალემსრბოლი ატრიდის ნებას.

- ირისს უნდოდა თეთრხელება ელენესათვის
სიტყვა ეთქვა და ძვირფას მულის სახე მიიღო,
რომელს ქმრად ჰყავდა ჰელიკონ ანტენორიდი.
ლმერთი ემსგავსა პრიამოსის ქალს ლაოდიკეს,
125 ჩარდახს შევიდა, სად ელენე ქსოვდა მშვენიერ,
ორხაულ ფარდაგს.

- აესახა ზედ შერკინება
ტროელ მხედართა და აბჯროსან აქაველების,
ბრძოლა, არესის მკაცრი ხელით ტანჯვის მომგვრელი.
ასე მიმართა ქალს ფეხმარდმა მაცნე ირისმა:
130 „ძვირფასო ნიმიფავ, ნახე საქმე გასაკვირველი
ტროელ მხედართა და აბჯროსან აქაველების!
ნახე ლაშქარი, არესის ხმით გულანთებული
ველზე რომ იდგა, სისხლისმღვრელი ომი სწყუროდა.
როგორ დაწყნარდა!

- ბრძოლა შეწყდა და მეომარნი
135 ფარს დაყრდნობიან, ჩაურჭვიათ შუბი მიწაში.
მხოლოდ გმირ პარისს, მენელაოსს — არესის რჩეულს
სწადიათ ერთუროს შეერკინონ რვალის შუბლებით,
რომ შენ სანუკვარ მეუღლედ გცნოს გამარჯვებულმა“.

- უთხრა და სულში ჩაუღვარა გრძნობა უტკბესი —
140 ფიქრი ქალაქზე, პირველ ქმარზე, ნათესავებზე.
ადგა ელენე, სხივმოსილი სპეტაკ ქსოვილით,
სამთიობოდან გამოვიდა, მღელარე ცრემლი
თვალზე მოადგა. მოახლენი მიჰყვნენ: ათორე —
პიტევების ქალი და კლიმენე თვალეზმცემა.
145 მალე მიადგნენ სკაიას ბჭეს, მალა აღმართულს.
იქ იყვნენ: მეფე პრიამოსი და თიმოიტე,
პანთოს, ლამპოსი, კლიტიოსი, ჰიკეტაონი,
უკალეგონ და ანტენორი.

- ბრძენნი მოხუცნი
ისხდნენ სკაიას კარიბჭესთან მალალ გოდოლში.
150 მხცოვანთ აწ ბრძოლა არ შეეძლოთ, მაგრამ ბჭობის
მძლეობდნენ სიტყვით, ვით ქალებში — ჰიკინობელა,
დროს

- ხეთა შტოებში დამალული და მოჭახჭახე.
ერთად მოგროვდა კოშკში ტროელ მოხუცთა დასი.
თვალი რომ მოჰკრეს მათთან მოსულ ლამაზ ელენეს,
155 ერთუროს მიმართეს დარბაისელთ ფრთიანი სიტყვით:
„ვერ გაამტყუნებ, რომ ტროელნი და აქაველნი
ასეთ ქალისთვის ომს და ხანგრძლივ ტანჯვას ითმენენ:
მართლაც რომ ქალღმერთს შეედრება იგი მშვენიებით!..
მაგრამ სჯობს, ქალი მშვენიერი დროზე მოგვშორდეს,
160 გემს დაუბრუნდეს დამღუპველი სანუკვარ ყრმათა!“
ხოლო მოხუცმა პრიამოსმა ქალს დაუყვავა:
„მომიხლოვდი, საყვარელო ასული ჩემო!
აქედან ნახავ პირველ ქმარსაც და ახლობლებსაც.
შენ უბრალო ხარ, ბრალი ღმერთებს მიუძღვით მხოლოდ:
165 შემოგვისიეს აქაველნი, ცრემლის მომტანნი.
ჩამოგექ, მითხარ მე სახელი დიდებულ კაცის —
ვინ არის ის ყრმა ახოვანი? აქაველთ შორის
მასზე მაღალი მეომარი სხვაც შეიმჩნევა,
მაგრამ ასეთი მშვენიერი თვალს არ უხილავს,
170 და არც ასეთი სვიანი ყრმა: მეფეს ჰყავს იგი!“

- მოხუცს მიუგო მშვენიერმა ქალმა, ქალთამხემ:
„უნდა მიყვარდე, მამამაილო, თან შიშიც მქონდეს!
ნეტავ, სიკვდილი მღირსებოდა, როცა გამოვყევ
შენს შვილს, დავტოვე საქორწინო, ტკბილი საწოლი,
175 ქმები, ასული საყვარელი და მეგობრები.
ასე არ მოხდა და ამიტომ ცრემლად ვიღვრები!..
შენს შეკითხვაზე გიბასუხებ, დიდო მეფეო:
ეს კაცი გახლავს ატრევსის ძე აგამემნონი,
სვიანი მეფე და მებრძოლი ძალგულოვანი.
180 მაზლი ერქვა და, ვაგლახ-უღირსს, მყოლოდა მაზლად!“

- გაოცდა მეფე, აღტაცებით წამოიძახა:
„ქუდბედიანო და ნეტარო ატრევსის ძეო,
რამდენ აქაველს წინამძღოლობ, აბჯრით შემოსილს!
ოდესლაც ვაზით სახელგანთქმულ ფრიგიას ვიყავ,
185 შევხვდი ფრიგიელთ, მარდ რაშებზე ამხედრებულებს,

ატრევისა და ღვთის სადარი მიგდონის ლაშქარს.
 ბრძოლად იწვედნენ სანგართოსის სანაპიროსთან,
 მათს მხედრობაში მოკავშირედ შეც ვითვლებოდი.
 ამძონები ჩვენ გვებრძოდნენ კაცთმოძულენი,
 190 აქაველებთან თუშც სიმრავლით რას მოვიღოდნენ!“

როცა იხილა ოდისევსი, ჰკითხა მოხუცმა:
 „მითხარი, შვილო საყვარელო, ეს ვინლა არის?
 ერთი თავით რომ დაბალია გამეშნონზე,
 მაგრამ, მგონია, არის უფრო მხარბეჭიანი.
 195 გმირს საჭურველი ნაყოფიერ მიწაზე უდევს,
 ვერძით დადის მგომართა ფალანგებს შორის.
 მე ვერძს შავონებს, ამაყად რომ ვერცხლისფერ მატყლით
 დახუჭუჭებულ ცხვრების ფარას მიუძღვის ხოლმე“.

უთხრა ელენემ მშვენიერმა, ზევსის შობილმა:
 200 „ეს ლაერტიდი, ჰკუაუხვი ოდისევსია,
 ითაყის ხალხის და კლდოვანი მიწის აღზრდალი,
 მრავალთ მრავალი ზრიკითა და სიბრძნით აღსავსე“.

მყის ანტენორმა ჩამოართვა სიტყვა ელენეს:
 „შეშმარიტია შენი სიტყვა, სვიანო ქალო!
 205 ოდესღაც ჩვენთან მოციქულად იყო ოდისევსი,
 შენს გამო.“

ახლა მენელაოსს არესის რჩეულს.
 მე მივიწვიე, მეგობრულად გაუშნასპინძლი.
 გავიგე სიბრძნეც, ხასიათიც ორივე გმირის.
 ტროელთა ღასში თუკი ერთად გამოჩნდებოდნენ,
 210 ფართო მხარბეჭით მოძმეს სჯობდა მენელაოსი,
 თუ დასხდებოდნენ, ახოვანი ჩანდა ოდისევსი.
 როცა კრებაზე გმირებს ჰქონდათ რამე სათქმელი,
 მენელაოსი სიტყვას მალე იტყოდა ხოლმე.
 ბევრს არ ამბობდა, როდი იყო ენაწყლიანი

215 და მჭერმეტყველი.
 შედარებით მასზე უმცროსი
 ჰკუაულები ოდისევსიც წამოღებოდა,

დინჯად ძირს მიწას დასცქეროდა თვალმდახრილი,
 კვერთხს არ არხევდა, მარჯვენაში ეჭირა მტკიცედ,
 ჩვეულებრივი მეომარი გეგონებოდა.
 220 ჰგავდა ან უგუნურს, ან რამეზე განაწყენებულს,
 მაგრამ როგორც კი მძლავრ ხორხიდან ბგერას დაძრავდა,
 თოვლის ბუქივით ბაგეთაგან ბორგავდა სიტყვა!
 ვინ გაბედავდა ეაქაცისთვის სიტყვა მოეჭრა?
 კარგად ვიცნობდით ტროელები მაშინ ოდისევსს“.

225 შემდეგ აიანტს რომ შეხედა, ჰკითხა მოხუცმა:
 „ეს აქაველი ვინლა არის ესოდენ მძლავრი,
 სხვებზე მაღალიც და ყველაზე მხარბეჭიანი?“

მეფეს მიუგო ღვთაებრივმა ქალმა ელენემ:
 „ტელამონის ძე აიანტი — აქაველთ ბურჯი!
 230 ხოლო კრეტელთა სპას მოუძღვის იდომენევსი,
 ერთად შეყრილან წინამძღოლნი კრეტელთა ლაშქრის.
 მას ხშირად ძმურად მასპინძლობდა მენელაოსი,
 როცა კრეტიდან გვეწვეოდა სვიანი გმირი.
 სხვასაც ბევრს ვხედავ აქ თვალმახვილ აქაველ მოყმეს,
 235 ყველას კარგად ვცნობ, შემოძლია ჩამოგითვალო.
 ორი არა ჩანს მხოლოდ ლაშქრის დამწყობთა შორის:
 კასტორ-მხედარი, პოლიდეკოს — მხნე მეომარი,
 ჩემთან ერთად რომ შვა ამ ქვეყნად ძვირფასმა დედამ.
 იქნებ არ დათმეს მხიარული ლაქედემონი,
 240 იქნებ გემებიც მოაყენეს აქ საზღვაოსნო,
 მაგრამ არა სურთ ჩაერიონ ქმრების დავაში,
 ჩემი მტანჯველი, მწველ სირცხვილით შეწუხებულებს!“

ასე ამბობდა, მაგრამ ამ დროს გმირებს ფარავდა
 ლაქედემონში მშობლიური წიაღი მიწის.
 245 ილიონიდან მოციქულებს ცხვარი მოჰყავდათ
 ელთა ზეარავად

ღვინო — გულის დამატკობელი
 ესხა თხიერში, იდაიოსს ნიჰქონდა, მაცნეს,
 ოქროს თასებიც და ფიალა შექმოელვარე.

- ეახლა მოხუც პრიამოსს და ასე მიმართა:
- 250 „ლაომედონტის ძევ, მობრძანდი, გთხოვენ ბელადნი
მხედარ ტროელთა, რველით მოსილ აქაველების!
სურთ ბრძოლის ველზე მათ ეწვიო, რომ ფიცი დასდონ.
ალექსანდროს და ღვთაებრივი მენელაოსი
შუბებით გავლენ ქალის გამო შესარკინებლად.
255 ვინც სძლევს, ქალსაც და საგანძურსაც დაეუფლება.
ჩვენ ძმობას ვიტყვით, ღვთაებრივ ფიცს, ტროას
დავიცავთ,
ხოლო ცხენმრავალ არგოსს წაგლენ არგიველები,
ქალმშენიერი აქაიაც აქაველთ ელის“.

- ასე თქვა. მოხუცს ელდა ეცა, მწლებლებს უბრძანა,
260 ეტლში შეებათ ბედაურნი. შვებით დათანხმდნენ.
კოფოზე დადგა პრიამოსი, აღვირს მოსწია,
გვერდს უმშვენებდა ანტენორი.

- სკაიას ბჰიდან
ველზე გავიდნენ, გააქროლეს მარდი ცხენები.
როს მიადწიეს ტროელთა და აქაველთ ლაშქარს,
265 ჩამოხდნენ ცოცხალ არსებათა გამოზრდელ მიწაზე
და ტროელთა და აქაველთა პირისპირ დადგნენ.
მათ შეეგებნენ მამაცთ მეფე აგამემნონი
და ჭკუაუხვი ოდისეისი.

- უკვე მზად ჰყავდათ
ზვარაკი წმიდა ფიცისათვის,
ერთ ფიალაში

- 270 არიეს ღვინო,
მეფეთ წყალი ასხურეს ხელზე,
აგამემნონმა ორლესული მძლავრი მარჯვენით
იშიშვლა მაშინ ქარქაშიდან, ხუჭუჭა მატყლი
წააჭრა ბატკნებს საზვარაკოს,
ორმა შიკრიკმა
რჩეულ ტროელთ და აქაველებს გაუნაწილა.
275 მეფე ატრიდმა ლოცვით ხელნი აღაპყრო მაღლა:
„იდას თხემიდან მბრძანებელო მამაო ზევსო!
ყოვლის მხედველო, ყოვლის მსმენო მზეო-ჰელიოს!

წყალნო და მიწავ, ღმერთნო,
სულთა სასუფეველში
დამსჯელნო კაცთა,

- ვინც ცრუ ფიცის დადება სცადა!
280 მოწმედ გვეყავით, შეგვინახა ფიცი გულწრფელი:
თუ ალექსანდროს დაიწარცხეს გმირ მენელაოსს,
შეინარჩუნებს ელენეს და ყველა საგანძურს,
ჩვენ კი გავცუთრავთ ზღვადმავალი გემებით მაშინ.
თუ ალექსანდროსს სძლევს ატრიდი ქერათმიანი,
285 ტროელთ ელენე დაგვიბრუნონ და საგანძური,
ხარკი მიუზღან არგიველებს შესაფერისი,
რომ ეს ამბავი გადაეცეს შთამომავლობას.
თუ უარს ყოფენ პრიამოსი და ძენი მისნი,
პარისის ცოდვა ხარკით მაინც გამოისყიდონ.
290 კვლავ ავმხედრდებით, სანამ ვპოვებთ კუთვნილ საზღაურს,
კვლავ აქ დავრჩებით, სანამ ბრძოლის დასასრულს
ვნახავთ“.

- თქვა და ცხვრებს ყელი გამოლადრა სასტიკ სპილენძით,
ორივე დასცა სულთმობრძავი, ათრთოლებული,
ბასრმა მახვილმა გააცალა სიცოცხლის ძალა.
295 მოხაპეს მბზინავ კრატერიდან თასებით ღვინო,
ზვარაკს ასხურეს, უკვდავ ღმერთებს ლოცვით მიმართეს,
ასე ლაღადყო ტროელთა და აქაველთ ჭარმა:
„ზევსო დიადო, და ღმერთებო, მარად უკვდავნო!
ვინც კი პირველი შეეცდება ფიცის დარღვევას,
300 ტვინი დასთხიოს, კით თასიდან იღვრება ღვინო
და ვერავის ცოლს ეხვეოდეს უცხოტომელი!“

- ასე ევედრნენ, მაგრამ ზევსმა არ შეიწყნარა...
ლაშქარს მიმართა პრიამოსმა, ტროელთა მეფემ:
„გესმათ, ტროელნო, აქაველნო აზჯარასხმულნო!
305 გშორდებით, ტროას ვუბრუნდები მაღალბორცვიანს.
ძალა არ მყოფნის, რომ ჩემივე თვალით ვიხილო
საყვარელ შვილის შერკინება მენელაოსთან.
ზევსმა უწყის და სხვა უკვდავმა ღმერთებმა მხოლოდ
მებრძოლთა შორის სასიკვდილო ბოლო ვის ელის“.

310 ასე თქვა, ეტლში ჩასვა ვერძი ქველმა მოხუცმა,
კოფოზე დადგა და პოზიდა სადავეები,
გვერდს უმშვენიებდა ანტენორი.

ბრწყინვალე ეტლი
შემოაბრუნეს, გააქროლეს ილიონისკენ.

მაშინ ჰექტორმა პრიამეს ძემ და ოდისევსმა
315 გაზომეს ბრძოლის ასპარეზი, შემდეგ ჩაყარეს
წილი სპილენძის მუზარადში, რომ გაერკვიათ.
ვის ერგებოდა შუბის ტყორცნა თავდაპირველად.
ირგვლივ ლაშქარი ლოცულობდა ხელაპყრობილი.
ბევრი ტროელი ღალატებდა და აქაველი:

320 „იდას თხემიდან მბრძანებელი მამაო ზევსო!
ვინც მიზეზია დამღუპველი შუღლის და ომის,
დამარცხებული დაანარცხე ჰადესის მღვიმეს,
ჩვენ კი ფიცი და შეგობრობა კვლავ განგვიმტკიცე!“

ჰექტორმა თვალი მოარიდა, ისე უყარა
325 ჩაჩქანში წილი, პარისს ერგო პირველი ტყორცნა.
დასხდნენ მებრძოლნი, პიატოვის მარდი ცხენები
და ათასფერი საომარი აკაზმულობა.
თორნ-მუზარადით აღიჭურვა ღვთიური გმირი
ალექსანდროსი, ლამაზთმიან ელენეს ქმარი.

330 ჯერ თეთრ ფეხებზე დაიმაგრა საბარკულები,
მჭიდროდ შეკრულნი, ვერცხლის სალტით
შემოსალტულნი.

წვივი დაიცვა, მორგებული თორნი ჩაიცვა,
სახელოვანი საჭურველი ლიკაონის ძმის,
მხარზემით ხმალი გადაიდო, ვერცხლის სამსჭვალ
335 და რვალის პირი რომ შვენიოდა, ფარი ხელთ იპყრა.
მოყმეს ჩაჩქანი მოკაშაშე ეხურა თავზე.
ზუჩზე მრისხანედ ქანობდა ძუა მერანის.
მძიმე შუბს დასწვდა, ხელთ რომელიც პირველად მოხვდა.
იმავედროულად აღიჭურვა მენელაოსიცი
340 როცა აისხეს იარაღი თავ-თავის რაზმში.
ორივე ჩადგა ტროელთა და აქაველთ შუა.

თვალნი მრისხანედ უელავდათ, შიშის ზარს სცემდნენ
ლამაზაბჯროსან აქაველებს და მხედარ ტროელთ.
მიუახლოვდნენ ერთუროს გმირნი დათქმულ ადგილზე,
345 შუბი შემართეს მძვინვარებით.

ალექსანდროსმა

პირველმა სტყორცნა მტერს ოროლი გრძელჩრდილიანი.
ატრიდს მრგვალ ფარზე შეელეწა შუბი, სპილენძმა
ვერ გააღწია, გაიღუნა მყისვე ბუნიკი.
მომხედურს სპილენძი მოუღერა მენელაოსმა,

350 მამაზეციერ ზეესს მიმართა მხურვალე ლოცვით:

„შენ შემეწიე, რომ ოჯახის შემგინებელი
ალექსანდროსი ჩემი ხელით მიწას დაასკდეს.
რომ მოერიდოს შორეული შთამომავლობაც
კეთილი სტუმარ-მასპინძლობის ბოროტად ზღვევას.“

355 ასე თქვა მძლავრად სტყორცნა შუბი გრძელჩრდილიანი
პარისს მრგვალ ფარში ჩაეჭედა მძიმე ოროლი,
მყის გაარღვია თეთრი ფენა მძლავრმა სპილენძმა,
აბჯარი გაჭრა მოოჭვილი, შიგ გაატანა
და საზარდულთან დაუფხრიწა ნაზი ქიტონი.

360 შავ სიკვდილს უკან გადახტომით გაექცა მოყმე.
იშიშვლა მეფემ ხმალი ვერცხლის სამსჭვალისანი,
მუზარადს დასცა, მაგრამ რვალი ჩაჩქნის კიდეზე
სამ-ოთხ ნატეხად გადაემსხვრა და გაუვარდა.
ზეცას შეხედა და შეჰყვირა მენელაოსმა:

365 „ზევსო! ღვთაება არ მეგულის შენზე ბოროტი!
იმედი მქონდა დამესაჯა ალექსანდროსი
და ხელში ხმალი შემომემსხვრა,

ამაოდ ვტყორცნე

თურმე ოროლიც: მე არ ძალმიძს მისი განგმირვა!“

მტერს თავს დაესხა, ხელი სტაცა ზუჩის ფაფარზე

370 და დაითრია აქაველთა მხედრობისაკენ.
ნაზ ყელთან მტკიცედ ჩაეჭიდა ღვედს მჭიდროდ დაწნულს,
ნიკაპის ქვემოთ რომ შეეყრა მძიმე ჩაჩქანი.
მიჰვერიდა ლაშქარს, დიდ სახელსაც მოიპოვებდა,

რომ აფროდიტეს არ დაეხსნა თვისი რჩეული
375 და ხარის ტყავი დაჭიმული არ გაეწყვიტა,
მხოლოდ ჩაჩქანი მენელაოსს შერჩა ამოდ.

ბრაზით ჰაერში გაიქნია,

ლამაზაბჯრიან

აქაგელთაჲენ მოისროლა, მათ შეინახეს.

კვლავ მიეძალა რვალის შუბით, ბრძოლა სწყუროდა,
380 მაგრამ ქალღმერთმა აფროდიტემ სქელი ბურუსი
გარს შემოავლო, ყრმა რჩეული თვალს მოაშორა.
მალე დატოვა სურნელოვან სამთიობოში.
სწრაფად წავიდა ელენესთან,

მაღალ ქონგურზე

ნახა ტროელი დიაცებით გარშემორტყმული
385 და ფრთხილად კეთილსურნელოვან კაბას შეეხო.
ქალღმერთი მოხუც ქალს ემსგავსა, ხნიერ მოახლეს,
ლაკედემონის ქალაქში რომ კაბას უქსოვდა,
გულით და სულით რომ უყვარდა მეფის ასული.
ასე მიმართა აფროდიტემ პშევენიერ, დიაცს:

390 „შინ დაბრუნდიო, ალექსანდრე გიხმობსო, ქალო,
სამთიობოში გელოდება ყრმა სხივნათელი,
ვერც იტყვი, ქმარი რომ მამაც მტერს შეხვდა ახლახან,
იფიქრებ, ფერხულს საცა არი შეუდგებოო,
ან ძილს ინებებს შუშპრობიდან ახალ მოსული“.

395 ასე უთხრა და აუწყწა სული ელენეს...

მაგრამ როგორც კი შეამჩნია ქალმა ქალღმერთის
მკერდი ქათქათა, ელვარება ვნებიან თვალთა,
ასე მიმართა აფროდიტეს ელდაცემულმა:
„ოი, სასტიკო! კვლავ შეცდენა გწადია ჩემი?
400 ან გსურს ხალხმრავალ, რომელიმე შორეულ ქალაქს,
ფრიგიისა და მეონიის ციხეს მიმგვარო?
ვინმე საქმარო იქაც ხომ არ შეგირჩევია?
მენელაოსმა დღეს რაკილა სძლია პარისი,
სურს კვლავ ოჯახში დამაბრუნოს უღირსი ქალი...
405 რად მომეგვლინე ჩემთვის ისევ ავის მზრახველად?

შენ თვითონ წადი შენს რჩეულთან, დათმე ღმერთები,
ნაზი ტერფებით აწ ოლიმპოს აღარ შეეხო,
ვნებით ეწამე, უაღერსე; სანამ მოკვდავი
გიწოდებს მხევალს ან მეუღლეს!

ომის ველიდან

410 გაქცეულს აღარ ვეახლები! მრცხვენია კიდევ
გავიზიარო სარეცელი! ტროელ დიაცთა
დაცინვას სადღა გავექცევი? მაკმარე ტანჯვა!“

რისხვით მიუგო აფროდიტემ, ზევსის ასულმა:

„ხმა გაიკმინდე, უბედურო! თორემ მე ძალმიძს
415 ისე უზომოდ შეგიძულო, როგორც მიყვარდი!
ორივე ხალხის მძვინვარებას შენკენ მოვმართავ
და არ აგცდება საშინელი სიკვდილი ხვედრად!“

თრთოლვა მოჰგვარა ამ სიტყვებმა მწყაზარ ელენეს.

ვერცხლებრ მბზინავი მოსასხამი წამოიხურა,
420 ქალთაგან ჩუმაღ გაჰყვა ქალღმერთს სასახლისაკენ.
მალე მიაღწენ სამთიობოს ალექსანდროსის.
ორი მხევალი მყის შეუდგა შინაურ საქმეს.
ჩუმაღ შევიდა კოშკში ქალი,

მომჯადოებლად

მას უღიმოდა აფროდიტე. და სავარძელი
425 თვითონ აიღო, ქმრის წინაშე დაუდგა დიაცს.
დაჯდა ელენე, ფაროსანი ზევსის შობილი,
მეუღლეს თვალი ჰოარდა და უთხრა ასე:
„ბრძოლის ველიდან ნეტავ მოსვლა არ გლირსებოდა
ჩემი ქმრის ხელით დაღეწილს და განადგურებულს!
430 აკი ტრაბახით აგვიკელი — გმირ მენელაოსს
ორთაბრძოლაში დავჯაბნიო ძალით და შუბით?
აბა წადი და ერთხელ კიდევ გამოიწვიე!
თუმცა, არ გირჩევ, გიჯობს სახლში იძინო მშვიდად
არ მიეკარო მენელაოსს ქერათმეზიანს.
435 ასე უგნურად შერკინება აღარ გაბედო,
ძრწოდე, ოროლმა არ დაგძლიოს ვინძლო გმირისა!“
პასუხად უთხრა ქალს პარისმა ფრთიანი სიტყვა:

- „ნუ დამიღონებ, მეუღლეო, გულს საყვედურით.
 დღეს ათენასთან ერთად მძლია მენელაოსმა.
 440 მეც მელის ძლევა, ხომ ჩვენცა გვყავს ღმერთი მფარველი!
 მო, დავწვეთ ახლა, ვიგრძნოთ სიტყბო ტრფიალებისა!
 მკერდში არასდროს აღმგზნებია ასეთი ალი,
 არც იმ ბედნიერ დღეს, როდესაც გამოგიტაცე
 ლაქედემონის ქალაქიდან სწრაფი ზომალდით
 445 და კრანაეში შეგვაერთა ტკბილმა ალერსმა...
 შენი წადილით გული ახლაც აღამპრებულა!“
 თქვა და წავიდა საწოლისკენ, თან მიჰყვა ცოლი
 ერთად დიდებულ სარეცელზე დაწვნენ ნებვირად.

ატრევსის ძე კი ამ დროს მიხედვრად, როგორც ნადირი
 450 ისე დაძრწოდა, ალექსანდრე ვნახო იქნებ.
 მაგრამ ტროელებს და მათს სვიან მოკავშირეებს
 როდი შეეძლოთ მოყმის კვალი ეჩვენებინათ,
 თუმცა არ სურდათ დაემაღათ მეგობრულ გრძნობით,
 მათაც კი სძულდათ, ვით სიკვდილი აუტყდენელი.

- 455 მაშინ ხმამაღლა განაცხადა აგამემნონმა:
 „მისმინეთ, სპანო ტროელთა და მოკავშირეთა!
 ყველამ იხილა გამარჯვება მენელაოსის.
 მაშ, დაგვიბრუნეთ ელენე და მიტაცებული
 განძი ყოველი და ახლავე ხარკი გაიღეთ,
 460 რომ ხსოვნა გაწვდეს ჩვენს შორეულ შთამომავლობას!“

აქაველებმა მოწონების ყიჟინა დასცეს.

ქაბა მეოთხე

ფიციის გატყუება. აგამემნონის მიერ ლაშქრის შემოვლა

კრონიდის ოქროს სასახლეში ისხდნენ ღმერთები
 და ბაასობდნენ, დედოფალი ჰებე ნარნარად
 ოქროს ფიალით ურიგებდა უკვდავებს ნექტარს.

- ერთუროს ეტყოდნენ სადღეგრძელოს და ტროის მხარეს
 5 გადასცქეროდნენ, როცა ზევსმა ინება ჰერას
 გაწიწმატება,

დამცინავად ჩაუარაყა:

- „მენელაოსის მოკავშირედ ორ ქალღმერთს ვხედავ:
 ჰერას არგიველს და ათენას ალალკომენეს,
 მაგრამ ორივე შორს ბრძანდება, შორით უმზერენ
 10 და ეს ამშვიდებთ.

აფროდიტე კი მომლიმარი
 თან ახლავს რჩეულს, ბედს სწევს ხოლმე.

ახლაც დაიხსნა

- მოყმე, სიკვდილის მოლოდინით ათროლოებული,
 თუმცა აშკარაა, რომ დაჯაბნა მენელაოსმა.
 აბა, რას იტყვით, როგორ გნებავთ დამთავრდეს საქმე?
 15 ისევ აღვაგზნოთ ბრძოლის ცეცხლი, შუღლი საზარი,
 თუ ორ ტომს შორის სანუკვარი ზავი დამყარდეს?
 უკეთუ ყველას სიამოვნებს მათი მშვიდობა,
 არ დაინგრევა პრიამოსის ქალაქიც მაშინ
 და შინ წაიყვანს მენელაოს ლამაზ ელენეს!“

- 20 ამოიოხრეს ათენამ და ჰერამ.

ქალღმერთნი

- გვერდი-გვერდ ისხდნენ. ტროელთათვის ავს იზრახავდნენ,
 მაგრამ პალასი ჩუმად იყო, მრისხანე სიტყვით
 ზევსს არ მიმართა, თუმცა ბორავდა მის სულში ბოღმა.
 ჰერამ ვერ შეძლო დაოკება მძვინვარე რისხვის:

- 25 „ჰოი, სასტიკო კრონიონო, რა ბრძანებაა —
 რატომ არაფრად ჩამითვალე მოწადინება?
 ქანცი გაუწყდათ ცხენებსაც კი, როს ჯარი დავძარ
 პრიამოსის და მისი მოდგმის გადასათქვრად.
 ჰქმენ, რაცა გნებავს, ამით ყველა ღმერთს ვერ აამებ!“
 30 მრისხანედ უთხრა ქალღმერთს ზევსმა

ღრუბელთმქუფრიგა:

„ბოღმით აღვსილო! პრიამოსმა და მისმა მოდგმამ
 რა ბოროტება შეგამთხვიეს, რომ გწყურის მიწყობ
 გატამტვერება ილიონის, სვიან ქალაქის?“

- შენ რომ შეგეძლოს შეაღწიო გალავნის შიგნით,
 35 ცოცხლად შთანთქავდი პრიამოსსაც, მის ნაშიერთაც
 და ყველა ტროელს, დაიცხრობდი მაშინლა ბოდმას!
 ჰქმენ, რაცა გნებავს! ღვარძლიანად თუნდაც ვიდავოთ,
 ჩემ და შენ შორის არ იელვებს მტრობის სახმილი.
 ერთს კიდევ გეტყვი, დაიხსომე: გულს ჩაიბეჭდე:
 40 როს რისხვით გზნებულს მსურს დავლენო ციხე-ქალაქი,
 სამშობლო კაცთა, გულის შენის მაამებელთა,
 თავისუფლება მომეც, რისხვას ნუ გამინელებს!
 გითმობ ამ ქალაქს, თუმცა გული შეთანაღრება.
 მანათობელ მზის და ზომლიან ცის კამარის ქვეშ
 45 რაც ქალაქი ჩანს, მოკვდავთაგან დასახლებული,
 ყველაზე მეტად ილიონი გულს ეფონება,
 პრიამოსი და სპა შუბოსან პრიამოსისა
 მარადლე იქ ჩემს საკურთხეველს ზორვა შევნოდა,
 ზედაშე, კვამლი და ყოველი, რაც ღმერთს ეკუთვნის“.
- 50 ზევსს კვლავ მიუგო დედოფალმა ხარისთვალეზამ:
 „ყველაზე მეტად ქვეყნად ვეტრფი სამ ციხე-ქალაქს,
 არგოსს, სპარტას და მიკენს ფართოფოლორცებიანს.
 იავარჰყავი, თუ შეგძულდა, ყველა მათგანი.
 არ დავიფარავ არც ერთს და არც შენ გაგიდგები.
 55 რაც უნდა ძწარედ გულს მიკლავდეს მათი მოსპობა,
 ძალა არ შეძწევს მრისხანების, მძლავრზე ძლიერო!
 მაგრამ ამაოდ დაიხარჯა ქალღმერთის გარჯა?
 მეც ხომ ღმერთი ვარ, ვით შენ! მოდგმით ჩვენ ხომ ერთნი
 ვართ!
- მე, უძველესსა ქალ-ღვთაებას, კრონოსის ასულს,
 60 გული სავეს მაქვს სიამაყით, დად და შეუღლედე
 შენ რომ გეკუთვნი, შენ — მეუფეს ყველა უკვდავის!
 მაგრამ დავენსნათ შულს, შეკრიგდეთ, ერთურთს
 შეგუენდით.
- მე — შენ და შენ კი მე დამითმე და ყველა ღმერთმა
 ჩვენვე მოგვბოდოს!.. მაშ, უბრძანე ახლავ ათენას
 65 ჩაებას ტროელთ და აქაველთ სისხლისმღვრელ ომში.

ისე მოიქცეს, რომ ტროელებს დაარღვევინოს
 პირველად ფიცი აქაველთა გასაწბილებლად“.

- ასე მოუბარს დაეთანხმა უკვდავთა მამა,
 ფრთიანი სიტყვა მიაგება ქალღმერთ ათენას:
 70 „სწრაფად ეწვიე ტროელთა და აქაველთ ბანაკს,
 ისე მოიქცე, რომ ტროელებს დაარღვევინო
 პირველად ფიცი აქაველთა გასაწბილებლად“.
- ქალღმერთს, ისედაც მოწადინეს, გული მიეცა,
 ოლიმპოს მთიდან გადმოიჭრა, როგორც მთიები,
 75 კრონოსის ძე რომ სასწაულად მოუვლენს ხოლმე
 ზღვას მინდობილ სპას, ან მხედრობას — მტერს
 შერკინებულს
- და ნაპერწკლები სცვივა ვარსკვლავს აურაცხელი...
 იმ ვარსკვლავით მოსწყდა ზეცას მაშინ ათენა,
 განცვიფრებული შესცქეროდა ტროელთ მხედრობა
 80 და სპა საბარკულმშვენიერი აქაველების.
 ასე ეტყოდნენ მებრძოლები ერთიმეორეს:
 „კვლავ საძულველი, სისხლისმღვრელი ატყდება ომი,
 ანდა მშვიდობას დაამყარებს ელვისმტყორცნელი, —
 ლაშქართა შორის ბრძოლის საქმე მას ეკითხება“.
- 85 ასე ამბობდნენ ტროელნიც და აქაველებიც,
 როცა ქალღმერთი მოველინა ტროელთა ლაშქარს —
 ლაოდოკოსის სახე ჰქონდა — ანტენორიდის
 და კითხვა კითხვით დაეძებდა ღვთიურ პანდაროსს.
 პალე იპოვა ლიკაონის მამაცი შვილი.
- 90 გარს მოჯარვოდა ფაროსანთა რაზმი პანდაროსს —
 აისეპოსის ხეობიდან მოსულ მოყნეთა.
 მივიდა ღმერთი და მიმართა ფრთიანი სიტყვით:
 „ხომ გამიგონებ, ლიკაონის გულადო ვაჟო?
 ხომ შეგიძლია მენელაოსს დასცე ისარა?“
- 95 ტროელი მადლობას და დიდებას მოიხვეჭ უშალ,
 ყველაზე მეტად დაგიმადლის ალექსანდროსი,
 განძით აგავსებს, თუკი ნახავს, რომ მენელაოს —

- ატრევის ძე და სიქადული ღმერთის არესის,
 ისრით ჭდეული დასაწვავად კოცონზე აჰყავთ.
- 100 გაბედე, მოსპე მენელაოს სახელოვანი!
 ჯერ ფიცი დასდე, რომ ლიკიელს ვერცხლისმშვილდოსანს
 მსხვერპლად შესწირავ ნორჩ ტარიგთა ასწვარაკეულს,
 თუ ძელეიეს ციხე-ქალაქს დაუბრუნდები“.
- ასე უბრძანა და უგუნურის გული აღაგზნო,
 105 ყრმამ მოიმარჯვა მშვილდი ფეხმალ ქურციკის რქისა,
 რომელს ოდესღაც მონადირემ ჩასაფრებულმა
 კლდიდან ასხლეტილს განუწონა მკერდში ისარი.
 გულგანგმირული ტინს დაასკდა ქურციკი უმაღლ.
 თექვსმეტ მტკაველზე აღმართდა საბრალოს რქები.
- 110 სწორედ ისინი შეაერთა რქების ოსტატმა,
 მშვილდი გამართა და ოქროთი მოავარაყა.
 მოყმემ ეს მშვილდი დაუმოხნა, დაბლა დასწია.
 რაზმი მშვილდოსანს აეფარა დიდი ფარებით,
 რომ აქაველებს, არესის ძეთ, არ წინა ესწროთ,
- 115 სანამ დასცემდა მენელაოსს, ძეს ატრევისისა.
 კაპარქს ახადა ხუფი, მხოლოდ ერთი დააძრო
 ისარი, შავი სატანჯველის წყარო ფრთიანი,
 სწრაფად გაჭიმულ ლარს მოარგო და აღთქმა მისცა
 ვერცხლისმშვილდოსან აპოლონ-ღმერთს, ლიკიას
 შობილს, —
- 120 შემოგწირავო ნორჩ ტარიგთა ასწვარაკეულს,
 თუ ძელეიეს ციხე-ქალაქს დაუბრუნდები.
 მძლავრად მოზიდა ისრის ბოლო და ხარის ძარღვი,
 ძუძუსთავს ძარღვი ზედ ჰიადო და მშვილდს — ბუნიკი.
 როგორც კი შუა გაიღუნა მშვილდი, რქის ქახანს
- 125 ლარის ზუზუნნი თანვე მოჰყვა, ისარი პასრი
 მყისვე გაფრინდა მტრების სიკვდილს დახარბებული.
 მაგრამ არ დაგომეს, მენელაოს, ღიღმა ღმერთებმა,
 მომნიჭებელმა ნადავლისა — ასულმა ზევსის.
 გადაგეფარა, დაუშალა სიკვდილის მომგვრელს
- 130 შეხება შენი. ავაცილა, ვით ნაზმა დედამ,
 ბუზს რომ აუქმევს ზოლმე ტკბილად ჩაძინებულ შვილს.
 იქით მიმართა მან სპილენძი, სად ოქროს ბალთა

- კრავდა წელსარტყამს და ორმაგი ელავდა თორნი.
 ბასრი ფრთოსანი მყის დაეჭდო ატრიდის სარტყელს,
- 135 გააპო კიდეც წელსარტყამი ულამაზესი,
 ჯავშანიც უცხოოდ მოკაზმული გაფლითა უმაღლ,
 რვალის ქამარშიც გააღწია, სხეულს ისრისგან
 რომ იფარავდა, ვერ გაუძლო სპილენძის ფენამ
 ბუნიკის ძალას, გაიკაწრა მეომრის კანი
- 140 და ჭრილობიდან ამოხეთქა წითელმა სისხლმა.

ძოწით რთავს ზოლმე ფინიკიურ სპილოს ძვალს ქალი
 მეონიელი — ცხენთა მდიდრულ საყებურისთვის,
 ზოლო პატრონი შინ ინახავს.

- ბევრ მხედარს უნდა
 ხელში ჩაიგდოს, მაგრამ განძს ვერ დაუფლებია,
 145 ცხენის და მხედრის სახელოვან, მეფურ სამკაულს.
 და შენც ასევე, მენელაოს, ძოწისფერ სისხლით
 აგიფორაჯდა თეთრი თეძო, ლამაზი ფეხი.

- მამაცთ მეუფე აგამემნონს თავზარი დასცა
 ძმის ჭრილობიდან მომჩქეფარე სისხლის ნაკადმა,
- 150 შედრკა არესის სანუკვარი მენელაოსიც,
 როცა იხილა ჩაჭედილი წვერი ისრისა.
 მაგრამ კვლავ გული სიმამაცით აევსო ვაჟეაცს.
 აგამემნონმა შეაშველა ძმას ხელი ოხვრით,
 სპაც იქვე იდგა ნაღვლიანი. აღერსით უთხრა:
- 155 „ძმაო, ძვირფასო, მე გაგწირე, როს ფიცი დაგდე,
 აქაველთ გამო შეგარკინე ტროელთ მხედრობას.
 მათ კი შენ დაგჭრეს, დაარღვიეს აღთქმა ღვთიური!
 რაღა ფასი აქვს ზენაარს და ზედაშეს, ზვარაკს,
 ან ერთგულების ნიშნად ნები ნებს რად დაერთო,
- 160 თუ აღთქმას აღარ აღასრულებს ღმერთი მაღალი,
 თუმც გვიან, მაგრამ მაინც მოსთხოვს აღთქმის საზღაურს,
 შვილების, ცოლის და საამო სიცოცხლის ფასად!
 ჩემს სულს ღრმა რწმენა დაეუფლა და გული მითქვამს,
 რომ ილიონის ბჭე ოდესნე განადგურდება,
- 165 პრიამოსიც და სპა შუბოსან პრიამოსისა.

- მალღიმეუფე კრონიონი, ეთერის მკვიდრი,
ტროელთა თავზე აიგიდას მოიქნევს საზარს,
გაუტანლობით გულგამწყრალი. ასე იქნება!
მაგრამ მე მომკლავს მწუხარება, ო, მენელაოს,
- 170 თუ სულთმობრძავი აქა ჰპოვებ სიცოცხლის სამანს!
მელის უწყალოდ გაწვილებულს უწყლო არგოსი,
აქაველებსაც სამშობლოში დარდი დასერავს.
ჩვენ აქ დავტოვებთ პრიამოსის, ტროელთ საამოდ
ლამაზ ელენეს.
- შენი ძვლებიც დაინაცრება
- 175 შორეულ ტროის მიწა-წყალზე დაშლილ-დაფშვნილი.
მაშინ ტროელიც გულზვიადი ამაყად იტყვის,
მენელაოსის საძვალეზე ფეხით შემდგარი:
„ასემც იყრიდეს ზოლმე მტრის ჯავრს აგამემნონი!
ამაოდ ჩვენცენ წამოასხა სპა აქაველთა
- 180 და კვლავ გაუდგა სამშობლოს გზას დაცლილი გემით,
აქ კი დატოვა უპატრონოდ მენელაოსი!“
იტყვის და მაშინ ჩემს ფერხთა ქვეშ გაიპე, მიწავ!“
დაღვრემილს გული გაუმაგრა მენელაოსმა:
„მხნედ იყავ, შიშის ზარს ნუ დასცემ აქაველთ ლაშქარს.
- 185 ვერ მომაყენა სასიკვდილო დარტყმა სპილენძმა,
იგი დააცხრო მოოჭვილმა ქამარმა, ზალთამ
და წელსარტყამმა, გაჭედელმა ოსტატთა მიერ“.
მაშინ მიუგო გმირს მეუფე აგამემნონმა:
„თუკი ასეა, მენელაოს, ძვირფასო ძმაო,
- 190 ახლავ გასინჯავს ნაჭრილობევს ქველი მკურნალი
და მწარე ტკივილს დაგიაგებს მისი მალამო“.

თქვა და მიმართა ტალთიბიოსს, ღვთაებრივ მაცნეს:
ო, ტალთიბიოს, მახაონი მაახლე ახლავ,
ასკლებიოსის ძე, მკურნალი სახელოვანი.

195 ნახოს ატრევსის ვაჟი, ქველი მენელაოსი,
ტროელ მშვილდოსანს თუ ლიკიელს რომ დაუჭრია
მათდა საამო-სასახელოდ, ჩვენს სადარდებლად“.

დაემორჩილა სიტყვას მაცნე და შეერია
იგი სპილენძისქიტონიან აქაველთ ლაშქარს.

- 200 ხალხს რომ გახედა, დაინახა მხნე მახაონი,
იღვა და ირგვლივ ფაროსანთა სპა მოსჯარვოდა,
ცხენმრავალ ტრიკეს მხრიდან მასთან ერთად მოსული.
გვერდით დაუდგა და მიმართა ფრთიანი სიტყვით:
„გასწი, მახაონ, აგამემნონ მოგიხმობს ახლავ,
- 205 ნახე ატრევსის ძე, სვიანი მენელაოსი,
ტროელ მშვილდოსანს თუ ლიკიელს რომ დაუჭრია,
მათდა საამო — სასახელოდ, ჩვენს სადარდებლად“.
მისმა ნათქვამმა აუშლვრია სული მახაონს.
მსწრაფლ გაიარეს აქაველთა სპა უთვალავი,
- 210 მიადგნენ დაჭრილ ატრიდს ქერა კულულებიანს
და კეთილშობილთ, მის გარშემო ერთად თავმოყრილთ.
მათ შორის იყო მენელაოს, ღმერთის სადარი.
მკურნალმა სცადა მკვრივ თორნიდან ისრის ავლეჯა,
მძლავრად მოსწია, გაელუნა ფხა ისარს ფრთიანს,
- 215 გაირღვა თორნი მოელვარე და წელსარტყამი,
მჭიდროდ ნაჭედი მესპილენძე ოსტატთა მიერ.
გასინჯა, ფრთხილად გამოსწოვა სისხლი დაისრულს,
შემდეგ მკურნალმა დააფინა დაჭრილს მალამო,
მამამისისთვის ბრძენ ქირონს რომ ესწავლებინა.
- 220 როცა ბელადნი მენელაოსს თავს ევლებოდნენ,
ფარ-შიშერიან ტროელთა სპა ბრძოლად დაიძრა.
კვლავ აღიჭურვა და აღინთო სრულად ლაშქარი.
იქ ვერ ნახავდი აგამემნონს ჩათვლემილს უქმად,
შემკრთალს, შედრეკილს, თუ ბრძოლისგან
თავმოძულებულს.
- 225 ომს ესწრაფოდა სახელის და დიდების მომტანს.

რვალთ ელვარე ეტლი დათმო, გაუშვა რაში —
ძლივს ამაგრებდა მოჭიხინე ცხენს მეჭინბე
ევრიმედონტი, ძე ჰეირად პტოლემეოსის.
უბრძანა ახლოს ყოფილიყო, სანამდის ლაშქარს

230 შემოვივლიდა და საომრად სპას დააწყობდა.
ფეხდაფეხ გაჰყვა მებრძოლთ რიგებს აგამემნონი.
სადაც კი შეხვდა სწრაფცხენიან დანაელ მებრძოლს,

უფრო ალაგზნო საბრძოლველად მგზნებარე სიტყვით:
„ო, არგიველნო! სიმამაცე მოიხმეთ შმაგი!

235 დიადი ზეესი არ იქნება ვერაგთა შემწე,
ფიცის გამტეხთა, პირველ ჩვენთა მემგინებელთა!
დაიჩეხება ხმლებით მათი თეთრი სხეული,
საყვარელ ცოლებს და ძუძუთა ბავშვებს მოვტაცებთ
ხომალდზე დავსხამთ, როცა ქალაქს მოვუღებთ ბოლოს!“

240 და თუ ნახავდა — ბრძოლას ვინმე თვალს არიდებდა,
არ დაინდობდა, შესძახებდა განრისხებული:
„ვაი, სირცხვილო! არგიველნო! თქვე უბადრუკნო,
მხდარი შევლივით რას გაშეშდით ზარდაცემულნი?
ველზე გაპრილნი შედგებიან ხოლმე მაშვრალნი
245 და მათ ძარღვებში არ ბოგინობს სული და ძალა.
თქვენც ასე დგახართ და აყოვნებთ ბრძოლის დაწყებას.
განა მოვლით, სანამ მოვა ყველა ტროელი
ჩვენს ხომალდებთან, აქაფებულ. თეთრ ზღვის კიდეზე,
რომ იქ გაიგოთ, თუ რა ზეირს დაგაყრით ზეესი?“

250 ასე უვლიდა, ამხნეებდა მებრძოლთა რიგებს.
მიადგა კრეტელთ, როცა განვლო მხედართა დასი.
იღონენეგსთან იდგნენ, ბრძოლად ემზადებოდნენ
მათი ბელადი ტახსა ჰგავდა გამძვინვარებულს,
იქვე ფალანგებს ალაგზნებდა მხნე მერიონე.

255 მათი შემყურე აგამემნონ აივსო ლხენით
და იღონენეგს ტკბილი სიტყვით მიმართა მოყმემ:
„გმირო, ცხენმრავალ დანაელთა მებრძოლებს შორის
ომშიც, საქმეშიც მუდამ მყავხარ გამორჩეული,
ზეიმის ჟამსაც, როცა მწდენი შუშხუნა ღვინოს

260 შეუზავებენ მონადიმე არგიველთ ხოლმე.
და წინამძღოლნი თმახუტუჭა აქაველების
შეექცევიან სასმისს, მაგრამ შენი ფილა
მიწყვიტ სავსება: სვამ ჩემსავით, რაც გულს სწყურია.
გასწი ამაყად, ვით ყოველთვის, მტერთან საომრად!“

265 პასუხად უთხრა კრეტელების მხედართმთავარმა:

„ატრიდო, მარად გიერთგულეობ რჩეულ მეგობარს,
მოცემულ სიტყვას მე არასდროს არ გადავსულვარ.
ნუ დაყოვნდები, გაამხნევე სხვა აქაველნიც.
შევუდგეთ ბრძოლას! წმინდა ფიცი გატეხეს ტროელთა,
270 პირველად მათვე ელით ტანჯვა, განადგურება,
ვინც ფიცი დაგმო, შეურაცხვეყო მუხანათურად!“

ასე ამბობდა და გასცილდა გულმხნე ატრიდი,
სპა გაიარა და მიადგა გმირ აიანტებს.
ბრძოლის თადარიგს შესდგომოდნენ ლაშქარმრავალნი.

275 როცა სერიდან ზედავს ხოლმე მწყემსი შავ ღრუბელს,
ზღვაზე დაფენილს, ზეფირი რომ მიერეკება,
შორიდან შავი ეჩვენება, მჭვარტლივით შავი,
ზღვის ზემოთ მსრბოლი და ქარიშხლის წინამორბედი.
შეძრწუნებული მწყემსი ფარას მღვიმეში სდევნის, —
280 სწორედ იმ ღრუბელს ჰგავდნენ სპანი აიანტისა,
სისხლისმღვრელ ბრძოლას ესწრაფოდნენ ხშირნი

ფალანგნი,

ხშირი ფარ-შუბი შეემართათ მრისხანედ მალა.
მათი შემყურე ცას ეწია აგამემნონი,
ფრთიანი სიტყვა მიადგება რჩეულ ვაჟაკებს:

285 „ჯაჭვისპერანგა არგიველთა ქველნო ბელადნო,
აიანტებო! არ გიბრძანებთ ხალხის ანთებას
ბრძოლის სახმელით, თქვენ ისედაც აქეზებთ ლაშქარს.
ზევსო მამაო, ათენაც და მძლეო აპოლონი!
ყველას ძარღვებში სიმამაცე რომ ჩქეფდეს მსგავსი,
290 ძირს განირთხნოდა პრიამოსის ციხე-ქალაქი,
გმირთა მარჯვენით ნაცარტუტად იავარქმნილი.“

ასე უთხრა და გაემართა სხვათა მოხილვად.
შეხვდა ნესტორი პილოსელი, ტკბილმოუბარი,
რანებზე აწყობდა საბრძოლველად სულს აღუთმებდა.

295 თან პელაგონი, ალასტორი და ქრომიონი
ახლდნენ წინამძღოლს, ჰაიმონიც, მეფე ბიანტიც,
მხედრები თვისი ეტლებითურთ წინ დააყენა,
მათ უკან ბევრი გულუმხნესი იდგა ქვეითი —

ბრძოლის ბურჯები. ხოლო მხდალნი შუა ზოეცენენ,
330 რათა ებრძოლათ იძულებით ან თვისი ნებით.
თავდაპირველად მხედრებს მისცა რჩევა მოხუცმა —
მწკრივს ნუ დაშლითო, რია-რია ნუ ირეცითო:
„არვინ მარულა არ გამართოს წინასწარულად,
წინ არ გაიჭრას ტროელებთან შეგზმის მსურველი
305 და არც ჩამორჩეს: ამით თქვენს თავს დააუძლურებთ.
ვინც თვისი ეტლით შეეხლება ეტლს შემხვდურისა,
შუბი იმარჯვოს წამახული, ხსნა ჰპოვოს ამით.
ასე ვანგრევდით ჩვენც გალავნებს, ციხე-ქალაქებს,
ასე შემოგვრჩა გონება და სული ძლიერი“.

310 დინჯად ურჩევდა სპას მოხუცი მრავალნაცადი.
მისი შემყურე ცას ეწია აგამემნონი,
ფრთიანი სიტყვა მიაგება გულმხიარულმა:
„ნეტავი, ნესტორ, რაც გული გაქვს, ისე გერჩოდეს
მუხლები მოხუცს, შეგოჩენოდა ცინცხალი ძალა!
315 მაგრამ სიბერე მოგრევი! სხვებს მორეოდა,
შენ კი, ნეტავი, კვლავ გებრწყინა ჭაბუკთა შორის!“

ატრიდს ნესტორმა უპასუხა გერენიელმა:
„ენა ვერ იტყვის, როგორ მინდა ისეთი ვიყო,
როგორიც მაშინ, როცა ვძლედი ერევთალიონს!
320 ერთად ყოველი ღმერთს კაცთათვის არ ემეტება:
მაშინ ჭაბუკი ვიყავ, ახლა მთრგუნავს სიბერე.
და მაინც შევძლებ გავამხნევო სიტყვით მხედრობა,
აი, პატივი ერთადერთი, რაც რჩება მოხუცს.
დაე ზოძალი უმრწემესმა მხედრებმა ტყორცნონ,
325 ჩემს შემდეგ შობილთ, თვისი ჯანის იმედი რომ აქვთ“.

ასე თქვა გმირმა და გასცილდა გულმხნე ატრიდი.
ნახა მენესთევს პეტევსის ძე, მძლე მეომარი,
უქმად მდგომარე ათენელთა რაზმიც იხილა,
და იქვე იყო ოდისეისი, ჭკუაუღვევი,
330 გარშემო — სპანი ბრძოლანაცად კეფალენელთა,
უქმადვე იღგნენ, არც სმენიათ ომის გნაისი.

ამ დროს ფალანგნი ბრძოლით ერთურთს ელეწებოდნენ
ტროელ მხედართა — სწრაფმსრბოლელთა და აქაველოა.
შემოეშველა აქაველთა ახალი ტალღა,
335 დასცხო ტროელებს და გაჩაღდა ბრძოლა საზარაო.
უქმად რომ ნახა სპა, განრისხდა აგამემნონი,
ფრთიანი სიტყვით ერისმთავრებს ასე მიმართა:
„პიტევსის ძეო, ღვთაებრივი მეფის მემკვიდრეო,
შენც, ვერაგული ნიჭითა და ხრიკით სავსეო,
340 ნეტავ ვიცოდე, რას ელით და რას იმალებით?
უპირველესად თქვენ შეგფერით გაიზიაროთ
მეწინავეთა ხვედრი — ფიცხელ ბრძოლაში ჩაბმა,
თქვენ კი პირველნი მობრძანდებით ხოლმე ნადიმზე,
როს უხუცესთა წვეთლება ელით აქაველთ.
345 იქ გეამებათ შებრაწული ხორცის ნაჭერი,
ღვინით შექცევა, გულს რამდენიც გაუხარდება,
აქ კი უყურებთ სიერს ყველა, თუნდ აქაველთა
ათი ფალანგი თქვენზე ადრე მტერს შეერკინოს“.

ჭკუაუღვემა ოდისეისმა მიმართა მეფეს:
350 „ატრიდო, ეს რა სიტყვა დასცდა შენთა ბაგეთა?
შენ ამბობ — ბრძოლას ვავერიდეთ?
თუ აქაველნი
ტროელთ მხედრობას თავს დავატებთ არესის რისხვას,
ნახავ, თუ გინდა მონაწილე გახდე ბრძოლისა,
რომ ტელემაქეს მამა ტროელ მეწინავეთა
355 შორის იქნება!“

ამაო ეგ საყვედური!
შენიშნა ვაჟკაცს განრისხება აგამემნონმა,
უკან წაიღო თვისი სიტყვა და ასე უთხრა:
„ლაერტის ძეო, ოდისეისო, ჭკუაუღვეო!
მე არც საყვედურს მოგახსენებ, არცა გიბრძანებ.
360 კარგადაც ვიცი, გული გიცემს კეთილშობილი,
კეთილმზრახველი და ჩემსავით ერთს ფიქრობ შენა!
მაგრამ ისწრაფე! მო, შევრიგდეთ, რაც მოხდა, მოხდა!
რაც ცუდი ითქვა, უკვდავგვმა გადაგვაფიწყონ!“

- ასე უთხრა და გაემართა სხვათა მოხილვად.
- 365 ნახა ტიდილი დიომედე უმამაცესი,
ცხენებთან იდგა, თვალისმომკრელ, ბრწყინვალე ეტლთან,
იქავე იყო სთენელსიცი, კაპანევსის ძე.
მათაც მრისხანედ მიუვარდა აგამემნონი,
ფრთიანი სიტყვით საყვედური აკადრა მწარე:
- 370 „ცხენთა მხედველი ტიდევესი ძევ, რა გაცახცახებს?
ბრძოლის სარბიელს ნირწამხდარი მისჩერებიხარ!
ჩვევად არ ჰქონდა ტიდევესი შიშით ასე წახდენა,
ყველაზე უწინ შეეგბოდა ხოლმე მტრის ლაშქარს.
ასე ამბობენ, მე მის ბრძოლას არ მოვსწრებივარ,
- 375 მაგრამ — ნუ იტყვი — თურმე, ვერვინ შეედრებოდა.
ოდესღაც სტუმრად და არა მტრად მიკენს გვეწვია,
პოლინიკესთან ერთად სწადდა სპათა თავმოყრა
ლეთაებრივ თებეს გალავანთა დასალაშქრავად.
ითხოვეს ჯარი სახელოვან მოკავშირეთა.
- 380 დაბირდნენ, თხოვნის შესრულებაც უნდოდათ, მაგრამ
უცხად საზარი სასწაული ანიშნა ზევსმა.
მყისვე გაგვშორდნენ. როს დაბრუნდნენ, ველს
ამწვანებულს

- ეწვივნენ ისევ — სანაპიროს აისებოსის.
იქიდან ელჩად გააგზავნეს აქაველებმა
- 385 ტიდევესი თებეს, სად კადმოსელთ შეხვდა ვაჟაკი,
ქველ ეტეოკლეს სასახლეში მოქეიფებეს.
ნამგზავრი იყო მხნე მხედარი, მაგრამ არ შედრკა,
მარტო რომ დარჩა კადმოსელთა მრავალთა შორის.
გამოიწვია საბრძოლველად და ყველა მოყმე
- 390 ადვილად სძლია, შეეწია ათენა ვაჟაკს.
ბოლმით აღივსნენ კადმოსელნი მოჭირითენი
და გაბრუნებულს იდუმლად ყრმა ორმოცდაათი
კვალში ჩაუდგა ორი მეფის მეთაურობით.
ესენი იყვნენ მაიონტი ჰაიმონიდი
- 395 და უძლეველი პოლიფონტი ავტოფონტის ძე.
მაგრამ ტიდევესმა მათაც ავი ზვედრი არგუნა:
ყველა დახოცა, ერთს აჩუქა სიცოცხლე მხოლოდ
შინ გააბრუნა მაიონტი ლეთაების ნებით

- ასეთი იყო გმირი ტიდევეს, მაგრამ ძე შეხვდა
400 ომში უმწუო, ბჭობაში კი მამაზე მჭევარი“.

- ასე თქვა, მაგრამ დიომედემ არ უპასუხა,
რიდით ისმინა დასარიდალ მეფის ყვედრება.
ვერ მოითმინა ახოვანმა კაპანევსის ძემ:
„სიცრუეს ამბობ, თუმც სიმართლეც იცი, ატრიდო,
405 გვეამაყება, რომ მამებზე გულუმხნესნი ვართ:
ზევსის იმედით შეიდბჭიანი თებეც დავლენეთ,
თუმცა არესის გალავანთან მცირე სპა მოგვეყვა,
ლეთის სასწაული გვწამდა, ზევსის გვქონდა იმედიც.
ჩვენი მამები უგნურებას გადაჰყენენ მხოლოდ.
- 410 მამათ ღიდებას ჩვენს ღიდებას ნუ შეადარებ!“

- რისხვით შეხედა დიომიდემ და შეედავა:
„ჰაი დედასა!.. იყუჩე და დამიგდე ყური!
მე ბრალს ვერ დავდებ, როს ატრიდი ასე ალაგზნეს
ლაშქარს საბარკულმშვენიერი დანაელების.
- 415 ღიდება — ბელადს, თუკი ძლევენ აქაველები
ტროელთა ლაშქარს და ილიონს იავაყოფენ,
ვაებაც ბელადს უნდა ერგოს, თუ დავგამარცხეს!
გვიჯობს, ვისწრაფოთ, გავიხსენოთ ზნე სამამაცო!“

- ბრძანა და მყისვე ძირს გადმოხტა მალალ ეტლიდან,
420 დაიყრდიალი იარაღმა და სამკერდულმა,
უმძლავრეს მტერსაც ძრწოლას ჰგვრიდა ბრძოლად
გაჭილი.

- თითქოს მჭუხარედ ეხეთქება ზღვა სანაპიროს,
ზვირთი ზვირთს მისდევს, ზეფიროსით აგორებულნი,
ზღვის შუთაგულში აჭოჩრილი, გრუხუნით კლდეზე
- 425 დაშლილ-დაფშვნილი, როს კლდის უკან ნელი
ტყლაშუნით
ტალღა და ტალღა მარილიან ქაფს მოიყენებს.
ასე მიჰყვება დანაელოთა ფალანგი ფალანგს,
ბრძოლად ისწრაფვის, ბელადების ბრძანება ისმის,

- თვით მეომარი კრინტს არ სძრავენ, საკითხავია —
 430 ამდენ ხალხს მკერდში დახშობია ბგერა ყოველი?
 ჩუმაღ მიდიან და მორჩილად, აბჯარი ბრწყინავს
 ჭრელი, მდიდრული, საოცარი. რაზმს მისდევს რაზმი.
 ამ დროს ტროელნი ცხვრებსა ჰგვანან.

მდიდრის ფარეხში

- ბევრია ცხვარი, იწველება რძე, მიწყვი ისმის
 435 კრავთა პეტელის საპასუხო მათი კიკინი.
 ასეთი იდგა ღრიანცელი ტროელთ ლაშქარში.
 ერთი არ ჰქონდათ ოლონდ ბგერა, სხვადასხვა იყო
 ენა სხვადასხვა მიწა-წყლიდან შეკრებილ ხალხთა.
 მათ აღაგზნებდა თვით არესი, ამათ — ათენა.
 440 საშინელება, შიში გაჩნდა, შუღლი — ერისი,
 დაი არესის, მეგობარი კაცთამმუსერელის.
 თავდაპირველად ძლივს დახოხავს, რომ იგრძნობს ძალას,
 თავით ცას სწვდება, ტერფებით კი მიწას ეხება.
 ხალხს დაერია, მძვინვარებას თესავდა ირგვლივ;
 445 ბრბოში დაძრწოდა, კვნესას ბოლო აღარ უჩანდა,
 როს შეხვდნენ სპანი, საბრძოლველად შეღერებულნი,
 შეასკდა შუბი შემხვდურთა შუბს, ტყავს მოხვდა ტყავი,
 მეგრძოლთა ძალა დაიძაბა რვალით მოსილთა.
 ფარები ფარებს შეელეწნენ, ატყდა ჭახანი.
 450 ძლევის ყიფინას შეერია ჰომაკვდავთ კვნესა,
 ხმა მძლეველთა და ხმა ძლეულთა,
 სისხლმა იჩქეფა.

- დიდრობის ჟამს გადმოსკდება ორი მდინარე
 და გაშლილ ველზე შეახეთქებს ტალღებს ბობოქარს,
 სათავეს იღებს მთიდან, ჩადის თვით უფსკრულამდე.
 455 მათი შხუილი შეაშფოთებს მწყემსს მთის მწვერვალზე, —
 სწორედ ასე შორს ღრიანცელი ისმოდა ბრძოლის.
 ანტილოქოსმა მეწინავე ტროელი დასცა —
 თალისიადი ექებოლოს, განკვეთა შუბით
 სქელფარფლიანი ჩაჩქნის სალტე, შუბლი გაუპო,
 460 ძელებში ჭახანით გაეჩხირა რვალის ბუნიკი,
 გადაეფარა მყის წყვდიადი მეომრის თვალებს.
 გმირი მაღალი გოდოლივით ძირს დაენარცხა.

- მყის ფეხში სტაცა მოკლულს ხელი ელეფენორმა,
 ქალკოდონტის ძემ, დიდსულოვან აბანტთა მეფემ,
 465 ისრებს არიდა, საბარკულთა აძრობა სცადა,
 მაგრამ მცირე ხანს შერჩა მძარცველს მოწადინება:
 გვამის წამთრევი აგენორმა დიდსულოვანმა
 როგორც კი ნახა წახრილი და ფარ-დაშვებული,
 დასცა ბოძალი სპილენძისა, დაძრა მოძალე.
 470 სული აღმოხდა გმირს, ბრძოლა კი უფრო გაჩაღდა,
 ერთურთს ვით მგლები, ტროელნი და აქაველები
 შეჭიდებოდნენ და კაცი კაცს აღარ ინდობდა.

- აგერ აიანტ ტელამონის ძეს განუგმირავს
 ანთემონის ძე, ახალგაზრდა სიმონისოს,
 475 იგი მშობელმა სიმონტის ნაპირთან შობა,
 როს იდას ძირას, ბარში თავის არვეს ეწვია.
 სიმონისოს იმად ერქვა. მაგრამ ყრმამ დედა
 ვერ გაახარა: მოკლე იყო მისი სიცოცხლე,
 შუბით შუაში შეუწყვიტა ტელამონიძმა.
 480 წინ მიიწევდა, როცა მკერდში შუბმა უწია,
 მარჯვენა ძუძუს განეწონა, გაძვრა ბეჭიდან.
 მიწას დაასკდა მოჰმე, როგორც ვერხვი მთრთოლვარე,
 ნოტიო ველზე ამოზრდილი, ნასათუთევი,
 სწორი, ხასხასა, ნეტარებით რტოებგაშლილი.
 485 აღვას მეეტლე რომ შეარჩევს, ელვარე რკინით
 მოჭრის და მოხრის ეტლის ბორბლად, მტვერში მიაგდებს,
 უწყლოდა ხმება ზოლზე მშობელ მდინარის პირას.
 სიმონისოს ასე ეგდო ჯავშანახსნილი
 აიანტისგან. მას კი ამ დროს პრიამეს გაჟმა
 490 ყრმა ანტიფოსმა შუბი სტყორცნა ორომტრიალში,
 მაგრამ აუცდა, ოდისევისს მეგობარს ლევკოსს
 ზედ საზარდულთან მოხვდა, როცა გვამს მიათრევდა,
 მყის გაუფარდა, დაენარცხა მოკლული მოკლულს.
 რისხვით აინთო ოდისევისს მეგობრის გამო,
 495 მეწინავეებს გამოეყო, შემართა შუბი,
 მიმოიხედა, მოელვარე ოროლი სტყორცნა,
 ტროელთა სცადეს აეცდინათ დარტყმა მოყმისა,

- ის კი ამოდ არ გარჯილა: დასცა ოროლი
პრიამოსის ბუშს დემოკონტს, აზიდოსიდან —
500 ფეხმსუბუქ ცხენთა საძოვრიდან შინ დაბრუნებულს.
შურისმგებელმა ოდისევსმა შუბი აძგერა
ზედ საფეთქელზე, მეორე მხრით გავიდა შუბი,
გადაეფარა მყის წყვდიადი მეომრის თვალებს.
ზათქით დაეცა, აზრიალდა მძიმე ჯავშანი.
505 ჰექტორმა უკან დაიხია, ტროელთ რაზმებმაც.
არგიველებმა შეუყივლეს, გვამნი გაძარცვეს,
კვლავ წინ გაიჭრნენ. გაგულისდა აპოლონ ღმერთი,
ტროელთ აღმგზნები პერგამოსის ბჭიდან ჰყვიროდა:
„წინ, მეომრებო! ნუ დაუთმობთ არგიველთ ბრძოლას,
510 ქვის მკერდი არ აქვთ და სხეული მტკიცე რკინისა,
სპილენძის დარტყმა აინუნში რომ არ ჩააგდონ.
ლამაზთმიანი თეტისის ძე აქილეუსიც ხომ
გვერდით არა ჰყავთ, გულის დამღრღნელ რისხვით
მოცული“.

- ასე გრგვინავდა ღმერთი, მაგრამ ზევსის ასული
515 ტრიტოგენია აღაგზნებდა აქაველთ ლაშქარს,
იქ გაჩნდებოდა, სადაც შემდრკალ რაზმს შენიშნავდა.
ამარინკოსის ძეს ღიორესს უმუხთლა ბედმა,
წიბოიანი ლოდი მოხვდა მარჯვენა წვივში:
თრაკიელთ მეფემ სტყუორცნა ხელით — აინოსიდან
520 ტროას მოსულმა იმბრასიდმა — გმირმა პიროსმა.
მუხლზე ძარღვები გადაუჭრა, ძვალი დაღწწა,
პირქვე დაამხო უტიფარმა ქვამ ღიორესი.
მთრთოლვარე ხელნი მეგობართა მხარეს განართხო
ყრმამ სულთმობრძავმა.

- გაუჭროლა მკვლელმა პიროსმა,
525 მუცელში შუბი აძგერა და სულ გამოვიგნა.
გადაეფარა მყის წყვდიადი მეომრის თვალებს.
პიროსს თოანტმა სტყუორცნა შუბი ეტოლიელმა,
მკერდში, ძუძუსთან, შიგ ფილტვებში გავიდა შუბი.
სწრაფად მიეჭრა, გამოგლიჯა ბასრი ოროლი,
530 იშიშვლა ხმალი მოოჭვილი გმირმა თოანტმა,

- დასცა, გააპო, ამოართვა სული მომაცედავს.
ბექთარის აცლა ველარ წეძლო, შუბი შემართეს
და შეუტიეს გრძელთმიანმა თრაკიელებმა.
თუმც მძლავრი იყო და ვეება, ძალგულოვანი,
535 მაინც აჯობეს, უაუმიდგა, გაცლა არჩია,
ასე სისხლიან ველზე ეგდო ერთურთის გვერდით
თრაკიელთა და ეპეიელთ შუბით მოკლული
ორი ბელადი, სხვაე მრავალი იმათ გარშემო.
ვერვინ იტყოდა ძვირს საგმირო ამა საქმეზე,
540 ვინც უვნებელი მტრის ბასრ მახვილს გადურჩებოდა,
ვისაც ათენა დაიხსნიდა ბრძოლის ველიდან,
მძვინვარე ისარს აცდენდა ომის თვითმხილველს.
იმ დღეს მრავალი აქაველი, ბევრიც ტროელი
ერთურთის გვერდით დამხოვდა სისხლიან მიწას.

მეზა მენუთე

დიომედესი გმირობა

- ამ დროს ათენამ ტიდევსის ძეს, გმირ დიომედეს
მეტი სიმტკიცე მიანიჭა, ძალგულოვნებით
გამოარჩია, მოუპოვა დიდი სახელი.
ალი აუნთო ჩაუქრალი შუბ-ფარ-შიმშერზე,
5 ისე ელვარე, ვით ვარსკვლავი შემოდგომისა,
ცად მოკაშკაშე, ოკეანის წყლით განზანდილი.
თავსა და მხრებზე გმირს ეს ალი გადასდიოდა,
როცა ქალღმერთმა გაიყვანა ბრძოლის ქარცეცხლში.
ტროელთა შორის იყო დარეს სახელოვანი,
10 ჰეფესტოს მოგვი, ორი ვაჟი ჰყავდა სვიანი —
ილიოსი და ფეგევსი, ომში განთქმულნი.
სპას გამოეყენენ, წინ გაიჭრნენ მტრის შესახვედრად
ამხედრებულნი.
დიომედე ქვეითად იყო.

- ერთუროს პირისპირ რომ მიადგნენ, მყისვე ფეგვესმა
15 გრძელჩრდილიანი მოუღერა მომხვედურს ბოძალი
წვერწამახული, მოელვარე.

მხარმარცხნივ გასცდა,
არ გაუქენწლავს შუბს.

- სპილენძი შემართა მაშინ
ტიდიდმა, მის ხელს შუბი ფუჭად არ უტყორცნია:
ძუძუებს შუა გაუარა, დასცა ფეგვესი.
20 იდაოსმა მშვენიერი ეტლი მყის დათმო,
გულადგერებულს არ შეეძლო ძმის გადარჩენა.
თვითონაც თავს ვერ დააღწევდა შავ ბედისწერას,
მაგრამ ჰეფესტომ მოახვია ღამის წყვილიადი,
რომ შვილებზე დარდს მამა თან არ გადაჰყოლოდა.
25 ამ დროს შეიპყრო მტრის ცხენები მძლავრმა ტიდიდმა
და გააყოლა მოყმით ფართო ხომალდებისკენ.
ტროელთ იხილეს მხნე დარესის ვაჟთაგან ერთი
შეძრწუნებული და მეორე მიწას განრთხმული.
სულგანაბული შედგა ყველა.

- მაშინ ათენამ
30 ხელი ჩაავლო და შესძახა მძვინვარე არესს:
„არეს, ო, არეს! ბჭისმღეწველო, პირისხლიანო!
ხომ არ დავტოვოთ ტროელნიც და აქაველებიც,
რომ მამა ზევსმა თვით არგუნოს ძლევის დიდება,
ჩვენ კი დავეხსნათ, ვინძლო ზევსის რისხვას გავექცეთ?“
35 ასე უთხრა და გაიყვანა შმაგი არესი,
დატოვა ველზე, სკამანდროსის სანაპიროზე.
უკუაქციეს ტროელები დანაელებმა,
მარჯვედ იბრძოდნენ ბელადები.

- აგამემნონმა
პირველმა დასცა ოდიოსი, ჯალიძონთ მეფე,
40 ოროლი სტყორცნა ლტოლვილს, შუბი ზურგში მოარტყა,
და ბეჭებს შუა გაუყარა, გაუპო მკერდი.
მიწას დაასკდა, შორს გაისმა აბჯრის ჟღრიალი.

ილომენევსმა ფაისტოსი, მეონიელი
ბოროსის ვაჟი, ტარნესიდან ტროას მოსული

- 45 განგმირა მძლავრმა შუბოსანმა, ეტლზე ამაველს
მარჯვენა მხარი შეუღეწა;

მიწას დაასკდა
მყისვე ტროელი და თვალთ ღამე გადაეფარა.
ილომენევსის რაზმელებმა მყის გააშიშვლეს.

- სკამანდრიოსი მონადირე, ძე სტროფიოსის,
50 მენელაოსმა ბასრი შუბით მაშინ განგმირა.
მარჯვედ მოისარს, გაზრდილს ქალღმერთ არტემისისა,
ნადირი რომ ვერ გაურბოდა მთისა და ტევრის,
ველარ უშველა არტემისმა ისრის მოყვარემ,
ვერც შორსმოისრის სიამაყემ და ხელოვნებამ.
55 მენელაოსმა შუბოსანმა ჭაბუკ მეომარს,
სულ ერთი წამით შორი-ახლო რომ გაირბინა,
ბეჭს და ბეჭს შუა გაუტარა მკერდში ოროლი.
პირქვე დაეცა... შორს გაისმა აბჯრის ჟღრიალი.
ფერეკლოს დასცა მერიონემ, ძე ტეკტონესი,
60 ჰარმონიდისა, გაწაფული ყოველ საქმეში.
ერთობ უყვარდა ფერეკლოსი ქალღმერთ ათენას,
ამან აუგო პარისს გემი ზოფებმრავალი, —
სათავე ტროელთ და საკუთარ უბედობისა:
მოყმე ღვთაებრივ ბედისწერას ვერ ჩასწვდომია.
65 წამოეწია მერიონე ლტოლვილ მეომარს,
შუბი ღუნდულას მოახვედრა, საშარდე ბუშტი
გაჭრა ბუნიკმა, შიგვე ჩარჩა, იბღავლა მოყმემ,
მუხლთ მოეკვეთა და სიკვდილი მყის დაეუფლა.

- მეგვესმა მოკლა პედაიოს, ანტენორის ძე.
70 ბუში იშვილა ღვთაებრივმა თეანომ თურმე
და ქმრის საამოდ გამოზარდა, ვით საკუთარი.
მოყმეს მიეჭრა ფილეიდი, მძლე შუბოსანი,
კეფაში დასცა მოოჭვილი ბასრი ოროლი,
ბუნიკი გასცდა კბილებს, ენა გაეპო ჭაბუკს,
75 მიწას დაემხო მოყმე, ცივ რვალს ჩაასო კბილი.

ევრიპილოსმა ღვთაებრივი ჰიპსენორ მოკლა,
დოლოპიონის, ძალგულოვნის ძე, სკამანდროსთან

ქურუმ-ყოფილი და ღვთის დარად ხალხის რჩეული
ევრიპილოსი, სვიანი ძე ევამონის,
80 ლტოლვილს სირბილით დაეწია, ბასრი მახვილი
მხარში დაჰკრა და ყრმას დაღლილი ხელი მოჰკვეთა.
დავარდა ხელი სისხლიანი.

თვალი დაუვსო
მოყმეს სიკვდილმა და მოირან დაუძლეველმა.
ასე გაჩაღდა ხელჩართული ბრძოლა საზარი.
85 მაგრამ ტიდევის ძეს თვალს მაშინ ვერ მიაწვდენდი,
ვის გვერდით იყო, ტროელთა თუ აქაველთ შორის.
ისე ბორგავდა, ვით ღდინარე დიდრობისას,
შემოდგომით რომ აზვირთდება, ხიდ-ბონდებს დაშლის,
ველარ აჩერებს ჩაკირული მძლავრი თაღები,
90 ვერც მწვანე ველთა მოზიბინე სანაპირონი,
როცა იჭუხებს ზევსის წვრილთ აზვავებული
და გადაუვლის ვაჟკაცების ნაჯაფარ ყანებს.
ასე შეირბა ტროელების ხშირი ვალანგიც,
ველარ გაუძლო დიომედეს მძევინვარე ძალას.

95 მალე შენიშნა ლიკაონის განთქმულმა ვაჟმა,
თუ ვით არხევდა გმირი ველზე ტროელთ ფალანგებს.
მყისვე მიზანში ამოიღო მან დიომედე
სტყორცნა ისარი ველზე მსრბოლელს, მარჯვენა მხარზე
ფრთიანი ისრით შეუნგრია გმირს სამკერდული,
100 ბეჭში ჩაეჭდო რვალი, სისხლმა შეღება თორნი.
ძლევის ყიჟინა დასცა მყისვე ლიკაონის ძემ:
„მტკიცედ, სულდიდო ტროელებო, ცხენთა მხედვენლო!
დაიჭრა ქველი აქაველი, ვგონებ, ვერ შეძლებს
დიდხანს გაუძლოს ისარს, თუკი ლიკიის მხრიდან
105 ამაოდ ზევსის ძეს, მეუფეს, არ მოეუხმევარ!“

ასე ზვაობდა, მაგრამ ისარს ყრმა არ დანებდა,
ოდნავ უკუდგა, მოეფარა ეტლსა და ცხენებს.
სთენელოსს უხმო, კაპანევსის ვაჟს სახელოვანს:
„ო, კაპანიდო, მეგობარო, ჩამოხედ ეტლით
110 და სწრაფად მხრიდან ამომგლიჯე მწარე ისარი!“

ასე ევედრა. სთენელოსი მყისვე ჩამოხტა,
მის ზურგთან მდგომმა ამოგლიჯა მხრიდან ისარი.
სისხლმა იჩქეფა მეწამულმა ყრმის ქიტონიდან.
ლმერთს შეღალდა დიომედემ კეთილშობილმა:
115 „ყური მომაპყარ, უძლეველო ზევსის ასულო!
მეც და მამაჩემს თუკი შემწედ მოვლინებიხარ
ოდესმე, ახლაც, ო, ათენავ, ჰყავ სიყვარული,
მეოხ-მეყავი, რომ მტერს მივწვდე შუბის სატყორცნად,
ვინც თვით დამასწრო. თავხედურად აცხადებს კიდეც,
120 რომ დიდხანს აღარ მიწერია მზის სხივთა მზერა!“

ასე ღალად-ყო და უსმინა მოყმეს ათენამ,
მეომრის სახსრებს მოქნილობა, ძალა შეჰმატა,
მიუახლოვდა და მიმართა ფრთიანი სიტყვით:
„ახლა, ტიდიდო, შეერკინე კვლავაც ტროელებს!
125 სული აგინთე უშიშარი, მამისეული,
ფარის მრხვეელი ტიდევისა, მამაცი მხედრის.
ბინდი გაცილე, შენს თვალებს რომ გადაფარვოდა,
ახლა ღმერთსაც და მოკვდავ კაცსაც გაარჩევ კარგად.
გასწი და ღმერთმა თუ ისურვა შენი გამოცდა,
130 ოლიმპიელზე, დიომედევ, ხელს ნუ შემართავ,
ვინც უნდა იყოს! მაგრამ ბრძოლად თუ აფროდიტე
გამოცხადდება, შეუთიე მყისვე სატევრით!“
ასე უთხრა და ჩამოცილდა მოყმეს ათენა.
კვლავ მეწინავეთ შორის ჩადგა მხნე დიომედე.
135 წინათ თუ მის სულს მოსდებოდა ბრძოლის სახმილი,
ახლა სამმაგი ცეცხლი სწვავდა.

ლომს ჰგავდა იგი,
ცხვრების ფარეხთან რომ დაჰკოდა მწყემსმა მსუბუქად.
ძელყორის იქით მსრბოლს ვერ მისწვდა, მხოლოდღა

ძალა

ლომს გაუღვიძა, მყის იმედიც დაჰკარგა ძლევის.
140 მწყემსი ფარეხში მიიმალა, ერთურთს მიაწყდნენ
ცხვრები რილით, გადაჭედა ერთმა მეორე...
ბაკს გადმოველო შემალლებულს მძევინვარე ლომი...
ასე შევარდა დიომედევ ტროელთ რიგებში.

ასტინოს მოკლა, ჰიპერიონ ხალხთა მეუფე,

145 ერთს ზედ ძუძუზე დასცა შუბი ბუნიკიანი,
ხოლო მეორეს ორლესულით მხარი მოსხება,
ჩამოათალა მყის ხერხემალს მეომრის ბეჭი.
შემდეგ მიეჭრა პოლიიდოსს და სვიან აბანტს,
ევრიდამანტის მამაც შვილებს, სიზმრის ამხსნელის.

150 ვაგლახ, მოხუცმა ვერ აუხსნა ვაჟებს სიზმარი!
განგმირა, თორნი ააგლიჯა მათ დიომედემ.
შემდეგ წეება ქსანთოსს, თოონს ფენოპოსის ძეთ —
დუხჭირ სიბერის ქამს შეძენილთ.

მიღეულ მოხუცს

სხვა ძე არ ესვა სამემკვიდროდ, ხოლო ვინც ჰყავდა,

155 დასცა მამაცმა, უბედურებს ტკბილი სიცოცხლე
მყის მოუსწრაფა.

მამას ცრემლი და შავი სევდა

არგუნა:

„ველარ დაუბრუნდნენ ომის ველიდან,
ვერ მოეხვიენენ მშობელს, დარჩა ქონება არმად.
იქვე ხელთ იგდო პრიამოსის ორი ძე გმირმა —

160 ერთ ეტლში მდგომნი — ექემონი და ქრომიოსი.
ასე დაესხმის ხოლმე ლომი, ერთბაშად დასცემს
ხბორებს ქალაში, მწვანე მოლზე მოიალაღეთ.
ორიგ ძირს დასცა ტიდევსის ძემ მათს უნებურად,
სული აართვა, თორნი ახსნა, ხოლო ცხენები

165 მეაბჯრეთ მისცა გასარეკად ხომალდებისკენ.

კაცთა მმუსვრელი როს შენიშნა ენეას გმირმა,
ბრძოლის ქარცეცხლში გაერია, ისრის ზუზუნში,
მიმოიხედა, პანდაროსი ვნახოო ეგებ
და მალეც ჰპოვა ლიკაონის ძე გულზვიადი.

170 შემოეფეთა და მიმართა აღშფოთებულმა:
„პანდაროს! მშვილდი და ფრთიანი ისრები სად გაქვს?
სახელს რა უყავ, ვერავინ რომ გეცილებოდა?
შენთან რომელი ლიკიელი მოსულა ახლოს!
ზევსს აღთქმა მიეც, მოყმეს ისრით მოუღე ბოლო,

175 ვინც გინდა იყოს!

ბევრი ჭირი არგუნა ტროელთ,
მრავალთ, ჯანმრავალთ მან მუხლები გადაუმსხვრია.
ღმერთთა განა ტროელებზე განრისხებული
ზვარაკის ვამო?

ღვთის რისხვა ხომ დავგლუპავს კიდეც!“

ენეასს უთხრა ლიკაონის სვიანმა ვაჟმა:

180 „გმირო, სპილენძისჭითონიან სპათა მრჩეველო!
ტიდევსის პირმშოს მომაგონებს მე ეს ვაჟკაცი:
ფარსა ვცნობ მისას და მუზარადს ნასვრეტებიანს,
ცხენებსაც, მაგრამ იქნებ ღმერთიც იყოს, რა ვიცი!
თუ იგი მართლაც არის მძლავრი ძე ტიდევსისა,

185 ეტყობა, ღმერთის უნებურად როდი მძვინვარებს,
მას ღმერთი იცავს, მხრებზე ნისლი დაუფენია
მოფრენილ ისარს მეყსეულად აშორებს ხოლმე.
უკვე გავტყორცნე მეც ისარი და მოვახვედრე
მარჯვენა ბეჭში, ერთიანად გავუპე თორნი,

190 მეგონა, ჰადესს გავისტუმრე, თურმე სადა ხარ!
ეტყობა, ჩემზე თვით ღმერთთა განრისხებული.
ცხენები არ მყავს, თან არა მაქვს საბრძოლო ეტლი,
შინ კი თერთმეტი მეგულება — ძელიის მხარეს.
ახალთ-ახალი, დიდებული, სპილენძის ბორბლით

195 აელვებულო.

ყოველ ეტლთან ჯუფთი ცხენი დგას
თეთრი ქერით და ასლით მოვლილ-გასუქებული.
მოხუცმა მამამ — ლიკაონმა სახლში ამაოდ
მირჩია განა ტროისაკენ ომში მიმავალს —
საომარ ეტლზე ამხედრებულს, რომ ცხენოსანი

200 სასტიკ ბრძოლაში ტროელთ ლაშქარს წინ გავძლოლოდი.
არ დაუეჭვრე, მაგრამ სჯობდა, მიმეღო რჩევა.

მსურდა ცხენები დამეზოგა, ციხე-ქალაქში
არ მოჰკლებოდათ კვება რჩეულ საზრდოს ჩვეულებს.
ასევე ფეხით გავეშურე ილიონისკენ

205 მშვილდის იმედით, მაგრამ მშვილდი ვერ შემეწია!
ორ კეთილშობილ ბელადს ვსტყორცნე ბასრი ისრებით:

- ტიდევსის ძეს და ატრევსის ძეს, ორივე დავჭერი,
სისხლი ვადინე, მაგრამ უფრო დავბოღმე მხოლოდ.
ვხედავ, უკუღმართ ბედზე მოვხსენ დედაბოძიდან
210 მშვილდი, როდესაც გადავწყვიტე ილიონისკენ
სპას გავძლოლოდი საამებლად გმირი ჰექტორის.
თუ კვლავ მელირსა დაბრუნება, თუ კვლავ ვიხილავ
მამულს და ცოლშვილს და დიდებულ სასახლეს ჩემსას,
დაე მაშინვე უცხო მტერმა მომხიბოს თავი,
215 თუ მშვილდ-ისარი ცეცხლს არ მიგცე. თუ ნამსხვრევებად
სულ არ ვაქციო: მეგზურობა ვერ გამიწია!“
ტროელთ ბელადმა ენეასმა მოყმეს მიუგო:
„ასე ნუ იტყვი! თუმც ვერაფერს მივალწევთ მართლაც,
სანამ პირისპირ მას ცხენდაცხენ არ მივეჭრებით,
220 მხოლოდღა მაშინ იარაღით გამოვცდით მოყმეს.
მომყევი, ეტლზე შემომიდექ, ნახავ ახლავ
ტროსის რაშები მინდორ-ველზე როგორ მიქრიან
ფრთაშესხმულები შეტევის თუ უკუქცევის დროს.
გავგაქროლებენ ბობოქარი ისევ ქალაქში.
225 თუ დიომედეს კვლავ არგუნებს კრონიდი ძლევის.
მომყევ, ხელთ იპყარ მათრახი და სადავეები,
მე კი ეტლს დავთმოვ, რომ პირისპირ შევხვდე მეომარს,
ან შენ შეები, ხოლო ცხენებს მე დავიუბრებ!“
გმირს უპასუხა ლიკონის ძემ მშვენიერმა:
230 „ენეას, თვითონ შენა მართე შენი ცხენები,
ეტლს უფრო მარჯვედ, უფრო მარდად გააქროლებენ,
როს ტიდევსის ძეს მივეჭრებით.
და თუ გვძლევს გმირი,
ფეხი დაეზმით, შეკრთებიან, ბრძოლის ასპარეზს
ვერც გააღწევენ, თუ ნაცნობი ხმა არ შეესმით.
235 ამ დროს დაგვესჩნის თავს ტიდიდი ძალგულოვანი,
ბოლოს მოგვიღებს და რაშებსაც თვით გაიტაცებს.
ანიტომ გვიჯობს, რომ შენ გეპყრას ეტლის სადავე,
იმავედროულად მე მტერს ვტყორცნი ოროლს წამახულს“.
- ასე ისურვეს, ორივე დადგა მოხატულ ეტლზე,
240 ტიდევსის ძისკენ გააჰენეს რაშნი ფეხმარდნი.

- შენიშნა გმირნი სთენელოსმა, კაპანევსის ძემ
და ტიდევსის ძეს მიაგება ფრთიანი სიტყვა:
„ტიდევსის ძეო დიომედევ, სულზე უტკბესო!
ვხედავ ვაუკაცებს, შენთან ბრძოლას მოესწრაფვიან,
245 ძალაუღლენი.
ერთს, მოისარს, მამაც პანდაროსს
ეამაყება, რომ შვილია ლიკონისა,
მეორე გახლავს ენეასი, ანქისეს ვაჟი.
თავს მის ძედ თვლის და აფროდიტე ეგულვის დედად.
ეტლით გავჭუსლოთ, რა ჯანია ზომას არ ასცდე,
250 მეწინავეთა წინ ნუ წახვალ, ერიდე სიკვდილს“.
- მრისხანედ უთხრა დიომედეს ძალგულოვანმა:
„სიტყვა არ დაძრა გაქცევაზე! ვერ დამარწმუნებ,
ბრძოლის ველიდან არ სჩვევია ჩემს ჯილავს ლტოლვა,
ანდა მიძალვა: ჯერაც მომდგამს ძალა ზვიადი!
255 არც მინდა ეტლი, როგორც მხედავ, ასე ფეხდაფეხ
მივალ, პალასი არ მიბრძანებს შიშით: ვთრთოდე.
ველარ იხსნიან სვედავსებულთ მარდი ცხენები,
ხელიდან ველარ გამისხლტება, ახლავ ერთ-ერთი
გინდ დაიმალოს. ამასა გთხოვ, გულს ჩაიმარხე:
260 თუკი დიდებას მომანიჭებს ბრძენი ათენა,
და ვძლევ ორთავეს, აქ დააბი მარდი ცხენები,
მტკიცედ მოზიდე სადავენი ეტლის კაუჭებს.
არ დაგავიწყდეს, რომ ენეასს წაჰგვარო რაში.
და თორწმშვინიერ აქაველთა ბანაკში გყავდეს.
265 შორს მოგუგუნე ზევსმა მისცა ამ ჯიშის ცხენი
ნორჩ განიმედის საფასურად ტროსის ვაჟიშვილს.
მზის და ეოსის სავანეში არ ჰყავთ ბადალი
რაშებს.
ანქისეს, ხალხთ მეუფეს, მიუჩენია
მათთვის ჭაყები, არც იცოდა ლაომედონტმა.
270 ამ ჯიშის ცხენი შეეძინა ანქისეს ეჭვსი,
ოთხი საკუთრად გამოზარდა საჩინბოში,
შიშის ზომგვრელი ორი ცხენიც მისცა ენეასს.
თუ ხელთ ჩავიგდეთ, ხომ უდიდეს სახელს მოვიხვევთ!“

ოდეს გმირები ბჭობდნენ, სწრაფად ჩამოუქროლეს
275 მტრებმა,

ფიცს რაშებს ტროელები მოაგელეებდნენ.
თავდაპირველად ლიკაონის ვაჟმა შეჰყვილა:

„ტიდევსის ძეო, სიმაძაცით სახელგანთქმულო!
თუმც ფრთაშესხმული მწარე ისრით ვერ დაგაჩოქე,
შუბით გამოგცდი, ვინძლო ზუსტი მქონდეს მიზანი!“

280 თქვა და გასტყორცნა გმირმა შუბი გრძელჩრდილიანი,
ფარს განუწონა, ფარი გაჭრა ბასრმა სპილენძმა
და გმირის აბჯარს შეეხეთქა რვალი ხმაურით.

გახარებულმა მყის შესძახა ლიკაონის ძემ:

„მოგხვდა! ო, ვესავ, დიდხანს შენი კენესა არ გასტანს!

285 ბოლოს ხომ მაინც მომანიჭე სახელ-დიდება!“

უმალ მიუგო დიომედემ კეთილშობილმა:

„ამოდ მტყორცნე, ო, მოტყუვდი! მაგრამ ჩვენ ალბათ
ვერ მოვისვენებთ, სანამ ერთ-ერთს ბედად არ ხვდება
სისხლით გააძღოს არეს, ომით გაუძღომელი!“

290 ეს თქვა თუ არა, შუბი სტყორცნა, ხოლო ათენამ
მიმართა რვალი თვალბშუა,

კბილებს რომ გასცდა,

ენა გაფლითა, ცხვირიც გაჭრა სასტიკმა რვალმა,
შუბის ბუნიკი გაეჩხირა მოყმეს ნიკაპში.

ეტლიდან მიწას დაენარცხა ელვარე ჯავშნის

295 საზარ გრუხუნით.

შედრკნენ ტროსის მარდი ცხენები,
მოყმეს სული და ძლიერება გამოეცალა.

ფარ-შუბოსანმა ენეასმა ეტლი დატოვა:

ვაი-თუ მტრებმა მომტაცონო მოკლულის გვამი.

გვერდით დაუდგა, როგორც ლომი ძალაზვიადი,

300 შუბი შემართა, მრგვალი ფარი იმარჯვა გმირმა,
მტერს ახლოს მოსულს უქადოდა სულის ამოხდას
საზარ ყიჟინით.

მაგრამ ამ დროს ტიდევსის ვაჟმა

ლოდს უზარმაზარს ხელი სტაცა, ორი კაციც რომ
დღეს ძვრას ვერ უზამს. მან კი მარტომ შემოიჭინა

305 და გმირს ბარძაყზე შეახეთქა, ზედ მენჯის ძვალთან,
რომელსაც ჰქვია მენჯის ფოსო. სულ დაამსხვრია
ქვამ ძვალი იგი და გადაჭრა ბარძაყის ძარღვიც,
გადაატყავა, განგმირული მუხლზე დაეცა,
ძლიერი ხელი წინ უღონოდ დაუშვა გმირმა,

310 მიწას დაემხო.

თვალთ წყვილიადი გადაეფარა.

არ ასცდებოდა აღსასრული მეფე ენეასს,

რომ აფროდიტეს, ზევსის ასულს, არ შეენიშნა.

დედამ, ვინც შობა ანქისესგან, ლამაზ მწყემსისგან,
საყვარელ პირმშოს-მოაფარა თეთრი ხელები,

315 წინ გაუშალა მოსასახამი შუქმოელვარე,
მტრისგან დაიხსნა, რომელიმე დანაელ მხედარს
რვალთ რომ გული არ გაეპო ენეასისთვის.

ასე გაიხმო კვიპროსელმა ბრძოლიდან შვილი.

ამ დროს ახსოვდა დარიგება კაპანევსის ძეს,

320 ხმამოგუგუნე დიომედემ რომ მისცა ძმობილს.

ფლოქეებთქარუნა ცხენნი ბრძოლის ველს მოაშორა,
სადავეები მყის მოჭიმა ეტლის კავებზე.

ცხენნი გადენა ენეასის, იქ, სად რაზმები

იდგნენ საბარკულშიშვენიერი აქიველების.

325 მყის დეიბოლოსს, უსაყვარლესს ტოლფერთა შორის,
სულით და გრძნობით უახლოესს მან დაავალა
ხომალდებისკენ გაეღალა, თვით კი უშიშრად
ეტლზე ამხედრდა, ხელი ჰკიდა ელვარე აღცირს
და ტიდიდს მიჰყვა მოთქარუნე მარდი ცხენებით.

330 ის კი კვიპროსელს კვლავ მისდევდა საზარი შუბით,
რაკი უწყოდა, რომ ქალღმერთი არ ეკუთვნოდა
ომის აღმძვრელი ქალღმერთების ძალშეუვალ დასს,
როგორც ათენა ან ენიო კოშკთა მნგრეველი.

მისწვდა თუ არა, ბრბოთა შორის გზის გამკვალავი,

335 შუბი შემართა ტიდევსის ძემ დიდსულოვანმა,

ძალუმად სტყორცნა და მტევანთან ქათქათა ხელი

გაკენწლა.

- მყისვე გააღწია შუბის ბუნემა
ქარიტთა ნაქსოვ ამბროსიულ სამოსს ქალღმერთის
და ხელის ნებთან ამოჩქეფა უკვდავმა სისხლმა,
340 დღენეტარ ღმერთებს რომ სდით ხოლმე, ოლიმპიელებს.
ისინი პურს არ მიირთმევდნენ, არც ყურძნის მტევანს,
მათ სხვა სისხლი აქვთ, უკვდავებიც იმიტომ ჰქვიათ.
მწარედ შეჰკივლა, გაუფარდა ხელიდან შვილი.
მსწრაფლ შეეშველა აპოლონი, ყრმა აიტაცა,
345 ღრუბლით დაფარა, რომელიმე დანაელს ვინძლო
არ განეგმირა რვალით, სული არ ამოერთვა.

- მაშინ მრისხანედ დიომედემ შესძახა ქალღმერთს:
„ზეგსის ასულო, ომს დაეხსენ და მიიმალე!
არ კმარა განა სუსტ ქალებს რომ შეაცდენ ხოლმე?
350 თუ კვლავ გაბედავ გაერიო მებრძოლთა შორის,
მჯერა, ხსენებაც თავზარს დაგცემს შერკინებისა!“

განშორდა ღმერთი დაბნეული, დარდმორეული.
ირისმა ბრბოდან გაიყვანა.

- ტანჯვას ღვთაება
სულ მიეზნოდა, დაცაეჭვნო მშვენება მისი.
355 ბრძოლის გნიასში შეამჩნია ღმერთი არესი,
მის შუბს და მერანს გარს წყვედიადი შემოხვეოდა,
ძმის წინ მუხლებზე დაემხო და გულამოხვინჩვით
ეტლსა და ცხენებს სთხოვდა ოქროსმოსართავიანს.
„ძმავე საყვარელო! მომაშველე სწრაფად ცხენები,
360 ვინძლო ოლიმპოს მივალწიო, უკვდავთ საცხოვრისს,
ჭრილობა მტანჯავს საშინელი, დამჭრა მოკვდავმა
ტიდიდმა, ის ხომ თვით მამა ზევსს შეერკინება!“
არესმა მისცა ცხენნი ოქროს ავჯანდიანნი.
ეტლზე ავიდა გულმწუხარე, ირისიც აპყვა,
365 მტკიცედ ეჭირა სადავენი ღვთაებას ხელში,
შოლტი უტყუნა და მორჩილად გაფრინდნენ რაშნი.
მსწრაფლ მივალწიეს ოლიმპოს თხემს, ღმერთთა
საცხოვრისს.

ირისს ფერხთ ქარი შედგომოდა,

- შედგა ღმერთქალი,
ცხენნი გამოხსნა, ამბროსია და საზრდო მისცა.
370 ხოლო კიპრისი მყის დაემხო დედის მუხლებთან,
დიონემ გულში ჩაიხუტა ტურფა ასული,
ნაზად ეფერა და მიმართა ალერსიანად:
„ვინ გიმტრო, შვილო, რომელ უგნურ ზეციერს სურდა
შენი ცრემლები, თითქოს ავი რამ ჩაგედინოს?“

- 375 ამოიოხრა აფროდიტემ, ღმერთმა ღიმილის:
„ძალგულოვანმა დიომედემ, დამჭრა, ტიდიდმა,
ბრძოლის ველიდან ენეასი როცა გამყავდა,
ძე სანუკვარი და ყველაზე უსაყვარლესი.
განა ტროელთა და აქაველთ ბრძოლა მძვინვარებს,
380 ახლა დანაელთ თვით ღმერთებზე აღმართეს ხელი!“

- ქალღმერთს დიონემ უპასუხა სახელგანთქმულმა:
„გამხნევედი, შვილო საყვარელო, თუნდაც გიმძიმდეს,
ოლიმპოს მკვიდრებს ბევრი ტანჯვა გამოგვიცდია
კაცთაგან, ოდეს ღმერთნი ერთუროს ვუგებდით მახეს.
385 ასე შებოჭეს ოტოსმა და ეფიალტესმა
არესი, ორმა მამაცმა ძემ ალოესისა.
ღმერთი ცამეტი თვე სპილენძის დილეგში ეგდო,
ვერც დაიხსნიდა თავსა ბრძოლით გაუმაძღარი,
ერიზოიას პირმშვენიერს, მათს დედინაცვალს,
390 რომ ჰერმესისთვის არ გაჩნდო საქმე ფარული.
მან იხსნა არეს, ბორკილებით ძლეული ღმერთი.
ჰერაც ასევე დაიტანჯა, ამფიტრიონის
ძემ როს ძუძუში გაუყარა მწარე ისარი.
ქალღმერთს ტკივილის დაამება აღარ ელირსა!
395 თვით აიდესიც, ღმერთთა შორის უსასტიკესი,
ისრით იმავე კაცმა დაჭრა, ზევსის შობილმა,
ზედ კარიბჭესთან, მკვდართა გვერდით აგემა ტანჯვა.
ზეგსის სამკვიდროს, ოლიმპოს თხემს ეწვია ღმერთი,
გულდარდიანი, დატანჯული, ავბედით ისარს
400 ბეჭი გაეპო, აიდესის სული შეეძრა.

დაჭრილს პეანმა გაუყუჩა ტკივილი წამლით,
 მალე განკურნა არაშვილი წუთისოფლისა.
 ავთა საქმეთა საზარკმედი მშვილდით უშიშრად
 შეურაცხყოფდა უკვდავ ღმერთებს, ოლიმპოს
 მფლობელთ!

- 405 შენს წინააღმდეგ აღამხედრა ათენამ გმირი.
 უგნური კაცი! არ კი უწყის ტიდევსის შვილმა,
 რომ ვინც ღმერთებზე ხელს აღმართავს, დღეს
 მოისწრაფებს.

- შვილებს კალთაში ვერ ჩაისვამს, ვერ უხმობს მამად
 ბრძოლის ველიდან დაბრუნებულს მხოლოდშობილი.
 410 დაე ტიდიდი ჩაუფიქრდეს; თუღც ძალა მოსდგამს,
 სხვასაც, მასზე მძლავრს. შენთან შებმა როდი შერჩება!
 ეგიალეა, ადრესტოსის ბრძენი ასული,
 ძილში იკივლებს. შინაუბრებს ფეხზე წამოჰყრის,
 გულდასერილი ახალგაზრდა ქმარზე წუხილით,
 415 ერთგული ცოლი ცხენთა მხედველ დიომედესა.
 ასე უთხრა და შვილს მოსწმინდა უკვდავი სისხლი.
 ხელი მოუტრა. დაუამდა ტკივილი მწარე.
 ამ დროს ათენა და თვით ჰერა ყოვლის მხედველი
 ღვარძლიან სიტყვით აღვიძებდნენ რისხვას კრონიდის,
 420 თავდაპირველად თვალმცეცხლია ათენამ უთხრა:
 „ზევსო, მამაო, მოთხარ, ხომ არ გამირისხდები?
 აქაველ ასულს კვიპროსელი, გგონებ, აცდენდა,
 რომ კვლავ მის რჩეულ ტროელ ვაჟკაცს ნდობოდა ქალი.
 და, იქნებ, როცა მიეფერა მდიდრულ სამოსზე,
 425 ოქროს სარტყელმა გაუკაწრა ნაზი ხელები?“

- ასე თქვა. ღიმი მოეფინა ღმერთთა მეუფეს.
 მოიხმო ოქრო-აფროდიტე და ტკბილად უთხრა:
 „შენ არ შეგშვენის, შვილო ჩემო, ომის გუგუნი.
 მიხედვე ვნებამორეული ტრფიალის აღმურს,
 430 ბრძოლის სადავე ათენას და არესს დაუთმე.“
 ასე მიმართეს ოლიმპოზე ერთურთს ღმერთებმა.
 ამ დროს ენეასს თავს დაესხა გმირი ტიდიდი,
 თუმცა უწყოდა, რომ სწყალობდა ყრმას აპოლონი,

- თვით დიად ღმერთსაც არ შეუდრკა, სურვილი სწევადა
 435 მოყმის მოსპობის და მის აბჯრის დაუფლებისა.
 სამგზის მიეჭრა აღგზნებული, სამგზის შემართა
 ძლიერმა ღმერთმა აპოლონმა მეომრის ფარი,
 როცა მეოთხედ მიეძალა, ვით დაიმონი,
 მრისხანედ უთხრა აპოლონმა ისრის მტყორცნელმა:
 440 „გონს მოდი, შესდექ! არ გაივლო გულში ფიქრადაც,
 ღმერთს გაუტოლდე! არასოდეს დაემსგავსება
 ქვემერთევე კაცთა ჯილაგს მოდგმა უკვდავ ღმერთების!“

- ასე უბრძანა. შორიახლოს შედგა ტიდიდი,
 შორსმოისარი აპოლონის რისხვით შემდრკალი.
 445 ღმერთმა ჰაბუკი ენეასი ბრბოს გააჩიდა
 და პერგამოსის თხემზე დასვა თავის ტაძარში.
 იქ მოყმეს ლეტო და არტემის — ისრის მტყორცნელი
 კვლავ უბრუნებდნენ ძალასა და მშვენიერებას.

- შექმნა ვერცხლისფერმშვილდოსანმა აპოლონ ღმერთმა
 450 ამ დროს აბჯროსან ენეასის ცოცხალი ხატი.
 მის ახლოს ტროელთ და აქაველთ სპა აირია,
 ხარის ტყავს, მკერდზე გადაჰიმულს, აპოზდნენ გმირნი,
 დიდთა თუ მცირე ფართა ბრწყინვა თვალეზსა ჭრიდა.
 შმაგ არესს უთხრა სხივოსანმა აპოლონ ღმერთმა:
 455 „არეს, ო, არეს! კაცთა მჟღეტო, ბჭეთა მნგრეველო!
 განა არ გინდა გაიყვანო ბრძოლის ველიდან
 მოყმე, რომელიც თვით მამა ზევსს არ შეუდრკება?
 ჯერ ხელში დაჭრა კვიპროსელი შუბით და შემდეგ
 მე შემეგება საშინელი, ვით დაიმონი!“
 460 ასე უთხრა და პერგამოსის თხემზე დაბრუნდა.
 ხოლო არესი გაეშურა ტროელთ საშველად,
 თრაკიელთ მეფის აკამანტის სახე მიიღო,
 პრიამოსის ძეთ, ზევსის შობილთ შეჰყივლა ღმერთმა:
 „ზევსის შობილი პრიამოსის ძენო სვიანო!
 465 დიდხანს გსურთ ჟლეტა შეარჩინოთ აქაველთ ლაშქარს?
 თუ უცდით, სანამ კარიბჭესთან მოიჭრებიან?
 ღვთიურ ჰექტორის დარი კაცი უკვე დაეცა —

ამაყი მოყმე ენეასი, ანქისეს ვაჟი!

შევებათ, ბრძოლის ქარცეცხლიდან დავისნათ მოძმე!“

470 ასე თქვა. მეგრძოლთ კვლავ შემატა ძალგულოვნება.

ჰექტორს მიმართა სარპედონმა მაშინ ვედრებით:

„გმირო, რა იქნა საამაყო სიმტკიცე შენი?

მოკავშირეთა სპაც არ გსურდა, ამბობდი, ქალაქს
მარტოც დავიცავ, ძმა-სიძეთა ძალაც მყოფნისო.

475 აბა, მითხარი, სად არიან? ვერც ერთს ვერ ვხედავ!

ომს გაუბრძიან, ვით ძალები ლომს გაშმაგებულს.

ჩვენ კი თავს ვსწირავთ, დახმარებაც ამასა ჰქვია!

შორიდან მოვედ მოკავშირედ, შენდა შემხიდედ,

შორს მეგულება ლიცია და ქსანთოს-მდინარე,

480 ცოლი იქ მივის საყვარელი, პატარა პირმშო,

განძი დიდძალი, უპოვარს რომ სიხარბეს მოჰგვრის.

მაგრამ ლიკიელთ წამოგყევი, ახლაც მზადა ვარ

შევება ვაჟკაცს, თუმც აქ არა მამადია რა,

რომ ან წამგვარონ ან წამართვან აქაველებმა.

485 შენ კი არც იძვრი, მხედრობასაც არ მოუწოდებ,

რომ მტკიცედ იდგნენ და ცოლშვილი დაიცვან მედგრად.

ვინძლო არა გხვდეს მახე ყოვლის შემამთხვეველი,

შენც, შენიანნიც მტერს არ ერგოთ ტყვედ და ნადავლად!

მაღე თქვენს მჭიდროდ დასახლებულ ქალაქს მოსპობენ!

490 ახლა ეს ფიქრი უნდა გქონდეს დღითა და ღამით,

ეაჯებოდე მოკავშირეთ, შორიელ მეფეთ,

დაეხსნან ქადილს და ალიესონ ბრძოლის წადილით!“

თქვა სარპედონმა და გაკენწლა ჰექტორის გული.

აბჯარასხმული დაქვეითდა გმირი ეტლიდან.

495 შუბი შემართა, დაიარა სწრაფად ლაშქარი,

გული აღაგზნო მეომართა, გაჩაღდა ბრძოლა.

შემოუბრუნდნენ კვლავ აქაველთ ტროელთა სპანი.

არგიველები შემჭიდროვდნენ, როდი შემდრკალან.

გეგონებოდათ, ბრეს ფანტაგისო კალოზე ქარი,

500 ალოობაზე მოსულაო ოქროსთმიანი

დემეტრე, ქარის სუნთქვით ხორბალს აცილებს ბრ. ელოს

და თეთრად ველზე მიმოფენსო... სწორედ ასევე

თავით ფეხამდე აქაველნი გათეთრებულან:

ცას სპილენძისფერს ცხენთა ფლოქვით მოედო მტვერი,

505 როს მისაქციელს მიაღწიეს.

ეტლებს მხედრები

ზედ ახეთქებდნენ მტრებს, სადავეს მართავდნენ მტკიცედ.

ბნელი მოჰფინა ველს არესმა, ტროელთა შემწემა,

მათ შორის მსრბოლი აპოლონის მიენდო ნებას —

ოქროსისირიან ფოიბოსის, ვინც დაავალა

510 ტროელთ შემწევნა, დანაელთა მძლავრი ჭომაგი

ათენა რაკი დაიგულა სხვაგან წასული.

თვით ენეასი გამოიხმო მაღალ ტაძრიდან,

და განამტკიცა ხალხთა მწყემსის მკერდი მამაცი.

დადგა ენეას სპათა შორის კვლავ დიდებული,

515 ყველას ეამა, როს იხილეს გმირი უგნებლად,

მაგრამ შეკითხვა ვერვინ მისცა, სხვა დარდი ჰქონდათ,

სხვას რასმე ვერცხლისმშვილდოსანი აიძულებდა,

კაცთა მმუსვრელი არესი და შმაგი ერისი.

ამ დროს ორივე აიანტი, მძლე დიომედე

520 და ოდისეესი ბრძოლის ეინით სპას აღაგზნებდნენ,

მაგრამ თვითონაც ტროელთ შიში არ ჰქონდა ლაშქარს.

ურყევად იდგნენ და ელოდნენ, ვით ღრუბლის ქელა,

უქარო ღღეს რომ წამოქუფრავს მთაზე კრონიდი.

წევს ჩაშავებულ-ჩაყამული, სანამდის სძინავს

525 ქარ-ბორეასს და სხვა ქარიშხალს, რომელთა ბაგე

მძლავრი შებერვით ცაზე ღრუბლებს წამოშლის ხოლმე.

ასე ელოდნენ გულუშიშრად ტროელთ მოყმენი,

ხოლო ატრიდი ამხნევებდა დანაელთ ლაშქარს:

„იყავით მხნენი, აღამალლეთ სული მედგარი,

530 მეგრძოლს რცხვენოდეს ბრძოლის ველზე თანამებრძოლის,

ვინც გრძნობს ამ სირცხვილს, უფრო მეტად ის

გადარჩება,

ხოლო ლტოლვილი ვერც ხსნას ჰპოვებს და ვერც

დიდებას!“

თქვა და მყის შუბი მეწინავე ვაჟკაცსა სტყორცნა —

მამაც მეგობარს ენეასის, მძლე დეიკოონტს,

- 535 პერგასიდს; ტროელთ პრიამოსის ძეთა შორისაც
არ ერჩეოდათ, ისე ომში უწევდა გული.
ფარში უწონა შუბი გმირმა აგამემნონმა,
ფარმა კი ველარ შეაჩერა ბასრი სპილენძი,
სარტყელსაც გასცდა და ჩაიფლო მუცელში შუბი,
540 მიწას დაასკდა, ავრუხუნდა მოყმის აბჯარი.
დასცა დანაელთ გმირნი მაშინ მძლე ენეასმა —
დიოკლეს ძენი კრეთონი და ორსილოქოსი.
მათი მშობელი იყო ფერეს მკვიდრი მდიდარი,
გვარი მოსდგამდა ალფეიოს-მდინარისაგან,
545 რომლის ნაკადი პილიონის მიწას ჩაუდის.
მან შვა მრავალთა მოყმეთ მეფე ორსილოქოსი.
ორსილოქოსმა შვა დიოკლეს დიდსულოვანი,
ხოლო დიოკლესს შეეძინა ტყუპი ვაჟები —
ორსილოქოსი და კრეთონი ბრძოლანაცადნი,
550 ორივე ვაჟკაცი, მოწიფული, შავფერდა გემით
არგიველთ მოჰყვნენ ცხენმრავალი ტროის მხარეში,
ატრევსის ძეებს — აგამემნონს და მენელაოსს;
სახელს ეძებდნენ, საგლოველი სიკვდილი ჰპოვეს.
ვით ლომნი ორნი მალალი მთის ქედზე ნახარდნი,
555 ძუ ლომის ძუძუ უღრან ტყეში რომ უწოვიათ,
ცხვრებს იტაცებენ, დეკეულებს რქამორკალულებს
და კარ-მიდამოს კაცთ უქცევენ, სანამ თვითონაც
კაცთა ხელითვე ნატყორცნ რვალთ დაეცემიან, —
ასე ძლეულნი ენეასის მტკიცე მარჯვენით
560 მიწას დაასკდნენ ძმები მალალ ფიჭვთა სადარნი.
ალშფოთდა მაშინ ატრევსის ძე მენელაოსი,
მეწინავეებს გამოეყო რვალთ მოსილი,
შუბი შემართა, ალაგზნებდა მის სულს არესი
ფარული აზრით: ვინძლო სძლიოს ენეასმაო.
565 მაგრამ შენიშნა ნესტორის ძემ ანტილოქოსმა
და თვით გაიჭრა, რომ ხალხთა მწყემსს, მტრის
ბოროტებით
რისხვად ანთებულს, სპათა მძიმე შრომის ნაყოფი
არ წახდინა.
ამ დროს გმირნი შუბმოღერებით

- ერთურთს უქადდნენ შერკინების ყინით ალესილნი.
570 გვერდით დაუდგა ანტილოქოს ატრიდს და თუმცა
მგზნებარე იყო ენეასი, ველარ თავს იღვა
ერთიმეორის ღირს ორ მაშაც მოყმესთან ბრძოლა.
მათ კი მოკლულნი გაათრიეს თავის რაზმებთან,
მწუხარე მოძმეთ მისცეს გვამნი სვეუბედურთა.
575 თვითონ დაბრუნდნენ, მეწინავეთ შორის იბრძოდნენ.

დასცეს არესის მსგავსი მოყმე პილაიმენეს,
პაფლაგონიელ ფარისმფლობელ ვაჟკაცთა მეფე.
იგი განგმირა შუბოსანმა მენელაოსმა,
ყელში აძგერა წინამდგომელს ბასრი ოროლი.
580 ანტილოქოსმა მყის მეეტლე მიდონიც მოკლა
ატიმნიადი, როცა იგი ცხენს აბრუნებდა.
იდაყვზე მოხვდა ქვა, ალვირი სპილოსძვლიანი
და მოელვარე გაუვარდა, მტვერში დაეცა,
ანტილოქოსმა ხმალი ჩასცხო ყრმას საფეთქელში,
585 ამოიგმინა მან, მშვენიერ ეტლის ძარადან
ძირს გადმოეშვა თავდაყირა. მხრებით ჩაემხო
ერთხანს ქვიშაში, სანამ ცხენმა არ გაჰკრა გვერდი
და გააგორა; ანტილოქოს ცხენს სცემდა მათრახს
და ეტლს არგიველთ ლაშქრისაკენ მიაქროლებდა.

590 ჰექტორმა გმირნი რა შენიშნა, შმაგი ყიყინით
მყის გამოიჭრა და თან მოჰყვნენ ტროელთ ფალანგნი,
წინ მოუძლოდნენ არესი და მძლავრი ენიო,
გუნდი და გუნდი მეომართა მოჰყვა ფიცხელი.
მტკიცე მარჯვენით ღმერთი არეს შუბს იღერებდა,
595 ხან წინ გაუსწრო ჰექტორს, ხან კი მიჰყვა კვალდაკვალ.

ღმერთი რომ ნახა, დიომედე შეკრთა დიადი.
ვით მგზავრი, ფართო ველ-მინდორზე გზას აცდენილი,
უცაბედად რომ წააწყდება ნაკადს ქაფიანს,
ზღვაში შევარდნილს, შეკრთება და უკან დაიხვეს,
600 ასე ტიდიდიც უკუმიდგა და სპას შესძახა:
„ძმანო, რად გვიკვირს, რომ ჰექტორი ზუზმოელვარე

ჯახდა პირველი შუბოსანი და მძლე მებრძოლი?
 მიწყივ ღვთაება თან დაჰყვება, სიკვდილს აცილებს!
 ახლაც გვერდით ჰყავს, კაცის სახით — ღმერთი არესი!
 605 მტერთან პირისპირ მიმართულნო, უკუმიდევით,
 უკვდავ ღმერთებთან შერკინება არვინ გაბედოს!“

ასე თქვა, მაგრამ მსწრაფლ მოიჭრნენ სპანი ტროელთა.
 ჰექტორმა დასცა ორი მოყმე, ომში ნაცადი:
 ერთ ეტლში მყოფნი მენესთევსი და არქიალოს.
 610 ამას როგორც კი თვალი მოჰკრა ტელამონიდმა,
 იქავე გაჩნდა და ელვარე ოროლი სტყორცნა,
 დასცა ამფიოს სელაგიდი; შორს, პაისოში
 ვრცელი ველ-მინდვრის და დიდძალი განძის მფლობელი.
 ბედს პრიამოსის დასაცავად წამოჰყოლია.
 615 სარტყელში მოხვდა აიანტის შუბი მემომარს
 და შიგნულში გაეჩხირა გრძელჩრდილიანი.
 ზათქით დაეცა. მოირბინა ყრუამ ღვაწლისამძლე,
 რომ აეყარა საჭურველი, მაგრამ ტროელნი
 ოროლს სტყორცნიდნენ, ბევრი შუბი ისხლიტა ფარმა.
 620 ტერფით დააწვა გვამს, ბოძალი მოკლულს მოძალემ
 მყის ამოგლიჯა, ვერ აართვა აბჯარ-ბექთარი
 ოლონდ მხრებიდან, დაუშინეს ისარი მტრებმა.
 ზვიად ტროელთა ალყის შიში გმირს შეეპარა:
 ბევრნიც იყვნენ და ძლიერებიც ხმალ-შუბოსანნი.
 625 თუმც მძლავრიც იყო, ღიდიც იყო, სახელოვანიც,
 მაინც უკუდგა უფრო ღიდი ძალით ძლეულნი.

ასე შეიბნენ აბჯროსანნი ფიცხელ ბრძოლაში.
 ტლეპოლემოსი ჰერაკლიდი, ვეება, მძლავრი
 ბოროტმა ბედმა შეახვედრა მამაც სარპედონს.
 630 ოდნავ უკუდგნენ გმირნი, ერთუთოს როს შეეჩხენენ —
 ღრუბელთმარეკი ზევსის ძე და ზევსის ბაღიში.
 ასე მიმართა მტერს პირველად ტლეპოლემოსმა:
 „ლიკიის მეფე სარპედონო! ნეტავ შენ რა გრჯის,
 აქ რომ შიშით თრთი, უმეცარო ბრძოლის ველისა?
 635 ტყუის, ვინც გაქებს და გადიდებს ზევსის შვილობით.

ახლოს ვერ მიხვალ იმ გმირებთან, ვინც ზევსმა შობა
 უხსოვარ დროს და უუძველეს ვაჟკაცთა შორის.
 ამბობენ, ძალა შესაშური ჰქონდა ჰერაკლეს
 იმ დროს, მამაჩემს, კადნიერს და ლომგულ მემომარს.
 640 აქ მოსულს სურდა წაეგვარა ლაომედონტის
 რაშნი, სპა ახლდა ექესი გემით, რაზმი მცირედი.
 ტროა დაღეწა, შარა-შუკა ქმნა უკაცური!
 შენ კი, ჯაბანო, სიკვდილისკენ მიუძღვი ლაშქარს.
 ვგონებ, ტროელთა ტომის მცველად ვერ გამოდგები,
 645 ამაოდ მოხვედ ლიკიიდან.

ასჯერ ძლიერიც
 რომ იყო, ჩემგან ჰადესის ბჭეს ეწვევი მკვდარი!“

ლიკიის მეფემ სარპედონმა უმაღ მიუგო:
 „ტლეპოლემოსო! ვინც დაღეწა ბჭე ილიონის,
 ლაომედონტის უგნურების გამო დაღეწა:
 650 კეთილისმყოფელს მეფემ სიტყვა უთხრა უშვერი,
 რაშნი არ მისცა, შორი გზიდან ამ მიზნით მოსულს.
 შენ კი წინასწარ ამას გეტყვი: შავ ბედს, სისხლისღვრას
 ველარ ასცდები, აეგები ჩემს შუბს, მარგუნებ
 ძლევა-დიდებას, სულს კი — ჰადესს, კვიცებით
 განთქმულს!“

655 ასე თქვა გმირმა.

მოიღერა იფნის ოროლი,
 ტლეპოლემოსმაც სტყორცნა შუბი, ბასრი სპილენძი
 მოსწყდა მათს ხელებს. სარპედონმა დასცა ლახვარი
 მტერს ყელში, გარეთ გაატანა მყის შუბისწვერმა.
 გადაეფარა გმირის თვალებს ლამის წყვედიადი.
 660 ტლეპოლემოსის შუბი ფერდში მოხვდა სარპედონს,
 ხორცი გაკვეთა, გაატანა, ძვალს მოხვდა წვერი,
 მაგრამ სიკვდილი ააცილა შვილს მამა ზევსმა.
 მყის სარპედონის მეგობრებმა მოიწადინეს
 სამშვიდობოზე გაეყვანათ გმირი მოწყლული.
 665 არვის მოსვლია ამ დროს ფიქრად, აეძრო შუბი,
 სწრაფად გასცლოდნენ ოლონდ ბრძოლას. ამ დღეში

იყვნენ,

როცა ცდილობდნენ აქაველნიც რვალმშენიერნი,
ტლეპოლემოსიც გაეფანათ სამშვიდობოზე
ბრძოლის ველიდან.

- თვალი მოჰკრა მას ოდისევსმა
670 სულდიდმა, გულმა მოყვარულმა მყის რეჩხი უყო,
და ორ აზრს შუა მერყეობდა სულით და გონით:
რა ექნა, ზევსის ძეს დასხმოდა, თუ სხვა ლიკიელთ
და მრავალთათვის ამოერთვა სპილენძით სული?
მაგრამ არა მას, გმირ ოდისევსს, ეწერა ბედად
675 მეხთამცემელის, ზევსის შვილის ბრძოლაში მოკვლა.
ლიკიელთ მიმართ მიუტცია გული ათენამ.
კოირანოსი, ალასტორი, ქრომიოს დასცა,
ალკანდროსი და ჰალიოსი, შემდეგ ნოემონ
და პრიტანისი, მეტსაც სძლევედა გმირი ოდისევს,
680 რომ ჰექტორს — ჩაჩქანმოელვარეს არ შეენიშნა:
რაზმს გამოეყო მოკიაფე რვალთ მოსილი
და ზარდამცემი დანაელთა.

- მეგობარს შვებით
შეხვდა სარპედონ და მთრთოლვარე ხმით შეეგება:
„ნუ დამაგდებო დანაელთა ნადავლად, მისხენ,
685 ო, მეგობარო! და უკვე თქვენს ციხე-ქალაქში
დამთმოს სიცოცხლემ! ვხედავ, ბედად არ მიწერია
შინ მისულს ჩემი სანუკვარი ქვეყნის მიწაზე
რომ გავახარო მეუღლე და ძე უწლოვანი!“

- ეს მიიძახა, მაგრამ ჰექტორს არა უთქვამს რა,
690 არა ჰყოფნიდა მოთმინება, ბრძოლად გაიჭრა
არგიველთ მდევრად და მრავალთა სულთამხუთველად.
ხოლო სარპედონ ღვთაებრივი ველზე ჩამოსვეს
ეგიოზ ზევსის მშვენიერი წიფელის ძირას.
და მაშინ შუბი ამოაძრო მყის ბარძაყიდან
695 მისმა მამაცმა მეგობარმა, მძლე პელაგონმა.
სულმა დატოვა, დაუღამდა თვალნი სარპედონს.
კვლავ დასცდა კენესა, დაუქროლა ქარ-ბორეასმა
გამოაცოცხლა. სამშვინველით აევსო მკერდი.

- არგიველთ სპანი მედგრად დახვდნენ არესს და ჰექტორს,
700 მჭიდროდ შეკრულნი: არც გარბოდნენ ხომალდებისკენ,
არც წინ გაჭრილან. ნელა თმობდნენ ბრძოლის სარბიელს,
რა ესმათ, ტროელთ გვერდით თვითონ არესი დგასო.

- ვინ იყო პირველ, ანუ ბოლო, რომელთ აღხადა
ჰექტორმა ფარი და ბეჭთარი, ანუ არესმა?
705 უკვდავთ სადარი ტევთრანტი და გმირი ორესტი,
ტრექოსი, აინომაონტი ეტოლიელი,
ენოპოსის ძე ჰელენოსი, ორესბიოსი
ჰილეს მცხოვრები, სიმდიდრეზე დახარბებული.
კეფისის ტბასთან ჰქონდა სახლი, სად იყვნენ სხვანიც
710 ბეოტიელნი, ნაყოფიერ ყანის მფლობელნი.

- ეს რა იხილა მხრებქათქათა ქალღმერთმა ჰერამ —
მამაც არგიველთ ხოცვა-ჟლეტა შერკინებისას,
სწრაფად ათენას მიაგება ფრთიანი სიტყვა:
„ვაგლახ, ასულო უძლეველო ეგიოზ ზევსის!
715 მე და შენ სიტყვა მენელაოსს ვამცნეთ ამო —
ვითომ რაო და, ტროას დასცემ ქონგურებიანს,
შინაც მისვალო. ჩვენ კაცთამჟღეტ არესსა ვწყალობთ,
მაგრამ თვით გვმართებს ფიქრი ბრძოლის სიმამაცეზე!“

- თქვა და მას აჰყვა თვალმცეცხლია ღმერთი ათენა;
720 ჰერამ შეკაზმნა რაშნი ოქროსაფუანდიანნი,
ქალღმერთმა ძველთაძველი მოდგმის, კრონოსის შვილმა
და ეტლს მოარგო მორკალული სპილენძის თვლები
რვამანიანი, რკინის ლერძზე სწრაფად მბრუნავი
ფერსო ოქროსი, უყანგავი, სპილენძის სალტე
725 ზედ მორგებული, ხილვად ერთი რამ საოცარი.
მორგვი ვერცხლისა ელვარებდა მომრგვალებული,
ძარაც ვერცხლისა და ოქროსი, კაშკაშა ღვედით
იყო შეკრული, ორი კავი ზედ მოსდებოდა
მათ შუა ვერცხლის დიდი ხელნა იყო გაჩრილი.
730 ჰერამ გამართა ზედ უღელი, შიგვე გააბა

ოქროს სადავე და ხელთ იპყრა, უკვდავნი რაშნი
გამოაქროლა ალგზნებულმა ბრძოლის წყურვილით.

ამ დროს ათენამ, ეგიოხი ზევსის ასულმა,

მიატე პეპლოსი ტანთ გაიძრო, ნაყეც-ნაყეცად

735 დაბლა დაუშვა მის მიერვე ნაქსოვ-ნაკაზმი.

ნაცვლად აიღო მეხისმცემელ ზევსის ჯავშანი

და შემოსა ცრემლის მომგვრელ საბრძოლო აბჯრით.

მკერდთან მოიგდო აიგიდა ფოჩებიანი,

ზარდამცემი და შემოსილი საშინელებით:

740 შუღლით, მძლავრებით, ლტოლვით, დევნით, ერთად.

ყოველით

და გორგოს თავით, საზარელი ურჩხულის სახით —

უმრისხანესი სასწაული ეგიოხ ზევსის.

ჩაჩქანი ჰქონდა ოქროვანი, ოთხბალთიანი,

მოზარნიშული, ას ქალაქს რომ გადასწვდებოდა.

745 ასე ფიცხელი შედგა ეტლზე, შემართა შუბი

მძიმე, ძლიერი და იმ ლაშქრის დაცამლეწველი,

რომელსაც რისხვა წილად ხვდება ზევსის ასულის.

ჰერამ მათრახი ფეხმარდ რაშებს დასცხო, განახენეს

გრუხუნით ბჭენი ზეცათანი მყისვე ჰორებმა,

750 რომელთ ოლიმპოს და ცისკიდის დაცვა მიენდოთ,

ხან ღრუბელს შლიან, ხან შეკრავენ ცის კარიბჭესთან

ამ ბჭეთა გავლით გააქროლეს რაშნი ღმერთებმა.

მაღე იხილეს უკვდავთაგან შორს მყოფი ზევსი,

მარტო მჯდარიყო ბორცვებიან ოლიმპოს თხემზე.

755 ცხენი მოთოკა მხრებქათქათა ქალღმერთმა ჰერამ

და კრონოსის ძეს, ღრუბელთმარეკს ასე მიმართა:

„მამაო ზევსო! ნუთუ რისხვას არ გგერის არესი?

რამდენი გმირი და როგორი მოსპო და მოსრა —

მძლე აქაველი მოძალადემ!

მზარავს სილაღე

760 ვერცხლისმშვილდოსან აპოლონის და კეიპროსელის,

განუხჯელად რომ ეს უგნური ომში ჩააბეს.

ზევსო მამაო! ხომ არ მიწყენ, თუ არესს ბრძოლას

დავათმობინებ დარტყმით, იქნებ მძიმე დარტყმითაც?“

მყისვე მიუგო ჰერას ზევსმა ღრუბელთმარეკმა:

765 „დე, აუხედრდეს მას ათენა — ძალისმხმეველი,

მისი ალაგმვა უფრო კარგად მას ეხერხება“.

დაემორჩილა თეთრხელემა ქალღმერთი ჰერა,

რაშებს მათრახი დასცხო, ისევ გაფრინდნენ რაშნი,

ხომლიან ცას და მიწას შუა მოლივლივენი.

770 რამდენ სივრცესაც კაცის თვალი გაატანს ხოლმე,

როცა სერიდან გადასცქერის ზღვას ჩაშავებულს,

იმდენს ერთბაშად ქედზვიადნი ღმერთთა მერანნი

გადაივლიან, ტროას მივლენ, სად ერთ ნაკადად

შეერთებულა სიმოვის და სკამანდროსი.

775 იქ კი რაშები დააოკა ქალღმერთმა ჰერამ,

მოხსნა უღელი და მოჰფინა მრუშე ღრუბელი,

სიმოვისმა ამბროსია აგემა რაშებს.

ისე ჩქარობდნენ, ვით ქედნები მოფრთხილენი,

მსუბუქ რონინით არგიველთა სპას მიელტვოდნენ

780 მისაშველებლად და წაადგნენ ურიცხვ მეომარს

ცხენთა მტერფავი დიომედეს გარშემო შეყრილს.

დასად ეხვიენენ, ვით ლომები სისხლისმსმელები,

ან ვით ტახები მძლენი, ძნელად გასაფანტავნი.

და იქ ქალღმერთმა, მხრებქათქათა ჰერამ შესძახა,

785 სახე მიეღო რვალისხმიან მოყმის — სტენტორის,

რომლის ყივილი ორმოცდაათ კაცის ხმას ჰგავდა:

„სირცხვილი, სპანო უსუსურნო, თვალ-ტანად ბრგენო!

წინათ, ღმერთებრი აჭილევსი მტერს რომ ებრძოდა,

ტროელნი ვერც კი სცილდებოდნენ ტროის კარიბჭეს,

790 თრთოდნენ პელიდის ულმოზელი შუბის წინაშე!

დღეს კი იბრძვიან ხომალდთა წინ, შორს გალავნიდან!“

თქვა და ალაგზნო სიმამაცე და ძალა სპათა.

ტიდილთან მიდის თვალმცეცხლია ღმერთი — ათენა,

ხედავს, რომ ეტლთან ახლოსა დგას მეფე, ჭრილობას

795 იგრილებს, გმირმა პანდაროსმა რომ მიიყენა.

ოფლი წურწურით დასდის ღვედზე, რომლითაც ფარი

უპყრია მოყმეს. უშეშდება ხელი, ღვედს ასწევს

და სისხლიანი ჭრილობიდან სისხლს იწმენდს ხოლმე.

- გადაიხარა ცხენებისკენ და უთხრა ღმერთმა:
- 800 „ასეთ ვაჟიშვილს გმირი ტიღევს ვერ გააჩენდა!
ტანმორჩილს გული ბრძოლისათვის მუდამ ერჩოდა.
ოდესღაც მე მას ავუკრალე მტერთან კვეთება,
როს ერთადერთი აქაველი სულანთებული
თებეს მოვიდა კადმოსელთა მოდგმასთან ელჩად.
- 805 ვუბრძანე, მშვიდად ექეიდა მტრის სასახლეში.
მაგრამ სიშმავე წამაცური მიწყევ სჩვეოდა,
ბრძოლად იწყევდა და იოლად სძლევდა კადმოსელთ.
სწორედ ასეთი გმირთაგმირის შემწე ვიყავი!
შენც გეახლები და ყოველთვის გიცავ, გამხნევებ,
- 810 რომ გულმხნედ წეხდეს, შეერკინო ტროელთა ლაშქარს.
ან მაშვრალი ხარ და დაგიცხრა შმაგი გმირობა,
ან გძლევს სიმხდალე უსულგულო! და ამის შემდეგ
შვილი ხარ განა ტიღევისა — ოინეიდის?!“
პრქვა და მიუგო დიომედემ ძალისმხმეველმა:
- 815 „გიკან, ქალღმერთო, ეგოიხი ზევსის ასულს!
გულწრფელად გეტყვი ყოველივეს, არც რას დავფარავ:
არც დაღლილობა, არც სიმხდალე არ მთრგუნავს ახლა,
არამედ მახსოვს გარდუვალი შენი ბრძანება:
არც ერთ ნეტარ ღმერთს არ შეგეცნა, გარდა ერთისა —
- 820 თუ ზევსის ასულ აფროდიტეს ომში ვიხილავ,
ბასრი სპილენძი წამახული ვაძგერო უმაღ.
ამიტომ ვიხევე ახლა უკან, ყველა არგიველს
იგივე ვუთხარ, რომ სპას თავი აქ მოეყარა:
ვხედავ, არესი თვით წარმართავს ბრძოლის სადაცეს!“
- 825 კვლავ გმირს მიმართა თვალმცეცხლია ღმერთმა ათენამ:
„გმირო ტიდიდო, დიომედე, გულის რჩეულო!
ნურც არესს უფროთხი, და ნურც უკვდავს სხვას
რომელიმეს,
თვით მე ვიქნები შენი შემწე, შენი შემხიდე!
მიეჭერ არესს მელერფეხება ცხენებით გულმხნედ,
- 830 შეხვდი, შეეებო, ნუ შეგაკრთობს ღისი სიშმავე,
თვით ამასწინათ მე აღმითქვა და ქალღმერთ პერას,

ტროელთ შებმოდა, მოვლენოდა შემწედ არგიველთ,
მაგრამ მათ უმტრო და კვლავ ტროელთ შგელის ვერაგა!“

- 835 თქვა და სთენელოსს მყისვე ეტლი დაათმობინა,
თვითონ უბიძგა და მორჩილად ჩამოხტა მოყმეც.
დიომედესთან დადგა ეტლზე ქალღმერთი თვითონ,
ბრძოლით გზნებული,

მუხის ღერძმა დაიჭრიალა

მრისხანე ღმერთის და მამაცი მოყმის სიმძიმით.

- 840 ხელში მათრახი და სადავე იპყრა ათენამ
და არესისკენ გააქანა შმაგი ცხენები.

იგი პერიფანტს, ეტოლიელთ ბელადს თავს ადგა,
ძეს მხნეს და ძლიერს სახელოვან ოქესიოსის,
სისხლიან არესს აეხადა აბჯარ-ბექთარი.

- 845 პადესის ზუღრი ჰქონდა ქალღმერთს, რომ ღმერთს არ

ეცნო.

კაცთა მმუსვრელმა რომ იხილა მძლე დიომედე,
იქვე დააგდო პერიფანტი უზარმაზარი,
სადაც განგმირულს ამოხადა სული ახლახან.
სწრაფად მიეჭრა დიომედეს, მერანთა მტერფავს.

- 850 ზედ მივარდნილი ღმერთი უცებ გადაიხარა
ცხენების მხარეს, საყვერისკენ, სპილენძის შუბი
სტყორცნა მეომარს მოწადინემ სულის ამოხდის.
ხელი უტაცა თვალმცეცხლია ქალღმერთმა ბუნიკს,
გვერდზე ამაოდ ღმერთის ოროლს რომ გაეჭროლა.

- 855 მაშინ უშიშრად შეუტია ღმერთს დიომედემ
სპილენძის შუბით, ძალა მისცა დიბლიგს ათენამ
და ზედ ბოჭველთან, სადაც არესს ერტყა სარტყელი,
დაჭრა ტიდიდმა და გაფლითა უკვდავი ტანი.

- 860 თითქოს ცხრა, გინა ათი ათას კაცს ეღრიალოს,
ძლიერ მეომარს, გადამწყვეტი, სასტიკ ბრძოლის წინ.
შიშმა შეაერთო აქაველნიც, ტროელთა სპანიც,
ისე ღმუოდა ღმერთი ომით გაუმაძღარი.

- 865 როგორც შავია ზეცა, მრუმე ღრუბლით მოცული,
როს შმაგად სუნთქავს ქარიშხალი, ქარი-ხორშაკი,

ისე ეშავა რვალმოსილი არესი ტიდიდს,
ვრცელი ზეცისკენ მიმავალი.

სწრაფად ავარდა

უკვდავი უკვდავთ სამკვიდროზე, ოლიმპოს თხემზე.
ზევსთან ჩამოჰდა და მწუხარე ღმერთმა აჩვენა

- 870 უკვდავი სისხლი ჭრილობაზე აჩქევებულს.
მძიმედ კვნესოდა და ეტყოდა ფრთიანი სიტყვით:
„მამაო ზევსო! ნუთუ რისხვას არ გგვრის ეს საქმე?
ღმერთნი ერთმანეთს როდი ვინდობთ, ღმერთი ღმერთსა
ვნებს

უკეთურებით, როს სიკეთე მოგვაქვს კაცთათვის.

- 875 ყველა გემდურის: ხარ მძვინვარე ასულის მამა,
გულში რომ მხოლოდ ბოღმა აქვს და ბოროტი საქმე!
სხვა ყველა ღმერთი, ვინც კი სუფევს ოლიმპოს თხემზე,
გემორჩილება და მხად არის მორჩილი იყოს,
მხოლოდ ერთს ვერა და ვერა ფლობ სიტყვით თუ
საქმით,

- 880 ხელსაც კი უწყობ, უბოროტეს ასულის მამავ!
ახლაც სულდიდი დიომედე, ძე ტიდევსისა,
ველური რისხვით წააქეზა ღმერთებთან ბრძოლად.
ადრე კვიპროსელს გაუკაწრა ნაზი იდაყვი,
ახლა კი შუბლით მე მეძგერა, ვით დაიმონი!

- 885 მიშველა მხოლოდ ფეხმარდობამ, სხვაგვარად დიდხანს
გვამების საზარ ზედახორას ზედ ვეგდე უოდი.
არ ამცდებოდა სატანჯველი დამლუპველ რვალსა“

ღრუბელთმარეკმა შეხედა და მრისხანედ უთხრა:
„ჩემთან ნუ ღმუი, შე მერყევო, მესხვადასხვიევ!

- 890 ოლიმპოს მკვიდრთა შორის მძულხარ ყველაზე მეტად:
შენ მხოლოდ შუღლი, მხოლოდ მტრობა და ბრძოლა
გატკბობს!

დედის სული გაქვს — მიწყივ ჭინჭყლი და ჭირვეული,
ჰერასი!

მას ხომ სიტყვით ძლივსლა მეც ვიმორჩილებ!

ახლაც, ვეჰვ, მისმა ჩაგონებამ შეგძრა ტკივილით!

- 895 მაგრამ არ ძალმიძს კვლავ გიყურო ასე წამებულს,

შენ ხომ შვილი ხარ ჩემი, დედამ შენ ჩემგან გშობა.
სხვისი რომ იყო, გულბოროტო, დიდი ხნის წინათ
ურანიდებთან ჯოჯოხეთში გადაგკარგავდი!“
თქვა და უბრძანა აქიმობა პენას კრონიდმა.

- 900 მან მალამოთი დაუამა ტკივილი არესს,
განკურნა ღმერთი სიკვდილისთვის არგაჩენილი.
როგორც თეთრ რძეში გაერევა ლელვის ნაჟური
და როგორც სწრაფად იდღვიბება, დედდება ხოლმე,
ისევე სწრაფად მოარჩინა პენამა ღმერთი.

- 905 ჰებემ განზანა და შემოსა.

დაჰდა არესი

ზევსის მაზლობლად, მოამაყე თვისი დიდებით.

იმ დროს კრონიდის სავანეში დაბრუნდნენ კიდევ
არგიველთ ჰერა და ათენა ალალკომენე.
ასე დათრგუნეს ღმერთი არეს — კაცთა მმუსვრელი.

ქება მემეფსეს

ჰემეტორისა და ანდრომეფის შესვენება

უკვდავთ დატოვეს ტროელთა და აქაველთ ბრძოლა,
მაგრამ აქა-იქ ისევ ენთო ომის სახმილი
და კვლავ უტევდნენ სპანი ერთუროს ბასრი შუბლებით
სიმოვისის და ქსანთოსის სანაპიროზე.

- 5 ჯერ აიანტმა, აქაველთა ზურჯმა, გააპო
ტროელთ ფალანგნი და მოჰფინა ხალხს შუქი შვების,
როს თრავიელთა შორის დასცა უმამაცესი
ევსოროსის ძე აკამანტი ძალისმხმეველი.
ცხენისძეიან მუზარადში დასცა სპილენძი
10 და გაატანა შუბისწვერმა ძვლებში ხრიალით,
შავი წყვილიადი მოკლულს თვალზე გადაეფარა.
აქსილოს დასცა დიომედემ კეთილშობილმა,
ძე ტევთრანისა: არისზეში ცხოვრობდა იგი,

ყოვლად მდიდარი და ყოველთა კაცთა მოყვარე.

15 გზის პირას მცხოვრებს ღია ჰქონდა სტუმრისთვის კარი.

მაგრამ ვერავინ იხსნა მოყმე მეგობართაგან,
ვერვინ უშველა, ორს მოუსპო მხნე დიომედემ
სიცოცხლე: მას და კალენიოსს, ეტლით ეძგერა
და განუყრელნი სამარეშიც ჩავიდნენ ერთად.

20 ევრილოსმა დასცა დრეოს და ოფელტიოს,
აისეპოსიც, პედასოსიც, ნიმფამ რომ უშვა
გმირ ბუკოლიონს — მშვენიერმა აბარბარემ.
ბუკოლიონი, უფროსი ძე ლაომედონტის,
დედამ ფარულად, უქორწინოდ შობა.

ჰაბუკი

25 ფარას მწყემსავდა, თანაყუო როს ნიმფას ტრფობით.

მან მუცლად იღო და ტყუბი ძე შესძინა მოყმეს.
ერთად გაუფრთხო სული ტყუბებს მეკისტიადმა
და მშვენიერ მხრებს ააგლიჯა აბჯარ-ბექთარი.
ასტილოსი დასცა იქვე პოლიპოიტემ,

30 პიდიტე დასცა ოდისევსმა პერკოსიელი
სპილენძის შუბით, ტევკროსმა კი — არეტაონტი.
ანტილოქოსმა აბლეროსი სძლია ოროლით,
ხოლო ელატოს — მამაცთ მეფემ აგამემნონმა,
პედასს მცხოვრები, სატნიონტის სანაპიროზე.

35 ლტოლვილ ფილაკოსს ლეიტოსმა მოუღო ბოლო,
ევრიპილოსმა გააშიშვლა მელანთიოსი.
ადრესტოს ცოცხლად ხელთ ჩაიგდო მენელაოსმა,
როცა ცხენები, ბრძოლის ველზე შიშით დამფრთხალნი,
გაქანებულნი ზედ შეასკდნენ მთის ჟოლოს ბუჩქებს,

40 ხელნა გახლიჩეს და გაცვივდნენ ილიონისკენ,
საითაც სხვათა მრავალ ცხენსაც აეღო გეზი.
ეტლიდან თვლისკენ გაგორებულს, პირქვე დაცემულს,
ზედ წამოადგა მისკენ მსრბოლი მენელაოსი,
მუქარით შუბი შეემართა გრძელჩრდილიანი.

45 ადრესტოს ფეხზე მოეხვია და შეევედრა:
„სიცოცხლე მომეც და ღირსეულ სახლოს მიიღებ!
დიდი საუნჯე სახლში უდევს მდიდარ მამაჩემს —
სპილენძი, ოქრო და ილეკრო ძნელად საჭედი.

ხალისით მოგცემს აურაცხელ გამოსასყიდსაც,

50 თუკი გაიგო, რომ ტყვედ გყავარ აქაველთ გემთან!“

ასე თქვა. უკვე აუჩვილა გული, ფიქრობდა —
ვინმე მეაბჯრეს აქაველთა ხომალდებისკენ
გავატანოო ტყვე.

მაგრამ მყის აგამემნონი

თავს წამოადგა მისკენ მსრბოლი და შეუძახა:

55 „ბეჩავ, რას ვხედავ, მენელაოს, ახლა ესოდენ
ლმობიერი ხარ? მშვენიერი საქმე კი გიქნეს
ტროელთ. შენს ჰერქვეშ! არვის ასცდეს შავი სიკვდილი
ჩვენი ხელითა! არვის, ჩვილსაც — დედის წილში
რომ ფშვინვიერობს! დაე, მკვიდრნი ილიონისა
60 გაწყდნენ ყველანი უკუბოოდ, დაუკრძალავად!“
უთხრა და გმირმა ძმას განზრახვა შეაცვლევიანა,
სიმართლე უთხრა! ადრესტოსი ქერათმიანი
მყის უხმოდ, ხელით მოიშორა.

აგამემნონმა

მუცელში ჩასცა შუბი, მკერდზე დაადგა ფეხი

65 და ამოჰგლიჯა შუბისწვერი მიწაზე განრთხმულს.

ამ დროს ნესტორი არგიველებს გულს უმაგრებდა:

„დანაელთ გმირნო, მეაბჯრენო ღმერთის არესის!
დროს ნუ დაკარგავთ ბრძოლის ნადავლს დახარბებულნი,
ვინძლო მეტ-მეტი წავიღოთო ხომალდებისკენ.

70 ჯერ მოვსპოთ მტერი, შემდეგ ძალგვიძს გულარხეინად
ხელი მივჰყოთ და გავაშიშვლოთ მათი ცხედრები!“

ასე თქვა, სული სიმამაცით აუნთო ყველას.

არესის მსახურთ — აქაველებს სულის სიმდაბლით
ძლეული მტერი შეასწრებდა კიდეც ქალაქში,

75 რომ არ ერჩია ჰექტორისთვის, ენეასისთვის
პრიამოსის ძეს, ბრძენ ჰელენოსს, ჩიტებზე მჩხიბავს:
„ენეას, ჰექტორ! ტვირთი გაწევთ ყველაზე მეტი,
ზრუნვა ტროელთა მხედრობაზე, ლიკიელ ხალხზე.
ომშიც, ბჭობაშიც ერთნაირად ხართ ჩინებულნი!

- 80 აქ დახვდით, ბჭესთან შეაჩერეთ ლტოლვილნი სპანი,
სანამ ცოლებთან შევარდნილან, ქალის კალთაში
თავი ჩაურგავთ და გამხდარან მტრის სახარხარო!
როცა ფალანგებს გაამხნევებთ, ჩვენ აქ დავრჩებით,
შევერკინებით დანაელებს, რაც უნდა ძლიერ
- 85 გვიჭირდეს ბრძოლა. გვაიძულებს გარდუვალობა!
შენ კი ისწრაფე, ჰექტორ, ტროას! და ჩემი რჩევა
დედაჩვენს უთხარ: მოუყაროს ღიაღებებს თავი
კოშკში, სადაც დგას თვალმცეცხლია ღმერთის ბომონი,
გახსნან ათენას ღიად ტაძრის წმინდა კარიბჭე,
- 90 უცხო პეპლოსი, დიდებული, ყველა საუნჯეს
რაცა სჯობია მეფის სახლში, რაც თვითონ უყვარს,
მუხლზე დაუდოს თვალმცეცხლია ათენას, ქალღმერთს.
თორმეტი უღელდაუდგმელი და ერთწლიანი
მოზვერი დაკლას, ვინძლო ღმერთმა ლოცვა ისმინოს
- 95 და შეიწყალოს ილიონი და დედა-წულნი,
ვინძლო ტროიდან უკუაგდოს გმირი ტიდიდი,
შმაგი მებრძოლი და აღმძვრელი შიშის და ლტოლვის,
აქაველთ ტომში, ვფიქრობ, უმხნეს-უმამაცესი!
ასე აქილევს ვერ გვაფრთხობდა — მეფე მამაცთა,
- 100 ძე, ვით ამბობენ, ქალღმერთისა!

ეს ხომ ბრძოლაში
უფრო მძვინვარებს, სიმამაცით ვინ შეედრება!“

- ასე ამბობდა და ჰექტორმაც ისმინა რჩევა.
სწრაფად ეტლიდან ძირს გადმოხტა აბჯარასხმული,
ბასრ შუბს იქნევდა, გარს უვლიდა ტროელთა რაზმებს,
- 105 ომში უხმობდა, გააჩალა კიდევაც ბრძოლა,
დადგნენ ტროელნი, შეეგებნენ აქაველთ ლაშქარს.
არგიველთ სპანი შეკრთნენ, ბრძოლის გზნება მინავლდა,
ფიქრობდნენ, ღმერთი ჩამოხდაო ხომლიან ციდან,
ის თუ გვებრძვისო, ისე მტკიცედ იდგნენ ტროელნი.
- 110 ჰექტორი ტროელთ კვლავ უხმობდა ომახიანად:
„გულმხნე ტროელნი და სვიანო მოკავშირენო!
იყავით მძლენი, გაიხსენეთ ზნე სამამაცო!
მცირე ხნით წავალ ილიონში. დაგეთხოვებით

- მოხუცებს ვნახავ და ღიაღებს ვეტყვი, მხურვალედ
115 ილოცონ, ღმერთებს ჰეკატომბეს ზორვა აღუთქვან“.

თქვა და გაუდგა გზას ჰექტორი ზუჩმოელვარე.
გმირის ნაკვალევს ეხებოდა, ქედზეც ურტყამდა
შავი რამ ტყავი, ვეება ფარს შემოხვეული.

- ამ დროს გლავკოსი, ძე სვიანი ჰიპოლოქოსის
120 და ტიდევის ძე შეხვდნენ ერთუროს ბრძოლის წადილით,
როს ორიც მხრიდან ისწრაფოდნენ საპირისპიროდ.
პირველმა შემხვდურს მიაგება სიტყვა ტიდიდმა:
„ვინ ხარ, რომელი კაცთაგანი, ზვიადო მოყმევ?
ადრე არ მახსოვს, სამამაცო ომში მენახო.
- 125 დღეს კი, ასე ჰგავს, სიგულევანით აჭარბებ ყველას,
რაკი გულდინჯად გრძელჩრდილიან ჩემს შუბს მოეღი.
მხოლოდ ბედკრულთა შვილნი სცდიან ჩემს უშრეტ
ძალას!

- თუ უკვდავი ხარ, მოვლენილი მაღალ ზეციდან,
იცოდე, ღმერთებს მე არასდროს შევერკინები!
- 130 დრიანტის ძემაც, ლიკურგოსმაც ცოტა იცოცხლა,
რაკი აღმართა ხელი ზეცად მცხოვრებ ღმერთებზე.
ოდესღაც შმაგი დიონისეს მხლებელთ დაესხა,
წმიდა ნისემდე მიჰყვა.
- მათ კი სუროს და ვაზის
კვერთხი დაადგეს, კაცთა მმუწვრელ ლიკურგოსისგან
- 135 დაკოდილებმა.

დიონისეც შეშინებული
ტალღებს შეერთო და თეტისმა მიიღო ღმერთი,
ათრთოლებული მძვინვარებით შმაგი მოყმისა.
ყველა ნეტარი ღმერთი იყო აღშფოთებული,
ზევსმა კი იგი დააბრმავა.

- სულ მცირე ხნითღა
140 შერჩა სიცოცხლე უკვდავთათვის საძულველ მოყმეს.
ნეტარ ღმერთებთან არა, არ მსურს მე შერკინება!
თუ მოკვდავი ხარ და ნაზარდი მიწის ნაყოფით,
ახლოს მოიწი და სიკვდილის ზღუერბლსაც მიაღწევ!“

მყისვე მიუგო მამაცმა ძემ ჰიპოლოქოსის:

- 145 „სულდიდო გმირო, მოდგმას ჩემსას რად მეკითხები?
რაც არის მოდგმა ხის ფოთოლთა, იგია კაცთა:
ქარი მიწაზე მიახვეტავს, კვლავ აყვავდება
მუხა, აღრიან გაზაფხულზე აიყრის ფოთლებს.
ასეა კაციც: ზოგი ჩნდება, ზოგი კი ქრება.
- 150 მაგრამ თუ გინდა წინაპართა ჩემთა ამბავი,
ახლავე გეტყვი, ბევრმა იცის, რა გვარი მოგვდგამს.
ცხენმრავალ არგოსს აღმართულა ეფირეს ციხე,
სადაც ცხოვრობდა სისიფოსი, განთქმული კაცი,
ბრძენი სისიფოს ეოლიდი, ვინც შვა გლავკოსი.
- 155 გლავკოსმა შობა უცოდველი ბელეროფონტი,
ლმერთებმა უძღვნეს მას მშვენიება და სიმამაცე.
პროიტისს სურდა დაეღუპა მოყმე უმწიკვლო
და გააძევა არგიველთა მრისხანე მეფემ,
რომლის კვერთხის ქვეშ ზევსს მონობდა ხალხი დიდძალ
- 160 ანტიეიამ, მეფის ცოლმა, ისურვა ყრმასთან
იდუმალ ტრფობით ტკბობა, მაგრამ არ დაჰყვა წადილს
კეთილშობილურ გრძნობით სავსე ბელეროფონტი.
ცილი დასწამა ყრმას ქალმა და პროიტისს უთხრა:
— შენ მომიკვდიო, ბელეროფონტს თუ არ მოაშთობ!
- 165 ჩემთან, არ მდომთან, მოინდომა სიტკბო ტრფობისა, —
ასეთი ცილი სწამა; მაშინ განრისხდა მეფე,
მაგრამ მოკვლა კი ვერ თავს იდვა — შეძრწუნდა სული
მოყმე ლიკიას გადახიზნა, თან გაატანა
ავი ნიშნები, ფირფიტებზე ამოკაწრული —
- 170 სიმამრისათვის, რომ მისგანვე დაღუპულიყო.
გაშორდა ლმერთთა შემწეობით, მშვიდობიანად
ეწვია ქსანთოსს აზვირთებულს, ლიკიის მიწას.
კეთილად დახვდა მბრძანებელი ლიკიელ ხალხის.
ცხრა დღეს პურობდა, ცხრა დღეს ხბორებს უკლავდა

მეფე.

ჭაბუკის მოკვლა დაავალა სასტიკ ქიმერას,

- 180 მას უკვდავ ლმერთთა, არა კაცთა, მოსდგამდა ჯიში:
თავი ლომისა, ტანი თხისა, კუდი დრაკონის.
საშინლად ქშენდა, ეფრქვეოდა ხახიდან ალი.
ყრმამ სძლია, ლმერთთა სასწაულით გამხნევებულმა.
შემდეგ ეომა ომნაცად ხალხს, განთქმულ სოლიმებს,
- 185 ბრძოლა ასეთი საშინელი არც მოსწრებია.
მესამედ შეხვდა მამაკაცთა მსგავს ამაძონებს.
როს ბრუნდებოდა შინ, კვლავ დიდი საფრთხე ელოდა,
საფარში დახვდნენ ლიკიელთა მამაცი სპანი,
და მათგან ვერვინ ვერ იხილა კვლავ სახლი თვისი.
- 190 ყველა გაწყვიტა უცოდველმა ბელეროფონტმა.
ბოლოს მიუხვდა მეფე მოყმეს ღვთაებრივ მოდგმას,
შინ დაიტოვა, მიათხოვა თვისი ასული.
მისცა ბრწყინვალე ნახევარი მეფურ დიდების,
ლიკიელთაგან დიდებული წილი მიიღო —
- 195 სამეფოდ ვრცელი ბაღები და ხოდაბუნები.
ბრძენ ბელეროფონტს შეეძინა სამი მემკვიდრე:
ჰიპოლოქოსი, ისანდროსი, ლაოდამია.
ლაოდამიას პირმშვენიერს ზევსი შეეტრფო,
მან სარპედონი შობა, გმირი რვალშემოსილი.
- 200 ბოლოს შეძულდა ყველა უკვდავს ბელეროფონტი,
ალეიოსის ველს მიენდო მოხეტიალე.
გულს ღრღნიდა დარდი, გაუბრბოდა კვალს კაცთა მოდგმის.
არესმა, ბრძოლით უმაძლარმა დასცა ისანდროს,
როცა სოლიმებს, ომნაცად ხალხს, ებრძოდა გმირი.
- 205 ასული მოკლა არტემისმა, მძლე მშვილდოსანმა.
ჰიპოლოქოსი დარჩა. მისგან მე ვარ შობილი.
აქ გამოგზავნა და მიბრძანა, მუდამ მეცადა
სხვისთვის მეჯობნა, მიწყვიტ ბრძოლის გზებით აღვსებულს.
არ შემერცხვინა მამა-პაპა, თვისი დიდებით
- 210 ეფირეში და ლიკიაში სახელგანთქმულნი.
აჰა, ესერა ჩემი სისხლი, ვამაყობ ამით!“

ალეგსო შვევით დიომედე კეთილშობილი,
სპილენძის შუბი ნაყოფიერ მიწას ჩააქლო

- და მიესალმა სახელგანთქმულს, მამაცთა ჩეფეს:
- 215 „შენ ხარ სტუმარი მამა-პაპურ ადითი ჩემი!
ოდესღაც პაპა ოინეგსი გმირ ბელეროფონტს
ოცი დღე სახლში მასპინძლობდა, როგორც ნეგობარს.
ერთუროს უბოძეს საჩუქარიც საუკეთესო:
პაპამ მიართვა მას სარტყელი ძოწით ვლვარე,
220 ბელეროფონტმა — ოქროს თასი ორფსკერიანი,
ახლაც შინ მიდევს თასი იგი, სადაც დავტოვე.
მამა არ მახსოვს, ჩვილი დავრჩი ტიდეგს, როდესაც
თებე-ქალაქთან აქაველნი დამარცხებულან.
დღეიდან არგოსს მეგობრად და სტუმრად მეგულვი.
225 მეც ლიკიაში თუ გეწვიე, მიგულე ასე.
ერთუროს დავშორდეთ, შევერიოთ შუბლებით ლაშქარს.
ბევრს ვნახავ ტროელს, სახელოვან მოკავშირესაც,
ბევრსაც ვძლევ, ვისაც შემანვედრებს ღმერთი მაღალი.
შენც სხვა აქაველს, ვისაც შეძლებ, გაუსწორდები!
230 გავცვალოთ ახლა საჭურველნი, ყველამ იცოდეს,
როგორ ვამაყობთ პაპათა დროს დაწყებულ ძმობით!“

- ასე ამბობდნენ და ჩამოხტნენ მყის ეტლებიდან,
ხელი ხელს მისცეს, მეგობრობა ერთუროს შეჰფიცეს.
გლავკოსს წაართვა ამ დროს ჭკუა კრონიდმა ზევსმა:
- 235 ოქროს აბჯარი რვალისაში გააცვლევიანა —
ასზროხიანი ტიდიდს მისცა ცხრაზროხიანში!

- მიადგა მუხას, სკაიას ბჭეს გმირი ჰექტორი.
ტროელნი ქალნი და ქალწულნი შემოეგებნენ
ზოგი შვილს სწუხდა, ზოგი ძმას და ზოგიც ნიულღეს.
- 240 მან კი უბრძანა, ილოცეთო უკვდავთა მიმართ,
ზეცის მკვიდრთადმი — ბევრს ვაება ემუქრებაო!
მიუახლოვდა პრიამოსის სახლს ლაღად ნაგებს.
სწორად ნათალი ტერასები გასდევდა გასწვრივ
მის ორმოცდაათ სამთიობოს, მიჯრით მიწყობილ
245 თლილი ქვებისგან აშენებულს.

იქა ცხოვრობდნენ
პრიამეს ვაჟნი პირმშვენიერ მეუღლეებთან.

- მეორე მხარეს კი თორმეტი ოთახი იყო,
მიჯრით მიწყობილ თლილი ქვებით აშენებული,
მოხუც პრიამეს ასულების სამთიობონი —
- 250 იქ პირმშვენიერ, მორცხვ ცოლებთან იყვნენ სიძენი.
ჰეკაბეს, ძვირფას დედას, გზაში შეხვდა ჰექტორი,
ლოდიკესთან — თვის ასულთან მიმავალ მოხუცს,
ხელი მოჰკიდა მორიდებით ჰექტორს მშობელმა:
„სად მიხვალ, შვილო, რად დატოვე მძვინვარე ბრძოლა,
255 ალბათ თუ გძლევენ საძულველი აქაველები,
ქალაქის კედელს შესევნიან... შენ ჩვენთან მოხველ,
ლოცვა-ვედრებით რომ ზევსისკენ აღაპყრო ხელნი?
ნულარ აყოვნებ, შვილო ჩემო, მოვიტან ღვინოს,
რათა ასხურო ზევსისთვის და ღმერთებისათვის,
260 შემდეგ თვითონაც ნება-ნება გული იმაგრო;
კაცს, შრომით დაღლილს, კვლავ უახლებს ღვინო
ძალ-ღონეს,
შენც, შვილო ჩემო, ამ საზარმა ბრძოლამ დაგღალა“.
დედას მიუგო გმირთა გმირმა ზუჩმოელვარემ:
„არ მომიტანო ტკბილი ღვინო, ძვირფასო დედაე,
265 ჩემს ძალას დასცემს, ჯანს დავკარგავ და სიმამაცეს,
როგორ გავბედავ, უწმინდური ხელით ვასხურო
ზვარაკს ზედაშე? სისხლიანი რომ ვლოცულობდე,
ღრუბელთა შემკრებს ვადიდებდე, როგორ იქნება!
მაგრამ შენ წადი და ეწვიე ათენას ტაძარს,
270 ნელსურნელოვან საკმეველით ქალებთან ერთად,
უცხო სამოსი უმდიდრესი, ულამაზესი,
რაც გეგულება მეფის სახლში, რაც უფრო გიყვარს,
აიღე, მუხლზე დააფინე ქალღმერთ ათენას.
თორმეტი ხარი, ერთწლიანი, ლალი მოზვერი
275 ტაძრად წაასხი საზვარაკოდ. ვინძლო გისმინოს,
ქალაქს მოხედოს, ქალებსა და უცოდველ ბალებს,
წმიდა ტროიდან დიომედე ყოს ოტებული —
მძვინვარე გმირი, გასადევნად რომ გვეძალება.
საზღოსმოყვარე ღმერთის ტაძარს ეწვიე, დედაე!
280 მე კი პარისტან გეახლები, თუ გამიგონა,

ეგებ საომრად წავიყოლო.

ო, ნეტავ აქვე

მიწამ პირი ყოს, ჩაიტანოს! კრონიდმა შობა

ტროის; პრიამეს და მის შვილთა დასაღუპავად.

მას რომ ჰადესის ჯურღმულებში მოვესწრო შთანთქმულს,

285 გგონებ, გულს ყველა სატანჯველი გადამეყრება!“

ასე ამბობდა. ჰეკაბემაც მოუხმო მსახურთ,

მათ მოიყვანეს ილიონის მანდილოსანნი.

დედა შევიდა სურნელოვან სრა-სასახლეში,

ტურფად ნაქარგი მოსასხამი შემოენახა,

290 სიღონელ ქალთა ნახელავი. ღვთაებრივ პარისს

მოუტანია, რა მოსულა ზღვით სიღონიდან,

როცა ელენე თან მოჰყავდა კეთილშობილი.

სხვათაგან ერთი შეარჩია ათენასათვის,

საუკეთესო, სინატიფით გამორჩეული,

295 როვორც ვარსკვლავი, მოციმციმე, შუქმოელვარე.

ტაძრად მივიდა და თან მიჰყვნენ მანდილოსანნი.

მიუახლოდნენ ქალაქის კოშკს, ათენას ტაძარს,

კარნი ვანახვნა მათ წინაშე ტურფა თენამო,

კისეს ასულმა, ცოლმა მხედარ ანტენორისა.

300 იგი ტროელებს აერჩიათ ღმერთის ქურუმად.

ხელნი ალაპყრეს, შეღალადეს ვედრება ქალღმერთს

და ის სამოსი ქალ-ქურუმმა ტურფალაწვებამ

მუხლზე დაუდო პირმშვენიერ ღმერთქალის ბომონს

და აღავლინა ლოცვა ზევსის ასულის მიმართ:

305 „ომში ძლიერო ათენაო, ქალაქთმეოხო!

გადაუმსხვრიე დიომედეს ოროლი ბასრი

ჰქმენ ისე, რომ თვით დაენარცხოს სკაიას ბჰესთან!

აწ თორმეტ მოზვერს, თითოწლიანს, უღელდაუდგმელს,

ტაძრად მოვასხამთ საზვარაკოდ, ვინძლო გვისმინო,

310 ქალაქს მოხედო, ქალებსა და უცოდველ ბალებს!“

ასე ღალადყო, არ ისმინა ათენამ ლოცვა.

როცა მლოცველნი შეელას თხოვდნენ კრონიდის შობილს,

უკვე პარისის სავანესთან იყო ჰექტორი.

ეს სახლი მისთვის მთაგორიან ტროის მხარეში

315 სახელმოხვეჭილ კირითხუროთ უშენებიათ.

ჰქონდა ლამაზი ეზო-ბაღი და სამთიობო

ტროის ციხეში, პრიამეს და ჰექტორის სახლთან.

კარებს მიაღდა მოყმე, ეპყრა მარჯვენა ხელში

თერთმეტწყრთიანი გრძელი შუბი და ელვარებდა

320 სპილენძის წვერი წამახული, სალტე ოქროსი.

ჰექტორს ძმა დახვდა უმაქნისი, თვის სავანეში

ფარ-ისრისა და საჭურვლების სინჯვით გართული.

იქვე ელენე არგიველი, პირმშვენიერი

შინამოახლე ქალებს საქმეს უნაწილებდა.

325 ასე მიმართა ძმას ჰექტორმა მოსაყიენებლად:

სვედავსებულო, რისხვის დროც კი არა გცოდნია!

ტროელთა მოდგმა ილუპება, ქალაქის ბჰესთან

მტერს ერკინება, შენთვის ტროა-ქალაქის ირგვლივ

ბრძოლა მძვინვარებს, განა შენ თვით სხვას არ აძაგებ,

330 თუ ნახავ ვისმე, გამოქცეულს ბრძოლის ველიდან?

გასწი, სანამდის ილიონი ცეცხლს არ შთაუნთქავს!“

მყისვე მიუგო ალექსანდრემ ღმერთის სადარმა:

„ჰექტორ, ნება გაქვს მლანძლო, შენგან მეკუთვნის კიდევ.

გულს გადაგიხსნი, მოთმინებით მომპყარ ყური:

335 განა ტროელთა გამარისხეს, განა რისხვისთვის

ვიჯექი ქუშად? მსურდა დარდებს დავნებებოდი...

აწ კი მეუღლემ შთამაგონა კეთილი სიტყვით —

ბრძოლაში გასვლა, მეც მგონია, ასე სჯობია:

ცვალებადია გამარჯვება მოკვდავთა შორის...

340 თუ შეგიძლია — დამელოდე, ავისხამ აბჯარს,

თუ გინდა — წადი, ვიჩქარებ და წამოგეწევი!“

თქვა მან. არცა რა უპასუხა ქველმა ჰექტორმა.

სტუმარს ელენემ მშვიდი სიტყვა უთხრა ალერსით:

„მრავალ ვაების მომგვრელ ქალის მაზლო ზვიადო,

345 ნეტავ იმ დღესვე, როცა ქვეყნად მშობელმა მშობა,

მძვინვარე გრიგალს ავეტაცე უდაბურ მთაზე,

ან ზათქიანი ზღვის ტალღებში ჩავეგდე უმაღ,

ზვირთი მშთანთქავდა, ეს ამბებიც არ მოხდებოდა...
მაგრამ ვაი, რომ თვით ღმერთებმა ინებეს ასე!

- 350 რა იქნებოდა, უფრო ქველი ქმარი მოეცათ,
ეგრძნო სირცხვილი, ეცნო თვისი მოვალეობა!
ეს ბედოვლათი ბედოვლათად დარჩება მუდამ,
როდი შერჩება! რაც ეკუთვნის, იმას მოიმჯის!
შემოდი ჩვენთან და ჩამოჯექ, დამშვიდდი, მაზლო!
355 შენს სულსა სტანჯავს საზრუნავი აურაცხელი,
უღირს ქალისთვის, აღექსანდრეს შეცდომისათვის.
ღმერთმა გვარგუნა ავი ზვედრი: სიკვდილის მერეც
შემდგომ თაობებს შემოვრჩებით უღირს სიმღერად“.

- მეისვე მიუგო ქალს ჰექტორმა ზუჩმოელვარემ:
360 „ნუ მთხოვ ჩამოვჯდე, თუმც სათნო ხარ, არ
დაგთანხმდები —

- გული მიმიწევს — მივეშველო მამაც ტროელებს,
ბრძოლის ველზე რომ მიმელიან, მოიმედენი.
შენ კი პარისი წააქეზე, რომ აღიჭურვოს
და დამეწიოს ქალაქიდან ველზე გასვლამდე.
365 სახლში შევივლი და მცირე ხანს თუ დავყოვნდები:
ჯალაბსა ვნახავ, ძვირფას ცოლს და შვილს პაწაწინას
არ ვიცი, იქნებ ვერც დავბრუნდე ბრძოლის ველიდან.
იქნებ ღმერთებმა დამცენ იქვე დანაელთ ხელით“.
ასე უთხრა და განეშორა ზუჩმოელვარე.
370 სწრაფად მიაღდა თვის სასახლეს ლაღად აზიდულს.
შინ ვერა ჰპოვა ანდრომაქე ტურფალაწვება,
შვილთან და ლამაზბებლოსთან ძიძის თანხლებით
კოშკზე ასულა. მოთქვამდა და ცრემლებსა ღვრიდა.
ჰექტორმა შინ რა ვერა ნახა ცოლი უზადო,
375 ზღურბლთან შეჩერდა, მოახლეებს ეკითხებოდა:
„ნუ დამიმაღავთ, დიაცებო, მამცნეთ სიმართლე:
სად არის ჩემი ანდრომაქე, იქნებ მულებთან
წავიდა, იქნებ რძლებს ეწვია მორთულ-მოკაზმულთ?
იქნებ ათენას ტაძარშია, სადაც ტროელი
380 მანდილოსნები ლოცულობენ ქალღმერთის მიმართ?“

მას გამჭრიახმა მეკუტნავე ქალმა მიუგო:
„ჰექტორ, რაკი გსურს, მოგახსენებ მხოლოდ სიმართლეს.
არცა მულებთან, არც მოკაზმულ რძლებთან წავიდა,
არცა ათენას ტაძარშია, სადაც ტროელი
385 მანდილოსნები ლოცულობენ ქალღმერთის მიმართ.
არა, კოშკშია ილიონის, შეშფოთდა ძლიერ,
ოდეს გაიგო, აქაველნი მოგვეძალენო,
გაიქცა ციხის გალავნისკენ თავგამეტებით,
როგორც შემლილი. მასთან არის ძიძა და ბავშვიც“.

- 390 ასე უთხრა და გამოვიდა ჰექტორიც გარეთ,
ლაღად აზიდულ სასახლეებს კვლავ ჩაუარა,
ვრცელი ქალაქი განვლო თითქმის, სკაიას ბჰისკარს
მიუახლოვდა, სადაც იდო გზა ბრძოლის ველის.
იქ დახვდა თვისი ანდრომაქე, სწრაფად მოიჭრა,
395 ღირსეულ გვარის პირმშო, ქალი ჰეტონისა.
ტყიან პლაკეში, ფერდობებზე ცხოვრობდა იგი, —
პლაკიის თებეს, კილიკიელთ მთავარი მძღავრი.
მთავრის ასული ცოლად ესვა ჰექტორს აბჯროსანს.
შეხვდნენ ერთმანეთს, ცოლს მოსდევდა მოახლე ქალი
400 და ხელთ ეჭირა ჩვილი ბავშვი, ჯერეთ უენო,
მათი შობილი, მშვენიერი, კარსკვლავთსაღარი.
მამა ეძახდა სკამანდრიოსს, ტროის მცხოვრებნი
კი — ასტიანაკტს: ტროის ბურჯი ჰექტორიით.
მამა შვილს ჩუმად შესცქეროდა და იღიმოდა.
405 იქავე იდგი ანდრომაქე ცრემლმორეული.
ხელი ჩაავლო ძვირფას ქმარს და მიმართა ასე:
„ეგ სიმამაცე გლუპავს, კაცო გასაოცარო:
არ გეცოდება არცა ჩვილი, დედაც ბედშავი!
დაგიჭვრივდები, უბედური! არგიველები
410 თავს დაგესხმიან ვაგლახ, შენგან დატყეპულსა
მიწამც გამისკდეს! ველარასდროს შვებას ვერ ვპოვებ,
თუ ზედისწერან დაგვაშორა, ზვედრად ვაება
არ ამცილდება
არც მამა მყავს, არც სათნო დედა!
მოხუცი მამა აქილევსმა მოკლა ფეხმარდმა,

415 როცა ქალაქი დაანგრია კილიკიელთა,
მაღალბჭიანი თებე.

მოკლა თვით ჰეტონი,
ვერ კი გაზედა გაეძარცვა; გულით შეძრწუნდა:
მოხუცი დასწვა აღჭურვილი ძვირფას საჭურვლით.
ფერფლზე ტაგრუცი ააშენა და მის გარშემო
420 ნიმფებმა, ზევსის ასულებმა, გორა აღმართეს.
და ჩემმა ძმებმაც, — დამრჩენოდა შვიდი ღვიძლი ძმა, —
ერთ დღეს ჰადესის ჯურღმულებში საეანე ჰპოვეს.
სვეუბედურებს აქილევსმა მოუღო ბოლო,
ჯოგში მიაგნო ბოჩოლებს და ხუჭუჭა კრავებს.
425 მუხნარი პლაკეს დედოფალი, დედაი ჩემი
ტყვედ წაიყვანა სხვა საბრძოლო ალაფთან ერთად,
თუმცა გაუშვა, უთვალავი საზღოს საფასით.
დედაც მომიკლა ფოიბოსმა საკუთარ სახლში!
ჰექტორ, შენა ხარ ჩემი ყველა — მამაც და დედაც!
430 შენ ჩემი ძმაც ხარ ერთადერთი, ქმარიც უბადლო!
ნუ წახვალ, დარჩი, შემიბრალე, ნუ დამოიბლებ
შვილს და შენს ცოლსაც ნუ დასტოვებ ქერივ-ოხრად,
ჩემო!..

ჩვენი ლაშქარი დააყენე იქ, ლედვის ხესთან,
სად გალავანზე მტერს ამოსვლა ეადვილება.
435 სამჯზის დაგვეცნენ იმა მხრიდან აქაველები,
იდომენესი და ორივე მძლე აიანტი,
ატრევსის ძენი, ტიდევსის ძე, მძლავრი მეგრძოლი.
ალბათ ურჩია რომელიმე ბრძენმა მისანმა,
ან, შესაძლოა, გულმა უგრძნო ყოვლის მცნობელმა“.

440 პასუხად უთხრა ქალს ჰექტორმა ზუჩმოელვარემ:
„მეც ეს მაშფოთებს, ჩემო კარგო, მაგრამ ტროელთა
და გრძელკაბიან ტროელ ქალთა წინაშე სირცხვილს
სად გავექცევი, თუ ლაჩრულად გავექექ ბრძოლას?
გული არ მიზამს. გავწაფულვარ სიგულენიში,
445 ტროელთა შორის მარად პირველს ბრძოლა მწყურთა,
ჩემთვის და ჩემი მამისათვის სახელ-დიდება!
განა არ ვიცი, ჩემს გონებას და გულსაც სჯერა —

ოდესმე მართლაც დაინგრევა ტროა-ქალაქი,
და აღუება პრიამე და პრიამეს ტომი.

450 მაგრამ გულს მიკლავს ზევდრი უფრო არა ტროისა,
მშობელ პრიამეს, მსცოვან დედის ჰეკაბეს ბედი,
საყვარელ ძმათა და მოყმეთა უმამაცესთა,
გამძვინვარებულ მტრების ხელით ძლეულთა გმირთა, —
არამედ შენი, მეუღლეო, მყოფადი შენი!
455 ტყვედ გაგიტაცებს აქაველი, თავისუფლებას
წაგართმევს ძალით და არგოსში უცხო ქალთათვის
მოჰყვები ქსოვას... მესეისის ან ჰიპერეის
წყაროებიდან წყალს მოიტან მკაცრ იძულებით!
ცრემლებმორეულს გნახავს ვინმე და იტყვის ასე:
460 „ეს ხომ ჰექტორის ცოლიაო, ის სიმამაცი
ცხენოსან ტროელთ ყველას სჯობდა ტროაში
მეგრძოლთ...“

იტყვის და გულში გაგიეღვებს კვლავ სევდა ძველი,
ქმარს გაიხსენებ; ხომ აგხსნიდა მონობის უღელს!
უწინამც მიწამ პირი მიყოს, სანამ ტყვედ გნახავ
465 და შენს გოდებას გავიგონებ საწყალობელსა!..“

თქვა და შვილისკენ საალერსოდ წავიდა მამა,
მაგრამ პაწაწამ შეჰყვირა და გამდელის მკერდში
თავი ჩამალა, აშინებდა მამის შეხედვა,
ჯავშნის სპილენძი მოელვარე, ჩაჩქნის თავ-ბოლო —
470 მრისხანედ ცხენის ფაფარივით ათრთოლებული.
ტკბილი ღიმილი მით მოჰგვარა მამას და დედას.
ჩაჩქანი იძრო მეყსეულად გმირმა ჰექტორმა,
მიწაზე დადო მოელვარე; ხელთ აიყვანა
ძვირფასი პირმშო, უნანავა, ასწია მაღლა
475 და თქვა ზევსის და სხვა უკვდავთა მადიდებელმა:
„ზევსო, უკვდავო ღვთაებანო, გემუდარებით
ჩემებერ განაქმული გამიზარდეთ პირმშო ძვირფასი.
იყოს მორჭმული, მძლე მეუფე ტროის მხარისა.
დაე მასზე თქვან, ოდეს ბრძოლის ველიდან მოვა:
480 მანასაც სჯობსო! დაე მტრების დათხიოს სისხლი,
დამხედურსა სძლიოს, დედის გული აავსოს ღზენით!“

- თქვა და საყვარელ ცოლს გადასცა ძე სანუკვარი.
დედამ მიიკრა სურნელოვან მკერდზე პატარა
და ცრემლიანი ილიმოდა. მოლბა ჰექტორი,
485 ცოლს მოეხვია, ხელით ნაზად ეფერებოდა:
„ჩემო კეთილო, რად იკლავო გულს დარდით აგრე?
ბედი თუ მწყალობს, ჰადესს ვერვინ ვერ გამაგზავნის.
მაგრამ ბედს ვერც ვინ გაექცევა მიწის შვილთაგან,
ქვეყნად შობილი, გინა მხდალი, გინა გულადი.
490 წა, საყვარელო, დამშვიდებით მიხედე ოჯახს,
ქსოვას და ქარგვას; მოახლენი დასაქმე შინა,
ბრძოლის საქმე კი მხოლოდ ჩვენი საზრუნავია —
ტროელ მამაცთა, და ყველაზე მეტად კი ჩემი!“
თქვა და აიღო ზუჩი გმირმა ჯავშანელვარემ.
495 ხოლო შინისკენ ანდრომაქე წავიდა უბრად,
ხშირ-ხშირად უკუ მოხედავდა და ცრემლებს ღვრიდა.
მაღე მიაღდა თავის ბინას ლაღად აზიდულს,
კაცთამმუსვრელი ჰექტორის სახლს.
- იქ დახვდა ბევრი
- მოახლე თვისი და სატირლად აღაგზნო ყველა.
500 მათ ასე ცოცხლად დაიტირეს გმირი ჰექტორი.
ფიქრობდნენ, რომ შინ სისხლისმღვრელი ბრძოლის
ველიდან
- ველარ მოვაო, ვერ წაუვა აქაველთ რისხვას.
- პარისმაც აღარ დააყოვნა შინ, შეიმოსა
რვალმოოჭვილი დიდებული აბჯარ-ბეჭთარით.
505 სწრაფად გაიჭრა ფეხმარდობით იმედუელი.
ზოგჯერ თავლაში ცხენი, ქერით ნასათუთევი,
გაწყვეტს საბელს და მიჭრის მძლავრი ფლოქვების ცემით,
სჩვევია ფართოდ მოჩუხჩუხე ნაკადში ცურვა,
ჭიხვინებს, ძლიერ ქედზე უცემს თავმოღერებულს
510 ხშირი ფაფარი, თვითონ ხარობს თვისი მშვენიებით.
ფეხნი ფაშატან, ნაცნობ ველთან მიაქროლებენ.
ასე პარისიც, პრიამოსის ძე, პერგამოსის
გზით მოდიოდა, მოელავდა, როგორც შუქურა,
მზიარული და მოამაყე, მაღე მიუსწრო

- 515 ღვთაებრივ ჰექტორს, როს დატოვა ძმამ ის ადგილი,
სადაც ახლახან ესაუბრა თვის ცოლს თვინიერს.
პირველად უთხრა ღვთაებრივმა ალექსანდროსმა:
„ალბათ ღიდი ხნით დაგაყოვნე, ვერ მოვედ დროზე,
როგორც მიბრძანე, შეგაფერხე, დამაგვიანდა?“
- 520 ჰრქვა და მიუვო მას ჰექტორმა ზუჩმოელვარემ:
„შე კაი კაცო! ალაღმართალს ვის შეუძლია
ომში დაგცინოს: მებრძოლი ხარ მართლა მამაცი!
მხოლოდ აყოვნებ, გეზარება შრომა და მე კი
გული მიკვდება, შენზე აუგ სიტყვას რომ ვისმენ
525 მათგან, ვინც შენთვის ღვრის უწყალოდ სისხლსაც და
ოფლსაც.
- ახლა ვიჩქაროთ! ვისაუბროთ მხოლოდ მას შემდეგ
როდესაც ზევსი უკვდავ ღმერთთა სამადლობელოდ
თავისუფლების თასს ტროაში დაგვაცლევინებს,
როს აქაველთა სპას განვდევნით, რვალმშვენიერთა!“

ქება მეშვიდე

ჰექტორისა და პრიამოსის შერკინება

- მყის კარიბჭისკენ გაემართა გმირი ჰექტორი,
ალექსანდროსიც მიჰყვა, მოყმეთ გული ალევზნოთ
კვლავ ბობოქარი და გმირული ბრძოლის წადილით.
თითქოს ზღვაოსნებს მიაღვენა ზევსმა ზურგქარი,
5 როს ხოფმრავალი ხომალდები ზვირთებს აპობდნენ
და მებოფურებს აატკივა სახსარი შრომამ, —
ასე მიიჭრნენ ტროელებთან მათი თავკაცნი.
- არეითოსს მეფის შვილი დასცა პარისმა —
მენესთიოსი, არნეს მკვიდრი, არეითოსის
10 რომ შესძენია, როს შერთვია ფილომედუსას.
ჰექტორმა ბასრი შუბით დასცა ეიონევისი —
ქედში, სპილენძის ზუჩის ქვემოთ, ძელები გაუპო.

- ჰიპოლოტოსის ძემ გლავკრსმა, ლიკიელთ მეფემ
იფინოსის ძე ფიცხელ ომში შუბით განგმირა —
15 ყრმა დექსიადე, ცხენდაცხენ რომ მიეჭრა სწრაფად.
მიწას დაასკდა, დაეღწა მყისვე სახსრები.

- ოდეს იხილა თვალმცეცხლია ათენამ ბრძოლა
და არგიველთა სპა სასტიკად დამარცხებულთ,
ოლიმპოს მთიდან გარდმოიჭრა ილიონისკენ.
20 მის შესახვედრად აპოლონიც გამოემართა
პერგამოსიდან. ღმერთს ტროელთა დიდება სურდა.
უკვდავნი ერთურთს ხშირფოთლოვან მუხასთან შეხვდნენ.
თავდაპირველად აპოლონმა მიმართა ქალღმერთს:
„ზევის ასულო, მღელვარებით გულანთებულთ,
25 ოლიმპოს მთიდან რად მოიწევ, რას მიესწრაფვი?
გსურს გადახარო გამარჯვება დანაელთ მხარეს?
განა ტროელნი არასოდეს შეგბრალეზა?
მიიღე, ღმერთო, რჩევა ჩემი, ფრიად კეთილი:
მოდო, შევწყვიტოთ ხოცვა-ჟლეტა. როს განახლდება
30 კვლავ შერკინება, ნუმც დაცხრება, სანამ აღსასრულს
არ ნახავთ ტროის! რაკი უკვდავთ გულს ეამება
იავარყოფა, დაცალეწვა ამ ციხე-ბურჯის!“

- უმალ მიუგო თვალმცეცხლია ღმერთმა ათენამ:
„დე ასეც მოხდეს, მოისარო. ვფიქრობდი ასეც,
35 როს ოლიმპოდან აქაველთ და ტროელთ ვეწვიე.
მაგრამ მაუწყე, როგორ გინდა დააცხრო ბრძოლა?“

- ისევ მიუგო აპოლონმა შორსმოისარმა:
„ჰექტორს, ცხენთ მხედნავს, სიმამაცე გულს ჩავუნერგოთ,
რომ გამოიხმოს დანაელი ვინმე ვაჟაკი
40 შესარკინებლად და ფიცხელი ბრძოლა გამართოს.
მაშინ სპილენძისლეკვერთხიან აქაველთ სპანი
თვით მოუხმობენ, ვინც გმირ ჰექტორს შეერკინება.“

ასე უთხრა და დაეთანხმა მყისვე ათენა.
ამ დროს პრიამეს საყვარელმა ძემ ჰელენოსმა

- 45 იგრძნო, ღვთაებას მოთათბირეს რაცა ეწადა.
მიუახლოვდა და მიმართა ღვთაებრივ ჰექტორს:
„ჰექტორ, პრიამეს ძევ, გულისხმით ზევის სადარო!
ხომ ერწმუნები გულმოდგინე ჩემს ნათათბირეს?
ნება ყავ, დასხდნენ ტროელნი და აქაველები,
50 გამოიწვიე აქაველთა შორის მძლეთამძლე
და შეერკინე უმოწყალოდ, შეურიგებლად.
შენ ახლა ბედად დამარცხება არ გიწერია,
ასე გავიგე მარადუკვდავ ღმერთთა თათბირი!“

- დიდად იხარა მისი სიტყვით გმირმა ჰექტორმა,
55 ტროელთ ფალანგებს გამოეყო, წინ გამოიჭრა.
ხელთ ეპყრა შუბი. სპა დაწყნარდა სულგანაბული,
აგამემნონმაც შეაჩერა აქაველები.
ამ დროს ათენა, აპოლონიც შორსმოისარი,
ვით მარბიელი ორბები და ქორ-შეგარდენნი,
60 ზევის მუხაზე ჩამოსხდნენ და სპას შეხაროდნენ:
გუნდად და გუნდად ირხეოდნენ ხშირი რაზმები,
რისხვით ელავდნენ ჩაფხუტები, შუბ-ფარ-შიმშერი.
თითქოს აიჭრა ზეფიროსი, ზღვას დაუქროლა,
ათამაშა ზვირთთა ვარჯი, ჩაშავდა წყალი...
65 ასე ღელავდნენ აქაველთ და ტროელთ ლაშქარნი,
ველზე ისხდნენ და თან უსმენდნენ ჰექტორის სიტყვას:
„ყური მომაპყართ, ტროელნო და მძლე აქაველნო,
მინდა გაუწყოთ, რასაც მითქვამს გული:

პირობა

- არ შეგვისრულა კრონიონმა მაღლივმეუფემ,
70 კვლავაც გვიმზადებს ყველას ურიცხვ უბედურებას,
სანამ არ დასცემთ ტროას მტკიცექონგურებიანს.
ან ხომალდებთან ჩემს მხედრობას არ შეაკვდებით.
აქაველთ შორის უმამაცეს გმირებს აქ ვხედავ,
მათ, ვისაც ჩემთან შერკინების მსჭვალავს სურვილი.
75 რალას უდგანან, შეერკინონ ღვთაებრივ ჰექტორს!
ასე ვამბობ და ზევისი იყოს ჩემი თავმდები:
თუ მძლე სპილენძით გულს გამიპოვს მე აქაველი,
აბჯარ-ბეჭთარი თან წაიღოს ფართო გემებთან,

- გვამი ქალაქში დააბრუნოს, რომ კოცონს შერთონ
 80 ტროელთ კაცებმა და ტროელთა დედაკაცებმა.
 თუ ღვაწლისამძლე მყო შეწევნამ აპოლონისა,
 მტრის აბჯარ-ბექთარს ილიონის ბჭეში შევიტან,
 შორსმოისარი აპოლონის შევამკობ ტაძარს.
 გვამს დაუბრუნებ თქვენს ხომალდებს ორმხრივხოფიანს.
 85 დამარხონ იგი თმახუჭუჭა აქაველებმა
 და ჰელესპონტის პირას დიდი ბორცვი აღმართონ.
 ოდესმე საფლავს ჩამოუვლის შთამომავალი,
 ღვინისფერ ზღვაზე გემით მსრბოლი და ასე იტყვის:
 — ეგერ საფლავი ძველთა ძველ ღროს განგმირულ

გმირის,

- 90 იგი ბრძოლაში ღმრთივბრწყინვალე ჰექტორმა ძლია!
 ბადიშთ ბაგეზე არ ჩაქრება ჩემი დიდება“.

ასე ბრძანა და ყველა დუძდა: რცხვენოდათ მებრძოლთ —
 უარი ეთქვათ, ჰო-ყოფაც ხომ თავზარსა სცემდა...
 ბოლოს წამოდგა მენელაოს, სასტიკ საყვედურს

- 95 ამბობდა იგი, გული დარდით აკვნესებოდა:
 „თქვენ აქაველნი უნდა გერქვათ? არა, ქალები
 ვაი სირცხვილო, ხომ მოგვეჭრა თავი, ჩვენს შორის
 თუკი ვერაფერ ვერ შეება ღვთაებრივ ჰექტორს!
 წყლად დაიღვრებით თქვენ — ყველანი, მტვრად

დაიყრებით,

- 100 თქვე უსულგულო, უსაქმურო, უღირსო ხალხო!
 აბჯარს ავისხამ და მე გავალ, ღმერთების ნებით,
 ვიცი, ზეცაში გამარჯვების წილი იყრება“.

ასე ამბობდა და ისხამდა ძვირფას საჭურველს.

- მაშინ დათმობდი, მენელაოს, სიცოცხლეს ალბათ,
 105 ჰექტორის ხელზე სულს დაღვედი, მძლეოთა მძლე გმირის,
 რომ აქაველთა თემისთავეებს არ დაეშალათ!
 თვითონ ატრიდი წამოიჭრა, აგამემნონი,
 ძმას ხელი სტაცა მარჯვენაზე და არწმუნებდა:
 „ღმერთშემოსილო მენელაოს, დალილ-დაქანცულს
 110 არ გამართებს ბრძოლა. გონს მოეგე, გული დაიცხრე!

ბოლმით აღდგილი შენზე ძლიერს ნუ შეებმები,
 ჰექტორს ღვთაებრივს, ის ხომ ყველას შიშის ზაფრას
 ჰგვრის!

თვით აქილევსიც ერიდება მასთან პირისპირ
 შეხლას, და ის ხომ შენზე ბევრად უმძლავრესია!
 115 იყავ შენს რაზმთან, დაიყუჩე გული, დაწყნარდი.
 აქაველთაგან სხვას მოგნახავთ მასთან მეომარს.
 რაც უნდ მამაცი იყოს, ბრძოლას დახარბებული,
 მუხლებს მოიყრის სიხარულით, თუკი უვნებლად
 გადაურჩება ორთაბრძოლას ფიცხელს, საზარელს!“

- 120 ასე უთხრა და ძმას განზრახვა შეაცვლევენა,
 მართალიც უთხრა! ატრევისის ძე დაჰყვა მის ნებას,
 მეაბჯრეებმა სიხარულით ახსნეს ბექთარი.
 შემდეგ ნესტორმა აქაველებს მიმართა სიტყვით:
 „ვაგლახ, ეწვია დიდი სევდა აქაველთ მიწას!
 125 მწარედ ცრემლს დაღვრის ცხენოსანი მოხუცი პელეგს,
 მირმიდონელთა სვიან ტომის ბრძენი მრჩეველი.
 მახსოვს სიხარულს ვერ მაღივდა, როს თავის სახლში
 მეკითხებოდა არგიველთა წარმომავლობას.
 ახლა გაიგებს, რომ თავზარს გვცემს ყველას ჰექტორი
 130 და უეჭველად შელაღადებს უკვდავ ღვთაებებს,
 რომ მისი სული ჭურღმულეებში შთანთქან ჰადესის!
 მამაო ზევსო, ათენავ და აპოლონ ღმერთო!
 ნეტავ ყრმა ვიყო, ვით იმ ხანად, როს კელადონტთან
 პილოსელთა და არკადიელთ სპანი შეიბნენ —
 135 თებებს კოშკებთან, და ნაპირთან იარდანოსის!
 სპას მოუძლოდა ღმრთის სადარი ერევთალიონ,
 არეითოოს-გმირის ეცვა აბჯარ-ბექთარი,
 არეითოოს გმირის, კომბლედ სახელდებულის —
 ასე ეძახდა ყრმა თუ ქალი ჭრელსარტყლიანი.
 140 არა მშვილდით და არა შუბით იბრძოდა გმირი,
 არამედ რკინის კომბლით ფლეთდა ფართო ფალანგებს.
 ის ლიკურგოსმა სძლია, მაგრამ არა ძალ-ღონით,
 ვიწრობში შეხვდა, ვერ იხმარა რკინის კომბალი;
 მარჯვედ მოუჭრა ლიკურგოსმა გზა, შუბისწვერი

- 145 მუცელში ჩასცა, დაანარცხა მიწას პირადმა
და ღვაწლისამძღვრე საჭურველი, არესის რვალი
ახსნა განგმირულს და ბრძოლის ქამს თვით ატარებდა.
როცა მოხუცდა ლიკურგოსი, დაკარგა ძალა,
ერევთალიონს, თანამებრძოლს, მისცა აბჯარი.
- 150 თავს გაუვიდა ახალ აბჯრით გაამაყებულს,
ვაჟკაცთ იწვევდა, მათ კი შიშმა წაართვა ძალა.
გული ამენთო, სიმამაცის იმედი მქონდა,
გავებდე, თუმცა გახლდით ლაშქრად ყველაზე მრწემი.
პირისპირ შევხვდი და მარგუენა ძლევდა ათენამ!
- 155 ყველაზე დიდი და ყველაზე ძლიერი კაცი
მიწაზე ეგდო უილაჯოდ ხელებგანთხმული.
ახლა რომ ვიყო იმავე ხნის, არა უძლური,
მალე ჰპოვებდა მტერს ჰექტორი ზუჩმოელვარე!
თუმც ლაშქრად ბევრი გულფიცხელი აქაველი გვყავს,
- 160 ვერავინ ბედავს შეერკინოს ლეთაებრივ ჰექტორს!“

ასე არცხვენდა სპას მხცოვანი და მყის ცხრა გმირი
წამოიშართა: აგამემნონ იყო პირველი,
მკლავმოუღლეელი დიომედეც ადგა — ტიდიდი,
ძალისმხმეველი ორი გმირი — აიანტები,
165 იდომენესი და ძმობილი იდომენესის —
არესის სწორი მერიონე, გმირი უბადლო,
ევაიმონის ძე — ბრწყინვალე ევრიპილოსი,
ანდრაიმონის ძე თოანტი და ოდისეესი.
ყველა მზად იყო — ღვთიურ ჰექტორს შერკინებოდა.

- 170 კვლავ თქვა ნესტორმა, ცხენოსანმა გერენიელმა;
„რიგ-რიგად ვყაროთ, ძმებო, წილი, ვისაც შეხვდება,
მწამს, გაახარებს ვაჟკაცს, ლამაზ საბარკულიანს.
თვითონაც ძლიერ გაიხარებს, თუკი უვნებლად
გადაურჩება ორთაბრძოლას ფიცხელს, საზარელს!“

- 175 ასე წარმოთქვა, აირჩიეს გმირებმა წილი,
აგამემნონის, ატრევსის ძის, ზუჩში ჩაყარეს.
სპა ერთსულოვნად აღაპყრობდა ზეცისკენ ხელებს,

- მღალადებელი, ღმერთს შესთხოვდა ბევრი მათგანი:
„მამაო ზევსო! შეახვედრე წილი აიანტს,
180 ან ერისმთავარს მიკენისა, ოქრომრავალის“.

ასე ამბობდნენ და ნესტორი ჩაჩქანს ანჯღრევდა,
და ამოვიდა ყველასათვის ნანატრი წილი
აიანტისა.

- მაცნემ ლაშქარს ჩამოუარა,
მარჯვნიდან დაჰყვა და აჩვენა ყველა აქაველს.
- 185 ნიშანი თვისად ვერავინ სცნო, ბოლოს შიკრიკი,
ხალხში რომ ჩაჩქანს ატარებდა, მასაც მიაღგა,
ვინც ის ნიშანი ზუჩში ჩასდო, მძლე აიანტმა
მაცნეს მარჯვენა გაუწოდა, წილი მიიღო,
იცნო ნიშანი და შეჰყვირა გულანთებულმა,
190 მიწაზე დადო და მიმართა სპას აღტაცებით:
„წილი ჩემია! გული ლხენით ახლა ამევსო,
ისე მწყურია გამარჯვება დიად ჰექტორზე!
სანამ საჭურველს ავისხამ და შევიმოსები,
ილოცეთ, ძმანო, კრონიონი მეუფისადმი,
- 195 უხმოდ ილოცეთ, რომ ტროელებს არ გაავლოთ,
თუნდაც ხმამაღლა: ჩვენ ხომ შიში არ გვაქვს ვინმესი!
ვინც უნდა იყოს, ასპარეზს ვერ დამათმობინებს,
ვერც ძალით, ვერცა ბრძოლის ფანდით, ვგონებ, უმეცრად
არ გავუზრდივარ სალამინში ჩემს მამას, მშობელს!“
- 200 ასე თქვა. უფალ ზევსს მიმართეს ღოცვით დანაელთ.
შეღალადებდნენ ზეცის მიმართ თვალაპყრობილნი:
„ზევსო მამაო! მძლევ, დიადო, იდას მფლობელო!
ძლევა არგუნე აიანტს და სახელ-დიდება!
თუკი ჰექტორიც გიყვარს, თუკი ჰექტორზეც ფიქრობ,
- 205 მას სხვა, ამას სხვა სიხარული უბოძე ძლევის!“
ასე ამბობდნენ.

აიანტი ელვარე რვალით
იმოსებოდა;

როს აისხა აბჯარ-ბექთარი,
წინ გამოიჭრა, ვით არესი, ომში ჩაბმული,

მამაცთა ომში,

კრონიონმა გულის დამღრღნელი

- 210 შულლით ერთმანეთს საბრძოლველად რომ მიუსია.
არესსა ჰგავდა აიანტი, აქაველთ ბურჯი,
შუბლმოღუშული გმირი ფართოდ მოალაჯებდა
და ერთი ამბით იღერებდა შუბს გრძელჩრდილიანს.
ყველა არგიველს გულს მოედო აღფრთოვანება
215 და ყველა ტროელს აუთრთოლდა სახსარი შიშით.
თვით ჰექტორსაც კი შეუქანდა გული ძლიერი.
მაგრამ დამალვა, არიდება არ ეგებოდა:
თვითონვე იხმო აქაველი შესარკინებლად.
სწრაფად მოადგა აიანტი, წინ, ვით ვოდოლი,
220 სპილენძის ფარი აეფარა შვიდტყავიანი,
ჰილეს მცხოვრები სახელოვან კაცის ნაჭედი,
ფარს გადაკრული ჰქონდა შვიდი ტყავი ხარისა,
მერვე — სპილენძის ზედაპირი აღამპრებული.
მკერდზე მიედო გმირ აიანტს, ტელამონის ძეს.
225 ჰექტორს დაუდგა წინ, შესძახა განრისხებულმა:
„ჰექტორ, დღეს ნახავ, პირისპირ რომ შემერკინები,
დანაელთ შორის სხვა გმირები როგორნი გვყვანან —
ფალანგთმნგრეველი აქილევის, ლომგულის გარდა!
იგი გემებთან, თავის რაზმთან წევს მხარ-თედოზე,
230 აგამემნონზე, ხალხთა მწყემსზე განრისხებული.
ჩვენ კი ბევრნი ვართ, ვისაც შენთან ბრძოლა სწყურია,
ბევრნი ვართ-მეთქი! მაშ, დაიწყე, ნულარ აყოვნებ!“

მას უპასუხა მძლე ჰექტორმა ზუჩმოელვარემ:

- „კეთილშობილო აიანტო, ხალხთა მეუფევე,
235 რად მცდი ამაოდ, თითქოს ვინმე ყმაწვილი ვიყო,
ანუ დიაცი, უმეცარი საომარ საქმის.
ომიც ვიცი და სისხლიანი ხოცვა და ჟლეტა!
ძალმძის მარჯენივ და გინა მარცხნივ ავიკრა ფარი,
ფარშემართული ბრძოლის ველზე არ დავიღლები.
240 ქვეითად ძალმძის ომახიან ყიჟინას გაგჰყვე,
ფეხმარდ ფაშატზე ამხედრებულს ძალმძის ჯირითი.
მხოლოდ შენნაირ მეომართან არა მჩვევია

ჩუმად მიპარვა! არა! ასე, აშკარად, მედგრად!“

- თქვა და ძალუმად სტყორცნა შუბი გრძელჩრდილიანი
245 და შვიდტყავიან, გამობერილ ფარში მოარტყა,
კაშკაშა სპილენძს რომ ეფინა ზედ მერვე ფენად.
ექვსი ტყავიკი რომ შეგლიჯა შუბმა, შეჩერდა
მეშვიდე ტყავში.

აიანტმაც, ღმერთის სადარმა,

- მოიღერა და სტყორცნა შუბი გრძელჩრდილიანი
და იარაღი ბაკმულ ფარში გაურჭო ჰექტორს.
250 შექმოელვარე ფარი გაჭრა ძლიერმა შუბმა,
თორნი გააპო მონატული, სწრაფად ჩაეჭდო
ნეკნებს ქვეშ, მყისვე გაუფხრიწა ნაზი ქიტონი.
გმირი უკუდგა მეყსეულად, გაექცა სიკვდილს.
255 კვლავ მოიღერეს მათ შუბები გრძელჩრდილიანნი,
შეიბნენ, როგორც სისხლისმსმელი, შმაგი ლომები,
ვით ტყის ნადირნი, ტახნი, ძნელად დასაძლეველნი.
ფარის შუაში პრიამიდმა მოარტყა შუბი,
ველარ გააპო, შუბისწვერი მოდრიკა რვაღმა.
260 ფარსვე უმიზნა აიანტმა, გაღმით გავიდა
შუბი გამჭოლი, უკუიქცა მყის თავდამსხმელი,
ყელს მიწვდა რვალი, შავი სისხლი ამჩქეფარა.
როდი შეწყვიტა ბრძოლა გმირმა ზუჩმოელვარემ,
გადაიხნიქა, მძლავრი ხელით მოგლიჯა ლოდი,
265 ველზე რომ ეგდო, შავი, მქისე, უშველებელი:
გაშლით ტყორცნა და შვიდტყავიან ფარს მოახვედრა
შიგ შუაგულში, აჟღერიალდა ჟღალი სპილენძი.
უფრო დიდ კლდე-ლოდს ხელი სტაცა ტელამონიდმა,
დაძაბა ძალა, მოიქნია, სტყორცნა ძალუმად
270 და გაამსხვრია ლოლაბის ქვამ ფარი ბაკმული,
დაუზიანა ჰექტორს მუხლი, პირაღმა დასცა,
ფარიც დაამხო. აპოლონი მყის გაჩნდა შემწედ.
ხელჩართულ ომში ხმლით აჩეხვა არ ასცდებოდათ,
რომ არ ხლებოდნენ მათ მაცნენი ღმერთთა და კაცთა,
275 ერთი ტროელი, მეორე კი აქაველთაგან,
ტალთიბიოს და იდაიოს, ორი ბრძენ-კაცი.
მებრძოლთა შორის კვერთხი გადეს და ტროელთ მაცნემ

მიმართა კეთილგონიერმა იდაიოსმა:

გეყოთ, შვილებო, საყვარელო, აწ შერკინება.

280 ორივე ერთგვარად თქვენ უყვარხართ ზევსს

ლორუბელთმარეკს

ორივე გმირნი ხართ, — ყველა ვხედავთ, — უმამაცესნი.

მწუხრი ჩამოწვა, მაშ, მივეცეთ ღამის სიამეს“.

მიუგო და ჰრქვა აიანტმა ტელამონიძმა:

„შენ რაც თქვი, იგივე თქვას ჰექტორმა, თ, იდაიოს!

285 მან იხმო ბრძოლად ჩვენი გმირი უმამაცესი.

მისგან დაიწყე, მეც მზადა ვარ, თუ ის ისურვებს!“

მას უპასუხა მძლე ჰექტორმა ზუჩმოვლევარემ:

„ღმერთმა გაჩუქა შენ, აიანტ, ძალაც და ჭკუაც,

აქაველთ შორის შუბოსანო ურჩეულესო!

290 შევწყვიტოთ დღეს ჩვენ ორთაბრძოლა და შერკინება.

შემდეგ კი შეხვდეთ და შევებათ, სანამ არ გაგვყრის

დაიმონი და ორთაგან ერთს არგუნებს ძლევას.

მწუხრი ჩამოწვა. მაშ, მივეცეთ ღამის სიამეს.

გასწი გემებთან, გაახარე აქაველთ სპანი,

295 მეგობარნი და სანუკვარნი, ვინც გეგულება.

მე გავახარებ პრიამოსის ციხე-ქალაქში

ტროელთ მამაცებს, გრძელკაბიან ტროელ დიაცებს,

ჩემ გამო ლოცვად რომ დამდგარან დიად ტაძარში.

ერთურთს მივუზღაოთ სახსოვარით ახლა პატივი,

300 ოდესმე ეს თქვას აქაველთა და ტროელთ მოდგამ:

გულის მჭამელი შუღლით შეხვდნენ გმირთაგმირები,

მაგრამ დასცილდნენ მეგობრული გრძნობით სავსენი“.

თქვა და უბოძა ხმალი ვერცხლისსამსჯელიანი,

ღამაზ ქარქაშით, ღამაზ ღვედით დამშვენებული.

305 მძლე აიანტმა ძოწეულის სარტყელი მისცა.

ასე დასცილდნენ, ერთი გაჰყვა აქაველთა რაზმს,

ხოლო მეორე იჩქაროდა ტროელთ ლაშქრისკენ.

შვებით შემოხვდნენ, უვნებელი რომ დაუბრუნდა,

რომ გადაურჩა აიანტის უძლეველ ძალას.

310 შინ შეიყვანეს, ვისაც ცოცხალს არც კი ელოდნენ,

ასევე შეხვდნენ აიანტსაც აქაველები.

მოჰგვარეს ძლევიტ აღტაცებულ მხნე აგამემნონს.

ხალხთა მბრძანებლის, ატრევსის ძის, ჰერქვეშ შემოსულთ
აგამემნონმა ხუთწლიანი ხარი დაუკლა,

315 მსხვერპლად შესწირა ყოვლისშემძლე უფალ კრონიონს.

ფიცხლავ შრომობდნენ, გაატყავეს და ნაჭერ-ნაჭერ

აქნეს, ცვრიანი ხორცი შემდეგ შამფურს ააგეს

ფრთხილად შეწვეს და როცა ნორჩნენ, მოთაღეს მწვადი.

შრომა დამთავრდა და პურობა დაიწყო დიდი.

320 ერთობლივ ღვინში არვინ დარჩა მოუღბენელი.

ხოლო აიანტს პატივი სცა განსაკუთრებით

სუკის ნაჭრებით თვით ატრიდმა აგამემნონმა.

როცა იჯერეს გული, როცა დაცხრა შიმშილი,

პირველად იწყო სჯა-ბაასი ბრძენმა ნესტორმა,

325 აღრეც რჩეულმა სიბრძნითა და მჭევრმეტყველებით.

კეთილმზრახველი გმირი ასე ურჩევდა კრებულს:

„ატრიდო, და თქვენც — აქაველთა მხედართმთავარნო!

ბევრი დაეცა აქაველი რვალმშვენიერი,

ვისაც არესმა სკამანდროსის სანაპირონი

330 დაალტობინა სისხლით. ჰადესს შთანთქა სულელები.

სისხამ დილაზე ხამს მესწყვიტონ ბრძოლა აქაველთ.

ჩვენც გულმოდგინედ გმირთა გვამნი ასპარეზიდან

გამოვიტანოთ საზიდრებით, ერთად ცეცხლს მივცეთ,

ნავ-ხომალდებთან, რომ მამათა ძვლები შვილებმა

335 შინ წაასვენონ, როს სამშობლო მხარეში მივლენ.

შემდეგ აღვმართოთ ყველასათვის ერთი ტაგრუცი,

იქვე ავაგოთ გალავანი, კოშკი მაღალი,

რომ საიმედო კედლად გვექცეს ჩვენ და ხომალდებს.

ბჭე გავუმაგროთ მტკიცედ შეკრულ საკლიტურებით,

340 ეტლებს და ცხენებს დავუტოვოთ გზა გასასვლელი,

შემდეგ გალავნის გარეთ ფართო სანგარი გავჭრათ,

გარს შემოვარტყათ, რომ ცხენოსნებს, გინდა ქვეითებს

გზა შეუშალოს, თუ ტროელთა სპა თავს დაგვესხპის“.

ასე თქვა. ყველამ მოიწონა მოხუცის რჩევა.

- 345 ტროელნიც ამ დროს ილიონის ბეჭობზე იდგნენ,
ხმამალა ბჭობდნენ პრიაშოსის სასახლის ახლოს.
იწყო თათბირი ანტენორმა თავდაპირველად:
„ტროელთა სპანო, დარდანელნო, მოკავშირენო!
ყურნი მომაპყართ, გეტყვით, რასაც მითქვამს ეს გული.“
350 ახლავ გადაწყდეს — არგიველი ელენე მივცეთ
სხვა განძთან ერთად კვლავ ატრიდებს. გაეტეხეთ ფიცი
და ვერაგულად ვიბრძვი. მჯერა, რომ სასიკეთოს
ვერას ვეწევით, სანამ, რაც ვთქვი, არ ასრულდება“.

- თქვა და ჩამოჯდა. ღმრთის სადარი ვაჟკაცი ადგა —
355 ალექსანდროსი, თმამშვენიერ ელენეს ქმარი.
ფრთიანი სიტყვა მიაგება მან მეყსეულად:
„ანტენორ, სიტყვა გითქვამს ჩემთვის მიუღებელი!
სჯობდა სხვა რჩევა რამ კეთილი გესურვებინა!
თუკი რაც ბრძანე, წრფელი გულით იყო ნათქვამი,
360 შენი გონება, ვეჭვობ, ღმერთებს მიუტაცნიათ!
ტროელთა, ცხენთა მომთოკველთა წინაშე წრფელად
ვიტყვი: ვერ დავთმობ ჩემს მეუღლეს დალალმშვენიერს!
ხოლო საუზრე, არგოსიდან რაც მოვიტანე,
მზადა ვარ გაცეცე, საკუთარიც დაფუროს უხვად!“

- 365 თქვა და ჩამოჯდა. მაშინ ადგა ტროელთ წინაშე
მერე პრიაშოს, დარდანიდი, ღმერთთა ტოლფერი.
კეთილმზრახველი გმირი ასე ურჩევდა კრებულს:
„ტროელთა სპანო, დარდანელნო, მოკავშირენო!
ყურნი მომაპყართ, გეტყვით ყველას, რას მითქვამს გული.“
370 ახლა ქალაქში გაითენეთ ღამე, ვით წინათ,
მხოლოდ გახსოვდეთ — ფხიზლად იყვნენ ღამის გუშაგნი.
ხვალ კი მივიდეს იდაიოს ფართო გემებთან,
ატრევსის ძეებს — აგამემნონს და მენელაოსს
შუღლის აღმძვრელი ალექსანდრეს აზრი გადასცეს.
375 მათ გონიერი სიტყვა უთხრას: ისურვონ იქნებ,
ბრძოლას ერიდონ, სანამ მოკლულთ გვამებს დავწვავდეთ
შემდეგ შევებათ, ვიდრე გაგვყრის კვლავ დაიშონი,
ერთს ან მეორე მეგრძოლ მხარეს შემოსავს ძლევიტ“.

- მოხუცს უსმინეს ყურადღებით, ირწმუნეს კიდეც.
380 და მეომრები დამშვიდებით შეუდგნენ ვახშამს.
დილით წავიდა იდაიოს ხომალდებისკენ,
დანაელთ დასში შეხვდა მაცნე არესის მსახურთ,
გემის კიჩოსთან — აგამემნონს, მამაცთა მთავარს.
შუაში ჩადგა და აუწყა ხმამალა მაცნემ:
385 „ატრიდო, და თქვენც — თემისთავნო მთლად აქაველთა!
მეფე პრიაშოსს, სხვა ბელადებს ტროის მხარისა,
ვინძლო საამო იყოს თქვენთვის, სურთ გამცნონ აზრი
ალექსანდროსის, რომლის გამოც აღიძრა შუღლი.
ის განძი, მრავალმერხებიან გემით ტროაში
390 რაც მოიტანა (ნეტავ, მანამ ტალღებს შთაენთქა!)
სურს დაგიბრუნოთ, საკუთარიც დაფუროს უხვად,
მენელაოსის ახალგაზრდა ცოლის გაშვებას
კი უარსა ჰყოფს, მერე რამდენს სთხოვდნენ ტროელნი!
ესეც მიბრძანეს მოგახსენოთ: ისურვოთ იქნებ
395 ბრძოლას ერიდოთ, სანამ მოკლულთ გვამებს ცეცხლს
შეგრთავთ,
შემდეგ შევებათ, ვიდრე გაგვყრის კვლავ დაიშონი,
ერთს ან მეორე მეგრძოლ მხარეს შემოსავს ძლევიტ“.

- თქვა და მოიცვა ღრმა ღუმელმა აქაველთ დასი.
ბოლოს წარმოთქვა დიომედემ კეთილშობილმა:
400 „ალექსანდროსის განძს ჩვენს შორის ნურგინ მიიღებს,
თვით ელენესაც! გონნაკლულსაც კი გაეგება,
რომ ტროელთ ქალაქს მალე ელის იავარყოფა!“
ასე წარმოთქვა და ხმამალა შესძახა ყველამ,
გმირ დიომედეს ვაჟკაციური სიტყვით გზნებულმა.
405 აგამემნონმა იდაიოსს მიმართა შემდეგ:
„შენ თვითონ გესმის, იდაიოს, აქაველთ სიტყვა,
ასე ინებეს მათ პასუხი, მეც ასე ვფიქრობ!
ხოლო რაც მოკლულთ შეეხება, მეც ხომ მანდა ვარ:
გვმართებს, პატივი ვუზღათ მოყმეთ,
დღემოსწრაფებულთ,
410 მიცვალებულნი ხამს მოვალბით ცეცხლის აღმურთ.
ზეესმა მისმინოს, ჰერას ქმარმა მეხთამტყორცნელმა!“

თქვა და ზეცისკენ, ღმერთთა მიმართ აღაპყრო კვერთხი.
იდაიოსიც გზას გაუდგა ილიონისკენ.

- ამ დროს საფახვნოს იყვნენ ერთად ტროელთა სპანი
415 და დარდანელნი, იდაიოსს ელოდნენ, მაცნეს.
ისიც დაბრუნდა, შუა ჩადგა, უთხრა ამბავი.
ყველა წამოდგა და სამზადისს მყისვე შეუდგა:
ვინ — ძლეულთ გვამთა მოსატანად, ვინ — ტყიდან შეშის.
არგიველებიც გაეცალნენ ფართო ზომალდებს:
420 ვინ — ძლეულთ გვამთა მოსატანად, ვინ — ტყიდან შეშის.

მზემ — ჰელიოსმა სხივი სტყორცნა გაშლილ
ველ-მინდორს,

გაცდა რა ნელა მონანავე ჭავლს ოკეანის,
ზეცის გზას ადგა,

ველზე შეხვდნენ ლაშქარი ერთურთს.

ცნობა უჭირდათ ასპარეზზე მოკლულ მოყმეთა.

- 425 წყლით რომ განბანდნენ, სისხლს და ჯალახს
მოაცილებდნენ,
ურემზე დებდნენ ცხედრებს, ღვრიდნენ ცრემლებს
მხურვალეს.
მალღივ გოდება პრიამოსმა აკრძალა: უხმოდ
კოცონზე გვამებს ასვენებდნენ გულმწუხარნი,
ცეცხლს რომ მისცემდნენ, პრუშდებოდნენ კვლავ
ილიონში.

- 430 იქით მშვენიერლეკვერთხიან აქაველთ გმირნი
კოცონზე გვამებს ასვენებდნენ გულმწუხარნი,
ცეცხლს რომ მისცემდნენ, კვლავ ზომალდებს
უბრუნდებოდნენ.

ჯერ კიდევ დილა არ დამდგარა, ლამის ბინდ-ბუნდში
კვლავ სამუშაოდ გაემართნენ აქაველები.

- 435 იქ სად ცხედრები დაწვეს, ყველას ერთი ტაგრუცი
აუგეს, იქვე გალავანი აღმართეს მალე,
მტკიცე კოშკები დასაცავად გემთა და სპათა.
ბზე გაუმავრეს მტკიცედ შეკრულ საკლიტურებით.
ეტლებს და ცხენებს დაუტოვეს გზა გასასვლელი,

- 440 შემდეგ გალავნის გარეთ ფართო სანგარი გაჭრეს,
ღრმად ამოთხარეს და ჩაარჭვეს მრავალი პალო.
ასე იღწვოდნენ თმახუჭუჭა აქაველები.

ამ დროს ღმერთები ელვისმტყორცნელ კრონიდთან
ისხდნენ,

უკვირდათ რვალისკურთაქიან აქაველთ საქმე.

- 445 პოსეიდონმა მათ მიმართა მიწისმრყეველმა:

„ზევსო მამაო, ამ უსაზღვრო დედამიწაზე
რომელი კაცი ღმერთს გაანდობს აწ თავის სურვილს?
ხედავ, ამლამით თმახუჭუჭა აქაველებმა

- გემებს კოშკები მიუშენეს და მის წინ გაჭრეს
450 სანგარი, მაგრამ ღმერთებს განა შესწირეს მსხვერპლი?
მათ შეაქებენ ყველგან, სადაც სხივს აფრქვევს დილა,
დაივიწყებენ, რაც ავუგეთ შრომით მაშვრალმა
მე და აპოლონ ფოიბოსმა მძლე ლაომედონტს!“

მრისხანედ უთხრა პოსეიდონს ღრუბელთმარეკმა:

- 455 „ბიჭოს! რას ამბობ, ძალმრავალო, მიწისმრყეველო?
მესმის, სხვა ღმერთს რომ აშინებდეს ზრახვა უკვდავთა,
შენზე უსუსურს სულითა და მკლავის სიმტკიცით!
შენ გადიდებენ ყველგან, სადაც სხივს აფრქვევს დილა.
შემდეგ ნება ყავ, თმახუჭუჭა აქაველები,
460 სწრაფი გემებით რომ გასწევენ მშობლიურ მხარეს,
დაამხე კოშკნი, ზღვას მიეცი საძირკელიანად,
კვლავინდებურად სანაპირო დაფარე ქვიშით,
კვალიც რომ გაჭრეს აქაველთა დიადი ბურჯის!“

ასე ერთურთთან საუბრობდნენ ოლიმპოს ღმერთნი.

- 465 მზე ჩაესვენა და განსრულდა აქაველთ საქმე.
ხბორები დაკლეს და სამზრისად ემზადებოდნენ.
ამ დროს გემები, დატვირთულნი ლემნოსურ ღვინით,
მოადგნენ ნაპირს. გმირ ევენოსს გამოგვზავნა.
ჰიპსიპილეს ვაჟს, შობილს მეფე იესონისგან.
470 ორ ატრეიონს, აგამემნონს და მენელაოსს
საჩუქრად უძღვნა მან ათასი მეტრონი ღვინო,

სხვა აქაველნი ცვლით იძენდნენ თმავარჯიანნი:
ვინ — რვალ-სპილენძით, ვინ — ჭალარა რკინით, ვინ —

ტყავით

- მრუდერქიანთა საქონელთა, ვინ — თვით მოზვერით,
475 ვინ — ტყვე მონებით. მხიარული ლხინი გაჩაღდა.
და მთელი ღამე აქაველნი ველზე სერობდნენ,
ხოლო ტროელნი ნადიმობდნენ ციხე-ქალაქში.
მთელს ღამეს ქუხდა ზევსი ნიშნად ცოდო-ბრალისა.
შიში შეუდგათ მოქეიფეთ ფერის ამხდელი:
480 ღვინოს ასხამდნენ თასებიდან, ვერვინ ბედავდა,
სანამ ზედაშეს ასხაობდა, თვით დაელია.
დაწვენენ და ძილის საჩუქართა იგემეს სიტკბო.

ქება მერვე

ღმერთების ზოგა. შუფუხედილი ბრძოლა

მიწას ეფინა ეოს ყვითელპეპლოსიანი,
როს კრებად უხმო ღმერთებს ზევსმა

ელვისმტყორცნელმა;

მრავალბორცვიან ოლიმპოს მთის მწვერვალზე; მჯდომი
ბრძანებდა სიტყვას, ყველა ღმერთი უსმენდა ჩუმად:

- 5 „მისმინეთ სიტყვა, ყველა ღმერთო, ყველა

ღმერთქალნო,

ახლა გაგანდობთ, რასაც მკერდში მითქვამს მე გულა.
ღმერთქალთა შორის, ღმერთთა შორის ნურვინ იფიქრებს
ჩემი ბრძანების გარდაელენას, ყველა ერთობლივ
მე მმორჩილებდეს, ვიქმ საქმესა დაუბრკოლებლად!

- 10 ვინც ღმერთთა შორის ჯანყს ისურვებს, უმაღ გაციგებ.
ტროელთა, გინა დანაელთა შიმწედ ჩასული
სირცხვილნაჭამი კვლავ ოლიმპოს დაუბრუნდება,
რათა იტანჯოს; ხელსა ვტაცებ, შთანვეთქამ ტარტარში,
იქ, სად უღრმესი ჭურღმულია დედამიწის ქვეშ;
15 სად რკინის ბჯენი და სპილენძის ფილაქანია.
ჰადეს შორს არის ტარტარიდან, ვით ცა-მიწიდან.

იქ იგრძნობს, ყველა ღმერთს რამდენად ვაჭარბებ ძალით!
გნებავთ, გაბედეთ და დარწმუნდით ყველანი, ღმერთო:

- 20 მაღალ ზეციდან ახლავ ოქროს ჯაჭვს ჩამოვუშვებ,
რაც კი ღმერთთა ოლიმპოზე, რაც კი ღმერთქალი,
ჩაებლაუტეთ და ვერ შეძლებთ ზეცით მიწამდე,
წელში რომ გაწყდეთ, ჩაათრიეთ ზევსი ზესთამნე!
მე კი. უკეთუ კეთილ მიჩანს თქვენი წათრევა,
დედამიწითურთ, და თვით ზღვითურთ ჯაჭვს ამოვზიდავ,
25 გარს შემოვახვევ ამ მარჯვენით ოლიმპოს მწვერვალს,
მთელი სამყარო ზედ უმწეოდ დაეკიდება,
ეგზომ ღმერთთა და ეგზომ კაცთა ვარ უზესთაეს!“
ასე ბრძანა და ღრმა დუმილი ჩამოდგა. ყველას
თავზარი დასცა, ისე მკაცრად ბრძანებდა ზევსი.
30 ბოლოს ათენამ, თვალმცეცხლიამ, მიმართა უფალს:
„ყოვლისშემძლეო, მამა ზევსო, ზესთა შეუფვე!
ჩვენ კარგად ვიცით. ხარ მძლეოთამძლე ძალისმხმეველი.
ოლონდაც გულთ იანავუგრძნობთ მამაც დანაელთ,
თუ მათს სასტიკ ბედს აღასრულებ, ელით დაღუპვა,
35 მაგრამ თმში არ ჩავებმებით, თუ შენ გვიბრძანებ.
მხოლოდლა რჩევას მივცემთ მამაც არგიველ მოყმეთ,
რომ შენს მძვინეარე რისხვას ყველა თან არ გადაჰყვეს“.

გაუღიმა და უთხრა ზევსმა ღრუბელთმარეკმა:

„ნუ გეშინია, შვილო, მე ხომ არა გულისტქმით

- 40 მითქვამს, რაცა კთქვი. მინდა შენი მოწყალე ვიყო!“

თქვა და შეება ეტლში რაშნი რვალისფეხება,
შმაგად მფრინავნი და მრხეველნი ოქროს ფაფართა.
თვითონაც ოქრო შეიმოსა, ოქროს მათარახი
ხელთ იპყრა, შედგა მოელვარე, ლაპლავა ეტლზე.

- 45 ცხენნი მორჩილნი გააქენა, სწრაფად გაფრინდნენ
მოლივლივენი ხომლიან ცას და მიწას შორის —
ნადირთა დედის, უხეწყლიანი იდას მთისაკენ,
გარგაროსისკენ, სად ჭალა და ბომონი ჰქონდა.
იქ დააოკა ცხენნი, კაცთა და ღმერთთა მამამ.
50 გამოხსნა და გარს მოახვია სქელი წყვდიადი.

- თვით თხემზე დაჯდა სიდიადით განბრწყინებული,
ტროელთა ქალაქს დასცქეროდა, აქაველთ გემებს.
გული იჯერეს როს ჰამადით გრუზა აქაველთ.
კარვებს მიადგნენ, შემოსნენ აბჯარ-ბეჭთარით,
55 ტროელნიც ამ დროს ციხე-კოშკში აბჯარს ისხამდნენ,
ლაშქარ-მცირენი, მაგრამ მაინც სისხლიან ომის
მოწადინენი იძულებით, რომ დედაწულნი
დაეცვათ. გახსნეს ყველა კარი. სპა გამოცვივდა
ცხენშეკაზმული თუ ქვეითი, ატყდა გნისი.
60 რაზმი რაზმს შეხვდა გამოჭრილი საპირისპიროდ,
ხმალ-სატევარი შეეხალა, შუბნი და ძალა
კაცთა სპილენძის თოროსანთა, ბაკმული ფარი
ფარს შეეღეწა, საშინელი ატყდა გრუხუნნი,
ერთურთს შეერთო ძლევის ვაშა, სიკვდილის ვიში
65 მკვლელთა, მოკლულთა და ქვეყანა დაალტო სისხლმა.

- სანამდის იყო დილა, წმინდა ღღე იზრდებოდა,
ისარნი ამათ და იმათაც მუსრავდნენ შმაგად.
მაგრამ როგორც კი მიღწია მზემ ცის შუაგულს,
ოქროს სასწოროზე მამამ დადო ორი წილხვედრი,
70 სიკვდილის წილი, გაულვიძარ ძილში შთანთქმელი —
მხედარ ტროელთა, კურტაკიან აქაველ სპათა.
ხელით ასწია. აქაველთა საბედისწეროდ
დაბლა დაეშვა, ნაყოფიერ მიწამდე წილი,
ხოლო ტროელთა აღიმართა ხომლიან ცამდე.
75 დაიგრუხუნა, ცის ლაყვარდი გაკვეთა ელვით,
აქაველთ რაზმებს სტყორცნა ცეცხლი. ყველა შეძრწუნდა,
სახეს მოედო ფერმიხდილი საშინელება.
იღომენეგსი შეძრა შიშმა, აგამენონიც,
აიანტიბიც, მძლე არესის ორი მსახური.
80 მხოლოდ ნესტორი ამ საშინელ ორომტრიალში
ველარ დაიძრა, თურმე ცხენი დაშავებოდა:
ალექსანდროსმა, თამაშვენიერ ელენეს ქმარმა,
ცხენი იქ დაჭრა, სად ფაფარი თავისქალიდან
კისრისკენ მიდის: სახიფათო მხარეა ფრიალ!
85 ყალყზე შემართა, ცხენს შიგ ტვინში მოხვდა ისარი,

- გონდაკარგულმა, ჯანგაცილმა სხვებიც დააფრთხო.
ცხენს რომ მივარდა და ცდილობდა მსცოვანი მეფე
მისი სადავე გადაეჭრა, ჰექტორის რაშნი
ლტოლვილთა შორის შემოჭრილნი მოაჭროლებდნენ
90 საშინელ ჰექტორს! დასტოვებდა მოხუცს სიცოცხლე,
რომ კეთილშობილ დიომედეს არ შეენიშნა.
შეჰყვირა გმირმა და მოუხმო მამაც ოდისეეს:
„ლაერტის ძეო, რდისეესო, ჰყუაულევეო!
ზურგს როგორ აქცევ და გარბიხარ, ვით სულმდაბალი?
95 უფრთხილდი, შუბი არ გაგირჭონ ლტოლვილს ბეჭებში!
შესდექ! განვდევნოთ მოხუცისგან მძვინვარე მოყმე!“

- ვერ გაიგონა ღვთაებრივმა მრავალტანჯულმა.
როცა მის გვერდით ხომალდისკენ მიჰქროდა სწრაფად.
ტიდიდმა მარტომ გადაწყვიტა მოხუცის დაცვა,
100 გაიჭრა, ეტლის წინ დაუდგა ანაზღუღლად
და ნელევის ძეს მიაგება ფრთიანი სიტყვა:
„მოხუცო, მედგრად შეგიტიეს ახალგაზრდებმა!
ძალა გელევა და სიბერემ დაგაძაბუნა.
მეეტლევ უკვე უძლური გყავს, ცხენებიც ზანტი.
105 მოდი და ეტლზე ამომიდექ, შენ თვიონ ნახავ:
ენა ვერ იტყვის, ვით ჩვევიათ ტროსის ქურანებს
გინდ აქეთ ფრენა, გინდა იქით — დევნაც და ლტოლვაც.
გუშინ ენეასს გამოვტაცე, სპათა გამფანტველს.
შენი ცხენები სხვას მიანდე, ხოლო ესენი
110 მხედარ ტროელებს მივაგებოთ. ჰექტორიც ნახავს,
ჩემს ხელში შუბი მძვინვარებას შეძლებს თუ არა“.

- არ იუარა ეს ნესტორმა გერენიელმა.
მის ცხენებს ზრუნვა არ მოაკლეს მაშინ მეაზრეთ —
სთენელოსმა და გულმამაცმა ევრიმედონტმა.
115 თვით დიომედეს ეტლზე დადგნენ თანამებრძოლნი.
სადავეს დასწვდა მყის ნესტორი, გადაუჭირა
ცხენებს მათრახი და მიუხდნენ უმაღლე ჰექტორს.

მის წინ გამოჭრილს ტიდევის ძემ სტყორცნა ოროლი,
ვერ მოახვედრა, მაგრამ მისვე სადავეთმპყრობელს,

- 120 თეზაოსის ძეს მოარტყა, მხნე ენიოპევს —
 ზედ ძუძუსთავთან, როცა იგი ცხენს მათარას სცემდა.
 მიწას დასკდა, გვერდზე გახტენ მარდნი მერანნი.
 ძალა დაუშრტა ენიოპევს, სული გააფრთხო.
 გმირ ჰექტორს გული შეუკუმშა სასტიკმა დარდმა,
 125 ებრალებოდა მეგობარი, მაგრამ მეეტლეს
 ახალს დაუწყო ირგვლივ ძებნა, არ დაუყოვნაო
 დიდხანს მის ცხენებს, ღირსეული გამოჩნდა მოყმეც —
 არქებტოლემოს იფიტიდი, მას დაავალა
 მარდ ცხენთა მართვა და ხელთ მისცა სადავეები.
- 130 ველარაფერი დაიხსნიდა სისხლისღვრისაგან
 ცხვრებივით ქალაქ ილიონში შეყუჟულ ლაშქარს,
 რომ კაცთა მამას, ღმერთთა მამას არ შეენიშნა.
 ელვა ვერცხლისფერცეცხლიანი სტყორცნა ქუხილით,
 ძირს დაანარცხა დიომედეს ცხენის ფეხებთან.
- 135 მაღლა ავარდა საშინელი გოგირდის ალი.
 უკან მიაწყდნენ ძრწოლით ცხენნი ათროლოებულნი,
 ნესტორს წაართვეს მყის დაწული სადავეები.
 შეძრწუნებულმა დიომედეს მიმართა ლომგულს:
 „ტიდიდო, ცხენი მოაბრუნე ახლავ სილტოლვად,
 140 ვერ გრძნობ, რომ ზევსი დღეს დიდებას არ მოგანიჭებს?
 ახლა კრონიდი განადიდებს მხოლოდ მძლვე ჰექტორს,
 შემდეგ, თუ ნებავს, ჩვენც შეგვემოსავს ძლევის დიდებით.
 ვერვინ გადავა წინამბჰობელ ზევსის განგებას —
 ძლიერიც იყოს, მასზე ბევრად მძლავრია იგი!“
- 145 მყისვე მიუგო დიომედემ კეთილშობილმა:
 „გონივრულს ამბობ განგებაზე, ბრძენო მოხუცო,
 მაგრამ გულს მიღრღნის, სულს მოედო მწველი იარა!
 როდესმე ტროელთ დასში იტყვის გმირი ჰექტორი:
 მიაშურაო გემს ტიდიდმა შეძრწუნებულმა.
 150 იტყვის ტრაბახით. გასკდი, მიწავ, წინაშე ჩემსა!“
 მოყმეს მიუგო კვლავ ნესტორმა გერენიელმა:
 „რას ბრძანებ, გმირო, თოროსანო ტიდევის ძეო?
 ჰექტორმა კიდევ რომ გიწოდოს სუსტი, ლაჩარი,

- არ ირწმუნებენ არც ტროელნი, არც დარდანელნი,
 155 არც დიდსულოვან ტროელთ ცოლნი, შენ რომ დაუმხე,
 გროვად და გროვად დაუნარცხე რჩეული ქმრები“.

ასე თქვა. ფლოტებმოთქარუნე ცხენნი გაქცეულ
 სპას გაადევნა.

- მყის ჰექტორმა და ტროელებმა
 სასტიკ ყიჟინით დააყარეს ისართა სეტყვა.
 160 ომახიანად მისძახოდა გმირი ჰექტორი:
 „ტიდიდო, როგორ გსურს იდიდო დანაელთ შორის,
 სავსე თასებით რომ გამკობდნენ მონადიმენი?
 აწ რალა ეთქმით; დიაცადლა მათ მოვლენიხარ!
 გაჰქრი, გომბიოვ, გოგო-ბიჭავ! ვიდრე მე დამცემ,
 165 კოშკზე აძვრები, ტყვედ წაასხამ გემზე ჩვენს ცოლებს,
 მანამ დაგამხოვ, დაიმონთან დაიკარგები!“

და ორ აზრს შუა ყოყმანობდა გმირი ტიდიდი:
 უკუექცია ცხენნი, თუ მტერს შეებოდა მედგრად?
 სამჯერ ეს აზრი უკარნახა გულმა და ჰკუჟამ.

- 170 სამჯერ იქუხა ბრძენმა ზევსმაც იდას თხემიდან —
 ტროელთ აუწყა საჭოკმანო ბრძოლაში ძლევა.
 ჰექტორი ტროელთ ამხნევებდა ომახიანად:
 „ტროელთა ძენო, ლიკიელნო, მძლენო დარდანო!
 იყავთ მამაცი, გულადობა თან გახლდეთ შმაგი!
 175 ვგრძნობ, კრონიონი მეხით გვამცნობს კეთილმოწყალე
 ძლევა-დიდებას, დანაელთ კი დანთქმას და სირცხვილს!
 უგნურთ იგულვეს გალავნები გადასარჩენად,
 უზადრუკ გოდოლს შეჩერება ჩემი არ ძალუძს!
 სანგრებს იოლად გაანგრევენ, გავლენ ცხენები.
 180 მაგრამ, როცა კი მივადგები გემებს, გახსოვდეთ,
 მზად გქონდეთ ცეცხლი მოგიზგიზე და მუგუზლები,
 ცეცხლს მიცევით გემებს და არგიველთ ზედ გემების წინ
 გავანადგურებ გაგუდულებს იმ ხანძრის კვამლით!“

ასე შესძახა. მიუბრუნდა, მიმართა ცხენებს:

- 185 „ქსანთოს, პოდარგოს, ღვთაებრივო ლამპოს, აითონ!

დღეს მიზღავთ თქვენ მე დიდებული საზრდოს სანაცვლოს:
ხშირად სვიანი ეტიონის ქალს — ანდრომაქეს
მოუერთმევია თქვენთვის პური უადრეს სხვაზე,
ღვინოსაც წყალში გიზავებდათ გულის საამოდ,

- 190 ჩემზე უადრეს, უსაყვარლეს ქმარზე უადრეს!
გასწით, გაკურცხლეთ, ო, მერანნო! მტერს გამოვტაცოთ
ნესტორის ფარი, ცას რომ აღწევს მისი დიდება,
ლამის სულ ოქრო მოვლებია წრესაც, სახელურს.
გმირ დიომედეს, ცხენთა მხედნავს, მხრებიდან ავხსნათ
195 აბჯარ-ბექთარი საოცარი, ჰეფესტოს ქმნილი!
თუ შევძლებთ, ეჭვიც არ გვექნება, რომ აქაველნი
ამდამე სწრაფმსროლ ხომალდებით გაგვეცლებიან!”

ასე ზვიდად ბრძანა.

- მაშინ განრისხდა ჰერა,
ტახტზე შეტოკდა, შეარხია ოლიმპოს თხემი.
200 მყისვე მიმართა პოსეიდონს, ღვთაებას დიადს:
„ყოვლად ძლიერო! ახა-ვაი!.. მიწისმრყეველო!
გული არ გტკივა ოდნავ მაინც დანაელთ გამო,
ჰელიკესა თუ აიგაში ტკბილი ზვარაკით
რომ გიზორავენ? გაუმარჯვე, მეოხ ეყავი!
205 დანაელთ მფარველთ რომ გვენება ყველას ერთპირად,
ტროელთაც ვძლევდით და შორს მგრ გვინავ კრონიონ
ზევსაც,
ისიც კი, იდას მარტო მჯდომი, შეგვიდრეებოდა!”

უკმაყოფილოდ უთხრა მძლავრმა მიწისმრყეველმა:

- „ყიამიმწვარო ჰერავ! ეს რა სიტყვა წამოგცდა?
210 სულაც არა მსურს, კრონიონთან გაბედოს ვინმემ
შებმა ჩვენს შორის! ის ხომ ყველას სჭარბობს
სიმძლავრით:“

ასე ერთმანეთს მიმართავდნენ მაღალნი ღმერთნი.

- ხოლო გემებთან, სანგარსა და გალავანს შორის
სულ გაეჭედა სიგრცე ცხენთა და კაცთა დასებს,
215 შევიწროებულთ, არესივით მათ მიდგომოდა
გმირი ჰექტორი, თვით ზევსისგან განდიდებული.

ცეცხლით მოსპობდა ზღვასთან გემებს, დედოფალ ჰერას
აგამემნონი აქაველთა გასამხნეველად
რომ არ აღეძრა, თუმც თვით გმირსაც ესა სწყუროდა:

- 220 ფართო ნაბიჯით მიაშურა გემებს და კარვებს,
ხელით ეჭირა ძოწეული სამოსის კალთა.
დადგა ატრიდი ოდისეის მაღალ ხომალდზე,
რომ მიეწვდინა ხმა შუაში მდგომი გემიდან
ტელამონიდის აიანტის და აქილევსის
225 ბანაკებისთვის.

მოსდგომოდნენ თავსა და ბოლოს

- საიმედონი მკლავის ძალით და სიმამაციით.
მქუხარე ხმით მან შეუძახა დანაელთ ლაშქარს:
„სირცხვილი თქვენდა, სახით მშვენო, საქმით უგევანო!
რა იქნა თქვენი დაქადება — ჩვენ ვართ, რაც ვართო,
230 ლემნოსზე ეგრე მედიდურად რომ ღალადებდით?
ლხინის ღროს თქველფდით რქოსან ხარებს, სცლიდით
ძირამდე

ფიალებს, ღვინით სულ პირამდე ალიცლიცებულს.

- ას, ორას ტროელს, თქვენ ამბობდით, თითოეული
თავს აუვალთო! ახლა ერთიც არ ღირხართ ყველა,
235 ერთი ჰექტორი?! ცეცხლით გემებს მოადგა იგი!
ზევსო მამაო! ქვეყნის ძლიერ მეფეთა შორის
ვისა სჯი ასე და ვის ართმევ სახელ-დიდებას?
მე გვერდი როდი ამივლია შენი კერპისთვის,
ხოფმრავალ გემით როს ვესწრაფე ამ ცოდვისტრიალს?
240 არა, ხბოს ფერდთა კვამლი ყოველ ბომონს ვაკმიე.
გულით მეწადა დამელეწა მაღალი ტროა.
ერთი სურვილი შემისრულე ოლონდაც, ზევსო,
შეგვაძლებინე მტრებს გავექცეთ, ნულარ დაუთმოზ
დასალუბავად აქაველთა ლაშქარს ტროელებს!”

- 245 თქვა და მოუღბო გული მამას, ცრემლთა მფრქვეველმა.
ზევსმა ნიშანი მისცა — ხალხი გადარჩებაო:
ზევით არწივი მოუვლინა, სანდო ფრთოსანი —
მძლავრი ჭანგებით ჩაებლუჯა ნაზი შვლის ნუკრი,
ბომონის ახლოს სისხლიანი მსხვერპლი დააგლო,

250 სად აქაველნი თაყვანს სცემდნენ ზევსს ღრუბელთბატონს.
როცა არწივი ნახეს ზევსის მოვლინებული,
მედგარად შეებნენ ტროელთა სპას. გაჩაღდა ომი.
თუმც ბევრი იყო დანაელი, ვერ შეეცილნენ
ტიდიდს დიდებას.

ქედფიცხელი ცხენები გმირმა

255 სანგართა მიღმა გაიყვანა და მტერს შეება.
პირველად დასცა ფრადმონის ძე აგელაოსი,
მოყმე მებაჯრე, როცა შიშით ცხენს აბრუნებდა,
ზურგი აქცია მტერს. ტიდიდმა ბასრი ოროლი
ბეჭებში ჩასცა და სისხლიან მკერდში გაურჭო.

260 ძირს დაენარცხა, აჟღარუნდა ტანზე ჯავშანი.
აგამემნონ და მენელაოს მიჰყვნენ გმირ ტიდიდს,
შემდეგ ორივე აიანტი, მკლავმოუღლელები,
ილომენესი და ძმობილი ილომენესის —
მხნე მერიონე, კაცთა მმუსვრელ არესის სწორი.

265 ევაიმონის ძე მათ მიჰყვა — ევრიპილოსი,
ხოლო ტევკროსი მეცხრე იყო.

შემართა მშვილდი,

ტელამონის ძის აიანტის ფარს ამოუდგა.

გვერდზე გასწევდა ხოლმე თვის ფარს ტელამონიდი,
მაშინ ტევკროსიც შეხედავდა ტროელთ და ისარს

270 როდი აცდენდა, სულს ღაფავდა მტერი დაჭრილი.
ვით დედას ჩვილი, კვლავ აიანტს მივარდებოდა,
ისიც მზრუნველად შემალავდა ბაკმულ ფარის ქვეშ.

რომელს მოუღო ტროელთ შორის ტევკროსმა ბოლო?

— ჯერ ორსილოქოსს, ოფელესტეს, შემდეგ ორმენოსს,

275 დაიტოროსს და მხნე ქრომიოსს, ღვთის სწორ

ლიკოფონტს,

პოლიემონიდ ამოპაონს და მელანიპოსს, —

ერთი მეორის მიყოლებით დასცა მიწაზე.

აგამემნონმა შეება იგრძნო, როცა იხილა

ტროელთ ფალანგთა შემმუსვრელი მხნე მშვილდოსანი.

280 აღტაცებული მივიდა და ასე მიმართა:

„ტელამონის ძე, გმირო ტევკროს, ყრმავ საყვარელო!

დასცხე ტროელებს! შენ იქნები დანაელთ შუქი!
დიდებით მოსავ მაშამძუძეს, სვიან ტელამონს,
ბავშვობიდანვე გზრდიდა გმირი, თავს გველებოდა.

285 თუმცა შორსაა, განადიდე მისი სახელი!

მე ამას გეტყვი და ნათქვამი ამისრულდება!

თუ ათენა და მამა ზევსი, ღრუბელთბატონი,

შემეწევიან, რომ დავლეწო ტროის ბურჯები,

ჩემს შემდეგ ჯილდოს შენ მიიღებ, გმირო, ღირსეულს:

290 სამფეხას უცხოოდ მოელვარეს, ან ეტლს და ცხენებს,
ან ნორჩ შიმუნვარს, სარეცელი რომ დაგიმშვენოს“.

ასე მოუბარს მყის მიუგო უბადლო გმირმა:

„ატრევსი ძეო, განა მე თვით ამას არ ვცდილობ?

შენ რად მაქეზებ? წამითაც კი, სანამ მაქვს ძალა,

295 არ ჩავიმუხლებ! რაც ხანია მტერი განვდევენეთ

ილიონისკენ, იმას აქეთ ვმუსრავ უწყალოდ.

უკვე რვა ვტყორცნე წამახული სეფქა-ისარი,

ყველა მიზანში მოხვდა მებრძოლს, ვინც წინ დამიდგა.

და მხოლოდ ამას, ამ მძვინვარეს, ვერ მოვეერი!“

300 ეს თქვა თუ არა, კვლავ ვატყორცნა ფრთოსანი სეფქა,
მოკვლა სწყუროდა, უმიზნებდა ღვთაებრივ ჰექტორს,
მაგრამ აუცდა, გორგითიონს სამაგიეროდ
გაუპო გული, სახელოვან პრიამოსის ძეს.

იგი ეყოლა მეფეს, როცა მეუღლედ ესვა

305 კასტიანირა მშვენიერი, აისიმელი.

ვით ყანობირში თავს ყაყაჩო გადახრის გვერდზე,

ნაყოფისა და გაზაფხულის ნესტის სიმძიმით,

ისე ჩაქინდრა ყრმამ ჩაჩქანით ძლეული თავი.

ტევკროსმა ისევ მშვილდს მოარგო ფრთოსანი სეფქა,

310 მოკვლა სწყუროდა, უმიზნებდა ღვთაებრივ ჰექტორს

და კვლავ აუცდა, აპოლონმა გმირს განაშორა.

სამაგიეროდ მის მეეტლეს, არქეპტოლემოსს,

ბრძოლის მოწადეს, ბასრმა სეფქამ ძუძუ გაუპო.

მიწას დაასკდა და ფრუტუნით ფენმარდნი რაშნი

315 გაექცნენ, სული და სიცოცხლე დათმო ჰაბუქმა.

ჰექტორს თუმც გული შეეკუმშა მოკლულზე დარდით —

ებრალეობდა მეგობარი, მაინც დატოვა.

იქვე, გვერდით მდგომ ძმას მოუხმო, მხნე კებრიონეს,
ცხენთა სადავე ხელთ იპყარო. ძმაც დაჰყვა ნებას.

- 320 თვით კი ჩამოხტა მოელვარე ეტილიდან სწრაფად,
ერთი საზარლად შეჰყივლა და ლოდს სტაცა ხელი,
ტევკროსს მიეჭრა ანთებული მოკვლის წადილით.
იმავ წამს მტერმა კაპარტიდან იძრო ისარი,
ლარს მიაბჯინა და როდესაც მშვილდი მოზიდა
325 მაშინ ჰექტორმა იმ ადგილას, სადაც ლავიწი
ყელს ჰყოფს მკერდისგან, სად სიკვდილის საფრთხე
იქმნება,

მოარტყა შემხედურს კლდის ნათალი უზარმაზარი.

ძარღვი გაეჭრა, დაუბუჟდა მტევანი ხელის,
მუხლთ მოეკეცა, გაუვარდა მშვილდი მოისარს.

- 330 არ მიატოვა აიანტმა ძმა დაცემული,
სწრაფად მიიჭრა, ზე აღმართა ბაკმული ფარი.
ორი ერთგული მეგობარიც მყის მიეშველა.
ექიოსის ძე მეკისთევსი, ყრმა ალასტორი,
შავ გემებისკენ გააქანეს მძიმედ მგმინავი...

- 335 კვლავ სიმამაცე ტროელთა სპას შეჰმატა ზევსმა,
ღრმა სანგრებისკენ გადარეკეს აქაველები.
პირველთა შორის წინ გაიჭრა ჰექტორ ზვიადი
როგორც მწვევარი მისდევს ხოლმე ლომს ან ველურ ტახს,
კვალში მიჰყვება და სისწრაფის თვისის იმედით
340 ხან ფერდზე გაჰყრავს, ხან გავაზე კბილს, არ ეშვება,
ისე მისდევდა თმახუჭუჭა აქაველთ ჰექტორ,
მუსრი გაავლო უკუქცეულთ. სხვები გარბოდნენ.
მაგრამ როს გასცდნენ მესერსა და სანგარს ლტოლვილნი,
როს ტროელებმა მრავალ მებრძოლს მოუღდეს ბოლო,
345 შეჩერდნენ გემთა სიახლოვეს აქაველები.
გული მოიცეს, გაამხნევეს ერთურთი.

ღმერთებს

ლოცვით მიმართეს და ზეცისკენ აღაპყრეს ხელნი.
მოაქროლებდა ხშირფაფრიან ცხენებს ჰექტორი,
გორგოსთვალემა, კაცთამყლეთი არესის მსგავსი.

- 350 როცა ამ დღეში სპა იხილა, ჰერა შეწუხდა
და მყის ათენას მიეგება ფრთიანი სიტყვით:

„ვა-ვაი! ზევსის ქალიშვილო! ნუთუ დანაელთ
დალუბვის პირად ერთხელ მაინც არ შევეწვევით?
ვხედავ, ვერაფერს გადურჩება დღეს მძვინვარებას

- 355 ერთი გმირისას! ვინ გაუძლებს ღვთაებრივ ჰექტორს,
ბოროტი საქმე რაოდენი მათ შეამთხვია!“

მყისვე მიუგო თვალმცეცხლია ღმერთმა ათენამ:

„დიდი ხნის წინათ დააცხრობდა რისხვას და სულსაც,
მშობლიურ მხარეს არგიველთა ხელით ძლეული,

- 360 რომ მამაჩემი კვლავ სულმრთემდ არ მძვინვარებდეს.
იგი უგლიში მარადღე და მარადღამითაც

ხელს მიშლის, განა დამიხსომა, რომ მისი შვილი

ვიხსენ მტანჯველი მონობისგან ევრისთევსისა!

გმირმა ლალადყო და მაღალი ერისიონით

- 365 შვილის საშველად მიმავლინა მაშინ კრონიდმა.
მე რომ წინასწარ არ შემეცნო მისნობის ძალით,

რომ მტკიცებუიან ჰადესს ძალლი უნდა სწვეოდა,

იმ დღეს ქვესკნელის ღმერთის, საზარ ერებოსისგან,

დაინთქმებოდა კიდეც გმირი სტიქსის ნაკალში.

- 370 მე შემიძულა და თეტისის ნებას ასრულებს:
ფეხს უკოცნიდა და ლაციციტ წვერზე შეეხო,

ქალაქთმმუსვრელი აქილევის დიდებას სთხოვდა.

აბა, კვლავ მოთხრას, საყვარელი ასული ხარო!

ნულარ აყოვნებ, მჟღერფეხება რაშნი შეკაზმე,

- 375 მე კი მანამდე ვესტუმრები დარბაზებს ზევსის.
მრისხანე აბჯარს ავისხამ და ვნახავ, თავხედი,

ზუჩმოელვარე პრიამეს ძე, გმირი ჰექტორი

შევბით შეგვხვდება ბრძოლის ველზე გამოცხადებულთ?

ბევრი ტროელი საკუთარ გვამს ძალებს და ფრთოსნებს

- 380 არგუნებს დღესვე აქაველთა ნავ-ხომალდებთან!“

ასე უთხრა და დაეთანხმა ქალღმერთი ჰერა,
კაზმავდა ცხენებს ოქროს ლაგამ-ავჯანდებიანს,
ჰერა, ქალღმერთი ღირსეული, კრონოსის წული.
იმ ღროს კრონიდის სასახლეში ქალწულ ათენას

- 385 თხელი საშოსი იატაკზე ნავეც-ღვარებად
ჩამოეშალა, მისივ ხელით ნაქსოვ-ნაქარგი.
ნაცვლად აბჯარი ტანთ აისხა ღრუბელთბატონის
და საჭურველი შეიმოსა გლოვის მომგვრელი.
ცეცხლოვან ეტლზე შედგა, შუბი მალა შემართა,
390 მძიმე და მძლავრი, მრავალ სპათა დამამსხვრეველი,
სპათა, რომელთაც რისხვა ელის ზევსის ასულის.
ჰერამ მათრახი დასცხო ცხენებს, გრგვინვით განახნენს
ბჰენი ზეცისა მის წინაშე მყისვე ჰორებმა,
(ოლიმპოს მწვერვალს დარაჯობენ და ზეცის თავანს,
395 წაგრაგნილ ღრუბელს ხან გაშლიან, ხან შეკუმშავენ).
ამ გზით, ამ ბჰიდან გააჰენეს ეტლი ღმერთებმა.
ზევსმა რომ მოჰკრა იდას მთიდან თვალი, განრისხდა,
მაცნედ ირისი დაადევნა ოქროსფრთიანი:
„გასწი, ირისო, მოაბრუნე, არ მისცე ნება,
400 თორემ ერთმანეთს ცუდ ბრძოლაში შევეგებებით!
უთხარ, რომ ვბრძანებ, აღვასრულებ კიდეც, რაც
ვბრძანე:
ცხენებს დაუშვსხვრევ ფეხებს, შებმულთ ელვარე
ეტლში;
მათ გადმოვათრევ, დავაღწავ ეტლსაც მიწაზე!
მგრგვლივ მბრუნავ ათ წელს ქალღმერთები ვერ
მოირჩენენ
405 ღრმა წყლულს, ნამეხარს!
დაიხსომებს კარგად ათენა
თვალეზბრიალა, თუ რა გულით შეება მამას!
მაგრამ ჰერაზე არ ვარ მწყრაღად, ველარ ვმრისხანებ:
უკვე ჩვევად აქვს, რაც მსურს, უმაღ ჩაშალოს იგი!“
ასე უბრძანა და ქარიშხლის მსგავსი ირისი
410 იდას თხემიდან ოლიმპოსკენ მყისვე გაიჭრა.
მრავალბორცვიან ოლიმპოს მთის მისადგომებთან
შეხვდა, კრონიდის სიტყვა უთხრა მაცნემ ქალღმერთებს:
„რა გსურთ, თქვენს მკერდში გული აგრე რატომ
ბოზოქრობს?
გიკრძალავთ ზევსი შეეწიოთ არგიველთ ლაშქარს.

- 415 ასე გიბრძანებთ, აღასრულებს კიდეც, რაცა თქვა:
ცხენებს დაუშვსხვრევს ფეხებს, შებმულთ ელვარე
ეტლში,
თქვენ გადმოვათრევთ, დააღწავს ეტლსაც მიწაზე.
მგრგვლივ მბრუნავ ათ წელს ვერ მოირჩენთ სასტიკ
იარას —
ღრმა წყლულს, ნამეხარს!
დაიხსომებს კარგად, ათენავ,
420 თვალეზბრიალავ, თუ რა გულით შეები მამას!
მაგრამ ჰერაზე კრონიონი ველარ მრისხანებს:
ჩვევად გქონია, რაც სურს, უმაღ ჩაშალო იგი!
შე უსირცხვილო ძუენავ, ნუთუ ბედავ, საზარო,
უზარმაზარი შუბი გეპყრას ზევსის წინაშე?“
425 სიტყვას რომ მორჩა, მყის გაფრინდა სწრაფი ირისი.
მაშინ ათენას მიუბრუნდა ქალღმერთი ჰერა:
„ა-ეახმე! რა ვქნა, ზევსის ქალო, მე თავს ვერ ვიდეგ,
ბრძოლას კრონიდის უნებურად მოკვდავთ მხარდამხარ!
დაე იცოცხლოს ერთმა, ხოლო მეორე მოკვდეს,
430 რაც სურს განგებას.
გულსა ჰკითხოს, განსაჯოს ზევსმა —
ტროელთ რა ელის, დანაელებს რა უწერიათ.“
ასე წარმოთქვა, მოაბრუნა რაშნი ფეხმარდნი,
ფაფარაყრილნი როს გამოხსნეს ცხენნი ჰორებმა,
ღვედით მიაბეს ამბროსიით სავსე თავლაში,
435 ხოლო ეტლი კი მიაყუდეს კრიალა კედელს.
ქალღმერთნი ოქროს სავარძლებზე სხვა ღმერთთა
გვერდით
დასხდნენ მდუმარედ, სასტიკ დარდით გულდასერილნი.
ზევსმა ცხენები, ლამაზთვლიან ეტლში შებმულნი
იდიოთ ოლიმპოს მოაჭენა, ღმერთთა კრებულთან.
440 რაშნი გამოხსნა დედამიწის შემარხველმა
ბოსიდიონმა, ეტლს ზედ ტილო გადააფარა.
დაბრძანდა ოქროს ტახტზე ზევსი შორითმგრგვინავი.

და მის ფერხთა ქვეშ აცახცახდა ოლიმპოს თხემი.
გაოგნებულნი მოშორებით ისხდნენ ათენა

445 და ჰერა.

კითხვას ვერ ბედავდნენ, ვერც ენის დაძვრას.
თვითონ კრონიდმა შეაგება სიტყვა ქალღმერთებს:

„რამ დაგაღონათ, დედოფალო ჰერავ, ათენავ?

განა მოყმეთა საამაყო ბრძოლას ვერ შერჩით,

ტროელთა — თქვენთა საძულველთა იავარმყოფელს?

450 დიახაც, მკლავი უძლეველი და ძალა მომდგამს,

რაც კი ღმერთთა ოლიმპოზე, გზას ვერ მომიჭრის!

თქვენ კი შეგიპყროთ თრთოლვამ გული, ნაზი სახსრები,

ჯერ კიდევ სანამ ბრძოლის ქარცეცხლს მიადგებოდით.

მე თქვენ გიბრძანეთ, და რაც ვბრძანე, ვიქმოდი კიდევ.

455 თქვენსავე ეტლში დამეხილნი ველარასოდეს

ვერ მოხვიდოდით ოლიმპოზე, ღმერთთა სამეფოს!“

ასე ბრძანა და ოხვრა დასცდათ ათენას, ჰერას —

გვერდი-გვერდ ისხდნენ, ტროელთათვის ავს იზრახავდნენ.

ხმა არ გაიღო გულმრისხანე ათენამ,

მამას

460 ველარ შეჰკადრა სიტყვა, თუმც კი ბოლმა აღრჩობდა.

ჰერამ კი გულში მრისხანება ვერ დაიტია:

„პირქუშო ზევსო! ეს რა სიტყვებს ბრძანებ, სასტიკო?

განა არ ვიციოთ, ხარ უძლეველ ძალისმხმეველი.

მაგრამ გვეწყალვის დანაელნი, გულადი ტომი,

465 რომ აღსრულდება ზვედრი მათი, ელით დალუბვა!

თავს შევიკავებთ ბრძოლისაგან, როგორც გვიბრძანე,

მხოლოდღა რჩევას მივცემთ, რათა არგიველთ სპანი

თავით ბოლომდე არ გადაჰყვენენ შენს სასტიკ რისხვას.“

მას მიუბრუნდა და მიუგო ღრუბელთმარეკმა:

470 „სისხამ დილაზე შეგიძლია ნახო, თუ გნებავს,

ხარისთვალემა დედოფალო ჰერავ,

კრონიდი

ყოვლადძლიერი ვით დაამხოვს არგიველთ ლაშქარს:

მკლავს მოსვენებას არ აღირსებს შმაგი ჰექტორი,

სანამ ფეხმარდი აქილევისი არ ამხედრდება,

475 როს ხომალდებთან შეეხებება ლაშქარი ლაშქარს,

შეეხლებიან გმირ პატროკლეს ცხედრის გარშემო.

აჰა, ესერა ზვედრი მათი! მე კი რა მგამა,

თუნდ მრისხანებით გადახვიდე სულ ბოლო საზღვარს

ზღვის და ხმელეთის, სად კრონოსი და იაპეტი

480 გამომწყვდელუნ.

ვერცა ქარით, ვერც მზის სინათლით,

ვერ დატკებნიან — მათს გარშემო ღრმა ჭურღმულია!

მე მითქვამს, შენ რომ იქამდისაც წახეტიალდე,

არ მგამა რისხვა, თავხედურად თუმც მეგლისპები!“

ეს თქვა და ჰერაც გაუყუჩდა ხარისთვალემა.

485 ამ ღროს ჩაეშვა მზის ლამპარიც ოკეანეში

და შავი ღამე მოუტანა ნოყიერ მიწას.

მწუხრი ჩამოდგა სამწუხაროდ ტროელთა ლაშქრის,

ღამე ჩამოდგა სასურველი აქაველ სპათა.

ტროელ მეომრებს მხნე ჰექტორმა ბჰობად მოუხმო,

490 მოცილდა გემებს, მდინარისკენ, ტრიალ მინდორში

გავიდა, სადაც არ ეყარა გვამთა გორები.

ჩამოქვეითდნენ და უსმენდნენ ჰექტორის სიტყვას,

ზევსის რჩეულის.

ხელში ეპყრა ლომგულს ხელშუბა

თერთმეტწყრთიანი, შორს აფენდა სხივების არილს

495 შუბის ბუნიკი და გარშემო ოქროს არშია.

გმირი დაეყრდნო შუბს და ტროელთ მიმართა სიტყვით:

„ყური მომაპყართ, ტროელნო და მოკავშირენო!

იმედი მაქვს, რომ მოვსპობთ გემებს, ყველა აქაველს,

მოზეიმენი კვლავ ილიონს დავებრუნდებთ.

500 ღამემ მოგვისწრო, ღამემ იხსნა სპა არგიველთა,

და მოგუგუნე ზღვის ნაპირას — მათი გემები.

დავემორჩილოთ ჩვენც შავ ღამეს და ვყოთ სერობა.

ფაფარაშლილნი გამოხსენით ცხენები მარდად

და, მეომრებო, მიუჩინეთ უხვად საზრდელი;

505 სწრაფად მოასხით ქალაქიდან ჯოგი და ფარა

ნასუქ-ნაზარდი და პურ-ლეინო ცხოველმყოფელი.
შეძდეგ იჩქარეთ, მოიტანეთ შეშა უზომო,
რომ მთელი ღამე, ვიდრე დილის რიბი-რაბომდე
კოცონთა ალი, დაფიონი ცას დაეფინოს.

510 ღამის წყვილიაღში თმახუტუტა აქაველებმა
ვინძლო ზღვის ტალღებს გასაქცევად არ მისცენ თავი,
ვინძლო უშიშრად და უსაფრთხოდ გემს არ მიაღგნენ.
ვერცერთმა შინაც თვის იარას ვერ მოუაროს,
წამახულ შუბით დაკოდილმა, ისრით ძლეულმა,

515 გემს მიღწეულმა.

ეკრძალვოდეს ყველა ცრემლმრავალ
ბრძოლის ატეხას ცხენთა მხედნავ ტროელთ წინაშე!
მაცნენო, ზევსის საყვარელო, თქვენ აუხსენით,
ყველა ყმაწვილს და თმაშერთვილულ მოხუცს ქალაქში
ღვთის შიერ შექმნილ კოშკებიდან ველს უღარაჯონ.

520 ხოლო დიაცებს, მათზე სუსტებს, მართებთ დიახაც
სახლში კერია გააჩაღონ, ყველა ფხიზლობდეს,
მტერი რომ გარეთ დაგვიგულებს, შინ არ შეგვეჭრას.
როგორც მე ვამბობ, ასე იყოს, ტროელთა სპანო!
დღეს ჩვენ მოგვიტანს სარგებლობას ჩემი ნათქვამი,

525 ზვალ ტროელთ სხვასაც ვეტყვი — მამაც ცხენთა
მხედნავეებს.

ვესავ მლოცველი, ზევსის, ღმერთთა მსასოველი —
მე გავაძევებ შემოსეულ მძვინვარე ძალებს,
(ავმა განგებამ შავ გემებით რომ მოგვაყენა).
ღამის წყვილიაღში ხამს ბანაკიც დავიცვათ ფხიზლად.

530 ზვალ კი სისხამზე საჭურველი ავისხათ მალე
და ხომალდებთან გავაჩაღოთ ბრძოლა სასტიკი.
ვნახოთ, ტიდიდი, დიომედე ძლევეამოსილი
მე უკუმაგდებს ქალაქისკენ, თუ მე მას მოვსპობ
ბასრი სპილენძით და ნადავლი წამყვება შინა?

535 ზვალ ჩვენს წინაშე გამოჩნდება, როგორ გაბედავს
შეხედვს ჩემს ოროლს!

იგი ერთი პირველთაგანი
დაენარცხება თავის ურიცხვ ლაშქართან ერთად

ამომავალი მზის წინაშე!

ნეტამც კი ისე

გავხდე უკვდავი, განმადიდონ მარად ჭაბუკი,
540 ვით აპოლონი ან ათენა, როგორც ეს დილა
მოუტანს სიკვდილს უეჭველად არგიველთ ლაშქარს!“
ჰექტორის სიტყვას მხნე ყიყინით შეხედნენ ტროელნი.
ცხენები ოფლით გაღვარულნი სწრაფად გამოხსნეს,
თავ-თავის ეტლთან სადავეებს ახვედნენ გმირნი.

545 შემდეგ მოასხეს ქალაქიდან ჯოგი და ფარა,
პურ-ლეინო უხვად მოიტანეს ცხოველმყოფელი.
მერმე იჩქარეს, დაახვავეს შეშა უზომო,
ქარმა ზეცამდე აიტანა კვამლის ღრუბელი.

550 ისხდნენ ტროელნი ველზე ღამით და ოცნებობდნენ,
ურიცხვი ცეცხლით ჩახჩახებდა მთელი მიდამო.
გეგონებოდა, ნათელ მთვარეს სხივმშვენიერი
ვარსკვლავთა ხომლი მოჰფენია უქარო ცაზე.

555 ამ დროს ჩანს ბორცვი, ველ-მინდვრები, ზვიადი მთები,
მალლით ეთერი განფენილა უკიდევანო,
ჩანან მთიებნი. შესციცინებს მწყემსი მათ შვებით.
სწორედ ამდენი შავ გემთა და სკამანდროსის შორის

560 ჩანდა კოცონი, ილიონის წინ მოგიზგიზე.
ათასი ენთო და ყოველთან ორმოცდაათი
მებრძოლი იჯდა ალანძული კაშკაშა ალით.
ცხენები ეტლთან თეთრი ქერით და ტკბილი სპელტით
565 იცოხნებოდნენ ტახტმშვენიერ ეოსის ცაში.

ქება მეცხრე

ელეოზა

ასე იცავდნენ თავს ტროელნი, ხოლო აქაველთ
ძრწოლა შეუდგათ — მოცახცახე ლტოლვის მეგზური,
სულს უწეწავდა მამაცთ დარდი აუტანელი.
თითქოს ქარები აღელვებენ ლურჯ ზღვას

თევზმრავალს,

5 ბორეასი და ზეფიროსი, თრაკიის მხრიდან
გამოქროლილნი.

უცხად ზვირთი ჩაშავებული
აიბურცება, მიემსხვრევა წინწყლებად ნაპირს.
ასე აქაველთ სულიც მკერდქვეშ იფლითებოდა.

აგამემნონი მწუხარებით გულგანგმიური
10 მიმოდიოდა, აგზავნიდა მკლერხმიან მაცნეთ,
რომ ბჭობად ეხმოთ ბელადები, ოლონდაც ჩუმად
და სახელდებით.

მბრძანებელი ბევრს თვით ეახლა.
დაღონებულნი ისხდნენ... ადგა აგამემნონი,
ცრემლი სდიოდა, ვით მთის ნაკადს — შავი ტალღები,
15 ციცაბო კლდიდან რომ მოჰყვება და მოემსხვრევა.
გმინვა აღმოხდა და მიმართა გმირმა არგიველთ:
„ბრძენო ბელადნო, მბრძანებელნო არგიველთანო!
დიადმა ზევსმა გარდუვალი გნება მარგუნა.
თითქოს აღმითქვა სასწაულით შინ დაბრუნება
20 დამაქცევარად ბჭემაღალი ილიონისა.
მიმუხთლა!

ახლა მაიძულებს არგოსს გაქცევის
სახელგატეხილს და ამდენი ხალხის დამლუპველს!
უეჭველია, ასე ნებაგს ზევსს ყოვლისშემძლეს.
მან მრავალ ქალაქს დაუღეწა კოშკი მაღალი,
25 კვლავაც დაღეწავს, ზღვარი არ აქვს მის ძლიერებას.
ახლა მისმინეთ, რასაც გეტყვით, ის აღასრულეთ:
უნდა გავიქცეთ, დავუბრუნდეთ სანუკვარ მამულს,
ჩვენ ვერ დავაქცევთ ტროას ფართოქონგუბიანს!“

ასე ამბობდა. ღრმა დუმილმა მოიცვა ყველა.
30 სულდათარგუნვილნი უხმოდ ისხდნენ აქაველთ ძენი.
ბოლოს წარმოთქვა დიომედემ კეთილშობილმა:
„ატრევსის ძეო! არ მივიღებ სიტყვას უგუნურს,
კრებაზე ასე ხდება ხოლმე და ნულარ გიკვირს.
ხალხის წინაშე მიწუნებდი ამასწინებზე
35 შენ მამაცობას, მიწოდებდი მხდალს და ცუდ მებრძოლს,

მაგრამ არგიველთ, ყრმას თუ ჭარმაგს, ეს არ ეშლება!
მხოლოდ ერთი რამ მოგანიჭა ცბიერმა ზევსმა —
მამაცთა შორის გერგო კვერთხი ძალაუფლების,
არა სიმტკიცე — უმაღლესი უფლება კაცთა!

40 ბეჩავო, ნუთუ მართლა გჯერა, რომ აქაველნი
შენ რომ გგონია, მართლა ისე უძლურები ვართ?
აგრე მხურვალედ თუ გწყურია ლტოლვა, ინებე!
გზა გახსნილია, ზღვასთან ყველა გემი მზადა დგას,
ასე მრავლად რომ მოაქროლე შენ მიკენიდან.

45 აქ დარჩებიან თმახუტუტა სხვა აქაველნი,
სანამდის ტროას დააქცევენ!

იქნებ სხვებსაც სურთ?
სხვაც მოგყვებს თუნდაც საყვარელი სამშობლოსაკენ!
მე და სთენელოს აქ ვიბრძოლებთ, სანამ არ ენახავთ
ტროის აღსასრულს! მჯერა, ღმერთი ჩვენ შეგვეწევა!“

50 ასე წარმოთქვა და ყიჟინა დასცეს აქაველთ,
გმირის მხნე სიტყვა აოცებდათ, ცხენთა მხედვნიელის.
ბოლოს წამოდგა და მხედარმა ნესტორმა ბრძანა:
„ტიდევსის ძეო, ვით ბრძოლაში ხარ უმტკიცესი,
ისე ბჭობაში თანატოლებს ერჩევი სიბრძნით.

55 ვინცა ვინ არის აქაველი, შენს აზრს ვერ დაგმობს,
ხმასაც ვერ დაძრავს, მაგრამ არ თქვი ბოლომდე მაინც.
ჯერ ჭაბუკი ხარ, უეჭველად ძედ მერგებოდი,
ძედ უმრწემესად.

მაგრამ მუდამ ამბობ გონიერულს
არგიველთ შორის და მეტყველებ სამართლიანად.

60 აწ კი სიბერით მოქადული მე ვიტყვი სიტყვას,
ბოლომდე ვიტყვი შენს წინაშე და ვერვინ დაგმობს
ჩემს ნათქვამს, ვერც თვით მბრძანებელი აგამემნონი.
მხოლოდ უკეთურს, უთვისტომოს და უსახლკაროს
უყვარს სისხლისღვრა, დამლუპველი კაცთა მოდგმისა!

65 აწ გვმართებს ღამეს მორჩილ ვექმნეთ შავად ჩამომდგარს,
ჯარმა ივახშმოს, გუშაგები კი გამოვიდნენ
გალავნის გარეთ და განლაგდნენ გათხრილ სანგართან.

ჭაბუკთ მივანდოთ საქმე ეგე.

შემდეგ გამართე,

ატრიდო, რაკი მბრძანებელთა მბრძანებელი ხარ,

70 უხუცესთათვის ღვინი:

გმართებს და ძაღვის კიდევ.

ბევრი გაქვს ღვინო: აქაველებს თრაქიელთაგან
ყოველდღე ზღვიდან ხომალდებით შემოაქვთ ხოლმე.
ყველას მოუხმე, მბრძანებლო ხალხთა მრავალთა!
მეინახეთა მრავალთ შორის მას მოუსმინე,

75 ვინც უკეთ გირჩევს.

აქაველებს სჭირდება ახლა

კეთილი სიტყვა — მტერი ღამის ზედ მოგვდგომია
და სწავას ხომალდებს.

ვის ჰგვრის შეგებას ამის შეხედვა?

ამალამდელი ღამე მოგვსპობს, ან იხსნის ლაშქარს!“

თქვა და უსმინეს გულისყურით, დაემორჩილნენ.

80 ღამის გუშავთა დასს წარუძღვნენ აბჯარასხმულნი
ძე ნესტორისი — თრასიმედე, ლაშქართა მწყემსი,
ასკალაფოს და იალმენოს — არესის ძენი,
მხნე მერიონე, აფარევსი, დეიპოროსი,
კრეიონტის ძე ლიკომედე, მძლე, ღვთაებრივი.

85 შვიდ მოყმეს მოჰყენენ გუშაგები, თითოს ას-ასი,
ლაღად მოსდევდნენ ჭაბუკები შუბმემართულნი.
მივიდნენ, დასხდნენ სანგარსა და გალავანს შუა,
ცეცხლი დაანთეს და სავანშმოღ იწყეს მზადება.
ატრიდმა უხმო აქაველთა ლაშქრის უხუცესთ

90 კარავში,

ღვინი შესთავაზა გულის საამო.

მირთმეულ ნუგბარს გაუწვდინეს ხელი გმირებმა
და როს დაიცხრეს მათ შიმშილი სმითა და ჭამით,
თავდაპირველად წამოიწყო ნესტორმა სიტყვა,
აღრეც რომ მუდამ აზრის სიღრმით იყო რჩეული.

95 ასე ამბობდა და ურჩევდა ბრძენი მოხუცი:

„კაცთა მეუფევე აგამემნონ, სახელმორქმულო!

შენით დავიწყებ და შენითვე მოვრჩები სათქმელს:“

მრავალი ხალხის ხელმწიფე ხარ, ზევსმა გარგუნა
კვერთხი, კანონი, სჭრი სამართალს, ხალხს აძლევ რჩევას.

100 შენ გვევალე სიტყვის თქმაც და სიტყვის მოსმენაც,
უკეთუ კეთილს გეტყვის ვინმე გულის კარნახით,
მისი სრულყოფაც, თუნდაც შენ არ გვევალეოდეს.
ახლა გაუწყებთ, რაც მგონია დღეს უკეთესი.

იმაზე კარგი აზრი ფიქრად არვის მოუვა,

105 რაც გულში მიდევს აქამომდე სწორედ იმ დღიდან,
როცა შენ, მეფევე ღვთაებრივო, ბრისეს ასული
ძალით წაგლიჯე გმირ აქილევსს, რისხვით ანთებულს,
არ დაგვიჯერე!

აგამემნონ, რა არა ცვადე,

რომ ეს არ გექნა! მაგრამ გძლია სულწასულობამ.

110 უმამაცეს გმირს, უკვდავნიც რომ განადიდებენ,
ჯილდო წაჰგვარე, მაგრამ ახლა მაინც, მეფეო,
ერთად ვიფიქროთ, ვით მოვალბოთ პელიდის გული,
საამო ძღვენით, ალერსიან, მეგობრულ სიტყვით“.

მყისვე მიუგო ხალხთა მწყემსმა აგამემნონმა:

115 „მოხუცო, მცდარად როდი იტყვი ცოდვითა ჩემთა,
ღიახ, შეგცოდნე! მაგრამ ღირს კი ერთ ხალხის ფასად
ერთი მოკვდავი, ზევსმა გულთ ვინც შეიყვარა,
ვინც ალაზევა, ანაცვალა აქაველთ ტომი!

ღიახ, შეგცოდნე, როს მივენდე გულს აღბორცებულს

120 და მზად ვარ თვითონ ვზლა ეს ცოდვა უზომო ძღვენით.

აქვე ჩამოვთვლი ჩემს საბოძვარს ყველას წინაშე:

შვიდი სამფეხა, ათიც კიდევ ოქროს ტალანტი,

ოცი კარდალა მოლაპლაპე, თორმეტი ცხენი

ფეხმარდი, მძლავრი, მარულაში გამარჯვებული,

125 მართლაც მდიდრულად იცხოვრებდა, გაუჭირვებლად

კაცი, რომელსაც ექნებოდა იმდენი ოქრო,

რამდენიც ჯილდოდ მოიპოვეს ჩემმა ცხენებმა!

ხელგარჯილობით განთქმულ შვიდ ქალს ვუძღვნი უბიწოს,

ლესბოსს პელიდი რომ დაესხა, მაშინ ვიგულე

130 ჩემად ისინი, ქალთა მჯობნი მშვენიერებით.

მე მათთან ერთად დავუბრუნებ, ვინც წამიგვრია —

- ბრისეს ასულსა, და შეგფიცავ დიად ზენაარს —
 მის სარეცელზე არ ავსულვარ, არც შეგხვებივარ,
 როგორც სჩვევია მოკვდავთ შორის კაცსა და დიაცს.
- 135 მიიღებს ამას ყოველივეს და კიდევ, ოდეს
 დავგამზობინებს ღმერთი ტროას პრიამოსისა,
 ოქრო-სპილენძით ხომალდები გაავსოს თვისი,
 ნახოს, ვით გავჰყოფთ აქაველნი საბრძოლო ნადავლს.
- 140 ტროელ ქალთაგან, ვინც გულს უნდა, ის აირჩიოს,
 ელენეს გარდა, არგიველის, მშვენითა მშვენიისა.
 თუ მივალთ არგოსს, აქაველთა კეთილ მხარეში,
 სიძელ გავიხდი, გავუტოლებ ჰაბუკ ორესტეს,
 ერთადერთ ჩემს ძეს, ფუფუნებით შობილს და ნაზარდს.
 მშვენიერ სახლში სამი ტურფა ასული ჰყვავის —
- 145 ქრისოთემისი, ლაოდოკე, იფიანასა.
 გულის საამოდ ვინც ეგულვოს, ძღვენიც არ მინდა,
 ისე შეირგოს, წაიყვანოს ბელეგისი სახლში.
 მზითვეს კი ისეთს მივცემ, არვის რომ არ ხვდომია.
 შეიღს აყვავებულს და ხალხსავე ქალაქს ვუბოძებ:
- 150 უხვ კარდამილეს, ამწვანებულ ჰერეს, ენოპეს,
 უსაჩინოეს ფერას, ველზე გაშლილ ანთეას,
 პედასს, მტევნებით მთლად დახუნძლულს და აიპეას —
 ესაზღვრებიან ეს ზღვისპირა ქალაქნი პილოსს,
 იქ ცხოვრობს ხალხი საქონლით და ცხვრებით მდიდარი,
- 155 მას რომ დოვლათით განადიდებს, როგორც ღვთაებას
 და კვერთხის მფლობელს გადაუხდის ხარკს აურაცხელს.
 ამას ვიქმ ყოველს, შეგვირიგდეს ოღონდაც გმირი!
 მხოლოდ ჰადესი არა ცნობს ზავს, მაგრამ ჰადესი
 ყველაზე მეტად სძულთ ღმერთებსაც და მოკვდავებსაც.
- 160 უნდა დამითმოს! მას ეს მართებს: ძალაუფლებით
 და ასაკითაც მეტი ვარ და ვამაყო კიდევ!“

ატრიდს მიუგო მყის ნესტორმა გერენიელმა:
 „სახელგანთქმულო აგამემნონ, ხალხთა მეუფე!
 ძღვენს სათაკილოს არ სთავაზობ ფეხმარდ აქილევსს!
 165 მაშ, კარგი, ახლა მოციქულნი გავგზავნოთ ჩქარა,
 რჩეულნი გმირნი აქილევსის კარავს მიაღვნიენ.“

- დავასახელებ და იმათგან არც ველი უარს:
 წარგზავნილთ გაჰყვეს მეთაურად მხნე ფოინიქსი,
 წავიდეს გმირი აიანტიც და ოდისევსი,
- 170 შიკრიკად ახლდეს ოდიოსი და ევრიბატე.
 ხელზე გვასხურეთ წყალი, ვიყოთ მსასოფარნი,
 ჩუმად ვილოცოთ, შეგვიწყალოს ეგების ზევსმა!“
- ასე ბრძანა მან ყველასათვის საამო სიტყვა.
 ხელზე ასხურეს გმირებს წყალი მაცნეთ უმაღლეს,
 175 თასნი პირთამდე შავი ღვინით მოყმით აავსეს,
 მართვებს ყველას, დაჰყვენ რიგებს მარჯვენა მხარდან.
 წმიდა ზედაშე ასხურეს და მიირთვეს ღვინო
 და გაიკრიფნენ მსწრაფლ ატრიდის კარვიდან ელჩნი.
 მიჰყვა ნესტორი, რჩევა მისცა და ყოველ მათგანს
- 180 წამუყო კიდევ, უფრო მეტად — მეფე ოდისევსს,
 ილონეთ რამე, ვინძლო ნებას დაგყვეთო გვირუ.

უხმოდ გაუდგნენ ხმამრავალი ზღვის სანაპიროს,
 ბევრი ილოცეს ქვეყნის მომცველ ღმერთის წინაშე,
 პელიდის გულის მოსალობად რომ შეწეოდა.

- 185 როს მირმიდონელთ ხომალდებს და კარგებს მიაღვნენ,
 ნახეს აქილევს, გულს იტკბობდა მკლერი ფორმინგით;
 ნატიფად მორთულ საკრავს ვერცხლის ჯორა შვეწოდა.
 იგი გმირს ერგო, ეტიონის ციხის დამლეწავს.
 სულს იამებდა, უმღეროდა გმირთა დიდებას.
- 190 მხოლოდ პატროკლე იყო იქვე, ელოდა ჩუმად
 ეაკიდს, სანამ მორჩებოდა მისი გალობა.
 ამ დროს მივიდნენ. ოდისევსი წინ მოუძლოდა.
 გმირის წინ დადგნენ.
- წამოიჭრა განცვიფრებული
 და ფორმინგითურთ გაემართა მათკენ აქილევს.
- 195 პატროკლეც ადგა, სტუმრებს თვალი როგორც კი მოჰკრა.
 მოსულთ მიმართა აქილევსმა კეთილი სალმით:
 „მეგობრებს გხედავთ ჭეშმარიტად! გიჭირთ, ეტყობა!..
 აქაველთ შორის მაინც ყველას თქვენ მირჩვენხართ!“

ასე უთხრა და ღვთაებრივმა გმირმა სტუმრები
 200 სავარძლებზე და ძოწეულის ფარდაზე დასვა,
 შემდეგ პატროკლეს, მის გვერდით მდგომს, მიმართა ასე:
 „დიდი ფილა, მეგობარო, აქვე მოგვართვი
 და ყოველ ჩვენგანს წინ დაუდგი თასი ღვინისა,
 ჩემს ჭერქვეშ თავი მოუყრიათ სასურველ სტუმრებს!“

205 პატროკლემ სიტყვა შეუსრულა მოძმეს საყვარელს,
 თვით კი ხის დაფა დადო იქვე კოცონის შუქზე,
 ზედ ხერხეშლები დაალაგა თხისა და ცხვრისა,
 დაკოდილ ტახის სუკიც დადო ცხიმით მბზინავი.
 ავტომედონტი შეეშველა, პელიდმა დაჭრა
 210 ხორცი ნაჭრებად, წამოაცვა შამფურზე შემდეგ.
 ამ დროს პატროკლე უფრო მეტად აგზნებდა კოცონს.
 როცა მინავლდა ცეცხლი, დაცხრა ლაყდაჟა ალი,
 გაჩხრიკა გმირმა ნაკვერჩხლები, შამფური დადო,
 წმინდა მარილი მოაყარა, ხორცი ორკაპზე
 215 დაატრიალა, შეწვა, შემდეგ შეჰმატა ტაბლას.
 პატროკლემ ლამაზ ხონჩით პური შემოიტანა,
 თვით მიაწოდა აქილევესმა ნუგბარი სტუმრებს.
 შემდეგ ღვთაებრივ ოდისევსის პირისპირ დაჯდა.
 ღმერთებისადმი ზორვა სთხოვა ძმობილ პატროკლეს.
 220 იმანაც ცეცხლში მყის ჩააგდო წმინდა ზვარაკი.
 სტუმართ ხელები წაუწვდინეს საზრდოს გემრიელს.
 როცა იჯერეს გული ჭამით, მოხუც ფოინიქსს
 წამუყო გმირმა აიანტმა.

მიხვდა ოდისევს,
 თასი აავსო, ხელი ჰკიდა გმირს, მიესალმა:
 225 „დღეგრძელი იყავ, აქილევესო! მეგობრულ სუფრას
 აქ არაფერი არ აკლია, ატრიდის ჭერქვეშ
 რაც იპოვება, აქაც გვალხენს გულის საამოდ,
 მაგრამ ამჯერად სანადიმოდ როდი გვაქვს საქმე!
 ღმერთშემოსილო! ჩვენ მოველით საზარ განსაცდელს,
 230 არ ვიცით, გემებს გადავარჩენთ, თუ არ ჩანს შველა,
 სანამ შენ, გმირო, საბრძოლველად ძალას მოიკრებ!
 ჩვენს ხომალდებთან ტროელებმა ბანაკი დასცეს

და მათს საშველად შორეთიდან მოსულმა ჯარმა.
 კოცონს ანთებენ, ბანაკიდან გვემუქრებიან,
 235 რომ ვერაფერი შეაჩერებთ, დაწვავენ გემებს.
 ზევსიც მოუვლენს ხოლმე ტროელთ კეთილ სასწაულს,
 ელვით ელვარებს! და ჰექტორიც იქადის ძალით,
 ზევსის იმედით შმაგობს, სულაც არაფრად აგდებს
 არც კაცს და არც ღმერთს საშინელი სიცოფით სავსე.
 240 ინატრის: ოღონდ გათენდესო ღვთიური დილა,
 უნდა მოგლიჯოს ზვალვე კიჩო ხომალდებისა,
 აბოზოქრებულ ხანძარს მისცეს გემი და ჩვენ კი
 მოგვსპოს საკუთარ ხომალდების კვამლში დამხრჩვალნი.
 ო, გული მითრთის, ვაი თუ ეს მუქარა ღმერთმა
 245 მას აღუსრულოს და გვარგუნოს ბედმა ტროაში,
 შორს ცხენმრავალი არგოსიდან, განადგურება!
 აღრე თუ გვიან, აღსდექ გმირო! აქაველთ ძეგბს,
 ესოდენ ჩაგრულთ, ააცილე ტროელთ სიცოფე!
 თვითონ ინანებ, მაგრამ უკვე გვიან იქნება,
 250 თუ ბოროტება მოხდა, რალა გამოასწორებს.
 დროით ისაზრე დაღუპვისგან ხსნა დანაელთა!
 ო, საყვარელო! განა მამამ არ დაგარიგა,
 როცა ფთიიდან აგამემნონს გაახლა ლაშქრად:
 — შეილო, სიმტკიცეს ათენა და ჰერა გიძღვნიან,
 255 როს ისურვებენ, შენ კი გმართებს დათრგუნო მკერდში
 ამაყი სული: სათნოება გერჩიოს მუდამ.
 შუღლს მოერიდე, სანამ შეძლებ, რომ კიდევ უფრო
 ყრმამ თუ მსცოვანმა შენ გადიდოს არგიველთ შორის.
 ასე გითხრა და დაივიწყე... ო, ახლა მაინც
 260 დაგიცხრეს რისხვა დამღუპველი!

აგამემნონი

გიბოძებს მრავალს ძვირფასეულს, თუ დამშვიდდები.
 გინდა, მისმინე, ჩამოგიტვლი მე ყოველივეს,
 რასაც გპირდება აგამემნონ ერისმთავარი:
 ცეცხლშეუხებელ შვიდ სამფეხას, ათ ოქროს ტალანტს,
 265 ოც კარდალასაც მოელვარეს, თორმეტ მარდ მერანს,
 მრავალ მარულის მონაწილეს და გამარჯვებულს.
 კაცი ნამდვილად ოქრო-ვერცხლით აივსებოდა,

გაუჭირებლად იცხოვრებდა, თუ იმდენ ჯილდოს
თავს მოუყრიდა, რაც ცხენებმა ატრიდს არგუნეს!
270 შვიდ ქალს უბიწოს გიძღვის, მარჯვე ხელმოსაქმევებს,
ლესბოსელთ.

ოდეს შენ დაამხე ტურფა ლესბოსი,
თვით აირჩია ლამაზთ შორის ულამაზესნი
და მათ დაგიტომობს.

- დაგიბრუნებს მას, ვინც მოგტაცა —
ბრისეს ასულსა. და დიადი ფიცით გაუწყებს,
275 არ ჩასწოლია სარეცელში, არ მოხვევია,
ვით ხდება ხოლმე მამაცთა და დიაცთა შორის.
ახლავ მიიღებ ყოველივეს და კიდევ, როცა
პრიამეს ტროას იავარცყოფთ ღმერთის შეწყენით,
ოქრო-სპილენძით შეგიძლია აავსო გემი.
280 თვით ნახე, როგორ გავყოფთ ნადავლს აქაველები,
თვით აირჩიე ტყვე ქალთაგან ოცი ტროელი,
გარდა არგიველ ელენესი, მშვენთა მშვენისა.
თუ აქაველნი კეთილ არგოსს დავუბრუნდებით,
სიძედ გავიხდის, შეგიყვარებს როგორც ორესტეს —
285 მხოლოდშობილ ძეს, ფუფუნებით გაზრდილ ყმაწვილკაცს.
მას უცხოდ ნაგებ სასახლეში ქალი ჰყავს სამი:
ქრისოთემისი, ლაოდიკე, ამფიანასა.
რომელიც გსურდეს, გულს რომელიც უფრო გიამებს,
პელეგისის სახლში წაიყვანე, გერგება მზითვად,
290 რაც კი არავის მიუცია პატარძლისათვის.
შვიდ ქალაქს მჭიდროდ დასახლებულს მოგცემს სამეფოდ:
ენოპეს, ჰერეს საძოვრიანს, და კარდამილეს,
ფერეს, ანთეას — თვალუწყდენელ ვაკეზე გაშლილს,
აიპეიას, პედასს — ზვრებით, ვენახით მდიდარს.
295 ყველა ქალაქი ზღვის პირას დგას, პილოსის საზღვრად.
იქ ცხვარ-მრავალი, ჯოგ-მრავალი ხალხი ბინადრობს,
ღმერთივით შენდა სადიდებლად ხარკს აურაცხელს
გადაგხდინა შენი მეფურ კვერთხის მორჩილნი.
მყის შეასრულებს ნათქვამს, როცა შულლს შეეშვები.
300 მაგრამ ატრიდი თუ ისევ გძულს და მისი ძღვენიც,
მაშინ სხვა მაინც შეიბრალე, სხვა აქაველნი,

ბანაკში სასოწარკვეთილნი, შეიწრებულნი!
მაშინ, ვით ღმერთი, სპათა შორის მოიხვეჭ სახელს!
სძლევ ჰექტორს, იგი მოგეჭრება, თავს გაუვიდა,
305 ისე მძვინვარებს! ტოლად არ თვლის არცერთ დანაელს,
ამდენი გემით რომ მოსულან მის შესახვედრად!“

- ასე მოუბარს აქილევსმა უთხრა ფეხმარდმა:
„ლაერტის ძეო, ოდისევსო, ჰკუთულებო!
მინდა გაუწყო გულახდილად, რაც მიფიქრია.
310 სხვა რა ვიღონო, რომ შეწყვიტოთ ფუჭი ჭრიჭინი,
თავს რომ მამეზრებს, ერთ სიტყვას რომ მეორე მოსდევს?
მე მძულს ატრიდი, ვით კარიბჭე ჯოჯოხეთისა;
სულში ერთს მალავს, ხოლო ბავით მეორეს ამბობს.
პირდაპირ გეტყვით, რაც მგონია ახლა მთავარი:
315 ვერც აგამემნონ, დანაელი ვერც სხვა რომელი
გულს ვერ მომიღებოს!“

- რა მადლობა ერგო იმ ვაჟკაცს,
ვინც მიწყვიტ ტროელთ სპას ებრძოდა მკლავმოუღლეო!
ერთი ფასი აქვს თქვენში მხდალსაც და მეომარსაც,
ერთი ფასი აქვს უსულგულოს და ძალგულოვანს,
320 ყველა ერთია — უქმად კვდება, თუ საქმე მოკლავს!
ჯილდოდ რა მერგო საიმისო, რაც იგრძნო გულმა,
როს მიწყვიტ სული დასაღუბად მემეტებოდა?
ვით ჩიტი თავის ფრთაშეუსხამ, ღინღლიან ბარტყებს
საზრდოს ნისკარტით აძლევს, თავი არ ედარდება,
325 ისე რამდენი გამითენდა უძილო ღამე
და რამდენი დღე დამიღამდა სისხლიან ომში,
როს მამაცურად მტრის ფალანგებს ვერკინებოდი!
გემით მივადექ და თორმეტი ციხე დავღეწე,
ფეხით მივადექ და ავიღე ციხე თერთმეტი,
330 ყოველ ქალაქში ვბოვე განძი აურაცხელი
და რაც მოვხვეჭე, აგამემნონს მივართვი ყველა.
ის კი გემებთან იყო ხოლმე, იღებდა ნადავლს,
ბევრს იტოვებდა თავისთვის და ცოტას გასცემდა.
რაც გასცა ჯილდო, ყველა გმირს და ყველა თემისთავს

335 შერჩა აქამდე.

მხოლოდ მე ერთს აქაველთ შორის
წამგვარა ქალი სანუკვარი.

დღეს მისით ტკება

ავხორცი მეფე!

რად ებრძვიან მტერს არგიველნი?

რისთვის შეკრიბა ეს მხედრობა აგამემნონმა?

ლამაზთმიანი ელენესთვის შეკრიბა განა?

340 ნუთუ ცოლები უცოდველნი მიწიერთ შორის
მხოლოდ ატრევისის ძეებს უყვართ?

ქველი ვაჟკაცი

ყველა თავისას უფრთხილდება და თავს ევლება.

მეც ხომ მიყვარდა, იარაღით თუმც მოვიბოვე!

იგი წამგლიჯა მან ხელიდან და მომატყუა!

345 იმედი ნუ აქვს, ახლა ვიცნობ, ველარ შემაცდენს!

დე შენთან ერთად, ლაერტიდო, და სხვებთან ერთად

იფიქროს, როგორ ააცდინოს გემებს ხანძარი.

მან ხომ უჩემოდ მართლაც ბევრი რამ გააკეთა:

ააგო მტკიცე გალავანი, გაჭრა სანგარიც

350 ფართო სანგარი, პალოებიც ჩაარჭო შიგნით.

მაგრამ ყოველი ამაოა, ჰექტორის ძალას

ვერ შეაკავებს!

სანამ ვიყავ აქაველებთან,

გმირი ჰექტორი ციხის ბურჯებს ვერ სცილდებოდა,

სკაიას ბჰესთან და მუხასთან იბრძოდა მხოლოდ.

355 ერთხელ იქ შემხვდა და ჩემს რისხვას ძლივს გადაურჩა.

აწ აღარა მსურს შერკინება ღვთიურ ჰექტორთან.

ხვალ ზევსს მივუძღვნი და სხვა უკვდავ ღვთაებებს

ზეარაკს,

გემებს დავტვირთავ, ჩავაცურებ მყისვე ტალღებზე

და ხვალვე, თუკი სურვილი გაქვს და ეს გაწუხებს,

360 სისხამ დილაზე ნახავ როგორ გაიჭრებიან

ჩემი გემები თევზმრავალი ჰელესპონტიდან.

თუ ბედნიერ გზას დამილოცავს მიწისმრყეველი,

მესამე დღესვე ბორცვებიან ფთიას ვეწვევი.

იქ საკმაოა, რაც დავტოვე ტროას მოსულმა,

365 და აქედანაც ბევრი მიმაქვს ოქრო, სპილენძი,

რკინაც, დიაცნიც მიმყვებიან წელქამრიანნი.

მიმაქვს, რაც მერგო, ოლონდ ერთი განძი საამო

შერჩა მბრძანებელ აგამემნონს, ჩემს შემგინებელს!

ათუწყეთ, რასაც გეუბნებით, ყველას წინაშე

370 ამცნეთ ყოველი! დაე სხვებიც, ვით მე, განრისხდნენ,

თუკი ეცდება რომელიმე დანაელ ვაჟკაცს

კვლავ შეუგინოს პირისწყალი მარადის ურცხვმა!

თუმცა ძალღვივთ თავხედია, ვერც გამიბედავს

თვალი მისწოროს! არც სიტყვა მსურს მისი, არც საქმე!

375 რაკი ვერაგმა ერთხელ შეძლო ჩემი შერცხვენა,

მეორედ სიტყვით ვერ შემბორკავს, კმარა, გამცილდეს!

როგორ წაართვა ჰკუა ზევსმა ღრუბელთბატონმა!

მძულს მისი განძიც და თვითონაც არაფრად მიიჩნის!

მან რომ ათმაგი ან ოცმაგიც შემომთავაზოს,

380 რამდენიც დღეს აქვს და რამდენსაც კიდევ მოიხვეჭს,

მომცეს ყოველი, ორჭომენში, ეგვიპტელთ თებეს

რაც ინახება უთვალავი განძი ქალაქის,

რომელს ასი ბჰე აქვს, თითოდან ორას-ორასი

მხედარი ეტლით, მარდ ცხენებით გამოდის ხოლმე,

385 მომცეს იმდენიც, რაც მიწაზე ქვიშა ჰფენია, —

ვერ მომიბრუნებს გულს ამითაც აგამემნონი,

სულის ამომგდებ ბოლმას სანამ არ გამიქარწყლებს.

მე არ დავისვამ ცოლად ასულს თემისთავისა,

თუნდაც მშვენებით აფროდიტეს ედავებოდეს

390 და ხელოვნებით თვალმცეცხლია ქალღმერთ ათენას,

არა, არ მინდა! დე მოძებნოს სხვა აქაველი,

ვინც მას შეჰფერის, მეფურ ძალით ჩემზე მაღლა დგას.

თუკი ღმერთები დამინდობენ, შინ დავბრუნდები,

იქ გამირიგებს კეთილშობილ ქალწულს პელევსი.

395 ბევრი ქალია ჰელადაში, ლამაზ ფთიაში,

ციხე-ქალაქთა და ქვეყნების მეფეთ ასული,

მე შევიყვარებ რომელიმეს იმ ქალთა შორის!

ო, გულს სწყურია კეთილშობილს საყვარელ ქალთან

წმინდა კავშირი საქორწინო, მთელი ცხოვრება

400 მინდა ვიკმარო მონახვევტი მოხუც პელევსის.

- სიცოცხლეს რაღა შეედრება! — არც ეს სიმდიდრე,
 რითაც ჰყვარდა ილიონი გაღაღებული,
 მშვიდობიან დროს, აქაველთა შემოსევამდე,
 არც განძი, სალი კლდის კამარა რომ ეფარება
 405 პითოსს, სხივოსან აპოლონის დიად ტაძარში!
 შეიძენ ყოველს: ხარებს, ცხოვარს ვერცხლისმატყლიანს,
 მშვენიერ ცხენებს დარახტულებს, ოქროს სამფეხებს,
 მაგრამ სულს როდი დაიბრუნებ, სულს ვერ მოიხვეჭ,
 ველარ დაიჭერ, თუ ბაგიდან ერთხელ გაფრინდა.
- 410 დედამ ვერცხლისფერმუხლიანმა მაუწყა ასე:
 ორი რამ ხვედრი მიმაცილებს საფლავის ზღურბლთან:
 თუ დავყოვნდები ტროელთ ციხის დასალეწავად,
 შინ ველარ წავალ, სახელი კი ჩემი დარჩება,
 თუ დავბრუნდები შინ, ვეწვევი საყვარელ მამულს,
- 415 სახელს ვერ ვპოვებ, სიცოცხლეს კი გავიხანგრძლივებ
 და არ მეწვევა ავბედითი სიკვდილი ადრე.
 ამასვე გირჩევთ ყველა თქვენგანს, შინ გაემგზავრეთ,
 ვერ მოესწრებით იავარქმნას ილიონისა!
 შორით მქუხარმა კრონიონმა, ღრუბელთბატონმა
- 420 მფარველი ხელი დააფარა, ხალხს ძალა მისცა.
 უკან დაბრუნდით, გადაეცით ყველა აქაველს,
 ვით გმართებთ ელჩებს, გარდუვალი ჩემი პასუხი.
 დაე, თვითონვე უმჯობესი რამ მოიფიქრონ,
 რომ იხსნან გემნი და ძლეული სპა აქაველთა
- 425 იმ გემთა გვერდით.
- ხოლო რაცა აქამდე გსურდათ,
 ის არ მოხდება, ჩემი რისხვა გარდუვალთა!
 აქ დარჩეს ჩვენთან ფოინიქსი და სამშობლოსკენ
 წამოგვეყვოს სწრაფი ზომალდებით სისხამ დილაზე,
 თუკი ისურვებს, — სრულებითაც არ ვატან ძალას“.
- 430 ასე ბრძანა და ხანგრძლივ დუმილს ზარდაცემულ
 მიეცა ყველა:
 გულმორისხანედ ბრძანებდა იგი.
 ბოლოს წარმოთქვა ფოინიქსმა ცრემლმორეულმა,
 ჭაღარა გმირი თრთოდა გემთა დაღუპვის შიშით:

- „თუ გულში გიდევს, აქილევსო, შინ დაბრუნება
 435 და სულაც არ გსურს ჩვენს ზომალდებს ცეცხლი
 შთანთქმელი
 რომ ააშორო, გულში რისხვა ჩაგზუდებია,
 შვილო ძვირფასო, როგორ დავრჩე აქ მე უშენოდ?
 ერთად გაგვიშვა ჩვენ მოხუცმა გმირმა პელევსმა,
 როცა ფთიიდან გაგაყოლა ატრიდის ლაშქარს.
- 440 ჭაბუკო, მაშინ იყავ ომში გამოუცდელი
 და საფიხვნოზეც, სად დიდებას იხვეჭენ კაცნი.
 მწვრთნელად გამოგყევ, რომ საბჭოზე გებრწყინა მუდამ
 მჭევრმეტყველებით, მოქმედებით — ყოველ საქმეში.
 არა, უშენოდ, საყვარელო შვილო, არ ძალმიძს
- 445 დარჩენა, თუნდაც ყოვლისშემძლე ღმერთმა ინებოს
 სიბერის ნაცვლად მიძღვნას სიტკბო სიყმაწვილისა,
 წლები, ელადა რაც დავტოვე ქალმშვენიერი,
 როს მამის, მოხუც ამინტორის, რისხვას გავექეც —
 ორმენიდისა, თამაშვენიერ ქალწულის გამო.
- 450 მისდამი ვნება ცოლს — დედაჩემს აჰყრიდა პატივს.
 მუხლთ მომეხვია, შემევედრა, მამაზე ადრე
 ქალწულს შევრთვოდი, რომ მოხუცი შესძლებოდა.
 ასეც მოვიქეც.
- მამაჩემმა შენიშნა მალე,
 დამწყევლა, საზარ ერინიებს ევედრა, დიაცს
 455 აღარასოდეს ღირსებოდა ჩასმა კალთაში
 ჩემგან შობილ ძის.
- შეუსრულეს თხოვნა ღმერთებმა —
 ქვეშეთის ზევსმა, პერსეფონემ მარად უწყალომ.
 რისხვით აღვენთე, მსურდა რვალით მომეკლა მამა,
 დამაშოშმინეს უკვდავებმა, გულს ჩამინერგეს,
 460 რომ კაცთა შორის ჭორს და სირცხვილს ვერ ავცდებოდი,
 თუ აქაველნი მიწოდებდნენ მშობელ მამის მკვლელს.
 აუტანელი გახდა ჩემთვის სევდა-ნალღელი,
 დაბოლმელ მამის გვერდით მიწყევ სახლში წრიალი.
 მეგობრები და ახლობლები სულ გარს მეხვივნენ,
- 465 მევედრებოდნენ ერთსულოვნად, შინ ვყოფილიყავ.
 მრავალი ცხვარი და მრავალი ხარი დაკლული,

- ქონით მბზინავი ღორი უხვად იყო ეზოში,
გამოტანილი შესაწვავად ჰეფესტოს ალზე.
ბლომად მოხუცის დოჭებიდან შეისვა ღვინო.
470 ცხრა ღამეს ჩემთან ათენებდნენ სულ გადაბმულად,
გულშეგებს ცვლიდნენ და წამითაც არა ქრებოდა
ცეცხლი ეზოში, გალავანი რომ ერტყა მტკიცე
და შინაც — ჩემი სამთიობოს კარებთან ახლოს.
ხოლო მეათე ბნელი ღამე როცა დამიდგა,
475 სამთიობოში ოსტატურად ჩაბმული კარი
გამოვამტკრიე, გადავევლე მაღალ გალავანს,
ვერც ქალმა მნახა შინაურმა, ვერც ვინ გულშეგმა.
გადავიქროლე ვრცელი ვაკე ელადის მხარის,
ფთიას ვეწვიე, მთაგორიან მშობელს მერანთა,
480 პირდაპირ — პელეგსს.

- მან კეთილად მიმიღო მაშინ
და შემეყვარა, მოხუც მამას ვით უყვარს პირმშო,
გვიან შობილი და დიდძალი განძის მემკვიდრე.
მიბოძა ბევრი სიმდიდრე და ხალხი მრავალი.
ღოღოვით ვმეფობდი და ვცხოვრობდი ფთიის მხარეში.
485 შენ იქ აღვზარდე, აქილევსო, უკვდავთ სადარო!
გულით მიყვარდი და შენც სხვას არ ეკარებოდი
სტუმართა შორის, ის კი არა, არ ჰამდი სახლშიც,
სანამ მუხლზე არ დაგისვამდი, მოვჭრიდი ნაჭერს,
ბაგესთან ფრთხილად მოგადებდი ღვინის ფიალას.
490 რამდენჯერ მკერდთან დამისველე კიდევ ქიტონი,
მოუქნელ ყმაწვილს მაჭარი რომ დაგექცეოდა.
ბევრი ზრუნვა და ბევრი შრომა შემხვდა შენს გამო.
ვფიქრობდი, რაკი არ მარგუნეს შვილი ღმერთებმა,
ძედ შენ მყოლოდი, ო, აქილევს, ღმერთთა სადარო!
495 ვფიქრობდი, შენვე უღირს ბედსაც ამაცილებდი!
დაიცხრე გული, შვილო ჩემო, არ მართებს მამაცს,
თვით უთნო იყოს, თუკი ღმერთიც კი ხდება სათნო —
ჩვენზე დიდებით, ძლიერებით უზესთაესი!
ღმერთსაც მორჩილი აღთქმით, ზორვით, გუნდრუკის.

- კმევით,
500 წმიდა ზედაშით გულს მოულობს ხოლმე მღვდელს,

თუმც მის წინაშე ცოდვილია და დამნაშავე.
ლიტები — ზევსის ასულები, დაღარულები,
ელამ თვალებს რომ აცა-ბაცად ახამხამებენ,
მიწყვიე მზრუნველნი გულისწყრომას — ატეს —

კვალდაკვალ

- 505 მისდევენ, მაგრამ ფეხმარდია, ჩამოუქროლებს,
ყველასთან ასწრებს ამა ქვეყნად და სწყლავს კაცთა ტომს,
ხოლო ლიტები — ლოცვის ღმერთნი ჰკურნავენ
მოწყულს.

- ვინც ზევსის ასულთ ღირსეულად მიეგებება,
შველსაც ჰპოვებს და მის ლოცვას ისმენენ ღმერთნი.
510 თუ გულბოძო ვინმე არ მიიღებს, კრონიონ ზევსთან
მყის მიირბენენ, შესჩივლებენ, გულისწყრომა კი
თან მისდევს ცოდვილს და ღირსეულ სასჯელს მიაგებს.
უზღე, აქილევს, რაც ეკუთვნის კრონიონის ასულთ,
რასაც ისურვებს სული ყველა კეთილი კაცის!
515 რომ არ ეძლია ახლანდელი და მერმინდელი
ესოდენ ბევრი ძღვენი ატრიდს, ბოლმას დამოუპველს
ალარ დახსნოდა, არც მე გთხოვდი რისხვის დაცხრომას,
არგიველთ დაცვას, თუმც სწყურიათ შეწევნა შენი!
მრავალს იძლევა და შემდეგშიც გპირდება მრავალს,
520 მდაბალი თხოვნით სახელგანთქმულ გმირებს გაახლებს,
რჩეულ არგიველთ, უსაყვარელთ შენთვის ესოდენ.
აბუჩად ნურც მათს სიტყვას იგდებ, ნურც მათ ვედრებას.
სამართლიანად მრისხანებდი, უფლებაც გქონდა.
ბევრი გვსმენია ჩვენ თქმულება ძველ გმირებზედაც,
525 რისხვა მხურვალე ედებოდა ხოლმე მათს სულსაც,
მაგრამ ტკბილ სიტყვით მოლბებოდნენ და მოსაკითხით.
მახსოვს მე ერთიც, არ ახალი, ძველი ამბავი,
მინდა გიამბოთ, მეგობრებო, თუ როგორ მოხდა:
იბრძოდნენ ერთხელ კურეტნი და ეტოლიელნი,
530 შეებნენ ერთუროს კალიდონის მისადგომებთან.
ეტოლიელნი მათს საყვარელ ქალაქს იცავდნენ,
ხოლო კურეტებს სურდათ ბრძოლით დაემხოთ ციხე.
არტემის, ოქროსტახტიანი, განრისხებია
ოინეგსს, მას რომ ნაყოფიერ ბაღიდან ძღვენი

535 არ მიუცია.

ჰეკატომზე უძღვნა სხვა ღმერთებს,
მას არ შესწირა მსხვერპლი, დიად კრონიდის ასულს
არ ისურვა თუ არ ახსოვდა, დიდად შესცოდა.
მრისხანე ღმერთის წულმა, მშვილდით გალაღებულმა,
თეთრეშვიანი შმაგი ტახი მყისვე მიუშვა,

540 დათარეშობდა ოინევის ბალში ნადირი.
ერთი-მეორეს მიაწვინა, ძირფესვიანად
ამოუთხარა ტანმაღალი ვაშლი, ხეხილი.
ბოლოს ის მოკლა მეღეაგროს ოინეიდმა,
მოუხმო ციხით მონადირეთ, მრავალ მწვევრითურთ.

545 ისეთი იყო, მცირე ძალით ძვრას ვერ უზამდნენ,
მრავალი მოყმე სავალალო კოცონს შეერთო.
სასტიკი შუღლი მის გარშემო ატეხა ღმერთმა,
ჯაგრიტ დაფარულ ტყავის, თეთრი ეშვების ეშხით
ერთურთს შეებნენ კურეტნი და ეტოლიელნი.

550 სანამ თან ჰყავდათ ეტოლიელთ მეღეაგროსი,
კურეტებს ერთობ გაუჭირდათ, აღარ შეეძლოთ
გალანის გარეთ ბრძოლა, თუმც კი არ აკლდათ ძალა.
მაგრამ ამ დროს გმირ მეღეაგროსს რისხვა მოედო,
საზრიან კაცსაც მკერდში გულს რომ უფორიაქებს.

555 ძვირფას დედაზე დაიბოლმა — ალთაიზე.
მიუწვა ლამაზ კლეოპატრეს — ცოლს, ევენინეს
მეუღლის, მსუბუქფეხებიან მარპესეს ასულს
და იდეოსის, იმდროინდელ მამაცი გმირის.
თვით ისრისმფლობელ ფოიბოსზე მას აღუმართავს
560 მშვილდი ფეხნატიფ ნიმფას გამო და იმ დროიდან
მშობელმა მამამ, ღირსეულმა დედამ უწოდეს
ასულს სახელად ალკიონე, რამეთუ დედა
იზიარებდა ხვედრს ტანჯული ალკიონისა,
მას დასტიროდა დღენიადაც, ღმრთის წარტაცებულს.

565 იწვა თვის ცოლთან, სულის შემძვრელ რისხვით აღსავსე,
გამძვინებელი დედის წყევლით: იგი ხომ ღმერთებს
თხოვდა, რომ შური მიძიეთო მოკლული ძმისთვის.
ხშირად შმაგქმნილი მიწას სცემდა ხელებს გოდებით,
საშინელ ჰადესს, პერსეფონეს ევედრებოდა,

570 მუხლზე რომ ეჭდა, მკერდს ურწყავდა ცხარე

ცრემლებით —

ჩემს შვილს სიკვდილი არგუნეთო!

და ბნელში მქროლავს

ესმა ერინისს ერებოსში გოდება გულღრძოს.
მაღე ჭრიალი და გრუხუნი გაიღო ბჭემან,
მტრისგან ძლეულმან.

ეტოლიელთ შესარიგებლად

575 გმირს მიუგზავნეს ღმრთის რჩეულნი მოგვნი სვიანნი,
ჯილდოც აღუთქვეს, ოლონდ ეხსნა მოყმეს ლაშქარი.
რაც კი რამ იყო კალიდონზე საუკეთესო —
ორმოცდაათი ქცევა მიწა მას მიუჩინეს.
აირჩიეო ნახევარი გენახიანი,

580 ნახევარი კი სულ ყამირი გაუტეხელი.
ევედრებოდა მას მოხუცი მამა ოინეც,
თვითონ ეახლა სამთიობოს მაღალ პარმალთან,
აკაკუნებდა კარზე, თხოვდა დაბეჯითებით.
ევედრებოდნენ დები, დედა ევედრებოდა.

585 მაგრამ სულ უფრო უარობდა, თხოვდნენ მოძმენიც,
ყველაზე მეტად ვინც უყვარდა და პატივს სცემდა.
გული ვერაფრით მოუბრუნეს, სანამ საწოლი
არ შეარყია მტერთა დარტყმამ. კოშკში შეიჭრნენ
მძლე კურეტები და აღაგზნეს ცეცხლით ქალაქი.

590 მაშინ წამოდგა ნორჩი ცოლი მეღეაგროსის,
ქვითინით მოყმეს ამცნო ყველა უბედურება,
დაპყრობილ ქალაქს რაც მოელის და მოქალაქეთ:
კაცებს ჩეხავენ, მოსდებია ცეცხლი მთელს ქალაქს,
ლამაზქამრიან ქალებს, ბალებს წაასხამენო.

595 სული აენთო, როს სცნო გმირმა საქმე საზარი,
ინება გასვლა, შეიმოსა ელვარე აბჯრით
და განაშორა დამღუპველი დღე ეტოლიელთ.
გულისთქმას აჰყვა, თუმც წინასწარ არ მიუღია
ჯილდო მრავალი. ვაებისგან იხსნა ქალაქი.

600 შენ ასეთი რამ არ იფიქრო, გული დაიმონს
არ დაუშონო!

დამღუპველი იქნება უფრო

ხომალდთა დახსნა ხანძრისაგან!

ბრძოლად ძღვენათთვის
აღსდექ და, ვით ღმერთს, გადიდებენ აქაველები!
ასე თუ არა, იძულებით მხოლოდ თუ გახვალ,
605 ვერ პოვებ სახელს, თუმც გადასწყვეტ შედეგს
ბრძოლისა!“

მყისვე ფეხმარდმა აქილევსმა მიუგო მოხუცს:
„ფოინიქს, მამი! ღვთაებრივო! არა მჭირდება
მე ეს დიდება, მჯერა, ზევსი მომაგებს პატივს
და ეს შემრჩება სპათ წინაშე, სანამდის სუნთქვა
610 დამივლის მკერდში და იძვრიან მძლავრი ფეხები.
ერთ რამეს გეტყვი და, მოხუცო, გულს ჩაიმარხე:
სულს ნულარ მიმღვრევ, ვედრებით და ოხვრა-გოდებით
აგამემნონის საამებლად! ის არ გიყვარდეს
ისე, რომ ვისაც შენ უყვარხარ, შესძულდე, გმირო!
615 შენ კაცი იგი შემიგინე, ვინც შემაგინა!
(მო, ჩემთან ერთად მოილხინე მეფურ პატივით).
პასუხს ესენი მიუტანენ, შენ კი აქ დარჩი,
ფაფუკ საწოლზე მოისვენე. ხვალ, სისხამ დილით,
ერთად ვიფიქროთ, შინ გავწიოთ, თუ დავრჩეთ აქვე“.

620 თქვა და პატროკლეს მეყსეულად გმირმა წამუყო:
გაუმზადეო სარეცელი, სურდა, რომ სტუმრებს
დროზე ეფიქრათ გაბრუნება. მძლე აიანტმა,
ტელამონიდმა ღვთაებრივმა მიმართა მოყმეთ:
„ლაერტის ძეო ოდისევსო, ჰკუა უღევო!
625 დროა, წავიდეთ.

ვხედავ ამ გზით სასურველ შედეგს
ველარ მივალწევთ.

მალე უნდა ვუთხრათ პასუხი
დანაელთ, თუმცა, სასიკეთოს ვერაფერს ვეტყვით.
გველოდებიან, სხედან სპანი.

ხოლო პელიდმა
გულს ჩაინერგა სიამაყე ზღვარს გადასული!
630 სასტიკს არაფრად ჩაუგდია თვით მეგობრობაც,
მას მთელს ბანაკში ყველასგან რომ გამოვარჩევდით,

გულქვას, უგრძნობელს!

ძმაც კი იღებს მოკლული ძმისთვის,
მამა-შვილისთვის გამოსასყიდს და ამ დროს მკვლელი
ხალხში თავსა გრძნობს არხეინად, თუ განძს გაიღებს.
635 საზღოს მიმღები შურისმგებელ სულს და ამაყ გულს
დააცხრობს ხოლმე. მაგრამ ღმერთმა შენ უბოლოო
რისხვით აგინთო გული მხოლოდ ერთი ქალისთვის!
ჩვენ ხომ შეიღს გაძლევთ — უკეთესებს უკეთესთ შორის,
სხვა მრავალ ძღვენსაც! შეიმოსე სიკეთით სული!
640 შენს კარავს მაინც სცემდე პატივს: ჭერქვეშ გეწვიეთ
დანაელთ ელჩნი! შენგან ველით აქაველთ შორის
ყველაზე უფრო მხარდაჭერას და მეგობრობას!“

მყისვე ფეხმარდმა აქილევსმა მიუგო მოყმეს:
„ტელამონის ძევ აიანტო, კეთილშობილო!
645 შენ გულით ამბობ, ვგრძნობ. ყველაფერს, მაგრამ,
მამაცო,

რისხვა შემიდრავს სულს, როგორც კი გამახსენდება,
ვით შემიგინა პირისწყალი არგიველთ შორის
ატრიდმა, თითქოს ვინმე ბილწი ბოგანო ვიყო!
უკან დაბრუნდით, თქვენს გამომგზავნს ასე აუწყეთ:
650 გულში ფიქრადაც არ გავივლებ, კვლავ ვღვარო სისხლი,
სანამ ჰექტორი ღვთაებრივი, აბჯარასხმული
არ მოადგება მირმიდონელთ კარებს, ხომალდებს,
როს დაწვავს გემებს არგიველთა და მოსპობს ლაშქარს.
აქ კი, კარავთან, ჩემს შავფერდა ხომალდთან იგი,
655 რაც უნდა დიდად მძვინვარებდეს, ვფიქრობ, დაცხრება!“

თქვა და აიღეს უხმოდ თასი ორფსკერიანი,
ასხურეს ღვინო.

ოდისევსი გაუძღვა ელჩებს.
ამ დროს პატროკლემ მონა ქალებს და თვისთა მოძმეთ
უბრძანა, მალე ფოინიქსის რბილი საწოლი
660 გაეწყოთ.

მათაც გაუშალეს მოხუცს მორჩილად
ვერძის საწმისი და საბანი უნაზეს სელის.

იქ მოისვენა, ელოდა რა ნათელ განთიადს.
აქილევს დაწვა ურდულგაყრილ კარავის შიგნით.
მიუწვა გვერდით ლესბოსელი ფორბასის ქალი,
665 ლამაზლაწვება დიომედა, ტყვექმნილი მისგან.
იქით პატროკლე ისვენებდა და გვერდით ეწვა
იფისი, ქალი ტანკენარი.

იგი პელიდმა
უძღვნა, როს დასცა ენიევსის ციხე სკიროსი.

როცა მიადგნენ ელჩნი კარავს აგამემნონის,
670 აქაველთ ძენი შეეგებნენ ოქროს თასებით,
მოყმეთ ერთურთის მიყოლებით ეკითხებოდნენ.
პირველმა ბრძანა თემისთავმა აგამემნონმა:
„მძლეო ოდისევს, აქაველთა დიდებავ, ბრძანე,
ისურვებს გმირი აგვაცილოს შთანთქმელი ალი,
675 თუ კვლავ გაგვიდგა, ამაყ სულში იმარხავს მტრობას?“
ასე მიუგო ოდისევსმა მრავალტანჯულმა:
„დიდებით მშვენიო აგამემნონ, ხალხთა მეუფე!
არ სურს დააცხროს მტრობა, ძველი მრისხანებით დულს,
კვლავ სძულხარ, გმირი უარს ამბობს შენს საბოძვარზე.
680 შენ და არგიველთ რჩევას გაძლევეთ, ამ უბედურ ჟამს,
თუ ვით დაიცვათ გემები და სპა განწირული.
თვით იმუქრება, უკვე ხვალვე, გამოენიისას,
ორმხრივხოფიან გემებს ზღვაში ჩავაცურებო.
გმირს განუზრახავს სახლში წასვლა ურჩიოს სხვასაც:
685 ვერასდროს, უთქვამს, აღსასრულს ვერ მოვესწრებითო
ილიონისა.

დააფარა მეხისმტყორცნელმა
მფარველი ხელი, ამაღლდაო სიმტკიცე ხალხის.
ასე მოგვიგო.

თანამგზავრნიც ამას გეტყვიან —
აიანტი და ორივე მაცნე, ორივე ჰკვიანო.

690 ფოინიქსი კი იქვე დარჩა, პელიდმა ბრძანა —
ხვალ გამყვებაო სანუკვარი მამულისაქენ.
მაგრამ თუ არ სურს, გმირი მოხუცს ძალას არ ატანს“.

ასე ამბობდა. ღრმა ღუმელმა მოიცვა ყველა
ზარდაცემული:

სასტიკ სიტყვას ამბობდა იგი.

695 ხმა არ გაიღეს დიდხანს დარდით დანაელებმა.
კეთილშობილმა დიომედემ წარმოთქვა ბოლოს:
„მძლეო ატრიდო აგამემნონ, ხალხთა მეუფე!
ჯობდა არ გეთქვა გულზვიადი აქილევსისთვის,
არც შეგეძლია ძღვენი: იგი, ისეც ამაყი,
700 ამ ამბის შემდეგ კიდევ უფრო გაამაყდება!
მოვეშვათ პელიდს, დარჩეს იგი, სამშობლოსაქენ
წავა თუ არა, ცხადია, რომ ბრძოლად გამოვა.
თვისი გულისთქმით, თუ ეს უნდა ღმერთს

ყოვლისშემძლეს.

მისმინეთ და, რაც გითხრათ, კვერი დამიკრას ყველამ:
705 ხამს დავისვენოთ, მანამ უნდა ვიმაგრეთ გული
ბურ-ღვინით, ღვინოს სიმხნევეც და სიმტკიცეც მოსდევს.
ხვალ კი, ეოსი რომ იელვებს ვარდისთითება,
მხედარნი გემთა წინ გააწყვე და სპაც ქვეითი,
გული აღუგზნე, შეუერთდი მეწინავეებს!“

710 ასე თქვა და მხნედ ყველა მეფემ დასცა ყიფინა,
გაოცებულმა დიომედეს გაბედულ სიტყვით.
ბოლოს ასხურეს ზედაშე და თავის კარგებში
ძილისშორისის საჩუქრებით დატკბნენ მოყმენი.

ქება მებათე

დოლონია

თავ-თავის გემთან კეთილშობილ ყველა აქაველს
კეთილი ძილით ძლეულს მთელი ღამე ეძინა,
მაგრამ ხალხის მწყემსს აგამემნონს, მართლმორტყმულ
ატრიდს

არ უგემნია ტკბილი ძილი ფიქრმოძალებულს.
5 ვით ელავს ელვა ლამაზთმიან ჰერა დედოფლის,

- აშხაპუნდება თქორი, მაგნე სეტყვა ტკაცუნებს,
გადათეთრებს თოვლით ველებს შმაგი ქარბუქი,
ან კაცთამელეტი ომი საზარ ხახას დააბჩენს, —
ისე ბორგავდა აგამემნონ, გულის სიღრმიდან
10 მტანჯველი დარდი მოხეთქავდა, თრთოდა ნაწლავი,
ოდეს ხედავდა ტროელთ ბანაკს.

- გმირს აოცებდა
ილიონის წინ მოგიზგიზე ურიცხვი ცეცხლი,
ხმა სალამურთა, ხორხოცი და გნიასი ხალხის.
ხოლო აქაველთ ბანაკის და გემთა შემყურე
15 თმებს ბლუჯა-ბლუჯად იგლეჯდა და ხელს აღაპყრობდა
ზევისსიკენ,
მწარედ უკენესოდა ამაყი გული.

- ბოლოს ეს აზრი მოეჩვენა საუკეთესოდ:
ენახა ნესტორ, ნელევისი ძე, რომ მასთან ერთად
მსწრაფლ მოეწვია საბჭო, რამე აზრს დასდგომოდნენ
20 დანაელთ ლაშქრის დაღუპვისგან გადასარჩენად.
ადგა, ჩაიცვა აჩქარებით გმირმა ქიტონი,
ქათქათა ფეხზე შემოიწნა ლამაზი წულა,
მხრებზე მოისხა ლომის დიდი, მწითური ტყავი,
ვეება, ქედით — კოჭებამდე, შუბი აიღო.

- 26 შიშითვე თრთოდა მენელაოს და მის თვალებსაც
არ მიეკარა რული: ვახ-თუ უბედურება
ელისო ლაშქარს, უნაპირო ზღვით რომ მოვიდა
ტროის მხარეში და ჩაება აბეზარ ომში.
ადგა, ბეჭებზე წამოისხა ჭრელლაქიანი
30 ავაზის ტყავი, ჩამოიმხო ჩაჩქანი თავზე
რვალმოვლვარე, შუბი იპყრა ხელთ წამახული
და გაემართა, რომ აღეგზნო ძმა,

- არგიველთა
ხელისუფალი უმაღლესი, ღმერთის სადარი,
გემის კიჩოსთან დიდებული საჭურვლით მოსილ
35 ძმას შეხვდა, მისთვის ეს სტუმრობა საამო იყო.
უმაღ მიმართა მძლე მებრძოლმა მენელაოსმა:

- „რად აღჭურვილხარ ასე, ჩემო ძვირფასო ძმაო,
გსურს განა ტროელთ გაუგზავნო ვინმე მსტოვარი?
მე ვალიარებ, მეშინია, ვინმემ ეს საქმე
40 თვით არ ითავოს და თამამი გულის პატრონი
ლამის წყვდიადში არ წავიდეს მზვერავად მარტო“.

- პრქვა და მიუგო კაცთ მეუფე აგამემნონმა:
„გვჭირდება რჩევა, მენელაოს ღმერთშემოსილო,
რომელსაც ძალუძს დაიცვას და გადაარჩინოს
45 არგიველთ გემნი.“

- შეიცვალა ზევისი გულისთქმა:
ჰექტორისაკენ მიდრკა მისი სული მოწყალე!
არცა მინახავს, არც მსმენია, რომ მარტოსულმა
ერთ დღეს ამდენი სასწაული საქმე აკეთოს,
რაც დააწია აქაველებს გმირმა ჰექტორმა,
50 თუმც არც ქალღმერთის ძე ბრძანდება და არცა ღმერთის.
მაგრამ რაც შეძლო, არგიველნი ივიშვიშებენ
იმაზე დიდხანს, სპას ისეთი დღე დაათენა!
წადი, მოუხმე აიანტს და გმირ იდომენევს,
გემისკენ გასწი, მე ნელევისი ღვთაებრივ ძესთან
55 თვით წავალ და ვთხოვ ადგეს.

- ეგებ ინებოს კიდეც
გუშავთა. ნახვა, რომ უბრძანოს სიფხიზლე ლამით.
მას ხომ მორჩილად მოუსმენენ, გუშავთ უფროსობს
მისი ძე, იქვე ჰყავს მეაბჯრე იდომენევსი,
მხნე მერიონე. მათ მივანდეთ ბანაკის დაცვა“.
60 ომახიანმა ჰკითხა ბელადს მენელაოსმა:
„მე რას მიბრძანებ, აგამემნონ, რას დამავალებ?
დავრჩე იმათთან და შენს მოსვლას ველოდო განა,
თუ კვლავ ვიჭარო, როცა რჩევას მიცემ მემორებს?“
კვლავ მენელაოსს უთხრა მეფე აგამემნონმა:
65 „იქ დარჩი, ვინძლო ერთმანეთი სულ არ აგეგბნეს
ამ ხეტიალში — ბევრი გზაა ფართო ბანაკში.
სადაც კი მიხვალ, რჩევა მიეც, რომ ფრთხილად იყონ,
მამის სახელით, გვარ-ტომობით მიმართე მებრძოლთ,
რიდით მოეპყარ, არავისთან არ იყოყმოჩი.“

70 ჩვენც სხვებთან ერთად გავისარჯოთ, ეს გვერგო ბედად!
ზევსმა მის შობილთ დაგვატეხა თავს გასაჭირი!“

ასე თქვა, ჰკუა დაარიგა და ძმა გაუშვა.
თვითონ წავიდა სწრაფად მოხუც ნესტორისაკენ.
შავ გემთან ნახა, თავისსავე კარვის პირდაპირ,

75 რბილ ქვეშაგებზე იწვა, ჰქონდა თან საჭურველი —
ფარი ბაკმული, ორი შუბი, ელვარე ზუჩი,
ჭრელი სარტყელიც იქვე ეგდო, ჯერ კიდევ გმირი
წელზე ირტყამდა ხოლმე, ლაშქარს რომ მოუძლოდა,
არ ნებდებოდა, არ უხრიდა ჯერ ქედს სიბერეს.

80 იდაყვს დაეყრდნო, სარეცლიდან წამოიწია
და ატრევისის ძეს შეეკითხა გმირი ხმამალა:
„ვინ ხარ? რას დაძრწი გემთა შორის დამის წყვილიდში,
მებრძოლთ ბანაკში მარტოდმარტო, როს სძინავს ყველას?
მეგობარს ეძებ, თუ გაქცეულ ჯორს გაეკიდე?“

85 რა გსურს? ხმა გამეც, ჩუმად ნუკი მოიპარები!“

მყისვე მიუგო მამაცთ მეფეს აგამემნონმა:
„ნელეიადო ნესტორ, ბურჯო დანაელების!
შენ ხედავ ატრიდ აგამემნონს, რომელსაც ზევსმა
არგუნა ჯაფა უსასრულო, სანამდის მკერდში

90 შთენია სუნთქვა და ლასლასი ფეხს შეეძლება.
ჰო, ასე დავძრწი, ჩემთა თვალთა არ ატკბობს ძილი,
თავში სულ ფიქრი მიტრიალებს აქაველთ ბედზე,
შიში გულს მიკლავს, აღარ შემწევს ძალა, სიმტკიცე
რომ შემრჩეს სულის, გული უკვე აღარ მიდგება

95 აწ საგულეში, მიცახცახებს, მითრთის მუხლები!
თუ რამეს ფიქრობ, — ვხედავ, ძილი არ გეკარება, —
ადექ, მივიდეთ გუშაგებთან, ვინ იცის, შრომით
ყველას დააწყდა სახსრები და ძილს მისცემია,
დავიწყებია საგუშაგო საფათერაკო.

100 მტერი ახლოა გულზვიადი და ჩვენ არ ვიცით,
დამის წყვილიდში თავდასხმა ხომ არ გვემუქრება“.

უთხრა ნესტორმა, მხნე მხედარმა გერენიელმა:
„ძღვევით მოსილო აგამემნონ, ხალხთა მეუფე!“

ჰექტორს განზრახვას ახლა ზევსი წინამძღობელი
105 არ შეუსრულებს, როგორც ზვიად ვაჟკაცს ჰგონია,
მასაც დალაზვრავს უფრო მეტად, როს აქილევსი
გულს მოიბრუნებს წრესგადასულ მრისხანებისგან.

მე მიხარია შენ გეახლო, სხვაც გავალვიძოთ —
ტიდიდი — გმირი შუბოსანი და ოდისევსი,
110 მერე ფეხმარდი აიანტიც, ძეც ფილევსისა,
ვინმემ იჩქაროს და მოუხმოს კრებად აიანტს,
მებრძოლს ღვთაებრივს და თემისთავს იდომენევსსაც,
მათი გემების სადგომი ხომ არ არის ახლოს.

ხოლო საყვარელ ჩემს მეგობარს, გმირ მენელაოსს
115 ვერ ვაპატიებ, გინდ გეწყინოს, მე მაინც გეტყვი, —
მხართეძოზე წევს, გაიძულებს მარტო იშრომო!
თვითონაც სხვებთან ერთად ახლა ოფლს უნდა ღვრიდეს,
სხვებს სთხოვდეს კიდევც, აღარ ითმენს აწ ვითარება!“
ნესტორს მიუგო კვლავ ბელადმა აგამემნონმა:

120 „მოხუცო, გირჩევ, საყვედური მისი თქვა სხვა დროს:
ზანტია ხშირად, თითქოს, შრომას გაუზრბის კიდევც,
მაგრამ სიზანტით ეს როდი სჭირს, ან უმეცრებით.
მუდამ მე მიცდის, ჩემგან ელის საქმის დაწყებას.
ახლა დამასწრო, ადგა, მყისვე მოვიდა ჩემთან.

125 გავუშვი, რათა უხმოს გმირებს, ვინც შენ ახსენე.
ვიჩქაროთ, ვიცი, მათ მივუსწრებთ ახლა გოდოლთან,
გუშაგთა რაზმთან ერთად, ვბრძანე მე იქ შეეკრება“.

ატრიდს მიუგო კვლავ მხედარმა გერენიელმა.

„ჰო, თუ აგრეა, არგიველი ვინ რალას ჰკადრებს.

130 ყველა მოუსმენს, რასაც ბრძანებს, რასაც აკრძალავს“.
ასე თქვა, მკერდზე მყის მოისხა ფართო ქიტონი,
ფეხზე შეიკრა მშვენიერი წალები შემდეგ,
მოისხა მხრებზე ორხაული, ფართოღხვეული
ძოწის ქლაინა, აქარგული, ხაოიანი.

135 ხელი ჩაავლო შუბს, წამახულს ბასრი სპილენძით,
გასცდა სპილენძისქიტონიან აქაველთ გემებს.
გამოაღვიდა ოდისევსი თავდაპირველად
მალღივ მყვირალმა მხნე მხედარმა გერენიელმა,

- უმალვე მისწვდა ლაერთიდის სულს ხმა ნესტორის.
140 კარვიდან სწრაფად გამოსულმა ბელადებს უთხრა:
„ნეტავ, რას დახვალთ გემთა შორის ღამის წყვდიადში,
მარტოდ-მარტონი? გარდუვალი რა საქმე გაჩნდა?“

- მყისვე მიუგო გმირს ნესტორმა გერენიელმა:
„ლაერთის ძეო, მძლე ოდისევს ჰკუთულებო!
145 ნუ წყრები! გაჩნდა მართლაც საქმე უცილობელი!
მოგვეყვ და სხვებიც გავალვიძოთ, ახლავე ყველამ
ხამს გადავწყვიტოთ, ვიბრძოლოთ, თუ გაქცევა
გემართებს!“

- მყისვე შებრუნდა ოდისევსი ჰკუთულები,
მხარზე მოიგდო უმალ ფარი და გმირებს გაჰყვა.
150 ნახეს ტიდიდი დიომედე, აბჯარასხმული
დაწოლილიყო კარვიდან შორს.
თანამებრძოლთაც
იქვე ეძინათ, თავთით ფარი დაედოთ, შუბი
ტარით ჩაერჭოთ და სპილენძი შორს ციალებდა
ღამის წყვდიადში, როგორც ელვა მამა ზევსისა.
155 მებრძოლთ შუაში ქვეშაგებად ტიდიდს დაეგო
ველური ხარის ტყავი, თავქვეშ — ხალი ბრწყინვალე.
ახლოს მივიდა, აღვიძებდა გერენიელი,
ფეხიც კი წაჰკრა, აყვედრიდა დაურიდებლად:
„ტიდევის ძეო, არხეინად მთელს ღამეს გძინავს,
160 დაგვიწყებია, რომ დაიბყრეს ტროელთ ზეგანი,
გემთან მოგვადგნენ, ვიწრო ზოლი გვყოფს
ერთუბრისგან?“

- ასე თქვა. გმირი სარეცლიდან წამოხტა მყისვე,
მოხუცს მიმართა საპასუხოდ ფრთიანი სიტყვით:
„მოუსვენარო, თავს არასდროს ანებებ შრომას!
165 განა არა გყავს აქაველი შენზე უმცროსი,
რომ შეჰფეროდეს რიგრიგობით ჩვენი თავმოყრა,
ბანაკში ძებნა? დაუღლეელი ვინმე ხარ მართლაც!“

- მიუგო მოყმეს მხნე მხედარმა გერენიელმა:
„სამართლიანად, გონივრულად ამბობ, ძვირფასო.
170 შვილებიცა მყავს, მეომრებიც გარს მახვევიან,
შემეძლო სხვებიც მომეგზავნა თქვენს შესაკრებად.
მაგრამ სასტიკი ხვედრი ელის ახლა აქაველთ:
მახვილის წვერზე აწერია სპას ბედისწერა —
ან სამარცხვინოდ დამარცხება, ან გადარჩენა!
175 გასწი ფილევსის ძესთან ახლავ, მარდ აიანტთან
მოიხმე: შენ ზომ უმცროსიც ხარ და გეცოდები!“

მყისვე მოისხა ამ სიტყვაზე ყრმამ ლომის ტყავი,
მწითური, თხემით — კოჭებამდე, შუბს სტაცა ხელი.
სწრაფად წავიდა, გაალვიდა, უხმო ბელადებს.

- 180 როს მიაღწიეს ღამის გუშავთ ერთად თავმოყრილთ,
მათს წინამძღოლებს, ნახეს, როდი დაეწყით თვლენა,
ფხიზლადვე ისხდნენ, აღჭურვილნი, აბჯარასხმულნი.
ნაგაზები რომ დარაჯობენ ცხვრებს მოუსვენრად,
სუნს რომ იკრავენ დამშეული, ძლიერ ტყიურის,
185 ატყდება ხოლმე მოდარაჯე კაცთა და ძაღლთა
განგაში მხეცის დასაფრთხობად. სადღაა ძილი!
აქაველთ თვალზეც გამჭრალიყო ძილი საამო,
მრისხანე ღამის მზირნი წყვდიადს თვალს უშტერებდნენ,
ვაი-თუ ველზე მოდიანო ტროელთ რაზმები.
190 ხალისით შეხვდა მათ მოხუცი, წასაქეზებლად
(გულმხიარულად მიაგება ფრთიანი სიტყვა):
„ასე იფხიზლეთ, საყვარელო შვილებო, ნურვინ
იფიქრებს ძილზე, არ ვახაროთ მტერი ჩვენზედა!“

- ასე თქვა. სანგარს გადაეელო, მიჰყვნენ მეფენი
195 არგიველთანი, ვინც კი იყო ბჭობად მოსული.
ახლდნენ მერიონ და განთქმული ძე ნესტორისი
ისინიც თურმე თემისთავეს მოუწვევით.
სანგარი განვლეს გალავნის წინ ღრმად ამოთხრილი,
მინდორს მიადგნენ, სად არ იყო გვამების გროვა,
200 სად ჰექტორს აღარ უქლეტია სპა არგიველთა,

რომელნიც მხოლოდ შავმა ღამემ გადაარჩინა.
იმ ველზე დასხდნენ და მიმართეს ერთმანეთს სიტყვით.
კეთილი რჩევა პილოსელმა ნესტორმა ბრძანა:

- „ვინმეს ზომ არ სურს, მეგობრებო, მხნე გულს მიენდოს
205 და მიაღწიოს სულსზვიადთა ტროელთა ბანაკს?
ვინძლო შემოხვდეს მტერს, გარე-გარ მოხეტიალეს,
ან მოისმინოს საუბარი ტროელ ბელადთა:
რა გადაწყვიტეს, მოშორებით ილიონიდან
რჩებიან ისევ ზომალდებთან, თუ ქალაქისკენ
210 ფიქრობენ წასვლას, თითქოს უკვე სძლიეს აქაველთ?
თუ ეს გაიგო, დაგვიბრუნდა კვლავ უვნებელიც,
დიდება ელის ცისქვეშეთში, დიდი სახელი
მოკვდავთა შორის, საამაყო ჯილდოც ძვირფასი!
ვინცა-ვინ არის მეთაური ნავ-ზომალდების,
215 ვინცა-ვინ არის, დაბრუნებულს შავ ცხვარს აჩუქებს,
ჩვილი კრავითურთ — რა სჯობია ასეთ საბოძვარს!
გაინაწილებს მუდამ ზეიმს და ღვინის მეგობრულს“.
ასე თქვა. არვინ უპასუხა. დუმდნენ ყველანი.
პირველმა ბრძანა დიომედემ ომახიანმა:
220 „ნესტორ! მიმიწევს გული, მიხმობს სული მამაცი,
რომ მტრის ბანაკში შევალწიო, შორს როდი არის.
მაგრამ მეორეც თუ ისურვებს ვინმე წამოსვლას,
მეტი სიმხნევე მელის, მეტიც მხიარულება.
ორი რომ მიდის, ერთიც ფიქრობს, ფიქრობს მეორეც —
225 საქმეს რა უფრო წაადგება. ჭკუა ერთსაც აქვს,
მაგრამ ზანტია ერთის აზრი, სულის მხნეობა“.

- ასე ამბობდა და მოსურნეც გამოჩნდა ბევრი:
ორთავ აიანტს წასვლა სურდა, არესის მსახურთ,
სურდა მერიონს, სურდა მამაც ნესტორის ძესაც,
230 სურდა შუბოსან მენელაოსს — ატრიდს თემისთავს,
სურდა ოდისევსს ჩუმად შესვლა ტროელთა ბანაკში.
მუდამ საფრთხისკენ მიუწევდა გული ლაერთიდს.
მაგრამ წამოდგა ხალხთა მეფე აგამემნონი:
„ტიდევსის ძეო დიომედე, უსაყვარლესო,
235 თვით აირჩიე, ვინც გენებოს და ვინც გგონია

უმამაცესი, ზომ ზედავ, რომ სწყურია მრავალს.
გულის ნადები აქაო-და არ გამიგონო,
კარგს ნუ დათმობ და ცუდს ნუ იხმობ ამა საქმისთვის,
გვარ-ტომს ნუ მისდე, მეფე იყოს თუნდ მეფეთ შორის!“

- 240 ასე თქვა. ბედი აშინებდა მენელაოსის.
ისევ მიუგო დიომედემ ომახიანმა:
„თუკი მიბრძანებთ, მეგობარი თვით ავირჩიო,
ოდისევსს როგორ დავივიწყებ ღმერთების რჩეულს?
არვინ ასეთი გულითადი არ მეგულება.
245 მტკიცეა ჭირშიც და შრომაშიც, უყვარს ათენას!
თუ წამყვა, ცეცხლსაც გადავლახავთ გავარჯარებულს,
ისე მრავალ სრიკს იტევს ზოლმე მისი გონება“.
- თქვა ოდისევსმა, ღვთაებრივმა მრავალტანჯულმა:
„ტიდილო, ძლიერ ნუკი მაქებ და ნურც მაძაგებ,
250 მიცნობს არგირველთ ყველა გმირი და თემისთავი.
გვიჯობს გავწიოთ, ღამე გარბის, ახლოა დილა.
შორს მიილიენენ ვარსკვლავები, ორ წილზე მეტი
გზა განვლო ღამემ და მესამე წილილა დარჩა“.

- ასე წარმოთქვა, შეიმოსნენ მტკიცე საჭურვლით,
255 ტიდიდს უბოძა ორღესული რვალის ხანჯალი
მძლე თრასიმედემ (დარჩენოდა გმირს ხმალი გემზე).
ფარიც მიაართვა. თავზე ხარის ტყავით დაწნული
ზუჩი დაჰხურა, უკბილო და უბიბილოო.
ასეთი ჩაჩქნით იშვეგნებენ ზოლმე თავს ყრმები.
260 ოდისევსს მისცა მერიონემ მშვილდიც, კაპარჭიც,
ხმალიც, თავზე კი დაახურა ტყავის ჩაჩქანი,
შიგნიდან მჭიდროდ ამოწნული ხშირი ღვედებით,
გადატკეცილი.

- ზოლო გარეთ ეკიდა ჩაჩქანს
ტახის ეშვები, აქეთ-იქით მიქანაობდა
265 თეთრ, ღამაზ მწკრივად, გაყოფილი იყო შუაში.
ავტოლიკოსმა ელეონის ციხიდან იგი,
როს ჰორმენიდი ამინტორის სახლი დაამზო,

წაიღო,

მისცა სკანდიაში გმირ ამფიდანტს
კითერიელსა.

- მან საამო ძღვნად მისცა მოლოსს,
270 ხოლო მოლოსმა — მერიონეს, მამაც ვაჟიშვილს.
ახლა ამ ზუჰმა დაამშვენა გმირი ოდისევს.
მათ საშინელი საჭურველი მსწრაფლ შეიმოსეს
და გაეშართნენ.

თავკაცები დატოვეს მარტო.
მათ მოუვლინა სასწაულად ათენამ წერო

- 275 გზიდან ხელმარჯვნივ.

გერ ხედავდნენ ლამის წყვდიადში
ფრთოსანს გმირები, მაგრამ მჟღერი ყივილი ესმათ.
ახარა ბრძენმა ოდისევსმა, ქალღმერთს შესძახა:
„მისმინე ზევსის მძლე ასულო, შენ მეგულები
შრომაში შემწედ, და ამიტომ შენგან არ ვფარავ,
280 რაც მიფიქრია... იყავ ახლაც კეთილმოწყალე!
კვლავ ზომალდისკენ დაგვაბრუნე ძლევამოსილნი,
ოდეს მოვრჩებით საქმეს, ტროელთ საბედისწეროს!“

ღმერთს შეევედრა დიომედეც, მძლე მეომარი:

„ო, მეც მისმინე, უძლეველო ზევსის ასულო!

- 285 მეყავ მეგზურად, როგორც ახლდი მამაჩემს ტიდევსს
თებე-ქალაქში.

ასოპოსის პირას დასტოვა
გმირმა სპილენძისკვართიანი აქაველები,
რათა კადმოსელთ მოვლენოდა მშვიდობის ცნობით.

- გზად კი სასმენად საზარელი რამ ჩაიდინა
290 და შენ, ქალღმერთო, შეეწიე, კეთილმოწყალევ!
ყავ სიყვარული და ბრძოლაში მეოხ-მეყავი!
ფართოშუბლიან და ბრწყინვალე მოზვერს გიზორავ,
ქედფიცხელს, კაცს რომ ჭერაც უღლით არ მოუხრია,
მსხვერპლად შეგწირავ ოქროცურვილ რქით

დამშვენებულს“.

- 295 ასე ილოცეს და უსმინა ღმერთმა პალასმა.
როს დაამთავრეს ღალადისი, ორიგ გაიჭრა,

როგორც ლომები უკუნეთში, სიკვდილის ველზე
გადაიარეს სისხლის გუბე და გვამთა გროვა.

- ამ დროს ჰექტორმა ტროელთ ძილის ნება არ დართო.
300 ბჭობად შეკრიბა თავკაცები კეთილშობილნი,
მოუხმო ყველა ერისმთავარს, ბრძენ მოთათბირეს.
და რა შეკრიბა, საზრიანი სიტყვა უბრძანა:
„დიადი განძის საფასურად ვინ დამპირდება
საქმეს მამაცურს? ჯილდოს მართლაც მიიღებს

მდიდრულს:

- 305 ეტლს და ამაყად ქედმორკალულ ფეხმარდ ულაყებს,
მჯობთა უმჯობესთ, რასაც ვნახავთ აქაველთ გემთან,
ვინც კი გაბედავს (ღმერთმა მისცეს ღიდების ძალა!)
ლამის წყვდიადში ზომალდების ჩუმად დაზვერვას.
ისევ იქ დგანან დარანდული მძიმე გემები,
310 თუ აქაველნი, ჩვენი ძალით ღონემიხდილნი,
ერთურთს ურჩევენ უკულტოლვას და აღარ ნებავენ
შრომით მაშვრალი გუშაგები ჰყავდეთ ამაღამ?“

ასე ამბობდა, ღრმა ღუმილი იყო პასუხად.

ტროელებს ახლდა ვინმე დოლონ, ძე ევმედესი

- 315 ოქრომრავალი მეომარი, სპილენძმრავალი,
შეუხედავი, თუმც ფეხმარდი.

მის მამას, მაცნეს,

ხუთი ასული გარს ეხვია, ძე ჰყავდა ერთი.

ტროელთ წინამძღოლს ასე უთხრა მაშინ დოლონმა:

„ჰექტორ, აღმენტო ახლა სული, გული მიმიწევს —

- 320 ლამის წყვდიადში აქაველთა გემნი დაზვევრო.
ალაპყარ კვერთხი, შემომფიცე, იმედი მომეც,
ცხენებს ქედფიცხელს რომ მარგუნებ, რვალით მოოჭვილ
ეტლსაც, ლომგული აქილევსის დამამშვენებელს.
როდი ვიქნები ცრუმაცნე და ამაოდ მთქმელი:

- 325 თავით ბოლომდე ვნახავ ბანაკს, ვიხილავ გემებს,
აგამენონის ზომალდებსაც, აქაველ თავკაცთ,
რომელნიც ბჭობენ იომონ, თუ დასტოვონ ბრძოლა“.

ასე თხოვა და პრიამეს ძემ შემართა კვერთხი:
„ზევის მყავს მოწმედ, ჰერას ქმარი, რისხვით მქუხარი!
330 არ ამხედრდება სხვა ტროელი პელიდის ცხენზე,
მხოლოდ შენ გელის ეს ღიადი პათივ-დიდება!“

თქვა და ამოა ფიცი მისცა გულის აღმგზნები.
გმირმა მოიგდო ბეჭზე მრუდე მშვილდი, კაპარჭი,
მხრებზე რუხი მგლის ბანჯგელიანი ტყავი მოისხა,
335 ქრცვინის ჩაფხუტი ჩამოიკცა, შემართა შუბი
და გემებისკენ გაუტია, მაგრამ უკანვე
როდი ეწერა კვლავ მოსვლა და ამბის მოტანა.
შორს მოიტოვა ცხენთა რემა და ბრბო მხედართა,
ძნელ გზას დაადგა.

მსტოვრის მოსვლა შენიშნა მალე
340 ზევისის შობილმა ოდისეესმა და მეგზურს უთხრა:
„ვატყობ, ტროელთა ბანაკიდან მოდის ეს კაცი,
მაგრამ არ ვიცი, ჩვენს ხომალდებს მიერჩის მსტოვრად,
თუ ვისმე გვამის გასაძარცვად მოიძურწება?
მივუშვათ, გვერდზე ჩაგვიაროს გულდანდობილმა,
345 შემდეგ მივეჭრათ და ხელიდან ვეღარ წაგვივა.
იცოდე, როცა შეეცდება ჩვენგან გაქცევას,
უყელე, რომ სულ გემებისკენ ეჭიროს გეზი,
შუბი მრისხანედ მოუღერე, რომ ვერ დაგვისხლტეს.“

ასეც გადაწყდა და გზისპირას, გვამთა გროვასთან
350 ორივე ჩაჯდა.

გაურბინა უგნურმა ცხვირწინ.
იმდენზე გასცდა, რამდენსაც ხნულს გაიტანს ჯორი:
მათ ხომ უფრო შორს გააქვთ ხოლმე, ვიდრე ზანტ ხარებს
ერქვანი, ხნულში ღრმად ჩამჯდარი, კულან-მაგარი.
ფეხდაფეხ მიჰყვნენ.

ჩქამი ესმა, მყისვე შეჩერდა.
355 გულში გაიგლო, ბანაკიდან თუ მომდევნო,
რომ ისევ უკან გამიხმონო ჰექტორის ნებით.
როგორც კი შუბის მისაწევი მანძილი დარჩა,
მყის იცნო მტოვები და სილტოლვად მოსწყდა ფეხმარდი.

სწრაფად მდევრები გამოენთნენ მსტოვარს გაქცეულს.
360 როგორც კბილბასრი მისდევს ხოლმე ორი მწვეარი
ქურციკს თუ კურდღელს, წამოაგდებს და არ ეშვება,
წარაფის გასწვრივ მიხტის მსხვერპლი წივილ-წივილით,
ასე ტიდიდი და ოდისეეს ქალაქთმგრეველი
ლაშქარს მოწყვეტილს მსტოვარს წამით არ ეშვებოდნენ.
365 როდესაც ლამის აქაველთა გუშაგს წაადგა
ლტოლვილი, ტიდიდს შეაპარა ეჭვი ათენამ,
ვინძლო აქაველს რომელიმეს რვალისკვართიანს
არა რგებოდა წილხვდომილი მისი დიდება.
მსტოვარს ოროლი მოუღერა და შეუყვილა:
370 „დადექ, ტიალო! არ აგცდება ჩემი ხელშუბა
და იმედი მაქვს, ვერ წაუხვალ გარდუვალ სიკვდილს!“

თქვა და გასტყორცნა, მაგრამ განგებ გვერდზე უმიზნა:
მარჯვენა მხართან გაუქროლა ელვარე შუბმა,
მიწას დაერჭო.

მოყმე შედგა გახვევებული.
375 ბაგეს აუტყდა თრთოლვა, პირში კბილებს — კაწკაწი.
გაფითრდა.

მსტოვარს მყის მიეჭრნენ გმირნი ქოშინით
და ხელი სტაცეს.

შელაღადა აცრემლებულმა:
„ო, შემიბრალებთ! გამოსასყიდს მოგცემთ უთვალავს,
სახლში მიყრია ოქრო-ვერცხლი, რკინა, სპილენძი,
380 ვერც კი დაითვლით, მამაჩემი იმდენ განძს მოგცემთ,
თუ ყური მოჰკრა, რომ ცოცხალი აქაველთ ტყვე ვარ.“

ბასუხად უთხრა ოდისეესმა ჰკუთულებმა:
„იყუჩე და გულს განაშორე სიკვდილზე ფიქრი.
სჯობს მიპასუხო, ოღონდ მარტო სიმართლე მითხრა:
385 გემებთან ახლოს მარტო რატომ დაეხეტები
ლამის წყვილიადში, როცა ქვეყნად ყველა კაცს სძინავს?
მკედრების გაძარცვა გინდა, ბრძოლის ველზე რომ
წვანან?
იქნებ ჰექტორმა გამოგზავნა, რომ ჩვენ დაგვზვერვო,

თუ შენმა გულმა გიკარნახა გემებთან მოსვლა?“
 390 ფერმიხდილ დოლონს მუხლთ უთრთოდა, როცა მიუგო:
 „ჰექტორმა ჩემდა სავალალოდ გადამაცდინა,
 დამპირდა მტკიცეფლოქვებიან პელიდის ცხენებს,
 ეტლს გიბოძებო საუცხოოს, რვალით მოოჰვილს.
 მაგრამ მიბრძანა ლამის წყვდიადს შეეფარებოდი,
 395 თქვენს მტრულ ბანაკთან მოვსულიყავ და დამეზვერა —
 ისევ აქ დგანან დარანდული მძიმე გემები,
 თუ აქაველნი, ჩვენი ძალით ღონემიცილინი,
 ერთმანეთს ურჩევთ უკულტოლვას და აღარ გნებავთ
 შრომით მაშვრალი გუშაგები გყავდეთ ამალამ“.

400 ღიმილით უთხრა ოდისევსმა ჰკუთაულებმა:
 „ო, საჩუქარი შენს სულს დიდი მოსურვებია —
 პელიდის ცხენნი! სასტიკია მისი ცხენები —
 კაცი არ არის, არ უჭირდეს მართვა იმათი,
 გარდა დიადი აქილევსის, ქალღმერთის ძისა!
 405 ესეც მიიხარო, ოლონდ იყოს მხოლოდ სიმართლეს:
 როს მოდიოდო, სად დატოვე გმირი ჰექტორი?
 სადაა მისი საჭურველი, მარდი ცხენები?
 სად დგას ტროელთ სპა, სად — ბანაკი, სად — გუშაგები?
 რა აზრს დაადგენ — მტკიცედ თუ აქვთ გადაწყვეტილი,
 410 აქავე დარჩნენ ქალაქგარეთ, თუ სურთ, ხომალდებს
 მოსცილდნენ, თითქოს უკვე დასცეს აქაველები?“

ოდისევსს უთხრა ევმედეს ძემ დოლონმა ისევ:
 „გმირო, სიმართლეს მოგახსენებ.

როცა წამოვედ,
 ჰექტორი დარჩა მოთათბირე თემისთავებთან,
 415 მყუდრო ადგილას, სად საფლავი არის ილოსის.
 გუშაგებზედაც მკითხე, ბევრი არაფერია,
 რომ შეძლონ დაცვა ბანაკისა ან ფხიზლად ყოფნა.
 სადაც კოცონი ღვივის, მხოლოდ იქ დგას გუშაგი,
 გუშაგი გუშავს სიფხიზლეს სთხოვს.

ამ დროს შორევეყნელთ,
 420 ტროელთ ქომაგებს არხინად სძინავთ და ღამით
 238

ბანაკის დაცვას მარტო ტროელ მოყმეთ ანდობენ,
 თვით დედაწული ახლო-მახლო რაკი არ ახლავთ“.

კვლავ ჩაეკითხა დოლონს მაშინ გმირი ოდისევსი:
 „როგორ, ტროელებს შეერივნენ მოკავშირენი,
 425 თუ ცალკე სძინავთ? მსურს ვიცოდე, აბა, მითხარი!“

ოდისევსს უთხრა ევმედეს ძემ დოლონმა ისევ:
 „გეტყვი ყველაფერს და მოგიტხრობ სიმართლეს მხოლოდ.
 ზღვასთან კარიელთ და მშვილდოსან პეონთ რაზმია,
 აიქ ლელეგთა, კავკონთა და ღვთიურ პელაზგთა;

430 თიმბრესთან დგანან ლიკიელნი და მისიელნი,
 მეონიელთა მხედრობა და სპა ფრიგიელთა...
 მაგრამ რად გინდათ, რატომ მკითხავთ წვრილად
 ყველაფერს?

თუ ორივეს გსურთ შეადწინოთ ტროელთ ბანაკში,
 აგერ კიდევ ახალმოსულ თრაკიელთ ნახავთ.

435 მათ ახლავთ მეფე რესოს, ვაჟი ეიონესის.
 მინახავს მისი მშვენიერი, ფიცხელი რაშნი,
 თოვლზე სპეტაკნი, მარულაში ქარზე სწრაფები.
 ოქრო და ვერცხლით მოოჰვილი ეტლი აქვს რესოსს.
 თვით შვენის ოქროს საჭურველი, თვალს ვერ უსწორებ!

440 ისეთი მოსავს მშვენიერი აბჯარ-ბექთარი,
 რომ კაცს კი არა, უკვდავ ღმერთებს დაამშვენებდა!
 ახლა მალემსრბოლ აქაველთა ხომალდს მიმგვარეთ,
 ან აქ დამტოვეთ შებორკილი და როცა უკან
 მოხვალთ, გმირებო, უეჭველად თვით დარწმუნდებით —

445 სიმართლეს ვამბობ, თუ სიმრუდელ ისმინეთ ჩემგან“.
 მრისხანედ უთხრა დიომედემ შეუდრეკელმა:
 „დოლონ, თუმც ბევრი რამ გვიამბე, გულს არ გაივლო
 იმედი ხსნისა, რაკი ახლა ხელთ ჩაგვივარდი!
 დღეს რომ გაგიშვათ კვლავ ბანაკში თავისუფალი,

450 შენ ისევ მოხვალ აქაველთა სწრაფ ხომალდებთან
 დასაზვერავად ან აშკარად შესარკინებლად,
 მაგრამ თუ სული ჩემს ხელთა ქვეშ აღმოუტევე,
 შემდეგ არგიველთ ველარაფერს დააკლებ შენა!“

- ასე თქვა. თრთოლვით რომ შეახო ნიკაპზე ხელი
 455 მავედრებელმა, დიომედემ მაშინ აძგერა
 ყელში ხანჯალი, გადაუჭრა მყისვე ძარღვები,
 ჯერ კიდევ მეტყველს დაუხეთქა მიწაზე თავი.
 მსტოვარს მოაძვრეს მუზარადი ქრცვინის ტყავისა,
 მოქნილი მშვილდი და ვეება შუბი წაპვლიჯეს
 460 და ოდისევსმა ეს ყოველი უძღვნა ათენას,
 ხელაღპყრობილმა შეჰღალადა მხურვალე ლოცვა:
 „ზორვა, ღმერთქალო, გიხაროდეს! შენ ოლიმპოზე
 მუდამ პირველნი შეგღალადებთ, ოდეს ვლოცულობთ!
 მიგვეყვე თრაკიელთ ცხენ-მხედართა ბანაკისაკენ!“
- 465 ასე თქვა, შემდეგ საჭურველი მწვანე ყოლოზე
 დადო, ნიშანიც ზედ დაურთო გამოსაჩენი:
 ღერო, შტოები მოამტვრიეს მწიფე ყოლოსი,
 რომ შავ ღამეში ამ ადგილს არ ასცილებოდნენ.
 გადაიარეს გვამთა გროვა, სისხლის ნაკადი.
 470 და თრაკიელთა განაპირა ბანაკს მიაღდგნენ.
 მეგრძოლთ ეძინათ შრომით მაშვრალთ და საჭურველი
 გვერდით, ლამაზად მოკაზმული ეწყო სამ რიგად
 და ყოველ რიგში ჩამდგარიყო წყვილი მერანი.
 რესოსს ეძინა შუაგულში, მარდი ცხენები
 475 გვერდით ეყენა, საუცხოო ეტლზე მიბმულნი.
 პირველად იგი ოდისევსმა აჩვენა ტიდიდს:
 „აჰა, ეს კაცი, დიომედეგ, ჰა, ეს ცხენებიც,
 ჩვენ რომ დოლონმა მიგვანიშნა, აწ განგმირულმა.
 დაიწყე, ძალა საშინელი წარმოაჩინე,
 480 დრო არ გვაქვს ბასრი იარაღით უქმად დგომისა.
 ცხენებს მიხედე! ან მტერს დასცხე, სხვა ჩემზე იყოს!“
- ტიდიდს შთაბერა თვალმცეცხლია ათენამ ძალა,
 ჩეხვა დაიწყო გმირმა, გმინვა გაისმა ირგვლივ,
 ხმლით განგმირულთა სისხლმა წითლად შეღება მიწა.
 485 ლომი რომ არევეს წააწყდება, ფარას დაუცველს,
 თხათა და კრავთა სისხლის მდომი მსწრაფლ დააცხრება, —
 ასე თორმეტი თრაკიელი მოსრა ტიდიდმა.

- ხოლო იმავ დროს ოდისევსი ჭკუაუღლევით
 გვამებს, აჩეხილს ორლესულთ ტიდიდის მიერ,
 490 ფეხებით სწრაფად დაითრევდა, გვერდზე გაჰქონდა,
 რათა ცხენები თრაკიელთა, სქელფაფრიანნი,
 თან წაჰყოლოდნენ თვინიერად, არ შემკრთალიყვნენ,
 როცა გვამებზე გაივლიდნენ მიუჩეველნი.
 ბოლოს მიაღდა დიომედე თვით მძინარ მეფეს
 495 და იგი იყო მეცამეტე, ვისაც სიცოცხლე
 წარსტაცა. მოყმეს თავს წაადგა სიზმარში ჩაფლულს,
 ათენას რჩევით მოსული ძე ოინიდიდს.
 ერთ მთლიან ფლოქვად ქცეულ ცხენებს ახსნა სადავე
 ერთთურთს მიაკრა ოდისევსმა, გამოატარა,
 500 მშვილდს სცემდა, ფიქრად არ მოსვლია, ჭრელი მათრახი
 აეღო მეფის ჩუქურთმებით მორთულ ეტლიდან.
 შემდეგ ტიდევის ძეს ნიშანი მისცა მან სტვენიით.
 ის კი ფიქრობდა, სამამაცო რა ვქნაო კიდევ:
 ეგების ეტლი დავითრიო საჭურველით სავსე,
 505 ხელნაზე ვტაცო ხელი, ან მთლად ციმ-ციმ წავიღო,
 თუ მეტ თრაკიელს ავართვაო სული მახვილით?
 როცა ამ ფიქრში იყო, მაშინ მიუახლოვდა
 თვითონ ათენა და მიმართა მძლე დიომედეს:
 „გაცლა იფიქრე, ო, ტიდევის ძე სულზვიადო!
 510 გემს გამოფულრულს დაუბრუნდი, ვერც კი გააღწევ,
 თუ ტროელთ ღმერთი გააღვიძებს, მტრად მოვლენილი“.
- ასე უთხრა და მოყმემ იცნო ხმა ქალღმერთისა,
 სწრაფად ამხედრდა, ოდისევსი ორსავე მერანს
 მშვილდს სცემდა, ცხენნი მიგელავდნენ ხომალდებისკენ.

- 515 ამ დროს მზრუნველმა აპოლონმა შორსმოისარმა
 შენიშნა, გმირებს რომ თან ახლდა ღმერთი ათენა,
 გამწყრალი მყისვე გაექანა ტროელთ ლაშქრისკენ.
 იქ გააღვიძა თრაკიელი ჰიპოკოონტი,
 მეფე რესოსის ნათესავი.

- წამოხტა გმირი,
 520 ფერი წაერთვა, რომ შეხედა ცხენების სადგომ

ცარიელ ადგილს, ჯერაც მფეთქავ მებრძოლთა გვამებს.
გმინვით ეძახდა სახელს თავის მოძმეს საყვარელს.
ტროელთ ბანაკში საშინელი განგაში ატყდა.
მოიჭრნენ გმირნი საზარ საქმით გაოცებულნი,

525 გემს შეფარებულ აქაველთა ნამოქმედართ.

როს მიაღწიეს ადგილს, სადაც დასცეს მსტოვარი,
შმაგი ცხენები შეაჩერა მყის ოდისევსმა.
ტილიდმა ხელში სისხლიანი დავლა აიღო,
მისცა ოდისევსს, კვლავ ამხედრდა, ცხენს აჩქარებდა,
530 მაგრამ მორჩილად მიგელავდნენ გამოფულრული
გემებისაკენ, იჭითენვე უწევდათ გული.

პირველად ნესტორს შემოესმა თქარუნი და თქვა:
„ო, არგიველთა საყვარელო თემისთავებო!
ვცდები თუ არა, მაინც ვიტყვი, მე გული მიგრძნობს:

535 ფეხმარდ მერანთა თქარა-თქური მოესმა ყურთა.
ნეტავ ლაერტის ძე მოჭროდეს, ან დიომედე
ერთ მთლიან ფლოქვად გადაქცეულ ტროელთა ცხენით!
მაგრამ გული თრთის, ახა-ვაი, თუ დაზარალდნენ
ტროელთ ბანაკში არგიველთა მძლე მეომრები!“

540 სიტყვა ბოლომდე არც კი უთქვამს, ამ დროს გამოჩნდნენ,
დაიქვეითეს.

შეეგებნენ ალტაცებულნი
გაშლილი ხელით, ტკბილი სიტყვით არგიველები.
პირველმა ჰკითხა მათ ნესტორმა გერენიელმა:
„გვამცნე, ოდისევს, აქაველთა ლაშქრის დიდებავ,

545 როგორ ჩაიგდეთ ხელთ ცხენები?

განა ტროელებს

შეხვდით ჯიქურად?

თუ გზად ღმერთმა გაჩუქათ რაშნი,
მზის ნათელ სხივებს მშვენებით რომ ემსგავსებიან?
ბევრი მინახავს ტროელები, ვიცი, რომ უქმად
არ ვისვენებდი გემების წინ, თუმც ვარ ჰალარა,

550 მაგრამ ჯერ ასეთ ბედაურებს არ მოვსწრებივარ!

უეჭველია, ღმერთი შეგხვდათ გზად და გიბოძათ!
ორივ უყვარხართ ერთნაირად ზევსს ღრუბელთმარეკს
და ზევსის ასულს, თვალმცეცხლია ქალღმერთ ათენას!“

მიუგო მოხუცს ოდისევსმა ჰკუთულებმა:

555 „ნესტორ, ნელევსის ძევ, აქაველთ ლაშქრის დიდებავ!
ღმერთს, თუ ინებებს, უკეთესი ცხენებიც ძალუძს
გვაჩუქოს, ღმერთი ხომ უსაზღვროდ მძლავრი ბრძანდება!
ჰოდა, მოხუცო, თრაკიელთა რაშნი ბანაკში
მხოლოდ ახლახან გაჩნდნენ.

მათი მეფე ტილიდმა

560 მოკლა, დააკლა ზედ თორმეტი თანამებრძოლიც.
ერთიც მოვკალით, მეცამეტე, მსტოვარი გემთან,
იგი ამ ღამით მზირად ჩვენი დიადი ლაშქრის
გამოეგზავნათ ჰექტორსა და სხვა დიდებულებს“.

თქვა და ერთ ფლოქვად ქცეულ ცხენებს თხრილზე

გადაჰყვა

565 ამაყი მოყმე, გმირთა დასით გარსშემორტყმული.
მალე მიაღწნენ დიომედეს მშვენიერ კარავს,
კოხტად დაჭრილი ღვედებისგან შეკრულ სადავით
თავლას მიაბეს ბედაურნი, სად დიომედეს
ჰყავდა სხვა რაშნიც, ტკბილი პურით ნასაზრდოებნი.

570 ხოლო დოლონის საჭურველი მძლე ოდისევსმა
გემზე წაიღო, შესწირავდნენ ვიდრე ათენას.
შემდეგ ჩაყვინთეს ზღვის ტალღებში, ოფლი და მტვერი
ჩამოირეცხეს წვივებზე და მუხლისთავებზე
და როცა ზღვის წყლით განიწმინდნენ ოფლისგან,

მტერისგან,

575 გამოაცოცხლეს სხეული და გული ხალისით,
ლამაზად გათლილ გობში ტანი კვლავ განიბანეს,
სხეული ზეთით დაიზილეს სურნელოვანით
და სანადიმოდ დასხდნენ.

თასით დიად ათენას

ღვინო უსხურეს საზედაშე, თაფლზე უტკბესი.

ქება მითერთმეტი

აგაპონონის გმირობა

ტითონის ტკბილი სარეცელი დათმო ეოსმა,
სხივი საამო მოაფინა მოკვდავთ და უკვდავთ.
ამ დროს ერისი აქაველთა სწრაფმსრბოლ გემებთან
საბრძოლო ნიშნით მოაგლინა ღრუბელთბატონმა.

- 5 ბანაკის შუა რომ ეყენა ოდისეესს გემი,
ერისი დადგა ზედ, მისი ხმა რომ მისწვდენოდა
შორეულ კარვებს აიანტის, აქილევისისა,
მრავალხოფიან ზომალდებით სულ განაპირას
აქეთ და იქით მდგომთა თვისის ძალის იმედით.
- 10 საშინელი ხმით შემოჰკივლა შუღლის ქალღმერთმა
აქაველ მოყმეთ და ყოველთა გულში შთაბერა
ძალა ფიცხელი, კვლა და კვლაცა ომის მსურველი.
ყველას ეტკბილა სისხლისმღვრელი ბრძოლა იმ წამსვე,
ვიდრე ფულტურო ზომალდებით შინ დაბრუნება.
- 15 ატრიდიც ბრძოლად სარტყლის შეკერას ხმამაღლივ
სთხოვდა

- სპას არგიველთა და თვითონაც ისხამდა სპილენძს.
თავდაპირველად მძლავრ ფეხებზე საბარკულები
მჭიდროდ შეიკრა გმირმა ვერცხლის წვივსაკრავებით;
მკერდს დიდებული სამკერდული შემოტმასნოდა,
- 20 იგი კინირეს მიუტია საძღვნოდ ოდესლაც:
ხმა გავარდნილა კვიპროსშიაც, რომ აქაველებს
სურთ ზომალდებით დალაშქრონო ქვეყანა ტროის,
და იმ დღეებში ძღვენით მეფე უამებია.
სამკერდულს ათი დაჰყვებოდა ფოლადის ზოლი,
- 25 თორმეტი ოქროს ხაზი, ოციც — თეთრი ბრპენისა.
კლავკნით იწვედნენ დრაკონები ზევით, კისრამდე,
სამ-სამნი, მსგავსნი ცისარტყელის, რომელსაც ზევსი
ღრუბელს დააფენს ხოლმე კაცთა გასაოცებლად.
მხარზე აისხა ხმალი, ვადა უელვარებდა
- 30 ოქროს სამსკვალით, ხმლის ქარქაში ჰქონდა ვერცხლისა
და ოქროს ღვედზე იყო იგი დაკიდებული.

- ასწია ყოვლის დამფარველი ვეება ფარი,
ირგვლივ რომ ერტყა ათი სალტე სპილენძ-რეალისა
და გარდიგარდმო ოცი ბრპენის თეთრი კორტოხი,
- 35 ამოჩრილიყო მათს შუაში შავი ფოლადი,
საზართვალემა გორგო ბოლოს ფარს ამშვენებდა,
რომელსაც თან სდევს სილტოლვაც და საშინელებაც.
ვერცხლისა ჰქონდა სახელური ფარს, ზედ დრაკონი
იკლავნებოდა; ერთმანეთზე გადაეხლართა
- 40 მას სამი თავი, ამოსული ერთი კისრიდან.
ზუჩი დაიდო, ოთხი ჰქონდა ზედ ოდრიკალი,
ძუის ჯილაზე ირხეოდა მკაცრი ბიბილო,
ორი ოროლი ხელთ აიღო, რგალით ნაჭედი,
სპილენძის სხივი შორს, ზეცამდე, ულაპლაპებდა.
- 45 გრგვინვით მალლიდან ათენა და ქალღმერთი ჰერა
ესალმებოდნენ ოქროუხვი მიკენის მეფეს.

- ყოველმა მოყმემ თავის მეაბჯრეს უბრძანა მაშინ
ცხენნი დაეწყით და სანგრის წინ მწკრივად ჰყოლოდათ.
თვით კი ქვეითად წინ გაიჭრნენ აბჯარასხმულნი,
- 50 შუბშემართულნი.
- საზარელი გნიასი ატყდა,
მხედრებს გაასწრეს და სანგრის წინ დაეწყვნენ ბრძოლად.
შორს მოჰყვებოდნენ ცხენოსნები; ძრწოლა და შიში
მათ შეაპარა მალლით ზევსმა, ციდან ცვარ-ნამი
ასხურა სისხლში აღრეული.
- იგი უქადდა
- 55 ჰადესის შავბნელ სავანეში შთანთქმას მამაცებს.

- ტროელთ ზევანი ეპყრათ, ბრძოლად ემზადებოდნენ,
ჰექტორს შეუდგნენ, პულიდამანტს და გმირ ენეასს,
რომელსაც, ვით ღმერთს, ადიდებდა ყველა ტროელი,
ანტენორის ძეს — სამს: პოლიბოსს, ღმრთეებრ აგენორს
- 60 და მათს უმრწემეს ძმას — აკამანტს, უკვდავთა სადარს.
ჰექტორს პირველთა შორის ეპყრა ბაკმული ფარი.
როგორც ვარსკვლავი გამოჩნდება ღრუბლის ქულიდან,
ღროდადრო ბრწყინავს და ღროდადრო მიიმალება,

- ისე ჰექტორიც, მეწინავე სპათა დამწყობი,
 65 კვლავ მეომართა ბოლო რიგებს უბრუნდებოდა.
 რვალი ელავდა, როგორც ელვა ეგიოზ ზევსის.
 როგორც მომკელნი ეწყობიან ხოლმე პირისპირ,
 ქერის თუ ხორბლის მოსამკელად მდიდრის ყანაში,
 სვეს მიჰყვებიან შესახვედრად, ძნა ძნაზე ცვივა, —
 70 ასე მიაწყდნენ ტროელნი და აქაველები
 ერთუთოს, ფიქრადაც არ მოსვლია არვის გაქცევა.
 ერთგვარად მისცეს თავი ბრძოლას, ბრდღვენდნენ, ვით
 მგლები.

- უბედურების მიზეზს ერისს შვება მიეცა,
 ღმერთთაგან მხოლოდ იგი გახდა მოწამე ჟლეტის.
 75 სხვა ღმერთნი ბრძოლას განერიდნენ დიდხანაი,
 მშვიდად სუფევდნენ თავ-თავიანთ სავანეებში,
 დიდი ოლიმპოს მთაგრეხილზე რომ უდგას ყოველს.
 მაინც კილავდნენ ღრუბელთმარეკ სასტიკ კრონიონს,
 რომელმაც ტროელთ მიანიჭა ძლევის დიდება.
 80 ყურს არ უგდებდა დრტვინვას მამა, ყველას გასცილდა
 და ცალკე იჯდა, სიხარულით თვისით ამაყი,
 ჰვრეტდა ტროელთა ციხე-ქალაქს, აქაველთ გემებს,
 სპილენძის ციგლივს, ბრძოლის ველზე მკვლეულსა და
 მოკლულს.

- სანამდის დილა მიიღია და დღემ იძალა,
 85 აქაც და იქაც ისრის წვიმა სპობდა მეომრებს.
 შეშინებულნი რომ სადილს იწყობს, სერის ჩეროში
 მოიკალათებს, მას შემდეგ რაც გაძდა მარჯვენა
 კორომთა ბელვით და სულს ტკბილი სიმშვიდე ელის,
 გრძნობას დაიპყრობს საზრდოს ნდომა, სწორედ ასეთ
 დროს

- 90 დანაელებმა გაარღვიეს ტროელთ ფალანგნი.
 ატყდა ყიჟინა უცაბედი.

- თავდაპირველად
 აგამემნონმა ბიენორი დასცა სვიანი,
 ზედ მიაყოლა ოილევისიც, ცხენთ მარბიელი,
 როს წინ აღუდგა ჩამომხტარი რვალის ეტლიდან.
 95 ბასრი ოროლი განუწონა შუბლში მოსისხარს,

ვერ დააკავა შუბისწვერი სპილენძის ზუჩმა,
 ძვალი გააპო, გაიჭედა თავის ქალაში,
 სისხლი და ტვინი აღურია, გზნება დააცხრო.
 თეთრად ელავდა მტერთა გვამნი.

- მამაცთა მეფემ
 100 აგამემნონმა ტყავკაბა და კვართი გააძრო.
 შემდეგ მიეჭრა ანტიფოსს და ისოსს ჯიქურად —
 პრიამოსის ძეთ — ერთს საკუთარს და ერთს ნაბუშარს.
 ეტლსა მართავდა ბუში, ხოლო გმირი ანტიფოს
 გულმხნედ იბრძოდა.

- ამასწინათ აქილევსს ძმები
 105 შეეპყრა, როცა ცხვრებს მწყემსავდნენ იდას კალთებზე,
 წკნელით შეეკრა, მაგრამ საზლოს ფასად გაეშვა.
 ახლა ისინი ატრევსის ძემ დასცა ძლიერმა,
 ზედ ძუძუსთავთან გაუყარა ოროლი ისოსს,
 ხოლო ანტიფოსს ორლესული ჩასცხო ყვრიმალში,
 110 სწრაფად ახადა მშვენიერი ბექთარი მოკლულთ
 და გაახსენდა: აქაველთა გემთან ენახა,
 როს იდას მთიდან მოიყვანა ტყვენი პელიდმა.
 ლომი უმწეო ირმის ნუკრებს რომ დააცხრება,
 საზარ კბილებით ბუნაგისკენ მყის გააქანებს,
 115 ჭანგებით დაფლეთს, ნორჩ სიცოცხლეს მოსტაცებს
 ბედკრულთ.

- რაც უნდა ახლოს იყოს დედა, ველარ უშველის,
 რადგან მის გულსაც შიშის თრთოლვა დაუფლებია:
 წყვდიად ჭალაში, ხშირ ბუჩქებში მიჭრის ფეხმარდი,
 ოფლი სდის ღვარად და გაურბის ნადირს ულმოზელს, —
 120 ასე განწირულთ ხელი ვერვინ ვერ შეაშველა:
 თვით გაურბოდნენ ტროელები მამაც არგიველთ.

- შემდეგ კი მისწვდა პეისანდროსს და ჰიპოლოქოსს,
 თურმე მათს მამას — ანტიმაქოსს პარისისაგან
 დიდძალი ქრთამი მიუღია და თავსა სდებდა,
 125 რომ მენელაოსს არ მიეცეთო ისევ ელენე.
 ამ კაცის ორსავ ძეს მიეჭრა აგამემნონი,
 ისინი ეტლზე იდგნენ, ცხენებს მიაგვლევდნენ,

მაგრამ ბოლომდე აღარ შერჩათ ხელში საღავე.
ორივ დაიბნა და მივარდა ვით შმაგი ლომი

130 მებრძოლთ ატრიდი;

საწყალობლად მათ შეღალადეს:

„ატრევსის ძეო, ნუ დაგვლუპავ! მიიღე საზლო:
ბევრი განძი აქვს ანტიმაქოსს, ბევრი სპილენძი,
ბაჯალო ოქრო, ოსტატურად ნაჭედი რკინა.
ხალისით მოგცემს აურაცხელ განძს მამაჩვენი,

135 თუ ხმას მიაწვდენ, რომ აქაველთ გემებთან გყავართ!“

ასე ევედრნენ შეწყალებას სათნო სიტყვებით,
მაგრამ პასუხმა არასათნომ შეხარა სმენა:
„ანტიმაქოსის ძენი თუ ხართ, რომელიც ტროელთ
ურჩევდა, როცა მათ ეწვია მენელაოსი

140 ელჩად ღვთაებრივ ოდისევსთან ერთად მისული:

აქვე მოვსპოთო, არ გაეუშვათ აქაველებთან, —
მაშინ ამ ბოლმას ღირსეულად მე გაზღვევინებთ!“
თქვა და ძლიერი დარტყმით დასცა პეისანდროსი,
მკერდგანგმიური ყრმა პირალმა დაასკდა მიწას.

145 ჰიპოლოქოსი ძირს გადმოხტა, ისიც განგმირა,
ხელი მოჰკვეთა ორღესულით, მოსხიპა თავი,
გვამი გაგორდა, ვით დოლაბი ძალით დაძრული.

შემდეგ გასწია, სად შეეკრათ რკალი ფალანგებს,
მიჰყენენ საბარკულუმშვენიერი აქაველებიც.

150 ქვეითი ქვეითს გაედევნა, მხედარი — მხედარს
(ცად აიძვრათ მტერის ყომრალი კორიანტელი,
ცხენთა ფლოქვების მძლავრი ცემით ველზე აღმდგარი).
რვალი აძგერეს ერთურთს სპათა, აგამემნონი
სპობდა ოტებულთ და ყიჟინით ჯარს ამხნევებდა.

155 შთანთქმეული ალი ყაჩაღურად ტევრს რომ შეებმის,
მყისვე სანახებს გადააწვდენს ცეცხლს ქარაშოტი
და ხე ტკაცუნით ენარცხება ხანძრით ძლეული.
ასე ატრიდის ხელით ტროელთ თავნი ცვიოდა,
სპათა ლტოლვილთა, ქედფიცხელი ცხენნი გრუხუნით

160 მიაქროლებდნენ ბრძოლის ველზე ეტლებს ცარიელს,

მხედართ ეძებდნენ, ისინი კი მინდვრად ეყარნენ
ცოლებზე უფრო ყვავ-ყორანთა საამებელად.

ხოლო ჰექტორი გაარიდა კრონიდმა ბრძოლას,
მარცხი აშორა, სისხლისღვრა და შმაგი განგაში.

165 ატრიდი მაინც არ მოეშვა, სპაც წააქეზა,
მტერი აოტა, სად ილოსის იდგა ტაგრუცი.
ილტვოდნენ სპანი, ქალაქისკენ უწევდათ გული
და იყო ერთი რია-რია ლელვის ხის ახლო.
ფეხდაფეხ სდია, ხელი სისხლში დააღტო მეფემ.

170 მაგრამ მუხასთან, კარიბჭესთან შედგნენ ტროელნი
და ოტებულთა უკანასკნელ ბრბოებს ელოდნენ.
მორბოდნენ სპანი, ვით ზმუილით გაურბის ზროხა
შუალამისას დამშეულ ლომს, მთელ ჯოგს რომ ზარავს,
მაგრამ მხოლოდ ერთს აღსასრული მოელის მისგან,

175 კისერს მოუტერხს, როს ჩაავლებს ალესილ ღოჯებს,
გაშმაგებული დააცხრება სისხლს და შიგნეულს.
ასე მისდევდა აგამემნონ სულმოუთქმელად,
ჩამორჩენილებს სულსა ხდიდა შუბით, სრბოლის დროს
პირქვე, პირალმა ასკდებოდნენ მიწას ტროელნი —

180 ატრიდის მსხვერპლნი — მძვინვარებდა ბასრი ოროლი.

როს ღვაწლისამძლე ქალაქსა და მაღალ გაღავანს
მიადგა, მაშინ ზევსი — მამა ღმერთთა და კაცთა
ჩამოსულიყო წყალმრავალი იდას თავქედზე,
მარჯვენა ხელში ელვა ეპყრა.

მყისვე მიმართა

185 ღმერთების მაცნეს, ქალღმერთ ირისს ოქროსფრთებიანს:
„გასწი, ირისო, გადაეცი ბრძანება ჰექტორს:
ჯერ შორით ნახოს, ხალხთა მწყემსი აგამემნონი
ვით დარეგია და მუსრს ავლებს აბჯროსანთ რიგებს!
თვით გაერიდოს ატრიდს, მაგრამ სხვები აღაგზნოს,

190 რომ გაუმართონ ხელჩართული ბრძოლა აქაველთ.
მაგრამ როს ისრით ან ოროლით მოერევიან,
ეტლზე ამხედრდეს, მიეცემ ღონეს, ძალგულოვნებას,

მტერს მუსრს გაავლებს და როს სწრაფმსრბოლ გემს
მიადგება,

მზეც დაეშვება და წყვდიადი დადგება ღამის“.

- 195 ასე უთხრა და ნებას დაჰყვა ფეხმარდი ირის,
იღას თხემიდან ილიონის მხარეს გასწია.
ნახა ჰექტორი ლეთაებრივი, პრიამოსის ძე
მხედართა დასში მბზინავ ეტლზე აღმართულიყო.
წინ აელანდა და აუწყა მარდმა ირისმა:
200 „ჰექტორ, პრიამეს ძევ, გონებით ზევსის სადარო!
მამამ მიბრძანა და გაუწყებ მეუფის ნებას:
ჯერ შორით ნახე, ხალხთა მწყემსი აგამემნონი
ვით დარეგია და მუსრს ავლებს აბჯროსანთ რიგებს!
თვით განერიდევ, მაგრამ სხვები ალაფრთოვანე,
205 რომ გაუმართონ ხელჩართული ბრძოლა აქაველთ.
მაგრამ როს ისრით და ოროლით მოგერევიან,
ეტლზე ამხედრდი, ზევსი მოგცემს ძალგულოვნებას.
მტრებს მუსრს გაავლებ და როს სწრაფმსრბოლ გემს
მიადგები,

მზეც დაეშვება და წყვდიადი დადგება ღამის“.

- 210 ასე აუწყა და გაფრინდა ირის ფეხმარდი.
აბჯარასხმული მყის გადმოხტა ეტლიდან ჰექტორ,
შუბი შემართა წამახული, სპა მოიარა,
გული აუნთო მხედართ, ბრძოლა გაჩაღდა ისევ,
კვლავ აქაველთა დასახვედრად დადგა ლაშქარი.
215 არგიველთ მყისვე გაამაგრეს ფალანგთა წყობა.
თავდაპირველად გამოიჭრა აგამემნონი,
გულანთებული წინ უსწრებდა მეწინავეებს.

გვამცნეთ, მუზებო, ოლიმპო რომ გეგულებით სახლად,
ვინ შეეგება აგამემნონს შესარკინებლად,

- 220 ტროელთა, გინა მოკავშირე მებრძოლთა შორის?
— ანტენორის ძე იფიდამანტ, მძლე ბუმბერაზი —
მთაგორიანის, ცხვართა მშობელ თრაციის მკვიდრი.
იქ აკვნიდანვე აღუზრდია ყმაწვილი კისევსს —
მართლმორჭმულ პაპას, თეთოფეხება თეანოს მშობელს.

- 225 მაგრამ ყმაწვილი ჭაბუკობას რომ მოიყარა,
პაპამ თავისთან დაიტოვა და ქალიც შერთო.
დიდების უინმა სარეცელი დაათმობინა
მას საქორწინო, გაემართა თორმეტი გემით,
მაგრამ დატოვა პერკოტეში სწრაფი ხომალდნი.
230 ფეხით გაუდგა რაზმთან ერთად გზას ტროისაკენ.
ახლა სწორედ ის შეეტაკა პირველად ატრიდს.
როგორც კი ერთუტის მეომარნი მიუახლოვდნენ,
სტეორცნა ატრიდმა, გაუქროლა შუბმა მოშუღარს,
ხოლო ტროელმა სარტყლის ქვემოთ მოარტყა შუბი,
235 მძლავრად დააწვა შუბისტარსა, ძალაც ერჩოდა,
მაგრამ ამაოდ შეეჭიდა მოოჭვილ ქამარს,
ვერცხლმა გალუნა შუბისწვერი, ვით რბილი ბრპენი.
აგამემნონმა მყის უტაცა ხელი შუბისტარს,
გამძვინვარებით გამოგლიჯა, ვით მძლავრმა ლომმა,
240 ქედზე მახვილი დაჰკრა, მყისვე ძირს დაანარცხა.
მიწას განრთხმულმა მიიძინა სპილენძის ძილით.
საბრალო, იგი სხვებს იცავდა, ცოლი კი დათმო,
ალერსიც კი არ ღირსებია.

უძღვნა ბევრი რამ —

ასი მოზვერი მოუღალა, დაპირდა ნობათს —

- 245 კიდევ ათას თხას და ტარიგებს ურიცხვ ფარიდან.
მაგრამ ატრიდმა ტანშიშველი დატოვა მტვერში,
ძლეულს აართვა საქურველი და თან წაიღო.
კოონტმა მოჰკრა თვალი ატრიდს, მძლე მეომარმა,
უფროსმა ვაჟმა ანტენორის.

გული მოუკვდა,

- 250 თვალთ დაუბნელდა, ძმა რომ ნახა მიწას განრთხმული.
შეუმჩნევლად მიეპარა გვერდიდან ატრიდს,
შუბი აძგერა და იდაყვთან დაჰკრა ბუნიკი,
ხელი გაუპო გმირს ელვარე ილეკროს წვერმა.
შიშის ციებამ აათრთოლა აგამემნონი,
255 მაგრამ არ დათმო ბრძოლის ველი, კოონტს მიეჭრა,
მრისხანედ შუბი მოუღერა — ქარში ნაზარდი.
კოონტი ამ დროს გულმოდგინედ თვის საყვარელ ძმას
ფეხში სწვდომოდა, მოუხმობდა საშველად მოძმეთ

და მიათრევდა უზარმაზარ ფარს მინდობილი.
260 ბოძალი დასცა წამახული მოყმეს ატრიდმა
და მიაყოლა იფიდანანტს, წააძრო თავი.
ასეთი მწარე ხვედრი ერგოთ ატრიდის ხელით
ანტენორის ძეთ და ჰადესის მღვიმეს შთაინთქნენ.

ის კი, ძლიერი, დაერია სხვა ტროელებსაც,
265 შუბი აძგერა, ხმლით აჩეხა, ლოდით გააპო.
მჩქეფარე სისხლი კვლავ სდიოდა ახალ იარას.
ჭრილობა შეშრა, შავი სისხლი როცა შედღედა,
მწველმა ტკივილმა შეძრა გმირი ატრიდის სული.
ვით მშობიარეს წეწავს ხოლმე ბასრი ისრები,
270 ელეთიები — პერას ასულთ მზად რომ აქვთ ხოლმე
მშობელ დიაცთა სატანჯველად, ისე შეიჭრა
აგამემნონის სულში ბასრი ტანჯვა უღევი.
ეტლზე ავიდა და უბრძანა სადავეთმპყრობელს
სწრაფად ცარიელ გემებისკენ გეზი აეღო,
275 ხმამალღივ უხმო დანაელებს ტანჯვით აღვსილმა:
„არგიველთ გმირნო მეთაურნო, ო, საყვარელნო!
ახლა თქვენ გმართებთ ბრძოლის ცეცხლი ამოროთ

გემებს,
მე კი როდილა დამანება ღრუბელთმარეკმა
ეს დღე ბოლომდე ტროელებთან მედგრად მებრძოლა!“

280 ეს თქვა. მათრახი დასცხო ცხენებს ლამაზფაფრიანთ
და გააქროლა მყის მებაჯრემ ხომალდებისკენ.
ქედზე მოადგათ რაშებს ქაფი, ბული ავარდა.
ბრძოლის ველიდან ბრუნდებოდა დაჭრილი მეფე.
თვალი რომ ჰკიდა აგამემნონს ლტოლვილს, პეკტორმა
285 ტროელთ ლაშქარს და ლიკიელებს მხნედ შეუძახა:
„ტროელთა ძენო, ლიკიელნო, დარდანელებო!
გაქვანდეთ კაცობა, სამამაცო ზნე გაიხსენეთ!
უმამაცესი გმირი სტოვებს ბრძოლას და ძლევას
მარგუნებს ზევსი!

მკლერფეხება ცხენით მიაწყდით
290 ზვიად დანაელთ, მოიხვეჭეთ სახელ-დიდება!“

ასე შესძახა, სიმამაცე შთაბერა ყველას.
ვით მონადირე თეთროჯიან ძაღლებს აქეზებს
გამოსადევნად ლომისა თუ ტყუირი ტახის,
ისე ტროელებს მიმართავდა აქაველებზე
295 პეკტორ, სადარი კაცთამჟღეტი ღმერთის არესის.
დიად საქმეზე მეოცნებე წარუძღვა ლაშქარს,
მტერს ეცა, როგორც ქარაშოტი, ზეცად მბრუნავი
ძირს რომ აწყდება და ღვინისფერ ზღვას ააჭაფებს.

რომელი იყო პირველი და რომელი ბოლო,
300 ვინც დასცა გმირმა, როს არგუნა კრონიდმა ძლევა?
— ასაიოსი, ავტონოოს, შემდეგ ოპიტე,
დოლოზ, კლიტიდი ოფელტიოს, აგელაოსი,
აისომნოსი და ოროსი, ჰიპონოოსი —
სპათა ბელადნი ჩინებულნი, სხვაც — უამრავი.
305 ვით ზეფიროსი მიაჩეკავს ღრუბელზე ღრუბელს,
ცივი ნოტოსი შმაგი ბერვით აწეწავს, აშლის,
იბორცვებიან ზღვის ტალღები, ბრუნავს მორევი,
ქაფებს აშხეფებს მრავალ მხრიდან ქარიშხლის ქროლვით,
ისე ცვიოდა მოლაშქრეთა თავები ირგვლივ.

310 აღსრულდებოდა კიდეც საქმე გამოუვალი,
ლტოლვილნი სპანი ხსნად ხომალდებს მიაწყდებოდნენ,
რომ დიომედე არ მოეხმო ომში ოდისესს:
„რაო, ტიდიდო, რისთვის დავთმეთ ზნე სამამაცო?
ჩემთან ჩამოდექ! საშინელი სირცხვილი გველის,
315 თუ გემს აიღებს გმირი პეკტორ, ზუჩმოქანავე!“

რქვა და მიუგო დიომედემ შეუკრთომელმა:
„მე აქაც ძალმიძს მედგრად დგომა, რა ბედენაა
სიმხნევე ჩვენი, ღრუბელთმარეკ ზევსს ნდომებია
ტროელთ არგუნოს გამარჯვება, არა ჩვენს ლაშქარს!“

320 თქვა და იმავ წამს დააქვეყნა თიმბრაიოსი,
მკერდში, ძუძუსთან დასცა შუბი;
მძლე ოდისესმა
ღმრთის მსგავს მოლიონს, მის მებაჯრეს, მოუღო ბოლო.

დასტოვებს იქვე, ბრძოლის ჟინი სადაც დაუცხრეს.
თვით სპათა შორის გაიარეს;

- როგორც ტახები
325 მწვერებს ანაზღად ძალმოსილი შემოუტევენ,
ისე ტროელებს დაერივნენ, ხოლო აქაველთ
სული მოითქვეს ლტოლვილებმა ჰექტორის მიერ.

ხელთ იგდეს ეტლი, ორნი ძენი პერკოსიელი
მეროპოსისა,

- იგი იყო სახელოვანი
330 ბედის მცნობელი, არ აძლევდა თვის შვილებს ნებას,
სასტიკ ბრძოლაში ჩაბმულიყვნენ.

- არ დაუჭერეს.
პირქუშ სიკვდილთან ბედისწერას მიჰყავდა ძმები.
მათ დიომედემ, შუბოსანმა სახელგანთქმულმა
დღე მოუსწრაფა და მოსტაცა აბჯარ-ბექთარი.
335 ჰიპოდამანტი დასცა, შემდეგ ჰიპერიოქოს
მძლე ოდისევსმა.

იდას მთიდან შემყურე ზევსმა
თანაბარ ომში შეარკინა სპანი ერთმანეთს.
შუბით ბარძაყში აგასტროფოს დაჭრა ტიდიდმა,
პაიონილი.

- არა ჰყავდა გვერდით ცხენები,
340 რომ გაეჭუსლა და შეძრწუნდა სული მოყმისა.
ეტლი შორს დარჩა, თვით ქვეითად იბრძოდა გმირი
მეწინავეთა შორის, სანამ სული არ დათმო.
შენიშნა მტერი მძლე ჰექტორმა, საზარ ყოყინით
მათკენ გაიჭრა, თან ტროელთა ფალანგნი გაჰყვნენ.
345 გულმა უმატა ძეგრას, როცა მას მოჰყრა თვალი
ტიდიდმა და მყის იქავე მდგომ ოდისევსს უთხრა:
„უბედურება დაგვტრიალებს თავს — მძლე ჰექტორი!
მაგრამ ფეხი არ მოვიცვალოთ, აქ შევეგებოთ!“
თქვა და გასტყორცნა მძლავრად შუბი გრძელჩრდილიანი,
350 მოარტყა კიდევც შეუცდომლად პრიამიდის თავს
ჩაჩქანის ზემოთ, მაგრამ რვალი ისხლიტა რვაღმა,
მშვენიერ სხეულს ვერ შეეხო, თვალამოღებულ
ზუჩს ველარ გასცდა სამმაგს, ღმერთი აპოლონისგან

ნაჩუქარს.

- გმირი უკუიქცა, რაზმს შეერიდა,
355 მუხლთ მოეყეცა, მძლავრი ხელით დაეყრდნო მიწას,
თავი ჩაქინდრა, ღამე თვალზე გადაეფარა.
მაგრამ ტიდიდი სანამ ოროს, შორს გადაფრენილს,
მეწინავეთა შორის გაჰყვა ამოსაძრობად,
სული მოითქვა, გონს მოეგო გმირი ჰექტორი,
360 შეახტა ეტლს და საზარ სიკვდილს უმაღ გაეჭცა.
შუბით მისდევდა, მისძახოდა მძლე დიომედე:
„ძაღლო, გაეჭეც ისევ სიკვდილს? თავს განსაცდელი
დაგტრიალებდა.“

- კვლავ გიშველა აპოლონ ღმერთმა!
მასზე ლოცულობ, სანამ ისრის სტვენას მოისმენ!
365 გაგისწორდები, თუ შეგხვდები ოდესმე კიდევ,
ვინძლო მეც მყავდეს ღმერთთა შორის ვინმე მფარველი!
ახლა დავამზობ სხვა ტროელებს, ვისაც მივწვდები!“

- პაიონიდის საჭურველის აყრა ეწადა,
როცა პარისმა, თმამშვენიერ ელენეს ქმარმა,
370 მშვილდით ნიშანში ამოიღო ძე ტიდევისა,
ამოეფარა საფლავის სვეტს მოხუც ილოსის,
დარდანოსის ძის, ძველისძველ დროს განთქმული კაცის.
რა დაინახა, აგასტროფოსს რომ აშიშვლებდა,
ფარს მხრიდან გლეჯდა, ზუჩს — თავიდან, ხოლო
სამკერდულს

- 375 მკერდზე აცლიდა დიომედე, დაჭიმა მშვილდი,
სტყორცნა ისარი და ამაოდ როდი გარჯილა:
მარჯვენა ტერფში მოახვედრა, გაკენწლა სეფქამ
და ძირს დაეცა.

- მოზეიმე პარის სიცილით
მოსცილდა საფარს და შესძახა ძლევიტ ამაყმა:
380 „მოგხვდა! ამაოდ მაშ ისარი არ გაფრენილა!
მუცელში მორტყმით, გმირო, სულსაც ამოგართმევდი!
და რამდენადმე ამით შვებას მოგგვრიდი ტროელთ,
შენ რომ თავზარს სცემ, როგორც ლომი — კიკინა

კრავებს!“

მოყმეს უშიშრად უპასუხა მძლე დიომედემ:
 385 „ვერაგო, თმებით მოამაყევ, ქალთა შემცდენო!
 აშკარად, ხელში იარაღით რომ შემხვედროდი,
 ვერ გიშველიდა ვერც მშვილდი და ვერც ისრის სეტყვა.
 შენ მხოლოდ ტერფი გამიკაწრე, ამდენს იკვეხნი!
 მე კი — რა! თითქოს ბავშვს მოერტყას, ანდა ნაზ გოგოს!

390 ასე ბლაგვია ისრის წვერი სუსტი კაცისა!
 სხვაგვარად მიჭრის ჩემი: როცა სხეულს მიაღწევს,
 შიგ შეიჭრება და უსულოდ დასცემს მეომარს.
 საბრალო ქვრივი დარდით ღაწვებს იხოკავს მაშინ,
 ობლდება ბავშვი, მიწა სისხლით ირწყვება.

ირგვლივ

395 ჩიტებს გაუდით რია-რია და არა ქალებს!“

ეს თქვა თუ არა, ოდისევსი ჩამოეფარა,
 ჩაჯდა გმირი და გაგლეჯილი ტერფიდან მყისვე
 იძრო ისარი.

დაურბინა ტკივილმა ტანში.
 ეტლზე ავიდა და მებაჯრეს სთხოვა გაქცევა
 400 ამოფულრული გემებისკენ.

გულს ტანჯვა ფლეთდა.

მარტოლა დარჩა შუბოსანი გმირი ოდისევსი,
 არგიველები ირგვლივ შიშის ზარმა გაფანტა.
 ამოიოხრა, ასე უთხრა თავის მამაც გულს:
 „ვაი, რა მელის! შევრცხვე და ბრბოს შიშით გავეჭე?“
 405 მით უარესი, თუ მომისწრებს ბრბო მარტოშთენილს!
 სხვა დანაელნი კრონიონმა მიჰფანტ-მოჰფანტა!
 თუმც რად მიშფოთებს სულს სანუკვარს ასეთი ფიქრი?
 მხოლოდ უღირსი იხევს ზოლმე ბრძოლის ველიდან,
 უეჭველია, კეთილშობილს სხვაგვარად მართებს —
 410 მედგრად იცდიდეს, მას მოკლავენ თუ მოკლავს თვითონ!“

როცა ეს ფიქრი გმირს უმღვრევდა გულს და გონებას,
 მოადგა ტროელ ფაროსანთა რიგები სწრაფად,
 გარს შემოერტყნენ და სიკვდილი ეწადათ მისი.

ტახს რომ მწევრები და ჭაბუკი მდეგრები ალყას
 415 შემოარტყამენ უსიერი ტყიდან გამოსულს,
 ღრიჭო ხახიდან ღოჭები რომ მოუჩანს თეთრი,
 მიესევია.

ალჭიანებს საშინლად კბილებს.
 მაგრამ მრისხანეს არ სტოვებენ მაინც მდეგრები.
 ასე ესხმოდნენ თავს ოდისევსს კრონიდის რჩეულს,
 420 ის თავს იცავდა.

ბასრი შუბით დეიოპიტე
 დაჭრა პირველად მან მხარს ზემოთ.

შემდეგ თოონი
 და ენომოსი დასცა გმირმა ერთურთის გვერდით,
 ქერსიდანმონტი, ეტლიდან რომ დაბლა ხტებოდა,
 ბაკმული ფარის ქვემოთ დაჭრა მუცელში შუბით.
 425 ყრმა ძირს განირთხა, მიწა ხელით ჩაბლუჯა მწარედ.
 გვამნი დასტოვა.

ჰიპასიდი ქაროზე დასცა,
 ძმა საყვარელი სახელოვან გმირის სოკოსის.
 საშველად სოკოს გამოიჭრა ღმერთთა ბადალი
 ახლოს მივიდა და შესძახა გააფთრებულმა:

430 „ოდისევს! შრომით დაუღლევო და ცბიერებით
 დაუშრეტელო!

იამაყებ, რომ ორ ჰიპასიდს
 ბრძოლაში სძლიე და წარსტაცე აბჯარ-ბექთარი,
 ან ჩემი შუბით ძირს განრთხმული სულს განუტევებ!“
 თქვა და ოროლი ფარს აძგერა ოდისევსისა,

435 ელვარე ფენა გაირბინა ძლიერმა შუბმა,
 მყისვე გააპო მოხატული აბჯარ-ბექთარი,
 გმირს ფერდზე კანი გააცალა, მაგრამ ათენამ
 არ დაანება რვალს წიაღი მოყმის სხეულის.
 იგრძნო, რომ სიკვდილს არ უქადდა სპილენძი.

ოდნავ

440 უკუდგა გმირი და შესძახა ჰიპასოსის ძეს:
 ავის მთესველო, არ ავცდება ახლა დალუპვა!
 შენ გადამიდექ ფრიგიელთა ფალანგთან მებრძოლს
 და ამიტომაც წინასწარვე სიკვდილს გიმისნებ.

შუბით ძლეული მომანიჭებ სახელ-დიდებას,
445 პადესს — რაშებით მოამაყეს სულსაც არგუნებ!“

ეს თქვა თუ არა, მყის სოკოსმა აქცია ზურგი
და მომართული შუბი მოყმეს ქედში ჩაერტო
ზედ ბეჭთა შუა და გამჭოლად გააპო მკერდი.
ზათქით დაცემულს ოდისევსმა პრქვა მოზეიმემ:

450 „სოკოს, ო, ძეო ცხენთა მხედვრულ ჰიპასოსისა!
ვერ გაეჭეცი სასიკვდილო ზვედრს, საცოდავო!
აწ ველარც დედა ღირსეული და ველარც მამა
ვერ დაგიხუჭავს თვალს,

შეხვდები მტაცებელ ფრინველთ,
ფრთების ფართქუნით დასაფლეთად დაგაცხრებიან!
455 მე კი, თუ მოვკვდი, არგიველნი დამდებენ პატივს!“

ასე შესძახა და ძლიერი სოკოსის შუბი
ფარს და იარას მოაშორა მძლე ოდისევსმა,
სისხლი იარაღს თან ამოჰყვა.

სული შეეკრა.

ტროელთ როგორც კი ოდისევსის შენიშნეს სისხლი,
460 ერთუროს შესძახეს და ერთისკენ გაიჭრა ყველა.
უკან იხევდა გმირი, მოძმეთ შველასა თხოვდა.
სამჯერ იყვირა, რაც კი ხმა აქვს ერთ ადამიანს,
სამჯერ ისმინა ეს ძახილი მენელაოსმა,
ატრიდმა იქვე მყოფ აიანტს სწრაფად მიმართა:

465 „ტელამონიდო, აიანტო კეთილშობილო!
ხმა მესმის გმირი ოდისევსის, ხმა მომხმობელი!
ასე ჰგავს, თითქოს, შესევია, ტანჯავს მარტოსულს
ტროელთა რაზმი, ასპარეზზე გზა მოუჭრიათ.
უნდა დავიცვათ ოდისევსი, ჩქარა, ძმობილო!

470 შიშით ვართი, მარტო ტროელთ შორის არ დაიღუპოს,
თუმც მამაცია!

დარდი მოგვსპობს მაშინ აქაველთ!“

თქვა და გაიჭრა უკვდავთ სადარ მოყმის თანხლებით.
მალე შენიშნეს ოდისევსი.

ბრბო გარს უვლიდა,

ვით მთის ფერდობზე მგლები, სისხლის მოწადინენი.

475 ქორბულა ირემს. მონადირემ ფრთიანი ისრით
დაჭრა, თუმც ველარ დააკავა. მიქრის ფეხმარდი,
სანამდის სისხლი მხურვალეა და მუხლი ერჩის.

მაგრამ როს ძალას დაუწრიტავს ავი ისარი,
მგლები დაფლეთენ, გაშმაგებით დააცხრებიან

480 პირქუშ მუხნარში.

ამ დროს ლომი მოჰყავს დაიმონს,
მგლები გარბიან და ნადავლი რჩება მძლავრ ნადირს.
ბრძოლანაცადი ოდისევსის ირგვლივ ასევე
დაძრწოდა ტროელთ მკლავმაგარი მოყმე მრავალი,
ის კი უშიშრად იცილებდა შუბით გარშემო.

485 ტელამონის ძეს აღემართა კოშკივით ფარი,
გმირს წინ ჩაუდგა, გაიფანტნენ ირგვლივ ტროელნი.
გამოიყვანა ოდისევსი მენელაოსმა,
სანამ მეეტლე ეტლს საშველად მოაქროლებდა.
ტროელთ შეება აიანტი,

დორიკლოს დაჭრა,

490 პრიამოს მეფის ბუში, იქვე დასცა პანდოკოს,
შემდეგ — ლისანდროს, პირასოსი და პილარტოსი.
როგორც მდინარე ველს დატბორავს დიდრობისას,
მთით მოვარდნილი, ზევსის თქეშით დამძიმებული,
მუხას მოათრევს, ფიჭვის მორებს, აღუღებს მორებს

495 და შლამს თუხთუხით მიაქანებს ღვინისფერ ზღვისკენ,
ისე ყოველი ამბტუტა ტელამონიდმა.
ცხენ-კაცს აპობდა.

მაგრამ ჰექტორ ამ ორომტრიალს
როდი ხედავდა, მტერს უტევდა მარცხენა მხარეს,
აზვირთებული სკამანდროსის სანაპიროზე,

500 სად თვლა არ ჰქონდა გვამებს, იდგა ბრძოლის გნიასი.
ილომენესთან, გერენიელ ნესტორთან ახლოს
გმირი ჰექტორი უსაზარლეს საქმეს იქმოდა,
შუბით ცხენდაცხენ დანაელთა მუსრავდა ფალანგს
მაინც ბრძოლის ველს არ დათმობდნენ დანაელთ სპანი,

505 თამაშვენიერი ელენეს ქმარს, გმირ ალექსანდროსს,
რომ მახაონი ბრძოლისაგან არ მოეწყვიტა:

- მარჯვენა მხარში დაჭრა მოყმე სამწვერა ისრით.
მის გამო შიში გულს მოედო მამაც დანაელთ,
მხნე მახაონი ვინძლო მტერმა არ მოგვიკლასო.
510 იდომენევსმა იმწუთსავე შესძახა ნესტორს:
„ნელიდო ნესტორ, სიქადულო აქაველთ ლაშქრის!
დაუყოვნებლივ ეტლზე ადი და მახაონიც
თან გაიყოლე, გემებისკენ გაქუსლე ცხენით.
მრავალ მებრძოლს სჯობს დასტაქარი სახელოვანი,
515 წყლულს რომ მოარჩენს, ამოაცლის ისარს იარას“.

- როდი ეურჩა ამ სიტყვაზე გმირი ნესტორი,
მყის მოაყენა ეტლი, ჩასვა შიგ მახაონი,
სახელგანთქმული ძე აქიმის შესანიშნავის.
მათრაზი დასცხო ცხენებს, გული რომ მიუწევდათ
520 და სიხარულით მიფრინავდნენ გემებისაკენ.
ამ დროს მებაჯრემ ჰექტორისა, მხნე კებრიონტმა,
შენიშნა ტროელ სპათა რღვევა და გმირს მიმართა:
„ჰექტორ! ჩვენ როცა დანაელთა ფალანგებს ვუტევთ,
იქ, ველის კიდეს, სადაც ბრძოლა გაჩაღებულა,
525 ლაშქარი ღელავს, არეულა ცხენი თუ კაცი,
ტელამონიდი ავიწროვებს, ვცნობ სპათა ბელადს:
მას მხარს უმშვენებს ფარი თვისი უზარმაზარი.
შმაგი რაშები მივაგელვოთ, იქ უფრო მეტი
ქვეით-მხედართა ბრბო სასტიკად შერკინებულა,
530 ერთურთს ჩეხავენ და ყიჟინა ქუხს გამუდმებით“.

- თქვა და მათრაზი ფაფარაყრილ ცხენებს უცხუნა
ზუზუნით გმირმა კებრიონტმა, მორჩილნი რაშნი
მეომართ შორის მიფრინავდნენ მჩატე ეტლითურთ,
გვამნი, ფარები გადათქერეს, სისხლმა შეღება
535 ქვემოთ სპილენძის ღერძი, ზემოთ — ძარა ეტლისა.
სისხლს აშხეფებდა ეტლის თვალი, ცხენთა ფლოქვები.
მიისწრაფოდა პრიამიდი, რომ სპათა შორის
შთანთქმულს ლაშქარი გაეფანტა.

არიგ-დარია
ჯარი და ოროლს მოსვენებას აღარ აძლევდა.

- 540 რიგდარიგ გაჰყვა და გააპო აქაველთ სპანი
შუბით, მახვილით და ვეება კლდის ნამსხვრევებით.
და მაინც თავი მოარიდა ტელამონის ძეს:
გაახელებდა ზევსს, უმძლავრეს გმირს რომ შებმოდა.

- მეუფე ზევსმა მოუვლინა შიში აიანტს,
545 შეკრთა, მოიგდო ზურგზე ფარი შვიდტყავიანი,
უკუმიიქცა, ვით ნადირი, თვალს აცეცებდა
და ფეხაკრეფით გაეცალა ნელ-ნელა ტროელთ.
ფეხმარულ ხარების ფარეხიდან როცა ამაყ ლომს
სდევნიან გლეხნი გაბედულნი, ავი ძაღლები
550 არ ანებებენ მხეცს საქონელს გასატაცებლად,
ლამით ფხიზლობენ, ის კი ხარბად კვლავ ეტანება,
მაგრამ მძვინვარებს სულ ამოლ, მოიერიშეს
გზას უღობავენ გულად კაცთა ხშირი შუბები,
ცეცხლმოდებული მუგუზოები და მათი შიშით
555 დილის რიჟრაჟზე იპარება გულდარდიანი.
ტელამონიდიც უკუიქცა გაოგნებული,
გმირს აშინებდა აქაველთა გემების ბედი.
ზანტი ვირი რომ ყანობირში შეეხეტება,
ბავშვებსა სჯაბნის, ბევრი სახრე ემსხვრევა ფერდზე
560 და მაინცა სძოვს მაღალ თაველს, მარდი ყმაწვილნი
ურტყამენ, მაგრამ რა ფასი აქვს მათს ბავშვურ ძალას!
როცა გაძლება თავთუხებით, ძლივს იცილებენ.
ასე აიანტს, ტელამონის ძეს, ტროელთ სპანი
და შორქვეყნელი მოკავშირე მებრძოლნი შუბით
565 ზედ ფარზე სცემდნენ და მგზნებარედ ერეკებოდნენ.
ხანდახან გმირი მოიცემდა ხოლმე შმაგ ძალას,
მობრუნდებოდა და ფალანგებს ატორტმანებდა
მამაც ტროელთა, ზოგჯერ ისევ გარბოდა სწრაფად,
მაგრამ გზას მაინც უკეტავდა მტერს გემებისკენ.
570 ხშირად აიანტ მძვინვარებდა ორ ლაშქარს შორის,
მარტოსულს ბევრი შუბი, მამაც ტროელთ ნატყორცნი,
მისკენ მსწრაფველი, შვიდტყავიან ფარში ხედებოდა,
ბევრი ოროლი შუაგზაზე ჩაესო მიწას,
არ შეხებია გმირის თეთრ ტანს სისხლის მწყურვალ.

575 ევემონოსის ძემ შენიშნა მძლე აიანტი —

ევრიპილოსმა, როს გმირს შუბთა ღრუბელი ადგა.

ახლოს მივიდა, მოელვარე სტყორცნა ოროლი,

სპათა ბელადი აბისაონ, ფაუსოსის ძე

გულს ქვემოთ, ღვიძლში დაჭრა, უმაღ იქვე ჩაეცა.

580 მივარდა მკერდზე ასაგლეჯად აბჯარ-ბეჭთარის.

მაგრამ შენიშნა ფაუსოსის ვაჟის მძარცველი

პარისმა, ღმერთის მსგავსმა, სწრაფად მოზიდა მშვილდი,

ფრთიანი ისრით გაუკვეთა მარჯვენა თეძო,

სეფქა გადმისწვრა, დაამძიმა მოყმის ბარძაყი.

585 გმირი რაზმისკენ უკუმიდგა, გაექცა სიკვდილს,

მაშინვე ყველას გასაგონად შესძახა ლაშქარს:

„მამაც დანაელთ თემისთაენო, ბრძენო ბელადნო!

ტროელთ შეებით, ააშორეთ ტელამონის ძეს

დღე სიკვდილისა!

ისრით ტანჯულს, ვგონებ, არ ძალუძს,

590 თვით იხსნას თავი ჩეხვისაგან! მტრის შესახვედრად

დავდგეთ, დანაელთ სადიდებელ აიანტისთვის!“

ასე იძახდა ყრმა დაჭრილი, დანაელები

მხარს ამოუდგნენ ევემონიდს ფარშემართულნი,

შუბი ხელთ ეპყრათ.

უვნებელი ტელამონიდი

595 მათთან მიიჭრა და პირისპირ მტერს შეეგება.

ასე იბრძოდნენ აბჯროსნები გულანთებულნი.

ბრძოლის ველიდან ნესტორს რაშნი მიაქროლებდნენ,

ქაფმორეულნი და მახაონს, მართლმორჭმულ მოყმეს.

მოხუცი იცნო აქილეესმა პელეიონმა.

600 გემის კიჩოზე იდგა ამ დროს ფეხმარდი გმირი.

ხედავდა ბრძოლას, აქაველთა ცრემლისმგვრელ ლტოლვას.

ხმამალლა უხმო ხომალდიდან საყვარელ მოძმეს,

მამაც პატროკლეს, გამოვიდა კარვიდან იგი

არესის მსგავსი... და ეს იყო საწყისი გლოვის.

605 ჰკითხა პირველად პელეიონს პატროკლემ მაშინ:

„რატომ მომიხმე, რას მიბრძანებ, გმირო აქილეეს?“

პრქვა და მიუგო აქილეესმა, ფეხმარდმა გმირმა:

„ო, მენეტიდო, მეგობარო უსაყვარლესო!

ფეტირობ, მუხლებში არგიველნი ჩამიცვივიან

610 სულ მალე! ველარ გაუძლებენ ამდენ გასაჭირს.

მაგრამ იჩქარე, მენეტიდო, და ნესტორს ჰკითხე,

ვინ მიჰყავს მოხუცს, ბრძოლის ველზე დაჭრილი გმირი?

ასკლეპიოსის ძეს მახაონს ჰგავს ის საესეებით

ზურგიდან, სახის დანახვა კი ვერ მოვასწარი,

615 ისე უეცრად გამიჭროლეს სწრაფმა ცხენებმა“.

ასე თქვა და მყის მეგობარი დაემორჩილა,

სწრაფად გავარდა ხომალდთა და კარავთა გასწვრივ.

ამ დროს გმირებმა მიაღწიეს ნესტორის კარავს,

მასაზრდოებელ მიწაზედაც დაადგეს ფეხი.

620 ცხენები ახსნა მყის მსახურმა ევრიმედონტმა,

ხოლო მხურვალე ოფლი კვართზე შეაშრათ გმირებს,

როცა ნაპირზე ქარს მიენდგნენ გასაგრილებლად.

შემდეგ კარავში ორივ დაჯდა რბილ სავარძელზე,

სასმელს ხუჭუჭა ჰეკამედე მათ უზაგებდა,

625 არსინოოსის ქალი.

იმ დღეს, როს ტენედოსი

დასცა პელიდმა, მოხუცს თვითონ აქაველებმა

უძღვნეს ქალწული უპირველეს მრჩეველს და მბჭობელს.

ტაბლა დაუდგა ჰეკამედემ, შავი ფეხებით

დამშვენებული, მოკიაფე.

სპილენძის სინზე

630 ხახვი დაუწყო მათ სასმელზე დასაყოლებლად,

დასდო ფქვილი და გოლეული, ლამაზი თასი,

რომელიც ნესტორს წამოეღო თურმე სახლიდან,

ოქროს სამსუვალი ჰქონდა იმ თასს, ოთხ სახელურზე

ორ-ორი ოქროს მტრედი იჯდა, თითქმის კორტინდნენ

635 თასის ზედაპირს. ორი ფსკერი ჰქონდა ფიალას.

მძიმე თასს ტაბლას ვერ მოსწყვეტდა ვინმე იოლად,

სასმელით სავსეს.

ადვილად კი ძლევდა მოხუცი.

შიგ ჰეკამედემ გააზავა, ქაღალმერთის მსგავსმა,

ღვინის ნარევი პრამნეულის.

თხის ყველი დაფშვანა

- 640 სპილენძის ცხავით, მოაყარა ზედ თეთრი ფქვილი.
როცა სასმელი მოამზადა, თქვა — ინებეთო.
ღვინით დაიცხრეს მეომრებმა უმაღლესი
და საამური საუბარი გააბეს შემდეგ.

- უცხად კარებთან ღმრთის სადარი პატროკლე გაჩნდა.
645 თვალი რომ ჰკიდა ზერიკაცმა, წამოდგა მყისვე,
ხელი ჩაავლო, სთხოვა, მოდი, დაგვეწვიო.
მაგრამ ეურჩა მენეტილი, სიტყვა მოუჭრა:
„არა, დრო არ მაქვს, და, მოხუცო, ვერ დამითანხმებ,
ქველია ჩემი წარმომგზავნი, მაგრამ მრისხანეც.
650 მიბრძანა, გკითხოთ, ვინ მოგყავდა დაჭრილი წელან.
ახლა მეც ვხედავ მძლე მახაონს, ხალხთა მბრძანებელს.
ვიჩქარი ისევ, რომ აქილევსს ეს მოვახსენო.
შენც კარგად იცი, ღვთაებრივო, ეჭვიანია,
უბრალო კაცსაც ბრალეულად მიიჩნევს ხშირად“.

- 655 უთხრა ნესტორმა, მხნე მხედარმა გერენიელმა:
„ნეტავ, პელიდი ასე რად სწუხს დანაელებზე,
მახვილით ძლეულ მებრძოლებზე? იცის კი განა,
რაც სჭირს ჩვენს ლაშქარს? თუ ვინმე გეყავს საუკეთესო,
ბანაკში გვიწევს ოროლით და ისრით დაჭრილი!
660 ისრით დაკოდეს დიომედე, მძლე მეომარი,
შუბით — ოდისევს და ატრიდი აგამემნონი.
ეს თემისთავიც ძლივს დავიხსენებ ბრძოლის გელიდან
მხარში დაჭრილი.“

მაგრამ ციხეთ დამაქცევარი

მძლავრი პელიდი როდილა სწუხს აქაველებზე!

- 665 იქნება ელის, ჰელესპონტთან, ამ უშუდეგო
ომში აქაველთ ხომალდების აბრიალებას,
ერთი-მეორის მიყოლებით ჩვენს სიკვდილს საზარს?
ძალა სადღა მაქვს, მოქნილ სახსრებს შორის რომ ჩქეფდა!
ნეტავ, ჭაბუკი ვიყო, ღონით სავსე, ვით წინათ,
670 როცა ვებრძოდით გამეტებით ძლიერელებელთ,

ჯოგის მტაცებელთ.

როცა ვაჟი ჰიპოროქოსის,
იტომენევის მე განვგმირე, ელიდის მკვიდრი,
ნადავლი სრულად გამოვგლიჯე.

ჯოგს რომ იცავდა,

მეწინავეთა შორის დასცა ჩემმა ოროლმა.

- 675 იმავდროულად გაიფანტნენ შიშით რაზმები.
ელეებისგან წამოვასხით დიდი ნადავლი:

ორმოცდაათი ფარა, ჯოგიც იყო ამდენი,
ლორთა კოლტი და უთვალავი არვე თხებისა,
ცხენების რემა, ფაშატები სულ ასერგასი,

- 680 ბევრ მათგანს თანაც მშვენიერი კვიცი მოსდევდა.
ღამით მოვალეთ საქონელი მოხუც ნელევსის
პილოსში.

გულთი გაიხარა ჩემმა მშობელმა,

რომ ბრძოლად გასულ ჭაბუკს დავლა მომყვა ამდენი.

დილაადრიან მაცნეებმა მოუხმეს ყველას,

- 685 ვისაც კი ვალი ჰქონდა რამე ელიდის მხარეს.
მოგროვდა ხალხი პილოსელი, გაიყვეს დავლა.

ბევრი გვემართა ეპეელთა ვალი იმჟამად,

როს რიცხვნაკლული ხალხი პილოსს იტანჯებოდა:

ძველ დროს ჰერაკლე მოსდგომია ჩვენს ციხე-ქალაქს,

- 690 მამაცნი მცველნი დაცემულან მასთან ბრძოლაში.
ნელევსის სახლში მეომარი თორმეტი ძმიდან

მარტო მე დავრჩი, სხვა არავინ გადარჩენილა!

გულზე მოსულნი ამის გამო ეპეელები

აბჯარასხმულნი გვიქაღოდნენ დიდ ბოროტებას.

- 695 მოხუცმა თვითონ დაიტოვა, ვით საზღაური,

ჯოგი და ფარა უხვად, ხოლო მწყემსი — სამასი.

ელიდის მხარეს დიდი ვალი ემართა ნელევსს.

ოთხი მერანი მარულაში გამარჯვებული,

ეტლიც, სამფეხაც ჰქონდა დოღში დათქმული ჭილდოდ,

- 700 მაგრამ ისინი თავხედურად წაჰგვარა მაშინ

მძლე ავგეასმა და მეეტლე გაავლო უკან.

მოხუცმა მისი საქმითა და სიტყვით ნაწყენმა,

თავისთვის ბევრი დაიტოვა, სხვა ხალხს დაუთმო,

რომ გულნაკლული გაყოფის დროს არვინ ჰყოლოდა.
705 ჩვენ ნადავლს ვყოფდით და ნელევის ციხე-ქალაქში
ღმერთს მსხვერპლს ვწირავდით.

ხოლო მტერი მესამე დღით,
მტერი სპილენძის აბჯრიანი და ცხენმრავალი,
ჩიქურ მოგვაწყდა.

მოჰყვა ორი ყრმა მოლიონი,
ჯერ კიდევ შმაგი ბრძოლის ყადრი რომ არ იცოდნენ.
710 არის ქალაქი კლდეზე ერთი, ფრიოესოსი,
ალფეოსის წინ, ქვიშიანი პილოსის ბოლოს.
ალყა დაარტყეს მტრებმა, სურდათ ციხის დაქცევა.
მაგრამ როგორც კი ველს მიაღწენ, ათენა მაცნედ
მყის მოგვევლინა ოლიმპოდან ღამით, გვაუწყა

715 მათი ამბავი, მოუყარა ქალაქთან თავი
აღვზნებულ ლაშქარს.

მამაჩემმა ნელევსმა იმ დროს
ბრძოლაში გასვლა ამიერძალა, ეტლი დამალა,
ქაბუეკი ხარო, სამამაცო ზნის უმეცარი.
მე უცხენოდაც მოვიხვეჭე მხედართა შორის
720 დიდი სახელი.

ბრძოლად მიხმო ასე ათენამ.
მინიეოს არის ერთი მდინარე და ზღვას
არენეს ახლოს ერთვის.

იქვე მხედარნი დილას
ველოდებოდით, ქვეითნი კი გვემატებოდნენ.
იმ ადგილიდან დავიძარიტ საჭურვლის ძალით

725 და შუადღისას ალფეოსის მდინარის პირას
ზევსს ყოვლისშემძლეს აღვუსრულეთ აღთქმული ზორვა.
ღმერთ ალფეოსსაც — ხბო, მოზვერი — პოსეიდონსაც,
ათენას უღელდაუდგმელი ხარი შევწირეთ.
შემდეგ სერობდა რაზმი რაზმის გვერდით, ერთობლივ.

730 ბოლოს დავწექით ალფეოსის ნაპირის გასწვრივ.
არ აგვიყრია საჭურველი. ეპეელნი კი
ქალაქთან იდგნენ უკვე, მისი ნგრევა სწყუროდათ.
მაგრამ მანამდის წინ აღუდგათ არვის საქმე.
როგორც კი მიწას დაანათა მზემ მოელვარემ,

735 ზევსს და ათენას შევევედრეთ და მტერს შევებით.
პილოსელებმა ეპეელებს რომ შეუტყეს,
მოყმე განვგმირე და მოვტაცე მარდი ცხენები
მებრძოლ მულიოსს, ავგეასის — ბელადის სიძეს,
უფროს ასულის, ქერათმიან აგამედეს ქმარს.

740 რაც კი რამ ქვეყნად სამკურნალო ბალახი ხარობს,
ყველა იცოდა.

შემეფეთა და დავკარ შუბი.
ძირს დაენარცხა, მე კი უმაღ მის ეტლს შევახტი,
მეწინავეთა შორის გავჩნდი და ეპეელნი
ერთი-მეორის მიყოლებით ილტვოდნენ.

მოყმე,

745 მათი ბელადი, აბჯროსანი რა ნახეს მკედარი.
ლტოლვილთ მოვედე, ვით მძვინვარე შავი გრიგალი,
ეტლი ხელთ ვიგდე მე ერგასი თითოსგან ორ-ორს
შუბით განვმირულს ვაღრღნევიწე მიწა კბილებით.
ორ აკტორიდსაც, მოლიონებს, არ დაეინდობდი,
750 რომ მრავლისშემძლე მიწისმრყეველს, მათს მშობელ

მამას

არ დაეფარა შავი ღრუბლით და არ ეშველა.
პილოსელ მოყმეთ ზევსმა ძლევა არგუნა მტერთა
მედგრად მივდედით მინდორ-მინდორ ლტოლვილთ და
გსპობდით,

თანაც გზადავზა ვაგროვებდით მდიდრულ საჭურველს,
755 სანამ ცხენები მივაგელვით უპრასიოსში,
იქ ოლენიეს ტინი გახლავთ, ალესიოსის
სერიც იქვეა.

მაგრამ ამდროს უკვე ათენამ
შემოგვაბრუნა. იქ ბოლო მტერს ავართვი სული.
უპრასიოსით პილოსისკენ ვაჭენეთ ცხენნი.

760 ღმერთთაგან სპა ზევსს აღიდებდა, კაცთაგან — ნელიდს!
ოდესლაც ვიყავ მე ასეთი, გმირთა მძლეველი!
ხოლო პელიდი სიმამაცეს თვის თავს უნახავს.
თუმც ვიცი, იგლოვს ვაი-ვიშით ჩვენს იავარქმნას!
ძმაო, განა შენ არ გამოძღვრავდა მენეტიოსი,

765 როცა ფთიიდან გაგაყოლა ატრიდის ლაშქარს?

მე და ოდისევს გახლდით იმ დროს პელევსის სახლში,
კარგად გვესმოდა, მამაშენი რას გარიგებდა,
პელევსის პალატს, ლაღად მორთულს ვეწვიეთ მაშინ,
რომ ბრძოლად გვეხმო აქაველთა ქვეყნის ლაშქარი.

- 770 მაშინ ვიხილეთ აქტორიდი მენეტისი,
შენც, აქილევსიც იქ იყავით, ხოლო პელევსი
ელვისმოყვარე ზევსს სწირავდა მოზვერის ნეკნებს,
ეზოში იდგა, ხელში ოქროს თასი ეჭირა
და წმიდა ალზე ასხურებდნენ კამკამა ღვინოს.

- 775 ზვარაკის ნაწილს თქვენა წგავდით.

მე და ოდისევს

შევდევით ბჭესთან.

აქილევსი გაოცებული

შეგვხვდა, მოგვკიდა ხელი, მყისვე შინ შეგვიყვანა,
საჰმელ-სასმელი მოგვაწოდა, ვით სტუმრებს შვენით.
და როცა დაეტკბით მისგან უხვად ნამასპინძლევი,
780 სიტყვა დავიწყე, მოგიწოდეთ ლაშქრად წამოსვლა,
თქვენც ბრძოლა გსურდათ.

გარიგებდნენ მამები ჭკუას.

პელევსი თავის პირმშოს, პელიდს, ეუბნებოდა:
სხვას აჯობეო, მიწყევ გწადდეს გამოჩენაო.

მენეტისი შენ გმოძღვრავდა კეთილშობილი:

- 785 „შვილო, პელიდი გვარ-ტომობით შენზე მეტია,
შენ კი — ასაკით.

მას მეტი აქვს ძალა და ღონე,

მაგრამ შენ რჩევა გააგონე ყოველთვის ბრძნული.

ვით მეგობარმა, გზა აჩვენე და გამოგყვება“.

ასე გირჩია მამამ, მაგრამ შენ გავიწყდება!

- 790 ო, ახლა მაინც გაუბედვრე რჩევა აქილევსს!
განა ღვით, ძმური შეგონებით არ შეგიძლია
გული შეუძრა? მოძმის სიტყვას დიდი აქვს ძალა.
თუკი რაიმე ნამისნევი აშფოთებს მის სულს,
თუკი რაიმე კრონიდისგან აცნობა ღედამ,

- 795 შენ ჩაგროს ომში და გაახლოს მირმიდონელნი,
ვინძლო დანაელთ მოევლინო ძლევის შუქტურად.
ნება ყოს, მისი საჭურველი რომ შენ აისხა,

- იგი ეგონოთ ეგებ ტროელთ, გაექცნენ ბრძოლას,
დანაელნი კი ბრძოლის ველზე სულს მოითქვამენ,
800 უკვე მაშვრალნი.

ხანმოკლეა ომში მშვიდობა.

დასვენებული თქვენი რაზმი სპას ბრძოლით დაღლილს
ხომალდებიდან უკუაქცევს გალავნისაკენ“.

ასე თქვა. მკერდში შეუტოკდა გული პატროკლეს.

გემების გასწვრივ პელიდისკენ გაქანდა გმირი.

- 805 მაგრამ ღმრთის მსგავსი ოდისევსის გემს რომ მიადგა,
სად მოედანი და სახალხო სამსჯავრო იყო,
ირგვლივ ბომონნი აღმართულნი უკვდავ ღმერთების,
შეხვდა დაჭრილი ევრიპილოს ევემონის ძე,
თქმში ჰქონდა გმირს გაყრილი ბასრი ისარი.

- 810 კოჭლობდა გმირი, დასდიოდა ოფლი ღვარ-ღვარად,
ცივად ბეჭებზე ჩაურბენდა, სისხლი მოჩქეფდა
ღია ჭრილობას, სული მაინც რჩებოდა მტკიცე.
რომ დაინახა, სიბრალული იგრძნო პატროკლემ
და თანაგრძნობით მიაგება ფრთიანი სიტყვა:

- 815 „ვაი, აქაველთ მეზობლონო და თემისთავებო!
ნუთუ სანუკვარ მამულიდან და მოძმეთაგან
შორს თეთრ სხეულით ილიონის ძაღლებს დააძლობთ?
დგანანლა სპანი, მითხარ, გმირო, ზევსის ნაზარდო,
ომში საოცარ გმირ ჰექტორთან შესარკინებლად?

- 820 თუ სულს ლაფავენ დათრგუნვილნი მისი მახვილით?“

მყისვე მიუგო ევრიპილოს ევემონიღმა:

„არა, პატროკლე, არსაიდან ხსნა აღარა აქვს
აქაველთ ლაშქარს, შავ გემებთან ელით დაღუპვა!
ვინცა ვინ გვყავდა მთელს ლაშქარში უმამაცესი,

- 825 ბანაკში გვიწევს დაკოდილი, ან ბრძოლის ველზე
რვალით დაშლილი.

ტროელთ ძალა მიწყევ მატულობს...

მიშველე, ძმაო, მიმაცილე შავფერდა გემთან,
სეფქა ამგლიჯე და თბილი წყლით მომბანე წყლულზე

სისხლი,

მაღამო სამკურნალო ზედ დამაფინე.

- 830 ამბობენ, იცი შენ ეს საქმე აქილევსისგან,
მას კი ქირონი ასწავლიდა, კენტავრი სათნო.
პოდალეიროს გვყავს აქაველთ და მახაონი,
მაგრამ ეს, ვგონებ, მოწყულულია, ახლა კარავში
თვით წევს უმწეო და გამოცდილ დასტაქარს ელის,
835 ის კი ველზე დგას, ეგებება არესის რისხვას.
მენენტიოსის ძემ მიუგო კეთილშობილმა:
რით დამთავრდება ჩვენი საქმე, რაღა ვიღონოთ?
ვიჩქარი, რათა ყოველივე ვუამბო პელიდს,
რაც მე მიბრძანა აქაველთა მცველმა ნესტორმა.
840 მაგრამ ნაწამებს, ევრიპილოს, ვერც შენ დაგტოვებ!“

ხელი მკერდის ქვეშ შეაშველა, მიჰყვა კარგამდე.
მსახურმა კარვის კალთა — მოზვრის ტყავი გასწია.
დანით ამოსტრა წამოწოლილს მწარე, ფრთიანი
ისრის წვერი და მოუბანა წყლულზე თბილი წყლით

845 სისხლი,

შემდეგ კი გახეხილი ბალახის ფესვი
ზედ მოაყარა, დაუამა უმაღლესი ტკივილი,
სისხლი შეჩერდა, წყლული გაშრა და განიკურნა.

ქება მეთორმეტი

გალავანთან შერკინება

მენენტიოსის მამაცი ძე მაღალ კარვის ქვეშ
ევრიპილოსის წყლულს უვლიდა, როს ქუხდა ბრძოლა
არგიველთა და ტროელთ შორის.

ამიერიდან

- ვერ დაიცავდა დანაელებს მტკიცე სიმაგრე,
5 გემების გასწვრივ აღმართული, ველარც სანგარი,
მის წინ გაჭრილი:

ჰეკატომზე არ უძღვნეს ღმერთებს,

არცა ილოცეს, რომ გემნი და ხალხის დოვლათი
ეხსნა სიმაგრეს, არა ღმერთთა ნებით აგებულს.

დიდხანს ვერ გაძლო მიწის პირზე იმ გალავანმა:

- 10 სანამ გმირ ჰექტორს სული ედგა, ხოლო პელიდი
განს გამდგარიყო, მტკიცედ იყო ჭერ კიდეც ტროა,
აქაველთ ვრცელი გალავანი იდგა უენებლად.
მაგრამ, როს ტროელთ გმირნი ბრძოლის ველზე დაეცნენ,
ბევრი მოისპო არგიველიც, გადარჩა ბევრიც
15 და მეთათე წელს პრიამოსის დაინგრა ციხე,
ხოლო გემებით არგიველნი შინ გაეშურნენ,
პოსეიდონმა, აპოლონმა გამართეს ბჭობა:
როგორ მიეშვათ გალავანზე ყველა მდინარე,
იდას მთიდან რომ ზღვას შეერთვის აბოზოქრებულს:
20 ჰეპტაპოროსი, კარესოსი, რესოს, როდიოს,
აისეპოსი, გრენიკოსი და სკამანდროსი,
სიმოენისი, რომლის პირას ფარ-მუზარადი
ქვეყნის ეყარა და გვამები ნახევარღმერთთა.
ყველა მდინარე აპოლონმა მიმართა ერთ გზით —
25 გალავნისაკენ, ცხრა დღე-ღამე ზევსმაც მიწყვიად
დელგმა დაურთო, რომ ზღვის ტალღებს წაეღოთ ციხე.
მიწისმრყეველიც სამკბილათი იდგა ზვირთებთან
და ყოველივეს წყალში ჰყრიდა ძირფესვიანად —
მორებს და ლოდებს, აქაველთა ნაშრომ-ნაჯაფარს.
30 ზედ ზღვისპირამდე გაასწორა მიწასთან ციხე
და ყოველივე ნაგებობა, ფართო ნაპირი
გაავსო ქვიშით, მოამწყვდია მდინარეები
ძველ კალაპოტში, სადაც ადრე მილივლივებდნენ.

ასე ენებათ პოსეიდონს და ღმერთ აპოლონს

- 35 ერთად ეშრომათ მომავალში.

ხოლო ამჟამად

კვლავ ბრძოლა ატყდა გალავანთან.

გაიღეს ზათქი

კოშკის ძელებმა.

არგიველნი, ზევსის ნაგვემნი,
გემების ახლოს გალავანში ჩაკეტილიყვნენ,

- დამარბეველი გმირ ჰექტორის შიშით დამფრთხალნი.
- 40 ის კი, ვით წინათ, მძვინვარებდა მსგავსი ქარიშხლის.
მონადირეთა და ძაღლების ალყაში მყოფი
ტახი ან ლომი ბრდღვინავს ხოლმე, თვალანთებული,
წრე მის წინაშე შეიკვრება, როგორც კედელი,
თავს დაატყდება ბასრ ოროლთა ღრუბელი მრუმე,
- 45 მაგრამ მამაცი გული როდი აუთრთოლდება.
არსად არ გარბის, გულადობით თავსაც ილუპავს:
ხან აქ აწყდება, ხან იმ მხარეს სცდის მონადირეთ,
და საითაც კი გაიჭრება, გაეცლებიან.
ასე ჰექტორიც წინ მიჭროდა, სანგრის გადასვლას
- 50 სთხოვდა ტროელებს, მაგრამ მათი ფიცხი ცხენები
ყალყზე დგებოდნენ, ფრუტუნებდნენ შემინებულნი
ზედ თხრილის პირას, თავზარს სცემდათ ფართო სანგარი,
არც გადახტომა ეგებოდა, არცა გადასვლა.
მას მთელ სიგრძეზე ნათალი კლდის წიბო გასდევდა.
- 55 ერთი-მეორის მიყოლებით ორსავე მხარეს
ხშირ-ხშირად იყო ამოჩრილი ბასრი სარები,
აქაველებს რომ დასაცავად თხრილში ჩაერჭოთ.
შიგ მსუბუქთვლიან ეტლით ცხენი ვერ ჩააღწევდა,
მხოლოდ ქვეითნი კვლავ ცდილობდნენ როგორმე
- ჩასვლას.
- 60 პულიდამანტმა ბოლოს მამაც ჰექტორს შესძახა:
„ჰექტორ! ტროელთა ბელადნო და მოკავშირენო!
უგნურებაა ამ სანგარზე ცხენთა ჭენება,
ეტლით გადასვლა არ იქნება.
- ყოველ ნაბიჯზე
- ბასრი სარია და მას იქით — აქაველთ ციხე.
- 65 თხრილში ვერ ჩავალთ, იქ მხედრები ვერ იბრძოლებენ,
სივიწროვეა, აგვაგებენ სარებზე ყველას.
თუ მესხიმტყორცნელს ჭეშმარიტად უნებები
მტრის შემუსვრა და ხსნა ტროელთა მამაც მხედრობის,
მეც ხომ ეს მინდა: აქაველებს დაუყოვნებლივ
- 70 ბოლო მოეღოთ არგოსიდან შორს გადმოხვეწილთ.
მაგრამ თუ უცბად მოგვიბრუნდნენ, დაიწყეს თვითონ
გემთა წინ ბრძოლა, ღრმა სანგარში ჩამოგვრეკავენ.

- მე კი ღრმად მჯერა, ვერვინ წავა ამბის წამლები
მტრის გასადევნად შუბშემართულ აქაველთაგან.
- 75 მისმინეთ, ძმანო და ჩემს რჩევას დაემორჩილეთ:
ცხენნი დავტოვოთ, სანგრის პირას მივანდოთ მსახურთ,
თვით კი ქვეითად, შემოსილნი სპილენძის ჯავშნით,
წავჰყვეთ გმირ ჰექტორს.
- აქაველთა სპა ვერ გაგვიძლებს,
ვერ შეგვაჩერებს, ვერ წაუვა ბედის მუქარას“.
- 80 დაემორჩილა ჰექტორ რჩევას პულიდამანტის,
ეტლიდან მყისვე ძირს გადმოხტა აბჯარასხული.
და ფიცხელ ცხენებს ალარც სხვები მიჰკარებია.
ჰექტორის შემდეგ ყველა მოყმე ჩამოქვეითდა.
მსახურთ უბრძანეს ტროელების თემისთავეგმა
- 85 ცხენების მწყრივი მზად ჰყოლოდათ სანგარის პირას.
ჯარი გაიყო, შემჭიდროვდა მტკიცე რიგები —
ხუთ დიდ ნაწილად და ბელადებს ბრძოლაში გაჰყვა.
პულიდამანტი და ჰექტორი წარუძღვა ერთ რაზმს,
სიმრავლითა და სიმამაცით მოწადინებულს
- 90 ციხის დანგრევის და გემებთან მტრის იავარქმნის.
მათ კებრიონე მიჰყვა, უფრო სუსტ კებრიონეს,
მეორეს, ეტლთან მიუჩინა საქმე ჰექტორმა.
პარის, აგენორ, ალკათოოს გაუძღვნენ სხვა რაზმს,
ხოლო მესამეს — ჰელენოს და დეიფობოსი —
- 95 პრიამეს ძენი, მათვე ახლდათ გმირი ასიოს,
გმირი ასიოს ჰირტაკიდი, ამხედრებულნი
არისბეს მხრიდან, სელეენტის სანაპიროდან.
მეოთხე ლაშქარს მიუძღოდა ძე ანქისესი —
გმირი ენეას, ანტენორის ორი ძეც ახლდა —
- 100 არქელოქოს და აკამანტი ბრძოლანაცადნი.
მოკავშირეთა ჯარს გაუძღვა გმირი სარპედონ,
თან გაიყოლა გლავკოსი და ასტეროპეოს,
ორივე უყვარდა — მამაცთ შორის უმამაცესნი.
თვით კი სიმხნევით აჭარბებდა ყველა წინაპილს.
- 105 ასე ეჭირათ თადარიგი, ფარშემართულნი

მტრისკენ იწვევდნენ მგზნებარენი, ოცნებად ჰქანდათ —
ვერ შეგვბედავენ, გემებისკენ განილტვიანო.

- როგორც ტროელნი, ისე ტროელთ მოკავშირენი
დაემორჩილნენ კეთილ რჩევას პულიდამანტის.
110 მხოლოდ ჰირტაკიდს არა სურდა, ასიოსს მამაცს
ცხენნი მიენდო მეეტლისთვის სანგართან ახლოს.
ფიცხი ცხენებით ესწრაფოდა არგიველთ გემებს.
ეგ შლეგი! აბა ბედს როგორა გაეჭეოდა,
რას ყოყოჩობდა — ეტლით უკან არ მომიწევსო
115 გემთსადგომიდან გაქროლება ილიონისკენ!
თავხედს უწია ადგილზევე სასტიკმა ხვედრმა,
ორილი მისწვდა დევკალიდის იდომენევსის.
მარცხნივ მიქროდა გემებისკენ, სად აქაველნი
მსუბუქ ეტლებით სცილდებოდნენ ბრძოლის სარბიელს.
120 ზედ კოშკს მიაღდა ასიოსი ფეხმარდ ცხენებით,
ვერც საკლიტური ვერ იხილა, ვერც ბჰე დახშული:
ფართოდ გაეხსნათ, რომ ეშველათ ბრძოლიდან მოსულ
მოლაშქრეთათვის, შეემაღათ ნავ-ხომალდებთან.
ჯიქურ მიეჭრა მეოცნებე, მოსდევდნენ სხვებიც
125 საზარ ყიჟინით, მათ ეგონათ, რომ აქაველნი
ვერ შეგვბედავენ, გემებისკენ განილტვიანო.
ვაი, მათს ჭკუას! კოშკთან ორი შემოხვდა მოყმე,
მამაცნი შვილნი შუბოსანი ლაპითებისა:
პეირითოოს-გმირის ვაჟი პოლიპოიტე
130 და ლეონტევისი, სულთამხუთავ არესის მსგავსი.
მალა შემართულ გოდოლის წინ იდგა ორივე,
ვით ტყიან ბორცვზე მოშრიალე მუხა ამაყი,
დღენიადგ რომ ქარიშხალი, წვიმა ძირს უთხრის,
მაგრამ მიწაში გაუშლია ფართოდ ფესვები.
135 მათაც მკლავის და მამაცობის იმედი ჰქონდათ,
ურყევად იდგნენ და ელოდნენ ფიცხელ ასიოსს.
როს მტერი შმაგად გალავნისკენ ბრძოლის ყიჟინით,
ფარშემართული მოიწვედა, მოსდევდა მოყმეთ:
ბელად ასიოსს, იამენოსს, ოინომაოსს,
140 ასიოსის ძეს ადამანტს და ორესტეს, თოონტს,

იმ დროს ლაპითნი, ბჰესთან მდგომნი გემთ დასაცავად
უხმოვდნენ ლამაზ საბარკულთა მფლობელ აქაველთ.
მაგრამ ზედ ციხეს რომ მოაწყდა ტროელთა ძალა
და დანაელთა მეომრებმა შექმნეს განგაში,

- 145 ორივე კარიბჭის წინ გავარდა და მტერს შეება.
ველური ტახი გულუშიშრად ხვდება მუხნარში
მონადირეთა და დაგეშილ ძალთა თავდასხმას,
ბუჩქნარს გაარღვევს ლაწა-ლუწით, ფესვებიანად
ამოთხრის ხეებს და ჭახანი ისმის ეშვების,
150 სანამ ოროლი მოუსწრაფებს ნადირს სიცოცხლეს.
ასე გაჭქონდა ლაპითების მკერდზე რვალს ჟღერა
მტერთაგან ნაკრავს, ფიცხი იყო კვეთება მათი,
ირგვლივ მყოფ სპათა და საკუთარ ძალის იმედით.
ვეება ლოდებს მეომრები მალალ კოშკიდან
155 მომხვდურს სტყორცნიდნენ და იცავდნენ გემებს და
ბანაკს.

როგორც ფარფატით დაეშვება თვალისმომჭრელი
თოვლი, ქარბუქი რომ მოხვეტავს, აღმძვრელი ღრუბლის
და ფანტელებად ნაყოფმრავალ მიწას დააფენს,
ისე აქაველთ და ტროელთა ხელით ცვიოდა

- 160 ისრის ფანტელი.

უზარმაზარ ქვების დარტყმისგან
ყრუდ გუგუნებდნენ ფარები და მუზარადები.

შეჰყვირა, ბოლმით ბარძაყზედაც დაირტყა ხელი
ბრგე ასიოსმა ჰირტაკიდმა ცოფმორეულმა:
„მამაო ზევსო, შენც გამხდარხარ ცრუთა მოყვარე!

- 165 ვერც ვიფიქრებდი, რომ შეძლებდნენ აქაველები
ჩვენს სიმამაცეს, მკლავთა ძალას წინ აღდგომოდნენ!
მაგრამ არც ფუტკრებს, არც აბეზარ და ჭრელ კრაზანებს
ბუდეს კლდე-ღრეზე, მტვრიან გზებზე რომ მოიწყობენ,
არ სურთ არაგზით მიატოვონ მღვიმე საამო
170 და მიმტაცებელ გლეხებს, ბავშვებს კბენენ სასტიკად,
ასე, თუმც ორად ორი დარჩა, ბჰეს არ სტოვებენ,
სანამ არ ძლევენ ყველას ან თვით არ იძლევიან!“

- ასე ღალად ყო, მაგრამ როდი უსმინა ზევსმა,
ჰექტორის სახელ-დიდებაზე ზრუნავდა იგი.
175 სხვა რაზმი ამ დროს მტერს ებრძოდა მეორე კოშკთან.
არ ძალმიძს გითხრათ ყველაფერი მე, როგორც ღმერთმა
ვრცელი გალავნის გაყოლებით გაჩაღდა ბრძოლა,
სულმილეულნი არგოველთა სპანი ლოდებით
იცავდნენ გემებს.

მოიღუშნენ დარდით ღმერთებიც —

- 180 ტროის ბრძოლაში დანაელთა ლაშქრის ქომავნი.

- ერთუროს შეუდგნენ ლაპითები საშინელ ომში
პეირითოსს-გმირის ვაჟმა პოლიპოიტემ
შუბით დამასოსს გაუნგრია რვალის საღაწვე,
სპილენძმა დარტყმას ვერ გაუძლო, ოროლის წვევრმა
185 ძვალი გააბო, ჩაეჭედა თავისქალაში,
სისხლში არია ტვინი. გზნება დაუცხრო მომხედურს.
მზე დაუბნელა პილონოსს და ორმენოსს ბოლოს.
ანტიმაქოსის ძე განგმირა მძლე ლეონტევსმა —
ჰიპომაქოსი. შიგ სარტყელში გაურჭო შუბი.
190 იძრო მახვილი ქარქაშიდან, ბრბოს გაერია,
პირველი დასცა ანტიფატე, აძგერა ხმალი
და სულთმობრძავი დაენარცხა მიწას პირადმა.
იამენოსი, მენონი და ბოლოს ორესტე
ერთი-მეორის მიყოლებით ძირს დაანარცხა.

- 195 იმ დროს, როს აბჯარს მოლაპლაპეს ხდიდნენ დაცემულს,
პულიდამანტს და ჰექტორს მოჰყვა ჭაბუკთა რაზმი
სიმრავლით, სიმხნით, სიმამაცით გულმიცემული
ციხე-გალავნის დასანგრევად, გემთ დასაწველად.
მაგრამ სანგართან მამაცთა სპა შედგა ყოყმანით:
200 გულაგზნებულებს სასწაულად გამოეცხადა
მალღით არწივი, ჩაუქროლა მარცხნიდან ლაშქარს.
ბრწყალებში ჰყავდა სისხლიანი ვეება გველი,
ჯერაც ცოცხალი.

იბრძოდა და იკლავებოდა.

- გადიზნიჭა, მიმტაცებელს კისერთან ახლოს
205 მკერდზე უკბინა, და ტკივილით გამწარებულმა

არწივმა გველი ჩამოაგდო მხედრობის შუა.
თვით კი ყივილით გააყოლა ქარ-ნიავეს ფრთები.
ძრწოლა მოჰგვარა ტროელთ ჭრელი გველის დანახვამ,
მათს წინ მიწაზე განროხმულიყო ღვთის სასწაული.

- 210 პულიდამანტმა ასე უთხრა გულმტკიცე ჰექტორს:
„ჰექტორ, ყოველთვის რად მაყვდერი, როცა ბჰობისას
სამართლიანად ვიტყვი ხოლმე? ხამს მოქალაქემ
ჰეშმარიტება არ უარჰყოს გინდა საბჭოზე,
გინდა ბრძოლაში, არამედ შენს ნებას იცავდეს.
215 მე მოგახსენებთ, რაც მგონია დღეს სასიკეთო:
ნულარ შევუტევთ დანაელებს ნაე-ხომალდებთან.
ჩვენ აგვიხდება სასწაული, თუ ბრძოლის მსურველ
ტროელებს მართლაც სასწაულად მოვლინებია
მალღით არწივი, მარცხნისაკენ გამოქროლილი.
220 ცოცხალი გველი სისხლიანი ეჭირა ჭანგით,
მაგრამ გაუშვა, სანამ ბუდეს მიაღგებოდა
და ვერ მოასწრო მართვეთათვის მირთმევა მისი.
ჩვენც, თუმც აქაველთ კარიბჭეს და მაღალ გალავანს
ძალით დავლევწავთ, დავგვითმოზენ გზას აქაველნი,
225 მაგრამ უკანვე იმავე გზით ვერ დაებრუნდებით,
ბევრი დავგვრჩება აქ ტროელი.
აქაველთ სპანი
დასცემენ რვალთ, გემებისთვის თავდადებულნი.
ასე ახსნიდა მოგვიც, ვისმა ნათელმა სულმა
უწყის ყოველი სასწაული. ხალხსაც სწამს მისი“.

- 230 მწყრალად შეხედა და მიუგო გმირმა ჰექტორმა:
„პულიდამანტო, არა მგამა სიტყვა ასეთი!
შეგეძლო, რჩევა უკეთესი გეაზრებინა!
თუკი ეს, რაც თქვი, წრფელი გულით გქონდა ნათქვამი,
ეტყობა, ჭკუა შენთვის ღმერთებს მიუტაცნიათ.
235 შენ ამბობ, ნება დავივიწყო მგრგვინავი ზევსის,
რაც მიგვანიშნა და მე რისიც მმართვეს სრულყოფა?
არა ღმრთის მწამდეს, არამედ ცად მფრინავი ჩიტის?
ჩირად არ მიღირს მე ჩიტები, რა მენადვლება,

მარჯვნივ გაჰკრავენ — აღმოსავლით, დილის, მზის

მხარეს,

- 240 თუ მარცხნივ, პირქუშ და ფერმიმქრალ დასავლეთისკენ.
ჩვენ მხოლოდ დიად ზევსის ნებას უნდა ვერწმუნოთ,
მოკვდავ კაცთა და მარადნეტარ ღმერთთა მბრძანებლის!
ყველაზე დიდი სასწაული ქვეყნის დაცვაა!
რად გეშინია შერკინების და ომის საფრთხის?
- 245 ტროელთა ძენი თუ არგიველთ გემების გვერდით
ვეყრებით მკვდრები, ნუ გექნება სიკვდილის შიში;
შენ სული მტრებთან შესაბამელად როდი მიგყვება!
მაგრამ თუ ბრძოლას გაეჭყევი, ან სხვა მეომარს
აცდუნებ სიტყვით, განარიდებ საომარ საქმეს,
- 250 ამ ჩემი შუბით ამოგხდება სული, იცოდე!“

ასე წარმოთქვა. გზა განაგრძო. გაჰყვნენ რაზმები
საზარ ყიყინით.

ზევსმა, მეხით გალაღებულმა,
იდას თხემიდან ქარი აღძრა და გემების წინ
დაატრიალა მტერის ქარქვეტი.

აქაველ გმირებს

- 255 სული დაუმცრო, აღამალა ტროელთ დიდება.
ენდნენ სასწაულს ღვთაებისას, ენდნენ თვის ძალას
და აქაველთა ციხის ნგრევა დაიწყეს ტროელთ.
ქონგურებს გლეჯდნენ, ლაწა-ლუწი გაჰქონდა გოდოლს,
ძალაყინებით ძირს ურყევდნენ ღრმად ჩათხრილ ბოძებს,
- 260 მაღალ კოშკების დასაყრდენად მიწაში ჩასმულთ.
იმედი ჰქონდათ. რომ გალავანს მალე დაშლიდნენ.
მაგრამ ჭერ ფეხსაც არ იცვლიდა სპა დანაელოთ.
ფარებით მტკიცედ კოშკს იცავდნენ, ქვებით, შუბებით
ებრძოდნენ ტროელთ, შემოსეულთ გალავნის ძირას.
- 265 ორივე გმირი აიანტი გოდოლს იცავდა,
მეციხოვნეებს დაუვლიდნენ, გულს უმაგრებდნენ,
ზოგს მოფერებით მიმართავდნენ, ზოგს კი მრისხანედ,
თუ თვალს მოჰკრავდნენ ბრძოლის ველით
- შემობრუნებულს!
- „ო, არგიველნო, წინანი ხარ თუ უკანანი,

- 270 თუ ლაშქრის შუა მოქცეულხართ, — ყველას ხომ ერთი
არ მოსდგამს ძალა, — დღეს ერთი გვაქვს ჩვენ

განსაცდელი!

თვით ხედავთ!

გულში ლტოლვას ფიქრად ნურვინ გაივლებს,
როს გალავანთან თავზარს დასცემს მტრების ყიყინა!
წინ გაიჭერით, ერთმანეთიც ბრძოლით აღაგზნეთ!

- 275 ვინძლო ინებოს კრონიონმა მაღლით ელვარემ
ხსნა მოგვანიჭოს და მივსდიოთ მტერს ქალაქამდე!“

ასე აქაველთ ამხნეებდნენ აიანტები.

თითქოს გადმოსკდა თოვლის თქორი ხშირ ფანტელებად
ზამთრის ქამს, ოდეს ზევსი გრგვინავს

მეხთამტყორცნელი.

- რომ კაცნი თოვლში გაახვიოს, სტყორცნის თვის ისრებს,
280 ქარს მიაყუჩებს, განუწყვეტლივ ბარდნის და ბარდნის,
ფარავს მწვერვალებს და აღესილ კლდეთა წვეროებს,
გაშლილ ველ-მინდვრებს, კაცთა ნაშრომს და ნამუშაყევს,
ნაპირს ეფრქვევა, შეესევა კიდეს ზღვაური,
- 285 ტალღა თარეშობს, ფიფქებს შთანთქავს. სხვას

ყოველივეს

ზედ აფენია თეთრად, ბორგავს ზევსის ქარბუქი.

ასე მიქროდნენ აქედან და იქიდან ქვები —

ტროელთ ბანაკში, ტროელთაგან — აქაველთ მხარეს.

სწრაფად ტყორცნიდნენ, ბურჯს გაჰქონდა გრიალ-გრიალი.

- 290 როდი შეძლებდნენ ტროელნი და გმირი ჰექტორი,

ბჭე შეელეწათ, შეემტვრიათ საკლიტურები,

რომ ძეს — სარპედონს მამა-ზევსი არ შეწეოდა.

ვით რქამრულ ხარებს ლომმა, მოყმემ მტერს შეუტია.

მყის აიფარა მკერდზე ფარი მან მორკალული,

- 295 მძიმე სპილენძით მოჭედილი და მოელვარე.

ქველ ოქრომჭედელს კრავის ტყავი ოქროს სამსჭვალით

ფარის სიმრგვალის გაყოლებით გადაუჭიმავს.

მკერდზე ეფარა გმირს, ხელთ ეპყრა ორი ხელშუბა;

გაიჭრა ლომი, მოწადინე სისხლის და ხორცის,

- 300 მამაცი სული აღგზნებია, ცხოვართ საჟლეტად

უნდა შევარდნა შემორაგულ ფარეხში უმაღ,

თუმც ძელუორის წინ კომბლიანი დახვდნენ მწყემსები,
ფხიზელ ნაგაზთა ხროვით ფარას რომ დარაჯობდნენ.
ფიქრად არ მოსდის დაცხრეს, სანამ სისხლს არ იგემებს.

305 გადაევლება ძელუორეს და მიიღებს დარტყმას,
უმაღვე შუბით განგმირული დაენარცხება.
ასე სარპედონს წინ უსწრებდა სული, ღვთაებრივს,
სურდა გაღაგანს თავს დასხმოდა, ბურჯი დაემხო.
მიმართა გლაგოსს, ძეს სვიანი ჰიპოლოქოსის:

310 „გლაგოს! ყველასგან რატომ ეყავართ გამორჩეული,
ნადიმში რატომ მოგვართმევნ სავეს ფიალებს,
ვითარცა ღმერთებს, ლიკიაში რად გვადიდებენ?
ქსანთოსის პირას რად გაშლილა ჩვენი მამული,
დოვლათიანი, თავთუხიან-ვენახიანი?

315 ჩვენ ლიკიელთა მეწინავე გმირებთან გვმართებს
მგზნებარე ბრძოლა, უპირველესთ პირველთა შორის.
დე თოროსანმა ლიკიელმა ვერცერთმა ვერ თქვას:
ვრცელი ლიკიის სახელმწიფოს უქმი მეფენი
განაგებნო, მიირთმევნ ნოყიერ საზრდოს,

320 ტკბილ ღვინოს სვამენ, მაგრამ ძალა როდი მოსდგამთო.
არა! გვადიდონ, ვით პირველნი ლიკიელთ შორის!
ო, საყვარელო! ჩვენ რომ ომზე დღეს უარი ვთქვათ,
უბერებელი და უკვდავი დავრჩეთ ორთავე,
კარგი იქნება.

მაშინ წინ არც გაეიჭრებოდი,

325 არც ჩაგითრევედი სამამაცო ბრძოლის საფრთხეში,
მაგრამ ჩვენ ახლაც, ვით ყოველთვის, სიკვდილი გვახლავს,
მოკვდავი მას გვერდს ვერ აუვლის.

რაკი ასეა,

წინ — დიდებისკენ! ან დავეცეთ მტრის სადიდებლად!“

ასე მოუხმო და გლაგოსიც არ გაერიდა.

330 ორიგ გაიჭრა ლიკიელთა დიდი ლაშქრის წინ.
პეტეოსის ძე მენესთეესი შეკრთა, როს ნახა —
ემუქრებოდა მის კოშკს ძალა დამანგრეველი.
მიმოიხედა, ვინძლო ვინმე აქაველთაგან
საბედისწერო ჟამს მის ლაშქარს მიშველებოდა.

335 იხილა ბრძოლით უმაძლარი აიანტები,
ერთუთის გვერდით, იქვე ტეკროს ახლად მისული;
მაგრამ იქამდე არ შეეძლო ხმა მიეწვდინა —
ცამდე აღწევდა ღრიანცელი, იდგა გრუხუნი

340 ბჭე ძიგდიგებდა, შემორტყმოდა ბრბო საშინელი,
სურდათ გაეპოთ, გაეხლიჩათ, შიგ შეჭრილიყვნენ.
აიანტებთან მსწრაფლ აფრინა მაცნე თოოტი,
„გასწი, თოოტო, ღვთაებრივო, უხმე აიანტს,
გვიჯობს ორივე! ახლა მართებთ ჩვენი შეწვენა,

345 რამეთუ სწორედ აქ ატყდება ბრძოლა საზარი!
მოისწრაფვიან ლიკიელნი, რომელთ წინათაც
ქარიშხალივით ბრძოლის ველზე შეჭრა ჩვეოდათ.
თუ ჯაფა აღგათ, ცხარე ბრძოლაც გაჩაღებულა,
ერთი მოვიდეს აიანტი, ტელამონის ძე,

350 ტეკეროსიც მოჰყვეს, მოისარი სახელოვანი“.

ასე უბრძანა, მალემსრბოლიც დაჰყვა მის ნებას,
რვალისკვართიან აქაველთა გაღაგნის ბოლოს
ორთავ აიანტს მიეახლა მაცნე და უთხრა:
„რვალისკვართიან აქაველთა ქველნო ბელადნო!

355 ღმერთშემოსილი, საყვარელი ძე პეტეოსის
გთხოვთ, თუნდ ნაწილი თქვენ იტვირთოთ მძიმე შრომისა.
უჯობს ორივე! ახლა გმართებთ მათი შეწვენა,
რამეთუ სწორედ იქ ატყდება ბრძოლა საზარი!
მოისწრაფვიან ლიკიელნი, რომელთ წინათაც

360 ქარიშხალივით ბრძოლის ველზე შეჭრა ჩვეოდათ.
თუ ჯაფა გადგათ, ცხარე ბრძოლაც გაჩაღებულა,
ერთი მივიდეს აიანტი, ტელამონის ძე,
ტეკეროსიც მიჰყვეს, მოისარი სახელოვანი!“

თქვა და ხალისით დაეთანხმა ტელამონის ძე,

365 ფრთიანი სიტყვით ოილევის ძეს მიუბრუნდა:
„გმირო აიანტ, ლიკომედევ გულუშიშარო!
დარჩით, დანაელთ შთააგონეთ ბრძოლა გმირული.
მე კი საშველად მივიჩქარი მოძმეთა ჩემთა,
მტერს იქ შევმუსრავ და უმაღვე თქვენთან გავჩნდები“.

370 თავისიანებს ასე უთხრა.

ტელამონის ძეს

გაჰყვა ტევკროსიც, მამით ძმები იყვნენ მოყმენი.

ტევკროსს თან მიჰყვა პანდიონი, მშვილდი მიჰქონდა.

მენესთეფის კოშკს როს მიაღწენ გალავნის შიგნით,
ნახეს, რომ მართლაც მტერი ბურჯებს შემოსჯარვოდა.

375 გადაუვლიათ მიწაყრილი, ვით სასტიკ გრიგალს
ლიკიელთ ლაშქრის უმამაცეს მეფე-ბელადებს.
მებრძოლი მებრძოლს საომარი ყიჟინით შეხვდა.

პირველად დასცა მეგობარი სარპედონისა
ტელამონის ძემ — ეპიკლევის დიდსულოვანი.

380 მარმარილოს ქვას ხელი სტაცა: ეგდო ვეება
ლოდი, ბასრი და წამახული, სანგრის კიდესთან.
ჩვენი დროისას ორ მოწიფულ ვაჟკაცსაც დაძვრა
ძნელად შეეძლო, მან კი სტყორცნა ლოდი იოლად.
ზუჩი ბაკმული გაუჰყლიტა და თავის ქალა

385 სულ მიუმსხვრია.

მოყმე მოსწყდა როგორც მყვინთავი

მაღალ კოშკიდან.

სულმა ძვლები დატოვა მყისვე.

ტევკროსმა გლავკოს — ძლიერი ძე ჰიპოლოქოსის,
გალავნით მისკენ გამოჰრილი, ფრთოსანით დაჭრა,
იქ, სადაც ტანს ვერ უფარავდა თორნი მეომარს.

390 მოყმე გალავანს მიეფარა, ვინძლო აქაველთ
არ შეენიშნათ დაკოდილი, ყბად არ აეღოთ.
ბოლმა მოაწვა გმირ სარპედონს, ოდეს გლავკოსის
გაცლა შენიშნა.

ბრძოლის ველზე თვით დარჩა მაინც.

ბასრი ოროლი თესტორის ძეს ალკამონს სტყორცნა,

395 უკუ მოქაჩა, შუბს ბარბაცით მოჰყვა სხეული
და აედრიალდა რვალის მძიმე აბჯარ-ბექთარი,
მაგრამ ძალუმაღ ამოგლიჯა მოყმემ დიბლიგი,
მოსწყდა შუბისწვერს მტერი, მიწას პირქვე დაასკდა.
მაღლით გაიხსნა გალავანი, გზა გაიცალა.

400 აიანტი და ტევკროს დახვდნენ ყრმას ერთდროულად,

ერთმა ისარი განუწონა ფარს კაცის სიგრძეს
და გმირის სარტყელს, მაგრამ ზევის შვილს შეეწია,
აზრად არ ჰქონდა ზომალდებთან დაღუპვა მისი.

ფარი გაუპო აიანტმა, შუბმა გამჟოლად

405 გაკვეთა, მტერი უკუიქცა გულდაზაფრული.
ბრძოლის ასპარეზს მაინც როდი გარიდებია,
იმედი ჰქონდა, რომ დიდება არ ასცდებოდა.
ლტოლვილმა უთხრა ლიკიელებს, ღვთაების სადართ:
„ო, ლიკიელნო! სიმამაცე რად გაგეცალათ?“

410 განა მე ძალმიძს, გაცილებით მძლავრიც რომ ვიყო,
ბურჯიც დავამხო და გავკაფო გზაც ზომალდისკენ?
მომყევით! ერთად შრომა ძლევის საწინდარია!“

ეს რომ თქვა, ლაშქარს მართლაც შერცხვა სვიანი მეფის,
მტკიცედ შეიკრა, გაბედულად მიჰყვა წინამძღოლს.

415 არგიველებმაც გაამაგრეს თვისნი ფალანგნი
გალავნის შიგნით, მათს სიმხნევეს მხნე ძალაც დახვდა:
როგორც ლიკიელთ არ შეეძლოთ დანაელთ ძლევა,
ბურჯის გარღვევა, გზის გაკაფვა ზომალდებისკენ,
ისე უჭირდათ დანაელთაც კარზე მომდგარი

420 ლიკიელთ ლაშქრის უკუგდება ციხის ზღუდიდან.
ვით ორი გლეხი ყანობირთან წაკინკლავდება,
ხელთ აქეთ საზომი — უტევანი, დგანან სამანთან,
სადაც სვე გადის, ყაყანებენ, მეტს იჩემებენ,
ასევე ჰყოფდა სპას კედელი, აქეთ-იქიდან

425 ერთურთს უპობდნენ მკერდზე აკრულ მოზვერის
ღველებს,
მდიდრულ ტყავებას, ბაკმულ ფარებს მსუბუქს და
დიდსაც.

ბევრს სამარცხვინოდ მიეწია ბასრი სპილენძი,
ზურგი გაუპო, ხერხემალი გადაუმსხვრია,
მრავალს კი მკერდი გაუნგრია — ფარმაც ვერ იხსნა.

430 კოშკიც, სანგარიც შეიღება მებრძოლთა სისხლით,
აქაც და იქაც, აქაველთა და ტროელთ მხარეს.
მაგრამ აქაველთ არ იცვალეს ფეხი, არ შედრკნენ.
როგორც ურყევად დგას სასწორი დიასახლისის,

თუ ქალი პინას გულმოდგინედ აწონასწორებს,
435 რომ მშიერ ბავშვებს მიუჩინოს კერძი საზრდელი,
ისე ლაშქარმა მტრის ლაშქარი ვერ გადაწონა,
სანამ ჰექტორი გმირულ საქმით დიადმა ზევსმა
არ დაამშვენა.

გაარღვია გმირმა გოდლედი.
გამაყრუებელ ხმით შესძახა ტროელთა ლაშქარს:
440 „ტროელნო გმირნო, გაანგრეთ არგიველთ ზღუდე
და მათს ხომალდებს ალი სტყორცნეთ ყოვლის
შთანთქმელი!“

ასე აღაგზნო, კიდიტ-კიდე ხმა მისწვდა ყველას,
გოდოლს მიაწყდნენ, სწრაფად იწყეს ასვლა კედელზე,
ყოველ ღრიჭოდან გამოჩრილი შეხვდათ სათხედი.
445 ჰექტორს ხელთ ლოდი აეტაცა, იქვე რომ ეგდო
ძირგანიერი, კენწეროსკენ თანდათან წვრილი.
მას ჩვენი დროის ორი კაციც, თუნდ მჯობთა მჯობი
ეგრე იოლად ბერკეტითაც ვერ დაუდებდა
ურემს, მაგრამ ლოდს მოერია მოყმე ადვილად.
450 შეუშუბუშუა ტვირთი ვაჟკაცს ცბიერმა ზევსმა.
მწყემსს რომ საწმისი მიაქვს, ფეხსაც არ მოუწელებს,
იგი ვერც კი გრძნობს, ხელს არ უშლის ტვირთის სიმძიმე.
ასე მსუბუქად კარიბჭისკენ მიჰქონდა ჰექტორს
ვეება ლოდი.

კარი დახვდა მტკიცედ დახშული
455 საკლიტურებით, შიგ გაყრილი მძიმე საძალნი
სალტით შეეკრათ ორივე, ურდულს ეჭირა კარი.
დადგა ყრმა ბჭესთან.

დარტყმა რომ არ გაცუდებოდა,
ლაჯი გაშალა, გაიზნიქა, შუაში დასცხო.
ორივე საძალი ჩამოგლიჯა, შიგ დაეხეთქა
460 ლოდი.

კარიბჭემ დაიქუხა, ველარც ურდულმა
უშველა, ირგვლივ გაიფანტა მყის ნაფოტები.
ბჭეში შეიჭრა საშინელი გმირი ჰექტორი.
ლაშქარსა ჰგავდა ქარიშხლიანს, რვალი ელავდა,

ყრმა მთლად სპილენძის თორნ-ჯავშანით შემოსილიყო.
465 ხელთ შუბი ეპყრა, გმირს ღმერთიც ვერ დააკავებდა,
როცა კარიბჭე შევლო. ცეცხლი ენთო თვალეზში.
ტროელთ უბრძანა ბრბოდ მოჭარულთ, რომ მეყსეულად
გალავნის თავზე აჭრილიყვნენ.

ასეც მოიქცნენ,
დაუყოვნებლივ შეესიგნენ კოშკს და გალავანს,
470 გახსნილ კარიბჭეს.

გაიფანტნენ დანაელთ სპანი,
გემს მიაშურეს.
საშინელი განგაში ატყდა.

ქება მცაჟებზე

ბარძოლა სომალდებთან

ზევსმა ჰექტორი და ტროელნი მტერს შეატოვა,
რომ ვაება და ომის ჯაფა არ ასცდენოდათ,
ხოლო თვით თვალნი სხივოსანნი მიაპყრო შორეთს —
თრაკიელთ მიწას — ცხენოსანთა, მისიელების —
5 მხნედ მორკინალთა, მხარეს განთქმულ ჰიპემოლგოსთა —
რძით გაზრდილ, ლატაკ, მაგრამ მუდამ მართალი ხალხის.
ტროისკენ თვალი შუქმოსილი არ მიუმართავს.
როგორ ეგონა, რომ უკვდავთა შორის კვლავ ვინმე
ქომაგად ტროელთ ან დანაელთ აღუჩნდებოდა!

10 მაგრამ არ დადგა უქმად ღმერთი პოსეიდონი,
ომს და კვეთებას რომ დამზერდა მთის მწვერვალიდან.
ტყიან სამოსის ციცაბოზე ჩამომჯდარიყო
თრაკიის მხარეს.

შორს მოჩანდა იდე დიადი,
აქაველთ გემნი და ქალაქი პრიამოსისა.
15 ზღვის წიალიდან ამოსული სთნავდა დანაელთ,
ტროელთა ძალით დათრგუნვილებს, დრტვინავდა ზევსზე.
ადგა მრისხანე, გამოიჭრა მთის მწვერვალიდან,
თრთოლვა შეუდგათ მუხნარსა და უღელტეხილებს,

- განაბნულ ტერფქვეშ უკვდავ ღმერთის პოსეიდონის.
- 20 სამი ნაბიჯი რომ გადადგა, მეოთხეზევე
გაჩნდა აიგას, ზღვის ყურეში სადაც ეგულვა
ოქროს სასახლე, სხივმოსილი, მარად უზრუნელი.
ეტლში შეაბა რაშნი რვალისფლოქეებიანი,
შმაგად გაფრენილთ ერხეოდით ოქროს ფაფარი,
- 25 ოქრო აისხა, მარჯვენაში ოქროს მათრახი
შვენოდა ღმერთსა, შედგა სწრაფად კაშკაშა ეტლზე
და ზღვის ზვირთებზე გააქროლა, შეძრა ჯურღმული.
თავი ამოყვეს ვეშაპებმა, იცნეს მეუფე.
ლაღად გაშლილ ზღვას მყის რაშებმა გადაუქროლეს,
- 30 სპილენძის ღერძი წყლის ჭავლს თითქმის არ ეხებოდა.
ხომალდებისკენ ფეხმარდ მერნებს აეღოთ გეზი.
არის ყურეში ერთი მღვიმე ზვირთების ზემოთ,
ტენედოსის და კლდე-პიტალო იმბროსის შუა.
იქ შეაჩერა რაშნი ღმერთმა პოსეიდონმა.
- 35 მოხსნა ეტლიდან, მისცა საზრდო ამბროსიული
და მკვირცხლ ფეხებზე ამოაკრა ოქროს ხუნდები,
ჯაჭვით დააბა, რომ ადგილზე კვლავ დახვედროდნენ
და თვით გასწია აქაველთა მხედრობისაკენ.

- ტროელთ სპა მძლავრი, ვით გრიგალი, ალი მგზნებარე,
40 ჰექტორს საომრად მიჰყვებოდა საზარ ყიფინით,
გულმიცემულნი ოცნებობდნენ: დაეწვავთო გემებს
და აქაველებს ხომალდებთან მივაყუთავთო.
მაგრამ ღრმა ზღვიდან ამოსული ქვეყნისმრყეველი
პოსეიდონი არგოველთ სულს აღაზვევებდა.
- 45 კალქანტს ემსგავსა, სახითა და ომახიან ხმით,
თავდაპირველად სიტყვა უთხრა ფიცხ აიანტებს:
„აიანტებო! თქვენლა ძალგიძით ხსნა აქაველთა,
გამკობთ სიმხნევე, ლტოლვაც ფიქრად არ გაგივლიათ.
სხვაგან ტროელთა მძლე მარჯვენის შიში არა მაქვს,
- 50 ქონგურებიან გალავანში ბრბოდ შემოჭრილთა,
ყველგან მამაცად დახვედებიან აქაველთ სპანი.
აქ კი უსაზღვრო შიში მიპყრობს, ვაი თუ გვძლიონ,
აქ ხომ ღველფივით მოგიზგიზეს სპა მოჰყავს ჰექტორს,

- თავის თავს ყოვლისშემძლე ზევსის შვილს რომ უწოდებს!
55 ნეტავ, ღმერთებმა ჩაგინერგონ გულში სიმტკიცე,
რომ თქვენი თავიც გაამხნევოთ და სხვაც შეჰკრთალო!
რაგინდაც შმაგი იყოს, გემებს არ დაანებებთ,
თუნდ აქეზებდეს თვითონ ზევსი ოლიმპიელი.“

- თქვა და თვით კვერთხით ღმერთი ქვეყნის შემარყეველი
60 შეეხო გმირებს, საშინელი ძალით აღავსო.
მსუბუქე-ყო მათი სახსრები და მძლავრი მარჯვენა.
თვით კი გაიჭრა, ვით ალალი, ცად მოლივლივე,
ციცაბო კლდიდან სანადიროდ რომ ჰკრავს ირაოს,
რათა დააცხრეს ფრინველს, შიშით აფრთხილებულს.
- 65 იმასა ჰგავდა პოსეიდონ ქვეყნის მრყეველი.
პირველად იცნო ღმერთი გმირმა ოილევსის ძემ,
პირველად მანვე უთხრა მამაც ტელამონიონს:
„უეჭველია, აიანტო, ოლიმპოს მკვიდრი
ემსგავსა მისანს და გვიბრძანა დაცვა ხომალდთა.
70 არ კალქანტია იგი, ბრძენი ჩიტთამჩხიბავი,
კვალით შევიცან, მძლავრ წვივებით ღვთაება,
ჩვენგან

უაჟქცეული.

- ღმერთის ცნობა ძნელი როდია.
ჰოდა, ვგრძნობ კიდეც, მკერდში გული გამხნევებული
საომრად მიწვეს წინანდელზე უფრო მგზნებარედ,
75 მძლავრი მხარ-მკლავი და სახსრები ბრძოლად ამენთო.“

ჰრქვა და მიუგო აიანტმა ტელამონიონს:
„ოლონდაც! შუბზე მეწვის ხელი ბრძოლის სურვილით,
სული აღმენთო, მოუსვენრად მითრთის ტერფები,
ლამის წამიღონ!

- ახლა მინდა მარტო გავიჭრა
80 პრიამეს ძესთან, მძვინვარესთან შესარკინებლად!“

ასე ერთმანეთს უთხრეს სიტყვა აღგზნებულებმა
ბრძოლის კოცონით, ღმერთმა გულში რომ გაუღვივა.
იმ დროს ღვთაება აქეზებდა მათს უკან მდგომ სპას,

ნავ-ხომალდებთან სულს დაშრეტილს რომ იბრუნებდნენ.

- 85 მეგრძოლებს, სასტიკ ჯაფით ძალაგამოლეულებს,
გულს მოსწოლოდათ მწუხარება, რაკი ხედავდნენ
ტროელთა ლაშქარს გალავანთან ბრბოდ შემოსეულს.
მათი ზეიმი ცრემლებს ჰგვრიდათ, სირცხვილს და
სიკვდილს
ვერ ავიცდნეთო.

- მაგრამ ღმერთი ქვეყნის მრყეველი
90 ანაზდად გაჩნდა, წამოშალა ფალანგნი სპათა.
პირველად ტევკროსს და ლეიტოსს მიადგა ღმერთი;
იქ — პენელეოსს, მამაც თოანტს და დეიპოროსს,
აქ — მერიონეს, ანტილოქოსს, ბრძოლანაცადებს
ფრთიანი სიტყვით მიმართავდა გასამხნეველად:
95 „გაი, სირცხვილი, არგიველნო ჭაბუკნო!

- მე ვთქვი,
რომ დაიცავდით მამაცურად ზღვად მტურავ გემებს!
მაგრამ თუ შიშით თქვენც ასპარეზს გამოქცევით, ხართ,
საბედისწერო დღე დამდგარა! გძლევენ ტროელნი!
ახა-ვაიმე! ეს რა ნახა ჩემმა თვალებმა,
100 რა სასწაული, რომ მეგონა არ მოხდებოდა:
ტროელნი გემებს თავს ესხმიან, წინათ დაზაფრულ
და მოცახცახე შვლებსა ჰგავდნენ, უსიერ ტევრში
ფეხაკრეფილებს, ომისათვის არ გაჩენილებს,
საზრდოდ განწირულთ ტურა-მგელთა და
ფოცხვერთათვის.

- 105 განა ტროელნი აქაველთა შიშით არ თრთოდნენ,
ვერ უდგებოდნენ წინ წამითაც მათს სიმამაცეს!
ახლა კი, დახეთ ციხიდან შორს, გემთან იბრძვიან!
მეფის საქციელს მოჰყვა ეს და სისუსტეს ჯარის,
მბრძანებლის ჯიბრით რომ არ უნდა გემების დაცვა
110 და მტრის ალყაში დასაღუპად თავსაც იმეტებს!
გრცხვენოდეთ!

თუნდაც დამნაშავე იყოს საშინლად
გმირი ატრიდი, თემისთავი აგამემნონი,
თუნდ პელიდისთვის აეყაროს მართლაც პატივი,
ერთი წამითაც არ გმართებდათ უკან დახევას!

- 115 ჩვენც თავს ვუშველოთ: კეთილშობილ გულს ეშველება!
ზნეს სამამაცოს თქვენ ივიწყებთ, მთელს მხედრობაში
უმამაცესნი!

- მე თავს რისხვას არც დავატეხდი
მეომარს, თუკი მხდალია და გაურბის ბრძოლას,
მაგრამ თქვენს გამო აღშფოთებით შემეძრა სული!
120 ვაი-ბეჩავნო! თქვენ მოუტანთ ვაებას ყველას
ამ სიძაბუნით!

გონს მოეგეთ, საით წაუხვალთ
სირცხვილს, ყვედრებას!

- გადამწყვეტი იწყება ბრძოლა!
ჰექტორი უკვე თავს დაესხა მალალ ხომალდებს;
ბჰენი დაღეწა, დაამტვრია საკლიტურები!“
125 ასე უხმო და გაამხნევა სპა აქაველთა.
აიანტებთან დადგნენ გმირნი კედლად შეკრულნი.
არესს, ათენას — სპათა განწყობს როდი შეეძლოთ
შვება არ ეგრძნოთ მათი ნახვით:

- მძლე მეომართა
ფალანგი ტროელთ და ღვთაებრივ ჰექტორს ელოდა.
130 შუბი ებჯინა შუბს, ფარი-ფარს გაუთავებლად,
ჩაჩქანი — ჩაჩქანს, და კაცი კაცს ედგა მხარდამხარ.
ზუჩის თავბოლო კაშკაშებდა, ზუჩი და ზუჩი
ხშირ ფალანგებში ირხეოდა ხოლმე მრისხანედ,
ვაჟკაცთა ხელში შემართული შუბი ტოკავდა.
135 ტროელთ მიეჭრნენ, შერკინება სწყუროდათ გმირებს.
მაგრამ დაასწრეს, ტროელებმა დასცხეს,

- ჰექტორი
ეკვეთა, როგორც მძიმე ლოდი, კლდეს მოხეტეილი.
როს შემოდგომით მთის ნაკადი ანგრევს წახნაგებს,
თქეში გააბობს პიტალო კლდის საძირკველს მტკიცეს,
140 ლოდი მოფრინავს, ტკაცა-ტკუცი ხეებს გაუდის,
არსად არ უხვევს, ჭიქურ მოდის, სანამდის ველზე
დაენარცხება. იქ კი ბოლოს წყნარდება შმაგი.
მას ჰგავდა ჰექტორი, ისწრაფოდა ზედ ზღვამდე გაჭრას,
გემთა, კარავთა, აქაველთა გვამების გავლით.

- 145 მაგრამ, როს შეხვდა მტრის ფალანგებს შემქიდრობულთ,
19, პომეგროსი

ზედ მივარდნილი შედგა.

მედგრად აქაველთ ძენი
ორმხრივ წამახულ ოროლებით და ხმლებით დახვდნენ.
უკუაქციეს.

დაიხია ძლეულმა ძალით.

ყურისწამლები ხმით შესძახა ტროელთა რაზმებს:

- 150 „ტროელებო და ლიკიელნო, დარდანელებო!
შესდექით, დიდხანს აქაველნი ვერ გამიძლებენ,
თუნდაც კოშკივით წინ აღმართონ მთელი ლაშქარი.
შუბით გარშემო მიმოვფანტავ, თუკი ნამდვილად
ღმერთი მყავს შემწედ, ყოვლისშემძლე, ჰერას მეუღლე!“

- 155 ასე შესძახა, აღაზევა სული მეგრძოლთა.
დეიფობოსი მეოცნებე, პრიამოსის ძე,
სპას გამოეყო, მკერდს მიიკრა ბაკმული ფარი,
წინ მიიწევდა ტერფმსუბუქი, ფარს შეყუჟული.
მაგრამ უსწორა მერიონემ ელვარე შუბი

- 160 და ბაკმულ ფარში გაეჭედა შმაგი დიბლიგი,
ვერ გაატანა მოზერის ტყავში, და შუბისტარი
ზედ გადაემსხვრა, სულშეძრულმა დეიფობოსმა
ოროლის შიშით მოიშორა ფარი ბაკმული,
ტყავგადაკრული.

მერიონე მეგობართ კრებულს

- 165 კვლავ შეუერთდა გამწყრალი და ბედზე მჩივანი,
რომ შუბთან ერთად გამარჯვებაც დაჰყარა ნაღდი.
სწრაფად წავიდა აქაველთა ბანაკისაკენ,
რომ დიდი შუბი მოეტანა თვისი კარვიდან.

სხვები იბრძოდნენ, საშინელი გმინვა ისმოდა.

- 170 ტევკროსმა დასცა მძლე მეგრძოლი თავდაპირველად —
იმბრიოს, ვაჟი მენტორისა, ცხენმრავალ კაცის.
აქაველთ ლაშქრის შემოჭრამდე პედაიოსში
მედესიკასტე ესვა ცოლად, პრიამეს ბუში.
მაგრამ გემეებით არგიველთა სპა რომ მოადგა

- 175 ილიონს, ომში ტროელთ შორის ბრწყინავდა მოყმე.
პრიამეს სახლში, ვით მეფის ძეს, ერგო პატივი.
მას შიგ ყვრიმალში დასცხო შუბი ტელამონიდმა

და კვლავ დააძრო.

მოიკვეთა, როგორც კოპიტი

- სერზე გაშლილი, შესამჩნევი უკვე შორიდან,
180 რვალით მოჭრილი, მწვანე შტოით დანარცხებული.
დაეცა მოყმე და ქლრიალი გაიღო თორნმა.
მივარდა ტევკროს, რომ აერთვა აბჯარ-ბექთარი,
მაგრამ ჰექტორმა მოელვარე ოროლი სტყორცნა.
შენიშნა გმირმა, ძლივს გაუსხლტა შუბს, შმაგად ნასროლს,
185 ამფიამაქოსს, აქტორიონ კტეატოსის ძეს,
ბრძოლად შემოჭრილს, განეწონა მკერდში ოროლი.
ზათქით დაეცა და გაიღო ზრიალი თორნმა.
გაიჭრა ჰექტორ, რომ ჩაჩქანი რვალით ნაჭედი
მსწრაფლ ხელთ ჩაეგდო განგმირული ამფიამაქოსის.
190 მაგრამ აძგერა აიანტმა თავდამსხმელს შუბი.
ველარ გაკვეთა შუბმა ტანი, ირგვლივ სპილენძით
შემოსალტული, მაგრამ ფარის შუაგულს მოხვდა,
ძალა იგრძნო და უკუიქცა ჰექტორი. მოკლულთ
თავი ანება.

გათორეს გვამნი არგიველთ.

- 195 ამფიამაქოსი სტიქიოსმა და მენესტეესმა,
მხნე ათენელთა ბელადებმა თან წაიყვანეს,
ხოლო იმბრიოსს მიათრევდნენ აიანტები,
როგორც ლომი — ჯიხვს, კბილგაბასრულ ძაღლებს
ნადავლს.

ამაყად მიაქვს ფოთლებაშლილ ხშირ ბუჩქნარებში,

- 200 სისხლიან ყელში ჩაუვლია ხარბი ღოჯები.
ასე ეჭირათ გვამი მალა, აიანტები
მკერდზე აგლეჯდნენ ბექთარს, თავი ძირს ჩაქინდრული
ოილევის ძემ მოაკვეთა, შურისმგებელმა
შორს მოისროლა, როგორც ბურთი, ტროელებისკენ
205 და გმირ ჰექტორის ფეხების წინ გაგორდა თავი.

რისხვით აინთო პოსეიდონ მისი ბაღიშის

მკვლევლობისათვის,

სასტიკ ომში რომ სძლია მტერმა.

მოისწრაფოდა აქაველთა ბანაკისაკენ,

ნაალაფევი ტროის მხრიდან.

შორსა მაქვს ოღონდ.

თვით მე ვიქადი: არ მჩვევია სიმხნის დაკარგვა.

- 270 მებრძოლთ სახელის მოსახვეჭელ სასტიკ ბრძოლებში
მეწინავეთა შორის მყისვე გაგჩნდები ხოლმე.
იქნებ სპილენძისქიტონიან აქაველთ ჯარში
სხვამ ეს არ იცის, მაგრამ, ვგონებ, შენ მაინც მიცნობ!“

კვლავ უთხრა კრეტელთ წინამძღოლმა იდომენესმა:

- 275 „ვიცი მე შენი სიმაძაქე, თქმა აღარ გინდა!
ყველავე გაიგებს, თუ გემებთან დავრჩით საფარში,
რადგან იქა ჩანს ხოლმე ძალა ჩასაფრებულთა.
იოლად იცნობ მებრძოლს მამაცს და კაცს წახდენილს.
ფერი ფერსა ცვლის ნირწამხდარი მოყმის სახეზე,
280 სიმტიცეს აცლის მინავლული ძალი სულისა.
ხან ერთ მუხლს ჩახრის, ხან ორივე ჩაეკეცება,
მკერდში გაუდის ბაგა-ბუვი გულს აძგერებულს.
სიკვდილის შიშით აკაწკაწებს კბილებს მთრთოლვარე.
ფერი არ მისდის მამაცს, გული უცემს თანაბრად,
285 ზის მტკიცედ სანგარს ჩასაფრებულ მამაცთა გვერდით,
მტერთან ბრძოლაში მალე ჩაბმის მსასოველი.
შენს სიმაძაქეს იქ სწორედ რომ ვერ გაკილავდნენ!
მტერთან მორკინალს თუ გნახავდნენ მოწყლულს ან
მოკლულს,

არა კისერი, არა ზურგი განიპებოდა,

- 290 შეაგებებდი გულმკერდს ოროლს, გულისკოვზს ისარს,
მეწინავეთა შორის მედგრად მტრისკენ გაჭრილი.
კმარა ბაასი! ბავშვებივით ვთამაშობთ თითქოს!
ვაი-თუ ვინმემ თავხედური გვაკადროს სიტყვა!
შედი კარავში, კვლავ დაბრუნდი შუბშემართული!“

- 295 დაემორჩილა მერიონე არესის მსგავსი,
აიღო შუბი, მოჭედილი ელვარე რვალით,
ბრძოლის წყურვილით ანთებული გაჰყვა წინამძღოლს.
გეგონებოდა, მოჭრის არეს, კაცთა მმუსვრელი,
თან ძე მოჰყვება — შიშის ღმერთი, მისებრ უშიში,

300 მამაცის სულსაც რომ თავზარს სცემს საზარ ბრძოლის

ქამს.

მთიან თრავიას მოჰყვებიან ეფიროსისკენ,
ან ფლეგილებს თავს ესხმიან, არც შეისმენენ
ხალხის ხმას, ძლევას არგუნებენ მხოლოდ ერთს, რჩეულს.
ასე გაიჭრნენ მერიონეც და იდომენეც

- 305 ბრძოლის ველისკენ, შემოსილნი ელვარე რვალით.

გზად მერიონემ მიაძახა გმირ იდომენესს:

„ო, დევკალიდო, სად გსურს ბრძოლის ალში ჩაება?
მარჯვენა კიდეს მხედრობისა, თუ შუაგულში?
იქნება მარცხნივ? მე მგონია, იქ უფრო მეტად
310 სჭირდება შეველა ხუჭუჭთმიან აქაველთ ლაშქარს.“

მიუგო კრეტელთ წინამძღოლმა იდომენესმა:
„გემთა შუაგულს მამაცურად სხვებიც იცავენ:
აიანტები და ტევკროსი, აქაველთ შორის
მძლე მშვილდოსანი, მორკინალიც არანაკლები.

- 315 იქ იკმარებენ, რომ გააძლონ გაუმაძლარი
ომით ჰექტორი, თუნდაც უფრო ძლიერი იყოს!
გაუჭირდება, თუმც სიშმაგე მოსჭარბებია,
მათს სიმაძაქეს მოერიოს და მკლავთა ძალას,
თუნდ ერთი გემი გადაბუგოს, უკეთუ ზევსი
320 თვით არ გატყორცნის ხომალდისკენ ფიცხელ ჩირაღდანს.
ტელამონიდი არ დაუთმობს მოყმეს ბრძოლაში,
მოკვდავის შობილს და დემეტრეს ნაყოფით ნაზარდს,
თუკი სპილენძით ან ქვით ძალუძს იყოს ვნებული.
თვით აქილევსსაც, სპათა მნგრეველს, არ შეუდრკება
325 ხელდახელ ომში, ჩამორჩება მხოლოდ სიმარდით.
მარცხენა მხარეს მივაშუროთ და მალე ვნახავთ,
სხვას განვადიდებთ, თუ დიდებას მოვიმკით თვითონ!“

თქვა და გაიჭრა მერიონეც არესის მსგავსი,
ნაჩვენებ ლაშქარს მიაღწია გმირმა ფეხმარდმა.

- 330 იდომენესი რა იხილეს — ქვა და პიტალო
ველს მოანგრევდა, მოჰყვებოდა მძლავრი მეაბჯრე,

- ერთხმად იხუვლეს, შეეგება ყველა ერთობლივ
და ხომალდების კიჩოებთან ატყდა გნისი.
როს მოსისინე ქარს ქარქვეტი შეეხეთქება
- 335 გაგანია დღეს, ბულით რაა გზა დაფარული,
გაშმაგებულნი მტვრის სქელ ღრუბელს აიტაცებენ.
ასე გააფთრდა მაშინ ბრძოლა, აენთოთ გული
შესარკინებლად და ორღესულ რვალთა კვეთებად.
გარს სარბიელი გადაშავდა შუბისტარებით,
- 340 ისე გრძელით და ისე ხშირით, ვით ტყე უღრანი.
თვალს ჭრიდა ჩაჩქნის ელვარება (ცეცხლი ეკიდა),
შუქი ბეჭთართა, სხივოსანთა ფართა, ბაკმულთა.
მართლაც გულადი უნდა იყოს ამის მნახველი,
რომ სიმხნე შერჩეს და ყელს სული არ მიეგზინოს!
- 345 მრავლის შემძლე და უძლეველმა კრონიონებმა
ორ აზგარასხმულ ტომს ასეთი ურვა არგუნეს.
ზეესი ტროელებს და გმირ ჰექტორს მოსავდა ძლევით,
განადიდებდა ამით იგი ფეხმარდ აქილეესს,
მაგრამ აქაველთ აღსასრული ტროის კედლებთან
- 350 არ სურდა, მხოლოდ თეტისსა და მის ძეს აღზენდა.
პოსეიდონი არგიველებს გაჰყვა ბრძოლაში,
ჭალარა ზღვიდან ამოსული, სწყალობდა მოყმეთ,
ტროელთა ძალით დათრგუნვილებს, დრტვინავდა ზევსზე
ორივ ღვთაება ერთი სისხლის და მოდგმისაა,
- 355 მხოლოდ ზევსს, ადრე დაბადებულს, უნახავს მეტი.
უფროსის შიშით ხალხს აშკარად ვერ ქომაგობდა,
მოკვდავის სახით მოევიღნა ღმერთი მეტბრძოლებს.
ღმერთებმა შუღლის, დამლუპველი ბრძოლის ბაგირი
ორივე ლაშქრის წინ გაჭიმეს და გადანასკვეს
- 360 გაუწყვეტელი, ზედ მრავალს რომ მიემსხვრა ფეხი.
სპათა აღმგზნები მეომარი, უკვე ჭალარა
ილომენევის ტროელთ შეხვდა და ჰყო სილტოლვად.
კაბესიელი ოთრიონეც დასცა,
ახლახან
- ტროას მოსული, მოიმედე სახელ-დიდების.
- 365 პრიამოსს სთხოვა მან ასული, ტურფა კასანდრე,
ძღვენი არ მისცა, მაგრამ დიდი საქმე იქადა:

- გავაძვევებო ქალაქიდან აქაველთ ძეებს.
ასულს დაპირდა პრიამოსი, მისცემდა კიდეც
და ამიტომაც თავდადებით იბრძოდა გმირი.
- 370 ილომენეცმა მას ელვარე სტყორცნა ოროლი,
დაჭრა ამაყად გამოჭრილი,
სპილენძის თორნმა
ვერ იხსნა მოყმე, ჩაეჭედა მუცელში შუბი.
ზათქით დაეცა და ამაყად უთხრა მძლეველმა:
„ოთრიონეცო! მე უდიდეს კაცად ჩავთვლიდი,
375 თუ აღასრულებ, რაც აღუთქვი მოხუც პრიამოსს,
იგი ხომ ცოლად ულამაზეს ასულს დაგპირდა.
ჩვენც დაგპირდებით, შევასრულებთ კიდეცაც აღთქმას:
მიიღებ ასულს ატრიდისას, საუკეთესოს,
მას საქორწილოდ არგოსიდან მოვიხმობთ,
ოლონდ
- 380 დაგვანგრევიან ილიონი ლალად ნაგები!
გამომყევ, გემთან დავამთავროთ ჩვენ გარიგება,
განა მზითევზე ხელმომჭირნე მაჰანკლები ვართ?“
- თქვა და ფეხებით დაითრია ბრძოლის ველიდან,
მაგრამ მიეჭრა ასიოსი შურისმგებელად.
- 385 იგი ცხენებს წინ მოუძღოდა.
ზედ მის ბეჭებთან
მოფრუტუნეებს წარმართავდა მარჯვე მეეტლე.
მიეჭრა ტიდიდს, მაგრამ უმაღ დაასწრო გმირმა,
ხორხში, წვერს ქვემოთ გაუტარა ბასრი ოროლი.
მიწას დაასკდა, როგორც ალვა, მუხა ან ფიჭვი,
- 390 რომელსაც მთაში შეშისმჭრელნი გაღესილ ცულებით
გარს უვლიან და ჭრიან გემის მორად განზრახულს.
ასე განირთხა თვის ეტლის წინ გმირი ასიოს,
კბილთა ღრჭილით რომ ფხოჭნიდა სისხლიან მიწას.
მეეტლეს ჭკუა გაფანტვოდა, გაშეშებული
- 395 და ფერმიხდილი იდგა, მტერსაც ვერ გაქცეოდა.
მას ანტილოქემ ბასრი შუბი ბრძოლისმოყვარემ
მკერდქვეშ აძგერა, ვერ დაიცვა რვალის ჯავშანმა
შუქმოვლვარემ, ჩაიძირა ნაწლავში შუბი.

- ამოიგმინა, ჩამოვარდა ძვირფას ეტილიდან.
 400 ანტილოქოსმა, ნესტორის ძემ მარდი ცხენები
 მსწრაფლ გააქროლა რვალმშვენიერ აქაველებთან.

- დეიფობოსი იდომენეცს ასიოსისთვის
 შურისმგებელი მსწრაფლ მიეჭრა ელვარე შუბით,
 მაგრამ შენიშნა, რვალს გაეჭვა მომავდინებელს
 405 იდომენეცსი, უზარმაზარ ფარს შეეფარა,
 მოზერის ტყავით და მოელვარე რვალთ გაჭედილს.
 ზედ გარდიგარდმო ფარს ჰშვენოდა ორი კაუჭი,
 მის ქვეშ შემალულს შუბმა თავზე გადაუჭროლა.
 წვერილა გაჭრა და ჟღერიალი გაიღო ფარმა.
 410 მაგრამ ძლიერ ხელს შუბი ფუჭად არ დასცდენია:
 ჰიპასიდს მოხვდა, ხალხთა მეფეს, მამაც ჰიპსენორს,
 მკერდში ჩაეჭდო, ჩაუკეცა იქვე მუხლები.
 დეიფობოსმა მყის შესძახა ძლევიტ ამაყმა:
 „ავიღე სისხლი ასიოსის და ახლა, მჯერა,
 415 ჰადესის პირქუშ სასახლეში შევა შევებითაც,
 გმირს მივუჩინე ღირსეული თანამეგზური!“

- ასე რომ ბრძანა, არგიველნი მით აღაშფოთა,
 ყველაზე მეტად ანტილოქეს სული მეგრძოლი.
 მან არ დატოვა განგმირული მეგობრის გვამი,
 420 სწრაფად მიიჭრა, მიაშველა ელვარე ფარი.
 იმავდროულად დაიხარა ორი მეგრძოლი —
 ექიოსის ძე მეკისტევსი და ალასტორი,
 გლოვა-გოდებით გემებისკენ წაიღეს გვამი.

- იდომენეცსი არ ცხრებოდა, არ ილღებოდა,
 425 რომ ტროელთათვის მოეტანა ლამის წყვდიადი,
 ან თვით ეგემნა და აქაველთ ლაშქარი ეხსნა.
 ესიეტაოს-ღვთისშობილის ძე დასცა გმირმა —
 ალკათოოსი, გმირ ანქისეს ძვირფასი სიძე.
 ჰიპოდამიას ქმარი იყო, მეფის ასულის,
 430 თავს რომ ერჩივნათ მამასა და ღირსეულ დედას:
 იგი მშვენებით, ღიდი ჭკუით, სიტყვით და საქმით

- მეგობარ ქალებს ყველას სჯობდა, აკი ამიტომ
 ერგო კმრად ტროის მოქალაქე საუკეთესო.
 ეს კაცი დასცა გმირის ხელით პოსეიდონმა,
 435 ამოულამა თვალი, ფერხნი მყის დაუბორკა,
 აღარც გაქცევა, არც დამალვა შეეძლო მოყმეს,
 შიშით შეკრული, ვით ბოძი, ხე ტოტებმაღალი
 გაშეშებული იდგა იგი,

იდომენეცსმა

- მკერდში აძგერა შუბი, კვართი გაჭრა სპილენძის,
 440 ომში მრავალგზის რომ იცავდა გმირს სიკვდილისგან.
 ბექთარმა, შუბით გაპობილმა ყრუ ხმა გაიღო,
 მოყმე დაეცა, შუბისწვერი გულს განეწონა,
 და გულისძგერამ აათრთოლა თვით შუბისტარი.
 მალე არესმა ძლიერება დააცხრო გმირის.
 445 იდომენეცსმა, ღვაწლისამძლე, რიხით შესძახა:
 „ო, დეიფობოს, ღირსეულად ხომ ვუზღე ვალი?
 სამი დავაკალ ერთს!

შენ კვეხნა გჩვევია მხოლოდ,

- ტიალო! აბა ერთი თვითონ მოდი და ნახავ —
 ზევსის ნაზარდი რა ვაჟკაცი მოვსულვარ ტროას!
 450 მან შვა მიწ. სი, კრეტის მცველი,

მინოსმა შობა

დევეკალიონი, სვიანი ძე,

დევეკალიონმა

მე მშობა, კრეტის უთვალავი ტომის მეუფე
 და ხომალდებმა მომიყვანეს იქიდან ტროას,
 შენს დასაღუბად, შენი მამის, ყველა ტროელის!“

- 455 ასე თქვა. მაგრამ ყოყმანობდა დეიფობოსი:
 რა ექნა, ვინმე ტროელ ვაჟკაცს შეერთებოდა
 და ორს ებრძოლათ, თუ პირისპირ ესიწჯა ძალა.
 ამ ფიქრში იყო და იაზრა: უმჯობესია
 გამოვძებნოო ენეასი. რაზმების ბოლოს
 460 იხილა გმირი.

მრისხანებდა კვლავ პრიამოსზე,
 რამეთუ მეფე არ მოსავდა მამაცს პატივით.

მის წინ დადგა და მიაგება ფრთიანი სიტყვა:
„ენეას, ტროელთ მბრძანებელო,

თუკი ახლობელთ

ბედი გაწუხებს, შეეწიო უნდა მეგობრებს.

- 465 წამო, დავიცვათ ალკათოოს, რომელიც ჭაბუკს,
სიძედ რომ გერგო, თავის სახლში თავს გვევლებოდა.
იღომენევესმა დასცა იგი, მძლე შუბოსანმა“.

ასე უთხრა და მკერდში სული აუბოხოჭრა.

დევეკალიდისკენ გამოიჭრა ბრძოლის მსურველი.

- 470 მაგრამ არ შედრკა, ყმაწვილივით იღომენევესი.
იღვა ურყევად, ვით მთის ტახი ძალმოცემული,
მონადირეთა თავდასხმას რომ მოელის სასტიკს
უკაცურ ტყეში,

აუბურძგლავს მრისხანედ ქედო,

თვალი უკვესავს მხეცს, ვით ალი წვეტიან ღოჯებს

- 475 აჩენს, მზად არის ყირამალა დაუშვას მტერი.

ასე ელოდა იღომენევეს ფეხმოუცვლელად
მისკენ გამოჭრილ შმაგ ენეასს,

მხოლოდ მებრძოლებს

მხნედ მოუხმობდა: ასკალაფოსს და დეიბოროსს,
აფარევესსა და მერიონეს, ბრგე ანტილოქოსს.

- 480 ომნაცად გმირებს მიმართავდა ფრთიანი სიტყვით:

„აქეთ, ო, აქეთ, საყვარელნო, ნუ მტოვებთ მარტო —
საშინელია ენეასი! იგი თავს მესხმის,

ორთაბრძოლაში, კაცთა კვლაში ვინ შეედრება!

ბრწყინავს პირველი სიყმაწვილის ფერით და ძალით!

- 485 ჩვენ რომ ტოლფერნი ვიყოთ ხანით, ვითარცა სულით,
ან მე ან იგი გამარჯვებით ვიამაყებდით!“

ასე ამბობდა, ერთსულოვნად მივიდნენ მასთან

მებრძოლნი, გვერდით ამოუდგნენ, ფარი შემართეს.

ხოლო ენეას აქეზებდა თავის ლაშქარსაც,

- 490 უხმობდა პარისს, დეიფოროსს, ღმრთეებრ აგენორს,
ტროელთა რაზმებს მასთან ერთად რომ მოუძღოდნენ.
ყველა მოვიდა, როგორც მძლავრ ვერძს მიჰყვება ფარა
იალალიდან სარწყულებლად და მწყემსიც ხარობს.

- 495 ასე ლალობდა სულით მოყმე, მძლე ენეასი,
როცა ხელადდა მისკენ სწრაფად მომავალ ლაშქარს.

ალკათოოსის ირგვლივ ბრძოლა გაჩაღდა მძაფრი,
ვეება შუბებს იღერებდნენ, სპილენძი მკერდზე
ხშირი კვეთებით ჟღრიალებდა ყურის წამლებად.

ორი მელგარი აბჯროსანი, ორი მამაცი

- 500 ენეასი და იღომენევეს, არესის მსგავსნი
ერთუროს უშენდნენ რვალს, სიკვდილის მომასწავებელს.
პირველად სტყორცნა იღომენევესს მხნე ენეასმა.
შენიშნა შუბი, აიცდინა დამხვდურმა რვალი.

შეტოკდა შუბი და ჩაეჭდო მიწაში თრთოლვით,

- 505 ფუჭად ძლიერი გმირის ხელით გამოტყორცნილი.
იღომენევესმა დაჭრა შუბით ოინომაონ,
გაუპო რვალმა სამკერდული და ნაწლავები
გამოუყარა.

მტვერში ხელით ფხოჭნიდა მიწას.

იღომენევესმა მოკლულს შუბი გრძელჩრდილიანი

- 510 ისევ ააძრო, მაგრამ თორნი ვერ ააგლიჯა
მოკლულს მკერდიდან, დააყარა მტერმა ისარო
ისე მოქნილი როდი იყო, რომ მეყსეულად
შუბს მივარდნოდა, აეცდინა ოროლიც სხვისი.
მელგარი ბრძოლით და სიკერპით გაშორდა სიკვდილს.

- 515 ფეხებს გაჰყავდათ ნელა-ნელა ბრძოლის ველიდან.
ორთლი სტყორცნა უკუქცეულს დეიფობოსმა,
მეორედ სტყორცნა, აღესებულმა ბოლმით და ბრაზით,
კვლავ ააცდინა, ასკალაფოსს ეწია შუბი —
ენიალიოს-ღვთაების ძეს.

მხარი ოროლმა

- 520 გაუპო, ნები დაცემულმა შეახო მიწას.
ხმამოგუგუნე ძლიერ არესს კიდევ კარგახანს
არ გაუგია, რომ დაეცა მისი გმირი ძე:
ოლიმპოს თხემზე ოქროს ღრუბლით გარემოცული
ყოვლადძლიერი ზევსის ნებით იჯდა ღვთაება,
525 იქ სხვა ღმერთებიც იყვნენ, ბრძოლას ვინც ავირია.
ასკალაფოსის გვამთან ფიცხლად შეიბნენ გმირნი.

დეიფობოსმა ააგლიჯა ზუჩი ელვარე.

არესის მსგავსმა მერიონემ მას ჰკრა ოროლი,

ზუჩი, თვალთ გასწვრივ გახვრეტილი, გააგდებინა.

530 მჭახე ჟღერიალით გადაგორდა ჩაფხუტი იქვე.

ქორივით ეცა მერიონე, კუნთში ჩასული

შუბი უკანვე გამოგლიჯა და მეყსეულად

კვლავ თვის რაზმისკენ უკუმიდგა, ზოლო პოლიტემ —

ძმამ დაკოდილ ძმას მკერდზე მძლავრად მოხვია ხელნი.

535 ბრძოლის ველიდან გაიყვანა, ეტლამდე მიჰყვა.

მარდი ცხენები, ბრძოლის გნიასს არიდებულნი,

ელოდნენ.

ეტლზე შემდგარიყო ცხენთმარბიელი.

მყის გააქანეს, დეიფობოს მწარედ კენესოდა,

სისხლი მოსჩქეფდა ჭრილობაზე ტკივილით ტანჯულს.

540 ბრძოლა გაგრძელდა, ირგვლივ იდგა კვნესა-გოდება.

კალეტორის ვაჟს ენეასი შეხვდა — აფარევს,

ბასრი ოროლი განუწონა თავდამსხმელს ხორხში.

თავი ჩაკიდა, ზედ დააწვა ფარი და ზუჩი,

მოყმეს სიკვდილი დაეუფლა სულის შთანთქმელი.

545 ანტილოქოსმა თვალი მოჰკრა ოტებულ თოონტს

და გაიმეტა სასიკვდილოდ:

გადაუწყვიტა

მარჯვენა მხრიდან ყელს რომ მალლა მიჰყვება ძარღვი.

ბარბაციტ შედგა მოყმე, შემდეგ დაასკდა მიწას,

მთრთოლვარე ხელნი მეგობართა მხარეს განართხო.

550 ანტილოქოსი აბჯარ-ბეჭთარს ავლევდა ტროელს,

თან მტერს მოჯარულს თვალს წამითაც არ აცილებდა.

ფართო ფარს ჩხვლევტდნენ მეომრები, მაგრამ ამაოდ.

თეთრ სხეულს მაინც ვერ შეახეს ბასრი სპილენძი.

პოსეიდონი ანტილოქოსს, ნესტორის პირმშოს

555 თვითონ იცავდა გულმოდგინედ შუბთა ღრუბლისგან:

შორს როდი იდგა, მებრძოლთ შორის დაქროდა ღმერთი.

შუბს არ აღირსა მოსვენება, მიწყევ უთრთოდა

მოღერებულნი საბრძოლველად.

ბასრი სპილენძი

ახლოს საგმერად, შორს სატყორცნად მზად ჰქონდა

მუღამ.

560 შენიშნა გმირი ადამანტმა ასიოსის ძემ,

მყის გამოიჭრა,

ალესილი სპილენძის წვერი

ფარში აძგერა, მაგრამ ოროლს წაართვა ძალა

პოსეიდონმა,

ყრმის სიცოცხლე არ დათმო ღმერთმა.

ვით შერუჯული პალო, ფარში შერჩა ბუნიკი,

565 ზოლო დიბლიგი დაბლაგული ეგდო მიწაზე.

სპას მოეფარა ადამანტი, გაექცა სიკვდილს.

ოროლით მისწვდა მერიონე ლტოლვილს,

ბოქვენთან

ჩააქდო შუბი, იმ ადგილას, სადაც ჭრილობა

უბედურ მოკვდავს საზარ ტანჯვას აგემებს ზოლმე.

570 ზედ წამოეგო სპილენძს მოყმე და ფართხალებდა,

ვით ურჩი ხარი, სიჯიუტეც რომ ველარ შველის

და მეჯოგეებს გაბაწრული ეთრევინება.

ასე ბორგავდა მიჭედილი, ცურავდა სისხლში,

მაგრამ სულ წამით: ამოგლიჯა შუბი ტანიდან

575 მტერს მერიონემ.

თვალს წყვდიადი გადაეფარა.

ჰელენოს შეხვდა დეიპოროსს — თრაკიელს და ხმლით

შუბლი გაუპო, ააგლიჯა ჩაფხუტი თავზე.

მიწაზე ეგდო ზუჩი, სანამ აქაველ მხედარს

წილად არ ერგო ფეხებშუა გაგორებული.

580 დეიპოროსის თვალს წყვდიადი მოედო ღამის.

ომნაცად ატრიდს მენელაოსს ყრმა შეებრაღა,

მეფე ჰელენოსს დაექაღნა, შემართა შუბი,

მან კი მყის მშვილდი მოიმარჯვა მტრის შესახვედრად.

ერთს შუბი ჰქონდა საიმედოდ, ზოლო მეორეს

585 გაჭიმულ ლარზე გადებული ბასრი ისარი.

გულში უმიზნა ფრთაშესხმული ისარი ატრიდს,

მაგრამ სამკერდემ აისხლიტა ბოროტი რვალი.

საცეხველიდან იფანტება ზოლმე ველ-მინდვრად

ბარდის მარცვალ მოღისფერი, შავი ლობიო,
 590 თუ ანიავებ, როცა სტვენით ქრის ქარიშხალი.
 მენელაოსის სამკერდულზე ასე აიჭრა
 და ასხლეტილი შორს დაეცა ველზე ისარი.
 ატრევის ძემ კი, ომნაცადმა მენელაოსმა
 მშვილდიან ხელში მშვილდოსანი ისე დაკოდა,
 595 რომ შუბისწვერით მიაჭედა ზედვე მტევანი.
 სიკვდილს გაეჭედა, მეგობართა დასს მიაშურა,
 ხელს მიჭდობილი იფნის ტოტი მოსთრევდა მიწას.
 იგი სულდიდმა აგენორმა მყის მოაცილა,
 ხელი შეუყრა რბილ სახვევით მოხერხებულად,
 600 მეაბჯრეს მუდამ თან დაჰქონდა თემისთავისთვის.

პეისანდროსი შეხვდა ამ დროს გმირ მენელაოსს,
 უახლოვებდა ტროელს ბედი სიკვდილის სამანს.
 შენ, მენელაოს, შენ დააცხრე ყრმის მგზნებარება!
 ერთუროს მიეჭრნენ და იმავ წამს სტყორცნა ატრიდმა,
 605 მაგრამ ამაოდ, გაუჭროლა ოროლმა გვერდით.
 პეისანდროსმა მენელაოსს, დიდებით მოსილს,
 ფარი გაუპო, მაგრამ ვერ კი გასცილდა შუბი,
 შიგ გაიჭედა, შუბისტარი ძირში გადატყდა.
 გული მოეცა ყრმას, ეგონა ვძლიერო მტერი.
 610 ატრიდმა დასცა ხმალი ვერცხლის სამსჭვალნი,
 მაგრამ ბაკმულმა ფარმა იხსნა პეისანდროსი,
 სპილენძის ცული მოიმარჯვა მან მოლაპლაპე
 და შეუტია, შეერკინნენ ერთუროს მეზრძოლნი.
 დასცხო ჩაჩქანზე, სადაც ჯილა აფოფრილიყო,
 615 ზედ ზუჩის თხემთან.

მან კი შუბლში ჰკრა პეისანდროსს,
 წარბთან.

გაისმა ძელის ღრჭიალი. თვალნი მიწაზე
 გადმოუცვივდა და მაშინვე დაეცა მოყმეც.
 ფეხით ზედ შედგა მენელაოს, აბჯარს აგლეჯდა
 და გაპყიოდა ამაყი და გამარჯვებული:
 620 „ასე დატოვებთ ცხენთმარბიელ დანაელო გემებს
 დამლუპველ ომით გაუმადლარ ტროელთა სპანი!

მეტ თავლადასხმას ვერც იფიქრებთ, რაც თქვენგან
 მერგო,
 თქვე ძალთაპირნო!

ზევისის რისხვაც არ გაშინებდათ —
 იგი ხომ სტუმარ-მასპინძლობის არის მფარველი
 625 და ნაცარ-ტუტად აქცევს მალე თქვენს მაღალ ციხეს!
 ცოლიც წამგვარეთ ახალგაზრდა, განძიც გაზიდეთ,
 ჯრცხვად წახვედით მეგობრულად ნამასპინძლეწი!
 ახლა სურვილი გწვავთ, ზღვადმავალ აქაველთ გემებს
 რომ ცეცხლი მოსდოთ! მაგრამ ბოლოს მაინც დაწყდებით,
 630 რაგინდაც ხარბად ემსახუროთ არესის საქმეს!
 მამაო ზევსო! შენზე უთქვამთ, სიბრძნით სჭარბობსო
 კაცთაც და ღმერთთაც, ყოველივე მოდისო მისგან.
 ნუთუ ესოდენ სწყალობ ტროელთ უპირისწყლოებს,
 მოძალადეებს, უმადლართა მოაქამომდე
 635 ყველა კაცთათვის საძულველებს ხოცვა-ჟლეტითა?
 ბოლო აქვს ყოველს — ძილისშორის თუ ტრფიალებას,
 ტკბილ ჰანგს, უმწიკვლო გოგოს ცეკვით აღძრულ

ქრუანტელს,

უფრო სანუკვარს, ვიდრე ბრძოლის ღრიანცელია.
 მაგრამ ტროელებს ეამებათ ომი უფრორე!“
 640 მყის საჭურველი სისხლის ორთქლით აბოლქვილ სხეულს
 ახადა გმირმა და მეაბჯრეთ გადაულოცა.
 კვლავ მეწინავეთ შორის ჩადგა მენელაოსი.
 პილაიმენეს მეფის ვაჟი ჰარპალიონი
 მას თავს დაესხა.

მოჰყოლია ტროაში მამას,

645 მაგრამ სამშობლოს უბედური ვერ დაუბრუნდა!
 ფარში აძგერა ატრიდს შუბი ანაზდეულად,
 მყისვე გაეჭედა სიკვდილს, თავის ხალხს მიაშურა,
 სულ მზერად იქცა, ვინძლო შუბმა არ მიწიოსო.
 650 მაგრამ მოარტყა მერიონემ ლტოლვილს ისარი
 მარჯვენა მხარეს უკანალთან და ბასრმა რვალმა
 ძვალი გააპო, ბუშტში ჩარჩა. სულ დაიგრიხა
 სიმწრით, მოძმეთა ზვევნაში ყრმას აღმოხდა სული,
 შემდეგ, ვით ჭია, გაიშალა სისხლიან ველზე.

655 მიწა დაალტო შავი სისხლის სქელმა ნაკადმა.
პაფლაგონელნი აწრიალდნენ მოყმის გარშემო,
მოკლული ეტლზე დაასვენეს, ილიონისკენ
მიაცილებდნენ, მამაც ახლდათ ცრემლთა მფრქვეველი,
აღარ შეეძლო შვილისათვის შურისძიება.

660 მაგრამ პარისი შურისგების გრძნობით აღინთო:
ახსოვდა მისი მასპინძლობა, როს პაფლაგონელთ
ეწვია სტუმრად.

მტერს ისარი სტყორცნა ფრთიანი.
ევქენორ იყო ძე მისანი პოლიიდოსის,
კაცი მორჭმული, აყვავებულ კორინთოს მკვიდრი.

665 იცოდა თუმცა ბედისწერა, ილიონისკენ
წავიდა მაინც.

პოლიიდოს სულ აფრთხილებდა:
შინ მოკვდებო მძიმე სენით, ან ბრძოლის ველზე
აჭაველთ გემთან მოგიღებენ ბოლოს ტროელნი.
ყრმა სახადივით გაუბრუნდა ომსაც.

აქაველთ

670 რაც არ სჩვევიათ,

სასტიკ სენსაც და ფუჭ სატანჯველს.
ყვრიმალში მოხვდა მას პარისის ბასრი ისარი,
სული გაფრინდა, თვალს წყვდიადი გადაეფარა.
ასე იბრძოდნენ მეომარნი, აღმოდებულნი.
გმირ ჰექტორს ზევსის რჩეულს, შორით არც კი ესმოდა,

675 გემებთან, მარცხნით თუ რა მარცხი ელოდა ლაშქარს
არგიველთაგან.

და სულ მალე მტრის ჯარს დიდება
არ ასცდებოდა.

ამხნევებდა მიწისმრყეველი
აქაველთ სულელებს, თვის ძალასაც არ იშურებდა.
ჰექტორი იმ დროს კარიბჭესთან იბრძოდა მედგრად,

680 სადაც თვით სძლია ფაროსანთა დანაელთ სპანი.
პროტესილას თემისთავის და აიანტის
გემები იდგნენ იქვე, ზღვიდან ამოთრეულნი.
იმ მხარეს იყო გალავანი ერთობ დაბალი.

ფიცხელ ცხენებს და მამაც მებრძოლთ ეკისრათ დაცვა,
685 სპას ბეოტიელთ, ქიტონიან იაონების,
ფთიელთა, ლოკრთა, სახელოვან ეპეელთ რაზმებს.
თუმცა ზომალდებს თავდამსხმელებს არ ანებებდნენ,
მაინც ვერ სძლევდნენ ქარიშხლიან ჰექტორის ძალას.
რჩეულ ათენელთ პეტეოსის ძე მენესთევსი
690 ედგა წინამძღვრად, შემდეგ იყო სპა ფეიდასის,
სტიქიოსის და ბიანტისა.

ეპეელთ ახლდათ
ამფიოსი და ფილევის ძე მეგეს, დრაკიოს,
ფთიელთ-მედონტი და პოდარკე ბრძოლის მოსურნე.
იყო ღვთაებრივ თილევის ბუში მედონტი,
695 თილიადი აიანტის ძმა უმრწემესი.
შორს ფილაკეში თავის დროზე გადახვეწილა,
როს ძმა მოუკლავს დედინაცვლის — ერიოპისის,
იფიკლოსის ძე ფილაკიდთა მოდგმიდან იყო.
ორივე სარდლობდა დიდსულოვან ფთიელთა რაზმებს.

700 გემებს იცავდნენ ბეოტიელ სპათა მხარდამხარ.
გმირი აიანტ, თილევის ფეხმარდი ვაჟი
არ შორდებოდა მხნე აიანტს, ტელამონის ძეს.
ულელში შებმულ ხარებს გააქვთ სვე ზოდაბუნზე,
შავებს, ტოლძალებს. მიათრევენ გულდაგულ ერქვანს,
705 რქის ძირას ოფლი ჟონავს, ჯუფთად ვლიან ტატიით,
და სვლის დროს ქედი ქედთან მიდის, რომ კვლავ
დასცილდეს.

სვეს გაიტანენ და ბელტები ბელტებზე წვება.
ასევე ერთურთს მხარში ედგნენ აიანტები.
ტელამონის ძეს მოჰყვებოდა ბევრი ვაჟკაცი
710 თანამებრძოლი, მეყსეულად მის ფარს იღებდნენ,
თუ გმირის მუხლებს დაღლილობა შეეტყობოდა.
იოლიადს კი არვინ გაჰყვა ომში ლოკრთაგან.
მათ ხელჩართული ბრძოლა როდი ემარჯვებოდათ,
არც რვალის ზუჩი ჰქონდათ, ცხენის ძლით შემკული,
715 არცა ფარები, არც მაღალი შუბები იფნის,
მხოლოდ მშვილდები და გრავნილი ტყავი შვეწოდათ.
იმედიანად მოსულიყვნენ ტროის მხარეში.

ისრით უცდომლად თავზარს სცემდნენ ტროელთ
ფალანგებს.

ელავდა რვალი, მედგრად იდგნენ მეწინავენი,
720 სწილენძის ჯავშნით მოსილ ჰექტორს, ტროელთ
ებრძოდნენ,

ხოლო მათ უკან ზუზუნებდა სეფქა ლოკრების.
ტროელთ წაერთვათ სიმაჰაცე ისრით დაბნეულთ.
სირცხვილეულნი გემს დათმობდნენ, რათა დღებნელნი

შეკედლებოდნენ ტროას, ქარით ახმაურებულს,
725 რომ საყვედურით პულიდამანტს არ მიემართა:

„ჰექტორ! არა გსურს სხვისი რჩევა, კაცო სასტიკო!
ღმერთმა გარგუნა სხვაზე მეტი სამხედრო ნიჭი,
შენ კი სიბრძნითაც გინდა იყო აღმატებული!

ეგრე არ არის, ერთს რომ ჰქონდეს ყველა სიკეთე!
730 ღმერთი ანიჭებს ვაჟკაცს რჩეულს უნარს ბრძოლისა,
სხვას კი — სიმღერის, კითარის და როკვის ნიჭს აძლევს,
სხვას კიდევ მკერდში ბრძენი ზევის აუნთებს ჭკუას,
მისი ნაყოფით ზნეკეთილობს კაცობრიობა,
მისით შენდება ქალაქები, მისი სწამს ყველას.

735 შენც გწამდეს რჩევა, მე რომ ახლა კარგი მგონია.
შემოგნთებია ცეცხლის რკალად გარშემო ბრძოლა,
მას შემდეგ, ციხე რაც აიღეს ტროელთ ჯარებმა,
ზოგი დაეხსნა ბრძოლას, ზოგი ახლაც შებმია
მტერთა სიმრავლეს, გაფანტულან გემების გასწვრივ.

740 ბრძოლას მოეშვი და მოუხმე სპათა წინამძღოლთ
და გადაწყვიტოთ ერთად საქმე მნიშვნელოვანი:
ერთბაშად დავცხოთ მტრის ხომალდებს მრავალმერხიანს,
თუკი ინება ძლევა ღმერთმა, ან იქნებ ახლავ
უკუმივიქცეთ, სანამ გვძლევენ!

აბა, რა გითხრა?

745 შიშით ვთრთი, ვინძლო გუშინდლისთვის არ დავგიბრუნონ
აქაველებმა სისხლიანი ვალი:

გემებთან

მოგველის გმირი, ვეჭვობ, ბრძოლად კვლავ არ ჩაებას!“

ასე ამბობდა პულიდამანტ.

მიიღო რჩევა

სამართლიანი და გადმოხტა ეტლიდან ჰექტორ,
750 მყისვე მიუგო, მიაგება ფრთიანი სიტყვა:
„პულიდამანტო, დააყოვნე აქ ყველა მოყმე,
მე კი წავალ და ბრძოლის ქარცეცხლს დავუბრუნებდი,
კვლავ აქ გავჩნდები, როს ბრძანებას გადავცემ ყველას“.

თქვა და გაიჭრა ტანით მსგავსი თოვლიან მთათა.
755 შემოუფრინა მოწოდებით ტროელთა რაზმებს.
პულიდამანტთან, პანთოიდთან, ძლევის მოყვარე
გმირთან მივიდა ყველა, ვისაც მისი ხმა ესმა.
ჰექტორ ეძებდა დეიფობოსს, მეფე ჰელენოსს,
ადამანტის ძეს ასიოსს და ჰირტაკოსის ძეს —

760 ისევ ასიოსს, მეწინავეთ შორის ეძებდა.
ნახვით კი ნახა, მაგრამ არა ყველა ცოცხალი:
ზოგი მიწაზე განაპირა გემებთან იწვა
ფერმილეული, სულმხიდილი არგიველთ ხელით,
ზოგი მოწყლული შუბ-ისრისგან იტანჯებოდა.

765 ბრძოლის მარცხენა ფრთაზე ნახა მხოლოდ ღმრთიებრი
ალექსანდროსი, თმამშვენიერ ელენეს ქმარი,
თავის ლაშქარს რომ ამხნეებდა შესარკინებლად,
გმირს წინ დაუდგა და მიმართა ყვედრებით ასე:

„სახელამაზო მექალთანევ, მაცდუნებელო!
770 სად გყავს ჰელენოს, დეიფობოს ან ასიოსი
ადამანტის ძე, ასიოსი — ჰირტაკოსის ძე?
ოთრიონევისი სადღა არის?

დღეს დაიქცევა,

დღეს — ილიონი, დღეს მოგელის შენვე დაღუპვა!“

მყის შეესიტყვა ალექსანდროს ღმერთის სადარი:

775 „ჰექტორ! შენ გინდა ბრალი დასდო უბრალო კაცსაც!
ადრე ეგების ვგავდი კიდევ უქმს და უზრუნველს,
ახლა კი არა! მეც ხომ დედამ მშობა ვაჟკაცად!
იმავე ჟამიდან, გემებთან რომ ატეხე ბრძოლა,
იმავე ჟამიდან დანაელებს აქ ვებრძვით მიწყევ.

780 მაგრამ დავკარგეთ მეგობრები, შენ ვინც ახსენე.
მხოლოდ ჰელენოს მეფე, გმირი დეიფობოსი

გასცილდნენ ბრძოლას მტრის შუბლებით მკლავში
დაჭრილნი,

მაგრამ სიკვდილი ააცილა მოყმეთ კრონიდმა.

გაგვიძეხ, ჰექტორ, სადაც გული მიგიწევს, გმირო!
875 ყველანი მზად ვართ თან გამოგყვეთ, ჩვენს სიმამაცეს,
ფფიქრობ, წუნს მანამ ვერ უპოვი, სანამ გვაქვს ძალა,
ხოლო ძალს ზევით ბრძოლა არვის არ შეუძლია!“

ასე მიუგო და დააცხრო ძმის მკაცრი სული.

ორივ გაიჭრა იქით, სადაც გაფიცნდა ბრძოლა,
900 სადაც იბრძოდნენ კებრიონე, პულიდამანტი,
ორთაიოსი, პოლიფეტე, ფალკე, პალმისი,
ასკანიოსი და მორინი, ჰიპოტიონის
ორი ვაჟკაცი, ჩამოსული ასკანიიდან
წინამორბედთა შესაცვლელად მხოლოდღა გუშინ.

795 ზევსმა აღანთო, მტერს ეკვეთნენ, ვით ქარიშხალი.
ქუხს მამა-ზევსი, ველზე მიჭრის ქარი მრისხანე,
შეეხეთქება ზღვას ღმუილით, მიჯრით და მიჯრით
აამთავორებს მოგუგუნე ზვირთების წყებას,
მალღა აღმართულს, აქაფებულს, ათუხთუხებულს.
800 ასე ტროელნიც შემჭიდროვდნენ, მიჯრით და მიჯრით.
რვალის კიაფით და ზრიალით მიჰყვნენ ბელადებს.
ჰექტორ წინ ედგა სპას, კაცთამჟღერ არესის-მსგავსი.
მკერდზე ეფარა ვეება წრე ბაკმული ფარის,
ტყავგადაკრული, მოჭედილი უხვად სპილენძით.

805 თავზე ჩაჩქანი ერხეოდა შუქმომფინარე,
ფარშემართული ყოველ ფალანგს ემუქრებოდა,
ყველგან ზედს სცდიდა, ვინძლო რიგი გაფარდვიო.
მაგრამ ვერსაით ვერ აკრთობდა სულს აქაველთა.
გამოიწვია აიანტმა, წინ გამოჭრილმა:

810 „აქ მო, ტიალო! რა შორიდან გვაფრთხოვ არგიველთ,
ომის საქმეში უმეცარნი არც ჩვენ გახლავართ!
ჩვენ მხოლოდ ზევსის საშინელმა ძალამ დაგვთრგუნა.
გულში იმედი გიკიაფებს, ალბათ, რომ დღესვე
დალეწავ გემებს, მაგრამ ჯერ ხომ გვიჭრის მარჯვენა!

815 უფრო ცხადია, რომ გოდლედი თქვენი ქალაქის
ჩვენს ხელთ იქნება, გასწორდება უმაღლ მიწასთან!

მე შენ გიცხადებ, შორს არ არის დღე, როს ლტოლვილი
შეევდრები მამა-ზევსსაც და ყველა უკვდავს,
ქორ-შეგარდენზე უსწრაფეს-ყონ მარდი ცხენები,
820 თვალს რომ მოსწყდები, ააყენებ მტერის კორიანტელს!“

ამას ამბობდა, როს ანაზღად მარჯვნივ იხუვლა
არწიგმა, ერთხმად სასწაულით გამხნევებულმა
შესძახა ჯარმა.

მაგრამ მტკიცედ გმირმა მიუგო:

„აბა, რას მიედ-მოედები, ზვაობ ამოოდ!

825 ნეტავ ისევე შეჭველად ვიყო ძე ზევსის,
მარად ცოცხალი და დედოფალ ჰერას შობილი,
განდიდებული, ვით ათენა და აპოლონი,
როგორც ის არის უეჭველი, რომ არ ავცდებათ
დალუბვა ყველას, შენც მათ შორის, თუ გამიბედავ,
830 შემოეფეთო ჩემს შუბს! იგი გაგიპოვს სხეულს!
უდაბნოს ფრინველთ და ტროელთა ძალებს გააძღვ
მაგ შენი გვამით, აქაველთა გემთან ძლეული!“

ასე უთხრა და წინ გაიჭრა, საზარ ყიჟინით
მიჰყვა მხედრობა, მხნედ შესძახა უკანა რაზმმაც,
835 იქუხა სპამაც არგიველთა, არა ჰკარგავდა
გულის სიმტკიცეს და ელოდა ტროელთა დარტყმას.
ხმამ ერთობლივმა მიადწია ეთერს, ზევსის შუქს.

ქება მეთოთხმეტე

ზევსის მოხიზვა

ხმამ შეაშფოთა მხნე ნესტორიც კარავში მყოფი,
ასკლეპიოსის ძეს მიმართა ფრთიანი სიტყვით:

„ძმაო მახონ, რა მოჰყვება ამ უგვან საქმეს?
გემებთან ჩვენი მებრძოლების გმინვამ იმატა!

5 ჩემთან იყავი, წითელ ღვინით იჯერე გული,
წყალს თმახუჭუჭა ჰეკამედე გაგიტოვოს ახლავ
და სისხლიან მტერს მოგაცილებს მყისვე სხეულზე.
მე სერზე ავალ და გავიგებ, რა ხდება ჩვენს თავს.“

- ფარი ბაკმული, ძისეული აილო გმირმა,
10 ის დარჩა მხედარ თრასიმედეს რვალთ მბზინავი,
თვით კი იბრძოდა მამის ფართით.

მოხუცმა შუბი

- ხელთ იპყრა, წვერზე წამახული სპილენძი ჰქონდა.
კარვის წინ დადგა, მყის იხილა სასირცხოვო საქმე:
გარბოდნენ სპანი, მიჰყვებოდნენ კვალში ტროელნი
15 გულმიცემულნი, დაქცეულა აქაველთ ციხე!
ზღვა რომ შავდება მუნჯი ჭავლით, მგრგვინავ გრიგალის
სწრაფ შემოტევას მოასწავებს ადრე და მალე.
მხოლოდ შავდება, როდი იძვრის, არც შეირხევა,
სანამ გრიგალი, ზევისი მაცნე, აატორტმანებს.
20 ასე მოხუცი ყოყმანობდა, შეეძრა სული
ორგვარი ფიქრით: დანაელთ სპას შეშველებოდა,
თუ მისულიყო ზალხთა მეფე აგამემნონთან.
ბოლოს ფიქრებით აღელვებულს ეუკეთესა
ატრიდთან წასვლა.

ამ დროს სპანი ჟლეტდნენ ურთიერთს

- 25 და ჟღრიალებდა მათს მძლავრ ტანზე რვალი საზარლად
ორლესულთა და ორბუნთან ოროლთა ცემით.
ნესტორს შემოხვდნენ თემისთავნი ღმერთშემოსილნი,
ადრე დაჭრილნი წამოსულან ზომალდებიდან —
ტიდევისი ძე და ოდისევსი, აგამემნონი.
30 ბრძოლის ველიდან შორს ეყენათ მათ ზომალდები,
ჭაღარა ზღვიდან სულ პირველებს აუთრევიათ
ხმელეთზე.

შემდეგ სხვებთან ერთად აღმართეს კოშკიც.
ფართო თუმც იყო სანაპირო, ორმხრივხოფიან
ზომალდებს მაინც ძლივს იტევდა. სპა იდგა ვიწროდ.

- 35 ამოეთრიათ აქაველებს გემნი ქვიშაზე,
ყურე გაევისთ, სანაპირო კონცხთაშორისი.
სამი ბელადი, მოწადინე ბრძოლის თვალთვალის,
ერთუერთის გვერდით მოდიოდა.

შუბს ეყრდნობოდნენ.

დარდი უკლავდათ გულს.

შემოხვდათ გმირი ნესტორი

- 40 და კიდევ უფრო სული მათი აფორიაქდა.
მყისვე მიმართა მოხუცს მეფე აგამემნონმა:
„ნესტორ, დიდებავ აქაველთა, ნელეიადო!
აქ რად შემოგვხვდი, რად დასტოვე ბრძოლა მძვინვარე?
ო, გული მითრთის, რომ არ სრულქმნას სიტყვა

ჰექტორმა:

- 45 ტროელთა დასში დაიქადა მოყმემ ამაყმა,
აღარ მივალო ილიონში, სანამ მტრის გემებს
ცეცხლს არ მივცემო, არ მოვსპობო თავად მხედრობას.
ასე იქადა და ქადილი სრულდება კიდევ!
ნუთუ საბარკულმშვენიერთა აქაველთ ჯარი
50 გულში ჩემდამი სიძულვილს გრძნობს, ვით აქილევსი,
რომ აღარ უნდა მტერს შეებას გემის კიჩოსთან?“

უთხრა ნესტორმა მას, მხედარმა გერენიელმა:

- „აღსრულდა საქმე! ველარ შეძლებს თვით მამა ზევსი,
რაც მოხდა, იგი მოახდინოს უკვე სხვაგვარად!
55 დაეცა ციხე, ჩვენ რომ დიდი იმედი გვქონდა —
მტრისგან დაიცავს ზომალდებსაც და მხედრობასო.
ზომალდებისკენ მოიწევენ ჯიუტად მტრები,
ირგვლივ მოგვადგნენ, ვერც გაიგებ, ბევრიც ეცადო,
საით გარბიან არგიველნი აგრე ურიგოდ.
60 ყველგან — გნიასი, ყველგან — გმერა, გმინვა — ცათამდე!
განვსაჯოთ ახლა, რა მოჰყვება ამ საზარ საქმეს?
იქნებ გონებამ გვიხსნას.

ხოლო თქვენ შერკინებას

არ გირჩევთ, ბრძოლა როდი მართებს დაჭრილ მეომარს“.

კვლავ შეესიტყვა კაცთა მეფე აგამემნონი:

- 65 „ნესტორ, თუ ბრძოლა გაიმართა გემის კიჩოსთან,
ვერც გალავანი გადაგვარჩენს, ვერც ღრმა სანგარი,
დანაელებმა რომ იღვაწეს. იმედი გვქონდა,
მტრისგან დაიცავს ზომალდებსაც და მხედრობასო.
ექვი არ არის, ყოვლადძლიერ ზევსს სურს იხილოს

70 შორს არგოსიდან უსახელოდ აქვევლთ ჟღებთ.
დრო იყო, იგი დანაელებს სწყალობდა გულით,
დრო დადგა, ვხედავ, ტროელთ სწყალობს, ვით ნეტარ
ღმერთებს,

დიდებით ამკობს, ჩვენ კი მკლავთა ძალა შეგვიკრა!
ისმინეთ, რასაც გეტყვით, ყველა ასე მოვიქცეთ:

75 ზედ ზოვის კიდესთან ახლო მდგომი ჩვენი გემები
დავტარა, ჩაუშვათ სათითაოდ ღვთაებრივ ზღვაში.
გემბანზე დავდგეთ, სანამ ღამე უკაცრიელი
ჩამოწვებოდეს.

იქნებ შეწყდეს მათი თავდასხმა.

შემდეგ ჩავუშვებთ ზღვის ნაპირას დარჩენილ გემებს.

80 არ მრცხვენის ღამის მწუხრში ლტოლვა მწუხარებისგან, სჯობს რომ გაეჭქე ბედს, ვიდრეღა სიკვდილს დანებდე!”

„ო, აგამემონონ, ეგ რა სიტყვა დასცდა შენს ბაგეს?
რა უღომბელი!

სჯობს ჯაბანთა ჯარს თავკაცობდე,

85 ვიდრე ჩვენ გვყავდნენ მეთაურად, ჩვენ, ვისაც ზევსმა სიყმაწვილიდან სიბერემდე საქმე საბრძოლო დაგვიდო წესად, სანამ რვალი სულს ამოგვართმევს. შენ გსურს დატოვო ხალხმრავალი ტროელთ ქალაქი, რომლის გარშემო ესოდენი ურვა გვეწვია?

90 ჩუმიად! აქვევლო შორის ვისმე არ ესმას სიტყვა,
რომლითაც კაცი არ ისურვებს დაგესლოს ბაგე!
ვის ძალუძს სიტყვა შეათანხმოს ჭკვიანურ აზრთან,
ვინ ფლობს კვერთხს, ვის ჰყავს სპა ამდენი, აურაცხელი,
რამოინიც შენა, თემისთავო არგიველო ტომის!

95 შენს აზრს უარყოფო და იმ სიტყვას, რასაც შენ ამბობ!
 ამ გაგანია ომში გინდა შემოგვთავაზო,
 რომ ზღვაში გემნი ჩაეცუროთ ტროელთ სამოდ,
 ისეც ბრძოლის დროს მოლზინართა, მოზეიმეთა?
 არც ერთს დაღუპვა არ აეცდებოდა, სპა ვერ გაუძლებს,

100 როცა ხომალდი ზღვის ტალღებზე ატივტივდება:
სულ უკან-უკან ყურებაში ზნე სამამაცო

გამოეცლებათ.

შენი რჩევა დაგვლუბავს, მეფეო!“

მეის შეუყვია ხალხთ მეუფემ აგამემნონმა:
„ჰოი, ოდისევს! საყვედურით სული შემიძარ!...

105 მე ხომ აქველთ არ ვუბრძანებ მათს უნებურად
ტალღებში მრავალმერხიანი გემი ჩალშვან,
თქვას უკეთესი რჩევა კაცმა, გინც გინდა იყოს,
ყრმა თუ მოხუცი, გამახარებს ამით ღიხაცა!”

მაშინ წარმოთქვა დიომედემ კეთილშობილმა:

110 „თქვენს წინაშეა კაცი იგი! ძებნა არ უნდა
კეთილის მრჩეველს!

მაგრამ ნურვის მოხედება გულზე, თუკი თქვენს შორის უმრწემესი ვიწყებ ლაპარაკს. ჯეროვნად მმართვეს ვიამყარ ჩამომავლობით, ტიღევისის სისხლით, თებეში რომ ფარავს საფლავი.

115 პართევს ეყოლა სამი ვაჟი, პლევრონს ცხოვრობდნენ,
მთავორებიან კალიდონში, მდიდარ მხარეში:
გმირი აგრიოს და მელანტი, მხნე ოინესი.
მათ შორის მამა ტიდევსისა ყველასა სჯობდა.
იქვე ესახლა. მამაჩემი მიადგა არგოსს

120 გადამგეწილი,

ასე სურდა ზევსს და სხვა ღმერთებს.
ცოლად დაისვა ადრესტოსის ასული მაშინ
სახლის უფალმა სვეკეთილმა. მას ეკუთვნოდა
ხოდაბუნები თავთუხების, უხვი წალკოტი,
ჯოგი მრავალი და აქაველთ შუბის ტყორცნაში

125 ყველასა სჯობდა.

მაგრამ ეს თქვენც მშვენივრად უწყით. ასე, რომ არ მაქვს გვარ-ტომობა არც მე უგვანი. ჩემს რჩევას ახლა თქვენც მოისმენთ. გეტყვით ალაღად: თუმიც დაჭრილნი ვართ, სარბიელზე უნდა გავიდეთ, ლაშქარს ვეჩვენოთ, მაგრამ ომში ნუ ჩავეხვედებით, 130 ისრებს ვერიდოთ, რომ ჭრილობა არ მოგვემატოს.

სხვა წავაქეზოთ: რამდენია, გულს რომ აჰყვება,
გულს აჩვილებულს და შორსა დგას ბრძოლის ველიდან*.

ასე მოუბარს ყურადღებით უსმინა ყველამ.
წავიდნენ, გმირებს წინ გაუძღვა აგამემნონა.

- 135 მათ შესცქეროდა პოსეიდონ მიწისმრეცველი,
გამოეცხადა თემისთავეს მოხუცის სახით,
ხელი ჩაავლო მარჯვენაზე ბრგე აგამემნონს
და მიაგება ატრევსის ძეს ფრთიანი სიტყვა:
„ატრიდო, ახლა აქილევსის უგლიმი გული
140 ძგერს სიხარულით, როს აქაველთ ვაებას ხედავს,
არ შერჩენია სიბრალულიც მცირეოდენი!
დაე, დაინთქას, შეარცხვინოს ღმერთმა ზვიადი!
შენ კი, ატრიდო, ნეტარ ღმერთებს არ ეჯავრები.
ეგების მალე ტროელთ მეფე-თემისთავებმა
145 გზაზე აყარონ ბული მტვრისა, ეგების მალე
ნახო ლტოლვილნი ბანაკიდან და გემებიდან!“
თქვა და ყიჟინით ეტლისაკენ გაქანდა ღმერთი,
თითქოს იქუხა კაცმა ცხრა თუ ათი ათასმა
ომში საზარელ შეტაკების მოსასწავებლად.
150 მიწისმრეცველის მკერდს ასეთი გრგვინვა აღმოხდა.
ყველა აქაველს ჩაუნერგა გულში სიმძლავრე,
რომ დაუღლელად ჩაბმულიყვნენ ისევ ბრძოლაში.

- ოლიმპოს იყო პერა ოქროს ტახტის მფლობელი,
მწვერვალს მიაპყრო თვალი ღმერთმა, უმაღ შეიცნო
155 გმირთ სადიდებელ ბრძოლის ველზე შმაგად გაჭრილი
ძლიერი მახლი და ძმა თვისი, შვება მოეცა.
ზევსიც შენიშნა მდგომი ჩანჩქერმრავალ იდაზე
და ქალღმერთს გული შეეკუმშა მისდამი ბოღმით.
ფიქრებს მიეცა დედოფალი ხარისთვალეზა,
160 თუ ვით დაეპყრო ღვთაებრივი გონება ზევსის.
ბოლოს ეს აზრი მოეჩვენა საუკეთესოდ:
იდაზე მისვლა, დამშვენება სამკაულებით —
ვინძლო დაწვესო ჩემთან, ტრფობის აღმურით დატკბეს,

- მშვენიერებით მოხიბლული მიეცეს ტკბილ ძილს
165 და მის წამწამებს დაეუფლოს ძილისშორისი.
შევიდა პერა სამთიობოს, იგი ჰეფესტოს
აეგო მისთვის.

- მკვრივ კარებზე იდუმალ კლიტეს
ჯერ რომელიმე სხვა ღვთაება არ შეხებია.
პერამ ჩაკეტა მოელვარე საკლიტურები.
170 ამბროსიული სითხით, ოდნავ თუკი რამ ეცხო,
მშვენიერ სხეულს მოაშორა: უნატიფესი
ციური ზეთით დაიზილა ტანი ქათქათა.
სუნამო ზევსის სასახლეში ოდნავ შეხებით
დაბლა მიწამდე, მაღლა ცამდე აფრქვევდა სურნელს.
175 მკერდი საცხებლით დაიზილა, თმა დაივარცხნა,
ცბიერად წნული ნაწნავები,

ამბროსიული
კუთლულთა ტალღა გადმოღვარა უკვდავ თავიდან.
სურნელოვანი კვართი ეცვა, ათენას მიერ
უცხოდ ნაქარგი, მოქსოვილი.

ძუძუებს ზემოთ

- 180 შეკრა პერანგი ძვირფას ოქროს დილკილოებით,
წელზე მოირგო ფოჩიანი ჭრელი ქამარი,
ბიბილოებზე — სამთვლიანი საყურეები,
მოთამაშე და მოციმციმე. ეშხით ელაგდა.
თავზე მანდილი მოიხურა სულ სიფრიფანა,
185 ახალთ-ახალი, მზის სხივებზე აელვებულნი.
ფეხი შეიკრა წვივსაკრავით, თვალისმომჭრელად
სამკაულები ლამაზ ტანზე ააელვარა.
სამთიობიდან გამოსულმა გაიხმო გვერდით
პირმშვენიერი აფროდიტე და ასე უთხრა:
190 „ჩემო ასულო საყვარელო, გსურს შეასრულო
ჩემი სურვილი? თუ შენს გულში რისხვა მძვინვარებს,
რომ მე დანაელთ, შენ კი ტროელთ ექომაგები?“

მყის უბასუხა აფროდიტემ, ზევსის ასულმა:
„ო, დედოფალო ღირსეულო, კრონოსის წულო,

195 რა გსურს? გული მთხოვს აგისრულო, რასაც მიბრძანებ,
თუ შემიძლია და საერთოდ თუ შეიძლება“.

ცბიერი სიტყვით დედოფალმა მიუგო ასულს:
„მო, საყვარელო, მომეც ძალა, ვნება-სურვილი,
რომლითაც იპყრობ გულს უკვდავთა ღმერთთა და

კაცთა.

200 შორს მივალ, რათა მოვიხილო მიწის სამანთან
უკვდავთა მამა ოკეანე, დედა ტეთისი.
მათ გამოშვარდეს, სათნოებით თავს მეველებოდნენ,
ოდეს მიმიღეს რეასაგან, როს მგვრვინავ ზევსმა

205 მინდა გეწვიო, რომ სასტიკ შუღლს მოვუღო ბოლო.
დიდი ხანია საქორწინო საწოლს და ზვევნას
განრიდებიან საყვარელნი, მტრობა ღრღნის მათს სულს.
თუ შევარიგებ მშობლებს, თუკი მათ სარეცელზე
ავიყვან და კვლავ სიყვარულით შეერთდებიან,

210 მარად პატივით შემხვდებიან და გეყვარები“.

მყის აფროდიტემ მომხიბვლელი ღიმლით უთხრა:
„არ შემიძლია წინ აღვუდგე მე შენს ბრძანებას —
შენ ხომ ღიადი ზევსის ზვევნა გრგვბია წილად“.

ასე უთხრა და შემოიხსნა ნემსით ნახსელეტი

215 სარტყელი, იგი ყველა წადილს იტევდა:

ტრფობას,

ტრფობის განდობას, სურვილს, ჩურჩულს სიყვარულისა,
სიტყვებს მომნუსხველს გონებისა და გონიერთა.

ჰერას მთართვა და ასეთი სიტყვა მიუგო:

„აჰა სარტყელი მოხატული, უბეს ჩაიდე,

220 მასში იპოვი, რასაც ეძებ.

გფიქრობ არ მოხვალ,

სანამ საწადელს არ ეწევი და გულისნადებს“.

შვილს გაუღიმა დედოფალმა ხარისთვალეზამ,
ღიმლით უბეს ჩაიცურა ჭრელი სარტყელი.

კვლავ შინ შებრუნდა აფროდიტე, ასული ზევსის.

225 ჰერამ დასტოვა მეყსეულად ოლიმპოს თხემი,
პიერიის მთებს, გაშლილ ველებს ემათიოსის
და თრაკიელთა თოვლიან ქედს გადაუქროლა,
არ ეხებოდა ტერფით მიწას ცად მოლივლივე.
ათონის მთიდან ჩამოვიდა ზვირთმრავალ ზღვაზე.

230 ლემნოსს ეწვია და ღვთაებრივ თოანტის ქალაქს.
ძილისშორისი ნახა, ღვიძლი ძმა სიკვდილისა.

ხელი მოჰკიდა ხელზე, უთხრა სახელმიგებით:
„ძილო, ღმერთთა და ყველა კაცთა მძლე მბრძანებელო!
თუკი ოდესმე მისრულებდი სიტყვას ხალისით,

235 დღესაც მისმინე! უსაზღვროა მადლობა ჩემი.

ძილო, სძლიე და დამიძინე თვალები ზევსის,

როს სარეცელზე სიყვარულით ჩავეკონები.

ჯილდოდ მიიღებ ტახტს მშვენიერს, ოქროთი ნაჭედს,

ღმერთი ჰეფესტო კელოვანი და ხელოვანი

240 შენთვის შეამკობს და მდიდრული ფარდავით მორთავს,
რომ მოასვენო მეინახემ ნაზი ფეხები“.

დედოფალ ჰერას მოახსენა ძილმა ნეტარმა:

„ჰოი, ქალღმერთო ღირსეულო, კრონოსის წულო,

ყველა ღვთაებას, ზეცად მსუფვეს თუ ქვეყნად

მცხოვრებს,

245 მე ვძლევი ადვილად, მივაძინებ ზოლმე ტალღებსაც
ძველი ნაყადის — ოკეანის, ყოველთა მშობლის.

მხოლოდ კრონოსის ძესთან, ზევსთან, ვერ მივალ ახლოს,
ვერ მივაძინებ, სანამ თვითონ არ მოისურვებს.

მახსოვს, მან მეხით მომიყვანა ერთხელაც გონზე,

250 როს სულმაღალი ბრუნდებოდა კრონიონის ძე
ილიონიდან, ტროელთ ციხის დამაქცეველი.

იმ დღეს მოვნუსხე ყოვლად ძლიერ ზევსის გონება,

ტკბილად მოვთენთე. შენ კი ლომგულ გმირს თავს დაესწი

და შეარყიე ზღვის ლაყვარდი შმაგი ქარიშხლით,

255 მოყმე გარიყე შორს, კოოსის ნაპირებისკენ,
მოსწყვიტე ყველას.

გაიღვიძა ზევსმა და მეხით

მიყარ-მოყარა ყველა ღმერთი.

და მე მით უფრო
მერჩოდა, ალბათ მომისროდა ზღვის ჯურღმულისკენ.
ღმერთთა და კაცთა დედოფალმა ღამემ მიშველა.

260 მას შევეფარე.

ღაშოშმინდა ზევსი მრისხანე,
ველარ გაბედა ძალადობა წინაშე ღამის.
შენ კი მიბრძანებ, კვლავ საშიში საქმე ვიტვირთო?“
მიუგო ჰერამ, დედოფალმა ხარისთვალეზამ:

„ძილისშორისო, რად ეძლევი აბეზარ ფიქრებს?
265 ნუთუ გგონია, ზევსი ტროელთ ისე დაიცავს,
როგორც ჰერაკლეს, საყვარელ ძეს, იცავდა იგი?
მომყევ!“

სანაცვლოდ ქარიტს მოგცემ ნორჩსა და ნატიფს,
ბოლოს და ბოლოს მოეხვევი, ცოლად დაისვამ,
ვინც სიყვარულით აგაკვნესა — შენს პასითესა“.

270 ასე რომ უთხრა, სიხარულით შესძახა ძილმა:
„მაშ დაიფიცე სტიქსის წყალი, მოწყალე ღმერთო,
ხელით შეეხე, დედოფალო, მადლიან მიწას
და ზღვას კამკამას, დაე, ფიცის იყონ მოწმენი
ქვეშეთის ღმერთნიც, თანაარსნი ძველი კრონოსის,
275 შემფიცე, ცოლად რომ მარგუნებ ნორჩს, ნატიფ ქარიტს,
ვინც სიყვარულით აგაკვნესა — ჩემს პასითესა!“
თქვა და უსმინა თეთრხელება ქალღმერთმა ჰერამ.
ხელნი აღაპყრო ფიცი დასდო, ქვეშეთის ღმერთებს
მოუხმო, ქვეყნად ტიტანებად სახელდებულთა.

280 როგორც კი მორჩა ფიცს საშინელს, ორივე აფრინდა,
დათმეს სამანი ლემნოსისა, იმბროსის მხარე.
გარს ღრუბლის ფთილა მოეფინათ, სწრაფად მიქროდნენ.
წყალუხვი იდა, ტყის ნადირთა დედა, იხილეს.
ლექტოსთან ზღვის ჭავლს რა გასცილდნენ, სამყაროს

285 გადაუქროლეს, ტერფით წვერებს არხევდნენ მუხის.
ერთუროს დასცილდნენ.

ძილი კრონიდს ემალებოდა,

თავანს

ღიდ ნაძვზე დაჯდა, იდას მთაზე რომ აჭრილიყო,
ამაყი თავით ჰაერს ჰკვეთდა, ეთერს წვდებოდა.
თავს იფარავდა ძილი ნაძვის შავი ტოტებით.

290 ფრინველს ემსგავსა ხმაწკრიალას, მთების ბინადარს.
ღმერთნი ქალკიდად თვლიან იმ ჩიტს, კაცნი კიძინდად.

ჰერა ეწვია იდას მთაზე გარგაროსის თხემს.
იქ დაინახა იგი ზევსმა ღრუბელთმარეკმა.

და რა იხილა, სული შეძრა ძლიერმა ვნებათ
295 იმავ სახმილით, რითაც დატკბა პირველ ტრფობისას,
როს ეზიარა მშობელთაგან ფარულად ჰერას.
ცოლს შეეგება და სახელით მიმართა ზევსმა:
„ჰერავ, ოლიმპოს მწვერვალიდან ასე რად მოხველ,
ვერც ფეხმარდ რაშებს ვხედავ სადმე და ეტლიც არ

ჩანს“.

300 ცბიერად უთხრა დედოფალმა ჰერამ მეუფეს:
„მივდივარ, რათა მოვიხილო მიწის სამანთან
მშობელი ღმერთი ოკეანე, დედა ტეთისი,
მათ გამომზარდეს, სათნოებით თავს მეველებოდნენ.
მინდა ვეწვიო, რომ სასტიკ შულს მოეუღო ბოლო.“

305 დიდხანია საქორწინო საწოლს და ხვევენას
განრიდებიან უკვდავები, მტრობა ღრღინის მათს სულს.
აქ მყავს მერანნი წყალმრავალი იდას მთის ძირას,
მე მიმელიან, გადიფრენენ ზღვასა და ხმელეთს.
მაგრამ მოვედი და გეახელ ოლიმპოს თხემზე,

310 რისხვას ვერიდე, არ მინდოდა შენს უნებურად
ნაკადთა მფრქვეველ ოკეანის მღვიმეს ვწვეოდი“.

მყისვე მიუგო ჰერას ზევსმა ღრუბელთმარეკმა:

„ნება შენია, მოესწრები წასვლას შემდეგაც.
ახლა კი დავწვეთ, კვლავ ვიგემოთ ტრფობის აღმურო.“

315 ასეთი ტრფობა არც ქალღმერთის, არც ქალწულისა
გულს არ მდებია,

სული ასე არ აღმგზნებია
არც მაშინ, როცა იქსიონეს ცოლი მიყვარდა,

- რომელმაც შობა პერითოს, სიბრძნით ღვთის სწორი,
ან აკრისიეს ქალს დანაეს როცა ვეტრფოდი,
320 რომელმაც შობა პერსევს, მოყმე სახელოვანი.
ასე არ ვთრთოდი, როცა ვფლობდი ფენიქსის ასულს,
(ვინც შვა შინოსი, ღვთაებრივი რადამანთოსი),
არც როს სემელე და ალკმენე მესვა თებეში
(ალკმენემ შობა მძლე ჰერაკლე დიდსულოვანი,
325 სემელემ შობა დიონისე, კაცთა სიამე),
არც როს ვეტრფოდი თვით ღემეტრეს —

დალალმშვენიერს,
ლეთოს, მომხიბვლელს, ან თვითონ შენ, ჰერაე
ღმერთქალო!

- დღეს შენ აღმანთე და აღმავსე ტკბილი წადილით!“
ცბიერად უთხრა ღედოფალმა ჰერამ მეუფეს:
330 „ო, კრონიონო საშინელო, რა სიტყვას ბრძანებ?
გინდა აქ დავწვეთ, სიყვარულის სიტკბოს მივეცეთ?
აქ, იდას თხემზე, საიდანაც ჩანს ყოველივე?
რა გველის მაშინ, რომელიმე ღმერთმა თუ გენახა
ჩახუტებულნი და ყველა ღმერთს უამბო ღვარძლით?
335 როგორ გავბედავ, სარეცლიდან როცა ავდგები,
შინ დაბრუნებას, სად გამოვყო სირცხვილით თავი?
მაგრამ თუ შენს სულს ეამება, რასაცა ბრძანებ,
გაქვს სამთიობო, საყვარელმა ძემ რომ შეგიძლო —
კოჭლმა ჰეფესტომ, კარს მოარგო საკლიტურები.
340 იქ დავწვეთ, როცა მოსვენებას ისურვებ, ღმერთო!“
ჰერას მიუგო მყისვე ზევსმა ღრუბელთმარეკმა:
„მენდმე, ვერც ღმერთი, ვერც მოკვდავი თვალსაც ვერ
მოგვკრავს,

- შემოგეხვევა შენ გარშემო ოქროს ღრუბელი,
შიგ ვერ შეაღწევს შუქმფინარი მზე — ჰელიოსიც,
345 რომლის მახვილ თვალს არაფერი გამორჩენია“.

თქვა და ძლიერად მოეხვია ზევსი მეუღლეს.
მიწაზე მყისვე ამოხეთქა მოლმა ხასხასამ,
ლოტოსმა ფოთოლნამიანმა, ხშირმა სუმბულმა,
მოქნილ კვირტებით ღმერთნი ნაზად ასწიეს მაღლა.

- 350 იწვნენ უკვდავნი, მოებურათ ოქროს ღრუბელი
და მოწვეთავდა იმ ღრუბლიდან წვიმა კამკამა.

ასე ეძინა გარგაროსის მწვერვალზე მამას,
ტრფიალით ძლეულს და მეუღლის მკერდს ჩახუტებულს.
მსწრაფლ აქაველთა გემს მიაღდა ძილისშორისი,

- 355 და პოსეიდონს საამური ამბავი უთხრა,
მის წინ დადგა და მიაგება ფრთიანი სიტყვა:
„მედგრად, ღვთაებავ, იყავ შემწე დანაელების!
უბოძე ძლევა თუნდ მცირედი და წამიერი,
სანამ ზევსს სძინავს.

ტკბილი თვლემა მოგვგარე მამას.

- 360 ჰერამ აცდუნა სარეცლით და ტრფობის სიამით“.

თქვა და გაფრინდა სახელოვან კაცთა ტომისკენ,
ოდეს აღაგზნო დანაელთა ქომაგად ღმერთი.
მეწინავეთა შორის ჩადგა და მხნედ შესძახა:

- „ო, არგიველნო! ისევ ჰექტორს ვარგუნებთ ძლევას?
365 გემებს დავუთმობთ და აღვაესებთ სახელ-დიდებათ?
იმიტომ გასდის თავს მწვაობარს, რომ აქილევსი
ფულურო გემთან რჩება ჩვენზე განარისებული.
მაგრამ ისიც არ დაგვჭირდება, თუ ერთობლივად
მტრებს მივეპყრებით, მხარს ავუბამთ ერთი-მეორეს!
370 მისმინეთ, რჩევა მომიცია, თქვენც დამიჯერეთ:
რაც კი ფარი გვაქვს ბაკმული და საუკეთესო,
მკერდი დავიცვათ, დავიხუროთ მუწარადები,
რვალის შუბები მოვიღეროთ, მტერს შევხვდეთ მედგრად,
წინ გაგიძლებით,

არ მგონია, გმირი ჰექტორი

- 375 გზად გადაგვიდგეს, რაზომ შმაგიც არ უნდა იყოს.
ვინც ძლიერია და არა აქვს ფარის იმედი,
სუსტს მისცეს თვისი, თვით კი დიდი ფარი ატაროს!“

თქვა და დასთანხმდა ყველა დიდი მოწადინებით.
მეფეებს წყლულიც დაავიწყდათ, დარაზმეს ჯარი.

- 380 გმირმა ტიდიდმა, ოდისევსმა, აგამემნონმა

სპა მოიარეს, საქურველი ბევრს შეუცვალეს,
ძლიერთ არგუნეს ბასრი რვალი, უძალოთ — ბლავი.
როს აღიჭურვნენ მოკაშკაშე, მტკიცე სპილენძით,
დაიდრნენ.

- ლაშქარს მიუძღოდა პოსეიდონი,
385 ღმერთს ყოვლისშემძლე ხელში ეპყრა ბასრი მახვილი,
ცეცხლოვან ელვის დასადარი. რომ შეხვდეს კაცი,
შიშის ზარს დასცემს, სულს გაუფრთხობს მარტო შეხედვა.
ტროელთ ლაშქარი შეაგება ლაშქარს ჰექტორმა.
შუღლი შეუდკათ საშინელი ღმერთ პოსეიდონს,
390 ძლიერს, შავთმიანს და გმირ ჰექტორს ზუზმოელვარეს,
ეს ძვირფას ტროელთ, ის არგოელთ ლაშქარს იცავდა.
ზღვა აღდგა, ტალღა შეეხეთქა ბანაკს ღმუილით.
საზარ ყიჟინით შეერია ლაშქარი ლაშქარს.
ზღვის ნაპირებთან ასე შმაგად ზვირთი არ ბორბავს,
395 გამოტყორცნილი ბორეასის მძვინვარე სუნთქვით,
კოცონიც ასე არ გუგუნებს ხანძრად ქცეული,
როს მოედება მთაში ტევრს და ხეებს ნთქავს ხარბად,
ქარი არ ღმუის მაღალმთიან მუხის წვეროზე,
როს დააცხრება ხეს მძვინვარე, გაშმაგებული,
400 როგორც გრგვინავდა ხმა ტროელთა და აქაველთა,
ერთი მეორეს გაცოფებით რომ აწყდებოდნენ.

ჯერ გმირ აიანტს სტყორცნა ბასრი შუბი ჰექტორმა,
როცა უტევდა აიანტი.

უწია სწორად.

- მკერდზე, საკიდი ღვედი სადაც ღვედს ედებოდა,
405 ერთი მახვილის, ხოლო ერთიც ბაკმული ფარის,
იქ მოახვედრა. ღვედმა იხსნა. განრისხდა მოყმე,
რა ნახა, რვალი მის მარჯვენას ამაოდ გასცდა.
უკუდგა ჰექტორ და ანაზღად გაექცა სიკვდილს.
მაგრამ დაკოდა აიანტმა უკუქცეული

410 ლოდით.

ქვა-ლორღი ძირს ეყარა გემთა საბჯენად,
მებრძოლთ ფეხებში ედებოდა.

ერთი გასტყორცნა,

მკერდში, ფარს ზემოთ, ყელთან ახლოს მოარტყა
ჰექტორს,

- როგორც ჩიკორი, გაფრენილი ბზრიალ-ბზრიალით.
დიდი ზევისის დამანგრეველ დარტყმით თვით მუხა
415 ძირფესვიანად ყირავდება, ხეს ასდის მყრალი
გოგირდის კვამლი.

დგას გამვლელი სულმიხდილივით
გაშეშებული.

ზევისის მეხი დამლუპველია.

- ასე დაემხო მეყსეულად გმირი ჰექტორი,
შუბი ხელიდან გაუვარდა, მკერდზე დაეცა
420 ფარი ბაკმული, აულრიალდა ჭრელი აბჯარი.
ყიჟინით მისკენ გამოიჭრნენ აქაველთ ძენი,
სურდათ გათრევა, უამრავი ოროლი სტყორცნეს,
მაგრამ ვერ შეძლო ხალხთა მეფის დაჭრა ვერც ერთმა,
ვერ მოახვედრეს, რადგან მყისვე გმირს აეფარნენ
425 პულიდამანტი, ენეასი და აგენორი,
ლიკიის მეფე სარპედონი, ქველი გლავკოსი.
არ იყო კაცი, რომ ჰექტორის ხსნა არ ეფიქრა.
ფარი აღმართეს დასაცავად.

მყის მეგობრებმა

- ხელი დაავლეს, გაიყვანეს ბრძოლის ველიდან.
430 ფეხმარდნი ცხენნი ახლოს ჰყავდათ, მყუდრო ადგილას
დიდებულ ეტლთან, იქვე იდგა ქველი მეეტლე.
ეტლმა ციხისკენ გააქანა მკვნესარი გმირი.

- მაგრამ როგორც კი მოლიველივე ნაკადს მიადგნენ —
ღვთაებრივ ქსანთოსს, უკვდავ ზევისის შობილ მდინარეს,
435 მოყმე მიწაზე დაასვენეს,

მობანეს სახე

მოკამკამე წყლით.

ძლივს თვალებში გამოიხედა.
წამოიწია და გადმოსკდა პირიდან სისხლი.
ისევ წაიქცა, კვლავ თვალებში ღამე ჩაუდგა:
ჯერ კიდევ სული დარტყმით ჰქონდა გაბრუებული.

440 არგიველთ ჰექტორს თვალი მოჰკრეს, ბრძოლიდან
გასულს

და უფრო ფიცხლად შეუტიეს ზვიად ტროელებს.
პირველად მარდმა აიანტმა ოილევის ძემ
დასცა სატნიოს, როს დაატყდა თავს ბასრი შუბით,
ნიმფა ნეადას შესძენია იგი ყრმა მწყემსი

445 ენოპოსისგან, ნაპირებთან სატნიოსის.
მძლე აიანტმა ოილიდმა ბოქვენში დაჭრა
და ძირს განრთხმული შუბოსანის გვამის გარშემო
შეიქმნა ერთი ხოცვა-ჟლეტა მებრძოლთა შორის.
პულიდამანტი შურისმგებლად შუბმოღერებით

450 გაიჭრა, სტყორცნა პროთოენორს ბასრი ოროლი,
არელიკოს-მამაცის ძეს, მხარი გაუპო
და განრთხმულს ხელით აფხოჭინა შავი ტალახი.
პულიდამანტი გაამაყდა, შესძახა კიდეც:
„იტყვის კი ვინმე, რომ პანთოიდს მძლავრი მარჯვენით

455 ახლა ამაოდ უტყორცნია შუბი ვეება?
ვიღაც არგიველს მოხვდა იგი და, იმედი მაქვს,
ყავარჯნად იხმარს, რომ ჰადესის ეწვიოს მღვიმეს“.
თავხედის სიტყვამ დაამწუხრა არგიველთ სპანი.
ყველაზე მეტად აიანტის სული დაფლითა,

460 ტელამონიდის.

სწორედ მის წინ დაეცა მოყმე.

მრისხანე გმირმა დაადევნა ტროელს ოროლი.
პულიდამანტი ძლივს გაექცა შავ ბედისწერას,
განზე გადახტა. რვალი მისწვდა ანტენორის ძეს,
გმირ არქელოქოსს. მას არგუნა დაღუპვა ღმერთმა.

465 შუბმა დალახვრა, სად ერთდებოდა თავთან კისერი,
ხერხემლის ზემოთ, გაუწყვიტა ბედკრულს ძარღვები.
დარტყმით ძლეული ტუჩ-პირით და თავით უადრეს
დაემხო მიწას, ვიდრე მუხლებს ზედ შეახებდა.
რისხვით შესძახა პულიდამანტს მძლე აიანტმა:

470 „პულიდამანტო, მითხარ მაინც, პროთოენორის
სანაცვლოდ სიკვდილს ეს მებრძოლი თუ იმსახურებს?
არც თუ ურიგო მხედარი ჩანს, არც უგვარტომო,

იგი ანტენორს, ცხენთა მხედვენელს ძედ თუ ერგება,
ეგების ძმადაც, მისი მოდგმის ჩანს შეომარი“.

475 ასე თქვა, ნალდ ად კი იცოდა.

დარდმა მოიცვა

ტროელთა სული.

აკამანტმა შური იძია

ძმის გვამის გამთრევე პრომაქოსზე, ბეოტიელზე.

ღვარძლით ამბობდა აკამანტი გამარჯვებული:

„უქმად ქედმაღლად მოქადულნი აქაველთ მცველნი!

480 საბრძოლო ჯაფა და ვაება განა მხოლოდლა
ჩვენი ხვედრია?

არ აცდებათ თქვენც სივალაღე!

ხომ ხედავთ, როგორ მიიძინა ამ შეომარმა
შუბით ძლეულმა!

შურისგება არ დაახანა!

გონიერია, ვინც დატოვა ამ ჩემს ძმასავით

485 შურისმგებელი, ძმა ძმისათვის სისხლის აწლები!“

არგიველები შეურაცხყო თავხედის სიტყვამ.

ყველაზე მეტად პენელეესის სული აღელდა.
მიეჭრა,

მაგრამ აარიდა ტროელმა თავი.

მხნე პენელეესმა მაშინ დასცა ილიონევის,

490 ძე ფორბანტისა, ჯოგმრავალის.

ჰერმესს უყვარდა

ფორბანტი ფრიად და სიუხვით ავსებდა მის სახლს,

სხვა ძე არ ესეა მოხუცს, მარტო — ილიონევისი.

ისიც განგმირა პენელეესმა, თვალის ფოსოდან

გუფა უმაღვე ამოუგდო,

თავისქალაშიც

495 გავიდა შუბი.

ჩაიკეცა ბედშავი მოყმე

ხელებგაწვდილი.

ქარქაშიდან იძრო მახვილი,

კისერში დასცა გმირმა, თავი იქვე გაგორდა,

ჯერ კიდევ თვალში გასჩხეროდა შუბი,

მომგვრელი

საზარ სიკვდილის.

- ვით ყაყაჩოს, მის თავს სისხლიანს
500 ტროელთ ზეიმით აჩვენებდა ყრმა მზვობარნი:
„ტროელთა ძენო, მოახსენეთ ილიონევის
საყვარელ მამას, მშობელ დედას — ძე დაიტირონ!
ვერც პრომაქოსის ახალგაზრდა ცოლი გამოვა
მის შესახვედრად სიხარულით, ოდეს ტროიდან
505 შინ დავბრუნდებით ხომალდებით აქაველთ ძენი!“

ეს თქვა და ტროელთ სახე შიშის ფითრმა დაფარა,
და სიკვდილისგან სალტოლველად გაექცათ თვალი.

- ახლა, მუზებო, სახლად რომ გაქვთ ოლიმპოს თხემი,
მამცნეთ, პირველმა ვინ აიღო ნადავლი ომში,
510 აქაველთ ძლევა როს არგუნა მიწისმრეველმა?
ტელამონიდმა აიანტმა დასცა ჰირტიოს
გირტიოსის ძე, მძლე ბელადი მისიელების.
ანტილოქოსმა ფალკე დასცა და მერმეროსი,
მერიონემ კი მორინი და ჰიპოტიონტი.
515 ტევკროსმა დასცა პროთოონტი და პერიფეტე,
ჰიპერენოროს — მძლე ატრიდმა, მან სპათა ბელადს
ფერდი გაუპო.

გაიარა შუბმა სტომაქი
და გამოყარა ნაწლავები.

- შიშველ წყლულიდან
გაფრინდა სული, გმირს ჩაუდგა თვალში წყვდიადი.
520 ყველაზე მეტი ოილევისს ძემ აიანტმა
გაანადგურა, ვერვინ სჯობდა მას, როგორც მღვდარს
ლტოლვილ მებრძოლთა, თავზარს რომ სცემთ ზევსი
დიადი“.

ქება მეთეხთმეტი

განდევნა ხომალდებიდან

გადაირბინეს სანგარი და განვლეს ძელყორე,
ბევრიც დაკარგეს განგმირული დანაელთ მიერ
და მაშინ შედგნენ თვის ეტლებთან შიშით ფერმკრთალნი

და მთრთოლვარენი.

- ამ დროს ადგა იდაზე ზევსი;
5 ოქროსტახტიან ქალღმერთ ჰერას ნაალერსევი.
უმაღლ შენიშნა ტროელნი და აქაველთ სპანი:
რიგებ არეულ ლტოლვილ ტროელთ ხარბად მისდევდნენ
არგიველები, მათთან იყო პოსეიდონიც.
ჰექტორიც ნახა ძირს განრთხმული, მასთან მწუხარედ
10 მსხდომი მოყმენიც.

- გრძნობამიხდილს სუნთქვა უჭირდა,
სისხლი მოსჩქეფდა, გაეგმირა მამაც აქაველს.
ყრმა შეეწყალა ღვთაებათა და კაცთა მამას,
ჰერას მრისხანედ მიუბრუნდა და ასე უთხრა:
„შენი ხრიკია, ბოროტმქმედო, მარად ცბიერო,
15 გმირი ჰექტორის და მებრძოლი ხალხის დათრგუნვა!
ჯერ არც კი ვიცე, რას მოიქცი ამ ვერავობით,
მაგრამ ცხადია, ელვის მათრახს ველარ ასცდები!
ნუთუ არ გახსოვს, ვით ეკიდე ზეცად?

- ფეხებზე
ორი ბორკილი გედო, ხელზე — გაუწყვიტელი
20 ოქროს ხუნდები.

ეთერსა და ღრუბელთა შორის
ცად ქანაობდი.

ოლიმპოზე წუხდნენ ღმერთები,
სცადეს და ვერვინ შეგეწია.

ვისაც კი მივწვდი,
ზეცის ზღურბლიდან გადმოვუშვი ფრიალ-ფრიალით.
ძლივს დაჰყვით სული.

- მაგრამ ამით როდი დამცხრალა
25 რისხვა ღვთაებრივ ძის — ჰერაკლეს ტანჯვათა გამო.
შენ დაადევნე ბორეასი და ქარიშხალი,
უდაბურ ზღვაზე უმზადებდი უბედურებას,
ხალხმრავალ კოოსს გადახვეწე, უცხო მხარეში.
მე დავაბრუნე სამშობლოში — ცხენმრავალ არგოსს
30 მოყმე, რომელსაც დიდი ჯაფა გადახდომია.
კარგად გახსოვდეს, მოერიდე ვერაგულ ფანდებს,

არ გმართებს ღვარძლი შეაზავო ტრფობის ალერსით,
ღმერთთაგან ჩუმაღ რომ მაგემე მოსახიბლავად!“

- თავზარი დასცა ქალღმერთ ჰერას ზევის ნათქვამმა
35 და მეყსეულად მიაგება ფრთიანი სიტყვა:
„მოწმედ მეყავით, დედამიწავ, ცავ უნაპიროვ,
სტიქსის ნაკადნო — საშინელნო დასაფიცარნო,
ზარის მომგვრელნო თვითონ ნეტარ ღვთაებათათვის!
შენი თავის მზემ, ზევსო, ჩვენი სასიყვარულო
40 სარეცელის მზემ, — მას ხომ ლიქნით არ შემოგფიცავ, —
პოსეიდონი მიწისმძვრელი ჩემ გამო ტროელთ
როდი ვნებს, ჰექტორს როდი სდევნის და იცავს მის მტერს!
თვითონ სწადია საკუთარი გულის კარნახით.
თვით შეებრაღა აქაველნი, გემს მიჰეჭყილნი.
45 განა არა თუ? მეც ვურჩევდი, მაგრამ ყოველთვის
შენი გზით დადის, შენი ნებით, შავლრუბლიანო!“

ასე თქვა ჰერამ.

- ღვთაებათა და კაცთა მამას
ჩაეცინა და მიაგება ფრთიანი სიტყვა:
„ამიერიდან, დედოფალო ხარისთვალეზავ,
50 უკვდავთა დასში ერთი აზრით თუ შევთანხმდებით,
პოსეიდონიც, რაც არ უნდა სხვასა ფიქრობდეს,
მყის აზრს შეიცვლის, მიენდობა ჩემსა და შენს გულს,
ახლა, მას შემდეგ, რაც გულწრფელად ფიქრი გამანდე,
გასწი ღმერთების საფიხვნოზე, უბრძანე ირისს
55 იდაზე მოსვლა, აპოლონსაც — ვერცხლისმშვილდოსანს.
მაცნე ეწვიოს აქაველთ სპას რვალისკვართიანს
და პოსეიდონს მოახსენოს ჩემი ბრძანება:
ბრძოლას მოეშვას, დაუბრუნდეს მყუდრო საგანეს.
ისევე ჩააბას ფოიბოსმა ომში ჰექტორი,
60 სიმხნევე მისცეს და განკურნოს სატანჯველისგან,
გმირის სულს რომ ფლეთს.

აქაველნი გარეკოს ისევე,
ალავსოს შიშით, გააქციოს შეძრწუნებულნი.
ამ სიჩქარეში ტროელები თავს დაესხნიან

პელიდის გემებს, აქილევსი ჩააბამს ბრძოლად
65 პატროკლეს.

მას კი ილიონთან მოუღებს ბოლოს
მძლავრი ჰექტორი, ბევრ მძლეთამძლე მოყმის მძლეველი.
მტერი ჩემს ძესაც — გმირ სარპედონს მოკლავს.

მას შემდეგ

- შურისმგებელი აქილევსი განგმირავს ჰექტორს.
მაშინვე გემებს განვაშორებ ტროელთ მხედრობას,
70 ველარაფერი შემაჩერებს!

და აქაველნი

ათენას რჩევით აიღებენ ქალაქ ილიონს.
მანამ ჩემს რისხვას არ დავაცხრობ და არც სხვა
ღმერთებს

მივცემ უფლებას, გაუწოდონ ხელი დანაელთ.
უნდა შესრულდეს აქილევსის ნება-სურვილი:

- 75 ასე დავპირდი, თავის დახრით თანხმობა მივეც
თეტისს, როდესაც მუხლმოყრილი მევედრებოდა —
კოშკთა მღეწველი აქილევსის სახელ-დიდებას.“
თქვა და მორჩილად დაჰყვა ნებას ქალღმერთი ჰერა.
იდას თხემიდან ოლიმპოსკენ მსწრაფლ გაეშურა.
80 როგორც სწრაფია კაცის აზრი, რომელსაც ძალუძს
მთელი ქვეყანა მოიაროს გონების ძალით:
„აქ ვიყავიო და იქაცო“ — ბევრს მოიგონებს,
ისევე სწრაფად დედოფალმა გადაიფრინა,
ოლიმპოს მწვერვალს მიაღწია.

მრავალი ღმერთი

- 85 იხილა ზევის სასახლეში.

შემოეგებნენ

- და მიესალმა თვითეული თასით დედოფალს.
ჰერამ მიიღო ლაწვლამაზი თემიდასაგან
თასი, რადგან ის გამოიჭრა ყველაზე უწინ
შესაგებებლად და მიმართა ფრთიანი სიტყვით:
90 „ო, ჰერა, რატომ მოხველ ასე შიშით შეძრული?
ჩანს, კრონოსის ძემ, შენმა ქმარმა დავცა თავზარი!“

მას უბასუხა თეთრხელება ქალღმერთმა ჰერამ:

„რად მეკითხები, ო, თემიდავ? განა არ იცი,
რა სასტიკი და გულგოროზი ვინმე ბრძანდება?

- 95 სჯობს დასხდეთ ღმერთნი, სავანეში მდინახენი.
უკვდავთა შორის შენც მოისმენ, რა ცუდი საქმე
ზევსს განუზრახავს. გულით ვერვინ ვერ გაიხარებს
ამა საქმითა, ვერც მოკვდავი, ვერცა ღვთაება,
რა ნეტარი და მხნეც არ იყოს მოაქჳამამდე!“

- 100 თქვა და დაბრძანდა დედოფალი.

ყველა ღვთაება

შეშფოთდა.

ქალღმერთს ბაგეებზე აჩნდა ღიმილი,
შავ წარბებს ზემოთ კი შუბლს სხივი არ დაჰყენია.
ანაზღად ღმერთებს მიუბრუნდა განრისხებული:
„უგნურნო! ჩვენ ხომ ზევსის სამტროდ ჰქუა არ

გვეოფნის!

- 105 ამაოდ ვცდილობთ მის მოდრეკას სიტყვით თუ ძალით.
იგი ამჟამად ცალკეა და ჩვენზე არც ფიქრობს,
აბუჩად გვიგდებს, მიაჩნია, რომ უკვდავთა შორის
შეუღარებლად სჭარბობს ყველას ძალაუფლებით.
რა გაეწყობა, რაც არ უნდა თავს დაგვატეხოს,
110 მოთმენა გვმართებს.

არ დაინდო, გგონებ, არესიც —
დღეს ბრძოლის ველზე სანუკვარი დაეცა მოყმე,
ასკალაფოსი, არესი რომ თავის ძედ თვლიდა.“

ეს რომ თქვა, მყისვე ძარღვიანი ხელი არესმა
მოჭნილ ბარძაყზე დაიკრა და გმინვით შესძახა:

- 115 „ნუ გამამტყუნებთ, თუ ძის გამო, ოლიმპოს მკვიდრნო,
შურისმგებელად აქაველთა გემებს ვეწვევი!
თუმც მოსჯილი მაქვს ზევსის მიერ ელვადაცემულს —
სისხლის გუბეში, მტვერში ვიწვე გვამებთან ერთად!“

თქვა და უბრძანა მყისვე შიშს და საშინელებას —

- 120 რაშნი შეებათ ეტლში, იპყრა ხელთ საქურველი,

ალისმფრქვეველი.

მაგრამ ზევსი წინათ აროდეს
განრისხებულა ღმერთთა დასზე ასე სასტიკად.
სწორედ ამიტომ უკვდავთ ბედით შეშფოთებული
ბჰესთან მივარდა მყის ათენა, დასტოვა ტახტი.

- 125 მკერდიდან ფარი, თავზე ზუჩი მოგლიჯა არესს,
შუბი წაართვა წამახული, გვერდზე გადადო
და მრისხანე ღმერთს შეუძახა მოგუგუნე ხმით:
„შმაგო, უგნურო, ფეთიანო, რისთვის გაქვს ყური,
თუ არას ისმენ? სირცხვილიც და ჰქუაც დაკარგე?
130 ველარ გაიგე, თეთრხელება ჰერა რას ამბობს?
იგი ოლიმპოს დაუბრუნდა ახლა ზევსისგან.
იქნებ გსურს, რაკი ზევსის რისხვას მაინც ვერ ასციდი,
კვლავ შეირცხვინო თავი, შემდეგ დაბრუნებულმა
თვითეულ ჩვენგანს შეამთხვიო უბედურება?

- 135 მალე ტროელთა, ძალგულოვან აქაველთ ჯარზე
ხელს აიღებდა ზევსი, ღმერთებს თავზარს დაგვცემდა,
ვერ ასცდებოდა მას ვერც მრუდი და ვერც მართალი!
დამყევ ნებას და ნუ იძიებ შურს შვილის გამო,
მასზე მამაციც, მასზე მძლავრიც ბევრი დაეცა,
140 კვლავ დაეცემა ბრძოლის ველზე.

სად გაგონილა,

გარდუჟალ სიკვდილს კაცთა მოღვმა გადაარჩინო!“

თქვა და არესი ტახტზე დასვა გაცოფებული.

ჰერამ კი ზევსის სასახლიდან უხმო აპოლონს
და უკვდავ ღმერთთა ფეხმარდ მაცნეს, მშვენიერ ირისს.

- 145 ფრთიანი სიტყვა მიაგება ღმერთებს ქალღმერთმა:
„ზევსმა მიბრძანა, რომ მოგიხმოთ იდას მწვერვალზე.
იცოდეთ, როცა მიხვალთ, ნახავთ ზევსს ღრუბელთმარეკს,
მისი სურვილი და ბრძანება მყის შეასრულებთ.“

ასე უბრძანა, სასახლეში დაბრუნდა ჰერა,

- 150 ტახტზე დაბრძანდა.

ისინი კი გაფრინდნენ უმაღ.

მყის წყალუხვ იდას, ტყის ნადირთა დედას, ეწვივნენ.

- იქ, გარგაროსის თხემზე ნახეს მეუღლე ზევსი.
მჯდომარე კრონიდს ადგა ღრუბლის შარავანდედი.
იდგნენ ღმერთები ღრუბელთმარეკ ზევსის წინაშე,
155 და მან მოწყალედ შემოხედა.
- მყის აღსრულდება
ელოდა მაცნეთ ზევსის ძვირფას ცოლის ნებისა.
პირველად ირისს წიაგება ფრთიანი სიტყვა:
„პოსეიდონთან, უსწრაფესო ირისო, გასწი,
ამცნე ყოველი, საიმედო მაცნედ მეყავ მე!
160 დაუყოვნებლივ დათმოს ბრძოლა, კვლავ დაუბრუნდეს
ან ღმერთთა კრებულს ოლიმპოზე, ან ზღვას ღვთაებრივს.
თუ არ ისურვოს შესრულება ნაბრძანებისა,
მაშინ გულს ჰკითხოს და გონებას — გაუძლებს განა
ჩემთან შეხვედრას, თვით რაც უნდა ძლიერი იყოს?
165 პოსეიდონზე ძალითაც და ხნოვანებითაც
მეტი ვარ, მაგრამ მას ერთადერთს არ ეშინია
ტოლად ჩათვალოს, ვის წინაშეც ყველა ცახცახებს!“
დაემორჩილა ირისს, ქარისფეხებიანი
და იდას მთიდან მყის დაეშვა ილიონისკენ.
170 როგორც მოწყდება ღრუბელს თოვლი, ან ცივი სეტყვა.
გაეკიდება ქარ-ბორეასს, ეთერში შობილს,
ისე ანაზღად გზა ირისმა გადაიფრინა,
მივიდა, უთხრა პოსეიდონს დანაბარევი:
„მოვედი შენთან, შავთმიანო, მიწისმრეველო,
175 დიადმა ზევსმა ფაროსანმა აქ მომავლინა.
დაუყოვნებლივ დათმე ბრძოლა, კვლავ დაუბრუნდი
ან ღმერთთა კრებულს ოლიმპოზე, ან ზღვას ღვთაებრივს.
თუ არ ისურვებ შესრულებას ნაბრძანებისა,
ზევსი გიქადის, რომ მაშინვე შესარკინებლად
180 გამოიჭრება.

გირჩევს თავი არიდო ბრძოლას.
შენზე მეტია ძალითაც და ხნოვანებითაც.
ეს შენც ხომ იცი, მაგრამ მაინც არ გეშინია,
ტოლად ჩათვალო, ვის წინაშეც ყველა ცახცახებს.“
გაოგნებულმა უპასუხა მიწისმრეველმა:
185 „ჰაი-ჰაი, რომ ძლიერია! მაგრამ თავხედობს,

- რაკი ტოლი ტოლს აგრე მბოჭავს ჩემს უნებურად!
სამი ძმა გავჩნდით კრონოსისა და რეასაგან:
ზევსი, მე, შემდეგ აიდესი — ქვეშეთის ღმერთი.
სამად გაიყო ეს სამყარო, სამივეს წილად.
190 სამარადისოდ სამფლობელოდ ზვირთმოგუგუნე
ზღვა შემხვდა.
- ქვეშეთს, უკუნეთში მეფობს აიდეს,
ხოლო ღრუბელს და ეთერს შორის ზევსს ერგო ზეცა.
ჩვენთვის საერთო დარჩა მიწა, ოლიმპოს თხემი.
არა, მე ზევსის წესი არ მწამს! ხომ დიადია
195 და ძალმოსილი, თავის წილხვედრს ფლობდეს მესამედს,
მე ნუ მაშინებს მკლავის ძალით, ვით საწყალობელს!
ის ურჩევნია, თვის ასულებს და ვაჟიშვილებს
მიხედოს, მკაცრი სიტყვა უთხრას.
- თვით გააჩინა
და სურთ თუ არა, უნდა მის წესს დაემორჩილონ!“
200 ისევ მიუგო მას ირისმა ქარისფეხებამ:
„ეს ვუთხრა განა, შავთმიანო მიწისმრეველო,
პასუხად კრონიდს — სიტყვა მკაცრი და საშინელი?
ეგების ოდნავ შეარბილო?
სათნოა გული
კეთილშობილთა.
ერინიაც უფროსებს შველის“.

- 205 კვლავ უპასუხა პოსეიდონ მიწისმრეველმა:
„ქალღმერთო ირის, გონივრულად ამბობ სიმართლეს.
კარგია, როცა მაცნეს ძალუძს რჩევა კეთილი.
გამოგიტყდები, გულს მიმსჭვალავს ძლიერი წყენა,
როცა ამაყად იქადნება და პატივს აჰყრის
210 მისვე თანასწორს და ბედითაც მასავით სვიანს.
ახლა, თუმც კი მწყინს, მმართვებს დაგყვე მის
ნება-სურვილს.
ვაცხადებ, მაგრამ ჩავიმარხავ ამ ქადილს სულშიც:
უკეთუ ჩემდა უნებურად და ათენასი,
ჰერას, ჰერმესის და ჰეფესტოს დაუკითხავად
215 ქალაქ ილიონს შეიწყალებს მტკიცებურჯიანს,

რომ არგველნი გამარჯვების არა ჰყოს ღირსნი,
იცოდეს, მტრობას არ ექნება ჩვენსას საზღვარი!“
ასე წარმოთქვა და დასტოვა სპა აქაველთა.
ზღვაში ჩაეშვა.

ოხერა დასცდათ არგველ გმირებს.

- 220 აპოლონს უთხრა მაშინ ზევსმა ღრუბელთმარეკმა:
„რვალისაბჯრიან გმირ ჰექტორთან წადი, ფოიბოს,
ქვეყნის მომგარსველს, მიწისმრყეველს უნებებია
ღვთაებრივ ზღვაში ჩასვლა, რისხვას გაურბის იგი.
ეჰ, რომ სმენოდით ამ სასტიკი ბრძოლის ამბავი
225 ქვეშეთის ღმერთებს, მობინადრეთ კრონოსის ახლოს!
კიდევ კარგი, რომ, თუმც მრისხანებს, არ მეურჩება,
წინაშე ჩემსა უკან იხევს, თორემ ეს საქმე
ორივეს დიდი ოფლის ფასად დაგვიჯდებოდა!
მაგრამ, მიიღე აიგიდა ფოჩებიანი,
230 მოიღერე და მით დააფრთხე სპა აქაველთა!
შორსმოისარო, ჰექტორზე კი იზრუნე კვლავაც,
სიმტკიცე მიეც, სანამ ლტოლვილ აქაველ გმირებს
ხომალდებთან და ჰელესპონტის პირას მირეკავს.
სიტყვას ვიტყვი და ერთდროულად მოჰყვება საქმეც,
235 რომ ომის ჯაფას გადაურჩნენ აქაველები“.

ასე ბრძანა და არ ეურჩა მამას აპოლონ,
იღას ქედიდან გადმოიჭრა, ვით შევარდენი,
ქედანთა მტერი, უსწრაფესი მტაცებელთ შორის.
ველზე იხილა პრიამოსის ძე ღვთაებრივი,
240 წამოძვდარიყო, მოსულიყო გონზე ჰექტორი,
მეგობრებს სცნობდა, სულიც აღარ ეხუთებოდა
ეგიოზ ზევსის ნებით ვაჟკაცს მიეცა ძალა.
ახლოს მივიდა და მიმართა შორსმოისარმა:
„პრიამოსის ძე, ჰექტორ!

ლაშქარს განშორებული

- 245 დაღონებული აქ რად ზიხარ, რა დარდი გსერავს?“
მძიმედ სუნთქავდა და მიუგო გმირმა ჰექტორმა:
„ვინ ხარ, კეთილო ღმერთო, სიტყვით რომ მომეგებე?
არა გსმენია, აქაველთა ხომალდების წინ

ლაშქარს რომ ვსაბობდი, აიანტმა მეკრდს შემალეწა

- 250 ლოდი ვეება, სიმამაცე დააცხრო ჩემი?
მეგონა უკვე ვიხილავდი ჰადესის მღვიმეს,
რაკილა გული სანუკვარი მიბნედილიყო“.

შორსმოისარმა აპოლონმა მიუგო მოყმეს:

- „მხნედ იყავ, ძლიერ ქომავს მხედავ, კრონიდის მიერ
255 შენდა მფარველად მოვლინებულს იღას თხემიდან.
ფოიბოსი ვარ, აპოლონი ოქროსხმლიანი,
შენ და შენს ქალაქს რომ გიცავდით წინათაც მედგრად.
მიჰყევ სპას, მხედრებს მოუწოდე მრავალრიცხოვანთ,
ამოფულრული გემებისკენ მიმართონ რაშნი.
260 წინ წარვუძღვები და თვითონვე გზას გაუშკვალავ
ცხენებს, სილტოლვად სპას მივაქცევ აქაველების!“
ეს თქვა და სპათა ბელადს ძალა შთაბერა ღმერთმა.
ცხენი რომ გაწყვეტს ხოლმე საბელს, თავლაში მდგარი,
გამოფრინდება და ფლოქვებით აჰყრის კოლბოხებს,
265 მიჰენავს, ცურვას მიჩვეული შმაგ მდინარეში,
თავი ამაყად აღუმართავს და ძლიერ ქედზე
ფაფარს აიფრენს, თვით ამაყობს თვისი მშვენებით.
მიაჭროლებენ ფაშატებთან მარდი ფეხები.
მას ჰგავდა ჰექტორ,

გამოიჭრა გმირი, როს ესმა

- 270 ხმა ღვთაებისა, აღაგზნებდა ბრძოლად მხედრობას.
როცა მისდევნენ ველურ ქურციკს, ქორბუდა ირემს
ჯიუტი, ფიცხი მწვეგრები და მონადირენი,
ციცაბო კბოდე, დაბურული ჭალა იფარავს
ნადირს და მდევარს დასაჭერად არ სწყალობს ბედი.
275 გამოალევიძებს ღრიანცელი ლომს ფაფარაყრილს,
გზაზე გამოდის, ბრბოს გაფანტავს აქლოშინებულს.
ასე მისდევდნენ დანაელნი ტროელთა ძეებს,
ხმლითა და შუბით ზურგს უპობდნენ, მაგრამ შენიშნეს
გმირი ჰექტორი, გამოჭრილი მხედრობისაკენ,
280 ყველა შეერთა და აღარ შერჩათ გული საგულეს.

ანდრაიმონის ძე თოანტი სპას ამხნეევბდა,
ეტოლიელი მოყმე, ისრის ტყორცნით განთქმული,

ომში მელგარი, აქაველთა კრებაზეც ბრძენი,
თუმც, ვით მჭევრმეტყველს, ბევრი ჰყავდა მოყმე მოცილე.

285 იგი, სიფიცხით აგზნებული, ასე ამბობდა:

„ბიჭოს! რა ნახა — სასწაული ჩემმა თვალებმა!

სიკვდილს გაექცა ჰექტორი და აგერ არ არის?

ჩვენ კი იმედი გვქონდა, რომ ეს ზვიადი მოყმე

სულს გააფრთხოდა აიანტის მძლავრი მარჯვენით.

ცხადია, ღმერთმა დაიფარა და აღადგინა

290 ჰექტორი, მრავალ დანაელის მუხლთა მსხვრეველი.

რა ღლეს დაგვაყრის, წინასწარ გვკრეც! ზევსის ნებით

ღგას

ლაშქრის წინ იგი, ანთებული ბრძოლის სახმილით.

ერთ რჩევას მოგცემთ და ყველანი დამყევით ნებას.

295 ლაშქარს ვუბრძანოთ, გემებისკენ აიღონ გეზი,

ჩვენ, ვინცა-ვინ ვართ მიჩნეულნი უმამაცესად,

მტერს დავხვდეთ, ვინძლო შევაჩეროთ აღმართულ შუბით,

ვფიქრობ, გმირს, რაგინდ გზნებით გული ბრძოლად

ერჩოდეს,

დანაელთ რაზმში შესაჭრელად აღარ გაუწევს!“

ასე მოუბარს ყურადღებით უსმინა ყველამ.

300 მყის დიომედე და ორივე მძლე აიანტი,

ტევკროს, მეგესი, მერიონე დადგნენ საომრად,

სხვებსაც მოუხმეს — კეთილშობილ არგიველ გმირებს,

რომ დახვედროდნენ მამაც ჰექტორს და სპას ტროელთა.

305 მათს უკან გემებს აფარებდნენ თავს აქაველნი.

მოაწყდნენ მტრები, მოუძღოდა მტკიცე ნაბიჯით

ჰექტორი, სულ წინ მოდიოდა თვით აპოლონი,

მკერდს უფარავდა სქელი ნისლი, ხოლო ხელთ ეპყრა

ღმერთს აიგიდა საშინელი, მხატვარ ჰეფესტოს

310 რომ მიუძღვნია ზევსისათვის კაცთ დასაფრთხოვად.

ამ აიგიდით მოუძღოდა ლაშქარს ფოიბოს.

მჭიდრო რიგებით არგიველნი ელოდნენ მომხვდურს.

ყოჩინა დასცდა ორსავე ლაშქარს,

ლარს მოსწყდა უცბად

ბასრი ისარი, გადიქროლა რვალის ოროლმა,

315 მრავალ მშვენიერ მოყმეს ტანში ჩაეჭდო შუბი,
მრავალიც გზაში, თეთრ სხეულთა დაუწაფებლად
მიწაში ჩარჩა მოცახცახე, სისხლის მწყურვალი.

სანამ აპოლონს აიგიდა ხელთ ეპყრა წყნარად,

თანაბრად ფრენდა სეფქა, მებრძოლთ თანაბრად სპობდა,

320 მაგრამ როგორც კი დანაელებს შეხედა ღმერთმა

და აიგიდა აუქნია, ხაფად დასჰექა,

სული შეეძრათ, დაავიწყდათ ზნე სამამაცო.

როგორც ჩართა ჯოგს, თხათა არვეს ღამის წყვდიადში

მიმოფანტავენ მტაცებელი მხეცები უცბად,

325 როს ახლო-მახლო მათი მწყემსი არ ეგულებათ,

ისე გაფანტა აქაველნი, მოჰგვარა ძრწოლა

მათს გულებს ღმერთმა, ხოლო ჰექტორს —

ძლევა-დიდება.

მებრძოლი მებრძოლს შეერკინა სასტიკ ბრძოლაში.

სტიქიოს დასცა ჰექტორმა და არკესილაოს.

330 ერთი — რვალმოსილ ბეოტიელთ ჯარის ბელადი,

მეორე — სანდო მეგობარი მენესთევისისა.

რვალს შეეწირნენ ენეასის მედონტი, იასოს.

მედონტი იყო ბუში ღმრთიებრ ოილევისისა,

ოილიადი აიანტის ძმა უმრწემესი.

335 შორს, ფილაკეში, ყრმა მას შეჰდეგ გადახვეწილა,

რაც დედინაცვლის ძმა მოუკლავს — ერიოპისის.

იასოსი კი ათენელთა იყო ბელადი,

ძედ სფელოსისა წოდებული, ბუკოლიონის.

პოლიტემ დასცა ექიოსი, პულიდამანტმა

340 მოკლა მეკისტე, აგენორმა კი — კლონიოსი.

პარისმა ახლოს გარბენილი დეიოქოსი

დასცა და რვალმა გაატანა მეორე მხარეს.

ტროელნი მოკლულთ რომ ძარცვავდნენ, შეშინებული

აქაველები იმ დროს ირგვლივ მიმოიფანტნენ

345 და სანგარს გაღმა გზას ეძებდნენ გადასარჩენად.

ომახიანი ხმით ჰექტორი ეტყოდა ტროელთ:

„გემებს დაჰკარით, ჯერ მოეშვით სისხლიან ნადავლს.

თუკი შევნიშნავ ვისმე ლტოლვილს ხომალდებიდან,

იქვე დავამხობ!

- 350 უბედურის ცხედარს, ცხადია,
ცეცხლს ვერ მისცემენ ვერცა ძმები და ველარც დები,
არამედ ძაღლთა ხროვა დაგლეჯს ქალაქის ბჭესთან!“

- თქვა და მათრახი დასცხო ცხენებს, უმაღლ გაფრინდა,
ტროელთ ყიჟინით ამხნევებდა და ღრიანცილით
მიჰყენენ წინამძღოლს მხედრები და სწრაფი ეტლები
355 საზარ გრუხუნით.

- აპოლონმა სპათა წინაშე
სანგრის ნაპირი მყის ტერფებით ჩამოანგრია,
თხრილში ჩაყარა, გაუკვალა ლაშქარს სავალი
ისე ფართო და ისე ვრცელი, რასაც გაიფრენს
შუბი, თუ კაცი შორს გასტყორცნის ძალის სასინჯად.
360 იქით გაიჭრნენ ფალანგები, წინ — აპოლონი,
თვის აიგიდით მოკაშკაშე.

- დასცა ბურჯები
ისე იოლად, ვით ყმაწვილი გაფანტავს ქვიშას.
როცა ზღვის პირას სათამაშოს რასმე აკეთებს,
შემდეგ ფეხსა ჰკრავს, თვის ხუხულას გაფანტავს ანცი.
365 ასე, ფოიბოს, არგიველთა ნაშრომ-ნალგაწი
შენ დააქციე და სილტოლვად მიმართე სპანი!
გემებთან ახლოს შედგნენ ბოლოს, კვლავ
შემჰიდროვნენ

- ერთუროს დაუწყეს გამხნეება, აღაპყრეს ხელნი
და მსასოფართ შეღალადეს ღმერთებს ვედრება.
370 მეტადრე ნესტორ ლოცულობდა, აქაველთ ბურჯი,
ვარსკვლავიანი ზეცისაკენ აღეპყრო ხელი:
„მამაო ზევსო! თუ ოდესმე შენთვის არგოსში
ვისმე შეუწევას მოზვრისა და ვერძის ფერდები,
შეგვედრებია შინ მშვიდობით კვლავ დაბრუნებას,
375 არ დაივიწყო და გვაშორე დღე იავარქმნის!
ტროელთ ბოლომდე ნუ დააცლი აქაველთ ძლევას!“

ასე ილოცა. და იქუხა ზეციდან ზევსმა,
კეთილშობილი ნელევისის ძის ლოცვა ისმინა.

- ტროელთ მიიღეს კეთილ ნიშნად ეს სასწაული,
380 ბრძოლის მწყურვალნი უფრო ფიცხლად ეკვეთნენ
ლაშქარს.

- უზარმაზარი ზვირთი ზომაულევი ზღვისა
გემბანზე მალლა აღზევდება, ქარიშხლის ძალით
აღბორგებული, გადაივლის ტალღაზე ტალღა...
ასე გაიჭრნენ ტროელები შმაგი ყიჟინით,
385 ცხენთა ჭენებით და ხომალდებს შესარკინებლად
შუბით მიაწყდნენ.

მათ იმედი ჰქონდათ ეტლისა,
ამათ — გემების, მტკიცედ იდგნენ აქაველები,
საზღვაო ბრძოლის ღროს სახმარი ძელშუბით შეხვდნენ,
ერკინებოდნენ შემოჭრილ მტერს თავგამეტებით.

- 390 გმირი პატროკლე, სანამ ტროელთ აქაველები
უმკლავდებოდნენ გალავანის კიდეგან ჯერაც,
ომის მოყვარე ევრიპილეს კარავში იჯდა,
გულს უქარვებდა საუბრით და მძიმე ჭრილობას
შავთა ტკივილთა დამაცხრობელ წამალს ადებდა.
395 მაგრამ როგორც კი დაინახა გალავნის აქეთ
შმაგი ტროელნი, არგიველთა განგაშიც ესმა,
შეჰყვირა გმირმა და ბარძაყზე დაიკრა ხელი,
დარდი მოედო, მწუხარე ხმით მიმართა დაჭრილს:
„ო, ევრიპილე, აღარ ძალმიძს შენთან დარჩენა,
400 რაც გინდა მოხოვო, საშინელი ბრძოლის ხმა მესმის!
ახლა მსახურმა შენ მოგხედოს, ხოლო მე წავალ
გმირ აქილევსთან, დავითანხმო ვინძლო სალაშქროდ.
ეგების, აბა რას გაიგებ, — მოუღბეს გული,
დიდი ძალა აქვს მართალ სიტყვას, მეგობრის ნუგეშს.“
405 ასე მოუბარს ფერხნი უკვე მიაჭროლებდნენ.
აქაველნი კი ტროელთ ისევ ებრძოდნენ მედგრად,
მათს მცირე ლაშქარს გზას უჭრიდნენ ხომალდებისკენ,
ტროელნიც ღონეს არ ზოგავდნენ, რომ დაეშალათ
მტერთა ფალანგი, შესეოდნენ გემებს და კარვებს.
410 ლარი და ხაზი გაასწორებს ხოლმე ხომალდის
მორებს ჭკვიანი ხუროს ხელში, მხატვრობის სიბრძნე

ვინც კარგად იცის, გამოწვრთნილმა ათენას მიერ.

ასე მათ შორის ბრძოლის ხაზი გაწონასწორდა,
მებრძოლი მებრძოლს შეერკინა ხომალდთა ახლოს.

- 415 ჰექტორი შეხვდა გმირ აიანტს, განთქმულს დიდებით.
ერთი გემისთვის შებმულიყვნენ, მაგრამ ამაოდ
ის მცველის მოკვლას, გემის დაწვას მიესწრაფოდა;
ეს კი — გაგდებას ავსულისაგან მოგვრილი მტერის.
კალეტორ დასცა — კლიტიოსის ძე აიანტმა,

- 420 ხომალდთან ცეცხლის მომტანს შუბი აძგერა გულში.
ძირს დაეხეთქა, გაუვარდა კვარი გზნებულო.
თვალი რომ მოჰკრა თვის ახლობელს გმირმა ჰექტორმა,
შავი ხომალდის წინ განგმირულს, დასჭედა მძლავრად,
ბრძოლად აღაგზნო ტროელთა სპა და ლიკიელნი:

- 425 „ტროელთა ძენო, ლიკიელნო, მძლავრნო დარდანნო!
სდექ! გეშინოდეთ ამ ჰყლეტაში უკანდახევის!
უმჯობესია დაიცავით კლიტიოსის ძე,
რომ ხომალდისკენ არ წაიღონ თორნი აქაველთ“.

ასე შესძახა და აიანტს სტყორცნა ოროლი,

- 430 მაგრამ აძგერა მასტორის ძეს, მამაც ლიკოფრონს,
მებაზრეს მისას, კითერიელს, მის სახლში მცხოვრებს
მას აქეთ, რაიც კაცი მოკლა კითერიაში.
თავის ქალაში, ყურისძირთან განგმირა იგი,
ტელამონიდის გვერდით მდგომი.

გემის კიჩოდან

- 435 გადმოყირავდა, ყრმას დაემსხვრა სულის სიმტკიცე.
შეკრთა, უმრწემეს ძმას შესძახა მძლე აიანტმა:
„ტევკროს! დავკარგეთ, საყვარელო, წრფელი ძმობილი!
რაც კითერადან მასტორიდი მოვიდა ჩვენთან,
ვით ძვირფას მშობლებს, ისე სცემდა მას ყველა პატივს.
440 ჰექტორმა დასცა! აბა, სად გაქვს ბასრი ისარი,
და საზარელი მშვილდი, ძღვენი აპოლონისა?“

თქვა და გაუგო ძმამაც, მყისვე მის გვერდით გაჩნდა,
მძლავრ ხელში ჰქონდა მშვილდი, ბეჭზე — მჭიდრო

კაპარჭი,

სულ გაეჭედა ფრთოსან ისრით, ტროელთ მუსრავდა:

- 445 პეისენორის ძე კლეიტოს განგმირა მოყმემ —
პულიდამანტის მეგობარი, პანთოიდისა.
მეეტლედ ჰყავდა, დიდი ჯაფა ადგა, შმაგ ცხენებს
იქით მართავდა, სადაც მჭიდროდ იდგნენ ფალანგნი,
იღწვოდა ტროელთ სამებლად, მაგრამ სიკვდილმა
450 როცა უწია, აღარავის შეეძლო შველა.
უკან, კისერში მოხვდა სეფქა გლოვის მომგვრელი,
ძირს დაენარცხა და ცხენები უკუშიაწყდნენ,
გაიხრიგინა ცარიელმა ეტლმა.

მაშინვე

პულიდამანტმა ეს შენიშნა, ცხენებს მივარდა,

- 455 პროტიანონის ძეს მიჰგვარა, გმირ ასტინოეს,
რომ მას სადმე შორს არ გაეშვა, თვალი სჭეროდა.
თვით კი საომრად დაუბრუნდა მეწინავეებს.
ტევკროსმა სეფქა კვლავ გაშართა, აბაროსან ჰექტორს
აიძულებდა კიდევ ბრძოლის ველი დაეგო,

- 460 ამოართმევდა უძლეველ გმირს სულ უეშველად,
მაგრამ ვერ შეძლო აეცლინა ზევსის განგება —
გმირი დაიცვა და წარსტაცა ღიდება ტევკროსს.
მშვილდი გამართა მშვენიერი, მოზიდა ლარი,
მაგრამ გაუწყდა და ისარი გაექცა გვერდზე

- 465 წვერწამახული.

გაუვარდა ხელიდან მშვილდი.

შეძრწუნდა ტევკროს და შესძახა ძმას შემფოთებით:
„ვაი ჩემს თავსა! დაიმონი საბრძოლო გეგმას
მიშლის, მშვილდიც კი გამომიტაცა ახლა ხელიდან!
ლარიც გაწყვიტა, მე ხომ დიდი ხანი არაა,

- 470 ისრის სატყორცნად მორკალულ მშვილდს მოვარგე იგი!“

ტევკროსს მიუგო აიანტმა ტელამონიდმა:

„თავი ანებე, საყვარელო, მშვილდსაც და ისარს,
რაკი დანაელთ მტრობს ღვთაება. ხელიდან გაცლის.
შუბი შემართე და მოიგდე ბეჭებზე ფარი,

- 475 შეეხე ტროელთ, წააქეზე ლაშქარიც ბრძოლად.

ეგრე იოლად ნუ შერჩება მტერს, ძლევიტ ამაყს,
ჩვენი გემები. კვლავ შევუდგეთ ზნეს სამამაცოს!“

ასე თქვა. მშვილდი კვლავ კარავში დატოვა გმირმა,
მხარზე მოიდგო ხორკლიანი, თოხფენოვანი
480 ფარი. ჩაჩქანი დაიხურა, ზედ ცხენის ძლით
დამშვენებული.

ერხეოდა მრისხანედ ზუჩი.
ბასრი, სპილენძის წვერიანი შუბი ხელთ იპყრა.
ისევ დაბრუნდა და აიანტს დაუდგა გვერდით.

ნახა თუ არა დამსხვრეული მშვილდი ტევკროსის,
485 ჰექტორმა ისევ წააქეზა ტროელთ მხედრობა:
„ტროელნო და თქვენც ლიკიელნო, მძლენო დარდანნო!
იყავით კაცნი, გაიხსენეთ ზნე სამამაცო
ამოფულრული გემების წინ! მე თვითონ ვნახე
სვიან მეომრის მშვილდ-ისარი ზევსმა დაღეწა.
490 მუღამ ცხადია კაცისათვის ზევსის განგება,
ჩანს ხოლმე, როდის აღამალლებს მოკვდავს დიდებით,
როდის დაამცრობს, არ დაინდობს, არ შეეწევა.
ახლაც აკნინებს არგიველებს ჩვენს სადიდებლად.
მთელი მხედრობით შევუტიოთ გემებს!

თუ ვინმე
495 ხმლითა და ისრით მოიწყლა და სიკვდილს ეწია,
მოკვდეს!

სახელი ზომ დარჩება, რაკი სამშობლოს
აქ შეეწირა!

მაგრამ იხსნის სახლს და დედა-წულს,
შთამომავლობას გადაარჩენს, თუ აქაველნი
შავი გემებით თვის სამშობლოს მიაშურებენ!“

500 ასე ამბობდა, ყველას მისცა ძალაც, სიმხნევეც.
იქით აიანტ ღალადებდა რაზმის წინაშე:
„გრცხვენოდეთ, ძმანო! სჯობს გავბედოთ: ან მტერს
შევაკვდეთ,
ან იავარქმნა ავაცილოთ ფულურო გემებს!
იციოთ, თუ გემებს ხელთ ჩაიგდებს გმირი ჰექტორი,

505 ფეხით მოუწევს ყოველ ჩვენგანს ტროიდან წასვლა!
გესმით, ყიუინით რომ აღაგზნებს ტროელთ მხედრობას
და გემის დაწვას მიესწრაფვის გამძვინვარებით?
ცხადია, როკვად როდი უხმობს სპას, ბრძოლა ნებაგს!
არ დაგვრჩენია ჩვენც სხვა აზრი, სხვა საფიქრალი,
501 ვიდრე შევებათ მტერს ხელი-ხელ გადახლართულნი!
სჯობს მყის სიცოცხლე მოვიხვეჭოთ, ანუ სიკვდილი,
ვიდრე მარადლე სასტიკ ბრძოლით ვიტანჯებოდეთ,
და ხელჩაქნეულ ლაშქარს ვახლდეთ ნავ-ხომალდებთან!“

ასე ამბობდა. ყველას მისცა ძალაც, სიმხნევეც.
515 პერიმედევსის ძე სქედლოს დასცა ჰექტორმა,
ფოკეელთ მეფე, აიანტმა — ლაოდამანტი,
ქვეით მებრძოლთა წინამძღოლი, ანტენორის ძე.
პულიდამანტმა კილეინელ ოტოსს წარსტაცა
თორნი, მეგობარს ფილეიდის, ებეელთ მეფეს.
520 მყის სტყორცნა გვერდით ჩამოჭროლილ მეგესს ოროლი
პულიდამანტმა, ააცილა. როდი ინება
აპოლონ ღმერთმა მოყმის მოკვლა მებრძოლთა შორის.
კროისმოსს მოხვდა მკერდში შუბი წვერწამახული.
ზათქით დაეცა და მძლეველი გმირს ხსნიდა ბექთარს.
525 გმირ პულიდამანტს ლამპეტიდი დოლოპსი შეხვდა.
ლამპოსმა შობა იგი, შვილმა ლაომედონტი,
ბრძენმა, საომარ საქმეებით სახელგანთქმულმა.
შეხვდა ფილეიდს, ჯიქურ მოსულს, ფარის შუა წრე
შუბით გაუპო, მაგრამ მოყმე დაიცვა თორნმა,
530 მკერდზე აკრულმა, ფილევსმა რომ მისცა ეფირეს
ციხე-ქალაქში, სელეენტის პირას, თემისთავ
ევფეტეს მიერ მეგობრულად ნასახსოვრები.
მისცა, სისხლისმღვრელ ომში მტრისგან რომ ეხსნა თავი.
მართლაც უშველა, იხსნა მისი ძე სიკვდილისგან.
535 მეგესმა ჩაჩქანს, იქ, სად კეფას უფარავს მებრძოლს
მრგვალი სპილენძი, გამეტებით შუბი აძგერა,
ბიბილო მოსჭრა ფაფრიანი, მტვერში გაგორდა
და გაეშალა მოკიაფე ძოწის ფოჩები.
და როცა იგი მტერს ებრძოდა ძლევის მოსურნე,

540 მძლავრი ქომაგი გამოუჩნდა — მენელაოსი.

შუბმემართულმა შეუმჩნევლად ზურგიდან მხარში
ოროლი დასცა, გაანგრია მკერდი სპილენძმა
და წინ გაიჭრა, დაენარცხა პირქვე მებრძოლი.

ორიგ მივარდა, რომ სპილენძის თორნი აერთვით,

545 მაგრამ ჰექტორმა მყის შესძახა მოყმის ახლობელთ,
არცხვენდა გმირი, ზეტადრე ძეს ჰიკეტაონის,
გმირ მელანიპოსს, პერკოტეში ჯოგს რომ მწყემსავდა,
სანამ ილიონს აქაველნი შეესოდნენ.

მაგრამ როგორც კი გემებს მოჰყვნენ მრავალხოფიანს,

550 ტროას მოიჭრა ტროელთ რაზმში გამორჩეული,
ძესავით იგი შეუყვარდა მეფე პრიამოსს.

ჰექტორმა უთხრა სიტყვა მოყმეს, უკმაყოფილომ:

„ო, მელანიპოს! აქ დავტოვოთ? ნუთუ სრულიად
არ გტკივა გული განგმირული მოყვასის გამო?

555 იქნებ ვერ ხედავ, ვით იბრძვიან მისი აბჯრისთვის?

მომყევ, არ არის დრო არგიველთ შორით ვებრძოლოთ.

ჩვენ უნდა ვძლიოთ, სანამ მტერმა ძირფესვიანად

არ დააქცია ილიონი და თვით არ მოგვსპო!“

თქვა და თან გაჰყვა მყისვე მოყმე ღმერთის სადარი.

560 ხოლო არგიველთ ალაგზნებდა ტელამონიდი:

„გამაგრდით, ძმანო! და აღივსეთ სირცხვილით გული!

ყველას საგმირო სარბიელზე რცხვენოდეს მოძმის,

ვინც სირცხვილს იგრძნობს, უფრო მეტად ის გადარჩება.

ლტოლვილს არცა ხსნა მიეგება, არცა სახელი!“

565 ასე თქვა, მაგრამ თვით მზად იყო სპა დასაცავად.

გულში ჩაიდეს გმირის სიტყვა, რვალის კედელი

გემს შემოავლეს.

მაგრამ ზევსი მტერს ალაგზნებდა.

ყრმა ანტილოქოსს მოუწოდა მენელაოსმა:

„არავინ არის, გმირო, ჰაბუჟ აქაველთ შორის

570 არც შენზე სწრაფი, არც ძლიერი შეტაკებისა.

ეჰ, წინ გაჭრილი ამ ტროელს რომ შერკინებოდი!“

უკუდგა, ოდეს წააქეზა ანტილოქოსი.

ყრმა გამოეყო მეწინავეთ.

მიმოიხედა,

სტყორცნა-ოროლი, ზარი დასცა ტროელთ; რა ნახეს

575 ძალა მოყმისა.

არც ამაოდ გაიჭრა შუბი:

ჰიკეტაონის ძე, მამაცი მელანიპოსი,

მკერდგანგმირული, ამაყად რომ ჩაება ომში,

მიწას დაასკდა, აჟღერიალდა აბჯარ-ბექთარი.

ანტილოქოსი მას მიეჭრა, ვით ძალლი — მოწყულ

580 ირემს, რომელსაც მონადირემ ბუჩქიდან მხლტომელს

ისარი დასცა, მოუტარა მარდი ფეხები.

შენც, მელანიპოს, ასე შეგხვდა ანტილოქოსი,

აბჯრის მოსურნე.

მაგრამ ჰექტორს ვერ დაემაღა.

მისკენ გაიჭრა, გაარღვია მებრძოლთ კედელი.

585 ანტილოქოსი ეგრე ფიცხიც, ვერ გაუჩერდა,

ნადირის მსგავსად, სისაძაგლეს რომ სჩადის ზოლმე,

ქოფაკს რომ დაფლეთს, ან საქონელს ყელს გამოლადრავს,

ტყისაკენ გარბის, სანამ მოვა მთელი სოფელი.

ასე გაიქცა ნესტორიდიც.

დასცხეს ყიყინა

590 და დაყარეს ტროელებმა ისხარი ისრის.

მტერს მიუბრუნდა, როს მეგობართ დასს მიაღწია.

ამ დროს ტროელნი, ვით ლომები, სისხლის მთქვლეფელნი,

გემებს მიეჭრნენ, აღასრულეს სურვილი ზევსის:

ის მიწყვი მათს სულს ამაღლებდა,

ხოლო არგიველთ

595 ძალას ართმევდა, ტროელ სპათა წამქეზებელი.

გულით სწყუროდა ჰექტორისთვის დიდება ძლევის,

რომ მოსდებოდა ნავ-ხომალდებს შთანთქმეული ალი,

თეტისის აჯა სრულქმნილიყო საბედისწერო.

ერთი რამ სურდა ზევსს შორსმჭვრეტელს, ამას ელოდა,

600 თვალთ ენახა პირველ გემის აბრიალება.

და იმ ჟამიდან გემებიდან გარდუვალ ლტოლვას

უსჯიდა ტროელთ, დანაელებს — დიდებას ძლევის.

ასე ინება.

წააქეზა გმირი ჰექტორი,
თვითონაც გულით მოწადინე, ისე მძვინვარე,
605 როგორც არესი შუბოსანი და უარესი —
ცეცხლი, მთის ფერღზე მოჩახჩახე უსიერ ტევრში.

ტუჩს ქაფი ადგა, მოლუშული წარბების ქვემოთ
ცეცხლს აკვესებდნენ თვალნი მისნი,

მრისხანედ ზუჩი

შეერხეოდა გრიგალივით მოვარდნილ ჰექტორს.
610 გმირის ქომაგი თვითონ ზევისი იყო ზეცაში
და მხოლოდ იგი აღაზრდა მოკვდავთა შორის,
რამეთუ დიდი დღე პრიამიდს აღარ ეწერა.
უახლოებდა მას უკვე ჟამს საბედისწერის
პელიდის ხელით თვით ათენა.

ჰექტორს სწყუროდა,

615 რომ გაეხლიჩა დანაელთა მხედრობის მწყრივი
და იქ იწევდა, სადაც მჭიდროდ სპა შეკრულიყო.
ვერ გაარღვია ვერსად რიგი დიდად მოსურნემ.
როგორც გოდოლი, იდგა ჯარი.

ციცაბო ტინი

ქაფიან ზღვასთან აღმართული, ამაყად ხედება
620 სტვენით მოვარდნილ ქარაშოტის შმაგ შემოტევას,
თავხედ ტალღებსაც, ტყლაშუნით რომ შეასკდებიან.
ასე ხედებოდნენ დანაელნიც ტროელთ უშიშრად.
ის კი, ვით ცეცხლი მოელვარე, მიეჭრა რაზმებს
ისე მრისხანედ, როგორც ხომალდს გაქცეულს ტალღა,
625 ქარმა რომ ღრუბელს ჩამოწველა.

ქანაობს გემი,

ქაფით ივსება.

მოგუგუნე გრიგალის სუნთქვა
წეწავს აფქიოს, ფერდაკარგულ მენავეთ გული
შიშს წაუღია.

ცურვით სიკვდილს ძლივსა გაასწრეს.

ასე უთრთოდათ გული მკერდში მამაც აქაველთ.
630 ის კი, ვით ლომი, თავს დაესხა.

რქამრუდენ ხარებს,

ნამიან ველზე ათასობით რომ ბალახობენ,
ერჩის ნადირი.

ნორჩი მწყემსი თუმც ჯოგთან არის,

არ იცის ბრძოლა, რქამორკალულ საქონლის დაცვა,
გამოუცდელი ყრმა მოუვლის ჯოგს ხან წინიდან,
635 ხან უკან გარბის. მტაცებელი შუაში შედის,
ყელს გამოლადრავს ხარს და ჯოგი გაიფანტება.
ასე გაექცნენ აქაველნი ზევსსა და ჰექტორს.
გმირმა განგმირა პერიფეტე, ბრგე მიკენელი,
ძე კოპრევსისა, ვინც ეგრისთევსს ჰყავდა მსახურად
640 და პერაკლესთან ზშირად მაცნედ დაუდიოდა.
ამ უხეირო მამამ შობა ძე ხერხიანი —
მარდი მსრბოლელი და ბრძოლაშიც გამობრძმედილი.
ჰქუთი ბრწყინავდა იგი მუდამ მიკენელთ შორის.
დიდი სახელი მოუპოვა მებრძოლმა ჰექტორს:

645 როცა გარბოდა, ფარს წაედო ანაზღეულად,
ხელთ რომ ეჭირა, კოჭებამდე იცავდა მოყმეს.
პირქვე დაემხო, აგრუხუნდა საფეთქლის ირგვლივ
რვალის ჩაჩქანი დაცემისგან.

რომ დაინახა

გმირმა ჰექტორმა, მიირბინა, წაადგა თავზე,
650 მკერდში აძგერა შუბი და გმირს მოძმეთა თვალწინ
სული აართვა.

მათ ვერ შეძლეს მიშველებოდნენ,
შეძრწუნებულნი იყვნენ გმირი ჰექტორის შიშით.
იქვე ხომალდებს მოეფარნენ, ყველაზე ადრე
რომ ამოეღოთ ზღვიდან.

მაგრამ მისდია გმირმა.

655 კვლავ დაიხია არგიველთა სპამ სხვა გემისკენ,
ისე წავიდა მათი საქმე.

დადგნენ კარვებთან

მჭიდროდ, დაძვრაც კი არ შეეძლოთ, ერთად შეკრიბა
ისინი შიშმა და სირცხვილმა.

მიწყვიტ ერთმანეთს

შეძახილებით ამხნეებდნენ, მეტადრე — ნესტორ,
660 თვითეულ მოყმეს ახლობელთა მზეს აფიცებდა:

„იყავით კაცნი, არგიველნო, იგრძნეთ სირცხვილი
ყველას წინაშე!

გაიხსენეთ, გულით ვინც გიყვართ,
ცოლი და ბავშვი, დედა-ძენი თუ შენაძენი,
მშობლები, ყველა, ვინც მკვდარი გყავთ, ანუ ცოცხალი!
665 მათი სახელით — არ მყოფთაცა, გემუდარებით,
მაგრად დეჟ, სპაო! ლტოლვას, სპაო, ნულარ ეცდები!“

ასე ამბობდა და აუნთო სიმტკიცე-ყოველს.
მათ წინ გაფანტა თვით ათენამ შავი ღრუბელი
ციოთ მოვლენილი, შუქი გაკრთა, სიგრცე გაეხსნათ
670 ზომალდთა მხარეს, ბრძოლის ველიც გამოჩნდა მაშინ.
იხილეს ჰექტორ საშინელი, და ყველა რაზმი,
რაც კი მის უკან უქმად იდგა, ისიც იხილეს —
რამდენი გმირი ზომალდებთან იბრძოდა მედგრად.

დიად აიანტს გული უკვე არ უდგებოდა
675 ვიწრო ადგილას შეგუფებულ აქაველთ რაზმთან.
გემზანზე ახტა და ღონიერად მიალაგებდა,
თან იღერებდა უზარმაზარ ძელშუბს გემისა.
ოცდაორი წყრთა სიგრძე ჰქონდა იმ ძელს გარანდულს.
როს მოჯირითე, გამოწვრთნილი ცხენოსნობაში,
680 რემაში რაშებს ამოარჩევს — ოთხს, ულამაზესს,
შეკაზმავს, გასწევს, გააჭენებს ქალაქისაკენ
დატყეპნილი გზით, ბრბო ყმაწვილთა, დამფრთხალ

ლიაცთა

მისჩერებია განცვიფრებით.

მოყმე კი მარჯვედ
ჩქარი რბოლის დროს გადახტება ცხენიდან ცხენზე.
685 ასე გემიდან გემზე გმირი გადადიოდა
ფართო ნახტომით. ცას აღწევდა მისი ყოყინი.
ტელამონიდი აქეზებდა მიწყივ დანაელოთ
გემთ დასაცავად, მაგრამ ამ დროს გმირი ჰექტორი
როდი რჩებოდა უქმად ტროელ მებრძოლთა შორის.
690 შმაგი არწივი დააცხრება ზოლმე ფრთოსანთა
გადამფრენ გუნდებს, მდინარესთან რომ ისვენებენ,
ღერღეტი, წერო თუ გედები გრძელკისრიანნი.

ასე დააცხრა ჰექტორ გემებს შავჭვინტიანებს,
მას აქეზებდა, აშმაგებდა დიადი ზევსი.

695 ზოლო წინამძღოლს მოჰყვებოდა ტროელთ ლაშქარი.

კვლავ ზომალდებთან საშინელი ბრძოლა განახლდა,
გეგონებოდა, სპა იბრძვისო დასვენებული,
ისე მგზნებარედ შეერკინა მებრძოლი მებრძოლს.
ასეთი იყო მეომართა სულისკვეთება:

700 სასოწარკვეთილ აქაველებს ომში დაღუპვა
გადეწყვითათ, ზოლო ტროელთ, სიმხნით აღსავსეთ,
იმედი ჰქონდათ, გემებს დავწვავთ, მტრებსაც მოვსპობთო.
ასეთი აზრით შეერკინა მებრძოლი მებრძოლს.

ჰექტორმა გემის კიჩოს სტაცა მძლავრი მარჯვენა.

705 ამ მხატე გემმა, მშვენიერმა, პროტესილაოს
ჩამოიყვანა, მამულში კი ვერ დააბრუნა.
ზომალდის ირგვლივ ტროელნი და აქაველები
ხელჩართულ ომში ჩაბმულიყვენ, აღარ აკრთობდათ
შორით ნასროლი ისარი და შუბი ელვარე:

710 ერთუროს პირისპირ შეხვედროდნენ სულანთებულნი,
კვეთდნენ მახვილით ორღესულით, ხმლითა და ხანჯლით,
ორივე მხრიდან წამახული სპილენძის შუბით,
შავვადიანი სატევრები ბევრი ეყარა,
მებრძოლთ ხელიდან გაფრენილი, მხრიდან ახსნილი,

715 და შავი სისხლით მორწყულიყო მიწა ფხვიერი.
ჰექტორი გემს ხელს არ უშვებდა, არ სცილდებოდა,
კიჩოს კიდეზე ჩაფრენოდა, ეტყოდა ტროელთ:
„მომეციო კვარი! შემჭიდროვდით, შეებით მედგრად!

გვაჩუქა ზევსმა ღლე, სიკეთის მომნიჭებელი,
720 გვარგუნა გემნი, არა ღმერთთა ნებით მოსულნი,
ამდენი ჭირი რომ მოგვაგეს ტროელ მოხუცთა
სიფრთხილის გამო. მე მინდოდა გემებთან ბრძოლა,
ზოლო ისინი გვაკავებდნენ ციხე-ქალაქში.

მაგრამ თუ მაშინ დაგვიბნელა კრონიდმა ჭკუა,
725 ახლა თვით გვიხმობს და მიგვიძღვის ღრუბელთმარეკი!“

თქვა და არგიველთ შეუტეეს უფრო მძვინვარედ.
ველარ გაუძლო აიანტმა — დასცხეს ისრები.
მტერს გაეცალა გარდუვალი სიკვდილის შიშით,
გემის კიჩოდან მიაღწია მერხს შვიდტერფიანს.

730 ირგვლივ მალი-მალ თვალს ავლებდა ტროელთ და
ლახვარს

ჩასცხებდა ხოლმე, ცეცხლის აღმგზნებთ გემიდან ჰყრიდა,
თან განუწყვეტლივ ამხნეებდა დანაელთ ლაშქარს:

„ო, მეგობრებო, დანაელნო, არესის სპანო,
იყავით კაცნი, გაიხსენეთ ზნე სამამაცო!

735 იქნება ფიქრობთ, რომ ზურგს უკან ვინმე გეყავს შემწე?
ან გალავანი გეგულებათ, ჩვენ რომ დავვიცავს?
არ არის ახლოს ციხე, კოშკით გამაგრებული,
რომ შევეფაროთ და მაშველთა იმედი გვქონდეს.

740 ტროელთა ველზე აბჯარასხმულ ამ ჯარს ზედ ზღვასთან
მივუსრესივართ, შორს სამშობლოს სანახებიდან!
ხსნა ჩვენს ხელთაა, ხსნა არ ძალუძს სულს დაკნინებულს!“

ასე თქვა. შუბით აწყდებოდა გრძელჩრდილიანით
ტროელთ, თუ ვინმე გემის კიჩოს მივარდებოდა
ხელში ჩირაღდნით, ჰექტორისგან წაქეზებული.

745 ხვდებოდა ყოველ მათგანს შუბით მძლე აიანტი,
ასე განგმირა გემების წინ თორმეტი მოყმე.

ქება მეთექვსმეტი

პატროკლეა

ასე იბრძოდნენ ბაგირმტკიცე ზომალდებისთვის,
როცა პატროკლე ლაშქართა მწყემს პელიდს ეწვია.
მხურვალე ცრემლი დასდიოდა, როგორც მთის ნაკადს
კლდის ნაპრალიდან მოსჩქეფს ხოლმე შავი ჩქერები.

5 შეხედა მოძმეს, შეებრაღა ფეხმარდ აქილევსს
და მოფერებით მიაგება ფრთიანი სიტყვა:

„რაო, პატროკლე, რად ცრემლობ, ვით ნორჩი გოგო,

დედას რომ მისდევს, ატატებას ჰვედრის ტირილით,
ებლაუჭება კაბას, წამსვლელს კალთაზე ეკერის
10 და შესციცინებს ცრემლიანი — ამიყვანეო.
იმასა ჰგავხარ შენც, პატროკლე, ცრემლებს რომ

აფრქვევ.

იქნებ რაიმე მირმიდონელთ გინდა გვაცნობო?

იქნებ მარტო შენ იცი რამე შინაურებზე?

კარგად არისო აქტორის ძე მენეტიოსი,

15 ამბობენ, პელევს ეაკიდიც მხნელ ბრძანდებო.

მართლაც საზარი იქნებოდა მათი სიკვდილი!

იქნებ არგიველთ ბედზე შფოთავ, ეგრე უწყალოდ

უსამართლონი გემებთან რომ ისრისებთან?

გულში ხვაშიადს ნუ ჩაიკლავ, მითხარ, ვიცოდე“.

20 ამოიოხრა და მიუგო გმირმა პატროკლემ:

„აქაველთ შორის უქველესო გმირი აქილევს!

ცრემლი შემინდე!

დიდი ჟრგა ერგო აქაველთ,

ყველას, ვისაც კი უმამაცეს მეომრად თვლიდნენ,

უწყალოდ დაჭრილს სული ხდება შავ ზომალდებთან!

25 ისრით დაკოდეს დიომედე, ხელჩართულ ომში

ოროლით დაჭრეს ოდისევსი, აგამემნონი,

ევრიპილოსიც ბარძაყშია შუბით მოწყლული,

მათ აქიმები თავს მზრუნველად დასტრიალებენ.

შენ კი, აქილევს, მხოლოდ შენ ერთს არ გეწვინ გული!

30 ო, შენებრს რისხვას დაუცხრომელს არ მოვსწრებდევარ!

ვის შეუძლია ჩვენი მოდგმა გადაარჩინოს,

თუკი არგიველთ სამარცხვინო ხვედრს არ აშორებ?

გულუკეთურო! არ შეგფერის მამად პელევსი,

დედად თეტისი არ გერგება!

შავმა კლდეებმა

35 და ზღვამ გშვეს გულქვად, როგორებიც თვითონ არიან!

თუ ღვთაებრივი სასწაული რამ გულს გიშფოთებს,

თუ ზევსის რამე საიდუმლო გიამბო დედამ,

მე ჩამრთე ომში, მე მომანდე მირმიდონელნი!

დანაელთ ბედის მანათობლად ეგების ვერგო!

- 40 მხრებზე ავისხამ შენს საჭურველს შეუღარებელს:
ვინძლო ბრძოლის დროს აქილევსად მიგულვოს მტერმა,
აქაველ მოყმეთ ღონემიხდილთ შვება მიეცეთ.
იშვიათია დასვენების წუთი ომის დროს.
დასვენებული ჩვენი რაზმი ბრძოლით დამაშვრალ
45 ტროელთ მხედრობას გემებიდან გაჰყრის იოლად“.

ასე სთხოვდა და ვერ განსჭვრიტა, რასაცა სთხოვდა:
სიკვდილსა სთხოვდა უბედური და არადყოფას!
ამოიოხრა და მიუგო გმირმა ფეხმარდმა:
„აბა, რას ამბობ, ო, პატროკლე, კეთილშობილო!

- 50 მისნობა როგორ შემაშინებს?

ღვთაებრივ დედას
ზევსის სურვილზე არაფერი ჩემთვის არ უთქვამს.
მაგრამ გულს მსჭვალავს, სულს მიშფოთებს სასტიკი
რისხვა,

როს ვხედავ — კაცი თანასწორის გაძარცვას ცდილობს
მხოლოდ იმიტომ, რომ უფლებით აღემატება!

- 55 და არც დაცხრება რისხვა ჩემი:

ბრძოლაგადახდილს
აქაველებმა შემირჩიეს ჯილდოდ ასული:
შუბით ვირგუნე, როს დავთრგუნე მტკიცე ქალაქი
და თვითნებურად გამომტაცა ხელიდან ქალი
აგამემნონმა, თითქოს ვინმე ბოგანო ვიყო!

- 60 მაგრამ რაც მოხდა, რას გავაწყობ!

არც ეგ ივარგებს,
რომ რისხვას ზღვარი არ დავუდო.

ის კი ცხადია,
არ დავწყენარდები, სანამ აქვე ჩემს ხომალდებთან
და ჩვენს ბანაკთან არ ატყდება ომის გნიახი...
კარგი, პატროკლე, შეიმოსე ჩემი ბექთარით

- 65 და წინ გაუძეხ მირმიდონელთ, ომს მოწყურებულთ.
ვხედავ, გარშემო ტროელ სპათა შავი ღრუბელი
გემს მოსჯარვია, ზღვის კიდესთან მიჭეჭყილები
ძლივს იკიდებენ აქაველნი ფეხს ქვიშროვანზე.
თავს დასტყდომია ტროა აგრე გალაღებული:

- 70 ველარ ხედავენ ბრძოლის ველზე პელიდის ჩაჩქანს
თვალისმოშპრელს და მოელვარეს!

მათს გვამებს მიწა

ვერ დაიტევდა, აგამემნონს რომ არ ეძალა.

ბანაკს და გემებს მოსდგომია მტერი თამამად,
ალარ მძვინვარებს დიომედეს მძლე მარჯვენაში

- 75 მძლავრი ბოძალი, რომ აშოროს ლაშქარს მოძალე.

აგამემნონის საძულველი ბაგე-პირიდან
ხმა აღარ ისმის, კაცთამქლეტი ჰექტორი ოდენ
გრგვინავს ტროელთა შორის მყოფი, მძლავრი ყიყინით
ველს აზანზარებს და სასტიკად მუსრავს აქაველთ!

- 80 კმარა! პატროკლე, ააშორე ხომალდებს ცეცხლი,
მტკიცედ დაჰკარი, რომ გემები არ გადაბუგონ,
გზა არ მოგვიჭრან სანუკვარი — შინ წასასვლელი!
ოლონდ მისმინე და ეს რჩევა გულს ჩაიბეჭდე:
სახელ-დიდება მომიხვეჭე დანაელთ შორის,

- 85 რომ მშვენიერი ქალიშვილი უკან მომგვარონ,
თან მოსაკითხი მომიტანონ აურაცხელი,
გემს ააცდინე განსაცდელი და დამიბრუნდი!
მეხისმტყორცნელმა თუნდ დიდებით გაგამამაცოს,
მაინც უჩემოდ ნუ გაბედავ ბრძოლის მოყვარე

- 90 მტრის იავარქმნას, ნუ შებლაღავ ამით ჩემს სახელს.
გულანთებულმა სიმამაცით სძლიე ტროელნი,
მაგრამ სპას ნულარ წარუძღვები ილიონისკენ,
რომ ოლიმპოდან მათდა შემწედ უკვდავი ვინმე
არ მოგვევლინოს: აპოლონს ხომ უყვარს ტროელნი!

- 95 როგორც კი გემებს გადაარჩენ, მყისვე დაბრუნდი,
აქაველები მოსასპობად იქვე დატოვე!
მამაო ზევსო! ო, ათენავ! დიდო აპოლონ!
ნეტავ ტროელთა, არგიველთა მხედრობამ სრულად
მოსპონ ერთუროთი! მხოლოდ ჩვენლა გავექცეთ სიკვდილს,
100 მხოლოდ ჩვენ დავცეთ ილიონის ამაყი ციხე!“

ამ საუბარში იყვნენ, როცა ტროელთ თავდასხმას
ველარ გაუძღო აიანტმა — ისხარს ისართა.
ზევსის ძალამ და სწრაფმოისარ მტრის სიმამაცემ

დათრგუნა გმირი, მოელვარე რვალის მუზარადს
 105 წკრიალ-წკრიალი გასდიოდა, სპილენძის წიბოს
 ხვდებოდა რვალი, და აიანტს მხარიც დააწყდა
 ფარის სიმძიმით, აქამდე რომ ეჭირა მტკიცედ.
 მაინც ვერ დაძრეს, თუმც ოროლებს თვლა აღარ ჰქონდა.
 ხშირ-ხშირად, მძიმედ, ღრმად სუნთქავდა, ოფლი
 ღვარ-ღვარად

110 სდიოდა, მაგრამ არ შეეძლო ერთი წამითაც
 მას შეეყოვნება — საფრთხეს ისევ საფრთხე მოსდევდა.

გვამცნეთ, მუზებო, ვის ოლიმპო გეგულვით სახლედ,
 როგორ მოედო აქაველთ გემს ცეცხლი მსახვრალი?

მიეჭრა ჰექტორ და იფნის შუბს აიანტისას
 115 სწვდა ორღესულით და დიბლიგი შუა გაუბო.
 ამოდ სცადა აიანტმა ტელამონის ძემ
 მოღერებული შუბის ტყორცნა, ბასრი ბუნიკი
 მოსწყდა შუბისტარს, დაენარცხა მიწას წკრიალით.
 მყის გულის თრთოლვით აიანტი მიხვდა, რომ ღმერთებს
 120 ასე სწადიათ, რომ მის ყოველ მოწადინებას
 მალღით მგრგვინავი ზევსი ჩაშლის ტროელთ შემხიდვ.
 რალა გზა ჰქონდა, უკუმიდგა.

მყისვე ტკაცუნით
 ცეცხლი მოედო გემს, ზედ ალმა გადაირბინა.
 ამ ღროს ფეხმარდმა აქილევსმა რისხვით ბარძაყზე
 125 ხელი დაიკრა და შესძახა მამაც პატროკლეს:
 „გმირო პატროკლე! ო, იჩქარე, ჩემო მხედარო!
 ვხედავ, გიზგიზებს უკვე გემზე ცეცხლი შთანთქმელი.
 თუ ზომაღდები ხელთ ჩაიგდეს, გზაც მოგვეჭრება!
 თორნ-იარაღით შეიმოსე, მე სპას მოგუხმობ!“
 130 ასე ბრძანა და ყრმამ ელვარე რვალს ხელი ჰკიდა.
 თავდაპირველად მოიწვართა საბარკულები,
 ვერცხლის კავებით იკვრებოდა ზედ მჭიდროდ იკა.
 განიერ მკერდზე სამკერდული ეაკიდისა
 სწრაფად აისხა, ვარსკვლავებით გაბრწყინებული.
 135 მხარზე ღვედრი და ხმალი ვერცხლისსამსკვლიანი

აისხა რვალისპირიანი, ფარს დასწვდა ბაქმულს,
 თავზე მოირგო მოელვარე ზუჩი, მრისხანედ
 უთრთოდა ჯილა, ცხენის ფაფრით დამშვენებული.
 ხელში რაც მოხვდა, იმ შუბს მისწვდა, როდი ინდომა
 140 ბოძალი გმირი ეაკიდის: მძიმე რამ იყო
 მტკიცე იფანი.

ვერაკაცი აქაველთაგან
 ძვრას ვერ უზამდა.
 აქილევსი კი შუბს მსუბუქად
 ხმარობდა ხოლმე!

თურმე ქირონს მამამისისთვის
 მტრის სავალალოდ პელიონზე მოუკვეთია.
 145 ცხენთა შეკაზმვა ავტომედონტს სთხოვა პატროკლემ,
 მძლე აქილევსის შემდეგ ყველა გმირზე ღირსეულს,
 ყველაზე ერთგულს და ბრძოლაში ყველაზე ამტანს.
 ავტომედონტმა მიაყენა ხელნასთან ცხენი —
 ქსანთოს, ბალიოს — ფრთაშესხმულნი, ქართუმაღესნი.
 150 ცხენი პოდარგემ შვა, ჰარპიამ, ოდეს ზეფიროსს
 ეწვია ველზე ოკეანის შმაგ ნაკადებთან.
 სწრაფი პელასიკ მოიყვანა.

აქილევსს ერგო
 ეს ცხენი, როცა ეტიონის ციხე დალაშქრა.
 ტოლს არ უდებდა უკვდავ რაშებს მოკვდავი ცხენი.

155 იმ ღროს პელიდი მირმიდონელთ კარვებს ეწვია,
 ბრძოლად განაწყო, როგორც მგლები ხორცისმჭამელნი.
 აულაგმავი თავხედობა მგლებს გულში უდევთ,
 ქორბუდა ირემს მთის წარაფთან დასცემენ ოდეს.
 უწყალოდ ფლეთენ. სისხლით წითლად უღვივით ხახა.
 160 შემდეგ მადლარნი შავ წყაროსთან მიხროვდებიან,
 შესმული სისხლი ლაშზე დასდით, გასკდომაზე აქვთ
 სტომაქი, მაგრამ გული სავეს რჩება სიხარბით.
 მირმიდონელთა გუნდის თავნიც ომში მგლებს ჰგვანან.
 165 ფეხმარდ პელიდის სპა შეუდგა ყრმას კეთილშობილს,
 მათ შორის იყო აქილევსიც ბრძოლისმოყვარე,
 ყიყინით ცხენებს ალაგზნებდა, ფაროსან მოყმით.

ორმოცდაათი მოეყვანა ზომალდი პელიდს,
ზევისის რჩეულ გმირს, ტროის მხარეს, ყოველ ზომალდზე
170 ორმოცდაათი მოყმე იჯდა ზოფის საბელთან.
ხუთი თავკაცი შეერჩია ომში წინამძღვრად,
თვით კი მთელს ლაშქარს თავკაცობდა ხელმწიფურ
ნებით.

თორმეოვლვარე მენესთიოს უძლოდა ერთ რაზმს —
სპერქეიოსის ძე, მდინარის, ცით ჩამოღვრილის:
175 მალულად თურმე შმაგ ნაკადთან შვა პოლიდორემ —
პელევსის წულმა, ქალმა ღმერთთან შეერთებულმა.
თუმც ისიც უთქვამთ, პერიერიდ ბოროსგან ჰყავსო,
რომელმაც მასზე იქორწინა დიდძალ საფასით.
მეორე რაზმი მოჰყვებოდა მამაც ევდოროსს.
180 იგი ფერხულში უეზარმა, ფილანტის ქალმა
შვა — პოლიმელემ. ჰერმეს ღმერთი მხიარულ ქალწულს
დამონებია, როს ტკბილხმიან გუნდში უხილავს,
ოქროსისრიან არტემისის დღესასწაულზე.
კოშკში შესულა, საიდუმლოდ შეუღლებულა
185 ქალწულთან ღმერთი.

და შვა ქალმა ძე მშვენიერი —
ევდოროს — სწრაფი ასპარეზზე, შმაგი ბრძოლაში.
ელეითიამ, მშობიარის შემწემ, ამ ქვეყნად
გამოაჩინა ძე, აჩვენა მზის ბრწყინვალემა
და ექექლესმაც, აქტორის ძემ, ცოლად დაისვა
190 შინ პოლიმელე, როს გაიღო საზღო დიდძალი.
ხოლო ფილანტმა, მხცოვანმა, შინ, თვის სასახლეში
გაწვრთნა ყმაწვილი, შეუყვარდა გულით, ვით შვილი.
მესამე რაზმს კი მოუძლოდა პეისანდროსი —
მაიმალის ძე.

მირმიდონელთ შორის ვერაგინ
195 მხედრად ვერ სჯობდა, აქილევის მეგობრის გარდა.
მეოთხე იყო ფოინიქსი, მხცოვანი გმირი,
მეხუთე რაზმთან — ალკიმედონტ, ძე ლაერკევსის.
რაზმებს თავკაცი დაუყენა, მწყობრად დაწყო
და ხელმწიფური სიტყვა უთხრა მათ აქილევისმა:
200 „მირმიდონელნო, გაიხსენეთ მუქარის სიტყვა,

გენებთან ტროელთ რომ უთხარი, როს სამარაულიან
რისხვით ვიწვოდი.

თქვენ ხომ მაშინ მეც შემარცხვინეთ:
შე საზარელო, ალბათ შხამით გაგზარდა დედა,
რომ შენს მეგობრებს გენებიდან არ იშორებო!
205 ბარელამ სახლში დავბრუნდეთო, დაუნდობელო,
რაკილა გული ბოროტ ბოლმით გაგსივებია!
განრისხებულნი ამ სიტყვებით მხვდებოდით ხოლმე.
ახლა დავიდგათ ბრძოლის ჟამი, ამას ნატრობდით!
მაშ, ვისაც ერჩის გული, ტროელთ შეებას შედგრად!“
210 თქვა და აუნთო ყველას სული და სიამაყე.
მეფის სიტყვაზე უფრო მჭიდროდ შეიკრნენ სპანი.
ვით კირითხურო აგებს კედელს მტიციე ქვებისგან,
მიჯრით დააწყობს, შეკრავს და გზას დაუწმობს ნიავს,
ისე ეკვროდა ერთუთრის რვალის ფარ-მუზარადი.
215 ფარი ბაკულ ფარს, კაცი კაცს და ჩაჩქანი ჩაჩქანს
შენივებოდა, ეხებოდა ზუჩს ბოლო ზუჩის —
ათრთოლებული, ისე მჭიდროდ სპანი შეიკრნენ.
სულ ყველაზე წინ იდგა ორი ბრგე აბჯროსანი —
ავტომედონტი და პატროკლე, ჩქარობდნენ გასვლას
220 და ერთი სული ჰქონდათ, სანამ ომს დაიწყებდნენ.

კარავს შევიდა აქილევის, თავი ახადა
ლამაზ კიდობანს, გერცხლისმუხლა თეტისის ნობათს,
გემით მოტანილს, ქლაინებით, ქიტონით სავსეს,
ხოიანი თექვებით და ქარსაცავ ნოხით.

225 თასიცა ჰქონდა მშვენიერი, მისგან არაკაცს
ღვინო არ უსვამს, არ რგებია მისგან არალმერთს
წმიდა ზედაზე, გარდა თვითონ მამა-ზევისისა.
სწორედ ეს თასი ამოიღო, ჯერ ხომ გაფერა
გოგირდით, შემდეგ გამორეცხა მოკამკამე წყლით.
230 ხელდაბანილმა მერმე ღვინით გაავსო თასი,
ეზოში დადგა და ასხურა წმიდა ზედაზე,
ზეცის შემყურე ლოცულობდა. შენიშნა ზევსმაც:
„ზევსო, დოდონთა და პელაზგთა უფალო, მკვიდრო
ცივი დოდონის, სადაც შენი მკითხავენია —

- 235 სელები, ფეხს რომ არ იბანენ, მიწაზე წვანან!
 შენ ხომ ჩემს ლოცვას, ლმობიერო, მოაპყარ ყური,
 მაღიდე ფრიად, დაამცირე აქაველთ ხალხი,
 ახლა კიდევ გთხოვ, შემისრულე ერთი სურვილიც!
 მე ვრჩები დრომდე ხომალდების ჩემის სადგომთან,
 240 ხოლო მეგობარს ბრძოლად ვუშვებ და მირმიდონელო.
 ამათ არგუნე ძლევა, ზევსო წინასწარმჭერეტო!
 გული მამაცი განუმტკიცე, იგრძნოს ჰექტორმაც,
 შეძლებს თუ არა შეერკინოს მართო პატროკლე,
 თუ მკლავნი მისნი მძვინვარებენ მხოლოდლა მაწინ,
 245 ოდეს მეცა ვარ გამოსული არესის კვალზე!
 ხოლო როს გემებს განაშორებს ხანძარს და სიკვდილს,
 კვლავ დამიბრუნე უვნებელი ნავ-ხომალდებთან
 აბჯრით მოსილი, ყველა მამაც მოძმის თანხლებით!“

- მავედრებელმა ასე უთხრა. უსმინა ზევსმაც
 250 ერთს ნაწილს თხოვნის, მეორე კი ყურად არ იღო,
 ალაკვეთინა ხანძარი და ბრძოლა გემებთან.
 მაგრამ უვნებლად დაბრუნება აღარ აღირსა.
 მოყმე, ზედაშე რომ ასხურა, მორჩა ლოცვასაც,
 კარავს შევიდა, ჩადო თასი კვლავ საესავი.
 255 გულმა არ უქნა, გამოვიდა ისევ კარვის წინ,
 რომ კვლავ ეხილა ტროელთა და აქაველთ ბრძოლა.

- ამ დროს პატროკლეს მიჰყვებოდა სპა, შემართული
 მტერთან საომრად, რომ ტროელებს შეტაკებოდნენ.
 ისევე სწრაფად გამოცვივდნენ, ვით კრაზანები,
 260 გზის გაყოლებით რომ ცხოვრობენ.

- ბაღლებს სჩვევიათ
 მარადლე მათი დაფეთება მყუდრო ბუდეში.
 ჭკუაუსრული ბევრს მოუტანს სხვასაც სიავეს.
 თუ ვინმე ამ დროს მოგზაური გაივლის ახლოს,
 მყისვე ფრთოსნები კვლავ უშიშრად გამოცვივიან
 265 უმწეო მწერთა და ბუდეთა გადასარჩენად.
 ამ გულითა და ასეთივე სულისკვეთებით
 მირმიდონელნი გამოცვივდნენ ხომალდებიდან.

- მათ კიდევ უფრო ამხნევებდა გმირი პატროკლე:
 „მირმიდონელნო, მეგობარნო ფეხმარდ პელიდის!
 270 იყავით კაცნი, გაიხსენეთ ზნე სამამაცო!
 ვადიდებთ პელიდს, იგი არის არგიველთ შორის
 უმხნესი, ხოლო თქვენ ხართ მისი მძლე მეაბჯრენი!
 ატრიდმაც იგრძნოს, თუ რაოდენ დამნაშავეა,
 რომ მოაყენა გულუმხნესი აქაველთ შორის!“
 275 ასე ამბობდა და ალაგზნო გული მით უფრო.
 მიეჭრნენ ტროელთ და მათს ძახილს გაეხმიანა
 საზარ ქუხილით მისადგომი ნავ-ხომალდების.
 ტროელთ, როგორც კი თვალი მოჰკრეს მამაც პატროკლეს,
 მეაბჯრის გვერდით მოელვარეს დიდებულ თორნით,
 280 გული შეუკრთათ.
 შეტორტმანდა სპათა ფალანგი.
 იფიქრეს, ალბათ, უქმად მყოფმა პელიდიონმა
 რისხვა დააგდო და კვლავ მიდრკა მეგობრობისკენ.
 თვალის ცეცება იწყეს, ვინძლო მტერს გავექცეთო.

- ხოლო პატროკლე მოლაპლაპე შუბით შეიჭრა
 285 მტრის შუაგულში, სადაც მჭიდროდ იდგა მხედრობა
 პროტესილეს, მართლმორჭმულის, გემის გარშემო.
 გმირ პირაიქმეს, რომელს მოჰყვა პეონთა ჯარი
 შორი ქვეყნიდან ამიდონტის, სად დის აქსიოს,
 მარჯვენა მხარში დასცა შუბი.

დაასკდა მიწას

- 290 მტერი მკვნესარი.
 მყისვე ირგვლივ შემოფეხანტა
 ყველა პეონი: მათ პატროკლემ მოჰგვარა ძრწოლა,
 რაკი ბელადი დასცა, ომში უმამაცესი.
 გემი რომ იხსნა, მოგიზგიზე ცეცხლი დაშრიტა.
 დათმეს ხომალდი, სანახევროდ დამწვარი, მტრებმა,
 295 სულ აირივნენ, დანაელნი ფულურო გემებს.
 მყისვე მიადგნენ, ატყდა ერთი აურ-ზაური.
 მთის თვალუწვდენელ მწვერვალთან მოქუთრულ

ღრუბელს

- გვერდზე გაფანტავს ხოლმე ზევსი ელვისმტყორცნელა,
გადაიშლება თვალწინ ველი, კლდე და ბორცვები,
300 ცისქვეშეთი უბოლოო და უსასრულო.
ასე გემს ცეცხლი ააცილეს დანაელებმა,
მაგრამ ჯერ კიდევ არ ცხრებოდა ცეცხლი ბრძოლისა:
თუმცა ტროელნი აქაველთა ომნაცად ლაშქარს
გაექცნენ, გემებს არც თუ ძლიერ მოსცილებიან;
305 კიდევ მხნედ იდგნენ იძულებით უკუქცეულნი.

გაუხშობულ სარბიელზე კაცი კაცს კლავდა,
ბელადი-ბელადს.

- მძლე პატროკლემ თავდაპირველად
არეილიკოს ბასრი შუბით დასცა ლტოლვილი,
უკან, თედოსთან გაატანა რვალმა ბოლომდის.
310 მენელაოსმა ამ დროს თოანტს დასცა ოროლი
შიშველ გულმკერდში, ფარს ასცდა და ძვლები დაღეწა.
ამფიკლოსს თვალი ფილემდმა მოჰკრა თავდამხმელს,
დაასწრო, თედოს დასცა შუბი, სად კაცის ფეხი
315 მსხვილი კუნთებით შემოსილა.

ოროლის წვერმა
ძარღვები გაჭრა და გმირს თვალში ჩაუდგა ღამე.
ანტილოქოსმა ატიმნიოს განგმირა შუბით
და ნაწლავებში ჩაიძირა სპილენძის წვერი.
მოყმე დაეცა მის ფეხებთან.

- მარისმა შუბი
320 მყის მოუღერა ანტილოქოსს, ძმის მოკვლის გამო
განრისხებულმა.

- წინაუწრო მას თრასიმედემ,
სანამ სტყორცნიდა მტერი, თვითონ დასცა ოროლი
ზედ ბეჭისთავზე, შუბისწვერმა ძარღვი გაწყვიტა,
ხელი მოკვეთა, დაუმსხვრია ძვალი და რბილი.
325 ზათქით დაასკდა მიწას, თვალში ღამე ჩაუდგა.
ასე ბედკრული ძმები ძმათა ხელით მოკლულნი,
ჰადესს შთაინთქნენ, სარპედონის მძლე მეგობრები,
ამისადოროს მოისარის ძენი, რომელმაც
ოდესღაც კაცთა სავალალოდ ჰკვება ქიმერა.

- 330 ოილევის ძემ აიანტმა კლეობულოსი
ცოცხლად ჩაიგდო მაშინ ხელში და ადგილზევე
მოყმეს სიცოცხლე მოუსწრაფა ბასრი მახვილით.
სისხლში გახურდა ორღესული, თვალი დაუხსნის
მოყმეს სიკვდილმა მეწამულმა და ბედისწერამ.

- 335 პენელეოსი და ლიკონი შეიბნენ.

შუბმა

მოყმეთ უმტყუნა, ოროლები სტყორცნეს ამაოდ.
ხმალდახმალ შეხედნენ.

წინაუწრო გმირმა ლიკონმა,
ცხენისძუიან ზურში დაჰკრა, სპილენძის ხმალი
ზედ გადაემსხვრა.

ყურთან ხმალი პენელეოსის

- 340 ყელში ვადამდე ჩაიძირა. კანს დაეკიდა
თავი მოჭრილი. გაცამტვერდა სიმტკიცე მოყმის.
წამოეწია მერიონე მაშინ აკამანტს,
ეტლზე ასვლის დროს მოასხება მარჯვენა მხარი.
გმირი დაეცა, ჩაეღვარა თვალში წყვდიადი.
345 იდომენევსმა შიგ ხახაში ჩასცა ერიმანტს
ლახვარი, ტვინი გაიარა რვალმა და გარეთ
გამოჰყო თავი, თეთრი ძვლები დაემსხვრა მოყმეს,
კბილნი დასცივდა, გადმოკარკლულ თვალთაგან სისხლი
სდიოდა, ნესტოს და გახლეჩილ ხახასაც უხვად,
350 სანამ სიკვდილის შავი ღრუბლით არ დაიფარა.

მტერს სძლევენ ზვიადს დანაელთა თემის ააგები.
მძვინვარე მგლები თავს ესხმიან თხეებსა და ჰატენებს,
ფარას აცდენილთ, გამოუცდელ მწყემსს მთის ფერღობზე
რომ გაუშვია გაფანტულად.

თვალს რომ მოკრავენ,

- 355 მიესევინა ათრთოლებულ, უძლურ სულდგმულებს.
ასევე სპობდნენ ტროელთა სპას, მხოლოდღა გაცლა
რომ სურდათ მათგან, დავიწყნოდათ ზნე სამამაცო.

სულ იმის ცდაში იყო ამ დროს მძლე აიანტი,
ჰექტორს შებმოდა რვალთა მოსილს.

ის კი, ბრძოლაში

- 360 გამობრძმედილი, იფარავდა მხრებს ბაკმულ ფარით,
აკვირდებოდა ისართ სტვენას, ოროლთა ზუზუნს.
უკვე ხედავდა, გამარჯვება რომ ეცლებოდა,
მარცხ რჩებოდა დასაცავად ერთგულ მოძმეთა.
ვით ოლიმპოდან აიჭრება ზეცად ღრუბელი,
365 როს ჭექა-ქუხილს მამა-ზევსი აპირებს ხოლმე,
ისე გარბოდნენ შემკრთალნი და გზადაბნეულნი,
რიგ-არეულად სანგარს გასცდნენ, ხოლო ჰექტორი
მარდმა ცხენებმა გააქროლეს, ჯარი დატოვა,
ხომალდების წინ გათხრილ სანგრით დაბრკოლებული.
370 მრავალმა ცხენმა მიამსხვრია თხრილში ხელები,
მრავალი ეტლი შიგვე ჩარჩა მხედართა მძლეოთ.
პატროკლე ლაშქარს აღაგზნებდა მტერთა მღევიარი,
ტროელთ უქადდა ძლევას. ირგვლივ გზები გოდებით
ავსეს ლტოლვილთ, ღრუბლებამდე აღწევდა სვეტი
375 ავარდნილ მტერის, ყირა-ყირა გადადიოდნენ
ცხენები, უკან, ტროისაკენ გაჭენებულნი.
პატროკლე სადაც თვალს მოჰყრავდა ლტოლვილთა
ბრბოებს,
მიიჭრებოდა მძლე ყიყინით.
- ეტლის ფერსოსთან
ცვიოდნენ მტრები, იმსხვრეოდნენ გრუხუნით ეტლნი.
380 ზედ გადაევლნენ ფართო სანგარს ფიცხი ცხენები,
უკვდავნი, პელევსს რომ აჩუქეს თვითონ ღმერთებმა.
ფიცხლად მიქროდნენ, მათს მბრძანებელს სისხლი
სწყუროდა,
ექებდა ჰექტორს, მაგრამ იგი შორს გაჭრილიყო.

- მიწას ამძიმებს ქარიშხალი და კენესის მიწა
385 შემოდგომაზე, როცა ღვართქაფს მოუვლენს ციდან
ზევსი, მრისხანებს კაცთა მოდგმის დანაშაულზე,
მსჯავრს რომ იტყვიან უსამართლოს და ძალადობენ,
არ დაგიდევნ არც ღვთის რისხვას და არც სიმართლეს.
ამ დროს იწყება დიდროობაც მდინარეების,
390 პიტალო კლდიდან ჩანჩქერების ისმის გუგუნე
ღვინისფერ ზღვისკენ მიიღვრება ღრიალით წყალი.

- მთიდან გადმოქუხს, აჩანაგებს კაცის ნახელავს...
ასეთი შმაგი თქარა-თქურით ილტვოდნენ ცხენნი.
პატროკლემ უმაღ გზა მოუჭრა წინა ფალანგებს,
395 უკან განდევნა, კვლავ ხომალდთა მხარეს მილალა,
არ დაანება ქალაქს შესვლა.

- შეყარა ერთად
გემთა, მდინარის, ციხის შუა გადაშლილ ველზე.
დათარეშობდა, მრავალ გმირზე შური იძია.
პირველად გულში დასცა შუბი მამაც პრონოოსს,
400 ბაკმულ ფარს გვერდი აუარა, დაუმხო ძალა.
გრუხუნით დასცა.

ენოპოსის ძეს ფესტორს შეხვდა
იქვე.

- დიდებულ ეტლში იჯდა ეგ უბედური,
მოხუშულიყო, შეებოჩა შიშს, მთრთოლავ ხელით
სადავეს ველარ იოკებდა. სპილენძის შუბი
405 მარჯვენა ყბაში გაუყარა გმირმა,

კბილები
გააყრევინა,

- ეტლიდან ძირს გადმოათრია,
როგორც მეთევზემ, ზღვის კიდეზე დაკიდულ კლდეზე
ელვარე ანკესს მოზრდილ თევზს რომ ამოაყოლებს.
ასე მოზიდა რვალის შუბით, მიწაზე დასცა,
410 პირქვე დამხოზილს გაუფრინდა მყისვე სიცოცხლე.
ერილოსი რომ მიეჭრა, სალი ფიქალით
გადაუჩეხა თავისქალა, შუა გააპო
მძიმე ჩაჩქანში შემალული.

შუბლგანგმირული
მიწას დაასკდა.

- თავს დააცხრა სულთამხუთავი.
415 ამფოტეროსი, ერიმანტი, ეპალტე, პირის,
ტლემპოლემოსი, ექიოსი დამასტორიდი,
პოლიმელოსი არგეადი, იფევს, ევიპოს
ერთი-მეორის მიყოლებით დასცა მიწაზე.
და რა იხილა სარპედონმა მრავალი გმირი
420 პატროკლეს ხელით განგმირული, მენეტიადის,

შესძახა მყისვე საყვედურით სულდილ ლიკიელთ:
„გრცხვენოდეთ! ილტვით? აი, თურმე რა გმირები ხართ!
მე მინდა შევხვდე ამ აბჯროსანს, მე მინდა ვნახო,
ვინ არის იგი! დაგვაწია ბევრი ვაება,

425 გადაუმსხვრია მრავალ ტროელს მტკიცე სახსრები!“

ასე შესძახა და ეტლიდან ჩამოხტა მყისვე.
ეს რომ იხილა მენეტიდმა, ისიც ჩამოხტა.
ვით ორი ორბი, ნისკარტმრუდე, ჭანგმორკალული,
პიტალო კლდესთან მიეჭრება ერთუროს ყივილით,

430 ისე მივარდნენ მეომრები ერთიმეორეს.

მათ შემხედვარეს აუჩვილდა გული ზევსს ცბიერს,
ასე მიმართა ჰერას — დას და მეუღლეს თვისას:
„ვა-ვაი! ვხედავ, რომ სარპედონს, გმირს უძვირფასესს,
პატროკლეს ხელით უწერია დღეს დამარცხება!
435 გული მიღელავს, ორ აზრს შუა აღბორგებული:
ვერ გადავწყვიტე — ავაცილო საგლოველ ბრძოლას
შვილი,

ლიკიის ნაყოფიერ ველს მივაყენო,
თუ მენეტიდის ხელით დაშრტეს მზე სარპედონის?!“

მყისვე მიუგო დედოფალმა ხარისთვალეზამ:

440 „პირქუშო ზევსო, რასა ბრძანებ, შავლრუბლიანო!
მოკვდავი მოყმე, განწირული აწ ბედისწერით,
გსურს სავალალო სიკვდილისგან დაიხსნა სულაც?
ნება ყავ, მაგრამ ყველა ღმერთი არ მოგიწონებს!

ერთ სიტყვას გეტყვი, დაიმარხე გულში, კრონიდო:
445 თუკი უვნებლად შინ გაუშვებ მამაც სარპედონს,
იცოდე, ვით შენ, შეიძლება სხვა ღმერთსაც სურდეს,
ძე საყვარელი ააცილოს ომს სავალალოს:
აქ ბევრი იბრძვის პრიამოსის ქალაქის ბჭესთან
შვილი უკვდავთა.

ღმერთთა ღრტვინვას უნდა ელოდე!

450 რაგინდ გიყვარდეს, რაგინდ გული გეწვოდეს, ღმერთო,
შვილი გაუშვი სასიკვდილოდ შესარკინებლად,

მენეტიოსის ძის, პატროკლეს ხელით დაეცეს.
შემდეგ, სარპედონს როს დატოვებს სული, ძილს

მორჩილს

და სიკვდილს უთხარ, წაასვენონ გმირის სხეული
455 უცხო ქვეყნიდან ნაყოფიერ ლიკიის მხარეს.
იქ დამარხავენ მეგობრები, ძმები, სახსოვრად
საფლავზე სტელას აღმართავენ, ვით მოკლულს შვენის“.

ასე თქვა.

კაცთა და უკვდავთა მამამ ირწმუნა
მიწას ზეციდან სისხლიანი ასხურა ცვარი,
460 აღიდა შვილი, პატროკლეს რომ უნდა მოეკლა
შორს სამშობლოდან, ბორცვებიან ტროის მხარეში.

გმირი გმირს შეხვდა შემტევი და მოიერიშე,
დაჰკრა პატროკლემ და განგმირა თრასიდემოსი,
უმამაცესი სარპედონის მსახურთა შორის:
465 სტომეში ჩასცა შუბი, ძალა გამოაცალა.
კვლავ შეუტია სარპედონმა, მაგრამ ოროლი
გვერდით გაექცა და პატროკლეს რაში პედასი
მხარში დაკოდა, ცხენს ხროტინით გაექცა სული.
მიწას დაასკდა, გაუფრინდა მძლავრი სიცოცხლე.
470 ორმა სხვა ცხენმაც გაიწია სხვადასხვა მხარეს,
სადავეები აიხლართა, როს კიდურბმული
რაში დაეცა.

ხერხს მიაგნო ავტომედონტმა:

მყის ქარქაშიდან იძრო ხმალი გრძელპირიანი,
უმაღ გადაჭრა კიდურბმული ცხენის საბელი
475 მაშინ გასწორდნენ ეტლში მარდი ბედაურები.
კვლავ იწყეს სამკვდრო-სასიცოცხლო დავა გმირებმა.
მტერს სარპედონმა ააცდინა შუბი ელვარე.
მარცხენა მხართან გაუფრინა პატროკლეს შუბმა,
არ შეხებია.

ახლა თვითონ სტყორცნა ოროლი

480 და ფუჭად როდი გაჰფრენია ხელიდან შუბი:
მკერდში მოარტყა გმირ სარპედონს, გულისფიცარზე.

დაეცა გმირი, ვით ეცემა მუხა ან ვერხვი
ან დიდი ფიჭვი, შეშისმჭრელნი მთაში რომ ჰყრიან
ბასრი ცულებით, უზარმაზარ მორს სახომალდეს.

- 485 ასე ეტლის წინ ეგდო, კბილებს სიმწრით ღრჭიალი
გაუდიოდა, ხელით მიწას ფხოვნიდა მოყმე.
ვით ლომი, ჯოგს რომ თავს დაესხმის მოულოდნელად,
ფეხმრუდე ხართა შორის ზვიად კუროს ძირს დასცემს
და ღმუის ღოჯებჩასობილი კურო მოწყულული,
490 ისე პატროკლეს მიერ გვემულ ლიკიელთ მეფეს
გმინვა აღმოხდა და შესჩივლა სვიან მეგობარს:
„გლავკოს, ძვირფასო, კაცთა შორის უმამაცესო,
აჲლა შენ გმართებს შუბშემართულს უშიშრად ბრძოლა,
დაუნდობელი შერკინება, თუ ხარ ვაჟკაცი!
495 იჩქარე, მამაც ლიკიელთა თემისთავებთან,
ყველა აღაგზნე საბრძოლველად სარპედონისთვის.
ჩემი გულისთვის შეებრძოლე რვალით არგიველთ,
თორემ სირცხვილი არ აგცდება ჩემგან — წინაშე
შთამომავალთა შორეულთა, თუ აჭაველნი
500 გემებთან ძლეულს ამაცლიან მკერდიდან ბეჭთარს!
მედგრად დაჰკარი და საომრად ჯარი აღძარი!“

ასე მომჩივანს მყის დაუხშო სიკვდილის ხელმა
თვალი და ნესტო, მკერდზე ფეხით შეადგა მტერი,
შუბი მოსწია, თან ამოჰყვა გულისფიცარი.

- 505 სულიც და შუბიც ამოართვა გმირს ერთდროულად.
მის მოჭიხვინე ცხენებს მისწვდნენ მირმიდონელნი,
ხელში ჩაიგდეს, მეფის ოხრად შეთენილი ეტლი.
მეგობრის გმინვა შეესმა და შეკრთა გლავკოსი,
გული მოუკვდა, დახმარება რომ არ შეეძლო.

- 510 მარცხენა კუნთზე მიიჭირა ხელი, იარა
გმირი ტევკროსის ნაისრალი ისევ სტანჯავდა,
გალავნის მხრიდან, მეგობართა შემწედ მოსულის
დარდით შესძახა შორსმოისარ აპოლონს მოყმემ:
„გესმას, უფალო, ნაყოფიერ ლიკიის მხარეს,

- 515 თუ ტროას სუფევ! ყველგან ძალგძის, რომ სათნო ეყო

დარდიან ვაჟკაცს, ვინც ჩემსავით გაწამებულა!
ჰრილობა მტანჯავს, ხელი მეწვის სასტიკ ტკივილით,
სისხლი ჩქეფს წყლულზე განუწყვეტლივ, აღარ ჩერდება,
ხელი მხრებამდე მიშეშდება დაბუყებული.

- 520 ველარც შუბს ვიჭერ, ომში აბა ვით ჩავერთვები,
მტერს ვით შევხვდები!

დაიღუპა უმხნესი გმირი

სარპედონ!

ზევსმაც ვერ უშველა ძეს უსაყვარლესს!

- ო, შემეწიე, დამიამე წყლული, უფალო,
ძალა მომეცი, რომ კვლავ შევძლო მამაც ლიკიელ
525 მოყმეთ აღგზნება და ბრძოლაში შესვლა გულდაგულ,
მეგობრისათვის ღირსეულად მეც მტერს შევხვდები!“

ასე ევედრა.

გმირს უსმინა აპოლონ ღმერთმა.

მყისვე საღმობა დაუამა, მტანჯველ წყლულიდან
სისხლის ნაკადი შეუჩერა. სული აღუნთო.

- 530 გული მიეცა გლავკოსს, იგრძნო, ადრე და მალე
მისი ლოცვის ხმას რომ უსმინა მაღალმა ღმერთმა.
ჯერ დაუარა სპათა განმწყობ ლიკიელ მოყმეთ
და მოუწოდა, რომ ებრძოლათ სარპედონისთვის,
შემდეგ წავიდა ტროელთ მხარეს ფართო ნაბიჯით.

- 535 შეხვდა პანთოიდ პულიდამანტს, ღმრთეებრ აგენორს,
ენეასს, ჰექტორს რვალშემოსილს გამოეცხადა
და მეყსეულად მიაგება ფრთიანი სიტყვა:
„ჰექტორ, სპა დათმე სახელოვან მოკავშირეთა,
შორს სამშობლოდან რომ ებრძვიან თავგამოდებით

- 540 მამაც აჭაველთ?

მათი დაცვაც არ მოგდის ფიქრად!

დაეცა გმირი სარპედონი, ლიკიელთ მეფე,
რომ ხელმწიფობდა სიმათლით და სიმხნევით სულის.
რვალის არესმა ის დააცხრო პატროკლეს შუბით.
აღსდექით, ძმებო, ალივსენით შურისძიებით,

- 545 არ გაგვიძარცვოს, არ დასცინოს ჩვენს მიცვალებულს
სპამ მირმიდონთა, მძვინვარეთა დანაელთ გამო,
შუბით რომ მოგსპეთ ხომალდებთან აურაცხელნი!“

თქვა და ტროელნი საშინელმა დარდმა დასერა,
სევდამ სრულიად უსასოომ.

ყრმა უცხოელი

550 იყო ტროელთა ბურჯი მაინც:

სპა უთვალავი

მათ მიაშველა და თვით იყო რჩეული სიმხნით.

შემოუბრუნდნენ დანაელებს გაშმაგებულნი,

შურისმგებელი მოუძლოდა ჰექტორი ლაშქარს,

ხოლო აქაველთ მენეტიდი ძალას აძლევდა,

555 სიმხნეს ჰმატებდა აიანტებს, თავადაც მხნეებს:

„აიანტებო, მტრის შეხვედრა გეამებოდეთ,

იყავით გმირნი, ვით ყოველთვის, ან უფრო მეტად!

დაეცა მოყმე, ვინც დაგვესხა პირველთაგანი!

ნეტავ, სარპედონს წავათრევდეთ, გვამს დავცინებდეთ,

560 მკერდზე საჭურველს ავაცლიდეთ და მის მეაზრეს,
ცხედარს რომ იცავს, ავკეპავდეთ დამლუპველ რვალით!“

ასე აღაგზნო, მაგრამ თვით მათ არც აკლდათ ცეცხლი.

და ფალანგები ორიგ მხრიდან რომ გაამაგრეს,

ტროელთ, ლიკიელთ, მირმიდონელთ და აქაველებს

565 მოკლულის ახლოს საშინელი ბრძოლა შეექმნათ,

ატყდა ყიჟინა და სასტიკი ხმალთა კვეთება.

ზევსმა მოჰფინა ბნელი ღამე ბრძოლის სარბიელს,

რომ საზარელი ხოცვა-ჟლეტა ატეხილიყო.

ტროელთ ჯერ სძლიეს თვალმანვილი აქაველები,

570 მირმიდონელთა შორის დასცეს მოყმე მედგარი,

ძე ავაკლევსის, ღვთაებრივი ეპეიგევსი.

მეფობდა ადრე იგი ქალაქ ბუდეიოსში,

მაგრამ მას შემდეგ, ნათესავი რომ შემოაკვდა,

პელევსს და თეტისს შეეხიზნა ვერცხლისფენებას.

575 აქილევსს გაჰყვა სპათა მნგრეველს შემდეგ ცხენმრავალ

ქალაქ ილიონს, ტროელთ ტომის დასალაშქრავად.

ღამის წაავლო ხელი ცხედარს, მაგრამ ჰექტორმა

თავში ქვა დასცა და შუაზე გადაუჩეხა

მტყიცე ჩაჩქანში შემალული, უსულო სხეულს

580 პირქვე დაემხო, მყის სიკვდილიც წაადგა მოყმეს.

პატროკლეს რისხვა შემოენთო მეგობრის გამო,
მეწინავეებს გამოეყო, ვით სწრაფი ქორი,
რომელიც მისდევს მოფრთხილად ჰკებს და შოშიებს.

ასე ლიკიელთ, ო, პატროკლევ, ცხენთმარბიელთ,

585 და ტროელთ დასცხე, მეაზრისთვის შურისმგებელმა!

ითაიმენოს-მამაცის ძე სთენელაოსი

განგმირე, ქვით რომ გადაუჭერ კისრის ძარღვები!

მეწინავენი გაიქცნენ და გაჰყვა ჰექტორიც.

რასაც გაიფრენს მანძილს შუბი, ოდეს ვაჟკაცი

590 ძალას სცდის ხოლმე მეგრძოლი ან მოასპარეზე,

და სტყორცნის ზვიად მეტოქეებს სულის ამომხდელთ,

მეტოქეს ასე გაეცალა ტროელთ ლაშქარი.

უკუქცევსას ლიკიელთა მეფემ გლავკოსმა

მოკლა ბათიკლევს, ქალკონის ძე სულთ მალალი,

595 რომელსაც ტურფა ელადაში ჰქონდა სამკვიდრო,

მირმიდონელთა შორის განძით იყო განთქმული.

მოულოდნელად დასცა მკერდში შუბი გლავკოსმა,

როს მოუბრუნდა მდევარს გმირი. და ბათიკლევსი

ზათქით დაეცა.

ელდა ეცათ აქაველთ გმირის

600 სიკვდილის მომსწრეთ.

სიხარული შეუდგათ ტროელთ.

მიცვივდნენ მოკლულს ერთობლივად, მაგრამ აქაველთ

სიმტკიცის ყავლი არ გასვლოდათ, მტერს მედგრად

დახვდნენ.

მაშინ განგმირა მერიონემ ლაოგონოსი

ონეტორის ძე, იდაელი ზევსის ქურუმი,

605 რომელსაც ხალხი პატივს სცემდა, როგორც ღვთაებას.

ზედ ყურის ძირში, ყბასთან მოხვდა მოყმეს ოროლი,

ძვლები დასტოვა სულმა,

ღამის წყვდიადი დადგა.

მხნე ენეასმა მერიონეს, სტყორცნა ოროლი,

სწაღდა მოერტყა მეომრისთვის ბაკმულ ფარის ქვეშ.

610 მან შორიდანვე შეამჩნია და რვალს გაექცა,

გადაიხარა.

ქედზე შუბმა გრძელჩრდილიანმა

გადაუფრინა, მიწას მოხვდა და შუბისტარი
 კარგახანს თრთოდა, სანამ დაცხრა რისხვა არესის.
 ბასრი ოროლი მოძიგდივე ჩაეფლო მიწას,
 615 ფუჭად ნასროლი ენეასის მძლავრი ხელიდან.
 მყის ენეასმა გულწაკლულმა შესძახა მაშინ:
 „ო, მერიონე, თუმც მროკველი ბრძანდები მარდი,
 ჩემი ოროლი დაგაცხრობდა, რომ მოგხვედროდა!“
 უმაღ მიუგო მერიონემ, მხნე შუბოსანმა:
 620 „გაგიძნელდება, თუმცა მძლეობ ომში, ენეას,
 ყველა მეომარს გაუმკლავდე, ვინც შემოგვხვდება,
 ძალას მოსინჯავს. როგორც ყველა, შენც მოკვდავი ხარ!
 მეც რომ მომერტყა შენთვის მკერდში ბასრი სპილენძი,
 თუმც მხნე ხარ, მკლავის იმედიც გაქვს, მომანოჭებდი
 625 მე დიდებას და სულს კი — ჰადესს, კვიცებით მღაღარს!“

ასე მოუბარს საყვედურით უთხრა პატროკლემ:
 „ო, მერიონე, რაღად ხარჯავ სიტყვას ამაოდ?
 ტროელთ ლაშქარი შენს ნათქვამზე არ დანებდება
 სიკვდილს, ვიდრეღა შავი მიწა არ დაფლავს გვამებს!
 630 მკლავი წარმართავს ბრძოლას, ხოლო სიტყვები ბჭობას.
 არ მწამს კაფია, როცა მტერი ასაკაფია!“

თქვა და გაიჭრა კიდეც, მიჰყვა ყრმა შუბოსანი.
 ვით შეშისმჭრელნი ატეხავენ ცულით ხათქა-ხუთქს
 ტყიან ბორცვებზე და სივრცეში ხმა იფანტება,
 635 ისე გაისმა სპათა შორის კილით კიდემდე
 რვალის გუგუნე, გაუფლეთელ ფარების დვრინი,
 ზედ შეხეთქება შუბისა და ხმაღ-სატევრისა.
 უერთგულესი მეგობარიც კი ვერ იცნობდა
 მაშინ სარპედონს: ისრებითაც, სისხლით, ტალახით
 640 თავით ფეხამდე ისე იყო მთლად დაფარული.
 გვამის გარშემო განუწყვეტლივ ღვიოდა ბრძოლა.
 როგორც ბუზები ზუზუნებენ ბადიის ირგვლივ,
 რძე როს ჩხრიალებს დიდ დერგებში შესადედებლად,
 ისე მებრძოლნი ირეოდნენ გვამის გარშემო.
 645 ზევსი ბრძოლის ველს თვალს სხივოსანს არ აცილებდა.

უმზერდა მოყმით გამუდმებით წინამბჭობელი,
 პატროკლეს ხვედრზე ბევრს ფიქრობდა, ეჭვი გაუჩნდა:
 ან ჰექტორს სამკვდრო-სასიცოცხლო ბრძოლაში აქვე,
 გმირ სარპედონის ძვლებთან მოყმე უნდა დაეცხრო
 650 ბასრი სპილენძით და ბექთარი შემოეძარცვა,
 ან შერჩენოდა კვლავ პატროკლეს სიმხნე მებრძოლის.
 ამ ფიქრში იყო, სასურველად ეჩვენა ბოლოს
 რომ პელევსის ძის, აქილევის, მამაც მეგობარს
 ტროის ლაშქარი და ჰექტორი ზუზუნოვლევარე
 655 ქალაქისაკენ გაედევნა სულის ამომხედელს.
 ჯერ ზევსმა ჰექტორს სულმაბლობა გულს ჩაუნერგა.
 ეტლით გაიქცა გმირი, სხვებსაც, ტროელთ მხედრობას
 ლტოლვა უბრძანა, ზევსის სასწორს დაემორჩილა.
 აღარც მამაცი ლიკიელნი შემოიჩნენ ბრძოლას,
 660 ყველა გაიქცა, როს ბელადი გულგანგმირული
 გვამთა გროვაში დაიგულეს:

ბევრი დააკვდა
 მოყმეს, რაც ზევსმა გააჩაღა ბრძოლა მის ირგვლივ.
 სარპედონს მხრიდან ააგლიჯეს დანაელთ თორნი
 რვალმოვლევარე და უბრძანა ღრმა გემებისკენ
 665 მისი წაღება მამაცმა ძემ მენეტიოსის.

ამ დროს აპოლონს უთხრა ზევსმა ღრუბელთმარეკმა:
 „გასწი, ფოიბოს, გამოსტაცე ისრებს სარპედონ,
 განწმიდე იგი სისხლისა და ტალახისაგან.
 შორს, მდინარესთან კამკამა წყლით განზანე, წასცხე
 670 გვამს ამბროსია და შემოსე უბრწუნელ სამოსით.
 მერმე უბრძანე მოჩუმათე და სწრაფ მოციქულთ —
 სიკვდილს და ძილსა, ტყუპებს, მალე გმირი მიჰგვარონ
 უხვნაყოფიან, ფართოდ გაშლილ ლიკიის მხარეს.
 იქ დამარხავენ მეგობრები, ძმები და სტელას
 675 აღუმართავენ სამარეზე, ვით შვენის მოკლულს.“
 ასე უბრძანა, არ ეურჩა მამას აპოლონ.
 იდას თხემიდან ბრძოლის ველზე დაეშვა სწრაფად.
 ისრებს მოსტაცა სარპედონი, ღმერთის სადარი,
 შორს, მდინარესთან, კამკამა წყლით განზანა, წასცხო

680 გვამს ამბროსია და შემოსა უხრწნელ სამოსით.
ვერმე უბრძანა მოჩუმათე და სწრაფ მოციქულთ —
სიკვდილს და ძილსა, ტყუბებს, მყისვე მათ წაიყვანეს
უხვნაყოფიან, ვრცლად გადაშლილ ლიკიას გმირი.

იმ დროს პატროკლე აჩქარებდა გმირ ავტომედონტს,
685 რაშით მისდევდა ტროელთ, სიკვდილს იახლოვებდა,
ეგ უგუნური!
რომ ესმინა პელიდის სიტყვა,
შავ სიკვდილს და ხვედრს აიცდენდა მუხთალს,
საგლოველს.

მაგრამ მეტია ზევსის განსჯა კაცის განსჯაზე:
იგი ძრწოლას ჰგერის მამაცს, ძლევას წარსტაცებს მოყმეს,
690 რომელსაც თვითონ აქეზებდა შესარკინებლად.
პატროკლეს გულიც მან აღავსო მძვინვარე ჟინით.

ვინ პირველი და ვინ, პატროკლე, უკანასკნელი
განგმირე, ოდეს სასიკვდილოდ გიხმეს ღმერთებმა?
ჯერ აღრესტოსი, ავტონოოს, შემდეგ ექეკლოს,
695 მერმე მეგადი პერიმოსი, მელანიპოსი,
ეპისტორი და ელასოსი, მულიოს დასცა,
შემდეგ პილარტეც.
სხვები ლტოლვით ეძებდნენ საშველს.

იმ დღეს დასცემდნენ კიდეც ტროას აქაველთ ძენი
პატროკლეს ხელით, შუბოსანი ისე შმაგობდა,
700 რომ ღმერთს აპოლონს, ტროელთ შემწედ კოშკზე
შემართულს,

არა ჰქონოდა განწრაზული მოყმის სიკვდილი.
სამჯერ მიაწყდა მძლე პატროკლე მაღალ გალავანს,
სამჯერვე იგი უკუთავდო აპოლონ ღმერთმა,
უკვდავი მკლავით, რვალის ფარით იგერიებდა.
705 მაგრამ მეოთხედ რომ მიეჭრა, ვით დაიმონი,
ღმერთმა მრისხანედ მიაგება ფრთიანი სიტყვა:
„უკან, პატროკლე! შენ ხომ ბედად არ გიწერია
შუბით დაქცევა ტროელთ ციხის და არც აქილევსს,
შენზე უდიდესს, უძლიერესს შეუდარებლად!“

710 ეს რომ თქვა, მყისვე გაერიდა გმირი პატროკლე
შორსმოისარი აპოლონის დამლუპველ რისხვას.

ჰექტორ ერთ ფლოქვად ქცეულ ცხენებს სკაიას ბჭესთან
იჭერდა.

იგი სულ ფიქრობდა — კვლავ მტერს შეებოდა,
თუ გალავანში შეეყვანა თვისი ლაშქარი.

715 ამ ყოყმანისას აპოლონი გამოეცხადა,
სახე მიეღო შედერებულ, მოწიფულ მოყმის,
მხედარ ჰექტორის ბიძის — ჭაბუკ ასიოსისა,
ჰეკაბეს ღვიძლი ძმის, დიმანტის ძის,

ფრიგიაში,

სახლი რომ ჰქონდა, ნაპირებთან სანგარიოსის.

720 მას მიემგვანა და ზევსის ძემ თქვა აპოლონმა:
„ჰექტორ, გაექეც ბრძოლას? შენ ხომ ეს არ შეგშვენის!
რაგვარ სუსტი ვარ, იმგვარ შენზე მძლავრი რომ ვიყო,
შეგანანებდი სისხლისმღვრელი ომიდან გასვლას!
გაბრუნდი, ცხენი გააჭენე პატროკლესაკენ,

725 ვინძლო გარგუნოს აპოლონმა ძლევის დიდება!“

თქვა და შეუდგა ღმერთი ისევ კაცთა საჯაფარს.
უბრძანა მყისვე კებრიონეს გმირმა ჰექტორმა,
ეტლი მტრებისკენ მიემართა.

ხოლო აპოლონ

ჯარს შეერია, არგიველთა შორის ატეხა

730 ბრძოლა ჰექტორის და ტროელთა განსადიდებლად.
დანაელთ ჰექტორ გვერდს უვლიდა, არვის შებმია,
მიაჭენებდა ფეხმარდ ცხენებს პატროკლესაკენ.
მის შესახვედრად პატროკლემაც დასტოვა ეტლი,
ცაციით შუბი მოიღერა, მარჯვენაში კი

735 არ ეტეოდა მარმარილო წიბოიანი.
სტყორცნა ძლიერად, ლოდი დიდხანს არ მიფრინავდა
და არც ამაოდ უტყორცნია: მოხვდა მეეტლეს,
პრიამოსის ბუშს — კებრიონეს, როს კადნიერად
ცხენებს მართავდა.

შუბლში მოხვდა ლოდი სასტიკი,

740 გადაუტყავა მყის წარბები, თავისქალაში
ძვლები დაუფშვნა. თვალებიც კი გადმოუცვივდა
მეაბჯრეს მტვერში. მეყსეულად მყვინთავის მსგავსად
ეტლს გადმოევლო მოყმე, სულმაც დასტოვა ძვლები.

მწარედ დასცინა მას პატროკლემ, ცხენთა მხედნავმა,
745 „ო, ღმერთო ჩემო! რა მჩატეა, რა სწრაფად ყვინთავს!
თევზმრავალ ზღვაში ეგ როგორმე რომ გასულიყო,
ბევრს აამებდა, როს ნიჟარებს მოკრეფდა ფსკერზე,
მღელვარე ზღვაშიც ისკუპებდა გულარხეინად.
თუმცა ველზეა, მაინც როგორ მარდად ჩაყვინთა!
750 ვხედავ, გყოლიათ მყვინთავები თურმე ტროელებს!“

ასე დასცინა და მივარდა კებრიონეს გვამს,
ვით ლომი, ბაკს რომ ანადგურებს მკერდში ნარქენი
და თავს ილუპავს სიშმაგით და გულუშიშრობით,
ასე მიეჭერ კებრიონეს შმაგად, პატროკლევ!
755 ჰექტორ ჩამოხტა შესახვედრად მყისვე ეტილიდან,
და ლომებივით წაიკიდნენ მოკლულის გამო.
მთის ქედზე ლომნი, დამშეულნი, ერთი ირმისთვის
თავს არ ზოგავენ და მძვინვარედ ებრძვიან ერთთურთს.
ასე იბრძოდა კებრიონეს გვამისთვის ორი:
760 გმირი ჰექტორი და პატროკლე მენეტიადი.
უწყალო რვალთ მტრის განგმირვა მოსწყურებოდათ.
თავში ჩაავლო ხელი ცხედარს მტკიცედ ჰექტორმა,
პატროკლემ ფეხით დაითრია და მათს გარშემო
დანაელთ ძენი და ტროელნი შეიბნენ მედგრად.

765 ევროს და ნოტოს რომ ატეხენ ხოლმე ქიშპობას,
ზეგანზე მუხნარს ეხლებიან გაწიწმატებით,
წიფელები და კოპიტები, მკვრივი კორდები
შეირხევიან, ხე შტოვებით ხეს უტყლაშუნებს,
ველს ეფინება დამსხვრეულთა ხეთა ხათქუნი.
770 ასე ტროელნი შეეხეთქნენ შმაგად აქაველთ,
ფიქრად არ ჰქონდა სამარცხვინო გაქცევა ვისმე.
მრავლად ეყარა კებრიონეს გარშემო შუბი,

მრავლად ისარი ფრთაშესხმული მიწაში ერჭო,
მრავალი ლოდი შეეხეთქა მებრძოლთა ფარებს.
775 ის კი მტვრის ბულში დიდებული იწვა უძრავად
და ხელოვნება მეეტლისა დავიწყებოდა.

სანამ ჰელიოს მიაღწევდა ზეცის შუაგულს,
ორივე მხრიდან მოფრინავდნენ შმაგი ისრები.
ხართა გამოხსნის ჟამს მიაღმა მზე-ჰელიოსი
780 და სძლიეს ბედის უნებურად აქაველებმა:
ისრის წვიმაში და ტროელთა ყიჟინის ხმაში
გვამს მიტაცებულს ააგლიჯეს აბჯარ-ბექთარი.

ხოლო პატროკლე, ტროელთათვის სიავის მდომი,
სამჯერ შეიჭრა მათს რიგებში, მსგავსად არესის
785 საზარ ყიჟინით.

სამჯერ დასცა ცხრა-ცხრა მხედარი.
მაგრამ მეოთხედ რომ მიეჭერ, ვით დაიმონი,
მაშინ, პატროკლევ, აღსასრულიც გეწია უცებ.
შენს წინააღმდეგ ფოიბოსი მოიჭრა შმაგი
და ვერ იცანი ღმერთი, ხალხში სწრაფად მავალი.
790 ირგვლივ წყვდიადი მოხვეოდა, წინ მოიწევდა.

დადგა ზურგს უკან, ფართო ბეჭზე დაარტყა ხელი,
მყისვე თვალები დაუბნელა მამაც პატროკლეს.
ჩაჩქანი მოყმეს გადაუგდო აპოლონ ღმერთმა —
ძირს მიგორავდა, აჟღერიალდა ცხენთა ფლოქვებთან
795 ზუჟი სათვალეგახვრეტილი.

ჯილის ფაფარი
სისხლით და მტვერით დაიფარა.

არა სჩვეოდა
ადრე ამ ჩაჩქანს მიწიერი მტვერით შებილწვა.
წინათ ღმერთკაცის აქილევისს შუბლზე ელავდა
ეს მუზარადი, ზევსს კი სურდა, ჰექტორის თავზე
800 ენახა იგი: ახლო იყო ყრმის აღსასრული.
პატროკლეს შუბი დაეღეწა გრძელჩრდილიანი,

მძიმე, სპილენძით გაჭედილი.

მხრებიდან ფარი,

ფეხის ტერფამდე რომ სწვდებოდა, ძირს დაენაცხა.
ახსნა სპილენძის სამკერდული მძლე აპოლონმა,

805 სულს გაოგნება დაეფულა, სახსრებს — სისუსტე.
გაშეშდა გმირი.

ბასრი შუბით ზურგთან მოადგა

და გაუყარა ბეჭებშუა დარდანმა მოყმემ,

მძლე ეფფორბოსმა პანთოიდმა, თანატოლთ შორის
შუბის ტყორცნით და ფეხმარდობით გამორჩეულმა.

810 ჯერ კვლავ ყმაწვილმა ოცი კაცი დასცა ეტლიდან,
როცა პირველად გამოვიდა ბრძოლის სასწავლად.
მან, ო, პატროკლე, იარაღი პირველმა ჩაგცა,
თუმცა ვერ გძლია.

ამოგგლიჯა წყლულიდან შუბი

და მიიმალა მეომრებში.

როდი გაბედა

815 პატროკლეს, უკვე აბჯარახსნილს, შერკინებოდა.
მან კი, დამცხრალმა ღმერთის დარტყმით და მტრის

ოროლით,

მეგობრებისკენ დაიხია, გაექცა სიკვდილს.

ჰექტორმა, როგორც კი შენიშნა მოყმე სულდი, დი,
უკუქცეული, დაკოდილი ბასრი სპილენძით,

820 მიეჭრა, შუბით დაასწრო და წელს ქვემოთ დაჰკრა,
ზედ საზარდულთან, ნაწლავებში ჩაეფლო რვალი.

დაეცა გმირი, დააღონა დანაელები.

მძლავრ ტახს ამარცხებს ხოლმე ლომი გაშმაგებული,
როს ზედაზენზე შეიყრება ორივე ზვიადი,

825 დასარწყულებლად მოწანწკარე მთის ნაკადულთან.

უკვე დამაშვრალს მოერევა ტახს ლომი მძლავრი.

ასე პატროკლეც, დამღუპველი უკვე მრავალთა,

დასცა ჰექტორმა, ამოართვა ოროლით სული.

ძლევიტ ამაყმა მიაძახა სიტყვა ფრთიანი:

830 „აღბათ, იმედი გქონდა ციხეს რომ დაგვიტყევდი,
ჩვენს ცოლებს მაშინ წაართმევდი თავისუფლებას,

გემით ტყვეებად წაასხამდი სამშობლო მხარეს!

ო, უგუნურო! მათთვის მიტრის ჩემი ცხენები

ბრძოლის ველისკენ, შუბით ვბრწყინავ ომისმოყვარე

835 ტროელთა შორის, იმედიც მაქვს, მათ ავაცილებ

მონობის ხვედრსაც! შენ კი დავფლეთს აქვე ყორანი!

ბედკრულო! გმირმა აქილევსმაც კი ველარ გიხსნა!

აღბათ, გიბრძანა, როცა ბრძოლის ველზე გიშვებდა,

არც იფიქროო დაბრუნება ღრმა ხომალდებთან,

840 სანამ კაცთამყლეთ ჰექტორს ქიტონს, სისხლით

აბოლქვილს,

შენი ხელებით არ ააგლეჯ მძლავრი მკერდიდან!

ეტყობა, ასე შეგიცდინა, უგუნურო, სული!”

სუნთქვაშეკრულმა ძლივს მიუგე სიტყვა, პატროკლე:

„ჰექტორ! იხარე, აპოლონის, ზევსის შეწევნით

845 გამარჯვებულმა! ეს მათ მძლიეს! მათ ხომ ადვილად

ძალუძთ ყოველი! საჭურველიც მათ გამომტაცეს!

მაგრამ შენებრი კიდევ ოცი რომ შემხვედროდა,

დაეცემოდა განგმირული ჩემი ოროლით.

ბედმა, ლეტოს ძემ, ეფფორბოსმა — კაცმა მოკვდავმა

850 მომიღეს ბოლო, შენ კი მოხვედ უკვე მესამე.

სიტყვას მოგიგებ უკანასკნელს, გულს ჩაიმარხე:

ქვეყნად სიცოცხლე შენც ხანგრძლივად არ დაგრჩენია,

შენს წინაშე დგას სიკვდილი და სასტიკი ხვედრი,

ბოლოს მოგიღებს აქილევსი, მძლე ეაკიდი!”

855 ეს თქვა და მყისვე დაეფულა სიკვდილი მოყმეს.

ჩუმად გაფრინდა სხეულიდან სული ჰადესში,

ბედს დასტიროდა, გამჭრალ ძალას და სიჭაბუკეს.

ხოლო პატროკლეს, უკვე მოკლულს, უთხრა ჰექტორმა:

„რატომ მიქადი წინასწარვე მრისხანე სიკვდილს?

860 კაცმა არ იცის, იქნებ თვითონ მძლე აქილევსი

ჩემზე უადრეს, ჩემი შუბით დათმობს სიცოცხლეს?”

ასე თქვა.

ტერფით დააწვა და ააძრო შუბი

მოკლულს, ფეხი ჰკრა, გვამი პირქვე გადააბრუნა.

შემდეგ ანაზღად მიუბრუნდა გმირ ავტომედონტს,
865 ძლიერ მეაზრეს სახელგანთქმულ ეაკიდისა.
ის კი უმაღლეს გააქროლეს მარდმა, უკვდავმა
ცხენებმა, ძღვნად რომ ერგო პელებს ღმერთებისაგან.

ქება მეჩვიდმეტე

მენელაოსის გმირობა

მყისვე შენიშნა ატრეისის ძემ მენელაოსმა
პატროკლე, მტრისგან განგმირული ფიცხელ ბრძოლაში.
გაიჭრა შუბით აღჭურვილი, გვამის გარშემო
ისე ბორგავდა, ვით ბოჩოლას გარშემო დედა,
5 ახალ მშობელი, პირველ შობის ვერ-მეცნიერი.
თავს ევლებოდა აგრერიგად მენელაოსი,
მრისხანედ ოროლს იღერებდა ფარშემართული.
მზად იყო სული ამოერთვა, ვინც შებედავდა.
მაგრამ პანთოსის ძლიერ ძესაც ომში ძლეული
10 პატროკლეს გვამი დიახაც რომ რამედ უღირდა.
მიუახლოვდა და შესძახა გმირ მენელაოსს:
„ზევის ნაზარდო მენელაოს, მამაცთა მეფე,
გამშორდი, დათმე სისხლიანი ჩემი ნადავლი!
ჩემამდე არვინ არც ტროელი, არც მოკავშირე
15 არ შეხებია შუბით ფიცხელ ომში პატროკლეს.
თავიდან მომწყდი, მამაყე ტროელთა შორის,
თორემ მიფრთხილდი, ტკბილ სიცოცხლეს გამოგასალმებ!“

რისხვით აენტო მენელაოს ქერათმიანი:
„მამა ზევის ვფიცავ, არ შეგშენის ასე ტრაბახი!
20 ამდენს ფოცხვერი არ ამაყობს, ლომი ფიცხელი,
ან ტახი, რომელს უფრო დიდი ზიანი მოაქვს,
გული რომ უძვერს მძვინვარებით და ღონე ერჩის,
რამდენსაც ძენი იკვენნიან პანთოიდისა!
მაგრამ ვერ იხსნა სიჭაბუკემ ჰიპერენოროს,
25 როცა ამიკლო უტიფარი ლანძღვა-გინებით.“

რას ყაყანებდა, აქაო-და ჯაბანი ხარო,
თუმც, ვგონებ, სახლში თვისი ფეხით აღარ წასულა,
ნორჩი ცოლის და შინაურთა გასახარებლად!
შენს ზვაობასაც მე დავაცხრობ, თუკი გაბედავ
30 მომიახლოვდე, მაგრამ გირჩევ, მაგ ბრბოში ჩქარა
შეყავი თავი! ნუ მეჩრები, ფეხზე გაასწარ
უბედურებას! უჭკუოც კი ხედავს, რა ხდება!“

ასე თქვა.

მაგრამ კვლავ მიუგო მოყმემ პასუხად:
„ო, მენელაოს, ახლავ მიზლავ ძმის მოკვლის გამო!
35 ამაყობ კიდევ, გამწარებულ ქვრივად რომ დარჩა
ნორჩი დიაცი საქორწინო სამთიობოში,
ხოლო მშობლები უნუგეშო გლოვას მიეცნენ!
ო, უეჭველად მგლოვიარეთ ვესალბუნები,
თუ თავს მოგკვეთავ, სამკერდულებს აგავლეჯ მკერდზე
40 და პანთოსს მივცემ და ღვთაებრივ ფრონტის ვაახლებ.
მაგრამ აქამდე რად არ გვინდა, რომ შერკინებით
გაირკვეს ჩვენი სიმხნევე თუ უბადრუკობა?“

ასე წარმოთქვა და აძგერა მტრის ფარს ოროლი,
მაგრამ ვერ გაჭრა, გაელუნა გმირს შუბისწვერი.
45 მაშინ გაიჭრა წინ სპილენძით მენელაოსი,
ტკლო სასიკვდილო შუბი ეპყრა, ზევის შეევედრა
იქში შეწვენას.

ყელში ჩასცა მტერს უკუქცეულს
და თან დააწვა, მძლავრი მკლავის ჰქონდა იმედი.
მყის გაირბინა ნაზი ყელი სასტიკმა რვალმა,
50 დაეცა მოყმე, აუღრიალდა მძიმე ჯავშანი.
სისხლით მოირწყა თმა ლამაზი, ქარიტთა მსგავსად
კოხტად შეკრული ვერცხლისა და ოქროს კავეებით.
ზეთისხილის ხე, კაცის ხელით ნასათუთევი,
განმართებით მოჩუხჩუხე რუსთან ნებვირობს,
55 ხოლო რტოებით ველსა ფარავს,

სიო ნარნარი
წამოქოჩრავს და გააგრილებს სპეტაკფერიანს.

მაგრამ უეცრად ქარიშხალი შეეხეთქება,
ძირფესვიანად ამოძირკვავს, დაახლის მიწას...
ასე პანთოსის ძე ევფორბოს მენელაოსმა
60 დასცა, დაამხო და ახადა აბჯარ-ბექთარი.

მთებში გაზრდილი და ამაყი ლომი როდესაც
მოიალალე ჯოგს მოსტაცებს უკეთეს ზროხას,
მაშინვე ყელში ეძგერება ბასრი კბილებით.
შემდეგ ნთქავს სისხლსაც, ცხელ შიგნელს, ხარბად
ფლეთს სხეულს.

65 ირგვლივ ძაღლების წკავ-წკავია, და მოშორებით
ნადირს გლეხები უყვირან, მაგრამ წინ გასვლას
ვერავენ ბედავს, შიშისაგან წასვლიათ ფერი...
ასე ტროელნიც არ გაუშვა გულმა, რომ მდგრად
შერკინებოდნენ მენელაოსს, დიდებით მოსილს.

70 მალე საჭურველს წაიღებდა პანთოიდისა,
რომ მისი ჯიბრით შორსმოისარ უფალ აპოლონს
ჰექტორი, მსგავსი არესისა, არ გაეძრახა.
კიკონელთ მეფის მენტეს სახე მიიღო მაშინ
და ისე უთხრა ფოიბოსმა ფრთიანი სიტყვა:
75 „ჰექტორ, ამაოდ მისდევ ცხენებს ეაკიდისა,
მოუხელოთებელთ.

სასტიკია მათი ბუნება,
ყველა კაცს, მოკვდავს, უჭირს მათი მართვა და დევნა,
გარდა უკვდავი დედის შვილის — აქილევისისა!
შენს აქ ყოფნაში ატრევსის ძემ მენელაოსმა,
80 როცა პატროკლეს გვამს იცავდა, ბოლო მოუღო,
დათრგუნა ძალა პანთოსის ძის, მძლე ევფორბოსის!“

თქვა და კვლავ ღმერთი მიუბრუნდა კაცთა საჯაფარს.
ჰექტორს კი დარდმა შეუჟუშმა მაშინვე გული.
გარშემო ლაშქარს გადახედა, უმაღლესი შენიშნა
85 მოყმე საჭურველის მტაცებელი, სხვა მოყმეც, მიწას
უხმოდ განრთხმული, იარიდან მჩქეფარე სისხლი.
იქით გაიჭრა, აღჭურვილი ელვარე რვალით,
მოყიყინე და სწრაფი, როგორც ჰეფესტოს ცეცხლი.

ატრიდს შეესმა უმაღლე ხმა ომახიანი.

90 და კეთილშობილ გულში ფიქრი გაივლო გმირმა:
„ეჰა! ბექთარიც თუ დავთმე და პატროკლეს გვამიც,
რომელმაც ჩემი ღირსებისთვის დათმო სიცოცხლე,
დამგმობს ყოველი დანაელი, ვინც დამინახავს!
თუ ჰექტორს დავხვდი, რაკი ლტოლვა სამარცხვინოა,
95 და ტროელთ ლაშქარს, ერთს შემხვდება სიმრავლე

სპათა —

ზუჩმოელვარე ჰექტორს აქეთ მოჰყავს ტროელნი!
მაგრამ ამ ფიქრებს გული ტკბილი რად მისცემია?
ვინც ბედავს ღმერთის უნებურად ებრძოლოს მოყმეს
ღმერთის მიერ დაცულს, არ ასცდება უბედურება.
100 მე არ დამგმობენ დანაელნი, თუ ავერიდე
გმირთან შეხვედრას:

ღმერთის შეწყვენით იბრძვის ჰექტორი!
თუ ვნახე სადმე აიანტი, სულმხნე, უშიშო,
ჩვენ კვლავ ვიფიქრებთ ფიცხელ ომზე, გინდ დაიმონი
დაგვიდგეს, ოლონდ მივასვენოთ პელიდთან გვამი!
105 ეს ჭირი უჯობს ჭირთა თმენას მასზე უარესს“.

როცა ეს ფიქრი გონებაში უტრიალებდა,
მოადგა მტერი, მოუძღოდა ტროელთ ჰექტორი.
გმირმა დატოვა მყის პატროკლე,

უკუშეცეული

მალ-მალ, ვით ლომი ფაფრიანი, მტერს მოხედავდა.
110 ერეკებიან ფარებიდან ლომს გლეხკაცები
შუბით მისდევენ, ძალლი ღრინავს და შეკუმშვია
მხეცს შიშით გული, უხალისოდ ტოვებს საშოვარს.
ასე მოშორდა ცხედარს გმირი მენელაოსიც.
მიუახლოვდა ხალხის კრებულს და იქ ეძებდა
115 მამაც აიანტს, ტელამონის ძეს კეთილშობილს.
მალე იხილა გმირი ლაშქრის მარცხენა მხარეს.
სადაც მხედრობას აქეზებდა მძაფრი ბრძოლისთვის,
თუმცა თავზარი დასცა მაღლით აპოლონ ღმერთმა.
მიუახლოვდა გმირ აიანტს და მოუწოდა:
120 „აქეთ. აიანტ! ბრძოლა გვმართებს პატროკლესათვის,

ვინძლო აქილევსს დავუბრუნოთ თუნდაც შიშველი
მისი ცხედარი, საჭურველი მძლე ჰექტორს შერჩა!“

ასე მიმართა, შეძრა სული აიანტისა.
გაიჭრა გმირი, თანვე გაჰყვა მენელაოსი.

- 125 ხოლო ჰექტორი, როს-განძარცვა პატროკლეს გვამი,
გმირს მიათრევდა, სურდა თავი მოეჭრა მისთვის
და დასაფლავებდა მიეჩინა ტროის ძალღათავის.
მკერდზე კოშკივით შემართული ფარით აიანტ
გამოეცხადა.

დაიხია ჰექტორმა უკან

- 130 და ეტლს შეახტა.

საჭურველი მიაბჯრეთ მისცა,

რომ სადიდებლად შეენახათ მისთვის ბექთარი.
ვეება ფარით აიანტმა გვამი დაფარა,
იღვა მრისხანე, როგორც ლომი, ბოკვერთა მცველი.
ლომს მიჰყვებიან ბოკვერები პირქუშ მუხნარში

- 135 და მონადირე რომ შეხედება, თვალს დააკვესებს
მძლავრი ნადირი, რისხვით შუბლი შეეჭმუხნება.
ასე უვლიდა გარს აიანტ პატროკლეს ცხედარს,
მეორე მხარეს მენელაოს ბრძოლისმოყვარე
იღვა გუშაგად, სასტიკ დარდით გულდასერილი.

- 140 ლიკიელთ მეფემ, მძლე გლავკოსმა ჰიპოლოქიდმა
გაკენწლა მწარე საყვედურით გმირი ჰექტორი:
„ჰექტორ, იერით გმირის მსგავსო, შენ გმირობისა
არა გცხია რა! ამაოდ გაქვს ხალხში სახელი!
რამე იღონე, რომ დაიცვა ციხე-ქალაქი

- 145 ილიონს შობილ ვაჟკაცებთან და ჯართან ერთად.
რაც შეეხება ლიკიელებს, არვინ ისურვებს
უმადურ საქმეს — შერკინებას დანაელებთან.

აბა, რა გვერგო ყოველდღიურ ბრძოლის სანაცვლოდ?
რას წაადგები, უბადრუკო, უბრალო მებრძოლს,

- 150 თუ სარპედონი, სტუმარი და ძმობილი შენი,
ასე ვაგლახად არგიველებს ომში დაუთმე?
მან ხომ ტროისთვის და შენთვისაც გაიღო ბევრი,
შენ კი ძალებიცი ვერ განდევნე მისი ცხედრისგან!

თუ ჯერ კვლავ სჯერა ლიკიელთა მხედრობას ჩემი,

- 155 შინ გაეაბრუნებ: ახლოვდება ტროის დაცემა!
ტროელთ რომ სული შერჩენოდათ, სული, რომელიც
მოყმეთ აღანთებს დასაცავად საშობლო ქვეყნის,
აატანინებს ბრძოლისა და შრომის სიმძიმეს,
პატროკლეს მალე წავათრევდით ილიონისკენ!
160 რომ შეგვძლებოდა პრიამოსის ციხეში წაგვრა
ბრძოლის დროს ხელში ჩავდებულ პატროკლეს გვამის,
არგიველები სარპედონის თორწს დაგვითმობდნენ.
თვით მის სხეულსაც მივიტანდით ტროის ციხეში,
რადგან დაეცა აქილევსის გმირი მსახური,
165 არგიველთ შორის უჰამაცეს სპათა ბელადი!
შენ კი აიანტს შებრძოლება ვერ გაუბედე,
აუთრთოლებლად ვერც შეხედე მოყმეს თვალებში!
სხვა რა გზა გქონდა. ის ხომ შენზე ბევრად მხნე არის!“

- გმირმა მრისხანედ შემოხედა და თქვა პასუხად:
170 „გლავკოს, უჭკუოდ რასაც ამბობ, ისა ხარ შენცა!
დღემდე მეგონა, საყვარელო, აჭარბებ ჰკუთით
ყველას, ვინც ცხოვრობს ვრცელ ლიკიის სამეფო მხარეს,
ახლა კი ჰკუთს ვერც მოგკითხავ!

ეს რა მითხარი!

შენ ამბობ, თითქოს, ვერა ვბედავ შევხედე აიანტს?

- 175 ცხენთა თქარუნის, მტერთან შებმის შიში როდი მაქვს,
მაგრამ კაცის აზრს ბევრად სჭარბობს განსჯა ზევსისა:
ის აკრთობს მამაცს, უკან სტაცებს მოყმესაც ძლევას,
რომელსაც თვითონ წააქეზებს შესარკინებლად.
მოყმევ, ძვირფასო, დადექ გვერდით და ნახე საქმე:
180 მთელი დღე მფრთხალი თუ გიქნები, როგორც შენ ამბობ,
თუ რომელიმე გმირ დანაელს დავუცხრობ გზნებას,
პატროკლეს ცხედრის დასაცავად შუბმოღერებულს!“

ასე თქვა, ტროელთ ასაგზნებად დასჭექა ზაფად:

„ტროელეზო და ლიკიელნო, მძლენო დარდანნო!

- 185 იყავით კაცნი, გაიხსენეთ ზნე სამამაცო!
შევიმოსები მეც პელიდის აბჯარ-ბექთარით,
ხელთ რომ ჩავიგდე, როს დავამხე პატროკლეს ძალა!“

- ასე წარმოთქვა და დატოვა ბრძოლა ფიცხელი
 ზუჩმოელვარემ, გაეკიდა თავის მებაჯრეთ,
 190 ჯერ ვერ მოესწროთ მათ შორს წასვლა, წამოეწია,
 ილიონისკენ რომ მიჰქონდათ პელიდის თორნი.
 ბრძოლის ველიდან მოშორებით იცვლიდა ბექთარს.
 თვისი მოიხსნა, გაატანა ტროის ციხისკენ,
 შემდეგ აისხა იარაღი გაუცვეთელი —
 195 აქილევსისა, ღმერთებმა რომ ოდესღაც მისცეს
 ჯილდოდ მამამისს.

მან აჩუქა შვილს, მაგრამ შვილსა
 აღარ ეღირსა დაბერება მამის აბჯარში...

- ღრუბელთმარეკმა ზევსმა როგორც კი დაინახა
 გმირი ღვთაებრივ აქილევსის აბჯარ-ბექთარში,
 200 გადაიქცია სინანულით თავი და ბრძანა:
 „ეჰ, შე საბრალოვ, შენი სული არცა გრძნობს სიკვდილს
 მოახლოვებულს!

- შემოსილხარ უკვდავ საჭურვლით
 ძლიერი მოყმის, ვის წინაშეც თრთის გმირი ყველა!
 შენ მას დაუმხე სულდიდი და მხნე მეგობარი,
 205 აბჯარ-ბექთარი ააგლიჯე გმირს უდიერად...
 მაგრამ გარგუნეზ ახლა ძლევის იმის სანაცვლოდ,
 რომ შუბ-ფარ-შიშწერს ვერ მიიღებს აქილევსისას
 შენი ხელიდან ანდრომაქე, შინ რომ მიგელის“.

- ეს თქვა და კვერი დაჰკრა შავი წარბების დახრით.
 210 ჰექტორს მოერგო საჭურველი.

ჩასახლდა გულში

შმაგი არესი.

გმირს სახსრები სიმხნით აღევსო
 და სიმამაცით.

- სპას ეჩვენა მოკავშირეთა,
 ომახიანი შეძახილით, სულდიდ პელიდის
 შუბ-ფარ-შიშწერის ელვარებით სპა გაამხნევა
 215 და წინამძღოლებს მიაგება ფრთიანი სიტყვა —

მესთლეს, და გლავკოსს, და გმირ მედონტს, და
 თერსილოქოსს,

- ასტეროპეოსს, დეისენორს და ჰიპოთოოსს,
 ფორკისს, ქრომიოსს და ენომოსს — ჩიტებზე მჩხიბავს,
 მათ აღაგზნებდა გმირთა-გმირი ფრთიანი სიტყვით:
 220 „ისმინეთ, სპანო უთვალავნო და მეზობლებო!
 რად მჭირდებოდა ხალხთმრავლობა, განა ამისთვის
 გიხმეთ შორეულ გზებიდან და ქალაქებიდან?
 მსურდა, ცოლები ტროელების და უცოდველნი
 ჩვილნი დაგეცვათ ომის მსურველ აქაველთაგან!
 225 ამ აზრით, დიდძალ საზღოსა და საზრდოს გაღებით
 ჩემს ხალხსა ვფიქრებ, რომ სიმტკიცე ამალდეს თქვენი.
 მაშ, მტერს შეეხებით! თავი დასდოს ყველა თქვენგანმა,
 ან ბრძოლით იხსნას თავი თვისი! ეს მართებს მებრძოლს!
 ვინც მოახერხებს დაითრიოს პატროკლეს გვამი
 230 და ვინც აიანტს ბრძოლით უკან დაახევინებს,
 მიიღებს ნადავლს, სანახევროდ ჩემთან გაყოფილს
 და იამაყებს ამ დიდებით ჩემთანვე ერთად!“

- თქვა და მიაწყდნენ დანაელებს შუბშემართულნი,
 ამაყ იმედით ავსებოდათ გული მეომრებს,
 235 რომ წაართმევდნენ ტელამონიდს პატროკლეს ცხედარს.
 უგუნურები! ბევრს ზედ გვამთან ახადა სული!
 მტერს რომ შეხედა, მენელაოსს მიმართა გმირმა:
 „ზევის აღზრდილო მენელაოს, ასე მგონია,
 ველარ გავასწრებთ აწ ცოცხალნი ბრძოლის ველიდან!
 240 ახლა მაშფოთებს უფრო არა პატროკლეს გვამი, —
 მალე რომ ძაღლთა და ყორანთა გახდება ხვედრი, —
 არამედ ჩემი თავი მიჭირს, შენც არ ავცდება
 უბედურება.

ბრძოლის ღრუბლით ფარავს ჰექტორი
 ირგვლივ ყველაფერს.

ჩანს, დალუპვა გარდუვალია!

- 245 უხმე დანაელთ, გააგონო ვინძლო ძახილი!“

დაემორჩილა მენელაოს კეთილშობილი,
 ხმამაღლივ უხმო დანაელებს დასახმარებლად:

„ო, მეგობრებო, არგიველთა თემისთავებო!
აგამემნონს და მენელაოსს სტუმრად სწვევინხართ
250 და ერთად გისვამთ,

ქვეშევრდომებს მართავთ სვიანად,
მადლით ზევსისგან მოგცემით ძალა-უფლებას!
ახლა არ ძალმიძს მეთაურნი ვიცნო ლაშქართა,
ბრძოლის ქარცეცხლი ჩვენს გარშემო მძაფრად

გიზგიზებს!
თვითონ იჩქარეთ ყველამ აქეთ, აღივსეთ რისხვით,
255 ნუ გახდით ძალღალთა სათამაშოდ პატროკლეს ცხედარს!“

მისი ხმა ესმა მარდ აიანტს, ოილეგის ძეს,
ყველას დაასწრო, გაირბინა მყის სარბიელი.
იდომენეგსი მოჰყვა, მოყმე იდომენეგის —
მხნე მერიონე, კაცთა მშუსგრელ არესის ტოლი.
260 სხვათა სახელებს, მომდევნოთა, ვინ დაიხსომებს,
ვინც განაახლა დანაელთა ბრძოლა მედგარი?

პირველად ტროელთ შეუტიეს და მხნე ჰექტორმა.
კრონიდის აღძრულ მდინარეთა შესართავებთან
უზარმაზარი აგორდება ზვირთი და ღმუის,
265 ზღვა კი ნაპირებს მოახეთქებს ტალღათა ბორცვებს.
ტროელთ ასეთი ღრიანცელი ატეხეს, მაგრამ
ერთსულოვანნი აქაველნი იცავდნენ ცხედარს
რვალის ფარებით მოჯარულნი, მალა, მათს ზემოთ
ელვარე ზუჩითა ირგვლივ ზევსმა ღამე დაღვარა:
270 არასდროს გმირი მენეტიდი არ სძულებია,
სანამ სუნთქავდა და ერთგულად შველოდა პელიდს.
ღმერთს როდი სურდა ტროის ძალღალთა კერძად ექცია
და მეგობარნი მიაშველა გმირს დასაცავად.
თვალგამჭრიახი აქაველნი დასძლიეს ტროელთ,
275 დათმობინეს გვამი, მაინც კადნიერებმა
ვერვინ განგმირეს, თუმც მგზნებარე ყინით ებრძოდნენ.
ცხედარს მიეჭრნენ, მაგრამ იგი დიდხანს აქაველთ
არ დაუთმიათ:

მოაბრუნა მყისვე ლაშქარი

მძლე აიანტმა, იგი თვისი სახით და საქმით
280 ყველა დანაელს ამეტებდა, პელიდის გარდა.
მეწინავეებს დაერია.

მდევარს რომ ტახი
მოუბრუნდება, ძაღლებსა და მონადირეებს
უსიერ ტევრში კისრისტეხით მიფანტ-მოფანტავს.
ასე იოლად აიანტმა ტელამონის ძემ

285 ტროელთა ხშირი ფალანგები არივ-დარი.
ისინი უკვე შემორტყმოდნენ პატროკლეს ცხედარს,
სურდათ დიდება მოეხვეჭათ და გაეტაცათ.
ჰიპოთოოსი, ლეთოსის ძე, პელაზგი გმირი
სარბიელიდან მიათრევდა გვამს აჩქარებით,

290 კოჭებთან ახლოს მოეჭირა ღვედი მაგარი,
რომ ჰექტორისთვის, ტროელთათვის ეამებინა.
მაგრამ მოვიდა სიკვდილი და ვერ იხსნა ვერვინ,
ტელამონის ძემ მის მიერვე გახლეჩილ ბრბოში
ცხედარს წააქლა, შუბი დაჰკრა რვალის მუზარადს,

295 გააპო ზუჩი შუბისწვერმა ხშირფაფრიანი,
მძლავრმა ხელმა და რვალმა მოყმეს მოუღო ბოლო,
ტვინი ბუნიკზე სისხლიანი ჩამოიღვენთა,
დაკარგა ძალა, ათრთოლებულ ხელიდან გვამი
დაბლა დაუშვა, დაუცურდა და ადგილზევე

300 პირქვე დაემხო ჰიპოთოოს — მკვდარი მკვდრის გვერდით.
შორს მშობლიური ლარისადან.

უბედურ მშობლებს

ველარ მიუზლა შრომის ფასი.

მისი სიცოცხლე

მოკლე გამოდგა, აიანტის შუბით დაშლილი.

ამ დროს ჰექტორმა მოუღერა აიანტს შუბი,

305 დროზე შენიშნა, რვალი გმირმა ძლივს აირიდა.

მაგრამ მოიწყლა სქედისი, იფიტოსის ძე.

ფოკეელთ მეფე, სახელოვან პანოპეში რომ

ჰქონდა სასახლე, მბრძანებლობდა მრავალ ქვეშევრდომს.

ლავიწის ძვალთან მოხვდა შუბი, რვალმა კისერში

310 გაატანა და შუბისწვერმა მხარი გააპო.

ზათქით დაეცა, აზრი აღდა ტანზე ჯავშანი.

- მძლე აიანტმა დასცა ფორკისს, ფაინოპსის ძეს
 შუბი მუტელში, როს იცავდა ის ჰიპოთოოსს.
 თორნი გააპო, გამოყარა შუბმა ნაწლავი.
- 315 მოყმე განრთხმული ჩააფრინდა ხელეებით მიწას.
 ილტვოდა რაზმი მეწინავე, გმირი ჰექტორიც.
 იხუვლა ჯარმა არგიველთა და გაიტაცა
 ჰიპოთოოსი და ფორკისი.
- ახადეს თორნი.
- ბრძოლის მოყვარე აქაველებს მალე ტროელნი
 320 გაეცლებოდნენ, დათრგუნვილნი სულის სიმდაბლით,
 ღმრთის უნებლიეთ არგიველნი ძლევასა ყოფდნენ
 ძალმიცემულნი, მაგრამ ამ დროს აპოლონ ღმერთმა,
 მათზე გამწყალმა, პერიფანტის სახე მიიღო —
 ეპიტოსის ძის, ენეასის მზცოვან მამასთან
- 325 მაცნედ ყოფილის, დღეს მოხუცის და თვინიერის.
 ასე ეახლა ენეასს და მიმართა ღმერთმა:
 „როგორ შეგეძლოთ ილიონი ვეხსნათ, ენეას,
 თუნდაც ღმერთების უნებურად, როცა არ გავხარო
 მე რომ მინახავს, იმ ვაჟკაცებს, ძალგულოვანებს,
- 330 მცირერიცხოვანთ, შიშს რომ გულში არ იკარებდნენ!
 ჩვენ უფრო გვწყალობს მამა ზევსი, ვიდრე აქაველთ,
 მაგრამ თქვენ ბრძოლას გაქცევიხართ, თრთით
 საწყალობლად!“
- მაშინვე იცნო ენეასმა, როს აპოლონის
 თვალებს შეხედა.
- მყის ხმამალა შესძახა ჰექტორს:
- 335 „ჰექტორ! ბელადნო ტროელთა და მოკავშირეთა!
 გრცხვენოდეთ, რომ კვლავ აქაველებს ბრძოლისმოყვარეთ
 სულის სიმდაბლით დათრგუნვილნი აქ ვემალებით!
 თვით ღმერთმა ბრძანა, — ჩემს წინ იდგა იგი ახლახან, —
 ზევსი უბრძნესი კვლავ იქნება კეთილმოწყალე!
- 340 პირისპირ შევხვდეთ დანაელებს! დე, მტრებმა მშვიდად
 ვერ მიასვენონ ზომალდებთან პატროკლეს გვამი!“
- თქვა და გაიჭრა, წინ ჩაუდგა მხედრობას გმირი.
 ტროელნიც მიჰყვნენ, აქაველთა პირისპირ დადგნენ.

- ოროლით დასცა ენეასმა ლეიოკრიტოს,
 345 არისბანტოსის ძე, ძმობილი ლიკომედოსის.
 ლიკომედოსი სიბრალულთ მივიდა მასთან,
 გვერდით დაუდგა, მოელვარე ოროლი სტყორცნა.
 აპისაონტი, ჰიპასოსის ძე დაჭრა მძიმედ,
 ღვიძლში, გულს ქვემოთ.
- დაუმსხვრია ფეხები ვაჟკაცს,
- 350 ვინც პეონიის აყვავებულ ველ-მინდვრებიდან
 ტროას მოვიდა, ბრძოლის ველზე გაბრწყინებულნი.
 ასტეროპეოსს შეებრალა მოკლული მოყმე
 და შეეტაკა დანაელებს მოსურნე ბრძოლის.
 ამაო იყო სიმამაცე!
- ფარებს, ვით კედელს,
- 355 პატროკლეს ირგვლივ შუბოსანნი ეფარებოდნენ.
 დასტრიალებდა აიანტი, სპას ამხნევებდა,
 უშლიდა თუნდაც ერთი ბიჯით უკან დახევას,
 თუნდ ერთი ბიჯით წინ გაჭრასაც მტრის შესახვედრად.
 არ მოსცილდეთო მოკლულ მოყმეს, აქ იბრძოლეთო —
- 360 ასე ამბობდა აიანტი, მიწა კი სისხლით
 კვლავ ივსებოდა.
- ზედახორა იდგა გვამების
 როგორც ტროელთა, ისე მამაც მოკავშირეთა.
 ვერც დანაელნი გადაურჩნენ ბრძოლას უსისხლოდ,
 მაინც ნაკლებად იმსხვრეოდა მათი რიგები,
- 365 მიწყვი ზრუნავდნენ ერთმანეთის გადასარჩენად.
- ბრძოლა, ვით ცეცხლი, გიზგიზებდა, კაცი იტყოდა —
 ცის თაღზე, ალბათ, მზეც და მთვარეც დაილიაო,
 ისეთ უკუწეწს დაეფარა ველზე გმირები,
 რომელნიც მედგრად მენეტიდის ცხედარს იცავდნენ.
- 370 სხვა ტროელთ, ლამაზლეკვერთხიან სხვა აქაველებს
 ბრძოლის ასპარეზს უნათებდა შუქი ელვარე,
 მზე იღვრებოდა, ქედზე ღრუბლის ფთილა არ ჩანდა,
 დროგამოშვებით ისვენებდა ორიგ ლაშქარი.
 იოლიც იყო შორით ნასროლ ისრის აცდენა.
- 375 აქ კი, შუაში, წყვილიადა და ჭაპანწყევტაში

უწყალოდ ჟღერდა მამაც მრყმით რვალი მსახერალი.
არც გაუგია ორ აბჯროსან და სვიან ვაჟკაცს —
გმირ ფრასიმედეს, მის უბადლო ძმას ანტილოქოსს,
რომ აღარ იყო აწ პატროკლე!

მათ კვლავ ეგონათ

380 ამაყ ტროელთა მეწინავე ფალანგს მუსრავსო.
ორივე ცდილობდა აცდენოდა მოძმეთ ვაება,
ცალკე იბრძოდა, როგორც უთხრა მამა ნესტორმა,
როცა ვაჟები ზომალდიდან ომში გაუშვა.
ტოლს არ უდებდნენ ერთურთს სპანი ბრძოლაში იმ დღეს.

385 ხვითქი სდიოდა და სულ მტვერში ამოეგანგლა
მუხლი, წვივები და ფეხები ყოველ მეომარს.
ხელი დააწყდა შერკინებით, ვინც კი იბრძოდა
იმ დღეს ფენმარდი ეაკიდის მეგობრის გამო.
გეგონებოდა, კაცს ძლიერი ჭაბუკებისთვის

390 მიუციაო გასაჭიმად ტყავი მოზერისა;
ყველა თავისკენ ექაჩება ყოველი მხრიდან,
სითხე მოწვეთავს, ცხიმი დნება თანდათანობით
და ფართოვდება ტყავი ამდენ გაწამაწიით.
ასევე აქეთ, მერე იქით პატროკლეს ცხედარს

395 ხან ესენი და ხან ისინი ეჭიდებოდნენ.
ტროელთ იმედი ჰქონდათ, ტროის მხარეს წაგვრისა,
აქაველთ — სწრაფი გემებისკენ.

ცხედრის გარშემო

დუღდა ბრძოლა და ვერც არესი, კაცთა აღმგზნები,
ვერცა ათენა წუნს ამ ბრძოლას ვერ დაუდებდა,

400 ისეთი ჟღერა გააჩალა პატროკლესათვის
დიადმა ზევსმა.

ხოლო ამ დროს მოძმის სიკვდილი
როდი უწყოდა აქილევსმა, უკვდავთ სადარმა.
სპა, აქაველთა ნავ-ზომალდებს დაცილებული,
ტროის ციხესთან მტერს ებრძოდა.

არც უფიქრია

405 მოყმის დაცემა; ილიონის ბჭესთან მისული
მობრუნდებო.

ისიც სწამდა, რომ ტროის ციხეს

უმისოდ გმირი ვერ დაძლეოდა, ვერც მასთან ერთად.
დედისგან ხშირად ეს სმენია; იღუმლად პირმშოს
ანდობდა ზევსის განჩინებას ხოლმე ქალღმერთი.

410 მაგრამ არ უთხრა, რაც ელოდა ყველაზე მწარე:
გულით საყვარელ ძმადნაფიცის დასამარება.
ლაშქარი კვლავაც აწყდებოდა გვამთან მტრის ლაშქარს,
შუბშემართული და მუსრავდა მებრძოლს მებრძოლი.
ბევრი ამბობდა აქაველი, მოსილი რვალით:

415 „ო, მეგობრებო! სირცხვილს ვერ ვჭამთ უკუქცეულნი,
დაე ადგილზე წკვარამმა და მიწის წიაღმა
თან ჩავციტანოს!

უამესად მივიჩნევთ სიკვდილს,
ვიდრე ცხენ-რაშით მორკინალი ტროელის მიერ
გვამის წაგვრას და მტრის შემკობას დიდების შუქით!“

420 ბევრი ამბობდა გულზვიადი ტროელიც მაშინ:
„ძმებო, თუნდ გავწყდეთ უკანასკნელ კაცამდე ყველა,
ფეხსაც არ გადგამს არცერთი ყრმა ბრძოლის ველიდან!“
ასე ამბობდნენ და მეგობრებს სულს აღუგზნებდნენ.
მედგრად იბრძოდნენ და ილეკროს გრგვინვა ისმოდა,

425 ხმა სპილენძის ცას ასკდებოდა ეთერის გავლით.
ბრძოლის ველიდან შორს პელევსის ძის ბედაურნი
ცხარედ ტიროდნენ, რაკი იგრძნეს, მათი მხედარი
ჰექტორის ხელით განგმირული ეგდო მიწაზე.
დიორესის ძე, ომნაცადი ავტომედონტი

430 მათრახსა სცემდა, საალერსოს ბევრსაც ეტყოდა,
ხან კი მრისხანედ ყიყინებდა სრბოლის მოსურნე.
მაგრამ არც ზღვისკენ, ბანაკისკენ, ჰელესპონტისკენ,
არც აქაველთა მხედრობისკენ მიმართეს გეზი.
როგორც ყორღანზე აღმართულა სვეტი უძრავად —

435 ვაჟკაცის ძეგლი ან დედოფლის მოსაგონარი,
ისე მშვენიერ ეტლში იდგნენ გაშეშებულნი,
ქედდადრეკილნი, დასდიოდათ ცრემლი მხურვალე
პირქუშ მიწაზე წვეთ-წვეთობით.

გლოვობდნენ მხედარს.

მამაც პატროკლეს.

გადმოღვროდათ ხშირი ფაფარი

440 ულლის რკალიდან.

დაფარვოდით მიწით ფლოქეები.

მწუხარე რაშნი შეეწყალა ზევსს, სინანულით

სულთქნა და თავი გაიქნია, გულში გაივლო:

„ვაგლახ, ბედკრულნო, რად მიგეცით თემისთავს პელევსს,
მოკვდავს რად ერგეთ უკვდავნი და უბერებელნი?

445 განა რომ გეგრძნოთ დარდი ბედშავ ადამიანთა?

ადამიანზე უბედური არა არის რა

ქვეყნად არსება მშენიერი, მიწად მეთრევი.

მაგრამ ნუ დარდობთ: თქვენ ბრწყინვალე ეტლში ჰექტორი
ვერ გაგაჰენებთ მოზეიმე, მე არ მსურს ესა!

450 განა არ კმარა აქილევსის აბჯრით რომ ზვაობს?

მუხლში ჩაგიდგამთ ძალასა და გულში — სიმტკიცეს.

ავტომედონტი გააშორეთ ბრძოლას უვნებლად.

ხოლო ტროელებს მივანიჭებ ისევ დიდებას,

დე, მოსპონ სპანი, სანამ მივლენ ნავ-ხომალდებთან.

455 მაშინ მზეც ჩაგა და წყვდიადი დადგება ღამის“.

ბრძანა და ცხენებს უძლეველი ძალა შთაბერა.

მათ შეიფერთხეს ძირს დათრეულ ფაფარზე მტვერი.

მყის გააქროლეს სწრაფი ეტლი ორ ლაშქარს შორის.

ავტომედონტი მეგობარზე დამწუხრებულ

460 მტრის ბედაურებს დაერია, ვით ქორი ღერღეტს.

სწრაფად ილტვოდა გაშმაგებულ ტროელთ ლაშქრიდან,

სწრაფად მისდევდა უკუქცეულ ტროელთა ლაშქარს.

მაგრამ მღევარი დევნილს ველარ ერკინებოდა:

დიდებულ ეტლზე მარტო შეინილს როდი შეეძლო

465 შუბიცი ეტყორცნა, მოეთოკა მარდი ცხენებიც.

ამ დროს შენიშნა მეომარი ალკიმედონტმა —

აიმონიდი ლაერკევსის შვილმა უებრომ.

მიუახლოვდა და შესძახა ქველ ავტომედონტს:

„ავტომედონტო, ღმერთთა შორის ამაო რჩევა

470 რომელმა მოგცა და წაგართვა აზრი მართალი?

ტროელთ რად ებრძვი მარტოხელა?

მოდმე მოგიკლეს,

მისგან ახსნილი აბჯრით ზვაობს გმირი ჰექტორი,

მკერდზე აუსხამს ეაკიდის მძლე საჭურველი!“

მოხედა, უთხრა დიორიდმა ავტომედონტმა:

475 „აქაველთ შორის, ალკიმედონტ, შენებრ ვის ძალუძს

უკვდავ მერანთა მოთოკვაც და გამძვინვარებაც?

სანამ ცოცხლობდა, მენეტიდი მხედრის ხელობით

ღვთის ტოლი იყო, მაგრამ სიკვდილს ვერ კი გაექცა!

მოდო, ხელთ იპყარ, საყვარელო, ცხენთა სადავე,

480 მე ეტლს დავტოვებ, რომ მძვინვარედ მტერს შევერკინო!“

ასე თქვა.

ეტლზე შედგა მყისვე ალკიმედონტი,

მათრახს, სადავეს მძლავრი ხელი ჩასჭიდა გმირმა,

ეტლი დატოვა დიორიდმა.

ამ დროს ჰექტორმაც

შენიშნა მტრები.

ახლოს მებრძოლ ენეასს უთხრა:

485 „ენეას, რვალისლეკვერთხიან ტროელთ მრჩეველო!

მე ვხედავ ცხენებს ფეხმარდ მოყმის — ეაკიდისა

კვლავ ბრძოლის ველზე! მაგრამ მხდალი მხედრები ახლავს.

გგონებ ხელთ ვიგდო, თუ შენც გული მიგიწევს მათზე,

მჯერა, თუ ორივე მეყსეულად თავს დავატყდებით,

490 ვერ გაბედავენ გადაგვიდგნენ და შეგვებრძოლონ!“

თქვა და ირწმუნა მისი სიტყვა ანქისეს შვილმა:

ჯიქურ გაიჭრა, ხბოს ტყავები მკერდზე იფარა,

მშრალი ტყავები, დაფარული უხვად სპილენძით.

გაჰყვანნ ქრომიოს, არეტოსი, ტანად და თვალად

495 ღმერთთა სადარნი.

გულს იმედი ეფონებოდათ —

მტერს მოვსპობთ, ცხენებს წავასხამთო ქედმოღვრებულთ.

ვაგლახ, უგნურნი! მტერს უსისხლოდ რას ასცდებოდნენ!

ავტომედონტმა ის-ის იყო ზევსს შელაღადა,
რომ სიამაცით და მხნეობით ავესო გული.
500 ერთგულ მეგობარს ალკიმედონტს მიმართა შემდეგ:
„ო, ალკიმედონტ, შორი-ახლო გაავდეს ცხენები,
ზურგს უკან ვგრძნობდე მე მათ ფშვინვას.
ახლა კი მჯერა —
ველარ დაცხრება გმირი ჰექტორ გავეშებული,
სანამ პელიდის შმაგ ცხენებზე არ ამხედრდება,
505 როცა ჩვენ მოგვსპობს! ვიდრე მწყრივებს არ დაშლის
ჩვენსას,
ან ვიდრე თვით არ დაიშლება მწყრივთა წინაშე!“

შემდეგ მიმართა მენელაოსს, ორთავე აიანტს:
„არგიველთ მწყემსნო აიანტო და მენელაოს!
სხვა კეთილშობილ გმირებს ანდეთ ზრუნვა ცხედარზე,
510 მედგრად იცავდნენ, მტრის წინ ფეხსაც არ მოიცვლიან
ხოლო ჩვენ, ცოცხლებს, აგვაცილებთ ბედის მუქარა!
საზარელ ხვედრით დათრგუნვილებს გმირი ჰექტორი
და ენეასი თავს გვესხმიან, უმამაცესნი
ტროელთა შორის.
ო, გაფრინდი ჩემო ოროლო,
515 ხოლო დანარჩენს თვით გადაწყვეტს ღრუბელმარეკი!“

თქვა და ძალუმაღ სტყორცნა შუბი გრძელჩრდილიანი,
არეტოსს მოხვდა ბაკმულ ფარში,

ვერ დააკავა
ფარმა სპილენძი, გაიარა რვაღმა ქამარიც
მოზარნიშული, მშვენიერი, მუცელში ჩარჩა.
520 როცა ჭაბუკი ცულს მოიქნევს და რქების შუა
ნაიალადარ ხარს გაუპობს თავს, გადაუჭრის
ძარღვებს, შეხტება მოზვერი და დაენარცხება.
ასევე შეხტა მოწყლული და დაეცა პირქვე,
შუბი შეიჩხა მუცელში და მოუსპო ძალა.
525 ჰექტორმა სტყორცნა ავტომედონტს ელვარე შუბი,
მან კი შენიშნა და გაექცა რვაღის მუქარას,
წინ დაიხარა, მის თავს ზემოთ გადაფრენილი

მიწას ჩაეჭდო შუბი, ბოლო უცახცახებდა,
სანამ არ დაცხრა მძვინვარება შმაგი არესი.
530 ხმაღდანამალ გმირნი ერთჟრთოს კიდევ შეებმებოდნენ,
რომ აიანტებს მათი ბრძოლა არ ჩაეშალათ.
მტერი აჩეხეს და მოიჭრნენ მეგობრის ხმაზე.
მოსულთა რიდით დაიხიეს გმირმა ჰექტორმა
და ენეასმა, ქრომიოსმა — სადარმა ღმერთის.
535 არეტოს იქვე მიატოვეს მკერდგანგმირული,
მიწას განრთხმული.

ავტომედონტ ძალისმხმეველმა,
ახადა მოკლულს საჭურველი და თქვა ზეიმით:
„ეჰ, ოდნავ მაინც გადავიგდე გულიდან დარდი
პატროკლეს გამო, თუმცა ბევრად სუსტი განვგმირე!“

540 თქვა და ისროლა სისხლიანი ნადავლი ეტლში,
ზედვე ავიდა თვითონ.
სისხლით იყო მოთხვრილი,
ვით შმაგი ლომი, ახლახან რომ მოკლა კანჯარი.

პატროკლეს ირგვლივ კვლავ განახლდა საზარი ბრძოლა,
მრავლის მომწყველელი.

აღაგზნებდა ათენა სახმელს,
545 რომელიც ზეცით მოავლინა ღრუბელთმარეკმა
დანაელთ შემწედ: მოუბრუნდა ზევსს მათზე გული.
გეგონებოდა, ცისარტყელა ზევსს სისხლისფერი,
მოუვლენია სასწაულად, ნიშნად ომისა,
ანდა ტაროსის, მხვინელ-მთესველებს რომ აიძულებს
550 დატოვონ ყანა, ჯოგს წაუხდნენ ხოლმე გუნებას.
იმასა ჰგავდა მეწამული ღრუბლით მოსილი
ზევსის ასული.

აქაველთა სულს აღაგზნებდა.
პირველად უთხრა ატრევსის ძეს, მხნე მენელაოსს,
ყველაზე ახლოს რომ აღმოჩნდა მფარველ ქალღმერთთან,
555 ღმერთს ჰქონდა სახე ფოინიქსის და ხმა ძლიერი:
„სირცხვილი გელის, მენელაოს, და საუკუნო
თავლადის დასხმა, თუ პელიდის ერთგულ მეგობარს

ტროელთ ციხესთან დაძიგნიან მარდი ძაღლები!
მედგრად დაჰკარი ეს აღძარი მთელი მხედრობა!“

560 მყისვე მიუგო მძლე მეგრძოლმა მენელაოსმა:

„მამავ ფოინიქს, დიდი ხნის წინ შობილო! ნეტავ,
მომცეს ათენამ მკლავის ძალა, მიხსნას შუბისგან!
მზად ვარ დავიცვა იარაღით პატროკლეს გვამი,
სული შემიძრა ერთიანად მისმა სიკვდილმა!“

565 მაგრამ, ვით ცეცხლი, შმაგობს ჰექტორ, ბასრი

სპილენძით

სპობს ყოველივეს, განადიდებს გმირს თვითონ ზევსი!“

ეს რომ თქვა, გულში სიხარული იგრძნო ათენამ,
რაკი მლოცველმა იგი იხმო პირველად შემწედ.
სიმტკიცე მისცა მის მხარ-მკლავებს და მუხლებს — ძალა,

570 გული აუღო მოყმეს ბუზის კადნიერებით:

კაცმა რომ ბევრიც აუქშიოს, ბუზი აბეზრად
ისევ საკბენად ეტანება — სწყურია სისხლი.
ატრიდის გულიც სავსე იყო გამბედაობით.
მიიჭრა გვამთან მენეტიდის, სტყორცნა ოროლი.

575 ტროელთა შორის იყო პოდეს, ეტიონის ძე,
ერთი მდიდარი და სვიანი კაცი,

ჰექტორის

მეგობარი და მეინახე, ამოდ მთხრობელი.
ამ კაცს, გაქცეულს, მენელაოს ქერათმიანმა
შუბი მოარტყა, გაატანა სარტყელში რვალი.

580 დაცემულს უმაღ ზელი სტაცა და გაბედულად
ტროელთა ბრბოდან მარტოდმარტომ გამოათრია.
გამოეცხადა ამ დროს ჰექტორს თვით აპოლონი,
სახე მიეღო ფაინოპსის, ასიადისა,
აბიდოსელის, გულითადი მისი მეგობრის.

585 ასე მიმართა აპოლონმა შორსმოისარმა:

„ჰექტორ, სხვა უფრო ვინ შეგაკრთობს აქაველთაგან,
თუკი გაშინებს, გაცახცახებს მენელაოსი?
იგი აქამდე სუსტი იყო, ახლა კი მარტო

ტროელთა გვამებს მიაჩოჩებს!

მაგან მოგიკლა

590 მოძმე პოდესი, მეწინავე, ეტიონის ძე!“

ეს რომ გაიგო, გმირს მოედო დარდის ღრუბელი.
მედგრად გაიჭრა, იღერებდა ელვარე სპილენძს.
ამ დროს აიღო აიგიდა ზევსმა,

ალივით

ალამპრებული, მოახვია იდას ღრუბლები,

595 ერთი იჭექა, დაიგრგვინა მესხისმტყორცნელმა,
ტროელებს ძლევა, აქაველებს ღტოლვა არგუნა.

მედგრად იბრძოდა პენელეოს, ბეოტიელი.
ბეჭში დაჭრილი მაინც მიწყვი წინ მიიწევდა,
მაგრამ სხეული გაუჩნდა ბოლოს ძვლებამდე

600 პულიდამანტის იარაღმა ხელჩართულ ომში.
ლეიტოს ხელში შუბის დაკვრით დაჭრა მტევანთან —
ალექტიონის ძე, ჰექტორმა დაუცხრო გზნება.

ისიც გაიქცა, უკან შიშით იხედებოდა,
შუბის იმედი აღარ ჰქონდა და მტერთან ბრძოლის.

605 იდომენევსმა ლეიტოსზე მიჭრილ გმირ ჰექტორს
მკერდში, ელვარე სამკერდულთან მოარტყა შუბი,
ზედ ბუნიკზევე გადაუტყდა.

ტროელთ შეჰყვირეს.

ხოლო ჰექტორმა იდომენევსს, მძლე დევკალიონს
თვით სტყორცნა შუბი, ოდნავ ასცდა, მაგრამ განგმირა

610 მხნე მერიონეს მოძმე, გმირი კოირანოსი,
აყვავებული ლიკტოსიდან რომ მოჰყოლია.
იდომენევსი ზომალდიდან თურმე ფეხდაფეხ
მისულა ომში და ტროელებს ნაღდად დიდებას
შესძენდა, ეტლით კოირანოსს რომ არ მიეცწრო.

615 სინათლის სხივად მოეცლინა, იხსნა ბელადი,
თვითონ კი სული ამოერთვა ჰექტორის ხელით.
ოროლი მოხვდა ყბის ქვეშ, რვაღმა გადმოუყარა
მოყმეს კბილები, ზოლო ენა შუა გაუპო.
ძირს დაენარცხა, გაუვარდა სადავეები.

620 მყის მერიონემ ხელი სტაცა მიწაზე აღვირს,
მტვერში ამოსვრალს და შესძახა მხნე იდომენეცს:
„გასწი, სანამდის ხოწალდებთან არ მიაჭენებ!
ხომ ხედავ, აღარ გვეღირსება ჩვენ გამარჯვება!“

მათრახი დასცხო მაშინ ცხენებს იდომენეცსმა,
625 გეზი აიღო გემებისკენ. შიშმა გაკენწლა.
ჩაწვდნენ აიანტ, მენელაოს ნებას ზევსისა,
რომ გამარჯვება ტროელთაკენ გადახრილიყო.
ლაშქარს მიმართა აიანტმა ტელამონიდმა:
„ვი ჩვენს თავსა! ძმებო, დიდი ჭკუა არ უნდა,
630 რომ კაცი მიხვდეს: ზევსი ტროელთ ანიჭებს ძლევას!
ვინც უნდა იყოს, სუსტია თუ ძალგულოვანი,
ტროელთა ისრებს ზევსი მუდამ სწორად წარმართავს,
ჩვენი ისრები უსარგებლოდ ჰყრია მიწაზე!
მოდო, ვიფიქროთ, დანაელნო, თუ რა ვიღონოთ,
635 რომ გამოვტაცოთ მტერს პატროკლე, რომ მეგობრები
კვლავ გავახაროთ, როცა ბანაკს დავუბრუნდებით.
ჩვენს შემხედვარეთ მათ თავზარი ეცემათ, რადგან
აგრე ჰგონიათ, კაცთამმუსვრელ ჰექტორის ხელებს
ვეღარ გავუძლებთ, შევცვივდებით შავ ხოწალდებში.
640 ო, რომ გამოჩნდეს კაცი, პელიდს ვინც აცნობებდა
საშინელ ამბავს!

მე მგონია, მან არც კი იცის,
რომ დაელუბა მეგობარი უსაყვარლესი.
მაგრამ მალემსრბოლს ვერვის ვხედავ აქაველთ შორის.
წყვედიანი ფარავს მეომრებსაც და მათს ცხენებსაც!
645 ზევსო მამაო! განაშორე აქაველთ ღამე,
ღღის სინათლეზე, რაკი გნებავს, მოგვიღე ბოლო!“

გმირის ცრემლებმა ზევსის გული მოაღბო მაშინ,
შავი ღრუბელი მოაშორა, ღამის უკუნი,
650 მზე აელვარდა, აკაშკაშდა გარშემო ველი.
მძლე აიანტმა მენელაოსს მიმართა სვიანს:
„ზევსის ნაზარდო მენელაოსს, აბა, გახედე,
თუ ანტილოქოსს თვალი მოჰკრა, ძეს ნესტორისა,

დაიყოლიე, რომ ეწვიოს მამაც აჭილეცს,
655 უთხრას, რომ ომში დაელუბა ქველი ძმობილი!“
ასე ამბობდა და უსმინა მენელაოსმა,
ისე გავიდა, როგორც გადის ბაკიდან ლომი.
ილლება მხეცი, ძალებთან და მეხრესთან შუღლით
არ ანებებენ გატაცებას ნადირს საქონლის,
660 და მთელი ღამე დარაჯობენ.

ხოცის წადილით
ლომი მძვინვარედ მიიჭრება, მაგრამ ამოდ:
ზუზუნით მოჭრის შუბი შუბლში დამიზნებული
და მუგუზლები.

ეშინია, დილის სისხამზე,
რიბი-რაბოზე დარდიანი მიიპარება.
665 ასე მოშორდა მენელაოს პატროკლეს ცხედარს,
გული უკრთოდა, ვაი-თუ მტერს აქაველები
დაუთმობენო დამლუპველი შიშით გმირის გვამს.
კვლავ არწმუნებდა მერიონეს და აიანტებს:
„აიანტებო, წინამძღოლნო და მერიონე!
670 ბედკრულ პატროკლეს სათნოება გახსოვდეთ ყველას,
მას არ შეეძლო თქვენ ყველანი არ ყვარებოდით,
ვიდრე ცოცხლობდა, მაგრამ მისწვდა სიკვდილის ხელი!“

ასე უთხრა და გზას გაუდგა მენელაოსი,
მიდამოს თვალი გადაავლო, როგორც არწივმა,
675 რომელიც, თურმე, ყველა ჩიტზე თვალმახვილია:
რავინდ რა მალა იყოს, ბუჩქში ვერც კი შეასწრებს
ფრთხილი კურდღელი, შენიშნავს და შეკრავს კამარას,
ზედ დააცხრება, მიიტაცებს სიცოცხლის ნიშატს.
და შენც ასევე, მენელაოს, ზევსის ნაზარდო,
680 აქაველთ ლაშქარს გამჟრიახ თვალს არ აცილებდი,
თვალებს სწყუროდით დაენახათ ანტილოქოსი
კვლავაც ცოცხალი. ნახეს კიდეც ლაშქართა მარცხნივ.
გმირი მეგობრებს აღაგზნებდა მტერთან საომრად.
ახლოს მივიდა და მიმართა მენელაოსსმა:
685 „აქეთ მოიწი, ანტილოქოს, ერთ ამბავს გეტყვი,
არ მომხდარიყო, ნეტავ იგი საქმე არასდროს!

შენ, ვიცი, კარგად ხედავ თვითონ საკუთარ თვალით,
რომ დანაელებს დაატეხა ღმერთმა ვარამი,
აქაველთ შორის უმამაცეს მოყმეს, პატროკლეს
690 ბოლო მოეღო! უსაზღვროა დანაელთ სევდა!
ხომაღლებისკენ გასწი ჩქარა, აქილევსს უთხარ,
რაც მოხდა,

იგი გემთან გვამსაც ვერ გადაარჩენს.
უკვე წააძრო მოზეიმე ჰექტორმა თორნი!“

თავზარი დასცა ანტილოქოსს მისმა სიტყვებმა,
695 ელდაცემული მთლად დამუნჯდა,
ხოლო თვალები
ცრემლით აევსო, გაეჩხირა სათქმელი ყელში.
მაგრამ გაიგო მან ნათქვამი მენელაოსის,
გადაბარა იარაღი მყის ლაოდოკოსს,
რომელსაც ახლოს შეკაზმული ჰყავდა მერანი.
700 ცრემლთამფრქვეველი მსწრაფლ გაჰყავდათ ფეხებს
ბრძოლიდან,
რომ საშინელი სიტყვა ეთქვა აქილევსისთვის.

ზევსის ნაზარდო მენელაოს, შენს გულს არ სურდა,
ანტილოქოსის დატოვებულ მოძმეთა დაცვა,
საშინელ დღეში იყვნენ მაშინ პილოსელები.
705 მენელაოსმა მიაშველა სპას თრასიმედე,
თვით კი გაიჭრა დასაცავად პატროკლეს გვამის.
აიანტებთან დადგა, ფრთიან სიტყვით მიმართა:
„ანტილოქოსი გაუგზავნე ახლა გემებთან,
ფეხმარდ აქილევსს სიტყვას ეტყვის, მაგრამ მე მჯერა,
710 რომ ის არ მოვა, აღიგზნება თუმც მტერზე რისხვით,
ტროელთ როგორღა შეერკინოს უიარაღო?
ჩვენ თვითონ ახლა საიმედო ხერხი ვიძიოთ,
თუ ვით დავიცვათ მეგობარი,

ტროელთა ხმალქვეშ
როგორ გავექცეთ ბედისწერას და საზარ სიკვდილს?!“

715 უთხრა დიადმა აიანტმა ტელამონის ძემ:
„სულ მართალს ამბობ, რასაც ამბობ, ო, მენელაოს!

ანაზღად შენ და მერიონე პატროკლეს ცხედარს
უნდა მიეჭრათ, აიტაცოთ, ზურგს გავიმაგრებთ
და შევაჩერებთ ტროელებს და ღვთაებრივ ჰექტორს.
720 ჩვენ ერთი მოგვდგამს ძალაცა და სახელ-დიდებაც,
არესის რისხვა ხომ მხარდამხარ გამოგვივლია!“

ეს რომ თქვა, მოყმეთ მყის ასწიეს პატროკლეს გვამი,
ხელი ჩასჭიდეს მძლავრად.

ტროელთ დასცხეს ყიფინა
თავზარდამცემი, როს აქაველთ საქმე იხილეს.
725 ჯიქურ მიეჭრნენ მძვინვარენი, ვით ტახს — ძალები,
მონადირეს რომ წინ უსწრებენ, მისდევენ დაჭრილს.
გული არ უთმენთ, რომ როგორმე დაფლითონ მხეცი.
მაგრამ როგორც კი ძალმოსილი მოუბრუნდება,
უკან გარბიან და ასწრებენ ერთი-მეორეს.
730 ასე ტროელნიც თავიდანვე ჯგროდ გაედევნენ,
ხმლებს უღერებდნენ და წამახულ შუბებს ზურგსუკან,
მაგრამ თუ წამით შედგებოდნენ აიანტები,
ფერსა ჰკარგავდნენ და ვერც ერთი ვერა ბედავდა
ფეხი გაედგა და ებრძოლა პატროკლესათვის.

735 ასე გაჰქონდათ გულმოდგინედ აქაველთ გვამი —
ფართო გემების სადგომისკენ.

მათს უკან ბრძოლა
კვლავ ენთო, როგორც ცეცხლი ქალაქს წაკიდებული.
უცბად იფეთქებს, ნთქავს ყველაფერს, ამხობს შენობებს,
ქარი აღვივებს და გუგუნებს მძლავრი ხანძარი.
740 ასევე ცხენებს და მეომრებს რვალშემოსილებს
მისდევდა ბრძოლის ნიაღვარი და ხმა ფეხდაფეხ.
ულელს შებმული, ძალმოსილი მარჯვე ჯორები
ლარტაფებიდან, ქვა-ლორლიან გზაზე გემის მორს,
ვეება ანძას მოათრევენ მოწადინებით,
745 ნაჯაფარნი და ნაოფლარნი ეშურებიან,
ასე მიჰქონდათ გმირებს გვამი,

ხოლო მათს უკან
იგერიებდნენ მტერს მამაცი აიანტები.

ტყიანი ბორცვი წყალს შეხვდება აბობოქრებულს,
მთის მდინარეებს, მძვინვარებას ზვიად ზვირთების,
750 შეატორტმანებს, შეაკავენ და უკუაგდებს
მინდორ-ვაიისკენ. მას ვერ ანგრევს მდინარის ძალა.
აიანტებიც ტროელთ ასე იგერიებდნენ.
მაგრამ უტევდნენ მაინც მტრები.

განსაკუთრებით
ორი — ჰექტორი რვალმოსილი და ენეასი
755 შეშინებული შოშიების, ჰკების ღრუბელი
მიჰქრის განწირულ ქრიამულით, როს თვალს მოჰკრავენ
ქორს, საშინელი სიკვდილით რომ დამუქრებიან.
ასე ენეასს და გმირ ჰექტორს ყრმა აქაველნი
შეძრწუნებულნი გაუბრბოდნენ, დაჰკარგეს სიმხნე.
760 თორნი სანგარს და შემოგარენს შემორჩა ბევრი,
მაგრამ საბრძოლო ქარიშხალი არა ცხრებოდა.

ქება მეთვრამეტე

სახურველის განცხადება

ასე იბრძოდნენ ალანძულნი, როგორც ხანძარი.
ანტილოქოსი კი პელიდთან მიქროდა ცნობით.
მარტო იხილა ბასრჭვინტიან გემებთან გმირი,
ჩაფიქრებული: რა ხდებოდა ველზე ბრძოლისა.
5 ამოიოხრა და გულში თქვა მოყმემ დიადმა:
„ვამ — ჩემს თავსა! რა ვიფიქრო?

აქაველები
რატომ გარბიან უწესრიგოდ კვლავ გემებისკენ?
განა ღმერთებმა ჩაიდინეს საზარი საქმე,
დიდხნის წინათ დედაჩემმა რომ გამაფრთხილა,
10 მითხრა, შენზე წინ გულუმხნესი მირმიდონელი
უნდა დაემხოს, დაეთხოვოს მზის სინათლესო.
ეტყობა, მართლაც აღარა მყავს გმირი პატროკლე!
ვამ — უბედურს! რა ვეხვეწე, ხანძარს რომ დაშრეტ,
დაბრუნდი-მეთქი ზომალდებთან, ერიდე ჰექტორს!“

15 იმ დროს, ეს ფიქრი როცა გულში უტრიალებდა,
მიუახლოვდა გულმწუხარე ანტილოქოსი,
ცრემლთა მფრქვეველი და საზარი ამბავი უთხრა:
„ვამ, აქილევს, მწარე ამბავს გეტყვი,

არასდროს
იგი არ უნდა დაგვტეხოდა თავს სავალალოდ!
20 მოკვდა პატროკლე!
უკვე ბრძოლა დულს მის გარშემო,
შიშველი გდია, აუხდია ჰექტორს ბექთარი!“

მოყმე მოიცვა მწუხარების შავმა ღრუბელმა,
ხელი წაავლო მეყსეულად მტვერსა და ნაცარს,
თავზე იყარა, მშვენიერი თმები წაბილწა,
25 ლაფში მოსვარა სამოსელი სურნელოვანი.
უხმოდ დაემხო, გაიშალა დიად მიწაზე,
თმებს ბუწუწებად, ბლუჯა-ბლუჯა იწეწდა გმირი.
ქორთა ქალები, აქილევსის ტყვენი აკივლდნენ,
დარდმორეულნი გამოცვივდნენ სწრაფად კარვიდან,
30 შემოეხვივნენ პელიდს, სიმწრით იმტვრევდნენ თითებს
და მჯილს იცემდნენ, სანამ მუხლი არ მოეკვეთათ.
იქვე გლოვობდა ანტილოქოს ცრემლთა მფრქვეველი,
ხელთ აბორგებულ აქილევსის ხელი ეჭირა,
ვამ-თუ ყელი გმირმა რკინით გადაიჭრასო.
35 გლოვა-გოდება მყის შეესმა დედოფალს, დედას
ზღვის ჭურღმულებში, მამისეულ სრა-სასახლეში.
მწარედ იკივლა, ქალღმერთები მოცვივდნენ მასთან
ზღვის წიაღიდან, მისი ღებები, ნერვიდები.
მოვიდნენ: გლავე, თალეია და კიმოდოკე,
40 სპეიე, თოე, ნესაიე, მკვირცხლი ჰალიე,
კიმოთოე და აკტაიე, ლიმნორეია,
იაირა და ამფითოე, მელიტე, დოტო,
აგავე, პროტო, დინამენე, ნაზი ფერუსა,
დექსამენე და ამფინოზე, კალიანერა,
45 დორის, პანოპე, მშვენიერი გალატეია,
ნემერტესი და აპსევდესი, კალიანასა,
იანეირა და კლიმენე და იანასა,

ორეითვია და მაირა და ამათეა, —

ზღვის წილიდან — მისი დები ნერეიდები:

- 50 ირგვლივ მორევი ვერცხლისფერი აავსეს დებმა,
მკერდში იცემდნენ და გოდებდა დედა თეტისი:
„მისმინეთ, დებო, საყვარლებო, ნერეიდებო!
ახლა გაიგებთ, თუ რა დარდი მიმსჭვალავს სულსა!
ვა-ვაი, ბედკრულს!.. ახა-ვაი, მე საწყალობელს!
55 ვაჰ, გმირის მშობელს!.. მყავს ვაჟკაცი, პირველთა შორის
უპირველესი!

ფუფუნებით გაგზარდე იგი,
როგორც წალკოტში მშვენიერი ყვავილის ბუტკო.
სწრაფი გემებით ილიონში გამოვამგზავრე,
ტროელთ ლაშქართან საბრძოლველად.

ველარასოდეს

- 60 ვნახავ პელევსის პალატებში, მამის კერაში!
მაგრამ ვიდრემდის ცოცხლობს იგი, ზედავს მზის ნათელს,
უნდა იტანჯოს, მე კი შველა არ შემიძლია!
მაინც მივდივარ, უნდა მითხრას ძემ საყვარელმა,
თავს რა დაატყდა სასტიკ ბრძოლის ველს განრიდებულს!“
65 ასე წარმოთქვა. ზღვა დატოვა. ამოჰყვნენ დებიც
მოქვეითინენი.

გაიფანტა ირგვლივ ხმაურით
ტალღები ზღვისა.

მიალწიეს ტროას და წყნარად,
ერთი-მეორის მიყოლებით მიადგნენ ნაპირს,
სადაც გვერდი-გვერდ მირმიდონელთ გემები იდგა.

- 70 მიუახლოვდა დედოფალი გმირს მწარედ მკვნესარს,
მკერდზე გოდებით მიიხუტა თავი შვილისა,
თვით ქვეითინებდა და თან ფრთიან სიტყვას ეტყოდა:
„რად ტირი, შვილო? ეს რა დარდი ეწვია შენს სულს?
ნუ დამიმაღავ და მითხარი!

ხომ შეასრულა

- 75 ზევსმა,
რაც სთხოვე გულმხურვალედ ხელაპყრობილმა?
გემის კიჩოსთან მიისრისნენ აქაველები,
შენლა გნატრობენ და სასირცხო საქმე სჭირთ ახლა!“

ოხვრით მიუგო აქილევსმა, გმირმა ფეხმარდმა:

„ვიცი, დედაო, შემისრულა ზევსმა ყოველი...“

- 80 რა თავში ვიხლი, როს დავკარგე ძვირფასი მოძმე?
პატროკლე ყველა მეგობარზე მეტად მიყვარდა,
თავს ვეველებოდი და ხელიდან გამომეცალა!
მკვლელმა ჰექტორმა საჭურველიც ახსნა ვეება,
რომელიც ღმერთებს მიუძღვნიათ პელევსისათვის,
85 ოდეს შენ მოკვდავს სარეცელზე ეტრფე უკვდავი.
ო, რად არ დარჩი ზღვის ქალღმერთად, ლამაზ ფერიად,
ო, რატომ პელევსს არ არგუნეს მოკვდავი ცოლი!
შენ უსასოო, უსასრულო დარდი მოგელის,
შვილის დამკარგველს, ვერ იხილავ ამიერიდან
90 მამულში შენს ძეს! ახლა უკვე გულიც არ მიწევს
ვიცოცხო, ხალხში გავერიო, გმირი ჰექტორი
ჩემივე შუბით სანამ სულს არ აღმოუტევებს,
სანამ არ მიზღავს უსაყვარლეს პატროკლესათვის!“

ისევ მიმართა მას თეტისმა ცრემლისმფრქვეველმა:

- 95 „მალე მოკვდები, რასაც ამბობ, თუ მიჰყევ, შვილო,
მალე ჰექტორის შემდეგ გელის შენც აღსასრული!“
ოხვრით მიუგო აქილევსმა, გმირმა ფეხმარდმა:
„ო, ახლავ მოკვდე, თუ არ ძალმიძს დავიხსნა მოძმე
მკვლელის ხელთავან!

სამშობლოდან მოშორებული

- 100 დაეცა იგი, მომიხმობდა, ალბათ, საშველად!
ან რალად გაქნევ აწ სიცოცხლეს?

მამულს ვერ ვნახავ,

- ვერც მენეტიდი ვიხსენ და ვერც სხვა კეთილშობილ
მეგობრებს ვექმენ შემწედ, მოკლულთ ჰექტორის მიერ:
უქმად ვზი გემთან, უმაქნისი ტვირთი ვარ მიწის,
105 მე, ვისაც რეალისქიტონიან აქაველთ შორის
არ მყავს ბადალი ომში, ბჭობით კი მჯობნის ბევრი.
შორს იყოს შუღლი ღმერთებისგან და მოკვდავთაგან,
შორს ჩვენგან რისხვა, ბრძენკაცსაც რომ შლეგად

მოაქცევს.

ჩაისახება, როგორც ტკბილად მწრთოლვარე თაფლი,

110 გულში იზრდება, ვით ცეცხლისგან კვამლი მხრჩოლავი!
ასეთი რისხვა გამიღვივა აგამემნონმაც...

მაგრამ ვივიწყებთ ხოლმე წარსულს, თუნდაც უმწარესს,
რისხვას ჩავიხშობთ, თუ მოითხოვს საჭიროება.
გავალ, რომ შევხვდე საზარ ჰექტორს — ჩემს საოცნებოს,

115 ხოლო სიკვდილი მე იმწამსვე მზად ვარ მივიღო,
როს მარგუნებენ მამა-ზევისი და სხვა ღმერთები!
სიკვდილს ჰერაკლეს ვერ გაეჭვა, მოკვდავთა შორის
უღიადესი, თუმც უყვარდა ძლიერ მამა-ზევისს.
ბედმა სძლია და ჰერას ბოლმამ დაუცხრომელმა.

120 მეც, რაკი ასე მიწერია, მშვიდად მოგვკვდები,
სადაც მომწვდება! მაგრამ მანამ მოვიხვეჭ სახელს!
კიდევ არა ერთ ქალს მკერდსავეს — ტროელს,

დარდანელს

დარდით და ოხვრით ვაკაწვრინებ ძუძუს ჯანდამწვარს,
ნაზ ღაწვებიდან ხელით ცრემლებს მოვაწმენდინებ!

125 გაიგონ, დიდხანს რომ ბრძოლისგან დამისვენია.
ამაოდ ცდილობ შემაჩერო, მწყურია ომი!“

კვლავ თქვა თეტისმა, ქაღვთაებამ ვერცხლისფეხებამ:
„შენ მართალი ხარ, შვილო ჩემო, ცუდი როდია,
მოდმეთა დახსნა სიკვდილის და გასაჭირისგან.

130 მაგრამ დღეს შენი საჭურველი ტროელთ ეკუთვნის.
რვალით, მოკაშკაშ-მოელვარით, გმირმა ჰექტორმა
მკერდი დაიცვა და ზეიმობს! ვფიქრობ, დიდი ხნით
ვერ იზეიმებს! შორს არ არის აწ აღსასრული!

135 მაგრამ შენც, შვილო, არ ჩაება ომის ქარცეცხლში,
სანამ არ მოვალ კვლავ და შენი თვალით არ მნახავ:
გამოვცხადდები მზესთან ერთად ხვალ სისხამ დილით
და ჰეფესტოსგან რვალმშვენიერ აბჯარს გაახლებ“.

ასე უთხრა და მწუხარე შვილს მოშორდა დედა,
დებს მიუბრუნდა, ნერეიდებს, ქალღმერთი თხოვნით:
140 „ო, ჩემო დებო, კვლავ ჩაყვინთეთ წიაღში ზღვისა
და მამისეულ სახლს ეწვიეთ, იქ ნახავთ მოხუცს.

ამცნეთ ყოველი.

მე ოლიმპოს გავემართები
დიად ხელოვან ჰეფესტოსთან, ისურვოს ეგებ
მისცეს აქილევსს საჭურველი რვალმშვენიერი“.

145 ასე რომ უთხრა, მყისვე დებმა ზღვას მისცეს თავი.
ოლიმპოსაკენ გაემართა მაშინ ქალღმერთი,
რომ წამოეღო იარაღი საყვარელ ძისთვის.
ტერფებს აჰყავდათ სწრაფად მთაზე.

შეძრწუნებული

ამ დროს გარბოდნენ აქაველნი კაცთამშუსვრელი

150 ჰექტორის შიშით.

ჰელესპონტის ჭავლებთან გაჩნდნენ.

ამაოდ სცადეს მათ, სპილენძის საბარკულიანთ,
ეხსნათ პატროკლე ისრებისგან, მოძმე პელიდის.
კვლავ ირეოდა უთვალავი ხალხი და ცხენი,
კვლავ მოუძლოდა მათ ჰექტორი, ვით ცეცხლის ალი.

155 სამჯერ წაავლო ფეხზე ხელი გმირმა პატროკლეს,
რომ გაეტაცა, თან ხმამაღლა მოუხმო ტროელთ.
სამჯერ გვამისგან უკუაგდეს აიანტებმა.
მაგრამ ჯიუტად მოიწევდა, ხან შეკრულ რიგებს
შეასკდებოდა, ხან იდგა და სპას მოუხმობდა,

160 მაგრამ არც ერთხელ უფიქრია უკან დახევა.
ვით შიმშილისგან გაშმაგებულ ლომს ვერ აშორებს
სისხლიან ნადავლს ღამის მეხრე გამწარებულს,
ისე უჭირდა ორ აიანტს საერთო ძალით
გმირი ჰექტორის უკუგდება, პატროკლეს იგი

165 ხელთ ჩაიგდებდა, მოიხვეჭდა კიდევაც სახელს,
პელიდს ირისი, ქარის მსგავსი რომ არ სწევოდა,
ბრძოლაში ჩაბმა არ ერჩია მოციქულს ზეცის,
ზევისს, სხვა ღმერთთა უნებლიედ ჰერას მოგზავნილს.
მაცნე მივიდა, მიაგება ფრთიანი სიტყვა:

170 „ბრძოლად აღიძარ, ყველა გმირზე საზარო გმირო!
იხსენ პატროკლე!

გემების წინ მის გამო ატყდა

მძვინვარე ბრძოლა.

არ ზოგავენ ერთი-მეორეს:

ესენი, რათა სულმისდლი გვამი დაიცვან,
ისინი, რათა გააქანონ ტროის ციხეში.

- 175 ყველაზე მეტად ჰექტორსა სურს ზუჩმოვლვარეს
წაგვრა ცხედრისა, განუზრახავს მოკვეთოს თავი
და ზალხის სათრევ-საგინებლად სარზე აავოს.
დრო აღარ ითმენს, გიგრძნოს გულმა საშინელება!
თუ ტროის ძაღლთა სათამაშოდ იქცა პატროკლე,
180 თუ დასახიჩრდა, წაიბილწა, სირცხვილი შენდა!“

ამოიოხრა და მიმართა გმირმა ფეხმარდმა:

„ქალღმერთო, მითხარ, ღმერთთა შორის ვინ მოგავლინა?“
ირისმა მოყმეს უპასუხა ქარისფეხებამ:

„ზევისი მიუღლემ, თეთრხელემა ქალღმერთმა ჰერამ.

- 185 მაგრამ არ იცის ზევსმა, მალალ ტახტის მფლობელმა,
არც სხვა მკვიდრებმა თოვლიანი ოლიმპოს თხემის“.

ისევ მიმართა მას პელიდმა, გმირმა ფეხმარდმა:

„როგორ ვიბრძოლო? საჭურველი მტერმა ხელთ იგდო,
სალაშქროდ გასვლაც ამიკრძალა ძვირფასმა დედამ,

- 190 სანამდის ისევ არ შევხედები აქ დაბრუნებულს.
ჰეფესტოსაგან გამოჭედილ აბჯარს დამპირდა.
ახლა რა ვიცი, საჭურველი ავისხა ვისი?
ფარი მე მხოლოდ მომერგება ტელამონის ძის.
მაგრამ თვით, ეგონებ, მხარში უდგას მეწინავეებს,
195 მტერს ანადგურებს მენეტილის გვამის გარშემო“.

ისევ მიუგო გმირს ირისმა ქარისფეხებამ:

„ჩვენ ვიცით, შენი იარაღი რომ ტროელთ დარჩა,
მაგრამ უმისოდ მიაღექი სანგარს, ეჩვენე.

შეძრწუნდებიან, რომ გნახავენ და ვინძლო მტერმა

- 200 დასტრვოს კიდევ სარბიელი, მამვრალ აქაველთ
სულიც მოითქვან. ცოტა დრო აქვთ მებრძოლთ

ამისთვის“.

ასე თქვა და კვლავ დაუბრუნდა ირისი ზეცას.
ზევისი რჩეული აქილევსი ადგა.

ათენამ,

ფოჩებიანი აიგიდით შეუშმო მხრებში.

- 205 თავის გარშემო შემოავლო ოქროს ღრუბელი,
ღრუბლის გარშემო მოკაშკაშე ალი აანთო.
კვამლი რომ ასდის ციხეს, აღწევს ცას ვარსკვლავიანს,
კუნძულზე, რომელს მტრის ლაშქარი ერტყმის გარშემო,
დილიდან სამკედრო-სასიცოცხლო დავა ჰქონიათ
210 დაღამებამდე მეციხოვნეთ.

მზე რომ დახდება,

აბრიალდება მყის შუქურა, სხივი მალლიდან
ანათებს არეს, რომ მეზობლებს მისცენ ნიშანი
და ხომალდები შემოიჭრნენ მოკავშირეთა.

ასე აფრქვევდა ზეცად სხივებს გმირი ფეხმარდი.

- 215 გლავანს გასცდა, სერზე დადგა, მაგრამ აქაველთ
არ შეერია, დედის რჩევა ახსოვდა ბრძნული.
ომახიანად სჭექა გმირმა.

თვითონ ათენამ

რისხვით შეჰყვილა.

ტროელთ ძრწოლა შეუდგათ უმაღ.

შემზარავია ხმა ბარბითის, როს იუწყება

- 220 სულთამხუთავი და მოალყე მტრის შემოტევას,
ასევე ზარავს მტერს ყიჟინა ფეხმარდ პელიდის.
ტროელთ რა ესმათ სპილენძის ხმა ეაკილისა,
გული შეეძრა, რაშნი მათნი ხშირფაფრიანნი
თვითონ გაიჭრნენ, გულმა უგრძნოთ სიკვდილის საფრთხე.

- 225 მეეტლეებსაც ელდა ეცათ, ალი უშრეტი
ოდეს იხილეს ღვთაებრივი პელიდის თავზე.
მას აღაგზნებდა თვალმცეცხლია ღმერთი ათენა.
სამჯერ შეჰყვირა აქილევსმა ომახიანად,
სამჯერ აღრია სპა ტროელთა, მოკავშირეთა.

- 230 ამ ღრიანცელში საკუთარი ეტლით და შუბით
თორმეტი მოყმე დაიღუპა,

ხოლო აქაველთ

გულმხიარულად გააქანეს პატროკლეს გვამი

და სარეცელზე დაასვენეს.

მოკლულს ქვითინით

შემოეხვივნენ მეგობრები,

მძლე აქილევსმაც

- 235 ცხარე ცრემლებით დაიტირა ერთგული მოძმე,
ბასრი სპილენძით განგმირული.

მოძმე, რომელიც

თავისი ეტლით და ცხენებით გაგზავნა ომში,
მაგრამ ბრძოლიდან კვლავ ცოცხალი ვერ დაიბრუნა.

იმ დროს ჰელიოსს, გზად დ უღლელს, ხარისთვალემა

- 240 ჰერამ უბრძანა ჩასვენება ოკეანეში.

მზეც ჩაიმალა.

ღვთაებრივმა აქაველთა სპამ

სული მოითქვა საზარელი შეტევის შემდეგ.

მეორე მხარეს ტროელები ბრძოლის ველს გასცდნენ
და ეტლებიდან მყის გამოხსნეს მარდი ცხენები.

- 245 სამხარზე არც კი უფიქრიათ, დადგნენ თათბირად,
ეგრევე ფეხზე მდგომნი ბჭობდნენ,

ვერვინ გაბედა

ჩამომჯდარიყო.

ეშინოდათ, ვაჰ-თუ პელიდი

კვლავ გამოჩნდესო, დიდხანს ომს რომ თავს არიდებდა.
პულიდამანტმა პანთოიდმა დაიწყო ბჭობა.

- 250 მან გარდასულიც და მერმისის საქმეც უწყოდა.
ერთ ღამეს იშვა თვის მეგობარ ჰექტორთან ერთად.
როგორც ის სიტყვით, ისე ჰექტორ ბრწყინავდა საქმით.
ჭკუაქეთილმა მოყმემ ტროელთ ასე ურჩია:
„გირჩევთ, გულდაგულ რომ განსაჯოთ ეს საქმე, ძმებო:

- 255 კოშკში შევიდეთ, არ ველოდოთ მინდორში ეოსს
გემებთან ახლოს.

ჩვენ შორსა ვართ ქალაქის ბჟიდან.

იმ დროს, როს მტრობდა აგამემნონს ქველი დაჟეკაცი,
ესოდენ მძლავრი რომ იყვნენ აჯაველები.

მეც მიხაროდა გემებთან რომ ვათევდით ღამეს.

- 260 იმედი მქონდა, ხელთ ვიგდებდით მალე ზომალდებს.
ახლა თქვენსავით მეც შიში მაქვს ფეხმარდ პელიდის.
ვიცი, რა შმაგი სულიც უდგას, როდი ისურვებს
ველზე დაყოვნდეს, სად აქაველთ და მამაც ტროელთ
ომში თანაბრად თავს ატყდება არესის რისხვა.

- 265 ეცდება ციხე დააქციოს, ცოლნი წაგვგვაროს!
ახლავ გაგზრუნდეთ! დამიჯერეთ, ასე მოხდება!..
დღეს თუ დაყოვნდა პელევსის ძე, გმირი ფეხმარდი
ამბროსიული ღამის გამო, ხვალ აქ წაგვასწრებს
და არ დაგვინდობს.

ო, აქილევსს მალე მრავალი

- 270 გაიცნობს კარგად.

ილიონში ლაღადაც შევა,

ვინ გაექცევა!

მრავალ ტროელს დაფლეთენ ძალღნი
და ყვავ-ყორანნი.

ნუ მომასმენ, ღმერთო ამ ამბავს!

გთხოვთ დამიჯეროთ, თუნდ ამ სიტყვამ გული გატკინოთ:
ღამე ვათიოთ მოედანზე, მაშინ ჩვენს ქალაქს

- 275 კოშკი, კარიბჭე და ვეება საკლიტურები
მტკიცედ შეკრულნი, გრძელნი, გლუვნი ეყოფა დაცვად.
სისხამ დილაზე კვლავ ავისხამთ რეალის საჭურველს,
კოშკზე დავდგებით.

ვაი, თავხედს, ვინც კადნიერად

ზომალდებიდან გამოჭრილი კოშკთან იბრძოლებს!

- 280 კვლავ გაბრუნდება, როცა ცხენებს ქედმორკალულებს
ქალაქის ირგვლივ უნაყოფო სირბილით დაღლის.
ზვიადი გულიც ვერ გაუწევს გალავნისაკენ,
მას ვერ დაანგრევს, უმაღ ძალღთა ლუკმა გახდება!“

თვალი მრისხანედ შეავლო და უთხრა ჰექტორმა:

- 285 „პულიდამანტო, რასაც ამბობ, გულს მწარედ ხვდება
უკან დახევას გვირჩევ, ტროის კოშკში შეყუყუვას!
ნუთუ დამალვა დღემდე ყელში არ ამოგსვლიათ?
მხნე პრიამოსის ციხეს ადრე ყველა მოკვდავი
ოქრომრავალ და სპილენძმრავალ ქალაქად თვლიდა.

290 დაშრტა ყოველი, რაც ძვირფასი რამ გვქონდა შინა!
რამდენი განძი ფრიგიაში, მეონიაში
გაგვიტანია, მამა-ზევისი რაც გაგვირისხდა!
ახლა ცბიერმა კრონოსის ძემ მარგუნა ძლევა
ნავ-ხომალდებთან, უკუვადებ მაღე აქაველთ!
295 ამ დროს, შე შლეგო, არ გრცხვენია, რა უთხარ ამ ხალხს!
არეინ მოგისმენს ტროელთაგან, ნებას არ ვაძლევ!
მე მიგდეთ ყური, მეგობრებო, ენდეთ ჩემს სიტყვას!
აქ დაერჩეთ ამლამ, რაზმმა რაზმთან ათიოს ღამე.
ღღეს ყველა გუშავს სიმხნე მართებს, მზირებს —

სიფხიზლე.

300 ტროელთა შორის ვინც თავს იკლავს ოჯახის განძზე;
სჯობს მოაქუჩოს, ხალხს მისცეს და ხალხი დახარჯავს:
ხელთ არ ჰაიგდოს აქაველმა, დარჩეს ჩვენიანს.
ხვალვე, სისხამზე, აღვიჭურვით თორან-მუზარადით,
მრავალხოფიან ნავ-ხომალდებს მედგრად დავესხათ.
305 თუ მართლაც აღდგა აქილევსი კვლავ საბრძოლველად,
რაც სურს, მიიღებს!

ომში აღარ ავერიდები,
გულმხნედ შევხვდები და მოვიმკით ძლევის დიდებას
ან მე, ან იგი, ყველა მოკვდავს ერთი ჰყავს ღმერთი
ენიალოსი.

იგი მოკლავს მას, ვინც თვით ჰკლავდა.“

310 ჰექტორის სიტყვას შეეგება ჯარი ყიყინით.
უგუნურები! დაუბნელა ჰქუა ათენამ.
ჰექტორის რჩევას ყველა ენდო საუბედუროს,
პულიდამანტის სასარგებლო რჩევას — არავინ.
ტროელნი მინდგრად ათენებდნენ,

ხოლო აქაველთ

315 ღამე გლოვაში გაატარეს პატროკლეს გვამთან.
დაიწყო მეფე აქილევსმა კვნესა-გოდება,
კაცთამმუსვრელი ხელი მოძმეს მკერდზე დაადო,
მძიმედ კვნესოდა, როგორც ლომი ხშირფაფრიანი.
როდესაც ბოკვრებს მოსტაცებენ უსიერ ტევრზო,

320 გვიან მოსული ლომი ბრდღვინავს, დაეხეტება.

ბნელ წავარნიდან წავარნისკენ, დაეძებს მტრის კვალს
გმინავს საბრალოდ, მძვინვარება და დარდი მსჭვალავს.
ასე გოდებდა მირმიდონელთ შორის პელიდიც:

„ვა-ვაი! სიტყვა უნაყოფო დამცდა ბაგიდან,
325 როს მენეტიოსს უნუგეშოს ვანუგეშებდი!
ვუთხარ, ოპონტს მე მოვიყვან, შენს განთქმულ ვაჟკაცს.
ვით ილიონის დამაქცეველს, მფლობელს ნადავლის.
მაგრამ ყველაფერს როდი უძღვნის ზევისი მოკვდავებს!
ჩვენ ორს ბედად გვაქვს ერთი მიწის შეღებვა სისხლით

330 აქ, ტროის მხარეს!
და ბრძოლიდან შინ დაბრუნებულს
აღარასოდეს შემომხვდება მამა მოხუცი,
არცა თეტისი.

აქ დამფარავს შავი სამარე!
მაგრამ შენს შემდეგ რადგან უნდა მე დავიმარხო,
დიდ პატივს დავდებ, ო, პატროკლევ! ხოლო მანამდის
335 თავს წავკვეთ ჰექტორს, შენი მოკვლით გაამაყებულს!
შენი კოცონის ახლოს თორმეტ ტყვესაც დავაქლავ —
მშვენიერ ტროელთ დაცავლეწავ შურისმგებელი.
შენ კი მანამდის განისვენე ჩემს ხომალდებთან!
ტროელთა ქვეყნის მშვენიერ და მკერდსავესე ქალებს
340 დაე, გოდებით ღლე და ღამე სდიოდეთ ცრემლი,
მათ, ვინც მე და შენ მოვიპოვეთ ძალმოსილ შუბით,
ბრძოლისმოყვარე ხალხთა მხარე როს დავაქციეთ“.

ასე ამბობდა და მეგობრებს უბრძანა გმირმა
რვალის სამფეხის ცეცხლზე შედგმა. რომ მოებანათ
345 მიმხმარი სისხლი და ტალახი პატროკლესათვის.
კაცებმა დადგეს მოელვარე აღზე სამფეხა,
გაავსეს წყლით და შეუკეთეს შეშა კერიას,
სამფეხას ცეცხლი შემოენთო, სითხე გაცხელდა
და როს თუხთუხით ახმაურდა სპილენძში წყალი,
350 გვამი განბანეს და განპოხეს შემდეგ საცხებლით,
წყლული ცხრაწლიან ძვირფას ცხიმით ამოუღეს
და სარეცელზე დაასვენეს,

ტანზე ე-ჰარა

თეთრი და თხელი ტილო ცხედარს თხემით ტერფამდე.
და მთელი ღამე დასტიროდნენ მირმიდონელნი,
355 პელიდის ირგვლივ მდგომნი, მამაც პატროკლეს ცხედარს.

ზევსმა მიმართა ჰერას — თავის დას და მეუღლეს:
„ჰქმენ, რაც შეგეძლო, დედოფალო ხარისთვალებად!
ბრძოლად აღძარი აქილევსი, დედა ხარ მართლაც
თმახუჭუჭ ხალხთა, აყვავებულ ელადის მხარის“.

360 ჰრქვა და მიუგო დედოფალმა ხარისთვალებამ:
„პირქუშო ზევსო კრონიონო, აბა, რას ამბობ?
კაცს თუ ნება აქვს ბოროტება კაცს შეამოზვიოს,
მოკვდავმა — მოკვდავს და ჭკუითაც ლატაკმა — ლატაკს.
მე, უზენაეს დედოფლის რომ მერგო პატივი,
365 რითაც ვამაყობ და შენც მიხმობ დად და მეუღლედ,
შენ, მეუფეო, უკვდავებზე გამეფებულო,
ნუთუ საძულველ ტროელთ დევნის ნება არა მაქვს?“

ასე მიუგეს ოლიმპოზე ერთურთს ღმერთებმა.
იმ დროს თეტისმაც მიაღწია ჰეფესტოს პალატს,
370 უკვდავთა ბინას, უჭკნობელს და ვარსკვლავებიანს,
ელვარე რვალით რომ აავო ფეხკელოვანმა.
ოფლით გაღვარულს შეხვდა მქშინაჲ საბერვლების წინ,
ოცი სამფენა ერთდროულად შეედგა ოსტატს,
რომ ლაღად ნაგებ სასახლეში დაედგა შემდეგ.
375 ფეხებთან ყველას მიუმაგრა ოქროს ბორბლები,
რომ უკვდავთ დასთან მიგორება თვით შეძლებოდათ
და უკან სახლში დაბრუნებაც აგრე საოცართ
ამ სახით უკვე გაეჭედა.

არ ჰქონდა ზოგ-ზოგს
მოხერხებული სახელური — სამსჭვალს არგებდა.
380 როს შემოქმედი ხორცს ასხამდა საქმეს ჩანაფიქრს,
იმ დროს შევიდა თეტის, ღმერთი ვერცხლისფეხება.
რა დაინახა, შეეგება ქალღმერთს ქარიტი
მშვენებით საესე, ახალგაზრდა ცოლი მასპინძლის.
ალერსით ხელი ხელზე ჰკიდა და ტკბილად უთხრა:

385 „თეტის, საბურვლით დაფარულო, მოსულხარ ჩვენთან,
საყვარელო და სასურველო! რა ძვირად გხედავთ!
მოდი, გვეწვიე გიმასპინძლებ, ტკბილო ღმერთქალო!“

ასე უთხრა და შეიყვანა სახლში თეტისი.
იქ დასვა ვერცხლის სამსჭვალთან ტახტზე ქალღმერთი,
390 ლამაზად მორთულ სავარძელზე კვარცხლბეკიანზე.
შემდეგ გასძახა სახელოვან ოსტატს ხმამაღლა:
„ჰეფესტო! მოდი, სათხოვარი ჰქონია თეტისს!“

ფეხკელოვანი ღმერთი მყისვე გაეხსენა:
„მეწვია მძღავრი ქალღვთაება მარად დიდი!
395 მან ტანჯვისაგან მიხსნა, როცა დედის სურვილით
ზევსს მომწყვდიტეს: უსინდისოს სურდა დამალვა
კოჭლი შვილისა.

რა სიმწარე ჩემს გულში დუღდა,
სანამ მღვიმეში არ მიმიდეს თეტისმა მაშინ
და ევრინომემ, ოკეანის ნაზმა ასულმა!
400 იქ სამკაულებს ვაკეთებდი ცხრა წელიწადი,
ბეჭდებს, თმის კავენს, ღილაკილოებს თუ ყელსაბამებს.
ვიყავ მღვიმეში, ირგვლივ ქუხდა ღრმა ოკეანე
აქაფებულნი, მსწრაფლ მბორგავი, განუზომელი.
არც მიწისშვილი შემხვდა ვინმე. არც უკვდავი,
405 მხოლოდ თეტის და ევრინომე ჩემი მხსნელები.
ახლა მეწვია შინ თეტისი! უნდა მივეზღა
გადარჩენისთვის ვალი ქალღმერთს ლამაზთმებთანს.
გაუმასპინძლდი, ჩემო ცოლო, მდიდრულ ნუგბარით,
მეც ახლავ მოვალ, ხელსაწყოებს ავაწყობ მხოლოდ“.

410 თქვა და მოშორდა გრდემლს ვეება და გამურული,
კოჭლი ღვთაება, ძლივს ადგამდა ხეიბარ ფეხებს.
საბერველს მოხსნა საბურავი, ხელსაწყოები
ერთად შეკრიბა, ვერცხლის სკივრში ჩააწყო ფრთხილად,
სველ მაწაწყური. გაიწმინდა ხელი და სახე,
415 კისერი, მკერდი ფაჩვნიერი, ქედი ძლიერი.
კვართი ჩაიცვა, კვერთხს დაეყრდნო, კარში გავიდა

ლმერთი აკლობით.

- მოახლენი შეუდგნენ მხარში
და მოჰყვებოდნენ ოქროვანნი, ქალწულთ სადარნი.
ცოცხლებსა ჰგავდნენ, ჰკუთაც ჰქონდათ, ხმაცა და ძალაც,
420 მათ უკვდავებმა შეასწავლეს ყოველი საქმე.
აქეთ-იქიდან შემოუდგნენ, ბორძიკ-ბორძიკით
მიუახლოვდა ლმერთი თეტისს, ტახტზე მჯდომარეს.
აღერსით ხელი ხელზე ჰკიდა და ტკბილად უთხრა:
„თეტის, საბურვლით დაფარულო, მოსულხარ ჩვენთან,
425 საყვარელო და სასურველო! რა ძვირად გხედავთ!
მითხარ, რა გნებავს? გული მითქვამს, დაეჰყვე შენს ნებას,
თუ შემძლია და თუ არის შესაძლებელი“.
თეტისმა ცრემლებმორეულმა უთხრა ჰედესტოს:
„ერთი ქალღმერთი ოლიმპოზე თუ გეგულება,
430 გულში იმდენი ჭირ-ვარამი რომ ჩაეხვიოს,
მე რაოდენიც კრონიონმა მარგუნა ბედკრულს!
ზღვის ნიშნა მიმცა აიაკეს ძეს, მოკვდავ პელევსს
და განვიცადე ქმრის აღერსი, თუმცადა გული
როლი მიწვედა.

- უკვე მძიმე სიბერის ტვირთი
435 მას შინ სწვევია.
მაგრამ მე სხვა დარდიცა მტანჯავს:
ზევსმა მაჩუქა ერთი ვაჟი, პირმშო, პირველი
პირველთა შორის, პირმშვენიერს სათუთად ვზრდიდი,
როგორც წალკოტში ნერგს და ყვავილს ლამაზად
გაშლილს.
სწრაფმსრბოლ ხომალდით ილიონში გავგზავნე მოყმე

- 440 ტროას სალაშქროდ.
ვაი, რომ აწ ველარ შეეხვდები
მამასთან, ნათელ დარბაზებში მოხუც პელევსის!
თუმც ცოცხალია და ჯერ ხედავს მზის ბრწყინვალეობას,
უნდა იტანჯოს, მე კი შველა არ შემძლია!
ქალწული, ჯილდოდ მიერთნეული აქაველთ მიერ,

- 445 ისევ ხელიდან გამოსტაცა აგამემნონმა.
ამაზე დარდით ევსებოდა გული.

აქაველთ

ალარ შეეძლოთ გემს და ბანაკს მოსცილებოდნენ
მტერთაგან ძლეულთ.

- უხუცესნი ეახლნენ ჩემს ძეს,
უთვალავ ჯილდოს პირდებოდნენ შესარიგებლად.
450 მან არ ისურვა გადარჩენა აქაველთ ლაშქრის,
მაგრამ პატროკლე თვისი აბჯარ-ბეჭტოთ შემოსა.
მეგობარს ომში გააყოლა რაზმი დიდძალი.
სკაიას კოშკის მისადგომთან მთელ დღეს იბრძოდნენ,
ილიონს კიდევ დაამხოზდნენ. უფალ აპოლონს
455 მენეტეოსის ძისთვის დღე რომ არ მოესწრაფა,
ხოლო დიდება არ რგებოდა ღვთაებრივ ჰექტორს.
აი, რად მოველ, რად ვეხვევი ხვეწნით შენს მუხლებს:
დღემოსწრაფებულ ჩემს შვილს იქნებ შენ შეეწიო,
იქნებ შენ მისცე ფარიც, ზუჩიც, საბარკულებიც,
460 იქნებ შენ მისცე სამკლავურიც: თვისი დაკარგა,
როს ტროელთ დასცეს ძმადნაფიცი უერთგულესი!“

მყისვე მიუგო მართლმორჯულმა ამფიგიეესმა:

- „იყუჩე და გულს მწუხარება არ გააკარო.
მე განა ძალმიძს, აქილეესი სიკვდილისა და
465 ბედისწერისგან დავიფარო ისე იოლად,
როგორც საჭურვლის წრთობა ვიცო, უთვალავ მოკვდავს
ერთი შეხედვით თავზარს დასცემს და გააოცებს!“

ასე უთხრა და ისევ ქურას მიადგა ლმერთი,
ცეცხლს მიუშვია საბერვლები მძლავრად მქშინავი,

- 470 ერთბაშად ოცმა საბერველმა ხახა დააღო,
ააბრიალა მყისვე ალი ძალუმმა სუნთქვამ.
ხან უბერავდნენ მთელი ძალით, ხან წყნარად ქშენდნენ
მქმნელის ნების და ქმნილი საქმის შესაბამისად.
აბოზოქრებულ ცეცხლში ჩადო სპილენძის ზოდი,
475 ბრპენი ჩაავდო, შემდეგ ვერცხლი, ბაჯაღლო ოქრო.
კუნძზე რომ გრდემლი დაამაგრა, მარჯვენა ხელში
ურო აიღო, მეორეში მაშა ეჭირა.

ჯერ გამოჰვდა მტკიცე ფარი, უზარმაზარი,
ირგვლივ ლამაზად მოახატა ზეცის კამარა,

- 480 სამმაგი თალი, ვერცხლისფერი ღვედით შეამკო.
ხუთი ფურცელი ჰქონდა იმ ფარს და შუაგულში
ღმერთს საოცარი, ათასგვარი რამ აესახა,
აქ იყო მიწაც, ზღვაც და ზეცაც უკიდვგანო,
მზე — გზაუზომო, სავსე მთვარე, ყველა ვარსკვლავი,
485 ცარგვალს რომ ამკობს სილალით და მშვენიერებით,
პლუადები და ჰიადები, ორიონ, არკტოს,
რომელსაც ეტლსაც უწოდებენ ხოლმე სხვაგვარად.
იგი ორიონს თან დაჰყვება და მიწივ ბრუნავს,
მაგრამ არასდროს შეხება ზვირთს ოკეანის.
490 ორი ქალაქიც გამოსახა მტკიცედ ნაგები,
ერთში ნადიმი და ქორწილი გამართულიყო,
გაჩახჩახებულ სასახლიდან ქალაქის ზღურბლთან
მიაცილებდნენ საქორწინო სიმღერით ქალწულს.
ყმაწვილთ გუნდ-გუნდად გაუმართავთ ფერხული, ისმის
495 ხმა ფორმინგის და სალამურის.
- შესციცინებენ
- მათ ღირსეულნი ბანოვანნი ჭიშკართან მდგომნი.
იქით მხარეს კი უამრავი ხალხი ირევა.
ორ კაცს მკვლელობის საზღაურზე დავა ჰქონიათ.
ერთი ფიცსა სდებს და უცხადებს ხალხს, რომ მოილიანად
500 გადაიხადა, მეორე კი მტკიცედ უარყოფს
გადუწყვეტიათ, გადაეჭრათ მოწივებს დავა,
ხალხი ყაყანებს, თავისიანს ემხრობა ყველა.
მაცნე ბრბოს აცხრობს, უხუცესნი ქალაქისანი
წყნარად თლილ ქვებზე ჩამომსხდარან წრის შუაგულში.
505 მკლერხმიან მაცნეთ მიუციათ მათთვის კვერთხები,
ერთი მეორის მიყოლებით მსჯავრს წარმოთქვამენ.
წრეში დევს ოქრო მოელვარე, ორი ტალანტი
მისთვის, ვინც უფრო სამართლიან მსჯავრს გამოიტანს.
მეორე ქალაქს შესევია ორი ლაშქარი,
510 ელვარებს მათი საჭურველი. ორი რამ უნდათ:
ციხის დაქცევა, ან არა და წილად მიღება
თვით მცხოვრებთაგან ყველა სარჩო-საბადებელის.
ხოლო ისინი უარობენ, ემზადებიან.
კომეზე უშვებენ საყვარელ ქმრებს დედაკაცები,

- 515 ყმაწვილთ უსუსურთ და სიბერით დათრგუნვილ კაცებს
დიაცნი ცვლიან, არესი და პალასი ახლავთ,
ორივ ოქროსი, შემოსილი ოქროს სამოსით.
რა მშვენებაა! საჭურველიც — რა დიდებული!
მართლა ნამდვილი ღმერთებია!
- ქვემოთ მებრძოლნი
- 520 მიდიან, სადაც ეგულებათ მყუდრო საფარი,
მდინარის პირას, აქ ჩანს ჯოგთა სარწყულებელი.
წყნარადა სხედან, თავს უმშვენებთ ელვარე რვალი,
ორი მსტოვარი მოშორებით ველს უთვალთვალეს:
ხომ არა ჩანსო ცხვრების ფარა, საქონლის ჯოგი?
525 მალე გამოჩნდა, ორი მწყემსი მიუძღვებოდა
და თან სალამურს აუღერებდა, ვერ გრძნობდნენ მახეს.
სწრაფად ესხმიან თავს წყლის პირას ჩასაფრებულნი.
ეკვეთებიან ხარებს და ცხვრებს ვერცხლისმატყლიანთ,
მწყემსებსა ჰკლავენ, იტაცებენ ჯოგსა და ფარას.
530 როგორც კი კომეში ღრიანცელი შეესმა მხედართ,
გალავნის გუშავთ, მსწრაფლ ამხედრდნენ ფიცხელ
ცხენებზე,
- სადაც განგაში ატყდა, გაჩნდნენ იქ მეყსეულად,
მხარიმხარ დადგნენ, წყლის ნაპირას გაჩაღდნენ ბრძოლა.
ერთუროს ეძგერნენ, სპილენძის შუბს მოცლა არა აქვს.
535 ღვარძლი, გნისი და სიკვდილი ჯარს დაერია.
სიკვდილის ღმერთი ხან მომაკვდავს, ხან კი მოსაკლავს,
ხან მოკლულს ბრძოლის სარბიელზე ფეხით დაითრევს,
გაწითლებია კაცის სისხლით მკერდზე ქულაჯა.
როგორც ცოცხალი მებრძოლები, ისე იბრძვიან
540 შმაგი ღმერთები, დგამენ გორას სისხლიან გვამთა.
ფარზე ხატია ფართო ველი და ზოდაბუნი,
ფხვიერი, სამგზის გადახნული,
მიწათმოქმედნი
ულელში გაბმულ მოზერებს სევზე ერეკებიან
და როცა ისევ მოუხვევენ ყანის სამანთან,
545 თვითეულს ღვინოს თასით აძლევს კაცი სალხინოს.
და ოდეს კვლავ სვეს თავიანთსას უბრუნდებიან,
ჩქარობენ ბოლოს გაიტანონ უხეში ხნული.

თუმც ხოდაბუნი ოქროსია, ხნული შავდება
და უკან რჩება. სასწაული რამ სურათია!

- 550 შემდეგ დახატა ყანა მაღალ თავთუხიანი,
მოპირულ ნამგლებს მომკელთ ხელში ბზინვა გაუღის.
ზოლ-ზოლად ხშირი თაველები მიწაზე ცვივა,
მარჯვედ კონავენ შემკვრელები ძნებად და ძნებად.
სამ-სამი მისდევს თითოეულს, უკან ბავშვები
555 თავთუხს თავთუხზე ამატებენ კონა-კონებად
და მათ აძლევენ. იქვე მოჩანს ყანის პატრონი
კომბალით ხელში, გულს სიამე შემოჰფენია,
შორს კი მსახურნი სუფრას დგამენ მუხის ჩეროში,
ხარი დაუკლავთ, ფუსფუსებენ, ხოლო დიაღნი
560 თეთრ ფქვილს ურევენ, რომ მოასწორონ ტკბილი სამხარი.

ზემოთ მოხატა დახუნძლული ოქროს ვესახი,
მხოლოდ მტევნები კიაფობენ სურათზე წავად,
ვაზი უჭირავს ვერცხლის ჭიგოს.

- გენახთან ახლოს
მუქლურჯი თხრილი და ბრბენისაგან თეთრი კედელი
565 გამოსახულა. ვაზებს შუა ვიწრო ბილიკზე
ჩანან მზიდგენი.

რთველი აბის ბაოაქიანი.
ქალწულთ და ყმაწვილთ გული უცემთ ღებნიო და
შვებით,

- სავსე გიდელით როცა მიაქვთ ტკბილი ნაყოფი,
იმათ შორის დგას მშვენიერი ერთი ჭაბუკი,
570 წკრილა ფორმინგს რომ აქდერებს და ტკბილად მღერის,
ჭაბუკის გვერდით მოხდენილად როკავენ ყრმანი.
დგას ყრიამული, ჟღერს სიმღერა, ქუხს საფერხისო.

- იქვე ჯოგი მოჩანს ხართა, რქებამართულთა,
ზოგი ოქროთი, ზოგიც ბრპენით გამოძერწილი.
575 გამოცვენილან ძელყორიდან იალალისკენ,
შმაგი მდინარის ლელიანი ნაპირის გასწვრივ.
ოქრონაძერწი ოთხი მწყემსიც ახლავს საქონელს

- და ცხრა ნაგაზი. მალემსრბოლი თანვე მიჰყვება.
ჯოგს დასცემია ორი ლომი ხშირფაფრიანი,
580 აბლავლდა კურო, დაითრია ოდეს ნადირმა.
საშველად მწყემსნი გამორბიან და ქოფაკებიც,
ლომებს კი ხარის ტყავი უკვე აუგლეჯიათ,
დასწაფებიან სისხლს, შიგნეულს. მწყემსნი ამაოდ
უსისინებენ ფეხმარდ ძაღლებს შესაშინებლად.
585 თვით ეშინიათ ძაღლებს, კბილს ვით დააკარებენ:
ერთს რომ წკავწკავით შეუყეფენ. გარბიან ისევ.

- შემდეგ მოხატა იალალი ამფიგიევსმა,
ხასხასა ველზე ფარა ვერცხლის მატყლით მორთული,
ცხვრების ფარეხი და კარვები მათი მწყემსების.
590 შემდეგ ჰეფესტომ დაამშვენა ფარი ფერხულით,
ისე ლამაზით, როგორც წინათ კნოსოსში შექმნა
დაიდალოსმა თმამშვენიერ არიადნესთვის,
ყრმანი და მრავალმზითვიანი ქალიშვილები
ცეკვავენ, ხელნი სიყვარულით გადაუხლართავთ.
595 ქალწულთ ამშვენებთ ჩითის კაბა, ყმაწვილთ — ქიტონი,
და სისპეტაკით და სისწრაფით გაბრწყინებულან.
გოგოებს ყვავილთ გვირგვინები ალამაზებენ,
ბიჭებს კი ოქროს სატევარი ვერცხლის ღვედებზე.
ისე ცეკვავენ, ისე მარდად შებრუნდებიან,
600 ისე მსუბუქად, როგორც ჩარხში მარჯვე ბორბალი,
როცა გამოსცდი — კვლავ ადვილად ბრუნავს თუ არა.
ხან იშლებიან, მიჰყვებიან ერთიმეორეს.
აღტაცებული მოხვევია გუნდს ირგვლივ ხალხი
605 მათს შუა მღერის შეწყობილად ორი ყმაწვილი.

- იქვე მდინარე ოკეანის ძალაც ასახა —
ზედა სალტესთან შემოავლო ფარს საუცხოოს.
როს მოამთავრა მოხატული, ვეება ფარი,
იწყო ალივით მოელვარე ჯავშნის გაჰედვა
610 ჰეფესტომ.

შემდეგ მუზარადი, პელიდის სარგო

მოხატა,

ზემოთ ოქროს ჯილა დაადგა ღმერთმა.

მოქნილ ბრპენისგან გაუკეთა საბარკულები.

როცა ბოლომდე გამოჰქედა აბჯარ-ბექთარი,

პელიდის დედას დაულაგა კოჭლმა ჰეფესტომ.

- 615 თოვლით მოვერცხლილ ოლიმპოდან ვით შევარდენი,
მოაქროლებდა მოელვარე საჭურველს დედა.

ქება მცხრამეტე

რისხვის დაცხრომა

ეოსი ოქროსკვართიანი ოკეანის ზვირთს

ასცდა, უკვდავებს და მოკვდავებს მოჰფინა შუქი.

ამ დროს ღმრთის ძღვენით მიწმიდონელთ კარებს მიაღდა
თეტისი, ნახა ძე, პატროკლეს გადამხობილი.

- 5 ჰგოდებდა იგი, ირგვლივ ბევრი მოძმეც ჰგოდებდა.

მათ შორის დადგა და ქალღმერთმა მოჰკიდა ხელი

შვილს მარჯვენაზე, მიეფერა და ასე უთხრა:

„ეგ დარჩეს, შვილო, რაც არ უნდა გიმძიმდეს გულით,
აქ იწვეს მშვიდად.

ღმერთთა ნებით დაეცა იგი.

- 10 ადექ, მიიღე ჰეფესტოსგან მძლე საჭურველი,
მოკვდავს არასდროს მხრებით რომ არ უტარებია“.

ასე უთხრა და საჭურველი დადო თეტისმა
აქილევისს წინ.

აციმციმდა ის საოცარი.

მიწმიდონელნი შეკრთნენ.

თვალი ვერვინ უსწორა,

- 15 საჭურველს ზურგი შეაქციეს.

ხოლო პელიდმა

ერთი შეხედა და აღივსო მძვინვარე ჟინით.

წამწამთა შორის ელვარება გამოკრთა თვალთა.

მიელაციცა მოციმციმე ნობათს ღვთაების.

და როს იჯერა გმირმა გული ამ სასწაულით,

- 20 მშვენიერ დედას მიაგება ფრთიანი სიტყვა:

„დედაც ძვირფასო, ეს ხომ მართლაც ღმერთის ძღვენია,

უკვდავის ქმნილი, მოკვდავს მისი შექმნა არ ძალუძს!

ახლავ ავისხამ, მაგრამ გული მეთანადრება:

ამასობაში მამაცი ძე მენეტიოსის

- 25 არ წამიბილწონ ბუზებმა და ღრმა იარებში
არ გაამრავლონ ჭია-ჭუა.

დააგონჯებენ,

მას ხომ სიცოცხლე გაეცალა! გახრწნიან ცხედარს!“

უთხრა თეტისმა შვილს, ქალღმერთმა ვერცხლისფეხებამ:

„ო, ძეო ჩემო! მასზე ზრუნვით გულს ნუ აიძვრევ!

- 30 მე გავირჯები, რომ ვაშორო სისხლის მწყურვალე

ჯელგა ბუზების, ხარბად გვამს რომ ეტანებთან.

და თუნდაც იწვეს მთელი წელი, მისი სხეული

უვნებელი და მშვენიერი დარჩება კვლავაც.

შენ კი შეკრიბე აქაველნი, ო, შვილო ჩემო!

- 35 ნულარ მრისხანებ ხალხთა მეფე აგამემნონზე.
ომში ჩაები, შეიმოსე კვლავ ძლიერებით!“

ასე უთხრა და ჩაუწერა შვილს სიმაძაქე.

პატროკლეს ნესტოს მიაჰკურა შემდეგ ნეკტარი

და ამბროსია, რომ უვნებლად დაეცვა გვამი.

- 40 ზღვის ნაპირს გაჰყვა ღვთაებრივი პელიდი მაშინ,
ომახიანად უხმო ლაშქარს,

კვლავ ააღელვა

სპა, ხომალდებთან რომ რჩებოდა აღრე ყოველთვის,

მეზღვაურები, მესაჭენი, თვით წინამძღოლნი

მეომარ რაზმთა, მსახურნი და მცხოვრებნი პურის.

- 45 ყველამ იჩქარა საფიხვნოზე, როს აქილევისი

ისეც გამოჩნდა, დიდხანს ბრძოლას არიდებული.

ორი მსახური არესისა მისკენ კოჭლობით

გამოემართა: მძლე ტიდიდი და ოდისევსი.

ებჯინებოდნენ შუბებს, კვლავაც სტკიოდათ წყლული.

50 მიუახლოვდნენ, წინა რიგში ჩამოდგნენ ჩუმად.
შემდეგ მოვიდა ხალხთა მეფე აგამემნონი,
ისიც დაჭრილი.

„შმაგ ბრძოლაში დაჭრა კოონტმა
ანტენორიდმა მძლე ატრიდი სპილენძის შუბით.
და როს ყოველი აქაველი მოვიდა კრებად,
55 ადგა ფეხმარდი აქილევსი და ასე ბრძანა:
„ატრიდო! უფრო კარგი იყო, რომ ცოტა ადრე
აქ შეგხვედროდით, რაკი ორივე ტყვე ქალწულისთვის
აღვენთეთ ჩვენდა სავალალოდ სულის მღრღნელ ბოლმით!
ო, არტემისმა რად არ მოკლა ისრით ეს გოგო,
60 როს ლირნესოსის დაქცევისას ვარჩიე ქალებს:
ამდენი გმირი მიწას კბილით ხომ არ დაღრღნიდა
მტრისგან მოკლული, როს ჯიუტად დავნებდი რისხვას!
ჰექტორი ლაღობს ამის გამო, ხოლო აქაველთ,
ემახსოვრებათ დამლუპველი ქიშპობა ჩვენი.
65 მაგრამ რაც მოხდა, მწუხარენი დავეხსნათ ახლა,
გული დავიცხროთ, ვით მოითხოვს გარდუვალობა!
მეცა ვთმობ რისხვას უცილობლად.

როდი ვაპირებ
რომ განუწყვეტლივ ვმრისხანებდე.
შენც, აგამემნონ,
ომში ჩააბი თმახუჭუჭა აქაველები.

70 მიმიშვი მტერზე, გამოცადო ისევ ტროელნი,
თუ აპირებენ ხომალდებთან ათიონ ღამე?
ვფიქრობ, ყოველი იმათგანი დაღლილ მუხლს ჩახრის,
ფიცხელ ბრძოლაში ჩვენი ხმლით და დაშნით ნაგვემი!“

ასე თქვა. შვება აქაველთა სპას მოეფინა,
75 რა ესმათ, აღარ მრისხანებსო პელეიონი,
მაშინ დაიწყო სიტყვა მეფე აგამემნონმა,
წამოდგა, მაგრამ სპათა შუა არ გამოსულა:
„დანაელთ გმირნო, მძლე არესის მსახურნო ქველნო!
სიტყვას რომ ამბობს კაცი, პირში ნუ წაეჩრებით,
80 ასე გამოცდილ მჭერმეტყველსაც გაუჭირდება.
აყალ-მაყალში შეიძლება განა თქვა რამე,

ან გაიგონო? ომახიანს ხმა ჩაუწყდება.
სათქმელს მე ვეტყვი პელევსის ძეს.

ხოლო არგიველთ
ამას გაუწყებთ, ყურადღებით აწონ-დაწონეთ:
85 მუდამ მეტყოდნენ აქაველნი მწარე საყვედურს,
ბრალს მდებდნენ, მაგრამ დამნაშავე ვიყავ არა მე,
არამედ ზევსი, ერინისი და ბედისწერა,
ბნელში მცოცავი!

ამირიეს ღმერთებმა ჰკუა
საბედისწერო დღეს, როს პელიდს ჯილდო წავგვარე.
90 რა უნდა მექნა, ყველაფერი იკისრა ღმერთმა —
ზევსის ასულმა ატემ — წყენამ, კაცს რომ აბრმავებს.
ულმობელს ნაზი ტერფები აქვს, ფეხით მიწის მტვერს
არც კი ეხება, გადაივლის მოკვდავთა თავებს
და სწყლავს, ადვილად აქცევს მრავალს თავის ბადეში.
95 ოდესღაც ზევსიც დააბრმავა, უზენაესი
ყველა ღმერთზე და ყველა კაცზე.

ჰერამ ზევსიც კი,
თუმცა ცოლია თვითონ ზევსის, მშრალზე დატოვა
იმ დღეს, როს დედა ბედნიერი, ტურფა ალკმენე
მზად იყო ეშვა მძლე ჰერაკლე თებეს ციხეში.
100 ზევსი ამბობდა ქედმაღლურად უკვდავთა შორის:
მისმინეთ, ღმერთნო და ქალღმერთნო, მინდა გაუწყოთ,
რას მითქვამს გული: ახლა ქვეყნად მოავლენს ყმაწვილს
ეილითია, ღმერთი, შემწე მშობიარეთა.
რაც კი ხალხია მის გარშემო, მათზე იმეფებს
105 მოყმე, ნაყოფი კაცთა მოდგმის და ჩემი სისხლის!
მზაკვრობა ჰქონდა გულში, როცა ზევსს უთხრა ჰერამ:
„ეგ ტყუილია! შენ არასდროს ასრულებ სიტყვას!
მაშინ გაბედე, შემოგვფიცე ოლიმპიელო,
რომ რაც ხალხია მის გარშემო, მათზე იმეფებს
110 მოკვდავი, დღეს რომ ჩაგორდება დედის კალთაში,
მოყმე, ნაყოფი კაცთა მოდგმის და შენი სისხლის!“
ასე უთხრა და როდი იგრძნო ზევსმა ოინი,
ფიცი დადო და სანანებლად გაუხდა შემდეგ.
ჰერამ დატოვა მეყსეულად ოლიმპოს ბორცვი.

- 115 აქველთ არგოსს მიაღწია, სადაც ადრევე
ეგულვა ცოლი პერსეიდი სთენელოსისა.
ძეს მეშვიდე თვეს ატარებდა წიალით დედა.
ვადამდე შვილი აშობინა.

ალკმენეს შობა

კი დაუყოვნა, მოაშორა ეილითია.

- 120 შემდეგ მივიდა კრონიონთან და ასე უთხრა:
„ზევსო მამაო, გულზე გაჭდე შენსავე სიტყვას —
იშვა მოკვდავი, ვინც იმეფებს არგოსის მხარეს,
ყრმა ევრისტევისი, პერსეიდი სთენელოსის ძე,
შენივე მოდგმის! არ იქნება მეფე უღირსი!..“
- 125 ასე უთხრა და მწველი დარდი გულში აუნთო.
ზევსი მყის მიწვდა ატეს ლამაზ დალალ-კავებში,
განრისხებული ფიცსა დებდა შავლრუბლიანი,
რომ ოლიმპოზე, ვარსკვლავებით მოჭედილ ცაზე
ვერასდროს ავა ატე, თვალთა დამავსებელი.
- 130 ხელი მოწყვეტით მოიქნია, ცას ვარსკვლავიანს
მოსხლიტა იგი, კაცთა საქმე არგუნა წილად.
ზევსი გმინავდა, როს ხედავდა ძეს უსაყვარლესს,
ევრისტევისისთვის სამარცხვინო ულლით გატანჯულს.
მეც, როს ჰექტორი, დიადი და ზუჩმოელვარე,
- 135 გემის კიჩოსთან მუსრს ავლებდა არგიველთ ლაშქარს,
ვერ ვივიწყებდი ატე-წყენას, ბრმად რომ მაქცია.
რაკი შევეცოდე, რაკი ჰკუა მომტაცა ზევსმა,
მინდა უზღვავი საზღაურით ვზღა ცოდვა ჩემი!
გმირო, ამხედრდი, აღამხედრე კვლავაც რაზმები!
- 140 ხოლო განძს ახლავ მოგართმევენ, შენთან მოსულმა
მხნე ოდისევსმა, ამას წინათ რომ მოგითვალა.
ნულარ გადავდებთ, რაც არ უნდა ბრძოლა გწყუროდეს,
მოგიზიდავენ გემზე ნობათს მსახურნი ჩემნი,
და თვითონ ნახავ, რას მოგართმევ შესარიგებლად“.
- 145 ატრიდს მიუგო აქილეესმა, გმირმა ფეხმარდმა:
„ქველო ატრიდო აგამემნონ, მამაცო მეუფევი!
გინდ მომეც ძღვენი, რაც ეგების შესარიგებლად,
გინდ დაიტოვე, ოლონდ ახლა ომზე ვიფიქროთ,
რაზე დავკარგოთ სჯა-ბაასში დრო სანუკვარი?

- 150 რაღას ვაყოვნებთ, ჯერ ხომ საქმე არ დავგვლევი?
დე, ვინც ისურვებს, კვლავ იხილოს მძლე აქილეესი,
სპილენძის შუბით ფალანგების დამანგრეველი
და მის მსგავსადვე თვით აენთოს მტერთან საომრად!“

მას ოდისევსი შეესიტყვა ჰკუაულევი:

- 155 „რაგინდ მძლე იყო, აქილეესო, ღმერთთა სადარო,
მშიერ აქველთ ნუ წაიყვან ილიონისკენ
ტროელთ ლაშქართან საბრძოლველად!

არა მცირე ხნით

ატყდება ომი, თუ ფალანგნი მხნე მეომართა
შეიბმებიან, ღმერთიც ყველას შთაბერავს სიმხნეს.

- 160 მანამ აქველთ დანაყრება უთხარ გემებთან
პურ-ლეინით: სიმხნეც ეს არის და სიმტკიცეც კაცთა.
მთელი დღე, თვით მზის ამოსვლიდან მზის დახდომამდე,
წაუხმესებლად ვერ გაუძლებს ვაჟკაცი ბრძოლას.
გინდ მოუღლეო გული ეგზნოს მიწყვი საომრად,
- 165 სიგამხდრით ძაბუნს უმძიმდება ხოლმე სახსარი,
მშიერს და მწყურვალს ებლანდება გზაში ფეხები.
მაგრამ კაცი რომ მომაგრდება ღვინით და საგზლით,
ძალუძს მთელი დღე მტერს ეომოს, მის მკერდში სული
განმტკიცებულა და სახსრები არ გრძნობენ დაღლას,
- 170 სანამ რაზმთაგან ბრძოლის ველი არ დაიცლება.
სპა განუტევე, საუზმისთვის უნდა იზრუნონ.
შენ კი კრების წინ ხალხთა მეფე აგამემნონმა
წარმოგიდგინოს საზღაური.

იხილოს ყველამ

საკუთარ თვალთ და შენც ხომ გულს გადააყოლებ!

- 175 არგიველთ შორის შემოგვიცოს, რომ აქამომდე
მშვენიერ ქალწულს სარეცელზე არ ჩახვევია,
როგორც სჩვევიათ ხოლმე, მეფეც, კაცსა და დიაცს.
შენც ასათნოვე სული, იყავ კეთილმოსურნი!
ბოლოს მან ღვინიც საზეიმო გადაგიხადოს
- 180 თავის კარავში და უკლებლივ გიძღვნას პატივი!
ატრიდო, იყავ შემდეგ უფრო სამართლიანი!

იცოდე, მეფეს შერიგება ვერ დაამცირებს
მოყმესთან, ვინც თვით დაამცირა უგანაჩენოდ!

მყისვე მიუგო მამაცთ მეფე აგამემნონმა:

- 185 „შევებით ვისმინე შენი სიტყვა, ლაერტის ძეო!
ჰეშმარიტება გვითხარი და სწორად განსაჯე.
მზად ვარ შევფიცო და ამასვე მიბრძანებს გულა,
ღმერთის წინაშე ვყოფ ზენაარს!

ხოლო პელიდი

- აქ უნდა დარჩეს, თუმცა ეგზომ სწყურია ბრძოლა.
190 ყველანი დარჩით, კარგებიდან სანამ საზღაურს
აქ მოიტანენ, სანამ ვიტყვი ზენაარს წმიდას.
შენგე ზოგანდობ მე ამ საქმეს, შენ შეარჩიე
აქაველთ შორის ყმაწვილკაცი კეთილშობილნი
და ყველა განძი, რაც დავპირდი გუშინ აქილევსს,
195 ჩემი გემიდან მოიტანე, ქალნიც მოგვგვარე.
შენ, ტალიბიოს, აქაველთა ფართო ბანაკში
ტახი მონახე, რომ შევწიროთ ზეესს და ჰელიოსს“.

პასუხად უთხრა კვლავ პელიდმა, გმირმა ფეხმარდმა:

- „ქველო ატრიდო, აგამემნონ, მამაცთა მეფე!
200 შემდეგ ვიზრუნოთ ამ საქმეზე, იმ დროს სჯობია,
როცა მცირე ხნით დავეხსნებით ბრძოლას მომქანცველს
და მრისხანება გულში აგრე არ იგიზგიზებს.
ჯერ ჩვენს წინაშე განგმირულთა ჰყრია გვაგმები,
ჰექტორმა მოსრა, როს დიდება არგუნა ზევსმა.
205 თქვენ კი ხალხს უხმობთ ხასაუზმოდ?

მე სულ სხვას ვფიქრობ:

მე ახლავ ვურჩევ აქაველებს ბრძოლაში გასვლას,
მშიერთ და მჭლეებს.

სალამოს კი, მზის დახდომის წინ,

საყოველთაო ღვინის შევუდგეთ შურისმგებელნი.

მანამ არა მსურს მე პურ-ღვინო, არ ვადამივა

- 210 ყელში საქმელი იმ უსულო მოძმის წინაშე,
კარვის შუაში, დაფლეთილი სასტიკ სპილენძით
რომ წევს კარისკენ ფეხშექცევით... ირგვლივ მეგობრებს

ერთი ზარი აქვთ! საუზმე კი ფიქრად არ მომდის,
ბრძოლა მწყურია, სისხლი, კენესა საწყალობელი!“

- 215 ისევ მიმართა ოდისევსმა ჰკუთულებმა:

„ო, აქილევსო, აქაველთა შორის უმხნესო!

ჩემზე განთქმულო და ჩემზევე მძლე მეომარო,
იცოდე, მაინც შორს ჩამომრჩი განსჯით და ცოდნით:
უადრეს შობილს უმეტესი მინახავს ქვეყნად.

- 220 დაგიცხრეს სული, გმირო, ჩემი კეთილი რჩევით.

ომში კვეთებით მალე ძლება ვაჟკაცთა გული,
როცა თავთუხებს ძირს დააფენს სპილენძი უხვად.
მკაცა ძნელდება, ოდეს დახრის სასწორს კრონიდი —
მოყმეთა შორის გადამწყვეტი ბრძოლის ბედისა.

- 225 ამიტომ მკვდრებზე გვმართებს ვწუხდეთ არა სტომაქით:

მარადლე მწყრივი მწყრივზე წევბა აქაველ საბათა,
ვინ და როდისღა მოასწრებდა სულის ამოთქმას?
ჩვენი ვალია მივაბაროთ მიწას მოკლული,
ისევ გავმხნევდეთ, როს მთელი დღე მკვდარს

დავიტირებთ.

- 230 და ვინც ცოცხალი გადაურჩა დამლუპველ ბრძოლას,
უნდა გამაგრდეს პურ-ღვინოთი, რომ ახალ ძალით
შეებას მტერს და კვლავ იბრძოდეს მუხლჩაუხრელად,
მტკიცე სპილენძით შეჯავშნული.

დაე, ნურავინ

აყოვნებს წასვლას, სხვა ბრძანებას ნურავინ ელის!

- 235 ყველას დაღუპავს ის ბრძანება, ვინც ვი გემებთან
დაიმალება არგიველი.

მალე ტროელებს

ჩვენ შევესევით და საშინელ ომს გავაჩაღებთ!“

გაიხმო ძენი ნესტორისნი, მძლე ფილიედი
მეგვტი, გმირი მერიონე, მძლავრი თოანტი,

- 240 კრეონტიადი ლიკომედე, მელანიპოსი.

იჩქარეს მისვლა აგამემნონ მეფის კარავთან.

და როგორც ითქვა, ისე ჩქარა აღსრულდა საქმე:

შვიდი სამფეხა წამოიღეს შეპირებული,

ოცი კარდალაც, თორმეტივე ცხენი მოასხეს,

245 შეიდი ქალწული ხელოვანი, არ დასაწუნი
და მერვე — დაწვებალანძული ბრისეს ასული.
ოდისევსს ოქრო გადაუწყავს ათი ტალანტი
და თვით მოჰქონდა, ჭაბუკებს კი — სხვა მოსაკითხი.
დასის წინ დადეს.

ზე წამოდგა აგამემნონი.

250 ხელით ეჭირა ტალთიბიოსს, ხმით ღმერთის ბადალს,
ბურვაცი,

მაცნე თვის მბრძანებელს გამოეცხადა.
ატრიდმა იძრო მეყსეულად მძლავრი მარჯვენი
ბასრი ხანჯალი, ხმლის გვერდით რომ ეკიდა მუდამ,
ჯაგარი წაჭრა ბურვაკს, ხელნი მალლა აღაპყრო,

255 ზევსს შელაღადა.

არგიველნი ისხდნენ და მეფის
სიტყვას ისმენდნენ ყურადღებით, სულგანაბულნი.
ის ლოცულობდა, სასოებით ზეცის შემყურე:

„ზევისი მემოწმოს უმძლავრესი, უზენაესი,
მზე, დედამიწა, ქვეშეთს მყოფი ერიწიები,

260 ცრუ მაფიცარს რომ მიაგებენ საშინელ სასჯელს!
ვფიცავ, რომ ქალწულ ბრისეისს მე არ შეგვხებივარ,
მის სარეცელზე იძულებით ან სხვა რამ ძალით,
არა, კარავში უზრუნველად ცხოვრობდა იგი!
თუ ცრუ ფიცს ვამბობ, დაე, მიზღან ღმერთებმა, რაც კი

265 უბედურება აქვთ სასჯელად ვერაგ კაცთათვის!“
თქვა და გამოჭრა ბასრი რვალთ ბურვაკსაც ყელი.
ტალთიბიოსმა ზღვის ზვირთებში უმაღ ზვარაკი
ჩაუღდო თევზებს.

ზე წამოდგა ამ დროს აქილევეს,
ასეთი რამ თქვა არგიველთა შორის პელიდმა:

270 „ზევსო მამაო! კაცს საშინელ ბედსა სწევ ხოლმე!
არასდროს ატრიდს ჩემთან შუღლი არ სურვებია,
ვერავითარი ვერავობით ქალწულს კარვიდან
ჩემს უნებურად ვერ წამგვრიდა.

მაგრამ თვით ზეკსვა

ისურვა ვნება ესოდენი აქაველთათვის!

275 ახლა საუზმე დააჩქარეთ და ვიწყოთ ბრძოლა!“

ასე თქვა, კრებაც დაიშალა სახელდახელო.
ყველამ მაშინვე მიაშურა თავ-თავის ზომალდს.

მირმიდონელნი, მიიღეს რა გამოსასყიდი,
მიადგნენ გემებს ღვთაებრივი აქილევესისა,

280 კარავთან დადეს, იქვე დასვეს ტურფა ქალები,
ცხენები რემას შეურიეს მეაბჯრეებმა.
ბრისეს ასული, მსგავსი ოქრო-აფროდიტესი,
ნახა თუ არა ყრმა პატროკლე რვალთ ძლეული,
ცხედარს ქვითინით დაეკონა, იწყო გოდება,

285 ნაზი მკერდის და ყელის ზოკვა, მშვენიერ სახის.
ქალი, ღმერთქალის შესადარი, ასე მოთქვამდა:

„ჩემო პატროკლე, შენი ფასი ვინ მყავდა ბედკრულს!
ვაგლახ, ცოცხალი დაგთმე, როცა ბანაკს გტოვებდი,
ბანაკში მოველ, ხალხის მწყემსო და ცხედრად გპოვე!

290 ასე თანა მდევს მიწყევ ჭირი ჭირთ უმეტესი!
ვიზეც დამწინდეს მე მშობლებმა, იგი ვიზილე
სასტიკ სპილენძით განგმირული ქალაქის ბჭესთან,
სამი ძმა მყავდა, გაგვაჩინა ჩვენ ერთმა დედამ,
ყველა მიყვარდა და ყველანი ერთ ღღეს დავკარგე.

295 აქვითინებულს, როს აქილევეს — ქალაქთმგრეველიმა
ქმარი მომიკლა, დააქცია მინესის ციხე,
შენ მამშვიდებდი, აქილევესის ცოლად გინდოდი,
ფთიის მხარეში მიპირებდი მალე წაყვანას,
მირმიდონელთა შორის ქორწილს... და შენ აღარ ხარ!..

300 აჲ და მარადის გლოვა მმართვეს, ვაი, ჭაბუკო!“

ასე მოთქვამდა.

ვიშვიშებდნენ სხვა დიაციებიც,
თითქოს მოკლულზე, გულში ყველა თვისას სტიროდა.
ამ დროს აქილევესს აქაველთა თავკაცი სთხოვდნენ,
წახემსეო, გამაგრდიო. უარი უთხრა:

305 „გემუდარებით, მეგობრებო, თუ მეგობარი
მყავს კიდე ვინმე, — ნურას მეტყვიოთ საჭმელ-სასმელზე!
გული დაფლითა მწუხარებამ აუტანელმა.
ხელს ვერას ვახლებ, მზე სანამდის ჩაესვენება!“
ასე უთხრა და გააბრუნა სპათა ბელადნი.

310 მხოლოდ ატრიდნი, ოდისევსი, იდომენევსი,
ნესტორ, ღმრთეებრი ფოინიქსი დარჩნენ პელიდთან,
ანუგეშებდნენ.

მაგრამ შვებას როდი იგრძნობდა,
სანამდის კვლავ არ იგემებდა ომის ჯოჯოხეთს.
ფიქრობდა მხოლოდ პატროკლეზე, ამბობდა ოხვრით:

315 „ჩემო ბედკრულო მეგობარო, მახსოვს, კარავში
საამო ნუგბარს მთავაზობდი ხოლმე მზრუნველად,
როს აქაველნი იჩქაროდნენ, ტროელთ მხედრობაა
უხვცრემლიანი, სისხლიანი ბრძოლით შეგმოდნენ.
ახლა შენ წევხარ განგმირული და გულს არა სურს

320 უხვი ხორავი და სასმელი, შენთვის დარდიანს!
მე მწუხარება საზარელი ხელს ვერ დამრევდა,
თუნდ ჩემს ყურამდე მოსულიყო სიკვდილი მამის,
ვინც, შესაძლოა, ცხარე ცრემლით ტირის ფთიაში,
შვილი შინ არ ჰყავს, უცხო მხარეს გადახვეწილა

325 და მშვენიერი ელენესთვის შეგშია ტროელთ!
ან რომ გამეგო სკიროსს მყოფი ვაჟის დაღუპვა...
აღარც კი ვიცი, ცოცხალი მყავს ნეოპტოლემოს?
გულში იმედად მქონდა, თუკი სიკვდილს ვპოვებდი,
მარტო ვპოვებდი მამულიდან ვადახვეწილი,

330 ტროელთ მხარეში, შენ კი ფთიას კვლავ ეწვეოდი,
შავი ხომალდით მიიყვანდი მამულში ჩემს ვაჟს,
სკიროსის მხრიდან.

აჩვენებდი ყმაწვილს ყველაფერს
სამშობლო მხარეს, გუმბათიან სახლსა და მონებს:
მამა პელევსი, გული მითქვამს, აწ აღარა მყავს,

335 ან, შესაძლოა, ძლივსღა სუნთქავს,
ქედლადრეკილი
სიბერეს უღლით, მძიმე დარდით, რაკი სულ ელის
ჩემი სიკვდილის გულისმომწყველელ, საზარელ ცნობას!

ასე მოთქვამდა.

მის გარშემო ოხრავდნენ გმირნი,
ყველა შინაურს იგონებდა, გულით საყვარელს.

340 ციდან იხილა მწუხარენი, ზევსს შეეწყალა

და ფრთიან სიტყვით ასე უთხრა ქალღმერთ ათენას:
„ნუთუ, ასულო, სახელოვან ვაჟკაცს განუდექ,
სულ აღარ ზრუნავ აქილევსზე?

მარტოა იგი

მართკიჩოიან ხომალდებთან და გულმდღულარე
345 დასტირის მოძმეს უსაყვარლესს.

სხვანი ყველანი

ჰამენ და სვამენ, ის კი რჩება მშიერ-მწყურვალნი.
გასწი, ათენავ, ამბროსია, ტკბილი ნექტარი
მკერდზე აპკურე, დაიხსენი შიმშილისაგან“.

350 ღმერთი, ისედაც მოწადინე, მან წააქეზა:
ვით მჟღერხმიანი შევარდენი, ფართოფრთიანი
ციტ გადმოიჭრა მყის ათენა.

ამ დროს აქაველთ

მთელი მხედრობა შეეკაზმათ.

ზევისის ასულმა

პელიდს მალულად ამბროსია, ტკბილი ნექტარი
მკერდზე აპკურა და დაიხსნა შიმშილისაგან.

355 კვლავ მამისეულ რვალთ ნაგებ კოშკში აიჭრა.
ისე მოქროდნენ აქაველნი შავ გემებიდან,
როგორც ზევსისგან მოფრქვეული თოვლის ფანტელი,
სწრაფი და ცივი, გამსჭვალავ ქარს ადევნებელი.
აქაველთ გემებს უთვალავი გამოეფანტა

360 გარეთ ჩაფხუტი მოელვარე, შუბ-ფარ-შიმშიერი,
ჯაჭვის პერანგი მტკიცედ წნული, იფნის ოროლი,
ცას ჭრიდა რვალის სიკაშკაშე, სპილენძის სხივით
მთლად დედამიწა იცინოდა და გუგუნებდა
ფერხთა ქვეშ ველი.

ლაშქრად იდგა თვით აქილევსიც.

365 კბილები რისხვით უღრჴინავდნენ, თვალნი საშინელ
ცეცხლს აკვებდნენ, გულს უღრღნიდა დარდი საზარი.
ტროელთა გულის გასაგმირად რისხვით აღივსო,
ჰეფესტოს ძღვენით აღიჭურვა გასაოცარით.
ჯერ მარდ ფეხებზე მოიწვართა საბარკულები,

370 რომელნიც მჭიდროდ იკვრებოდნენ ვერცხლის კავებით.
შემდეგ მძლავრ მკერდზე სამკერდული აისხა ჭრელი,

მხარზე მოიგდო ხმალი ვერცხლისამსკვალისანი,
ხმალი სპილენძით მოპირული.

აილო ფარი,

- მტკიცე და მძიმე, შორს აფრქვევდა შუქს, ვით მთოვარე.
375 ვით მეზღვაურებს ცეცხლის ალი უფანტავს წყვდიადს,
როს მთის მწვერვალზე აინთება კოცონი შორი
და უნებურად ქარიშხლისა, მრისხანე ზვირთთა,
მღუღარე ზღვაში გემი ნაპირს ელტვის სანატრელს,
ასე საოცარს, თვალისმომჭრელ აქილევსის ფარს
380 შუქი გარშემო მოეფრქვია.

აილო ზუჩი

- და, ვით ვარსკვლავი, აკრიალდა თავზე ჩაჩქანი,
ათრთოლდა ძუა და შეირბა ჯილა ოქროსი,
ჰეფესტოს მიერ ჩამოძერწილ და ჩამოსხმული,
გასინჯა გმირმა აქილევსმა: ტანზე თუ მადგას,
385 ხომ არ მიბოროტავს მკვრივ სახსრებსო ეს საჭურველი?
არა, ვით ფრთები, ხალხთ მეუფეს სიმხნეს აძლევდნენ!
შემდეგ აილო კილოზნიდან მამისეული
იფნის ოროლი, მას ვერავინ აქაველთ შორის
ძვრას ვერ უზამდა, პელიდი კი იოლად ძლევდა.
390 პელიონური იფნის ძელი მამას ქირონმა
გმირთ დასანთქმელად პელიონის თხემზე მოუჭრა.
ამ დროს ალკიმოს, ავტომედონტ კაზმავენენ ცხენებს,
ქედზე დაადგეს საყვარი, ლაგამი მოსდეს,
მოსართავები მოჭიმეს და მშვენიერ ეტლზე
395 კოფოს მიაბეს.

ხელი სტაცა ბრწყინვალე მათრახს

- და ეტლის ძარას მყის შეახტა ავტომედონტი,
მის უკან იდგა საბრძოლველად გმირი აქილევს,
ბრწყინავდა, როგორც ჰიპერიონ სხივთა მთოველი.
ხაფად შეჰყივლა მამისეულ ცხენებს მრისხანემ:
400 „ქსანთოს, ბალიოს, ღვთაებრივი პოდარგეს შვილნო!
ახლა სხვაგვარად გაიყვანეთ თქვენი მეეტლე
დანაელთ დასთან, რომ ბრძოლის ყინს ოდეს მოვიკლავთ,
როგორც პატროკლე, სარბიელზე არ დაგრჩეთ იგი!“
ეს თქვა თუ არა, შმაგფენება რაშმა ქსანთოსმა

- 405 ხმა ამოიღო თავდახრილმა, უხვი ფაფარი
ხელნის ქვემოდან გადმოცვივდა, მიწამდე დაწვდა,
ცხენი მეტყველ-ყო თეთრხელემა ქალღმერთმა ჰერამ:
„ახლაც კვლავ ცოცხალს დაგაბრუნებთ, გმირო

ფენხმარდო,

მაგრამ ახლოა აღსასრული!

ჩვენ არ გიმუხთლებთ,

- 410 არამედ — ღმერთი, მბრძანებელო, ბედი-თავენბა!
ო, განა ჩვენმა სიზანტემ და მოუქნელობამ
პატროკლეს მკერდზე მტერს ჯავშანი ააგლეჯინა?
ყოვლადძლიერმა ღმერთმა დასცა, ლეტოს შობილმა
პატროკლე,

ხოლო მიანიჭა დიდება ჰექტორს!

- 415 ჩვენ თუნდ ვიფრინოთ, ვით ზეფიროს სუნთქავს
ქმუილით —

ქართუსწრაფესი, ბედისწერას შენც ვერ აგაცდენთ:
ძლიერი ღმერთი და მოკვდავი დაგცემს ვაჟკაცი!“
ამის თქმა იყო და დაუხშო ხმა ერინიამ.

პირქუშად უთხრა აქილევსმა ფენხმარდმა მერანს:

- 420 „რატომ მიქადი სიკვდილს, შენ ეს არ გეკითხება!
მეც კარგად ვიცი, რომ დალუპვა აქ მიწერია,
შორს დედ-მამისგან.

მაგრამ ბრძოლის ველს არ დავტოვებ,
სანამ ტროელებს არ დავაძლებ სისხლიან ომით!“

თქვა და ყიჟინით გააჰენა თქარუნა ცხენნი.

ქება მეოცე

ღმერთების ბრძოლა

ჰვინტებმორკალულ ხომალდებთან რევალმოელვარე
აქაველები შემოგიდგნენ, პელევსის ძეო!
ტროელთ ზეგანი ეკავათ და ელოდნენ მომხვედურს.
კრონიდმა ბრძანა, რომ თემიდას ყველა უკვდავი

5 შემოეკრიბა ოლიმპოდან.

ჩამოუარა

თემიდან, ზევსის სასახლეში მოვიდა ყველა,
რუ და მდინარე, ოკეანე აკლდათ ჭალარა.

იყვნენ ნიმფები, აყვავებულ ჭალების მკვიდრნი
და მოლივლივე მდინარეთა, ტყეთა და ველთა.

10 ღრუბელთმარეკი ზევსის სახლში შეკრებილები
დასხდნენ ბრწყინვალე პალატებში, რომელნიც კრონიდს
ჰეფესტომ დიდი შთაგონებით აუგო წინათ.

აქ თავს იყრიდნენ მამა-ზევსთან, თვით მიწისმძვრელი
როდი ეურჩა ქალღმერთს, ზღვიდან მოვიდა ზეცად.

15 დაჯდა შუაში და კრონიდის ნება იკითხა:

„რად უხმობ, ვერცხლისელვიანო, კრებად უკვდავებს?
გინდა განსაჯო ტროელთა და არგიველთ საქმე?
არ დაყოვნდება შეტაკება მათი რაზმების!“

პასუხად უთხრა მამა-ზევსმა ღრუბელთბატონმა:

20 „შენ გამოიცან ზრახვა ჩემი, მიწისმრყეველო,
სწორედ ამისთვის გიხმეთ, ვწუხვარ მოკვდავთა გამო.
მაგრამ დავრჩები სათვალთვალოდ ოლიმპოს თხემზე,
დავტკბები მზერით.

თქვენ კი წახვალთ ყველანი ახლავ

მამაც ტროელთა და აქაველთ რაზმებისაკენ.

25 ამათ და იმათ შეეწიეთ, ვინც თქვენ გერჩიით.

ტროელებს მარტო აქილევსიც ეყოფათ რისხვად,
ერთი წამითაც ბრძოლის ველზე ვერ გაუძლებენ,
წინათ შეხედვაც თავზარს სცემდათ, თრთოდა ლაშქარი,
ახლა კი, რისხვით ანთებულა მეგობრის გამო,

30 ვშიშობ, არ ასცდეს ბედისწერას, ტროა არ მოსპოს.“

ასე თქვა. შუღლი გააჩაღა.

ღმერთებს საერთო

სულისკვეთება როდი ჰქონდათ.

მეის მოსწყდნენ ზეცას.

ჰერას ათენა აქაველთა ბანაკში მიჰყვა,

პოსეიდონი მიწისმძვრელი, შემდეგ ჰერმესი —

35 უხვად გამცემი საამო ძღვნის, ჭკუანათელი.

ძალისმხმეველი და ვეება ღმერთი ჰეფესტოზი
მიჰყვა კოჭლობით, ძლიერ ადგამდა ხეობარ ფეხებს.

ტროელთ ლაშქართან გაჩნდა არეს, ზუჩმოელვარე,
აპოლონ — თმების არ მკრეჭელი და არტემისი,

40 ლეტო, ქსანთოსი, აფროდიტე ამოდ მლიმარი.

სანამ ღმერთები შეერივნენ ადამიანებს,

მხნედ იდგა რაზმი აქაველთა, რაკი პელიდი
გამოჩნდა, დიდხანს საზარ ომს რომ თავს არიდებდა.

ტროელთ ლაშქარში ყველას შიშით უთრთოდა მუხლი,

45 რაკი კვლავ მოჰკრეს თვალი ველზე აქილევსს ფეხმარდს,
მრისხანედ რვალით მოელვარეს, ვით მმუსვრელ არესს.

მაგრამ მეომართა როს მიაღვნენ ოლიმპიელნი,
აღდგა ერისი, შეუკეთა ცეცხლი.

ათენამ

ხან სანგრის წინ და ხან აქაველთ გაღავნის იქით,

50 ხან მოგუგუნე ზღვის ნაპირზე დასცა ყიჟინა.

შმაგად, ვით შავმა ქარიშხალმა, სჭეჟა არესმა,

ტროელთ ხმამალა ამხნევებდა ხან მთის თხემიდან,
ხან სიმოენტის ჩქერთან, კალიკოლონეს ახლოს.

ასე ორ ლაშქარს ალაგზნებდნენ ღმერთნი ნეტარნი

55 და შეარკინეს საშინელი გამძვინვარებით.

ცაში იჭუხა ზევსმა, მამამ კაცთა და ღმერთთა,

ხოლო ძირს ველი შეარყია პოსეიდონმა,

უსაზღვრო მიწა, მწვერვალები მთათა მაღალთა.

თრთოდა ყოველი, კაჟიანი ძირი და თხემი

60 მაღალ იდესი, ტროელთ ციხე, ნავ-ხომალდები...

თვითონ ჰადესიც კი შეძრწუნდა, ქვეშეთის მეფე

და სავარძლიდან გადმოვარდა, შიშით შეჰყვირა,

ვაი-თუ მიწა გახეთქოსო პოსეიდონმა,

შავი სავანე აჩვენოსო მოკვდავთ და უკვდავთ;

65 საზარი მღვიმე, თვით ღმერთებსაც რომ აცახცახებს.

შეიძრა მიწა, როს ბრძოლაში ჩაებნენ ღმერთნი.

პოსეიდონის წინააღმდეგ დადგა ფოიბოს —

გრძელკუთხედება აპოლონი, შორსმოისარი.

ენიალოსის წინ — ათენა თვალეზბრიალა,

- 70 ჰერას წინ ედგა არტემისი, ისრის მტყორცნელი,
მფლობელი ოქროს მშვილდის, დაი შორსმოისარის.
ლეტოს მეტოქე იყო ჰერმეს კეთილმოქმედი,
ჰეფესტოსი კი სწრაფწყლიანი და ღრმა მდინარე,
ლმერთი ქსანთოსს რომ ეძახიან, კაცნი — სკამანდროსს.

- 75 მიისწრაფოდა ღმერთი ღმერთზე,

ხოლო აქილევს

ოლონდ კი ჰექტორს შეხვედროდა, ბრბოს შეერია.

გული უსაზღვროდ აღგზნებოდა, სურდა გაეძღო
ბრძოლით უმაძღარ გმირის სისხლით ღმერთი არესი.

მაგრამ ენეასს აპოლონმა, სპათა აღმძვრელმა,

- 80 სიმხნე შთაბერა, წააქეზა პელიდთან ბრძოლად.

ხმა ჰქონდა, სახეც ლიკაონის, პრიამოსის ძის,

გამოეცხადა გმირს, მიმართა აპოლონ ღმერთმა:

„ენეას, ტროელთ მწყემსო, შენი კვებნა რა იქნა?

როს ნადიმობდი ტროელებთან, მაშინ ამაყად

- 85 იქადნებოდი, აქილევსსაც ვერკინებო!“

მყისვე მიუგო მას პასუხად მხნე ენეასმა:

„რად მაიძულებ, პრიამიდო, თუკი არა მსურს,
რომ შევერკინო პელევსის ძეს, ძლიერს და ზვიადს?
ახლა პირველად როდი ვხვდები ფეხმარდ აქილევსს.

- 90 მან აღრე შუბით გამაძევა იდას თხემიდან,

ანაზდეულად თავს დაგვატყდა გმირი საომრად.

პელასოს დასცა, ლირნესოსიც, ხოლო მე ზევსმა

გადამარჩინა, ძალაც მომცა, ფერხთა სიმარდეც.

მომკლავდა მაშინ აქილევსი, მძლავრი პალასიც,

- 95 ყველგან რომ თან სდევს, რჩევას აძლევს და ჰმატებს

ძალას,

რომ რვალის შუბით სძლიოს ლელეგთ და სპას ტროელთა.

არაკაცს მასთან შერკინება არ შეუძლია,

მუდამ თან ახლავს, დაღუპვისგან იცავს ღვთაება.

მის შუბს მიზანი არ ეშლება, არც ჰყარგავს ძალას,

- 100 სანამ მტრის სისხლით არ გაძლება.

მაგრამ თუ ღმერთი

თანაბარწილად გაგვიყოფდა სიმძიმეს ბრძოლის,
იოლად ვერ მძლევს, თუმც ამაყობს, რვალისა ვარო!“

ისევ მიმართა აპოლონმა, ღმერთმა ზევსის ძემ:

„გმირო, რად არ გსურს შენც ილოცო უკვდავთა მიმართ?

- 105 ამბობენ, გშობა აფროდიტემ, ზევსის ასულმა,

ხოლო პელიდი უფრო მდაბალ ქალღმერთის ძეა:

ზევსის სისხლი გაქვს, ხოლო თეტისს — ზღვის მოხუცისა.

მძლავრი სპილენძით შეეგებე, ყურს ნუ ათხოვებ

ნურც ომახიან მის შეძახილს, ნურც ზვიად ქადილს!“

- 110 თქვა და აღაგზნო სული ხალხის წინამძღოლისა!

მოყმე გაიჭრა მოელვარე რვალთ მოსილი.

მაგრამ ანქისეს ძე მაშინვე შენიშნა ჰერამ,

პელევსის ძისკენ გზას ლაშქარში რომ მიიკვლევდა.

სწრაფად მოუხმო და მიმართა ღმერთებს ქალღმერთმა:

- 115 „სწორად განსაჯეთ პოსეიდონ და შენც ათენავ,

აბა რა უნდა გამოვიდეს ამა საქმიდან?

ხედავთ, ზვიადი ენეასი რვალშემოსილი

პელიდზე მიდის, წააქეზა თვით აპოლონმა.

დაუყოვნებლივ გამოვიხმოთ უკანვე გმირი.

- 120 ან აქილევსთან გამოცხადდეს ერთი ჩვენგანი,

აღვსოს მოყმე ძლიერებით, რამეთუ სულით

აღარ დაეცეს, იგრძნოს გმირმა, რომ ძველებურად

უყვართ უკვდავებს.

ხოლო უწინ და დღესაც ტროელთ

ვინცა მფარველობს, უძლურია ახლანდელ ომში!

- 125 ყველამ დავტოვეთ დღეს ოლიმპო, ვისურვეთ — ბრძოლას
დავესწროთ,

ლაშქარს ტროელთაგან ვაშოროთ ვნება.

შემდეგ შეხვდება თვის განსაცდელს, ჯიუტმა ბედმა

პირველ დღიდანვე, შობიდანვე რომ განუშადა.

თუ ღმერთი თვითონ არ აღუწყებს ამას აქილევსს,

- 130 შეკრთება გმირი, რომელიმე ღმერთს რომ შეხვდება,
ომში ღვთაების გამოჩენა საშინელია!“

მყისვე მიუგო პოსეიდონ — მიწისმრეველმა:

„ჰერა, უგონოდ მძვინვარება საკადრისია?

არ მსურს ღმერთს ღმერთი უთანაბრო ბრძოლაში
შეხედეს,

135 არც ჩვენ და არც სხვა.

ძალით ბევრად გაჰარბებთ მოკვდავს.
სჯობს გავეცალოთ ბრძოლის ველს და ბექობზე
დავსხდეთ,

ადამიანებს მივანებოთ საქმე სამხედრო.

თუ აპოლონი ფოიბოსი, ანდა არესი

საუარესოდ გაუხდიან ბრძოლას აქილევსს,

140 ნუ დავაყოვნებთ, ჩვენც ჩავებათ მაშინ ბრძოლაში
და იმედი მაქვს, მალე ყველას მივფანტ-მოვფანტავთ,
ოლიმპოს წველენ, შეერთვიან ღმერთების კრებულს,
მათს უნებლიედ დათრგუნვილნი ჩვენი მარჯვენიით“.

თქვა და უფალი შავთმიანი ქალღმერთ ათენას

145 ღმრთის სწორ ჰერაკლეს ბორცვისაკენ წარუძღვა მაშინ.
ეს ბორცვი ტროელთ ათენასთან ერთად აღმართეს,
რომ გმირს დაეცვა თავი საზარ ვეშაპისაგან,
უკეთუ იგი გაჰყვებოდა ზღვიდან ხმელეთზე.
იქ პოსეიდონ და სხვა ღმერთნი მოლზე დაბრძანდნენ,

150 მხარზე ეფინათ მოქუფრული ღრუბლის ქულები.
სხვები — იქითა მხარეს, კალიკოლონეს თხემზე,
შენთან, ფოიბოს, ციხისმღვწველ არესთან დარჩნენ.
ასე ორსავე მხარეს ისხდნენ უკვდავი ღმერთნი,
ფიქრს მისცემოდნენ მღუშარენი, ბრძოლის დაწყებას

155 კი აყოვნებდნენ, თუმცა ზევსი შუღლს აღვივებდა.

ველი გაავსო სპამ.

ცხენთა და მებრძოლთა სპილენძს
ბზინვა გაჰქონდა, და ფერხთა ქვეშ მიწა ათრთოლდა.
ბრბო ომს ელტვოდა,

ამ დროს ორი სვიანი მოყმე
თავ-თავის ლაშქარს გამოეყო აღსავსე ყინით:

160 ანქისიადი ენეასი და აქილევსი.

ჯერ ენეასი გამოვიდა დაქადნებული,

ზუჩი მრისხანედ ერხეოდა, ფარი მსუბუქი

ბეგრდზე მიეკრა, ილერებდა სპილენძის ოროლს.

პელიდიც უმაღ გამოიჭრა, ვით შმაგი ლომი.

165 სოფლელებს მიზნად დაუსახავთ მოკვლა ლომისა
და შეჭგუფულან,

მათ ნადირი ჯერ არად აგდებს,

მაგრამ როგორც კი მარჯვე ბიჭი დაჭრის ოროლით,

აიფოფრება, დაამთქნარებს, საზარელ ხახას

კიდებზე დუჟი ჩამოუვია. გული უკვნესის

170 ფოჩიან მძლავრ კუდს ნეკნებზე და ფერდებზე იცემს
და თავისსავე თავს ალაგზნებს შესაბრძოლებლად.

უცბად დაკვესავეს რისხვით თვალსა, შეკრავს კამარას

მტრის დასაფლეთად, ან სიკვდილის შესაგებებლად.

ასე იწვევდა პელიდს ძალაც და სიმხნეც გულის,

175 რომ გმირ ენეასს, სულდიდს, უმაღ შერკინებოდა.

როგორც კი თვალი მოჰკრეს ერთუროს, იჩქარეს შებმა.

ჯერ ღვთაებრივმა აქილევსმა მიმართა მოყმეს:

„რად გამოეყავ, ენეასო, მხედრობას შენსას?

განა მოგიწევს გული ჩემთან შესარკინებლად,

180 ამაყ იმედით, რომ ტროელთა იქნები მეფე,
მემკვიდრე მოხუც პრიამოსის?

მეც რომ დამჯაბნო,

ქონებას იგი შენ არ მოგცემს, მას ჰყავს შვილები

და არ მფრყვობს, თუკი გულში ჩაიდო რამე.

იქნებ ტროელნი გთავაზობენ წილს — ვრცელ

ველ-მინდვრებს

185 სახნავ-სათესად, ნახირისთვის საილალოდ,
თუკი მძლევ?

მიჰვობ, ეგ გმირობა, გაგიძნელდება!

უკვე წინათაც გაექეცი, მახსოვს, ჩემს ოროლს.

თუ დავაგიწყდა, ჯოგთან მარტო რომ მიგიმწყვდიე,

გერეკებოდი იდას მთიდან?

გარბოდი როგორ!

190 უკან მოხედვას ვერ ბედავდი დაფეთებულ!

შენ ლირნესოსის გალავანში შემასწარ,

მაგრამ
ნაცრად ვაქციე ათენას და ზევსის შეწევნით.
ქალნი მონებად გავირეკე, თავისუფლება
წავგვარე!

- 195 შენ კი გიხსნეს ზევსმა და სხვა ღმერთებმა.
დღეს, ვფიქრობ, იგი ვერ გიშველის, თუმცა გაქვს იმედი!
მაგრამ მიიღე ჩემი რჩევა,

ახლავე ლაშქარს
თავი აფარე!

ნუ მეჩრები, სანამ სიკვდილი
მოგიღებს ბოლოს! აქ რაც ხდება, ბრიყვიც კი ხედავს!“

- ამაზე უთხრა ენეასმა ფეხმარდ აქილევეს:
200 „ჩემს დაშინებას იმედოვნებ ფუჭი სიტყვებით,
თითქოს ბალლი ვარ უსაყო!

მეც ხომ იოლად
ძალმიძს გაკადრო თავხედური და მწარე სიტყვა!
ვიციტ ორივემ მოდგმა ჩვენი, მშობელნიც ვუწყით,
თვითონ გვსმენია მოკვდავთაგან თქმულება ძველი.

- 205 მაგრამ შენ ჩემნი, მე კი შენნი როდი გვინახავს.
შენზე ამბობენ, ძე არისო ქველი პელევსის,
დედად თეტისი ჰყავსო ლამაზდალალიანი.
მე კი სულდიდი ანქისეს ძე ვარ ღირსეული,
დედა-მშობელი მშვენიერი აფროდიტეა!

- 210 დღეს რომელიმეს დატირება მოუწევს შვილის:
არა მგონია, რომ ბალღური წაანკლავება
ვიკმაროთ,

ერთუტრთს გავეცალოთ ბრძოლის ველიდან.
უკეთუ ვნებაეს, მოგახსენებ ჩემს განთქმულ მოდგმას,
რომ შენც იცოდე, რაიც ბევრმა მოკვდავმა იცის.

- 215 დარდანოს — ჩვენი წინაპარი შობა თვით ზევსმა.
მან დააარსა დარდანეთი,

ჯერ ილიონი
არც არსებობდა ქვეყნად — მოკვდავ კაცთა ქალაქი.
ხალხი ცხოვრობდა ჯერ წყალუხვი იდას კალთებზე.

- შვა დარდანოსმა ძე, ხელმწიფე ერიქთონიოს,
220 უმდიდრესი და უდიდესი მეფეთა შორის:
სამი ათასი ცხენი ველად დაუდიოდა —
ფაშატნი, კვიცთა ნაირობით მოამაყენი.
ბევრს ბორეასი ტრფობის ჟინით სწვევია ველზე
შავფაფრიან და შმაგ ულაყზე ამხედრებული.

- 225 ყველა დამაკდა, თორმეტი შვეს ბორეასისგან.
კვიცები როცა მიგელავდნენ პურის ყანაში,
თავთუხებს არც კი ეხებოდნენ, არ სრესდნენ ღეროს,
უკიდევანო ზღვის ქედზე რომ გაიქროლებდნენ,
ტალღათა ზემოთ მოფრინავდნენ მოლივლივითა.

- 230 ერიქთონიოს მეფემ შობა ძლიერი ტროსი,
ტროსმა ქვეყანას მოუვლინა სამი ძე ქველი:
ილოსი შობა, ასარაკოს და განიმედე,
რომელიც მართლაც იყო მოყმე ულამაზესი!
იგი ზევსის მწდედ აღიყვანეს ღმერთებმა ზეცად,
235 მშვენიერ ჭაბუკს რომ ეცხოვრა უკვდავთა შორის.
შობა ილოსმა ლაომედონტ კეთილშობილი.
ლაომედონტმა შვა ტითონი და პრიამოსი,
ლამპოს, კლიტიოს, არესის ძე ჰიკეტაონტი.
ასარაკოსმა შვა კაპისი, მან კი — ანქისე.

- 240 მე ვარ ანქისეს ძე, ჰექტორი — პრიამოსისა.
აბა, ესერა მოდგმა, რითაც ვიწონებ თავსა!
კაცთ სიმხნეს ზევსი ხან ამცრობს და ხან განადიდებს,
როგორც ისურვებს: ყოვლისშემძლე იგია მხოლოდ.
კმარა! ბალღური კინკლაობა ამ გაგანია

- 245 ბრძოლის გუგუნში არა გვმართებს, რა ბედენაა!
ძნელი არ არის, სალანძღავი იმდენი რამ ვთქვათ,
ასმერხიან გემს გაუჭირდეს შემდეგ წათრევა.
მოქნილი არის მოკვდავთ ენა, ბევრია სიტყვაც,
მისთვის სარბიელს რა გამოლევს აქეთ და იქით!

- 250 რასაც კაცს ეტყვი, გაიგონებ იმასვე მისგან.
აბა, რას გვარგებს გინება და მწარე სიტყვები,
პირისპირ მდგომნი ქალებივით ერთუტრთს რომ ვახლით?
დიაცნი, ბოლმით ალანძულნი, მათ გულს რომ უღრღნის,
შუა ქუჩაში მიაფრქვევენ ერთუტრთს კივილით

255 მრუდსა და მართალს.

რისხვა რას არ შეაძლებინებს!
ვერ განმაშორებ მაგ სიტყვებით ბრძოლას სასურველს,
სანამ სპილენძით არ შემხვდები!

დავიწყეთ ჩქარა,
ბასრი შუბლებით გამოვცადოთ ძალა და ღონე!“

თქვა და სპილენძის შუბი დაჰკრა ფარს გასაოცარს,
260 მძლავრი დარტყმისგან აგუგუნდა ვეება ფარი.
პელიდმა სწრაფად მოიშორა მკერდიდან იგი,
შიშმა გაკენწლა, წას ეგონა, ენეასის შუბს
შეუძლიაო სულ აღვილად შიგ გაატანოს.
ვერც გულმა უგრძნო, ვერც იფიქრა ამ უგუნურმა:

265 ღვთის ჯილდო კაცის ნახელავზე ნაკლები იყოს,
ან მისმა ძალამ დაანგრეოს, როგორ იქნება!
შმაგმა ოროლმა მშვენიერი ვერ გაჰრა ფარი,
ძალამიხდილმა ოქროს ფენით, ღვთაებრივ ძღვენით.
მან ორი ფენა გაირა, სამიც რჩებოდა,

270 რაკი ჰეფესტომ შეადუღა ერთად შრე ხუთი:
ორი სპილენძის, ორი ბრპენის, ხოლო შუაში
ფენა ოქროსი. შუბი სწორედ მან გააჩერა.

შემდეგ პელიდმა სტეორცნა შუბი გრძელჩრდილიანი
და ბაკმულ ფარში მოახვედრა განთქმულ ენეასს,
275 სალტესთან ახლოს, სადაც ახელი იყო სპილენძიც
და ხარის ტყავიც.

გაიარა ფარი გამჭოლად
პელიონურმა იფნის შუბმა.

ისმა ტყაცანი.
მყის დაიხარა ენეასი, ფარი თავს ზემოთ
შიშით ასწია, გაისტვინა შუბმა ზურგს უკან,
280 მიწას ჩაეჭდო, გაიყოლა თან ორი სალტე
გმირის ფარისა.

რა გაექცა დამლუპველ სპილენძს,
შიშით თვალები დაენისლა მამაც ენეასს,

სიკვდილი ისე ახლოს იყო!

ხოლო პელიდმა
შეჰყივლა, მყისვე ორღესული იშიშვლა ბასრი
285 და შეუტია, მაგრამ სტაცა უკვე ლოდს ხელი
მხნე ენეასმა.

ჩვენი ღრრის ორი კაციც კი
ძვრას ვერ უზამდა, ის კი მარტოც იქნევდა მჩატედ.
მაშინ თავდამსხმელს ლოდს დასცემდა გმირი ენეას
ზუჩში ან ფარში, მაგრამ რვალი იხსნიდა მოყმეს,
290 პელეგისის ძე კი ორღესულით სულს ამოხდიდა,
რომ ეს მიწისმძვრელ პოსეიდონს არ შეენიშნა:
მყის უკვდავ ღმერთებს მიაგება სიტყვა ფრთიანი:
„ვა-ვაი! დარდი მსერავს სულდიდ ვაჟკაცის გამო!
მაღე ენეას, განგმირული პელიდის მიერ,
295 ჰადესს იხილავს!“

აპოლონის რჩევას უსმინა,
ეგ კი, უჭკუო, აწ თვითონაც ვერ იხსნის მოკვდავს.
მაგრამ უცოდველს სხვისი ცოდვა რად დაეკისრა,
რატომ დაატყდეს ჭირ-ვარამი, მძიმე სასჯელი?
საამო ზვარავს უზორავდა ხოლმე ზეციერთ!
300 ნება ვყოთ, ვიხსნათ სიკვდილისგან გმირი ენეას!
ალბათ, კრონიდი განრისხდება, როს აქილევის
გმირს მოკლავს.

მას კი უწერია სიცოცხლე ბედად,
რომ უშვილძიროდ ქველ მოდგმა არ გადაეგოს
დარდანოსისა ზეგსს მათს შორის, ვინც მოკვდავ ქალებს
305 მისგან ეყოლათ, ეს ვაჟკაციც უყვარს ძალიან.
დიდიხანია ზეგსს სძულს მოდგმა პრიაამოსისა.
აწ ენეასი ტროელების მეფე იქნება,
ისევე, როგორც ძენი მისნი და ძეთა ძენი“.

მიუგო ჰერამ დედოფალმა ხარისთვალეზამ:
310 „მიწისმრეველი. შენ განსაჯე გონებით შენით —
უნდა იხსნა, თუ ენეასი უნდა დაუთმო
პელიდს, რაც გინდა იყოს იგი სახელოვანი.
ჩვენ, ქალღმერთები, მუდამ მეც და პალას-ათენა

ფიცს ვდებდით ხოლმე გაუტეხელს უკვდავთ წინაშე,
315 რომ ტროელები აღარ ვიხსნათ განსაცდელისგან
იმ დროსაც, როცა ტროა, შმაგი ალით მთლიანად
აგიზგიზდება აქაველთა ხელით გზნებული“.

ჰერას ნათქვამზე პოსეიდონ მიწისმრყეველი
ბრძოლად ჩაება იქ, სად იდგა რვალის ჰახანი,
320 სად აქილევსი და ენეას ებრძოდნენ ერთმანეთს.
ვით ღმერთმა, სწრაფად პელევსის ძის თვალწინ მოჰფინა
მრუმე წყვილი და იფანი პელიონური
თვით ამოგლიჯა სულმადალი ენეასის ფარს,
ჩუმად დაუდო პელიდს ფეხთან,

თვით ენეასი
325 მძლავრი ხელებით აიტაცა, შორს მოისროლა.
სპათა მრავალი მწყრივი, ცხენთა მრავალი რიგი
გადაიფრინა ენეასმა, ღმერთის გატყორცნილმა.
როს მიაღწია ბრძოლით მდულარ ველის დასასრულს,
სადაც კავკონთა სპა თადარიგს იჭერდა ბრძოლის,

330 მიწისმრყეველი პოსეიდონ გამოეცხადა
და ანქისეს ძეს ასე უთხრა ფრთიანი სიტყვით:
„რომელმა ღმერთმა დაგაბრმავა და წაგაქეზა,
რომ პელევსის ძეს გაშმაგებულს შერკინებოდი?
შენზე მძლავრია, შენზე მეტად უყვართ უკვდავებს.“

335 კვლავ რომ შეხვდეს და შეეჩეხოს, შმაგს მოერიდეს,
თორემ ასცდები ბედისწერას, ჰადესს ეწვევი!
მაგრამ აქილევს როს მიაღწევს სიკვდილის სამანს,
მეწინავეთა შორის ბრძოლა გმართებს უშუალოდ:
აქაველთაგან ვერ წარგტაცებს ვერცინ მონაჯარს!“

340 ასე დამოძღვრა და დატოვა გმირი ენეას.
იმწამს გაფანტა აქილევსის თვალთა წინაშე
ღმერთმა ღრუბელი ჯადოსნური.

მიმოიხედა,
ამოიოხრა და გულში თქვა მრისხანე მოყმემ:
„ვაი ჩემს თავსა! ეს რა ნახა ჩემმა თვალებმა!
345 შუბი ფეხებთან მიგდია და კაცი არა ჩანს,

ვისაც ვესროლე მოწადინებ მისი მოკვლისა!
ეტყობა, უყვართ ენეასი უკვდავ ღვთაებებს!
მე კი მეგონა, იჩემებდა უკვდავთ სიყვარულს.
გზაც იქით ჰქონდეს! ვერ გაბედავს კვლავ წინ აღმიდგეს.
350 ახლა სიხარულს ვერც დამალავს, რომ გადამირჩა.
ვისწრაფოთ, მებრძოლ დანაელთა სპანი აღვაგზნოთ,
მტერს შევერკინოთ, გამოვცადოთ სხვა ტროელებიც!“

თქვა და მიიჭრა რაზმთან გმირთა წასაქეზებლად:
„ტროელთ შორი-შორს ნუ მოუვლით, აქაველებო!
355 კაცი კაცს შეხვდეს ერთი-ერთზე, ბრძოლა არ შეწყდეს!
მე მარტო მიჭირს, თუმც კი ძალა მომდგამს გმირული,
ამდენ მეომარს გარს ვუარო და გავუმკლავდე!
ვერცა არესი, თუმც ღმერთია, ვერც თვით ათენა
ასე უღვეველ ლაშქარს ბრძოლით ვერ მოივლიან!
360 რაც შემოიღია ამ მხარ-მკლავით და სიჩაუქით,
არ შეეცოვნდები, ვფიქრობ, ძალაც არ გამეცლება.
გავჭრი, გავაბობ ტროელთ რიგებს, გულმხიარული
ვერცინ დარჩება აქილევსის შუბთან შეხვედრით!“

მებრძოლებს ასე ამხნევებდა, ხოლო ჰექტორი
365 ტროელთ უხმობდა, იქადოდა პელიდთან შესლას:
„გმირნო ტროელნო! ნუ შეგაკრთობთ პელიონი.
სიტყვით თვით უკვდავ ღმერთებს როდი შევეპუებო,
საქმით — ძნელია, ღმერთთან კაცი რას მოვა მართლაც!
ვერც აქილევსი შეასრულებს რაც თქვა, ყველაფერს.
370 ზოგს რასმე შეძლებს, ზოგს დიხაც ველარ აუვა.
შევხვდები პელიდს, თუმც ცეცხლივით შელავს მკლავი,
პელიდს ცეცხლივით უჭრის მკლავი, სული აქვს რკინის!“
ასე თქვა.

რისხვით ტროელებმა შემართეს შუბნი,
გული აენთოთ სიმაჟაცით, დასცხეს ყიჟინა,
375 ჰექტორს მიმართა სხივოსანმა აპოლონ ღმერთმა:
„ჯერ ნუ გაბედავ შერკინებას გმირ აქილევსთან.
ნუ გაეცლები მებრძოლთა მწყრივს, რომ შორიდანაც
შუბით არ მოგწვდეს, ან ახლოდან ხმლით არ აგჩეხოს.“

- ჰექტორი ისევ ჩაიძირა სპათა ტალღაში,
 380 როს გულმთრთოლვარემ მოისმინა დაღადი ღმერთის,
 მყისვე ტროელებს აქილევსი სულით ძლიერი
 შეხვდა ყიფინით,
 ოტრინტიდი იფიტიონი
 დასცა პირველი, მეთაური მამაცთა რაზმის.
 ნიმფამ ოტრინტევეს, ქალაქთმგრეველს შესძინა იგი
 385 ჰიდეს სოფელში, ქედთოვლიან ტმოლოსის ახლოს.
 შეხვდა ღმრთეებრი აქილევსი მისკენ გამოჭრილს,
 შუბი აძგერა, თავისქალა შუა გაუპო.
 ზათქით დასცა და დააქვეყნა, შესძახა გმირმა:
 „ოტრინტევესის ძევ, კაცთა შორის უსაზარლესო!
 390 აქ სულსა დაფავ, სამშობლო კი შორს დაგრჩენია —
 გიგაიეს ტბის ახლოს, სადაც ზვრები გეგულვის.
 მამისეული, ჰილოსის და ჰერმოსის პირას!“
 ასე თქვა გმირმა.
 მყის წყვედიადმა დაუვსო თვალი:
 მოკლულს და თვლებით გადათქერეს გვამი ცხენებმა,
 395 გზად გახირული.
 აქილევსმა გმირ დემოლეონტს,
 ანტენორის ძეს, უსასტიკეს მოასპარეზეს,
 შუბით ჩაჩქანი დაუღწა და საფეთქელი,
 რგალის საღაწვემ ვერ უშველა, შიგ გააღწია
 სპილენძმა,
 ძვალი დაუმსხვრია, თავისქალაში
 400 ტვინი და სისხლი ააჩქეფა, სძლია თავდამსხმელს.
 ჰიპოდამანტი რომ ჩამოხტა მის წინ ეტლიდან
 და ჩაუქროლა, ბეჭებს შუა განგმირა შუბით.
 მოყმეს სულთმოზრძავს შემზარავი გმინვა აღმოხდა,
 ვით ჰელიკონელ უფლის მსხვერპლად შეწირულ მოზვერს,
 405 საკურთხეველთან ძალით მიგვრილს ღმერთის საამოდ.
 გმინვა აღმოხდა და სხეულიც დატოვა სულმა.
 შუბით გაიჭრა ღვთის ნაზარდი პოლიდორისკენ —
 პრიამეს ძისკენ.
 ომში წასვლად არ ეთმობოდა
 მოხუცს მრავალთა ძეთა შორის ყრმა უმრწემესი,

410 უსაყვარლესი.

- ველზე ვერვინ სჯობდა სისწრაფით.
 ბალღურ სიციტით და სიმარდის ფუჭი იმედით
 დაჰქროდა სპათა შორის, სანამ სულს ამოხდიდნენ.
 ყმაწვილს ფეხმარდმა აქილევსმა, მის წინ ჩაქროლილს,
 ზურგში უწვდინა ბასრი შუბი, სად ოქროს კავით
 415 იყო შეკრული წელსარტყამი, ორმაგ ჯავშანში
 მეორე მხარეს გააღწია ბასრმა ოროლმა.
 შეჭკივლა, მუხლი მოეკვეთა.
 თვალთ დაუბნელდა.
 ხელით მიიკრა ქედმოხრილმა წელზე ნაწლავნი.
 ჰექტორმა როგორც კი შენიშნა, რომ პოლიდოროსს
 420 ხელში ნაწლავნი ჩაებლუჯა სისხლიან ველზე,
 თვალთ დაუბნელდა, უკვე აღარ შეეძლო მისგან
 შორს ყოფილიყო.
 გამოიჭრა აქილევსისკენ
 ცეცხლის ალივით შუქმოსილი, შუბშემართული.
 თვალი რომ მოჰკრა აქილევსმა, ღხენით შესძახა:
 425 „აჰა, ის კაციც, ჩემი გული ვინც გადასერა!
 ჩემი ძვირფასი მოძმის მკვლელი!
 მომეშვა გულზე,
 ამიერიდან რაკი ერთუროს ზურგს არ შევაქცევთ!“
 ასე ბრძანა და მიეგება მძვინვარედ ჰექტორს:
 „თუ ახლოს მოხვალ, ავბედით ზღურბლს მოიახლოვებ!“
 430 მას შეუერთომლად ჰრქვა ჰექტორმა ზუჩმოელვარემ:
 „პელევსის ძეო! ფუჭ სიტყვებით ნუ გაქვს იმედი
 ჩილი ბალღივით დამაშინო!
 მეც ხომ იოლად
 ძალმძის ვთქვა სიტყვა დამცინავი და თავხედური.
 ვიცი, რაოდენ ძლიერიც ხარ, მე — რარიგ სუსტი.
 435 მაგრამ იციან ყოვლის შემძლე ღმერთებმა უკეთ,
 ამაყ სულს როგორ ამოგართმევ შენზე უძლური —
 აგერ, ამ შუბით, შუბისწვერი მაქვს წამახული!“
 თქვა და ძალუმად მოიქნია, მაგრამ ათენამ
 სულის შებერვით უკუაგდო ბასრი ოროლი,

440 უკან ღვთაებრივ გმირ ჰექტორთან შუბი მოფრინდა
და მის ფეხებთან დაენარცხა.

ხოლო აქილევს
გულაგზნებული, მოყიჟინე, მოუთმენელი
მიეჭრა ჰექტორს.

აპოლონმა იხსნა ვაჟკაცი
უმალ, ვით ღმერთმა, გმირს წყვდიადი შემოახვია.

445 სამგზის დაესხა თავს ფეხმარდი გმირი აქილევს,
სამგზის გააპო მძიმე შუბით მხოლოდ წყვდიადი.
მაგრამ მეოთხედ რომ მოვარდა, ვით დაიმონი,
მაშინ შეჰყვია ფრთიან სიტყვით მაუწყებელმა:

„კვლავ გაექეცი სიკვდილს, ძალო! სწორედ თავს გადგა
450 სიკვდილი, მაგრამ ისევ გიხსნა აპოლონ ღმერთმა!
ლოცულობ, ვიდრე მოსისინე ისრებს იხილავ!
კვლავ შეგეყრები, გავსწორდებით მაშინდა მაინც,
თუ ღმერთთა შორის დამრჩენია შემწე, მფარველი!
ახლა კი ტროელთ დაცავლეწავ, საცა მიგწვდები!“

455 თქვა და იმავე წამს ყელში ჩასცა დრიოპოსს შუბი.
მის წინ ბარბაცით ყრმა დაემხო.

თავი ანება
და მყის დემუქოსს ფილეტორიდს გაუბო მუხლი,
შუბი აძგერა, შეაჩერა სწრაფად მსრბოლელი,
შემდეგ აჩეხა, ამოართვა სული მახვილით.

460 ბიანტის ძენი — დარდანოს და ლაოგონოსი
მოაგელვებდნენ ეტლს.

ორივე ძირს დაანარცხა —
პირველს შუბი ჰკრა, მეორეს ხმლით მოუღო ბოლო.
ალასტორის ძე ტროსი ვაჟკაცს მუხლთ მოეხვია,
განა რა არის — შემობრალოს, ტყვედ მიგულოსო.

465 ვინძლო, ფიქრობდა, არ მომკლავსო ტოლი თანატოლს,
ეჰ, უგუნური! რა იცოდა, რომ შეწყალებას
ამაოდ სთხოვდა.

მის წინაშე ყრმა იდგა უთნო
და არა სათნო!

მუხლზე ხელით სწვდა და უნდოდა

შევედრებოდა, მაგრამ ღვიძლში მყის სატევარი
470 ბოლომდე ჩასცეს, სისხლი მკერდში ჭაფად აჩქეფდა
და სულთმობრძავის თვალს წყვდიადი გადაეფარა.
ხოლო პელიდი მულიონთან მიიჭრა მყისვე,
ყურში სცა შუბი, მეორე მხრივ გავიდა წვერი.
შემდეგ ექეკლოსს, აგენორის ძეს თავისქალა
475 შუა გაუბო ორღესულით გრძელვადიანით.
სისხლმა გაათბო, გაახურა ხმალი.

ექეკლოსს
თვალი დაუვსო სიკვდილმა და საზარმა წერამ.
დევეკალიონი სძლია; მოყმეს მოხრილ იდაყვთან
სადაც ძარღვები იბურცება, ხელი გაუბო
480 ბასრმა ოროლმა, მოეჩვარა უმწეოდ მკლავი,
იგრძნო სიკვდილის სიახლოვე.

თავი მოსხიპეს,
რვალის ჩაჩქანი შეტორტმანდა, აჩეხილ ძვლიდან
ტვინი დაინთხა, ძირს დაემხო უთავო გვამი.
არ დააყოვნა, პეირესის ძეს რიგმოსს მისწვდა,
485 ნაყოფიერი თრაკიიდან ტროაში მოსულს,
ოროლი ჩასცა, ჩაიძირა მუცელში რვალი,
მოყმე ეტლიდან ჩამოვარდა.

არეითოოსს,
ცხენნი რომ უკან მოაბრუნა, მხარში ჰკრა შუბი,
ისიც დაამხო.

შიშით გვერდზე გახტნენ ცხენები.

490 როგორც მძვინვარებს საშინელი ხანძარი ტევრში,
მთების ფერდობზე და გიზგიზებს ტყე უსიერი,
გრიგალი გრგვინავს, ყოვლის შთანთქმელ ალს

აბრიალებს,

ისე დაჰქროდა გმირი შუბით, ვით დაიმონი.

სდევდა, ჩეხავდა, ირწყვებოდა სისხლით მინდორი.

495 შუბლმაგარ ხარებს რომ შეაბამს კევრში სოფლელი,
ფართოდ გადაშლილ და მოთეთრო ქერის კალოზე,
სწრაფად იფშვნება თავთუხები ხარის ფერხთა ქვეშ.
ასევე ფლოქვებდაქედილი გმირის ცხენები

თქერავდნენ გვამებს, ფარს და ჩაჩენებს,
 სისხლმა შეღება
 500 სპილენძის ღერძიც და მაღალი კამარაც ეტლის.
 ვით წვიმის შხეფი, ცხენთა ფლოქვებს, გაშმაგებულ
 თვლებს
 სისხლი სწყდებოდა წინწკლებივით.
 დიდება სურდა
 მამაც აქილევსს და მკლავს სისხლით ლებავდა წითლად.

ქება ოცდამეერთე

ბრძოლა მდინარის ნაპირებთან

ის იყო, ფონი დაიგულეს ვერცხლისტალიან
 ქსანთოს-მდინარის, ზეესის მიერ უკვდავად ქმნილის,
 რომ შუა გაჭრა მტრის სპა გმირმა, ზოგი განდევნა
 ციხისკენ იმ გზით, საიდანაც აქაველები
 5 წინდლით ილტვოდნენ, მძვინვარებდა ოდეს ჰექტორი.
 სპა აირია, ხოლო ჰერა ღამის უკუენით
 გზას უღობავდა ტროელთ.
 სხვები ქსანთოსს მიაწყდნენ
 ვერცხლისტალიანს, მოდუდუნეს, ღრმასა და მდორეს,
 წყალში ჩაცვივდნენ, აშხეფებდნენ წინწკლებს ხმაურით,
 10 ქშუოდა ირგვლივ არე-მარე, ზრინვით ჩამხტარნი
 ტალღის დგაფუნით ტრიალებდნენ ფიცხელ მორევში.
 როგორც წნორები მოსწყდებიან აალებულნი
 მდინარის ნაპირს, ხანძარი რომ აგიზგიზდება,
 ათრთოლებულნი ტაცა-ტკუცით ცვივიან წყალში,
 15 ისე მიაწყდა მოგუგუნე მდინარის მორევს
 აქილევსისგან ოტებული ცხენი თუ კაცი.
 გმირმა ღმრთეებრმა წყლის ნაპირას დატოვა შუბი,
 ჟოლოს ტოტს ჩაჰყვა მდინარეში ვით დაიმონი,
 მახვილი ეპყრა, განეზრახა საზარი საქმე.
 20 დაიწყო ჩეხვა, საშინელი გმინვა გაისმა
 ხმლით განგმირულთა, შეიღება მდინარე სისხლით.

როგორც ხარბ დელფინს გაურბიან წვრილ-წვრილი თევზნი
 და მყუდრო ყურეს ესწრაფვიან შიშით დამფრთხალნი,
 ის კი მსუნაგად ყველას სანსლავს, ვისაც მიასწრებს,
 25 ასე ტროელნიც ჰკვეთდნენ ტალღებს, ციცაბო ნაპირს
 ეკვროდნენ შიშით.

როს დააწყდა გმირს მხარ-მკლავები
 ჟლეტით და ჩეხვით, ტყვედ ჩაიგდო თორმეტა მოყმე,
 რომ მენეტიდის სიკვდილისთვის შური ეძია.
 გამოათრია ტალღებიდან შეძრულნი შიშით,
 30 ვით შვლის ნუკრები და ზურგს უკან შეუკრა ხელნი
 ღვედებით, დაწულ ქიტონზე რომ თვით ჰქონდა ხოლმე.
 ხომალდებისკენ წასაყვანად მისცა მეგობრებს.
 თვით კვლავ გაიჭრა მოწადინე მტრის ხოცვა-ჟლეტის.
 პრიამოსის ძეს, ახალგაზრდა ლიკონს შეხვდა,
 35 ამოსულიყო ლიკონი მდინარის პირზე.
 ერთხელ პელიდმა მამისეულ მტილიდან ღამით
 გამოიტაცა მოყმე საწყლად აყვირებული.
 იქ რვალით თლიდა ეტლის თვლებად ლელვის ნორჩ
 ტოტებს,

როს თავს დაატყდა ცოდო-ბრალი — თვით აქილევსი!
 40 ლემნოსს გაგზავნა სწრაფი გემით და იქ გაყიდა:
 იესონიღმა შეაძლია საზღო დიდძალი,
 ხოლო იქიდან ჰეტონმა, იმბროსის მეფემ,
 გამოისყიდა და გაგზავნა წმიდა არისბეს.
 ბოლოს გაიქცა, დაუბრუნდა სახლს მამისეულს.
 45 ილხინა მოყმემ თერთმეტი დღე შინაურებთან
 ტყვეობის შემდეგ.

მეთორმეტე დღეს ღმერთმა ისევ
 ხელში ჩაუგდო პელიდს, ვისაც ბედად ეწერა
 სული, ჰადესის არ მოსურნე, ამოერთმია.
 როგორც კი თვალი მოჰკრა შიშველს ძეს პრიამოსის,
 50 უფარ-შიმშეროდ და უშუბოდ წყლიდან ამოსულს,
 ყველაფერი რომ მიუყრია, დაღლილობისგან
 ოფლი სდენია და მუხლები ათრთოლებია,
 გაოცებულმა აქილევსმა შესძახა რისხვით:
 „ვა-ვაი! ეს რა სასწაული ნახა თვალებმა!

55 ალბათ, ტროელნი, ვინც ბრძოლაში მე თვით მომიკლავს,
კვლავ აღდგებიან, გასცდებიან წყვდიადს ქვეშეთის,
თუკი ეს კაციც დამიბრუნდა!

შავ ღღეს გაეჭტა
კუნძულ ლემნოსზე გაყიდული,

ვერც წყლის მორევმა
დააკლო რამე, არავის რომ არ ინდობს ხოლმე!
60 მაგრამ დე ახლა იგრძნოს წვერი ჩემი შუბლისა,
მინდა ენახო და დავირწმუნო გული ერთხელაც:
ნუთუ იქიდან დაბრუნდება, სადაც ჩაიკრავს
მიწა-მშობელი, მასზე მძლავრთა შემკავებელი?!“
მოყმე აქილევსს ცოცხალ-მკვდარი მიუახლოვდა,
65 შზად იყო, ფეხზე მოხვეოდა.

ვერ იტყვის ენა,
თუ როგორ სურდა ასცდენოდა შავ ბედისწერას.
შუბი შემართა აქილევსმა, ტყორცნად შზად იყო,
მაგრამ ჭაბუკმა მოირბინა, მიწას განრთხმული
ფერხთ მოეხვია.

მოზუზუნე შუბი ზურგს უკან
70 მიწას ჩაეჭდო, აცახცახდა სისხლის მწყურვალი.
მავედრებელი მოხვეოდა პელიდის მუხლებს,
და ცალი ხელით აქილევსის შუბს ჩაფრენოდა,
ეხვეწებოდა, მიმართავდა ფრთიანი სიტყვით:
„შენს მუხლს ვეხვევი, ო, აქილევს, იყავ მოწყალე!
75 ზევსის ნაზარდო, ვით მლოცველი, გესასოები!
გახსოვს, დამატკბე ლმობიერად დემეტრეს ძღვენით
იმ ღღეს, როს შამის წალკოტიდან ტყვედ წამიყვანე?
შემდეგ ვამყიდე, დამაშორე მამას და ძმებსაც
და ლემნოსის ტყვემ ფასად ასი ზროხა გარგუნე.
80 ახლა სამმაგი ფასი გელის!

მინათებს მხოლოდ
მეთორმეტე ღღე, რაც ვეწვიე ისევ ილიონს.
ბევრი ვეწამე... შემახვედრა კვლავ შენთან ბედმა!
ჩანს, ვძულვარ კრონიდს, ხელმეორედ რაკილა შენთან
მოსვლა მარგუნა!

ლაოთოემ, მოხუც ალტოსის

85 ასულმა მშობა მე, საწუთრომოსწრაფებული.
ომისმოყვარე ლელეგებზე მეფობს ალტოსი,
ფლობს სატნიონის პირას ქალაქს — ბჰემაღალ პედასს,
მისი ასული ერთ-ერთ ცოლად ესვა პრიამოსს.
ორი ძე ჰყავდა, ორივე შენი წერა გამხდარა!

90 ჩემი ძმა უკვე შემოგაკვდა მეწინავეთა
შორის — ოროლით, ღვთაებრივი პოლიდოროსი.
მეც არ ამცდება შავი ბედი, ვიცი, შენს ხელებს
ვერ გავეჭტევი, რაკი წილად მხვდა ეს შეხვედრა!
სხვა სიტყვას გეტყვი. გამიგონე, ნუ მომკლავ ღვარძლით:
95 დედის წიაღით ძმად პეტტორი არ მეგულება,
ვინც შენ წაგართვა მეგობარი კეთილშობილი!“

თავს აბრალეზდა პრიამოსის ვაჟი აქილევსს,
მაგრამ მოესმა სიტყვა მკაცრი, დაუნდობელი:
„ნუ გამაგონებ გამოსასყიდს, გონსგადასულო!
100 სანამ პატროკლე ნეტარებად ღღის ბრწყინვალეებით,
მეამებოდა პატიება ტროელ მოყმეთა.
ბევრი ტყვე მყავდა, საზღაურიც ბევრი მივიღე.
ახლა კი არვის შევიბრალებ,

უკეთუ ღმერთი
ვინმეს მარგუნებს ილიონის გალავნის ახლოს.
105 სიკვდილი — ყველას, მეტადრე კი პრიამოსის ძეთ!
შენც — ჩემო კარგო!

ნეტავ ამდენს რატომ ქვითინებ?
მოკვდა პატროკლე, შენზე ბევრად ქველი მოკვდავი!
შემხედე, მეც ხომ ლამაზი ვარ და დიდებული,
განთქმულ მამის შვილს დედად მივის თვითონ

ქალღმერთი!
110 მაგრამ მეც სიკვდილს, ბედისწერას ვერ გავეჭტევი.
დილას მომკითხავს, მიმწუხრისას, ან ღღისით სულაც,
ბრძოლაში მტერი ამომართმევს სულს დაუნდობლად,
ან შუბით მომსპობს, ან მშვილდიდან — ფრთიანი ისრით“.

ეს რომ თქვა, ჭაბუკს აუთრთოლდა გული, სახსრები,
115 შუბს ხელი უშვა მოცახცახემ და ჩაიკეტა.

- პელიდმაც მაშინ მეყსეულად იშიშვლა დაშნა,
ყელში ჩასცა და გაატარა შიგნით ვადამდე,
ბოლომდე ჩაფლა... შავ მიწაზე პირქვე დაემხო
მოყმე და მიწას მიეშხეფა სისხლი მჩქეფარე.
- 120 ფერხთ ხელი სტაცა, მდინარეში ისროლა გვამი
და დასცინოდა აქილევსი ფრთიანი სიტყვით:
„აჰა, თევზებთან განისვენე! ხარბად იარას
მიესევინა!
- სარეცელზე ვერ დაგდებს დედა,
რომ დავიტიროს!
- სკამანდროსი მოგივლის ახლა!
- 125 ტალღით ზღვის წიალს გაგაყოლებს უკიდევანოს.
თევზი, ტალღებში მოთამაშე, ამოცურდება,
რომ მოტივტივე ლიკაონის სხეულით გაძღეს.
ასე ვიქნებით, სანამ ტროას მოვუღებთ ბოლოს,
თქვენ — ოტებულნი, მე — ოტებულთ იავარმქმნელი.
- 130 ვერ გიხსნით ტალღა ვერცხლისფერი მძლავრი მდინარის,
გინდაც, ვით წინათ, ახლაც უძღვნათ ხარი ურიცხვი.
ახლაც ტალღებში ცოცხლად ცხენნი შმაგნი, ფიცხელნი
შერეეთ, სიკვდილს მაინც ვერვინ გადაურჩება,
მიზღავთ პატროკლეს და აქაველთ გაქელვისათვის,
- 135 უჩემოდ ბრძოლით რომ აჩეხეთ შავ ხომალდებთან!“

ასე ამბობდა, განარისხა შმაგი მდინარე.
იმას ფიქრობდა, მძვინვარება როგორ დაეცხრო
აქილევსისა და ვით ეხსნა ტროელთ ლაშქარი.
პელიდმა შუბი მოიღერა, ასტეროპეოსს

140 მიეჭრა იგი, ანთებული მოკვლის წადილით,
პელეგონის ძეს.

აქსიოსმა, მდორე მდინარემ
პერიბოიას ჩაუსახა იგი,
როს ეტრფო
აკესამენოს მეფის უფროს ასულს მშვენიერს.
მისკენ მიქროდა, როცა გმირი ღრმა მდინარიდან

145 შესაგებებლად ორი შუბით გამოემართა.
მოყმეს ქსანთოსი აქეზებდა, განარისხებული

ფართო მორევში ჩახოცილი გმირების გამო.
როგორც კი ერთუროს მებრძოლები მიუახლოვდნენ,
შესძახა გმირმა აქილევსმა თავდაპირველად:

150 „ვინა ხარ, კაცო, შერკინებას რომ ბედავ ჩემთან?
ჩემი გამოცდა მხოლოდ ბედკრულ შვილთა ხვედრია!“

მას უპასუხა მამაცმა ძემ პელეგონისა:
პელევსის ძეო, სულზვიადო, მოდგმას რად მკითხავ?
ვარ შორეული, ნაყოფიერ პეონიიდან —

155 გრძელშუბიანთა პეონთ მეფე.

თერთმეტი დილა
გამთენებია, რაც ვეწვივ ქალაქ ილიონს.
წინაპრად მივის აქსიოსი მდორედ მდინარე,
წყალმშვენიერი აქსიოსი, მომრწყველი მიწის.
მან შვა პელეგონ.

მას, შუბოსანს, მე გავჩენივარ.
160 მაგრამ, აქილევს, კმარა, ერთუროს შევებათ, გმირო!“

ქადილით უთხრა.
და შემართა მძლე აქილევსმა
პელიონური იფნის შუბი.

მაგრამ ორივე
ოროლი სტყორცნა ორ-ორ შუბით მებრძოლმა მტერმა.
ერთი ფარს მოხვდა, თუმცა, შიგნით ვერ შეაღწია,
165 ოქრომ, ღვთაების ნაჩუქარმა, დააცხრო იგი.
მეორე შუბმა გაუქროლა მოყმეს იდაყვთან,
ხელი გაკენწლა, ამოხეთქა სისხლმა, ზურგს უკან
ჩაეჭდო შუბი, კაცის თეთრი ხორცის მოსურნე.

შემდეგ წრფივმფრენი იფნის შუბი სტყორცნა პელიდმა
170 ასტეროპეოსს, აღგზნებულმა მოკვლის სურვილით.
ვერ მოახვედრა, წყლის ნაპირას ჩაეჭდო შუბი
უზარმაზარი, სანახევროდ ჩაიფლა კიდეც.
მყისვე პელიდმა ქარქაშიდან იშიშვლა ხმალი,
ჯიქურ მიიჭრა, მტერი ამ ღროს იფანს ამაოდ

175 ეჭიდებოდა, ამოძრობა ეწადა მისი:
სამჯერ შეძრა და სამივეჯერ არ ეყო ძალა,

ჯლდეს ვერ მოგლიჯა.

- მეოთხეჯერ დაეჯაჯურა
მომაკვდინებელ იფანს ძირში გადასატეხად.
მაგრამ პელიდმა თავხედს სული ხმლით ამოართვა,
180 შიგ ჭიპში ჩასცა ორღესული და ნაწლავები
დააყრევინა.
- თვალნი მოყმეს ახროტინებულს
ამოულამა კუნაპეტმან სიკვდილისამან.
ბექთარსა ხსნიდა აქილევსი, ძლევით ზვაობდა:
„მიწაზე იწექ! გიმძიმს ბრძოლა ზევსის ძეებთან,
185 თუმც კი შვილი ხარ უდიდესი მდინარის ღმერთის!
შენ თუ წყალუხვი ნაკადისგან შობით ამაყოფ,
მე განმადიდებს ზევსის მოდგმა — უკვდავთ მეუფის.
სიცოცხლე მიძღვნა მირმიდონელთ მეფემ პელევსმა,
ძემ ეაკესი, ხოლო ზევსმა შვა თვით ეაკე.
190 ზღვად ლტოლვილ ნაკადს რამდენადაც აჭარბებს ზევსი,
იმდენად ზევსის ძე მძლავრია მდინარის ძეზე!
აქ, შენს წინაშე მდინარეა, აბა, გიშველოს!
მაგრამ არ ძალუძს არვის ბრძოლა კრონიონ ზევსთან.
აქელოიოს ვერ გაბედავს ზევსს შეერკინოს,
195 ვერცა ჭალარა ოკეანე უკიდევანო,
ვისგანაც მოდის მოჩუხჩუხე ყველა მდინარე,
რუ, ნაკადული, ჭა და წყარო, ზღვაცა ყოველი.
ისიც ცახცახებს ყოვლისშემძლე ზევსის წინაშე,
როს ოლიმპოდან დაიჭუხებს ელვა და მეხი“.
- 200 თქვა და კაჟიან ნაპირიდან ააძრო შუბი.
მტვერში დატოვა მტერი, სული რომ ამოართვა,
გადაუარა ამღვრეულმა წყალმა უბედურს.
ირგვლივ თევზები აფუთფუთდნენ და გველთევზები,
ღვიძლსა სწიწკნიდნენ გამოშიგნულს, ხარბად ყლაპავდნენ.
205 გამოედევნა გმირი მხედარ პეონიელებს;
პელიდს მდინარის ნაპირიდან გაეჭვა მტერი,
როცა იხილა, რომ დაეცა ძლიერი მოყმე,
ძლეული გმირი აქილევსის ხმლით და მარჯვენით.
მოკლა მიდონი, თერსილოქოს, ასტიპილოსი,

- 210 თრასიოს, მნეოს, აინიოს და ოფელესტე.
მრავალს დასცემდა კიდეც პეონს მძლე აქილევსი,
რომ თვით მდინარეს მრისხანება არ მორეოდა,
ღრმა მორევიდან ამოსძახა ღმერთმა აქილევსს:
„ძალაც გერჩის და საშინელი საქმეც გიქნია,
215 ყველა კაცს სჯობნი, შენ გშველიან მუდამ ღმერთებიც.
თუ ზევსმა გიძღვნა სასიკვდილოდ ყველა ტროელი,
ჩემგან გარეკე, იმძვინვარე შორს მინდორ-ველზე,
კაცთა გვამებით ნუ გამიგსე კამკამა წყლები.
მე აღარ ძალმიძს ღვთაებრივ ზღვას ტალები შევერთო,
220 გვამმა გაჭედა შესართავი! კლავ, ვით სიკვდილი!
შეჩერდი! როგორ გამოაცე, მამაცთა მწყემსო!“

- მყისვე მიუგო აქილევსმა, გმირმა ფეხმარდმა:
„ისე ვიქმ, ვით თქვი, ო, სკამანდროს, ზევსის ნაზარდო!
შევწყვეტ მათს მუსვრას, მაგრამ მაშინ, როცა ზვიადებს
225 კოშკს მივასრისავ, როს გამოვცდი ჰექტორის ძალას
და ან მე მოვკლავ ან კადნიერს თვით შევაკვდები“.

- ასე თქვა. ტროელთ გამოენთო, ვით დაიმონი.
ღრმა მორევიდან შელაღადა ღმერთმა აპოლონს:
„ვა-ვაი! ვერცხლისმშვილდოსანო, ზევსის ბრძანებას
230 რად არ ასრულებ, ზევსის ძეო? მან ხომ ისურვა
იცავდე ტროელთ გამუდმებით, სანამ დაისი
დაეშვება და ველს ბორცვიანს ჩრდილი დაფარავს“.

- ასე თქვა.
ხოლო აქილევსი ციცაბო ნაპირს
235 მოსწყდა, მორევში გაერია.

- ტალღა აღუღდა
ძირის-ძირამდე, გააქანა ტროელთ გვამები
(პელიდს ცხედრებით ამოევსო წიაღი წყლისა).
ველზე გაყარა, ვით მოზვერმა აღმუვლებულმა.
ცოცხლები მღვიმეს შეფარვოდნენ, მათს წინ მდინარის
აგორებული ზვირთი ზვირთზე გადადიოდა.
240 მძლე აქილევსის წინ კი ღელვა ატყდა საზარი.

ეხეთქებოდნენ გმირს ტალღები ფეხზე და ფარზე,
თავს უკვე ველარ იმაგრებდა, წნორს ჩაეჭიდა,
წინ გადმოწოლილს, ფეხვიანად მოუწყდა ძეწნა,
ჩამოიყოლა მიწის კიდე,

ხშირი შტოებით

- 245 წყალზე გადაწვა, მდინარეზე გადაიხიდა.
ანაზღუღლად მორევიდან ამოხტა გმირი,
შეშინებული ყრმა ფეხმარდი ველზე გარბოდა,
მაგრამ არც ღმერთი დაერიდა, მისდევდა უკან
და შავთავიან ზვირთსა სცემდა, რათა დაეცხრო
250 სიფიციზე გმირის და მით ეხსნა ძენი ტროელთა.
პელიდი გასცდა შუბის სატყორცნ მანძილზე ტალღას,
ისე მიქროდა, ვით არწივი შავფრთებიანი,
ყველაზე მძლავრი, უსწრაფესი ფრთოსანთა შორის.
სწორედ მას ჰგავდა.

იარაღის ელვარე რვალი

- 255 მკერდზე საშინლად ჟღერიალებდა.
წყალს გაუბრბოდა
და გმირის კვალზე ტრიალებდა ღმუილით ტალღა.
გლენკაცს წყაროდან წყალუხვიდან ბაღში რომ გაჰყავს
არხი ხეხილის მოსარწყავად, ნორჩი ჯეჯილის,
თოხს მოუმარჯვებს ქვა-ლორღისგან თხრილს ასუფთავებს,
260 თან მისდევს წყალი და ქვეშ წვრილი ხვინჭა და ხრეში
მიხრიალებენ. რუ ჩუხჩუხებს აჩქარებული,
გარბის დაღმართზე და გლენკაცსაც ასწრებს რაკრაკით...
ასე მისდევდა პელიდს ზვირთი შავთავიანი,
რაგინდაც სწრაფი ყოფილიყო: ღმერთს ვინ აჯობებს!
265 რამდენჯერ სცადა აქილევესმა მედგრად შედგომა,
ვინძლო ენახა, ყველა ღმერთი ხომ არ მდევნისო!
თავს სამტროდ ხომ არ დამქცევია სულაც ზეცაო!
რამდენჯერ ზვირთი მდინარისა, ზევსის ნაჟური,
ზემოდან მხრებზე გადაემსხვრა!

ელდანაკრავი

- 270 მაღლა ხტებოდა, მაგრამ ტალღა ბორკავდა ფეხებს,
უტყალშუნებდა და აცლიდა მიწას ტერფიდან.
ბოლოს შეჰყვია პელიდმა და შეხედა ზეცას:

- „ზევსო მამაო! ნუთუ არ მყავს ღმერთი მოწყალე,
რომ წყლისგან მიხსნას? ავიტანდი მე სხვას ყველაფერს...
275 მაგრამ ვის ვყვედრი? ვის ვაბრალებ ზეციერთ შორის?
მე ხომ მაცდუნა სანუკვარმა დედამ,

ოცნებით

- მაცნობა ბედი — აბჯროსანთა ტროელთა ბჭესთან
მხოლოდ ისარი აბოლონის თუ გძლევისო ბოლოს.
რატომ ჰექტორმა არ გამგმირა უძლიერესმა,
280 მამაცს მოკლავდა და მამაცი იამაყებდა!
ახლა სიკვდილი უსახელო მარგუნა ბედმა:
მდინარის ზვირთმა უნდა შთანთქმას, როგორც მეღორე,
გაცურვის მდომი რომ მოაშთო შმაგმა ნაკადმა!“

ასე თქვა და მყის ათენა და პოსეიდონი

- 285 გამოეცხადნენ, მიიღეს რა იერი კაცთა.
ხელი მოჰკიდეს ხელზე მოყმეს სანუგეშებლად.
პირველად უთხრა პოსეიდონ მიწისმრყეველმა:
„ნულარა ნაღვლობ, ნულარაფრის ნუ გეშინია!
ჩვენ ვართ ღმერთები, ზევსის ნებით შეგიერთდებით
290 შემწედ, შემხიდედ ათენა და მე — პოსეიდონ!
არ გიწერია მდინარეში დაღუპვა ბედად.
მაღე სიშმაგე დაუცხრება, შენ თვითონ ნახავ.
ბრძნულ რჩევას მოგცემთ, მოგვისმინე, პელევსის ძეო:
ხელს ნუ აიღებ ბრძოლასა და ხოცვა-ჟლეტაზე,
295 სანამ ტროელებს არ შერეკავ ტროის ციხეში,
ვინც გადარჩება.

შემდეგ ჰექტორს სულს რომ ამოხდი,
გემთან დაბრუნდი, მოგანიჭებ ნანატრ დიდებას!“

ასე უთხრეს და კვლავ უკვდავთა დასს დაუბრუნდნენ.
იგი გაფრინდა ღმერთთა სიტყვით გამხნევებული.

- 300 გელზე კი წყალი დატბორილი მაღლა იწევდა,
ზედ ტივტივებდა იარაღი, ლამაზ ჭაბუკთა
მრავალი გვამი.

მაღლა ხლტოდა მოყმე, მდინარის
მძვინვარე ჩქერებს გაუბრბოდა, უკვე ნაკადი

ვერ აკავებდა ძალმიცემულს ათენას მიერ.

- 305 მაგრამ სკამანდროს არ აცხრობდა რისხვას აქამდე,
უფრო ცხარობდა, ზვირთი ზვირთზე აბორცვილიყო,
ლმერთმა ლმუილით შეღალადა ბოლოს სიმოენტს:
„მიშველე, ძმაო, შენთან ერთად ამ კაცის ძალა
უნდა დაუთრგუნო, თორემ მალე პრიამეს ციხეს
310 დაამხობს იგი.

ტროელთ ბრძოლის ძალა არ შესწევთ!
მოდი, მომხედე, კალაბოტი აივსე ჩქერით
მთის ნაკადულთა, ნაპირისკენ ტალღები დასძარ!
ააბობოქრე მოგუგუნე ზვირთთა მორევი,
ქვა და მორები! დალილ მოყმის მორევას შევძლებთ!
315 ახლა იმარჯვებს და ბრძოლაში მძლეობს, ვით ლმერთი!
მაგრამ ვერ იხსნის ვერც მშვენება, ვერც ძლიერება,
ვერც იარაღი დიდებული, ლამში და ლაფში
ჩაიძირება, შავი შლამი დაფარავს გმირსაც.
ქვიშით ჩაგოზილს ირგვლივ ლოდებს შემოვუყორავ,
320 მოყმის ძვლებსაც კი ვერ ნახავენ აქაველები,
ისე იქნება დამარხული ლამგორის ძირას!
ჰპოვებს აქ საფლავს, აქაველებს არ დასჭირდებათ
ბორცვის აღმართვა და პატივის მიგება მისთვის!“

- თქვა და დაესხა თავს აქილევსს გაშმაგებული,
325 ლმუოდა, ქაფს, სისხლს და მოკლულთა გვამებს
ანთხევდა.

გაწითლებული იღვრებოდა ტალღა და ტალღა
და ირგვლივ კედლად შემორტყმოდა გმირ პელიონს.
შეჰკივლა ჰერამ, შეეშინდა, ვაი თუ გმირი
გააქანოსო მდინარებამ უფსკრულისაკენ.

- 330 მყისვე ჰეფესტოს, საყვარელ ძეს, ასე მიმართა:
„ბრძოლად აღიძარ, მკელობელო, ო, შვილო ჩემო!
შენ ღირსეულად შეგიძლია ქსანთოსს შეება.
გადაეღობე, გააჩაღე შთანთქმელი ცეცხლი!
მე კი მივდივარ, ზეფიროსი, ცივი ნოტოსი
335 რომ ზღვისპირიდან წამოვშალო სასტიკ ქარიშხლად.
ქარი თავს და თორნს გაურუჯავს საძულველ ტროელთ,

ცეცხლს რომ აღაგზნებს.

- შენ ქსანთოსის სანაპიროსთან
დაწვი ხეები, მცხუნვარება მოსდე მდინარეს.
ტკბილი სიტყვებით ნუ მოლბება, ნურცა მუქარით,
340 არ დაცხრეს შენი მგზნებარება, სანამ ძახილით
მოგცემდე ნიშანს. მხოლოდ მაშინ დაშრიტე ცეცხლი“.

ასე თქვა.

- ცეცხლი გააღვივა მყისვე ჰეფესტომ.
მინდოაში გვამებს ჯერ მოედო და ხარბად ნთქავდა
ბელიდის მოკლულ ტროელების დახორგილ სხეულთ.
345 ველი გამოშრა და შიშინით შეჩერდა წყალი.
შემოდგომაზე ბორეასი წვიმით დანესტილ
წალკოტს რომ აშრობს და გლეხკაცის გულს რომ
ახარებს,

- ისე გამოხმა ველი, გვამთა დაიწვა გორა.
ლმერთმა მდინარეს მოჩახჩახე ალი შეუთნო:
350 მწვანე ტირიფი, ყოლო, წნორი, ძეწნა და ძურწა,
ცვრიანი ლოტოს, ნემსიყუნწა, ლერწმის ლერწები
ილეწებოდნენ ლაწა-ლუწით, ცეცხლმოდებულნი.
თევზნი გულალმა დაეხეთქნენ, ზოგმა კი მორევს,
ზოგმა კამკამა ნაკადების სიღრმეს მიმართა.
355 კვლავ მძვინვარებდა ცეცხლოვანი ბრძენი ჰეფესტო.
თვითონ მდინარეც აბრიალდა და შეღალადა:
„ვერა, ჰეფესტო, შენ ვერც ერთი ლმერთი ვერ გიძლებს!
მე შენ არასდროს შეგებმები, ცეცხლისმფრქვეველო!
მაკმარე! დაე, აქილევსმა დალეწოს ციხე,
360 მე თავს ვანებებ მათს შუღლს, ტროელთ შეწევნა არ
მსურს!“

ასე ამბობდა და იწვოდა... დუღდა წყლის ჭავლი.
ცეცხლზე შედგმული კარდალა რომ ათუხთუხდება,
აღნობს მბზინავ ქონს ბურჯაკისა, გააქვს რაკრაკი,
დუღს და გადმოდუღს, ხურს და ლელავს მგზნებარე
ალზე.

365 ასე ხანძარმა აადულა ტალღა ქაფქაფა.
დადგა მდინარე, ვერ დაიძრა, მცხუნვარე ძალამ
დათრგუნა ღმერთის — ჰეფესტოსი.

მყის მოზეიმე
ჰერას მიმართა მახვეწარი, ფრთიანი სიტყვით:
„ჰერა! შენი ძე რად დაესხა მრისხანედ ნაკადს,
370 რას მემართლება?

მე არც ისე ვარ დამნაშავე,
ვით რომელიმე სხვა ღვთაება, ტროელთ მფარველი!
თუ შენ მიბრძანებ, მე მაშინვე დავმოშვინდები,
ოლონდ დამეხსნას!

შემოგფიცავ უკვდავთა ფიცით:
სასტიკე ზეედრისგან არასოდეს დავიცავ ტროელთ,
375 მაშინაც, როცა შმაგი ალით ავიზგიზდება
აქაველთ ძეთა მუგუზლებით გზნებული ტროა!“

ეს რომ შეესმა თეთრხელებს დედოფალ ჰერას,
მყისვე ჰეფესტოსს, საყვარელ ძეს, შეეხმინა:
„კმარა, ჰეფესტო! დაცხრი, ჩემო განთქმულო შვილო,
380 ასე უწყალოდ უკვდავს ნუ სჯი მოკვდავთა გამო“. —
ასე უბრძანა და ჰეფესტომ დაშრიტა ცეცხლი.
უკან მდინარეს მიაშურა ლივლივით წყალმა.
დაცხრა ქსანთოსის მძვინვარება, დაწყნარდა ორივე,
მრისხანე ჰერამ დაამშვიდა შმაგი ღმერთები.

385 მაგრამ იფეთქა შუღლმა ამ დროს სხვა ღმერთთა შორის,
განხეთქილებამ ააღელვა სული უკვდავთა.
ატყდა განგაში. დედამიწამ ამოიგმინა,
თითქოს ბარბითმაც შეარხია მაღალი ზეცა.
ზევსაც შეესმა ოლიმპოზე, გული ზეიმით

390 შეეძრა, როცა თვალი მოჰკრა ღმერთების ამბოხს,
დიდხანს არ მდგარან უქმად, ერთუროს შეტაკებულნი:
იწყო არესმა, მოსდგა პალასს ფართამლევწელი,
სპილენძის შუბი მოუღერა და შეაგინა:

„თავხედო ბუზო! ზეციერთა მონუსხვა გწადის?
395 ზღვარი არა აქვს შენს სიბრყვეს! რისხვას არ იშლის
გახსოვს ტიდიდის წაქეზება ჩემს დასაჭრელად —

ლიომედესი?

შენ თვითონაც შუბს სტაცე ხელი,
ყველას წინაშე მომიღერე და კიდეც დამკარ!
ახლავე მიზღავე, რაც კი რამ გაქვს დანაშაული!“

400 თქვა და საშინელ აიგიდას მრავალფოჩიანს,
რომლის წინაშეც უძლურია თვით ზევსის მეხი,
ვეება შუბი დააღეწა გონსგადასულმა.
ზევსის ასულმა მძლავრი ხელი მყისვე ლოდს სტაცა,
მინდვრად რომ ეგდო ვეება და წახნაგიანი,

405 ოდესღაც კაცთა დადებული ყანის სამანად.
ქედში მოარტყა, დაუმსხვრია არესს სიმტკიცე.
როცა წაიქცა, შვიდი ქცევა მიწა დაფარა,
თორნმა იქუხა, მტვრით ავესო ღვთაებას თმები.
ლიმილით უთხრა მოზეიმე ათენამ არესს:

410 „განა ვერ გრძნობდი, უგუნურო, რა რიგ ძალ-ლონით
მეტი ვარ შენზე, რომ შემბედე მოსინჯვა ძალის?
შენ წყევლა გიწევს, წყევლა დედა ერინისისა,
რომ თმობ აქაველთ და ემხრობი ვერაგ ტროელებს!“

415 ასე უთხრა და სხივოსანი თვალი აშორა.
ზევსის ასულმა აფროდიტემ მოჰკიდა ხელი
და შეეშველა, გაიყვანა მკენესარი ღმერთი.
როგორც კი ნახა აფროდიტე ქალღმერთმა ჰერამ,
ათენას უთხრა თეთრხელებამ ფრთიანი სიტყვით:

420 „ეჰა, ასულო უძლეველო მგრგვინავი ზევსის!
ხედავ, არესი კაცთამელეტი იმ მოყივნებულს
ბრძოლიდან გაჰყავს თავხედურად! მიჰყევ, მისდიე!“

ეს თქვა თუ არა, გაეხარდა ქალღმერთ ათენას,
მიეჭრა მყისვე აფროდიტეს, მკერდში ჰკრა ხელი

425 და მეყსეულად მოუღუნა გულიც, სახსრებიც.
ორივე დასცა და დააქვეყნა წინაშე თვისა,
ზედ თავს წაადგა მოზეიმე ფრთიანი სიტყვით:
„ტროის ქომაგნი ასეთები რომ ყოფილიყვნენ,
რვალით აღჭურვილ არგიველთა მოპაექრენი,

430 ასე მამაცნი და სულდიდნი, ვით აფროდიტე,
ლმერთის არესის მოკავშირე, მეტოქე ჩემი,
ო, მაშინ ომი აგვცდებოდა დიდი ხნის წინათ,
იაგარვეყოფლით ტროას მაღალ ქონგურებიანს!“

ასე ამბობდა და ეამა დედოფალ ჰერას.

435 აპოლონს უთხრა მაშინ ღმერთმაც მიწისმრყეველმა:
„ჩვენ რაღას ვდგავართ გარე-კერძო? არ გვეკადრება!
უკვე დაიწყეს სხვა ღმერთებმა.

თუ უბრძოლველად
მივალთ ოლიმპოს, ზევსის სახლში, სირცხვილს ვჭამთ
მაშინ!

აბა შენ იცი, უმრწემესო! მე არ შემფერის

440 დასწრება, რაკი ადრე გავჩნდი, ბევრიც რამ ვიცი.
ოი, უგნურო, გულმაღიწყო, ნუთუ არ გახსოვს
რა დღე დაგვადგა ილიონთან უკვდავთა ნებით?
დავემორჩილეთ ზევსის სურვილს

გამაყებულ
ლაომედონტთან მთელი წელი აღთქმულ სასყიდლით

445 ვილწვოდით, მისი სისასტიკე გამოგვიცდია.
ტროელთ ავუგე ქონგურები ქორედ-ქორედი,
ქალაქის ბურჯი, შეუხებელ-შეუღწეველი.
შენ კი, ფოიბოს, მრუდერქიან ხარებს მწყემსავდი
ხშირი მუხნარით აქოჩრილი იღას ფერდობზე.

450 და როს ჰორების აღთქმულ ჯილდოს ჟამი დაგვიდგა,
ლაომედონტმა მიითვისა ჩვენი კუთვნილი,
სასტიკ მუქარით გაგვასახლა ტროის ქვეყნიდან.
ხელფენშებორკილს გიქადოდა გაშმაგებული
უცხო კუნძულზე მონასავით უმაღლესი გაყიდვას,

455 ორთავეს ყურებს დაგაჭრითო, გვემუქრებოდა.
ჩვენც გავეცალეთ ვერაგ მეფეს გულამღვრეულნი.
მან აღთქმა დასდო, ზენაარი არ შეასრულა!
ნუთუ ამიტომ გსურს სიკეთე მიუზღო ტროელთ
და არ გწყურია იაგარყო სამარადუამოდ?

460 დე, დაწყუნენ დედაწულიანად, დე, დასამარდენს!“

მიუგო ვერცხლისმშვილდოსანმა აპოლონ ღმერთმა:

„მიწისმრყეველო! არ ჩამთვლიდო თვით შენ ჭკვიანად,
რომ შეგწყრომოდი და შეგბმოდო მოკვდავთა გამო,
ამა საცოდავ და უბადრუკ ქმნილებათათვის,

465 ფოთოლთა მსგავსად მიწის წვენით აყვავებულნი
გამოჩნდებიან ამა ქვეყნად და კვლავ ქრებიან.
არა, მე შენთან არ მსურს შუღლი! დე, მათ იბრძოლონ!“

ასე თქვა.

მყისვე უკმითქცა შემფოთებული,
ბიძას — მამის ძმას ვერ შეჰბედა — ღვთაებას ძლიერს.

470 დამ, არტემისმა, ბუკის ცემით გულმხიარულმა,
ნადირთ უფალმა, ძმას მრისხანედ უსაყვედურა:
„ნუთუ გარბიხარ, მოისარო?

და პოსეიდონს
უთმოზ დიდებას, დაუსჯელად რომ იტრაბახოს?
შე სულმდაბალო, რად ატარებ მშვილდს, რას გარგია?

475 არ გავიგონო მე დღეიდან მამის დარბაზში
შენი ტრაბახი, უკვდავთ შორის რომ იცი ხოლმე,
პოსეიდონთან აქაო-და ბრძოლად გავალო!“

ასე თქვა, მაგრამ აპოლონმა არ უპასუხა.

მის ნაცვლად ჰერა გაგულისდა, ზევსის მეუღლე.

480 სასტიკი სიტყვით ღვარძლიანად უთხრა არტემისს:
„როგორ, შე ძუკნავ უსირცხვილოვ, მეც გამიბედავ
შემება? ძვირად დაგიჯდება, მშვილდით ამაყო!
მოკვდავ დიაცებს მიგიჩინა ზევსმა ძუ ლომად
და ნება მოგცა მხოლოდ მათზე მძვინვარებისა!

485 შენ უფრო მთებში, ველზე ნადირთ მოუტან ვნებას,
ვიდრე ძლიერთა ქვეყანისა და ზეცისათა.
თუ გინდა ბრძოლაც გამოსცადო, ახლავ გაიგებ,
რამდენად უფრო ძლიერი ვარ მე, კადნიერო!“

ასე უთხრა და ქალღმერთს ხელზე სტაცა მარცხენა,

490 ხოლო მარჯვენით მოაგლიჯა მხარიდლივ მშვილდი,
მწარე დაცინვით ყურისძირში თვით მასვე დასცხო.

თავს არიდებდა, დაეფანტა ქალღმერთს ისრები,
ატირებული ძლივს გაიქცა.

მფრთხალი ქედანიც
ქორს თუ შენიშნავს, შეფრინდება კლდის ბნელ
ნაპრალში,

- 495 ბუდეში თავს რომ დაიგულებს, ვერვინ დაიჭერს.
ცრემლიანს მშვილდიც არ ახსოვდა, როცა გარბოდა.
მაშინ ჰერმესმა, ღმერთთა მაცნემ, ლეტოს მიმართა:
„მე შენთან ბრძოლა არც ახლა მსურს და არც არასდროს;
ძნელია ბრძოლა ღრუბელთბატონ ზევსის ცოლებთან.
500 როცა ისურვებ, შეგიძლია ზეიმით ბრძანო,
უკვდავთა შორის იტრაბახო, რომ მომერიე!“

ასე ამბობდა, როცა ლეტო მშვილდს, კაპარჭიდან
აქა-იქ მიყრილ-მოყრილ მსუბუქ ისრებსა კრეფდა.
როს მოაგროვდა, დაღონებულ ასულს ეწვია.

- 505 ამ დროს არტემისს ზევსისეულ რვალის დარბაზში
ცრემლი სდიოდა ღაპალუბით.

მამის მუხლებზე
იჯდა ქალწული და უთრთოდა მხრებზე სამოსი.
გულში ჩაიკრა ზევსმა. ტკბილი ღიმილით ჰკითხა:
„ჩემო ასულო, ზეციერმა გინ გაგიბედა

- 510 გაწყრომა, თითქოს ბოროტება რამ ჩაგედინოს?“

ნადირთ უფალმა უბასუხა გვირგვინოსანმა:
„შენმა მეუღლემ, თეთრხელება ჰერამ შემრისხა.
იგი აღაგზნებს ხოლმე ბრძოლას უკვდავთა შორის“.

- ასე ურთიერთს ზეციერნი ეტყოდნენ სიტყვას,
515 როს ფოიბოსი აპოლონი ტროას ეწვია.
ზრუნავდა იგი, რომ ქალაქი კეთილნაგები
დანაელთ იმ დღეს არ დაემხოთ ბედის საცილოდ.
სხვა ღვთაებანი ასულიყვნენ ოლიმპოს თხემზე,
ზოგი ბოლმით და ზოგიც ძლევიტ გულანთებულთ.

- 520 მეხისმტყორცნელი მამის ირგვლივ ჩამოჯდა ყველა.
ამ დროს აქილეეს სპობდა ტროელთ, მათს ფეხმარდ
ცხენებმ,

კვამლი ზეცამდე ხანძრისგან რომ აისვეტება,
ღმერთების რისხვით ოდეს ქალაქს ააგიზგიზებს,
ყველას უღვეი შრომა ელის, ბევრს კი ვაება;
525 ასე არგუნა მტერს პელიდმა შრომა და ჭირი.
ღვთაებრივ კოშკზე პრიამოსი იდგა მხცოვანი.
ნახა საზარი აქილეესი.

მისგან ილტვოდა
ყველა ტროელი, აწყდებოდნენ ერთუროს და ბრძოლა
ალარც ითქმოდა.

- აქვითინდა მეფე. მივიდა
530 და ასე უთხრა სახელოვან მცველებს კარიბჭის:
„ხელი ჩაავლეთ გახსნილ ბჭისკარს, ვიდრე ლტოლვილი
ლაშქარი ციხეს შეაღწევდეს! პელიდი სწრაფად
გვიახლოვდება, აღსასრულიც ახლოა ჩვენი!
მაგრამ როგორც კი გალავანში შემოვა ჯარი,
535 ჩაკეტეთ კარი, ზედ საძალნიც დაადეთ მტკიცე,
ვმიშობ, შინ ჩვენი ამომგდები არ შემოგვეჭრას!“

თქვა და გასწიეს კაცთ საძალნი, განახნეს ბჭენი,
ბევრს ღია კარმა თვალისჩინი შეუნარჩუნა.
ტროელთ საშველად შეეგება მყის აპოლონი.

- 540 სპა ქალაქისკენ მიილტვოდა, ციხე-კოშკისკენ,
მტვრით დაფარული ისწრაფოდა ბრძოლის ველიდან.
შმაგად მოსდევდა შუბით მოყმე, გულაგზნებული
მძვინვარებით და საამქვეყნო დიდების ცეცხლით.
იმ დღეს დასცემდნენ აქაველნი ბჭემაღალ ტროას,

- 545 რომ აგენორი არ აღეგზნო უფალ აპოლონს —
შთამომავალი სახელოვან ანტენორისა.
გული აუნთო სიმამაციოთ, თვით იქვე იდგა,
რომ ასცდენოდა კაცთ სიკვდილის მსახვრალი ხელი.
ცაცვთან მივიდა, მოიფარა ღრუბელი მრუშმე.

- 550 მოყმემ შენიშნა აქილეესი ქალაქთმნგრეველი,
ანაზღად შედგა, ხოლო გული შიშმა გაკენწლა.
ამოიოხრა, გუნებაში გაივლო აზრად:
„ვაი ჩემს თავსა! რომ გავექცე მას დაზაფრული,

როგორც გაურბის შიშით ყველა ფეხმარდ აქილევსს,
 555 ხომ დამეწევა და, ვით ლაჩარს, თავსაც წამაცლის!
 თუ ლტოლვილ სპათა მდევარ ვაჟკაცს თავი ვანებო,
 ქალაქის მხარეს, ველს გავუყვე ილეიოსის,
 სანამ მივალწვე ტყემშვენიერ იდეს მწვერვალებს,
 ტევრით დაფარულს და ბუჩქნარში დავიმალევი?
 560 იქ მიმწუხრისას მთის ნაკადში ოფლს მოვიცილებ
 და მოვისვენებ, ხოლო ღამით ილიონს მივალ.
 ო, გულო, ფიქრებს მისცემიხარ განა ამოად!
 ქალაქიდან შორს, გაშლილ ველზე, თვალი რომ მომკრას?
 თუ გამომენთო, ვერ მიყელებს განა ფეხმარდი?
 565 ო, მაშინ სიკვდილს და საზარ ხვედრს მე ვერ ავცდები!
 ეს კაცი ყველა კაცსა სჭარბობს შეუღარებლად!
 მაგრამ ქალაქის კარიბჭესთან რომ შევეგებო?
 მისი სხეულიც, ვით სხვა კაცთა, ვერ უძლებს სპილენძს.
 მასაც ხომ სული უდგას, მასაც მოკვდავი ჰქვია.
 570 მხოლოდ კრონიდი აძლევს ხოლმე ძალმოსილებას“.

ასე წარმოთქვა. ბრძოლად დადგა. პელიდს ელოდა:
 გული უწევდა სამამაცოდ, შესარკინებლად.
 როგორც ავაზა წარაფიდან რომ გამოჩნდება,
 გულდაგულ ხედება მონადირეს, არ იცის შიში,
 575 როდი შეკრთება, როდი გარბის ღვეღავის ხმაზე,
 თუნდ მონადირე ოროლსა და ისარს სტყორცნიდეს.
 შუბით დაჭრილიც არა სტოვებს ბრძოლის ასპარეზს,
 სანამ არ დასცემს შემხვედურს, ან თვით არ დაემხოზა.
 ასევე იდგა ანტენორის ძე აგენორი,
 580 არ სურდა წასვლა, სანამ პელიდს არ გამოცდიდა.
 ზედ აიფარა მკერდზე დიდი ფარი ბაკმული,
 შუბი შემართა და მუქარით შესძახა მედგრად:
 „აღბათ, აქილევს, იმედი გაქვს, სახელოვანო,
 რომ დღეს დაამხოზ კეთილშობილ ტროელთ სავანეს?
 585 არა, უგნურო, ჯერ ჭირ-ვარამს კიდევ ბევრს ნახავთ!
 ჯერ კვლავ ბევრი გვყავს ტროელთ გმირი მძლავრიც,
 გულადიც.
 მზად ვართ, მამათა, მეუღლეთა და ჩვილ ყრმათათვის

დავიცვათ ციხე, რომლის ბჭესთან შენც დაემხოზი,
 შენ, კაცთა შორის უმხნესო და უმამაცესო!“
 590 თქვა და ძლიერი ხელით სტყორცნა ელვარე შუბი.
 ვერ მოახვედრა რიგიანად:

მუხლს ქვემოთ წვივზე
 ბრპენის ლეკვერთხმა უსიამოდ დაიჟღირა
 და აისხლიტა საბარკულმა რვალი სასტიკი.
 ფეხს გასცდა, ღმერთის საჩუქარი ველარ გაკვეთი.
 595 მაშინ აგენორს აქილევსმა სტყორცნა ოროლი,
 მაგრამ დიდება აპოლონმა არ მიანიჭა:
 გამოიტაცა ღრმა წყვდიადით მოცული მოყმე
 და სულ ადვილად გააპარა ბრძოლის ველიდან,
 თვით კი პელიდი გაიტყუა მოხერხებულად.
 600 აგენორს ვერცხლისმშვილდოსანი ემსგავსა სახით,
 წინ გადაუდგა.

გამოენთო მოყმე ფეხმარდი.
 როცა მისდევდა შორსმოისარს პურის ყანაში,
 ღრმანაკადიან სკამანდროსის სანაპიროსთან,
 ღმერთი ოდნავდა თუ უსწრებდა: აცდენდა მოკვდავს,
 605 გმირს სულ ეგონა, ჰა, საცაა დავეწევიო.
 იმ დროს ტროელნი ოტებულნი დიდძალ ბრბოებად
 მისცივდნენ ქალაქს, ლტოლვილებით აივსო ტროა.
 ვერვინ ბედავდა გასცდენოდა ციხის კარიბჭეს,
 სხვას დახვედროდა, ან გაეგო, თუ ვინ გადარჩა,
 610 ვინ დაიღუპა.

ვით ტალღები, შეცვივდნენ ბჭეში,
 გული უთრთოდათ სწრაფი ლტოლვით გადარჩენილებს.

ქება ოცდამეორე

ჰექტორის მოკვლა

შეძრწუნებულნი, ვით შვლის ნუკრნი, გალავნის შიგნით
 ოფლს იგრილებდნენ და იკლავდნენ ტროელნი წყურვილს.
 გალავნის გასწვრივ თავსა ჰყოფდნენ ქონგურებიდან,
 გალავნის ირგვლივ მოსდგომოდა მტერიც ილიონს.

5 ამ დროს ჰექტორი, შებოჭილი ავი განგებით,
განგებ მარტოკა დამდგარიყო სკაიას ბჰესთან.

ღმერთმა, ფოიბოს-აპოლონმა უთხრა აქილეეს:
„რაო, პელიდო, მარტო მარდი ფეხის იმედით
მოკვდავი მისდევ უკვდავს?

განა მოაქჳამამდე

10 ვერ იცან ღმერთი?

რას გიზგიზებ გამძვინვარებით?

ტროელთ ბედი და სიდუხჭირე სულ დაგავიწყდა.
უკვე შეგასწრეს გალავანში, შენ კი აქ დაძრწი.
ვერ მომკლავ, არ ვარ მე სიკვდილის თანაზიარი!“

რისხვით აენტო და მიუგო გმირმა ფეხმარდმა:

15 „როგორ მაცდუნე, ღმერთთა შორის უბოროტესო!
ციხიდან ველზე გამიტყუე,

კვლავ ბევრი მოყმე
მიწას დაღრღნიდა, სანამ კოშკში შეიჭრებოდა.
მე შენ დიდება გამომტაცე,

ხოლო ტროელნი

უშრომლად იხსენ, შურისგების შიშიც არა აქვთ.

20 სამაგიეროს, რომ შემეძლოს, გიზღავდი კიდევ!“

ასე უთხრა და ქალაქისკენ გაიჭრა გმირი.

რამი რომ მიქრის, მარულაში ძლევას ჩვეული,
ლამის გაეკრას ხოლმე მუცლით მდელის ხასხასას,
ასევე სხარტად უნაცვლებდა ფეხებს პელიდი.

25 პირველად შორით თვალი ჰკიდა მას პრიამოსმა,
ველზე შმაგად მსრბოლს, მოკაშკაშეს, ვით

შუქურ-ვარსკვლავს,

ვით შუქურ-ვარსკვლავს, შემდგომით რომ შემოდგება;
ლამის წყვდიადში მოკიაფე ცეცხლოვან სხივით.

ორიონის ძალს უწოდებენ მას,

ვარსკვლავთ შორის

30 ყველაზე ნათელს, მაგრამ ცნობილს ავის მორბედად:
ციებ-ცხელებას მოჰგვრის ხოლმე უბედურ მოკვდავთ.
ასევე პელიდს უელავდა მკერდზე სპილენძი.

შეჰყვირა, თავში ხელი იცა მოხუცმა მეფემ,
ზეცას ვედრებით შეღალადა და ცრემლიანი
35 ეხვეწებოდა საყვარელ ძეს.

ის კი ჯიუტად

და უხმოდ იდგა, აღზნებული ბრძოლის სურვილით.
მამამ საბრალომ ხელიც, სიტყვაც მისკენ მიმართა
„ჰექტორ, ძვირფასო შვილო ჩემო!

ნუ უცდი ამ კაცს

მარტო, უსხვისოდ, აღსასრული არ ჰპოვო ვინძლო

40 პელიდის ხელით: შენზე მძლავრი მეომარია!
ნეტავ, ისევე ღმერთს უყვარდეს, როგორც მე მიყვარს,
მაშინ ხომ მის გვამს ნაკუწ-ნაკუწ დაფლეთდა ძაღლი
და ყოველგვარი სადარდელი ამცილდებოდა!
რამდენი შვილი მოწიფული მომტაცა გმირმა,

45 ან მოკლა, ანდა გამიყიდა შორს, კუნძულებზე!
ახლაც ვერ ვხედავ ვერც ლიკაონს, ვერც პოლიდოროსს...
არ ჩანან ქალაქს შემოხიზნულ ტროელთა შორის.
ისინი შობა ლაოთრემ, ქალთა ხელმწიფემ.

თუ ცოცხლადა ჰყავთ აქაველებს დატყვევებულნი,
50 გამოვისყიდით ოქრო-რვალთ: უხვად გვიძს შინა.
ასულთან ერთად ბევრი განძიც მიბოძა ალტემ.
თუ მოკლა ორიგ, ჰადესს შთანთქა, ახა-ვაი მე,
ვაი დედასა! მწუხარების შვილნი გვიშვია!
მაგრამ ხალხს ნაკლებ სავალალო ერგება ხვედრი,

55 ოღონდ შენ შერჩი, აქილეესმა შენ არა გძლიოს!
შემოდი, შვილო, ამით იხსნი ტროელ მამაცებს,
ტროელ დიაცთაც. არ აჩუქებ ძლევის დიდებას
პელიდს!

სიცოცხლეს აღარ დათმობ ტკბილს და სანუკვარს!

მეც შემიბრალე, სანამ ვსუნთქავ მე უბედური,

60 მოხუცი, ვისაც ზედ სამარის კართან სჯის ზევისი
და აიძულებს განიცადოს ყველა ტკივილი:
ძეთა სიკვდილი და ასულთა წაგვრა მონებად,
სამთიობოთა ნგრევა, შვილთა, უცოდველ ჩვილთა
ძირს დახეთქება ამ დამღუპველ ბრძოლის გნიაში,
65 რძალთა წახმევა, წაგვრა, თრევა აქაველთ ხელით...

- ბოლოს მეც მკვდარი დავეცემი, ზედ კარის ზღუბლთან
ხარბი ძაღლები დამჯიჯნინან, როცა სპილენძით
მტერი გამიბობს გულს და ტანჯულ სულს ამომართმევს.
ვინც ნასუფრალით გამიზრდია კარიბჭის მცველად,
70 ჩემსავე სისხლს რომ დააძლება, გულნალვლიანი
მახინჯ ცხედართან წამოწვება... ო, შვენის ჭაბუკს
ველზე დაცემაც, როს სპილენძით გულს გაუბოხენ,
მკვდარიც კი, თუნდაც გააშიშვლონ, მშვენიერია!
და თუ მოხუცის ჭაღარა წვერს და თმას ჭაღარას
75 რვალი დაღარავს სამარცხვინოდ, ძაღლი წაბილწავს,
უფრო საზარი ხვედრი მოკვდავს არ უწერია!”

- ასე ჰგოდებდა და მოხუცი ჭაღარა ბუწუწუს
იწეწდა თავზე. მაგრამ გული შვილს ვერ მოუღბო.
ცალკერძ მოთქვამდა მოქვითინე მოხუცი დედა,
80 მეკრდს იშიშვლებდა, აჩვენებდა შვილს ხელით ძუძუს,
ცრემლთა მფრქვეველი მიმართავდა ფრთიანი სიტყვით:
„ჰექტორ! ო, შვილო, დედის ძუძუს ეცი პატივი,
ბაღლი რომ იყავ, აჭინჭყლებულს ის გამშვიდებდა.
გახსოვდეს, ჩემო საყვარელო! შემოდი შიგნით.
85 და საზარ მოყმეს მარტოდმარტო ნუ ენახვები!
თუ გძლია, შვილო, გულმძვინვარემ, ჩემს ძეს საყვარელს
ვერ დაგიტირებ სასიკვდილო სარეცლის ახლოს
და ვერც მეუღლე დაგიტირებს,
შორს ორივესგან,
არგიველთ გემთან დაგძიძგნიან ხარბი ძაღლები!”

- 90 ასე ქვითინით მოუხმობდნენ, ევედრებოდნენ
ძვირფას ძეს, მაგრამ არ მოუღბა გული გმირ ჰექტორს.
იგი ელოდა მძლე აქილევეს, მისკენ გამოჭრილს,
ვით მთის ურჩხული კაცს მოელის შავბნელ მღვიმესთან,
ამოყორილი შხამიანი ბალახ-ბულახით,
95 თვალებს აკვესებს, იკლავნება მღვიმის ნაპრალთან,
ისე ჰექტორიც იდგა საესე ძალგულოვნებით,
გამობერილ ფარს დაყრდნობოდა გოდოლის ძირას.
ამოიოხრა და მამაცურ გულში გაივლო:

- „ვამ სირცხვილო, თუ ვით მხდალი, ბჭეს შევეფარე,
100 პულიდამანტი მე გამკიცხავს თავდაპირველად.
მან ზომ მირჩია, რომ ტროელნი ციხეს შემესხა,
იმ ღამეს, ოდეს აქილევესი ამხედრდა ისევ.
მე არ ვუსმინე, სჯობდა თურმე მიმელო რჩევას!
ხალხი დავლუპე უგნურებით.

რარიგ მრცხენია

- 105 გრძელბეპლოსიან ტროელ ქალთა, მამაც ტროელთა!
ყველაზე უფრო უბადრუკსაც ამის თქმა ძალუძს:
ჰექტორი ენდო თავს და ხალხი დაგვილუპაო!
ასეც იტყვიან. უფრო სწორი იქნება ახლა
შევხედე აქილევესს, დავცე იგი, ძლევეთ დავბრუნდე,
110 ან სახელოვნად ქალაქის წინ გავწირო თავი!
მაგრამ თუ დავდე მოლაპლაპე ფარი ბაემული,
მძიმე ჩაჩქანიც, მივაყუდე ბოძალიც სვეტზე
და შევეგებე გმირ აქილევესს ასე პირისპირ?
მოდი, ელენეს შევპირდები, ყოველ საქურველს,
115 ალექსანდროსმა რაც ტროაში გემს მოაყოლა —
საბედისწერო, დამღუპველი შუღლის მიზეზი, —
უხვად გავუყოფ ატრიდებს და სპას აქაველთა
სიკეთეს ყოველს, რაც ქალაქში მოიპოვება,
თანაც ტროელთა უხუცესნიც ფიცით იტყვიან,
120 რომ არაფერი დაგვიმაღავს, განძი ყოველი,
ქალაქს საყვარელს რაც დაუცავს, გიწილადეთო...
ეს რა აზრები მომდის თავში? არა, არ მივაღ,
ვით მათხოვარი! მე ზომ ვიცი, არ შემიწყალებს,
უიარაღოს თავს დამესხმის და როგორც დიაცს,
125 თავსაც წამაცლის თავხედურად, თუ დავთმობ ფარ-შუბს.
არ გამოგვივა კლდესთან, მწვანე მუხის ჩეროში
მშვიდი ბაასი, როგორც ჭაბუკს — სოფელელ ქალწულთან.
ბიჭი გოგონას ორღობეში გაულადდება,
ჩვენ კი ხამს ერთუროს შევერკინოთ! ზევსმა განსაჯოს
130 ვის მიანიჭოს ჩვენ ორს შორის დიდება ძლევის!”

ასე ფიქრობდა. აქილევესიც მოჭროდა მისკენ,
ვით ღმერთი ჩაჩქანმოელვარე — ენიალიოს.

- მარჯვენა მხარზე შუბი ჰქონდა პელიონური,
თვალის მომჭრელად ელვარებდა სპილენძის შუქი,
135 როგორც კოცონი მოგიზგიზე, როგორც დილის მზე.
ჰექტორი შიშმა აიტანა, აღარ შეეძლო
ცდა, ბჭეს მოსცილდა და გაიქცა ზარდაცემული.
მიჰყვა პელიდიც, გმირს სიმარდის იმედი ჰქონდა.
ვით შევარდენი, ფრთოსანთ შორის ყველაზე სწრაფი,
140 ენით უთქმელი ძალით ქედანს გამოენთება,
გვერდზე ფრთხილად გასხლეტილ ჩიტს ყივილით ისევ
ქვემოდან უგლის, ხან ზემოდან, აცხრება ხარბად. —
ისე მისდევდა ათრთოლებულ ჰექტორს პელიდი.
ტროის გალავნის ირგვლივ სწრაფად ცვლიდა ფეხი ფეხს.
145 ლეღვის ხის ახლოს, ბორცვთან, სადაც მუდამ ქრის ქარი,
საურმე გზაზე, ციხიდან შორს მიისწრაფოდნენ,
მიადგნენ ლამაზ ჩქერებიან წყაროს გმირები,
სად სკამანდროსის ტალღებს ერთვის ორი ნაკადი.
ერთი წყაროდან მოჩუხჩუხებს სულ თბილი წყალი,
150 ორთქლი გადასდის, ვით მზეს ლიბრი აალებული,
მეორე ცივად მოწანწკარებს თიბათვეშიაც,
ვით წყალ-კრისტალი, ვით ყინული, ვით თეთრი თოვლი.
ზედ წყაროსთვალთან ქვის ორი ღრუ ამოუკვეთავთ
ფართო და თლილი.

იქ ქათქათა კვართთა სარეცხად

- 155 ტროელთ ცოლები და ასულნი მშვიდობიან დროს,
აქაველთ ძეთა შემოჭრამდე, იკრიბებოდნენ.
წყაროს მიადგნენ დევნილი და მისი მღევარიც.
ილტვიდა მძლავრი, მაგრამ უფრო მძლავრი მისდევდა.
განა ზვარაკზე, ხარის ტყავზე ჰქონდათ ცილობა,
160 როგორც სჩვევიათ ასპარეზზე მორბენალ ბიჭებს,
არა, ჰექტორის სულს ერთმანეთს ეცილებოდნენ!
მოკლულთა გმირთა სადიდებლად გამართულ დოღზე
სამანს ჰქნებოთ მსწრაფლ მოუვლის ხოლმე მხედარი,
მოწიფულ დიაცს, ან სამფეხას მოელის ჯილდოდ.
165 მის მსგავსად სამგზის წრე დაარტყეს პრიამეს ციხეს
შეუჩერებლივ.

ყველა ღმერთი მათ შესცქეროდა

- და ასე ბრძანა ღვთაებათა და კაცთა მამამ:
„ვაგლახ! საყვარელ ვაჟკაცს ციხე-ქალაქის ახლოს
ვხედავ ოტებულს, ჩემი გული დარდმა გამსკვალა!
170 ჰექტორი, კაცი სულნათელი, ხბოს მსუყე ბარკლებს
ილაზე ხშირად სწვავდა ჩემთვის ნელსურნელოვანს.
დღეს ღვთაებრივი აქილევსი, შმაგი მღევარი,
მიელტვის ჰექტორს პრიამოსის ციხის კედლებთან.
ღმერთებო! ახლა გადაწყვიტეთ, თქვენს გულსა ჰკითხეთ:
175 ბოლოს და ბოლოს სიკვდილისგან ვიხსნათ ჰექტორი,
თუ პელევსის ძეს, გმირ აქილევსს ვარგუნოთ ძლევა?“
ზევსს უპასუხა მყის პალასმა თვალეზბრიალამ:
„მეხთამცემელო მამავ, რა ოქვი, შავღრუბლიანო?
მოკვდავი კაცი, განწირული ავ ბედისწერით,
180 გნებავს, რომ სიკვდილს ააცდინო, ყოველთა მმუსვრელს?
ნება ყავ! მაგრამ ყველა ღმერთი თავს არ დაგიხრის!“

მყის უპასუხა კრონიონმა ღრუბელთმარეკმა:

- „ჩემო ასულო, საყვარელო ტრიტოგენია!
გულის კარნახით როდი ვამბობ შენი მოწყალე
185 ნება ყავ და გულს რაც უნდოდეს, იგი ინებე!“

- თქვა და შეჰმატა ცეცხლი ისეც გაგულისებულს,
ოლიმპოს მთიდან გადმოფრინდა ათენა უმაღ.
ამ დროს პელიდი კვლავ მისდევდა ფეხდაფეხ ჰექტორს.
როგორც მთის ძირას ძალღი ირემს გამოენთება,
190 როს წამოაგდებს, ძეძვნარებში და ღრანტეებში
საშველს არ აძლევს, შიშით ბუჩქის ქვეშ მიყუჩებულს,
გუმანით ეძებს, სულ წრიალებს, ვიდრე მიაგნებს.
ასე ჰექტორიც პელიონს ვერ დაემალა.
მრავალგზის სცადა, დარდანელთა ბჭეს მიღწეულმა,
195 შევარდნილიყო კოშკმაღალი გალავნის შიგნით,
სადაც ტროელნი დაიცავდნენ მშვილდშემართულნი.
იმდენგზის გმირმა აქილევსმა გზა გადაუჭრა,
ბჭესთან უყელა და მინდორი დაუთმო სრბოლად.
ძილისშორისში კაცი კაცს რომ ამოდ მისდევს,
200 ერთი ვერ გარბის, ვერც მეორეს გაუდგამს ფეხი,
ასევე ვერც ეს დასწევია, ვერც ის გაუბრის.

- მაგრამ თავს როგორ დააღწევდა ჰექტორი სიკვდილს,
რომ აპოლონი გმირის შემწე არ ყოფილიყო?
იგი აძლევდა ძალასაც და ფერხთა სისწრაფეს.
- 205 ხოლო ღმრთეებრი აქილევისი სპას უკრძალავდა —
მწარე ისრები ჰექტორისთვის რომ დაეშინათ,
ვინძლო დიდება არ მიხლოდა დავვიანებულს.
მაგრამ მეოთხედ წყაროებთან რომ მიიბზინეს,
ოქროს სასწორზე ორი წილი დააწყო მამამ,
- 210 სიკვდილის წილი, მარადიულ ძილის მომგვრელი,
ერთწილ ჰექტორის, მეორეწილ აქილევისა.
მაღლა ასწია.
ჩამოქანდა ჰექტორის პინა
ძირს, ჰადესისკენ...
- ფოიბოსიც მოსცილდა მოყმეს,
ხოლო აქილევისს მყის ათენა გამოეცხადა,
- 215 ახლოს მივიდა, მიაგება სიტყვა ფრთიანი:
„ზევისის რჩეულო აქილევესო, ახლა კი ვგონებ,
აქაველთ გემებს მივანიჭებთ სახელ-დიდებას:
ჰექტორს გავგმირავთ გაუმადლარს ომით და სისხლით.
ამიერიდან ჩვენს მარჯვენას ვერ დაუსხლტება,
- 220 ბევრიც ეცადოს აპოლონი შორსმოისარი,
მოყმე მიწაზე განირთხმება ზევისის წინაშე.
შენ შეისვენე, დადექ, გმირო, მე შეგახვედრებ,
დავიყოლიებ ფეხმარდ გმირთან შესარკინებლად“.
ათენას ნათქვამს სიხარულით უსმინა მოყმემ,
- 225 იფანს დაეყრდნო მოელვარეს, რვალისწვერიანს.
ღვთაებრივ ჰექტორს დაეწია მყისვე ქალღმერთი,
ხმით და სახითაც დეიფობოსს მიმსგავსებული,
წინ გადაუდგა და ფრთიანი სიტყვით მიმართა:
„გმირო, აქილევისს რა სასტიკად დაუჯაბნიახარ,
- 230 რომ ციხის ახლოს მოგდევს აგრე გაშმაგებული!
შეჩერდი, შედექ! მტერს უშიშრად აქ შევეგებოთ!“
მიუგო ჩაფხუტმოელვარე გმირმა ჰექტორმა:
„ო, დეიფობოს, ყრმობიდანვე ჩემს ძმათა შორის,
პრიამოსისა და ჰეკაბეს შობილთა შორის,
- 235 შენ შეგხაროდი! ახლა მმართველს უფრო მიყვარდე!

შენ ხომ ჩემ გამო, როს მიხილე მარტოშთენილი,
კოშკი დატოვე, ხოლო სხვები გოდოლში სხედან!“

- ისევ მიუგო თვალმცეცხლია ათენამ ჰექტორს:
„მევედრებოდნენ დიახაც რომ მამაც და დედაც,
240 მუხლთ მეხვეოდნენ, მეგობრებიც მევედრებოდნენ —
ჩვენთან დარჩიო: შიშმა ასე მოიცვა ყველა.
მაგრამ მე გული მიკვდებოდა შენს გამო დარდით.
დავდგეთ და მომხვდურს შევეგებოთ,
ნუ დავიშურებთ
შუბსა და სათხედს! აბა ვნახოთ, შეძლებს პელიდი —
245 ორივე დავგამხოს, სისხლიანი დავლა ხელთ იგდოს?
თუ შენი შუბით განგმირული დაშოშმინდება?!“

- ასე უთხრა და ვერაგულად წინ წადგა ღმერთი.
მაშინვე გმირნი საბრძოლველად შეხვდნენ ერთმანეთს.
პირველად პელიდს ჰრქვა ჰექტორმა ზუჩმოელვარემ:
- 250 „პელევსის ძეო, არ ვაპირებ აწ უკუქცევას!
სამგზის გაგაქეც ციხის გასწვრივ, ვერ გაგიბედე
შეგრკინებოდი, მაგრამ ახლა კი გული მითქვამს —
ბრძოლად გამოგყვე. ან მე მოგკლავ, ან შეგაკვდები!
ღმერთებს მოვიხმობ მოწმედ, უკეთ ვერ შეძლებს ვერვინ,
255 რომ შემინახოს ზენაარი, ფიცი, პირობა:
არ შეგილახავ სხეულს, თუკი ზევისი მარჯუნებს
ძლევას, ოდეს სულს ამოგართმევ ელვარე რვალთ.
აბჯარს ავაგლეჯ სახელოვანს, ხოლო აქაველთ
გვამს მივცემ და შენც ეს პირობა ხამს შეასრულო“.
- 260 რისხვით შეხედა და შეჰყვირა გმირმა ფეხმარდმა:
„ჰექტორ, პირობას ნუ მთავაზობ, მტერო ზვიადო!
ლომთა და კაცთა შორის კავშირს განა რა შეკრავს,
არც მგლებს და კრავებს უკარნახებს გული თანხმობას,
მუღამ ბოროტად ზღვევა მართებთ მტრად მოკიდებულთ.
- 265 ჩვენც სიყვარული აღარ ძალგვიძს, არც ერთი სიტყვა,
სათნო პირობა ჩვენ არ გვეთქმის! სანამ ერთ-ერთი
თავისი სისხლით არ გააძლებს მძვინვარე არეს!
გიჯობს ყოველი გაიხსენო ზნე სამამაცო,

იყო მებრძოლი შუბოსანი და უშიშარი!
270 ველარ წამიხვალ, ჩემი შუბით მალე ათენა
დაგაშოშმინებს და ერთბაშად ვალს ვაღამიხდი,
რაც გამამწარე მეგობართა ჩემთა შემუსვრით!“

თქვა და გასტყორცნა გმირმა შუბი გრძელჩრდილიანი.
დროზე შენიშნა, აიცდინა იგი ჰექტორმა:
275 მსწრაფლ დაიხარა, თავს ზემოდან გადაფრენილი
მიწას ჩაერჭო შუბისწვერი.

მაგრამ ათენამ
კვლავ მისცა პელიდს, თუმც ხალხთა მწყემსს ჰექტორს ეს
მაშინ
არ შეუნიშნავს.

მხნელ შესძახა გმირმა აქილეესს:
„ამაო იყო შენი დარტყმა! უკვდავთ სადარო,
280 ვერ გაგიგია ჩემი ბედი, თუმც მაუწყებდი,
ყოფილხარ ყბედი და ცბიერი! გინდოდა, ალბათ,
რომ ამ სიტყვებით წამრთმეოდა სულაც მხნეობა!
არა, სილტოლვას არ ვაპირებ, პირისპირ გამიზერ
და ზურგში თროლს ვერ მომეწოდუნ!“

გამიძვ გულო,
285 თუ ღმერთს ეს უნდა!
მაგრამ ამ ჩემს შუბსაც ერიდე!
ნეტავ სპილენძი შენს სხეულში მთლად ჩაიმარხოს!
ტროელთა ბრძოლა სისხლისმღვრელი უფრო ადვილი
მაშინ იქნება, როცა მოგსაძებ მათს მტერს მძვინვარეს!“

თქვა და ძალუშვად სტყორცნა შუბი გრძელჩრდილიანი.
290 ვერა დააკლო, შუა ფარში მოაღრტყა პელიდს,
შორს აისხლიტა შუბი ფარმა.

შეწუხდა გმირი,
იგრძნო, თუ როგორ მოეცარა ხელი ამაოდ.
თვალი დახარა, აღარ შეერჩა უკვე ოროლი.
ხმაბაღლივ უხმო შემწედ ფრთგულ ძმას დეიფობოსს,
295 სხვა შუბი სთხოვა.

სადღა იყო დეიფობოსი!

ჰექტორი მიხვდა, გულმა უგრძნო და შეღალადა:
„ვაიმე! უკვე სასიკვდილოდ მიხმეს ღმერთებმა!
დეიფობოსი მე ჩემს გვერდით მეგულებოდა,
ის კი კოშკშია: შემაცდინა ისევ ათენამ.
300 ჩემს გვერდით მხოლოდ სიკვდილია! ხსნა არსით არის!
უეჭველია, თვით ღმერთებმა განსაჯეს ასე:
ზევსმა, ზევსის ძემ აპოლონმა.

ადრე მოწყალეთ
ბევრჯერ მიშველეს და, ჰა, ბედმა მიწია ბოლოს!
მაგრამ უაზროდ, უსახელოდ სულს როდი დავთმობ,
305 ისეთ საქმეს ვიქმ, რომ ხმა მისწვდეს შთამომავლობას!“
ასე წარმოთქვა და იშიშვლა მყის სატევარი,
მარცხენა მხარეს რომ ეკიდა მძიმე, ვეება,
ისე გაიჭრა, ვით არწივი ცად მოლივლივი,
მრუმე ღრუბლიდან დაბლობისკენ რომ დაეშვება,
310 ხუჭუჭა ტარიგს, დამფრთხალ კურდღელს დახარბებული.
მას ჰგავდა ჰექტორი, ხმაღს იქნევდა სიკვდილის მთესველს.
შემოეგება აქილეესიც გამმაგებული.
მკერდის წინ ფარი მოხატული ეჭირა ფეხმარდს,
თავზე ჩაფხუტი კიაფობდა ოთხსაღტიანი,
315 ზედ უელავდა სხივნათელი ოქროს ფაფარი,
ჰეფესტომ ჯილას რომ მოასხა, მოაგვირისტა.
ვით ვარსკვლავთ შორის ღამის ბნელში ბრწყინავს
ვარსკვლავი

ჰესპეროს, ზეცად უნათლესი და უტურფესი,
ისე ელავდა აქილეესის ხელში ოროლი,
320 ღვთაებრივ ჰექტორს სვეს საშინელს რომ უქადოდა.
ეძებდა ადგილს დასარტყმელად მშვენიერ ტანზე,
მაგრამ აბჯარი გმირს იცავდა რვალით ნაჭედი,
რომელიც ერგო მამაც ჰექტორს, პატროკლეს მძლეველს.
მხოლოდ იქ, სადაც ყელი ჩანდა, ხორხის ნაწილიც
325 იყო შიშველი, სული სიკვდილს ვერ აიცდენდა.
მიეჭრა გმირი აქილეესი, დასცა ოროლი,
და შიგ თეთრ ყელში გაიარა ბასრმა ბუნჯიკმა,
ოლონდაც ხორხს არ შეხებია მწვავე სპილენძი,
ჰექტორს მომავლადეს რამდენიმე სიტყვა რომ ეთქვა.

330 დაეცა მოყმე და შესაბა მას აქილევსმა:

„ჰექტორ! პატროკლეს მკვლელს სიცოცხლის იმედი
გქონდა,

ბრძოლიდან გასულს აღარ მთვლიდი საშიშ მებრძოლად.
რას მოხვიდოდი ძალით ჩემთან, შურისმგებელთან,
თუმც უქმად გემთან ვიდექ შენთა მუხლთა მსხვრეველი!

335 აწ დაგკორტნიან სვავნი, ხოლო ძალნი დაგფლეთენ,
გმირ პატროკლეს კი დაკრძალავენ აქაველები!..“
მას სულამოთქმით ძლივსღა უთხრა გმირმა ჰექტორმა:
„შენს სულს გაფიცებ ძირს განრთხმული, შენთა

მშობელთა!

აქაველთ ძალებს ნუ მიუგდებ ჩემს გვამს საჩივრად!

340 სპილენძი, ოქრო, რამდენიც გსურს, გამოითხოვე
გამოსასყიდად,

მოგართმევენ მამა და დედა,
ოლონდ ციხეში დამაბრუნე, რომ კოცონს მიმიცენ
და პატივი მცენ ტროელთა და ტროელთ დიაცთაც“.

პირქუშად უთხრა აქილევსმა სულთმობრძავე ჰექტორს:

345 „ამაოდ, ძაღლო, მუხლთ მეხვევი, მშობელთ მაფიცებ!
რისხვას რომ ავყვე, თვით დაგგლეჯდი ნაწილ-ნაწილად,
ჯერ კიდევ თბილ ხორცს ვიგემებდი, ისე მომიპყარი!
არა, შენს სხეულს კაცისშვილი ვერ მოაცილებს
დამშეულ ძალებს, თუნდაც ათჯერ ან თუნდაც ოცჯერ
350 ძვირფასად მიზღან და იმდენიც დამპირდნენ კიდევ!
პრიამოს მეფემ შენი წონა ოქროც რომ მომცეს,
მაინც ჰეკაბე დედოფალი ძის დაბადებას
ვერ დაიტირებს სასიკვდილო სარეცლის გვერდით.
შენს გვამს სვავები დაკორტნიან, ძალნი დაფლეთენ!“

355 უთხრა ჰექტორმა სულთმობრძავემა ფეხმარდ აქილევსს:
„მე ხომ გიცნობდი, გული გრძნობდა, ვერ მოგალბობდი
ხვეწნა-ვედრებით: შენ ხომ რკინის გული გაქვს მკერდში!
ძრწოდე, მძლეველო, რომ ღვთის რისხვად არ მოგვევლინო,
როცა ბარისი და აპოლონ შორსმოისარი,

360 რაც უნდა ძალას იკვეხნიდე, ბჭესთან დაგცემენ!“

ასე მოუბარს დაეუფლა შავი სიკვდილი:

სული, ბაგიდან აფრენილი, ჰადესს ჩაეშვა,
დატოვა ძალაც, სიჭაბუკეც ბედზე მტირალმა.
ხოლო გმირს, უკვე მოკლულს, ასე უთხრა პელიდმა:

365 „ჩაძაღლდი! მე კი გულის თრთოლვით შევხვდები
სიკვდილს!
როცა მომივლენს ყველა ღმერთი და მამა ზევსი!“

ასე თქვა.

მოკლულს ამოგლიჯა სპილენძის შუბი,
გვერდზე მიაგდო და საჭურვლის ახდას შეუდგა,
სისხლით მორწყულის.

მოირბინეს აქაველებმა,

370 გაოცებულნი იყვნენ გმირის ზომით, მშვენებით.
ახლოს მოსულნი აქაველნი შუბს აძგერებდნენ,
ერთი მეორეს შეხედავდა, ამბობდა ზოგი:
„ო, ღმერთო ჩემო! რა რბილია ახლა ჰექტორი,
რა მტკიცე იყო, როს ტყორცნიდა გემებს ცეცხლს
შთანთქმელს!“

375 ასე ამბობდა ბევრი და გვამს შუბს აძგერებდა.
ამ დროს ჰექტორი გააშიშვლა მძლე აქილევსმა,
აქაველთ შორის დადგა, ფრთიან სიტყვით მიმართა:
„ო, მეგობრებო, ბელადებო არგიველთ ტომის!

ბოლოს მარგუნეს მე ღმერთებმა ძლევა ვაუქაცის,
380 ვინც მეტი ვნება მოგვიტანა, ვიდრე სხვამ ყველამ.
ახლა კი ქალაქს შევესიოთ მტკიცეზღუდიანს.
გავიგოთ, გულში ტროელ გმირებს რა ფიქრი უდევთ:
განგმირულს ხომ არ დაურთავენ ციხეს და გოდოლს,
თუ უჰექტოროდ გამაგრებას კვლავ გაბედავენ?

385 მაგრამ რა ფიქრებს მისცემია საამო გული!
გემებთან მიწევს მეგობარი დაუკრძალავი!
ვერ დავივიწყებ ჩემს პატროკლეს, სანამ ვეთრევი
ცოცხალთა შორის და ტერფებით ვეხები მიწას!
მკვდარი ჰადესში რომც ჰკარგავდეს მესხიერება,

390 იქაც მეგობარს კეთილშობილს რა დამავიწყებს!

ძლევის პეანი იგალობეთ აწ, აქაველნო,
ჩვენ კი გემისკენ გვამს წავათრევთ, დიდი სახელი
გვაქვს მოხვეჭილი:

ალარ არის გმირი ჰექტორი,
ვისაც ტროელნი ადიდებდნენ, როგორც ღვთაებას!“

- 395 თქვა და ჰექტორის უკადრისი საქმე იკადრა:
ორსავე ფეხზე გადაუჭრა მაშვრალი ძარღვი,
ქუსლში კოჭამდე გაუყარა ღვედები და ეტლს
მიაბა გვამი, დარჩა თავი დაბლა სათრევად.
ეტლზე დადგა და საჭურველი აჩვენა ლაშქარს.
400 მათრახი დასცხო ცხენს, გაფრინდნენ მორჩილნი რაშნი.
გათრეულ ცხედარს მტვერი ადგა სვეტად,

მისრიალებდა შავი თმები, თავს ხათქა-ხუთქი
გაუდიოდა, წინათ ლამაზს.

- ზევსმა მტრებს მისცა
მოსაყიენებლად აყვავებულ მშობლიურ ველზე.
405 თავი გაშავდა, გაიზინზლა.

დედამ შენიშნა,
ჭაღარა თმები დაიწეწა, უცხო მანდილი
შორს მოისროლა, საწყალობლად იწყო გოდება.
მოთქვამდა მამაც, აქვითინდნენ მოქალაქენიც
და ილიონში კიდით კიდე გაისმა გლოვა.
410 გეგონებოდა ამ თავიდან თვით იმ თავამდე
ტროას ძირიან-ფესვიანად მოედო ცეცხლი.
ძლივს აკავებდნენ მოხუცს, სიმწრით გონზე გადასულს.
სულ მიიწევდა, კარიბჭიდან ვაჭრას ლამობდა.
მიწას განრთხმულიც მიხობავდა,

- დარდით და ხვეწნით
415 სახელს ეტყოდა ყოველ მოყმეს მავედრებელი:
„გამიშვით მარტო, ნულარ ზრუნავთ ჩემზე, გავიდეთ
ამ ქალაქიდან!

აქაველთა ვეწვევი გემებს...
შევევედრები ჩემს დამლუპველს, გულქვა ავაზაკს,
ეგების ასაკს სცეს პატივი, სიბერეს ძაბუნს...

- 420 ისიც კაცია, მასაც ხომ ჰყავს ჩემებრი მამა,
მოხუცი პელევს, რომელმაც შვა და გამოზარდა
ტროელთა ჭირად, ჩემდა ჭირად ყველაზე მეტად!
რამდენი შვილი მოწიფული წამართვა,

- მაგრამ
ყველაზე გული ნაკლებ მიწუხს, ვიდრე ამ ერთზე!..
425 მალე ჰადესის ბჭეს მიახლებს ჰექტორზე დარდი...
ჩემს ხელზე მაინც დაელია სული უბედურს!..
მოვიოხებდით გულს ქვითინით, ოხვრა-გოდებით
დედა ბედკრული და მე, მამა ნუგეშმიხდილი!..“

ასე გოდებდა.

- ირგვლივ გვრინი ისმოდა გლოვის.
430 ტროელ დიაცთა შორის იწყო მოთქმა ჰეკაბემ:
„შვილო, უბედურს სატანჯველად არ მსურს სიცოცხლე!..
შვილო, ყოველი დამიკარგავს მე შენთან ერთად!..
დღითა და ღამით შენ იყავი დიდება ჩვენი...
იმედი ჩვენი, ტროელ ქალთა, ტროელ მამაცთა!..
435 მფარველ ღმერთივით გვევლებოდნენ... შენი სიცოცხლით
უხვეჭდი სახელს... და შენ მოგწვდა სიკვდილი, შვილო!..“

- ხოლო მეუღლეს არაფერი გაუგონია,
მაცნე ერთგული არ მისულა, არ უთქვამს მისთვის,
რომ გმირი ჰექტორ ველზე დარჩა კარიბჭის გარეთ.
440 მოსასხამს ქსოვდა, დამჯდარიყო შორეულ კოშკში.
ფერად აშიებს აყოლებდა სხივოსან ქსოვილს.
აღრევე უთხრა ლამაზთმიან მოახლე ქალებს
ცეცხლზე სამფეხა შეედგათ და მზადა ჰქონოდათ
ბრძოლიდან მოსულ ჰექტორისთვის თბილი აბანო.
445 ბედშავს ფიქრადაც არ მოსვლია, რომ სახლიდან შორს
პელიდმა დასცა და ათენამ დააცხრო გმირი.
ანაზღად ესმა გლოვა, შიშით ათრთოლდა ქალი
და გაუვარდა ჯარატარი მყისვე ხელიდან.
ადგა და ორსავე ლამაზთმიან მოახლეს უთხრა:
450 „მომყევით! ვნახოთ, იქ რა ხდება! მესმის კივილი
დედამთილისა... ვაი, გული ყელს მეზვინება!..“

- ისე ძგერს, ლამის ამომვარდეს! მომეჭრა მუხლი!..
ჩანს, პრიამოსის ძეთ დაატყდა უბედურება!..
ო, ნურც მსმენია!.. მაგრამ შიშით ვთრთი და ვცახცახებ...
- 455 ნუთუ გმირ ჰექტორს გზა მოუჭრა გალავნისაკენ
და აქილევსი ღვთაებრივი მისდევს ფეხდაფეხ?
ხომ არ დაუცხრო სიმამაცე საბედისწერო?
ამ სიმამაცით ცოცხლობს ჰექტორ, ცდა არ ჩვევია
და არვის უთმობს ხოლმე იგი საქმეს საგმიროს!“
- 460 ასე თქვა.
გარეთ გამოიჭრა, ვით ბორცნეული,
შმაგად უცემდა გული.
ორივ მოახლე მიჰყვა.
სწრაფად ავიდა გოდოლზე და გააპო ხალხი,
მიმოიხედა.
მყისვე ნახა გმიროს სხეული,
ძირს გათრეული..
უმოწყალოდ შმაგი ცხენები
- 465 აქაველთ ფართო გემებისკენ გვამს მიიარევდნენ.
წყვდიადმა ღამემ ქალს დაუესო სინათლე თვალთა.
პირქვე დაეცა, თითქოს სული განუტევაო.
ჩამოუვარდა, გაიშალა ნაზი მანდილი,
ბაფთა, პირბადე, ყაითანი კოხტად ნაქსოვი,
470 ღართიც — ბრწყინვალე ძღვენი ოქრო-აფროდიტესი.
იმ დღეს აჩუქა მეფის ასულს, როცა ჰექტორმა
შინ მოიყვანა ეტიონეს სახლიდან ქალი.
გარშემო რძლები და მულები შემოხვეოდნენ,
დიდხანს ეჭირათ ფერმიხდილი და ცოცხალ-მკვდარი.
- 475 გრძნობას მოეგო, ოდნავ სუნთქვა რომ მოიკრიფა,
გულამოსკენილი აქვითინდა მწარედ მგლოველი:
„ჰექტორ! ვაგლახ-მე უბედურსა! ერთნაირ ბედით
დავბადებულვართ: შენ — ტროაში, პრიამეს სახლში,
მე კი — ტყიანი პლაკეს ფერდოს, სად ჰყვავის თებე.
- 480 ეტიონესას.
მან გამზარდა, მან — უბედურმა
მე — უბედური... ო, რად გავჩნდი ამ ქვეყანაზე!..

- შენ, ქმარო ჩემო, სამუდამოდ ქვეშეთის მღვიმეს
უნდა ეწვიო და მე მტოვებ, ქერივს, უნუგეშოს!..
ხოლო ძე ჩვენი, უბედური დედ-მამის შვილი
485 ობოლი დარჩა... ვაგლახ, შენ მას აღარ ეკუთვნი
ნუგეშად... შენ ხომ აღარა ხარ!.. აღარც გყავს შვილი!..
თუ აქაველებს გადაურჩა კაცთამჟღეტ ომში,
მიწყვი შრომა და ტანჯვა ელის ბაღს უპატრონოს.
გადამთიელი ხელთ ჩაიგდებს ობლის ხოდაბუნს,
490 მალე ბავშვობის ამხანაგიც დაეკარგება.
დაეხეტება ქედმოხრილი, ნამტირალევი,
სათხოვრად მამის მეგობრებთან მიდის მორჩილად,
ერთს ქლაინაზე, სხვას ქიტონზე ეპოტინება...
ზოგს ეცოდება, სამოწყალოდ გაიღებს ლუქმას,
495 პირს გაუსველებს, სასა მაინც დარჩება მშრალი...
უფრო ხშირად კი მეოჯახე სვებედნიერი
ხელსა ჰკრავს ხოლმე, აუგ სიტყვას ზედ მიაყოლებს:
თავიდან მომწყდო! მეგობრებთან აქ შენი მამა
კი არ ილხენსო!.. და კვლავ დედას ეძებს მტირალი...
500 ასტიანაქტი უბედური!
მამის კალთაში
ბატენის ტვინით რომ პირს იტკობდა და ნაზი ხორცი...
თამაშით დადლილს როცა ძილი მოერეოდა,
ძიძის წიაღთან სარეცელზე ეძინა ტკბილად,
თვის რბილ ყურთუქზე გაბრწყინებულს სიამოვნებით.
- 505 ახლა რა ელის უმშობლო და უბედურ ყმაწვილს —
ჩვენს ასტიანაქტს?
ტროელები ასე უხმობენ,
რადგან შენ ერთი ბჭეს იცავდი და ტროის ციხეს.
ახლა კი მტრების ხომალდებთან, შორს ქალაქიდან,
ჭიები გხრავენ, ძაღლთა მიერ დაფლეთილს, შიშველს!..
510 შიშველი წევხარ! სამოსი კი რაოდენია
შენს პალატებში, ტროელ ქალთა ხელით ნაქსოვი!
მათ მე ბედკრული ახლავ ცეცხლის აღში გავახვევ,
აგრე ოხრად რომ დაგრჩენია!
მამაც ტროელთა
და ტროელ ქალთა თვალწინ დაეწვაე შენს სადიდებლად!“
515 ასე გოდებდა. მასთან ერთად გლოვობდნენ ქალნი.

პატროკლეს დაპრძალვა. ასპარეზობა

ასე გოდებდნენ ტროელები.

აქაველნი კი

თავიანთ ბანაკს დაუბრუნდნენ და ჰელესპონტთან
მაშინვე წავიდ-წამოვიდნენ ხომალდებისკენ.

მირმიდონელნი აქილევსმა როდი დაშალა,

5 შუაში ჩადგა და მიმართა ომისმოყვარეთ:

„მირმიდონელნო, ძმანო ჩემნო, მარდნო მხედარნო!
ეტლიდან ნულარ ავხსნით ცხენებს ქედმორკალულებს.

ეტლითვე მივალთ, დავიტირებთ მედგარ პატროკლეს
და რაც ეკუთვნის მიცვალებულს, მივაგებთ პატივს.

10 მაგრამ გოდებით და ტირილით გულს რომ ვიჭერებთ,
ავხსნათ ცხენები და სერობა გავმართოთ ყველამ“

თქვა და დაიწყო გლოვა.

მთელი რაზმი ტიროდა.

სამჯერ გვამს ირგვლივ მოუარეს გრძელფაფრიანი
მარდი ცხენებით, აღაგზნებდა გლოვას თეტიისი.

15 გარშემო ქვიშა ირწყვებოდა და სველი იყო
ტრემლით აბჯრები.

გმირი ასე გამოიტირეს.

პელიდმა იწყო მწარე მოთქმა, მძლავრი ხელები
მკერდზე დაადო მიცვალებულს, უსულო მოძმეს:

„ო, გიხაროდეს თვით ჰადესის მღვიმეშიც, გმირო!

20 ვასრულებ, რისი აღთქმაც მოგეც, ძმაო პატროკლევ!

აქ მოვათრიე ძალღთა წილად ჰექტორის გვამი

და შენს კოცონთან თორმეტ რჩეულ ტროელ მეომარს
თავსაც წავაცლი მე, შენს გამო შურისმგებელი!“

თქვა და გმირ ჰექტორს უკადრისი საქმე აკადრა:

25 პირქვე განართხო პატროკლეს წინ დარდანიონი.

მხრიდან მოიხსნეს მებრძოლებმა აბჯარ-ბექთარი,

მოყელყელავე ბედაურნი აუშვეს შემდეგ.

ჩამოსხდნენ ახლოს აქილევსის ნავ-ხომალდებთან
და გაუმართა აქილევსმა უხვი ქელები.

30 მრავალი ხარი ააბლავლა რკინის ხანჯალმა,

მრავალ კანჯარის და ბატკანის კიკინი ისმა.

მსუქან ღორების, თეთრეშვიან ტახების ხორცი

ჰეფესტოს ცეცხლზე შეედგათ და იხრაკებოდა.

სისხლი პატროკლეს ირგვლივ ჩქეფდა კოკისპირულად.

35 ხოლო ფეხმარდი აქილევსი ამ ღროს მიიხმეს

აგამემნონთან აქაველთა თემისთავებმა,

ბევრი ეცადნენ, დაარწმუნეს დარდმორეული.

აგამემნონმა კარვის ირგვლივ შეკრებილ მოყმეთ

და თვის შიკრიკებს ომახიანთ უბრძანა,

ცეცხლზე

40 რვალის სამფეხა შემოედგათ, ეგებ ინებოს

მტერისა და სისხლის ჩამობანა აქილევსმაო.

იგი გადაჭრით უარს ჰყოფდა, იფიცა კიდევ:

„ზევსს გეფიცები, უზენაეს, უმხნეს ღვთაებას!

არ შემერგება აბაზანა, გინდ ისარნები,

45 სანამ პატროკლეს ცეცხლს არ მივცემ და შავ სამარეს,

სანამ კულულებს არ შევიკვეც!

მსგავსი ვაება

რა დამატყდება, ვიდრე ცოცხალთ შორის ვეთრევი!

გვიჯობს ვიჩქაროთ და შევუდგეთ ახლავე ქელებს.

მამაცთა მეფევ, აგამემნონ, უბრძანე მალე

50 შეშა მოზიდონ კოცონისთვის და მოამზადონ,

რაც კი შეჰფერის მიცვალებულს, ქვეშეთში ჩამსვლელს.

დე, მენეტიდი წმიდა ალმა შთანთქმას, დაფაროს

თვალთაგან ჩემთა და ლაშქარიც შეუდგეს საქმეს“.

ასე თქვა.

რიდით მოუსმინეს და ნებას დაჰყენენ.

55 მალე კარავში გაიმართა დიდი სერობა.

ყველა ტკებოდა, აამებდნენ გულს სანოვავით.

როცა პურ-ღვინით დაუამდათ შიმშილის გრძნობა,

განსასვენებლად გაიფანტნენ კარეებისაკენ.

მხოლოდ პელიდი მოგუგუნე ზღვის პირად იწვა

60 მწარედ მკენესარი.

სპა თან გაჰყვა მირმიდონელთა.

ჩამხოზილიყო.

მღვრიე ტალღა ღრღნიდა ნაპირებს.

აქილევსს გულის ტკივილების დამატებოველი
ძილი თანდათან მოერიო.

გადაღლილიყო

ტროის გალავნის ირგვლივ გმირი ჰექტორის დევნით.

65 ძილში აქილევსს მოეველინა პატროკლეს სული,
ცოცხალსა ჰგავდა ახოვნებით, თვალთა მშვენებით,
იგივე ჰქონდა სამოსელი და ხმა ნაცნობი.

თავით დაუდგა სული და გმირს მიმართა ასე:

„გძინავს, აქილევს? არ გახსოვარ? ცოცხალს გულცივად

70 არა მხვდებოდი, მიცვალებულს გამიცვიდებდი?

ო, გთხოვ, დამკრძალე, რომ ვეწვიო ჰადესის მღვიმეს!

მკედართა აჩრდილებს კარიბჭიდან ვერ გავეჭეცო,

რომ შევხვდნე სულებს, არ მიშვებენ მდინარის გაღმა.

დავეხეტები ფართობჭიან ჰადესის ზღურბლთან.

75 მომეცი ხელი...

ცოცხლებს უკვე ველარ ვიხილავ

აწ და მარადის — შენ მიერ ცეცხლს ნაზიარევი!

ველარ ამოვალ ჰადესიდან და როგორც წინათ

მეგობრულ ბჭობას ვერ გავმართავთ, მიწია ბედმა,

რაიც მეწერა: ქვეშეთს შთანმთქა დაუბრუნებლად.

80 შენც გიწერია, ო, აქილევს, უკვდავთ სადარო,

ტროელთა მაღალ გალავნის ქვეშ მწარე სიკვდილი!

კიდევ ერთს გეტყვი, შემისრულე მოძმეს ანდერძი:

ჩემს ძელებს, აქილევს, შენს საძვალეს ნუ მოაშორებ.

ერთადვე იყოს, როგორც ერთი გვქონდა ბავშვობა.

85 ოპოენტიდან მომიყვანა მენეტეოსმა

თქვენსას, მიზეზი სამწუხარო მკვლელობა იყო:

ყმაწვილს უგუნურს ავბედით დღეს ამფიდამანტის

ძე შემომაკვდა — წავიკიდეთ ჟღარუნასათვის.

მომიაღერსა და შემიტკბო ბრძენმა პელევსმა,

90 შენს გვერდით მზრდიდა, მიმიჩნია შენს ამხანაგად.

დღე, ჩვენი ძელები დაიმარხოს ერთ აკლდამაში,
მათ ოქროს ურნა შეინახავს, თეტისის განძი!“

მყისვე მიუგო აქილევსმა, გმირმა ფეხმარდმა:

„მიცვალებული კვლავ მეწვიე, უსაყვარლესო?

95 ანდერძს მიტოვებ?

შევასრულებ მას უეჭველად

და რაც მოთხარი, სიხარულით ვიქმ ყოველივეს!

მომიახლოვდი, წამით ერთურთს გადავეხვიოთ,

გული ვიჭეროთ და დავიტკბოთ მწარე ქვითინით!“

თქვა, გაუწოდა ხარბი ხელი მოსიყვარულის.

100 მაგრამ ამაოდ... სული გაქრა, ვით კვამლის ბოლქვი

და მისი გმინვაც მიიღია...

ელდაცემული

წამოხტა, ჯავრით ხელს შემოჰკრა ხელი პელიდმა:

„ვა-ვაი! მართლაც არსებულა მიწისქვეშეთში

კაცის სული და სახე, ოღონდ სულაც უხორცო!

105 ვხედავდი, მთელი ღამე ბედკრულ პატროკლეს სული

თავითი მედგა და საწყალობლად კენესოდა კიდევ.

ანდერძიც მოთხრა აჩრდილმა, მას მიმსგავსებულმა!“

ასე ამბობდა და სატირლად აღაგზნო ყველა.

ასე მოუსწრო სპას ეოსმა ვარდისთითებამ

110 ბედკრულის გვამთან.

სისხამ დილით აგამემნონმა

ბევრი მებრძოლი და ჯორები ხე-ტყის საზიდად

გაუშვა.

მათვე გაჰყვა მოყმე კეთილშობილი,

იღომენევისი შინაყაცი, მხნე მერიონე.

ხელში ცულებით, დახვეული თოკით მებრძოლნი

115 ჭალას წავიდნენ.

წინ ჯორები ციცაბო კლდიდან

კვლავ ციცაბოზე ოკრო-ბოკროდ გადადიოდნენ.

უხვნაყადიან იდეს ტყიან ბორცვებთან მისულთ

ცულებით უწყეს ჭრა წიფელებს ცად ასვეტილებს.

- აქეთ და იქით ხე ცვიოდა ლაწან-ლაწანით.
 120 მორებად დაჭრეს, ჯორს აკიდეს აქაველებმა,
 ფლოქვეებით თხრიდნენ სახედრები მიწას აყალოს,
 ბუჩქების გავლით მინდვრისაკენ მიისწრაფოდნენ.
 ყოველ შეშისმჭრელს მძიმე მორი მოჰქონდა ასე,
 რადგან უბრძანა მერიონემ, ბრძენმა მეაბჯრემ.
 125 იქ დაახვავეს, აქილევსმა სადაც ინება
 პატროკლესათვის და თავისთვის აღმართვა ბორცვის.

ურიცხვი ხე-ტყე რომ დაყარეს, იქვე ჩამოსხდნენ.
 ხოლო ფეხმარდმა აქილევსმა უბრძანა მაშინ
 ბრძოლის მოყვარე მირმიდონელთ,

ყველას სასწრაფოდ

- 130 აესხა რვალი, შეეკაზმა ეტლი და ცხენი.
 ისინიც მალე აღიჭურვნენ აბჯარ-ბეჭთარით.
 ეტლზე ავიდნენ მეგრძოლნი და მეეტლეები.
 მიჰყვა ცხენოსნებს ქვეითი სპა აურაცხელი.
 მისვენებდნენ მეგობრები პატროკლეს ცხედარს,
 135 მთლად დაეფარათ მოკლულისთვის მიძღვნილი თმებით.
 უკან აქილევსს თვით ეჭირა მეგობრის თავი,
 მიაცილებდა მას ჰადესის სავანისაკენ.

როცა მიაღწენ გმირის მიერ დანიშნულ ადგილს,
 დაბლა დაუშვეს სარეცელი.

ცეცხლი დააგზნეს.

- 140 სხვა აზრი მაშინ მოუვიდა ფეხმარდ აქილევსს:
 კოცონთან დადგა, მოიკვეცა ქერა კულული,
 სპერქეიოსს რომ ბავშვობიდან უზრდიდა გმირი,
 ღვინისფერ ზღვისკენ გაიხედა, შესძახა ოხვრით:
 „ო, სპერქეიოს! ამაოა პელევსის აღთქმა!
 145 იგი დაგპირდა, სამშობლოში დაბრუნებულ შეილს
 რომ თმებს შეჭრიდა, მოგიძღვნიდა.

ჰეკატომბესაც,

ვერძს ორმოცდაათს შეგწირავდა წყაროსთან,

სადაც

ჭალა გეგულვის და ბომონი სურნელოვანი.

- ამას დაგპირდა, მაგრამ ლოცვა არ შეუსრულე:
 150 ველარასოდეს ველირსები სანუკვარ მამულს!
 დაე, პატროკლემ ჩაიტანოს ჩემი კულული!..“

ამის თქმა იყო და მოიჭრა თმა.

თვით ჩაუღო

- ხელში მეგობარს, ცხარე ცრემლი მოჰგვარა ყველას.
 მოტირალთ კიდევ დატოვებდა მზე უეჭველად,
 155 რომ ატრიდისთვის პელიდს სიტყვით არ მიემართა:
 „დაემორჩილონ აქაველნი შენს ნებას, მეფე,
 ტირილით მერეც შეუძლიათ იჯერონ გული.
 ხალხი გაგზავნე და უბრძანე, მიხედონ სამხარს,
 ჩვენ კი ვიზრუნოთ აქ საქმეზე, რასაც მოითხოვს
 160 წესის აგება, აქვე დარჩნენ თემისთავები.“

- მისი სიტყვა რომ მოისმინა, აგამემნონმა
 დაუყოვნებლივ გემებისკენ გაუშვა ხალხი.
 მესაფლავენი დარჩნენ მხოლოდ, შეშა დააწყვეს,
 აქეთ და იქით ას ნაბიჯზე გაჩაღდა ცეცხლი.
 165 ცეცხლზე ცხედარი დაასვენეს დარდიანებმა.
 მრავალი ცხვარი და მოზვერი ფეხათრეული
 კოცონთან დაკლეს, ამოიღეს ოთხში და ცხიმით
 გვამი დაფარა აქილევსმა დიდსულოვანმა
 თხემით ფეხამდე, გარს ხორცები შემოულავა.
 170 გვერდით მოუწყო თაფლით, ზეთით სავსე ქილები,
 ზედ სარეცელთან.

ოთხი ცხენი ქედმორკალული

- დასცა კოცონზე აქილევსმა მწარედ მკენესარმა.
 ცხრა ძალდი ჰყავდა ნასუფრალით ნასათუთევი,
 ორი დააკლა თავმოჭრილი დასცა ნაკაფზე.
 175 მოკლა თორმეტი რჩეული ტყვე ბასრი სპილენძით
 და ზედ დაურთო. გულში ავი რამ განეზრახა;
 შეჰმატა ცეცხლის სისასტიკეს სიმკაცრე რკინის.
 ამოიგმინა და მიმართა ძვირფას მეგობარს:
 „ო, გიხაროდეს თვით ჰადესის მღვიმეშიც, გმირო!“
 180 ვასრულებ, რისი აღთქმაც მოგეც, ძმაო პატროკლე!

შენს სამარესთან თორმეტ რჩეულ ტროელ მეომარს
კოცონი შთანთქავს, მაგრამ ჰექტორს არ ეღირსება —
მას ცეცხლს კი არა, შთასანთქმელად მიუღუდებ ძაღლებს!“

ასე იქადა.

- მაგრამ ძაღლებს იგერიებდა
185 ზევსის ასული აფროდიტე დღითა და ღამით.
ვარდის სუნამო გვამს წააცხო ამბროსიული,
რომ ნათრევ სხეულს იარები შეხორცებოდა.
გმირი შებურა აპოლონმა ყომრალი ღრუბლით
ციდან მიწამდე და ადგილი, სად მოყმე იწვა,
190 ჩრდილით დაფარა, რომ მცხუნვარე მნათობის სხივით
არ გამხმარიყო სახსრები და სისხლის ძარღვები.

- ამ დროს კოცონი უკვე ენთო მენეტიდის ქვეშ.
გულში სხვა რამე ჩაიფიქრა კვლავ აქილეესმა:
დადგა ცეცხლიდან მოშორებით, ლოცვა დაიწყო,
195 მსხვერპლი აღუთქვა ქარ-ბორეასს და ქარ-ზეფიროსს.
თასით ზედაშეს ასხურებდა, ევედრებოდა,
ერთი ძალუმად დაეჭროლათ, რომ მოგიზგიზე
აღს მყის შთაენთქა ნაკაფი და მიცვალებული.
ირისმა ლოცვა გაიგონა.

მაცნედ გაიჭრა.

- 200 ამ დროს ზეფიროსს წვეულება ჰქონია სახლში,
დიდად ილხენდნენ ქარ-ნიავნი.

ირისი სწრაფად

ქვის ზღურბლს მიაღვა.

- თვალი მოჰკრეს ქარებმა ქალღმერთს,
ყველა წამოხტა და მოუხმეს მოსალხინებლად.
მაცნემ შიგ შესვლა იუარა და უთხრა ასე:
205 „არა მცალია! ოკეანის ტალღებთან მივალ,
ეთიოპებთან.

ჰეკატომბეს სწირავენ ახლა
მარად უკვდავებს.

მეც ვიქნები ზიარი ზორვის.
ქარ-ბორეასო და ზეფიროს, გიხმობთ აქილეეს

- და სასოებით მდიდრულ ზვარაკს გპირდებით გმირი,
210 თუ გააღვივებთ უფრო ჩქარა პატროკლეს კოცონს
იქ, სად გმირი წევს და გლოვობენ აქაველები“.

თქვა და აიჭრა მყის ზღურბლიდან.

ქარები გრგვინვით
დაიძრნენ, ღრუბლის ააყენეს კორიანტელი,
ზღვასაც მძვინვარედ დაუქროლეს,

- ქაფიან ტალღებს
215 სუნთქვა აფრქვეის, მიაღწიეს ბორცვიან ტროას,
მოედნენ კოცონს, დაიგრგვინა ცეცხლმა შთანთქმელმა.
მთელ ღამეს ქარნი აღელვებდნენ აღს მობრიალეს,
შხუილით ქშენდნენ.

- აქილეესი მთელ ღამეს თასით
ორფსკერიანით ოქროს ქვევრში ღვინოს ხაპავდა,
220 ცეცხლის გარშემო ასხურებდა და რწყავდა მიწას,
თან მოუხმობდა პატროკლეს სულს — ბედკრულ
მეგობრის.

- ზარდაცემული მამა თვის ძეს, ახლად ცოლშერთულს,
ბედშავ მშობელთა სავალალოდ რომ უნთებს კოცონს,
ისე იკლავდა თავს პელიდი, როცა ძვლებს წვავდა,
225 კოცონის ირგვლივ დახოხავდა ოხვრა-ვოდებით.

- როს განთიადი, დილის მაცნე, შუქშემოსილი
ზღვას განეფინა ოქროსფერი, ნაზი ქულაჯით,
შეშა მინავლდა, დაიშრიტა წითელი ალი.
ქარებმა უკან დაიხიეს და თრაკიის ზღვით
230 სახლს მიაშურეს.

ზღვა დელავდა აბორგებული.

ბოლოს მოცილდა ცეცხლს პელიდი, ველზე წამოწვა
ლონემიხდილი.

- ტკბილი ძილი ეწვია მოყმეს.
იმ დროს ლაშქარმაც მოიყარა თავი ატრიდთან,
ფეხის ხმამ პელიდს დაურღვია ხანმოკლე ძილი.
235 წამოდგა, სპათა წინამძღოლებს ასე მიმართა:
„მეფევ, სრულიად აქაველთა თემისთავებო!

დროა ჩავაქროთ ნაღვერდული, ღვინო ასხურეთ
ადგილს, კოცონი სადაც ენთო და ფერფლთა შორის
მენეტიოსის ძის პატროკლეს ძვლები მოვკრიფთ.

240 ცალკე დავაწყოთ.

მათი ცნობა ძნელი როდია.
ცეცხლის შუაში იწვა იგი, ცეცხლის კიდეზე
იწვოდნენ გროვად დაყრილები კაცი და ცხენნი.
ოქროს ფიალა ორმაგ ცხიმით დაფარულ ძვლებით
აავსეთ, სანამ ჰადესს ჩავალ, გქონდეთ ურნაში.

245 დიდი აკლდამა არც მსურს ვნახო ჩემი მეგობრის,
ყორღანი ჰქონდეს ღირსეული.

უფრო მაღალი
თქვენ აღუმართეთ, აქაველნო, ვინც კი ჩემს შემდეგ
ცოცხლად დარჩებით ხომალდებთან გადარჩენილნი!“

ასე ამბობდა.

დაუჯერეს ფეხმარდ აქილევსს.

250 დაშრიტეს ცეცხლი, მეწამული ღვინო ასხურეს,
სადაც კი ალმა გაირბინა.

დაცვივდა ფერფლი.
ცრემლების ფრქვევით მოაგროვეს ძვირფას მეგობრის
თეთრი ძვლები და ოქროს თასში ქონით მოფინეს.
თასი კარავში შეიტანეს, დაადეს ტილო.

255 კოცონის ახლოს მოინიშნეს შემდეგ საფლავი
და ზედ სასწრაფოდ მოაყარეს ფხვიერი მიწა.
როცა ყორღანი აღუმართეს, მიმოიფანტნენ.
მაგრამ პელიდმა შეაჩერა თანამებრძოლნი,
წრედ დასვა, იქვე მოიტანა გემიდან განძი:

260 სინი, სამფეხა, რკინეული.

მათ მოაყოლა
ჯორ-ცხენი, ხარი, დიაცები წელქამრიანნი.
გმირმა ჯერ მარჯვე მეეტლეებს აღუთქვა ჯილდო:
გამრჯე ქალწული, ქალურ საქმეს დაუფლებული,
ოცდაორ ზროხად ღირებული რვალის სამფეხა.

265 დოღში მეორე გამარჯვებულს — ექვსი წლის ცხენი,

გაუხედნავი, წიაღში რომ ჯორს ატარებდა.
მესამეს — ცეცხლზე შეუდგმელი, ვერცხლის სადარი
ჯერ სულ ახალი მაზმაროთი, ფართო, ტევადი.

მეოთხეს ჯილდოდ სთავაზობდა ორ ოქროს ტალანტს,
270 მეხუთეს — ცეცხლში გამოუწრთობ ორმხრივ ფიალას.
ბოლოს აქაველთ აქილევსმა ასე მიმართა:

„ატრიდო, ლამაზლეკვერთხიან აქაველთ სპანო!
მარჯვე მეეტლეს ელის წრეში ჩადგმული ჯილდო.
სხვათა სახსოვრად ასპარეზზე რომ შევხვედროდით,

275 უცილოდ პირველს მოვიმკიდი დოღში საგანძურს.
თქვენ იცით, მე რა ცხენები მყავს კეთილშობილნი,
უკვდავი ჯიშის: თვით დიადმა პოსეიდონმა
უძღვნა მამაჩემს, მოხუც პელევსს.

მივიღე მისგან.

მაგრამ არც მე და არც ისინი არ გეცილებით.

280 ო, აღარა ჰყავთ მათ მეეტლე სახელოვანი,
რომელიც ფაფარს ატალღებულს ხშირად თვითონვე
სუფთა წყლით ბანდა და აცხებდა სპეტაკ სუნამოს.
ახლა დარდობენ მეეტლეზე.

დგანან.

ფაფარი

მტევრში ესვრებათ, ნაღვლიანნი არც იმძრევნი.
285 სხვები მოეწყონ სარბიელზე, აქაველები,
ვისაც იმედი აქვს ეტლის და ფეხმარდ მერანთა“.

ასე ბრძანა და მყის წამოდგნენ მარჯვე მოყმენი:
პირველი იყო ევმელოსი, ხალხთა ხელმწიფე,
ადმეტოსის ძე, ეტლის მართვით სახელგანთქმული.
290 შემდეგ — ტიდიდი, დიომედე გულუშიმარი.
ტროსის ცხენები მას შეუბამს, ომში ენეასს
რომ გამოსტაცა, აპოლონის მიერ მიმალულს.
მესამე ადგა მენელაოს ქერათმიანი,
ზევისის ნაზარდი.

მიიყვანა ეტლთან ცხენები:

295 თვისი — პოდარგოს და აითე — აგამემნონის;
ეს ცხენი ატრიდს ანქისიდმა ექეპოლოსმა

უძღვნა, რომ გმირი ქარსატეველ ტროას დახსნოდა
და შინმშვიდობით დამტკბარიყო.

რაც ჰქონდა მეფეს,
ზევისიგან ჰქონდა სიკიონში ყველა სიკეთე.
300 ამ ცხენს კაზმავდა, სრბოლის ჟინით აცახცახებულს,
მენელაოსი.

ხშირფაფრიან ცხენებს აბამდა
ანტილოქოსიც, ახალგაზრდა ძე ნესტორისი,
ნელეიდისა.

პილოსური რაშები მის ეტლს
გააქროლებდნენ.

გამოცდილი მამა მივიდა
305 და შვილს კეთილი რჩევა მისცა, ჰკვიანს, გამგონეს:
„ბალობიდანვე, ანტილოქოს, უყვარდი კრონიდს
და პოსეიდონს.

საჯირითო ხერხს გასწავლიდნენ.
და ამიტომაც არც მექნება ბევრი სათქმელი.
შენ ოსტატურად მოაბრუნებ ეტლს სანიშნესთან.
310 ჩვენს მძიმე ცხენებს, ვშიშობ, მარცხი არ მოუვიდეთ.
სხვებს უფრო მარჯვე ცხენები ჰყავთ, მაგრამ მხედარნი
ხერხიანობით, ხელოვნებით შენთან რას მოვლენ!
ასე, რომ მტკიცედ იყავ, შვილო, აღივსე სული
ჟინით და ცოდნით, არ გაუშვა ჯილდო ხელიდან!
315 ხურო გაჯობებს ხელოვნებით და არა ძალით,
მესაჭევ მხოლოდ ხელოვნებით ღვინისფერ ზღვაზე
მსუბუქ გემს მართავს, სათამაშოს შმაგი გრიგალის.
მხედარიც მხოლოდ ხელოვნებით სჯობია მხედარს.
ზოგს იმედი აქვს მარტო ეტლის და ცხენებისა,

320 რომ გააქენებს, ვერც აოკებს, რას არ ასკდება,
ცხენთსარბიელზე გაჩერებაც უჭირს უგუნურს.
ხოლო მხედარი გონიერი, ეტლს როცა მართავს,
მიწყევ მიზნისკენ იყურება, აბრუნებს ახლოს,
თავიდან იცის, როგორ ეპყრას ხელში სადავე:
325 მტკიცედ უჭირავს, მეწინავეს თვალს არ აცილებს.
გეტყვი სანიშნეს.

არ გამოგრჩეს

ხომ ხედავ, ეგერ

დგას მორი ხისა ასე, ერთი ხელის გაშლაა.
ვგონებ, ფიჭვია, ანდა მუხა, რომ ვერ ვნებს წვიმა.
მარჯვნივ და მარცხნივ გვერდით ორი თეთრი ქვა მოჩანს,
330 სად გზა ვიწროა.

ირგვლივ სწორი სარბიელია.
ეგ სვეტი უნდა იყოს ძველი, საფლავისზედა,
ანდა წინაპრებს ნიშანსვეტად უნდა ჰქონოდათ.
ახლაც სანიშნედ აირჩია გმირმა ფეხმარდმა.
ახლოს რომ მიხვალ, ცხენი მყისვე შემოაბრუნე.

335 თვით მაგრად იდექ ლამაზ ეტლზე,
მარცხნივ სულ ოდნავ

გადახარე, ცხენი რომ გყავს მარჯვენა ხელთან,
მათრახი დასცხე და სადავე მიუშვი სულაც.
მარცხენა ცხენმა ნიშანსვეტთან შემოუხვიოს,
ისე, რომ მისი ზედაპირი ლამის ბორბალმა

340 გაკაწროს კიდეც.

მაგრამ ფრთხილად, არ მიეჯახო:
ეტლსაც დაამსხვრევ, დაშავდება ცხენი,

მსრბოლელობა
სასიხარულოდ, მხოლოდ, შვილო, შენდა სასირცხოდ!
იყავ ფრთხილი და საზრიანი, ო, საყვარელო!
თუ ნიშანსვეტთან შემოუხვევ ახლოს,

გერავინ
345 წამოგეწევა ველზე გაჭრილს, ვერც გადაგისწრებს,
თუნდაც კვალდაკვალ მოგყვებოდეს ატრეიონი,
ღვთიური მოდგმის ცხენი მეფე ადრასტოსისა,
ანდა მერანი სახელოვან ლაომედონტის!“

ასე უთხრა და ნელევისი ძე ნესტორ ჩამოჯდა,
350 მას შემდეგ, როცა სასიკეთოდ დამოძღვრა შვილი.
მეხუთემ გმირმა მერიონემ შეეჯახა ცხენნი.
ეტლზე ავიდნენ მეომრები.

წილი იყარეს.
პელიდმა ზუჩში შეარხია. და შეხვდა წილი
გმირ ანტილოქოსს. მეორე ხვდა მეფე ევმელოსს,
355 მესამე — ატრიდს მენელაოსს, მამაც შუბოსანს,

შემდეგი წილი — მერიონეს, ხოლო სულ ბოლოს
ეტლის სარბოლი წილი ერგო ძეს ტიდევისა.
რიგის მიხედვით დადგნენ.

ნიშანსვეტი აჩვენა
პელიდმა ველზე, მაგრამ მანამ მოხუც ფოინიქსს,
360 მამობრივ მზრუნველს, თხოვა თვალი ედევნებინა
მარბიელთათვის და სიმაართლე ეამბნა შემდეგ.
მხედრებმა მყისვე მათრახები აღმართეს მალლა,
ხაფად დაჭექეს, ალვირები აატკაცუნეს,
ყინით ალივსნენ.

მეყსეულად გაფრინდნენ რაშნი
365 გემების გასწვრივ.

ფლოქეებიდან ავარდა მტვერი,
მალლა ჰაერში დატრიალდა კორიანტელი.
ცხენთა ფაფარნი წამოშალა ქარმა მქროლავმა.
მფრინავი ეტლი ხან ნიადაგს შეეხებოდა,
ხან აღილტვოდა ავარდნილი.

ეტლზე ამაყად
370 იდგნენ მხედრები.
გამარჯვების წყურვილით აღვსილთ
გული უძგერდათ.

ამხნეებდნენ ყიჟინით რაშებს.
ჰქროდნენ ჰუნენი, მტვრის ავარდა კორიანტელი.
ბოლო მოსახვევს როს მიადგნენ ჭალარა ზღვასთან,
მოჭირითეთა სიმამაცე გამოჩნდა მაშინ,
375 უფრო აჩქარდა ქროლვა მათი ბედაურების.
ფერეტიადის ფაშატები გაიჭრნენ წინა,
უკან მისდევდნენ აჯილგები დიომედესი.
ტროელნი რაშნი ისე ოდნავ ჩამორჩებოდნენ,
გეგონებოდა, სურთ ევმელეს ეტლს შეახტენო,
380 მხურვალე სუნთქვით გმირს უთბობდნენ განიერ ბეჭებს,
ევმელეს მხრებზე თავი ედოთ და მიფრინავდნენ.
ან გამარჯვებას გაიყოფდა, ან გაასწრებდა
ტიდევის წული, ღმერთი რომ არ განრისხდებოდა:
მყისვე მათრახი გამოსტაცა გმირს ფოიბოსმა...
385 ცრემლი მოადგა დიომედეს, ხედავდა იგი,

რომ წინ გაიჭრნენ ფაშატები, ხოლო ულაცნი
უკან რჩებოდნენ:

ალარ ჰქონდათ მათრახის რიდი.
ათენა ქალღმერთს აპოლონის მავნე ოინი
როდი გამოჩნა.

დაეწია პალასი მხედარს,
890 მისცა მათრახი და შთაჰბერა სიმკვირცხლე რაშებს;
შემდეგ აღმეტეს ძეს მიადგა და რისხვით საესემ
ცხენებს უღელი გაუტეხა,

სწრაფი ფაშატნი
შლეგურად გახტნენ და მიწაზე დაეცა ხელნა.
გმირი ეტლიდან გადმოვარდა თვლების ფერსოსთან,
395 ხელი იტკინა, გაიკაწრა ტუჩი და ნესტო,
წარბზემოთ შუბლი გაიხეთქა,

ძირს დაცემისგან
თვალთაგან ცრემლი წამოცვივდა და ხმა წაერთვა.
ჩამოუქროლეს აჯილგებმა ფლოქეთა თქარუნით.
დაწინაურდა დიომედე, სიმტკიცე მისცა
400 რაშებს ათენამ და მხედარს კი ძლევა არგუნა.

ტიდიდს მისდევდა ატრევსის ძე მენელაოსი.
ანტილოქოსი ამხნეებდა მის უკან ცხენებს:
„გასწიეთ სწრაფად, გაიჭერით წინ, ჩემო რაშნო!
არ გთხოვთ ტიდევის მამაც ვაჟის ცხენთა უმაღლეს
405 იჭენოთ, მათ ხომ თვით ათენამ შთაჰბერა ძალა,
განა ქალღმერთმა არ შემოსა დიდებით გმირი?
ატრიდის რაშებს დაეწიეთ, ნურას დაუთმობთ!
გასწიეთ სწრაფად, რომ სირცხვილი არ ვჰმოდოთ ხალხში,
ნუ ჩამორჩებით ფიცხლად გაჭრილ ფეხმარდ ფაშატებს!
410 ვამბობ და ვიცი, რომ ნათქვამი ამისრულდება:
სხვა ხვედრს ნუ ელით ხალხის მწყემსი ნესტორისაგან,
დღესვე სპილენძის იარაღი მოგიღებთ ბოლოს,
თუ სიზარმაცით უკანასკნელ ჯილდოს მოიმკით.
გასწიეთ სწრაფად, გაიჭერით, ბედაურებო!
415 მე კი ვეცდები გამოვნახო რაიმე ხერხი,
რომ უცაბედად ავუქციო გვერდი მეტოქეს“.

ასე ამბობდა.

და მეფისგან დაშინებულნი
უფრო გაჰყენდნენ ბედაურნი.

- დრო არ ითმენდა,
ვიწრო გზა ნახა ანტილოქემ, ბრძოლისმოყვარემ:
420 წყალი, ზამთარში დაგროვილი, გადმოსულიყო
და ოღრო-ჩოღრო გასავალი სულ დაეფარა.
იქით მიქროდა მენელაოს, თანაც ფრთხილობდა.
გზა შეიმოკლა ანტილოქემ, ცხენთა დგრილით
მენელაოსის ეტლს მხარდამხარ მიუახლოვდა.
425 ატრეიონმა შეშფოთებით შესძახა მხედარს:
„უგნურად მართავ, ანტილოქოს, მოსწი სადავე!
ბრძოლა სადავეო გამიმართე ფართო შარაზე.
ცხენს ავშარაზე ჩამოქაჩე აქ გზა ვიწროა,
ეტლები ერთურთს შეასკდება!“

ცხენს მათრახს სცემდა

- 430 და მენელაოსს არც უსმენდა ძე ნესტორისი.
რასაც გადიფრენს ყრმის მარჯვენით ნატყორცნი ბადრო,
ახალგაზრდული სიჩაუქის მაუწყებელი,
იმდენი სივრცე გადასერა წამს ანტილოქემ.
უკან ჩამორჩა მენელაოს, ცხენთა სადავე
435 თვითონ მოსწია, რომ ვიწრობაში მათი ეტლები
არ შესკდომოდნენ ერთურთს და არ დამსხვრეულიყვნენ.
დაასკდებოდნენ უმაღ მიწას მაშინ მხედრებიც.
თან ანტილოქეს ლანძღვას მოჰყვა მენელაოსი:
„არვინ მეგულვის შენზე მავნე და აქაველნი
440 ამოდ გთვლიან გონიერად!

ასეთი ხერხით

ჩილდოს ვერ ჰპოვებ, სანამ ფიცით არ იტყვი მართალს“.

ასე წარმოთქვა და ხმამაღლა რაშებს დასჰქეა:
„რამ დაგაღონათ, რად ჩამორჩით!

წინ გაჭრილ ცხენებს

თქვენზე უადრეს დაელევით მუხლებში ძალა, —

- 445 დიდიხანია განვლეს ჟამი ახალგაზრდობის“.

ასე ამბობდა მენელაოს.

მუქარის შიშით

გაფრინდნენ რაშნი, დაეწივნენ მეწინავეებს.

- არგიველთ დასი ამ დროს დინჯად გზას გაჰყურებდა,
სად ცხენთა ფლოქვით იდგა მტვერის კორიანტელი.
450 იდომენევის შემალლებულ ბეჭობზე იდგა
და სხვებზე ადრე გაარჩია მოჭირითენი,
უკეთ ესმოდა შორეული ყიფინაც მხედრის,
იცნო, ვინც იყო, ცხენთა წყვილში ერთიც ენიშნა:
წაბლა-ქურანი, მოწითალო, შუბლზე რომ აჯდა
455 ნიშანი მკვეთრი, მოქათქათე, მრგვალი და თეთრი.
იდომენევისმა არგიველებს ასე მიმართა:
„ძმებო, არგიველთ ლაშქრის მწყემსნო და მბრძანებელნო,
მხოლოდ მე ვხედავ იმა ცხენებს, თუ არჩევთ თქვენცა?
ვილაც სხვისია ბედაურნი მეწინავენი,
460 ვილაც სხვა არის თვით მხედარიც, ევმელეს რაშნი
შეფერხებულან, თორემ წინათ ყველას სჯაბნიდნენ,
თვითონ ვხედავდი, სხვებზე ადრე წრეს მოუარეს,
ახლა აღარსად არა ჩანან, ტროის სივრცეში
რომელ მხარესაც არ მივმართე მახვილი თვალი.
465 ეტყობა, ხელში სადავენი ვერ შეიკავა
და უხერხულად მოაბრუნა სამანთან ეტლი.
გადაუბრუნდა და დაემსხვრა, შმაგი მერანნი
აღვირახსნილნი მეყსეულად გვერდზე გავარდნენ.
თქვენ თვითონ ნახეთ, მეგობრებო, იქნება ვცდები,
470 ეგებ ვერ ვხედავ, მეჩვენება, რომ მეწინავე
ეტოლიელი ვაჟკაცია, არგოსელთ მეფე,
ტიდევისის წული, დიომედე კეთილშობილი!“
უნეშად უთხრა აიანტმა ოილევის ძემ:
„აბა, წინასწარ რადა ყბედობ, იდომენევისო,
475 წინ კვლავ ფაშატნი მოგელავენ ხმოვან ფლოქვებით!
არგიველთ შორის სხვებზე უფრო ჭაბუკი არ ხარ,
ყველაზე უკეთ რომ გიჭრიდეს მახვილი თვალი,
აქ ბევრს ვხედავ შენზე უფრო ნაცად ვაჟკაცებს,
რა ცუდ-უბრალოდ იტყვი ხოლმე ამო სიტყვას!

- 480 წინ კვლავ ფაშატნი მოგელავენ ხმოვან ფლოქვებით,
ადმეტეს ძისნი, თვით ეგმელე მართავს სადავეს!“
აიანტს უთხრა განრისხებით კრეტეს ბელადმა:
„ავმესიტყვეო, ჩხუბისთავო, არგიველთ შორის
უკანასკნელო, ცუდ-მედიდო, დაუთრგუნველო!
485 სანაძლეოზე მაშ ჩამოდი ჩემთან სამფეხა,
მოწმედ ორივემ ავირჩიოთ აგამემნონი,
მაშინ გაიგებ წინ ვინც არის, როს დათმობ ნაძლევს!“
ასე ამბობდა.
- წამოიჭრა ოილევის ძე,
მზად იყო, ეთქვა საპასუხოდ მრისხანე სიტყვა,
490 გამაფრთხილებოდა მათი შუღლი, მაგრამ წამოდგა
თვით აქილევსი და მიმართა სპათა ბელადებს:
„იღომენევსო, ოილიდო, იკმარეთ დავა!
არ გეკადრებათ ხალხში ერთუროს ძვირი აკადროთ,
სხვას თქვენს ადგილას ხომ უთუოდ თვით დატუქსავდით!“
495 დასხედით მშვიდად, ადგილიდან უყურეთ ცხენებს,
მალე ისინი, გამარჯვების ქინით აღვსილნი,
აქ გაჩნდებიან.

საკამათო აღარ იქნება —
ვინ წინ არის და ვინ უკანა არგიველთ შორის“.

ასე ამბობდა.

- ტიდევის ძეც მაშინ გამოჩნდა,
500 მათრახით სცემდა ბედაურებს ორთქლით აბოლქვილთ,
ველზე მოქროდნენ საოცარი სისწრაფით რაშნი,
მხედარს აფრქვევდნენ ფლოქვებიდან ანასხლეტ ქვიშას.
ეტლი სპილენძით მოჭედილი, ოქროცურვილი,
ფიცხელ მერანთა უკან მსრბოლი, ძლივსდა ასწრებდა,
505 რვალით მოსალტულ თვლებს კვალის ველზე დაჩენას,
ისე სწრაფად და ისე შმაგად რბოდნენ რაშები!
გამარჯვებული დიომედე წრის შუა ჩადგა.
ოფლი ნაკადად დასდიოდა დალილ ქურანებს.
შემდეგ ჩამოხდა მოელვარე ეტლიდან გმირი,
510 მათრახი ზედვე მიაყუდა.

არ დაახანა

თანამებრძოლმა სთენელოსმაც, მიიღო ჯილდო.
ქალი მიჰგვარა მსახურთ, მათვე წააღებინა
სამფეხა სახლში.

თვით შეუდგა ახსნას ეტლისა.

- ტიდიდის შემდეგ ანტილოქოს მოიჭრა ეტლით,
515 არა სისწრაფით, ხერხით სჯობდა ის მენელაოსს.
მაგრამ ატრიდი დიდად როდი ჩამორჩენია.
ჭაბუკს სულ ახლოს მოჰყვებოდა რაში ფეხმარდი
და გაძალებით თვის მბრძანებელს მოაქროლებდა.
კუდი სპილენძით მოელვარეს ხვდებოდა სალტეს,
520 ასე მოქროდა, სულ მცირედი მანძილი იყო
ტრიალ მინდორზე გაჭრილ ცხენსა და ბორბალს შორის.
ოდნავ ჩამორჩა ანტილოქოსს მენელაოსი:
თვლის ერთი ბრუნე იქნებოდა.

შემდეგ კი სწრაფად

- წამოეწია, იზრდებოდა სიფიცხე მიწყივ
525 აგამემნონის ფაშატისა, მარდ აითესი.
სულ ოდნავ კიდევ რომ დასცლოდა, უეჭველია,
გადაასწრებდა, არ გახდიდა სრბოლას საცილოდ.
ატრიდს მოსდევდა მერიონე, იღომენევსის
მეაბჯრე, შუბის ერთ სროლაზე ჩამორჩენილი.
530 ჰყავდა ცხენები ნელმავალნი, გრძელფაფრიანი,
არც თვითონ იყო დოღში დიდად მოხერხებული.
ადმეტოსის ძე იყო ბოლო, მარდი ცხენები
მოაქროლებდნენ სარბიელზე ეტლს საუცხოოს.
ფეხმარდ აქილევსს შეეწყალა, ოდეს იხილა.
535 ადგა, არგიველთ მიაგება სიტყვა ფრთიანი:
„პირველ მარბიელს ბოლოს მოჰყავს მარდი ცხენები!
მაგრამ ღირსია და ვუბოძოთ მეორე ჯილდო,
ხოლო პირველი უეჭველად ეკუთვნის ტიდიდს!“

ასე თქვა.

ყველამ მოიწონა პელიდის სიტყვა.

- 540 მისცემდა ფაშატს აქაველთა თანხმობით კიდევ,
რომ ნესტორის ძეს ანტილოქოსს, შეურაცხყოფილს

აქილევსისთვის მყის არ ეთქვა სიტყვა მართალი:
„გულსაც მომიკლავ, ო, აქილევს, თუ შეასრულებ,
რაც ახლა ბრძანე!

გსურს წამართვა ჯილდო იმიტომ,
545 რომ ევმელოსის ეტლს დაატყდა უბედურება?
აბა, რა დიდი მხედარია?

რატომ უკვდავებს

არ შეევედრა?

ბოლო მაინც არ იქნებოდა!

თუ ევმელოსი გეცოდება და ასე გიყვარს,
გაქვს გემზე უხვად საამისოდ ოქროც, სპილენძიც,
550 გყვანან მონებიც, ცხვრებიც, ცხენიც ფლოკვებმაგარი.
გამოარჩიე, უფრო კარგი ჯილდოც მიეცი
შემდეგ, გინდ ახლავ რომ შეგაქონ აქაველებმა.
ამას კი — ნურას უკაცრავად — არვის დავუთმოვ!
და თუ ვისმე სურს, გამოვიდეს შესარკინებლად!“

555 ასე თქვა.

მაშინ გაელიმა ფეხმარდ აქილევსს,
უყვარდა ყრმა, ვით მეგობარი და შეხაროდა,
მიმართა ჭაბუკ ანტილოქოსს ფრთიანი სიტყვით:
„მაშ, შენ მოითხოვ, ანტილოქოს, ჩემი კარვიდან
სხვა ჯილდო მიეცე გმირ ევმელოსს? ხალისით მივცემ
560 სამეგრდულს, მე რომ ავაგლიჯე ასტეროპეოსს,
სპილენძისაა, ბრპენის ზოლი ჩაუდის ბოლოს.
ევმელოსისთვის ღირსეული ჯილდო იქნება.“
თქვა და უბრძანა ავტომედონტს, ერთგულ მეგობარს,
გამოეტანა საჭურველი. მიიღო. გასცა.

565 და სიხარულით ევმელოსმა მოჰკიდა ხელი.

მაშინ წამოდგა გულნაკლული მენელაოსი,
ანტილოქოსზე იყო მწყრალი.

მაცნემ მიართვა

მბრძანებელს კვერთხი.

ჩუმად ყოფნა სთხოვა არგიველთ

და ღვთაებრივმა მეომარმა დაიწყო სიტყვა:

570 „რა ჩაიღინე, ანტილოქოს? ჰკვიანად გთვლიდნენ,

508

შენ კი დიდება დამიბნელე და მხოლოდ ხრიკით
შეუდარებლად სუსტ ცხენებით გამომასწარი!
თვითონ განსაჯეთ, არგიველთა თემისთავებო,
სამართლიანად, არ ინებოთ მიკერძოება,

575 არ თქვან სპილენძისკვართიანმა აქაველებმა:
მენელაოსმა უსამართლოდ დაგვიჯაბნაო
ანტილოქოსი, დაეუფლა ჭაბუკის ჯილდოს,
ცხენი სუსტი ჰყავს, მაგრამ სჯობსო ძალა-უფლებით.
მე თვითონ განვსჯი, მეგობრებო, და იმედი მაქვს,
580 არავინ იტყვის შემდეგ აუგს ჩემს განაჩენზე.
მომიახლოვდი, ანტილოქოს, როგორც რიგია,
ცხენთან დადექი, ხელთ აიღე მათრახი, რითაც
დაჯირითობდი, ცხენს შეახე და დაიფიცე
პოსეიდონი მიწისმძვრელი, რომ არა განზრახ
585 ხერხიანობით ჩემი ეტლი ჩამოიტოვე!“

ატრიდს მიუგო გონიერმა ანტილოქოსმა:

„დამშვიდდი, მე ხომ ყმაწვილი ვარ... ო, მენელაოს,
ჩემზე მეტი ხარ ასაკითაც, ვაჟკაცობითაც
და უწყი, როგორ ცდება ხოლმე ყმაწვილკაცობა:
590 ჭაბუკის ჭკუა უთავგზოა და უმწიფარი.
გული მოიღბე, ხოლო ჯილდოს, მშვენიერ ფაშატს
თვითონვე გითმოვ.

რაც ჩემია, ისიც რომ მთხოვო,
და უფრო მეტიც, ამავე წამს მოგცემ ხალისით,
ოღონდ გულიდან, ზევისი ძეო, ნუ ამომიღებ,
595 არ გავხდე მარად დამნაშავე ღმერთთა წინაშე!“
თქვა და მიჰგვარა ცხენი სულდიდ ნესტორის ვაჟმა,
ხელთ მისცა მეფე მენელაოსს.

გული მოუღბა

სიხარულისგან, როგორც დნება ნამი თავთუხზე,
აოშვილ მიწას მცხუნვარება რომ გადაუვლის.

600 ასე გაგილგვა, მენელაოს, შენც შვეებით გული.
მიმართა ჭაბუკ ანტილოქოსს ფრთიანი სიტყვით:
„თუმც ვმრისხანებდი, ახლა თვითონ მე გითმოვ ჯილდოს!
არა ყოფილხარ არასოდეს უგულისყურო,

509

მაგრამ დღეს სძლია სიყმაწვილემ შენს გულის სიტყვას.
 605 აწ, ანტილოქოს, შენზე უფროსს ნუ ეცრუები!
 აგრე იოლად ვერ მომდრეკდა სხვა აქაველი.
 დიდად მიჭირდა და ტროაში ბევრი იღვაწე
 შენც, მამაშენმაც, შენმა ძმამაც, ებრძოდით ჩემს მტერს!
 სურვილს გისრულებ, ჭილდოს — ფაშატს უკან გიბრუნებ.
 610 დაე, ახსოვდეს შენთან ერთად ყველას:

არასდროს
 გყოფილვარ უნდო, უწყალო და წრესგადასული!“

ასე თქვა.

ცხენი მისცა მოძმეს ანტილოქოსის —
 ჭაბუკ ნოემონს, მაზმაროთი ირჩია თვითონ.
 ოქროს ტალანტი მერიონემ დაიმსახურა,
 615 იგი მეოთხე იყო.

დარჩა ჭილდო მეხუთე —
 მრგვალი ფიალა.

იგი ნესტორს მისცა პელიდმა,
 არგიველთ დასი გაიარა, მივიდა, უთხრა:
 „ეს შენ, მოხუცო ღვთაებრივო!

აი, ეს ჭილდო
 მოგაგონებდეს გმირ პატროკლეს!
 არგიველთ შორის

620 აწ ველარ ნახავ!

გამარჯვების ჭილდოს განიჭებ,
 რადგან არც კრივში, არც, ცხადია, ჭიდაობაში
 ძალას არა ცდი, არც სროლაში, არცა მორბენლებს
 შეედავები — შენ სიბერე მოგძალებია!“

თქვა და მიართვა.

მიითვალა მან სიხარულით.
 625 ფრთიანი სიტყვა მიაგება მოხუცმა პელიდს:
 „ჭეშმარიტ სიტყვას ამბობ, შვილო, გონივრულია!
 მუხლი არ მომსდევს, საყვარელო, და არც ხელები
 მასხია მხრებზე, როგორც წინათ, სწრაფი და მძლავრი.
 ეხ, კვლავ რომ ვიყო ახალგაზრდა! როგორც იმჟამად,

630 როს ენოპსის ძეს ამარინკეცს ბუპრასიონში
 ქელეხს უხდიდნენ ეპეელნი, და ჭილდო დათქვეს
 უფლისწულებმა.

ვერაჟაცი ვერ შემედავა —

ვერც ეპეელი, პილოსელიც, ეტოლიელი.
 კლიტომედესი მუშტი-კრივში ვძლიე მე მაშინ,
 635 ვეჭიდე, ვძლიე პლეგრონელი ანკაიოსი,
 განთქმულ მორბენალს იფიკლოსსაც ვაჯობე მაშინ,
 ოროლით ვძლიე ორი: ფილეეს და პოლიდოროს.
 ნხოლოდ ცხენებით გადამისწრეს აკტორიდებმა,
 რიცხვით დამჯაბნეს, ერთობლივად: შეშურდათ ჩემი,
 640 რადგან ყველაზე კარგი ჭილდო დოლისა იყო.
 ორნი შემებნენ, როცა ერთი მართავდა ცხენებს,
 მეორე მათრახს გადასცხებდა ხოლმე უწყალოდ.
 წინათ ასეთი ვიყავ!

დღეს კი ჭაბუკებს ვუთმოვ
 გმირთა სარბიელს! სავალალო სიბერის ჭაპანს
 645 უნდა შევება.

თავის დროზე მეც ხომ ვბრწყინავდი!..
 შენ კი განაგრძე და მეგობარს უზღე პატივი.
 მადლობით ვიღებ ამ საჩუქარს და მიხარია,
 რომ გამიხსენე მოხუცი და ინებე, შვილო,
 პატივი გეზღო აქაველთა ლაშქრის წინაშე.
 650 მაგ შენს სიუხვეს თვით ღმერთები გადაგიხდიან!“

კვლავ გაიარა აქილეესმა აქაველთ დასი,
 რა მოისმინა მისაღწება მოხუც ნესტორის,
 დაბრუნებულმა ახლა დათქვა ჭილდო კრივისა:
 წრის შუაგულში ექვსწლიანი ჯორი დააბა,
 655 ჯერ კიდევ უღელდაუდგმელი, სახედნი ძნელად.
 მძლეველს აღუთქვა.

ძლეულს — თასი ორფსკერიანი.
 დასის შუაშე დადგა, ასე უთხრა არგიველთ:
 „ატრიდნო, რვალისკვართიანო აქაველებო!
 ახლა ორ მებრძოლს ვუხმობთ, ვისაც ერჩის ძალ-ღონე,

660 ხელი ასწიონ, ვის სურს კრივი!

აპოლონ ღმერთი
რომ შეეწევა და ყველანი ვცნობთ უძლეველად,
იგი გემისკენ თან წაიყვანს ჯორს მუხლმოუღლეულს,
ორფსკერიან თასს კი მიიღებს კრივში ძლეული“.

ამის თქმა იყო და წამოდგა კაცი ვეება,
665 მძლავრი მოკრივე ეპეოსს, პანოპეოსის ძე.
ხელი წაავლო დაძარღვული ჯორს და შესძახა:
„მოდი, ვისაც გსურთ ორფსკერიან თასს დაეუფლოთ!
ხოლო ჯორს, ვფიქრობ, ვერვინ წამგვრის აქაველთ შორის,
კრივში მძლეველი!

პირველობით, დია, ვამაყობ!

670 ეგებ არ ვიყო მეომარი ურჩეულესი,
რას იზამ, კაცს ხომ ყველაფერი არ შეუძლია!
ხოლო თუ კრივზე მიდგა საქმე, ვიტყვი და ასეც
მოხდება:
ძვლამდე ზორცს დავიყვან, ძვალს კი დავამსხვრევ!
თითო ქომაგი, დე, გამოჰყვეს ყოველ მოკრივეს,
675 რომ ჩემი ძალით დატრგუნვილი მან გაიტანოს!“

ასე თქვა.

ყველა ჩუმად იჯდა, დამუნჯებული.
ვერიალოსი ღვთაებრივი წამოდგა მხოლოდ,
ტელაიონიდ მეკისტევის ძე, მძლავრი მეფის,
რომელიც თებეს, ოიდიპოს მეფის ქელებზე
680 იყო ოდესღაც და კადმოსელს აჯობა ყველას.
იგი აღჭურვა საბრძოლველად მძლავრმა ტიდიდმა,
მეგობრულ სიტყვით გაამხნევა, ძლევა უსურვა
სარტყელი მისცა ლაღად წნული და მოოჭვილი,
ველზე დაკლული, მშვენიერი ხარის ღვედები.
685 ორივე მოეწყო, გამოვიდა წრის შუაგულში.
ერთბაშად ერთიმეორეზე აღმართეს ხელი,
შეიბნენ, სწრაფად აირია მუშტი და მუშტი.
ყბებზე გაისმა ლაწა-ლუწი, ოფლი სახეზე
ღვარად სდიოდათ.

შეიმართა ეპეოსი,

690 სახეში დასცხო შებრუნებულს და ველარ შეძლო
მან ფეხზე დგომა, მოეკვეთა მყისვე მუხლები.
ვით ბორეასი ამოაგდებს ხოლმე თევზს ზღვიდან
და გაბრუნებულს გადაუვლის ტალღა ნაპირზე,
ასე დაეცა და სულდიდმა ეპეოსმა
695 წამოაყენა.

მეგობრები მხარში შეუდგნენ
და წაიყვანეს, მიათრევდა მიწაზე ფეხებს,
სისხლს მიანთხევდა, თავი გვერდზე უვარდებოდა.
გრძნობამინდელი მეგობრებმა შუა ჩაისვეს,
თვითონ აიღეს ჯილდო — თასი ორფსკერიანი.

700 შემდეგ ფეხმარდმა პელეგის ძემ ლაშქარს აჩვენა
ჭიდაობაში რჩეულისთვის დათქმული ჯილდო:
გამარჯვებული მიიღებდა სპილენძის სამფეხს —
აქაველებმა შეაფასეს ათორმეტ ზროხად, —
დამარცხებულს კი ერგებოდა ნორჩი მხევალი, —
705 ტყვე ქალწულს მხოლოდ ოთხი ზროხის ფასი დაადეს.
ფეხმარდმა გმირმა არგიველებს მიმართა ასე:
„მოდი, ვისაც სურს გამოსცადოს ეს ასპარეზი!“
ეს თქვა თუ არა, წამოიჭრა ტელამონიდი,
წამოდგა ბრძენი ოდისევსიც ჭკუაუღლევი,
710 მყისვე ქამრები შემოირტყეს და წრეში ჩადგნენ,
მძლავრად ხელები შემოაჭედეს ურთიერთს წელზე,
თითქოს გამოცდილ ხუროს სახლის მაღალ სართულზე
გადაეხუროს ერთმანეთზე მტკიცე ძელები.
ჭახანი იწყო ხერხემაღმა, მძლავრი ხელების
715 საღტეში მოხვდა და სხეული დაცვარა ოფლმა,
ფერდებზე, ზურგზე აელეწათ გმირებს კუნთები,
დაუზოგავად. ჟინიანად, ორივე თანაბრად
ამაყი გულით ძლევასა და ჯილდოს ელტვოდა.
ვერც ოდისევსმა დასცა გმირი ტელემონიდი,
720 ვერც აიანტმა ძვრა ვერ უყო მამაც ოდისევსს.
მოსწყინდათ მოცდა აქაველებს, გაისმა დრტვინვა.
შესძახა მაშინ აიანტმა ტელამონის ძემ:
„კეთილშობილო ლაერთის ძე, ბრძენო ოდისევს!

- შენ ამიტაცე, მალა, ან მე, განსაჯოს ზევსმა!“
- 725 თქვა და ასწია, ოდისევსმა ფანდი იხმარა:
კვირისტავს ქუსლი გამოუკრა, მყისვე მეტოქე
პირადმა დასცა, მაგრამ თვითონ ზედვე დაეარდა.
გაოცდნენ ამის შემხედველი არგიველები.
შემდეგ ოდისევს დაეჭიდა ასატაცებლად,
- 730 ხელნი მოაჭდო, ასწია და ვერ აიტაცა:
მუხლთ მოეკვეთა და ორივე დაეცა მყისვე,
ერთუროს გვერდით იწვნენ მტვერში ამოგანგლულნი.
კვლავ წამოიჭრნენ, მესამედაც შეიბმებოდნენ
მოჭიდავენი, რომ აქილევსს არ ეთქვა მათთვის:
- 735 „იკმარეთ, ძმებო, შერკინება, ნუ ილლით, თავსა,
თანაბარია თქვენი ძალა.
დაიმსახურეთ
ჯილდოც ტოლფასი.
ახლა სხვების ჯერი მოვიდა“.
- ასე თქვა.
რიდით მოუსმინეს.
სარბიელიდან
გავიდნენ.
- მტვერი გაიბერტყეს და შეიმოსნენ.
- 740 ხოლო პელიდმა დათქვა ჯილდო მალემსრბოლთათვის:
პირველი — ვერცხლის დიდებული თასი ვეება,
სიტურფით ფერს რომ უხუნებდა მთელს ქვეყანაზე
ყველა თასს. იგი, სიღონელთა ნახელოვნები,
ფინიკიელმა მოყმეებმა ზღვა ღვინისფერი
- 745 რომ გადაცურეს, მიიტანეს ლემნოსელებთან,
თანატს მიაერთვეს.
ლიკაონის გამოსასყიდად
იესონიდმა ევენოსმა მისცა პატროკლეს.
ეს თასი მოძმის სამახსოვროდ გმირმა პელიდმა
ჯილდოდ აღუთქვა პირველ მსრბოლელს, ხოლო მეორეს —
- 750 ნასუქი ხარი, ჯიშინი, რქამორკალული
და უკანასკნელს — ნახევარი ტალანტი ოქრო.
დასის შუაში დადგა, ასე უთხრა არგიველთ:
„აბა, ვის ნებავეს, ვაჟკაცობა აქ გამოსცადოს?“

- სწრაფად წამოდგა აიანტი ოილევის ძე,
- 755 ჭკუაულევი ოდისევსი და ნესტორის ძე
ანტილოქოსი, ჭაბუკებში ყველაზე სწრაფი.
მათ აქილევსმა მიუჩინა მიჯნა სრბოლისა.
ყველა გაიჭრა ერთ ხაზიდან.
მიჭროდა სწრაფად
მძლე აიანტი, ოდისევსი ფეხდაფეხ მიჰყვა.
- 760 როგორც მქსოველის ნართს თან მისდევს თითისტრის
მასრა,
ხელით იცილებს ხოლმე ქალი, რა წამს მისაქსელს
გაუყრის ძაფსა და კვლავ იჭერს უბესთან ახლოს, —
ისე მისდევდა ოდისევსი.
აიანტის კვალს
ზედ კვალს ადებდა, ქვიშა ვერც კი ასწრებდა გაშლას.
- 765 მხურვალე სუნთქვას ოილიადს ქედზე აფრქვევდა.
თანაბრად რბოდა.
ყიფინებდნენ გარს აქაველნი
და უფრო მეტად აღაგზნებდნენ დიდების წყურვილს.
ოდეს მიაღწნენ სამანს, მაშინ ბრძენი ოდისევს
ქალმერთ ათენას — თვალმცეცხლის გულით ევედრა:
- 770 „გემუდარები, მომანიჭე, ღმერთო, სისწრაფე!“
ასე თხოვა და შეისმინა კიდეც ათენამ,
სახსრები უფრო უმსუბუქა.
როს თავდებოდა
ასპარეზობა და ჯილდომდე ცოტაღა დარჩა,
ათენას ხერხით დაუცურდა აიანტს ფეხი.
- 775 გმირი პატროკლეს მოსაგონრად თურმე აქილევსს
მრავალი ხარი მოურეკავს და შეუწირავს.
სწორედ ნახირის ნეხვზე დასცდა აიანტს ფეხი,
ნესტო და პირი გამოვესო.
ოდისევსს ერგო
პირველი ჯილდო, აიანტმაც მიიღო თვისი.
- 780 ნაჩუქარ ხარის რქებზე ედო ხელი აიანტს,
ნეხვს აფურთხებდა, თან არგიველთ ეუბნებოდა:
„ვაი ჩემს თავსა!
თვით ათენამ მატკინა ფეხი,
მიწყვიც სანუკვარ დედასავით შველის ოდისევსს!“

თქვა და დაირხა მხიარული ხარხარი ხალხში.

- 785 ანტილოქოსმა ბოლო ჯილდო მიიღო მხოლოდ.
ხელში აიღო და ღიმილით უთხრა არგიველთ:
„იცით, იმიტომ გეუბნებით, როგორც ყოველთვის,
ახლაც ღმერთებმა პატივი სცეს ასაკით უფროსს.
აიანტ ჩემზე არც თუ ბევრად უხუცესია.“
- 790 ეს კი წინარე მოდგმისა და თაობის არის.
მაგრამ, ამბობენ, ოდისევსს აქვს ამო სიბერე,
ძნელად სირბილში ვინმე სჯობდეს, პელიდის გარდა“.

ასე თქვა, ასე აღიდგნა ფეხმარდ აქილევსს.

ხოლო პელიდმა ანტილოქოსს მყისვე მიუგო:

- 795 „როდის დარჩება უბასუხოდ ეგ შენი ჭემა:
ჯილდოს ნახევარს ტალანტ ოქროს კიდევ დავურთავ“.
თქვა და უბოძა.

სიხარულით მიიღო მოყმემ.

შუბი აიღო აქილევსმა გრძელჩრდილიანი,

ფარი, ჩაჩქანი სხივოსანი გამოიტანა —

- 800 მძლე სარბედონის საჭურველი — პატროკლეს დავლა.
დასის შუაში დადგა, ასე უთხრა არგიველთ:
„ორ მეგრძოლს ვიწვევ, მძლეთა მძლეებს, აბჯარ-ბეჭთარი
შეიმოსონ და შეერკინონ ბასრი სპილენძით,
და სცადოს ძალა ერთმა ერთზე ხალხის წინაშე.“
- 805 ვინც გაუკენწლავს მოპაექრეს სპილენძით სხეულს,
აბჯარს გასცდება და მეტოქეს შავ სისხლს დაადენს,
მიიღებს ვერცხლის სამსჭვალთან რვალის სატევარს,
განთქმულს, თრაკიულს, რომ მოგტაცე ასტეროპეოსს.
ორივ მეგრძოლი ამ საჭურველს გაინაწილებს
- 810 და ჩემს კარავში სანაქებო ღზინს გავუშვართავ“.

ასე თქვა.

ადგა აიანტი ტელამონიდი,

შემდეგ — ტიდიდი დიომედე კეთილშობილი.

მყის აღიჭურვნენ და კრებულის თავ-ბოლო მხრიდან
შესარკინებლად გამოვიდა ორივ შუაში.

- 815 მრისხანედ ერთურთს შესცქეროდნენ და აქაველნი

შიშმა შეიპყრო.

მსწრაფლ შეიბნენ.

სამჯერ მიაწყდნენ

ხელდახელ.

სამჯერ იარაღით შეასკდნენ გმირნი.

ჯერ ბაკმულ ფარში აიანტმა დაჰკრა ოროლი,
მაგრამ სხეულს კი ვერ შეეხო, იხსნა აბჯარმა.

- 820 ხოლო ტიდიდი შვიდტყავიან ფარის წრის ზემოთ
აიანტის ყელს უქადოდა წამახულ შუბით.
შიშით შეჰყვირეს მოცახცახე აქაველებმა,
ბრძოლა შეეწყვიტოთ, თანაბარი გავცეთო ჯილდო.
პელიდმა მისცა ტიდიდს ვერცხლის სამსჭვალთან
- 825 ხმალი, ქარქაში, ლამაზ ღვედით დამშვენებული.

პელიდმა მოყმეთ შესთავაზა ბადრო რკინისა,
მას წინათ მძლავრი ეტიონი ტყორცნიდა ხოლმე.
როცა ის მოკლა აქილევსმა, ფეხმარდმა გმირმა,
სხვა საუნჯესთან ერთად ბადროც წამოუღია.

- 830 დასის წინ დადგა და მიმართა ასე არგიველთ:
„მოდიო, ვისაც სურს, გამოსცადოს ეს გაუკაცობაც!
რაზომ რა ვრცელი ხოდაბუნის პატრონიც იყოთ,
კიდევ გეყოფათ ხუთ წელიწადს ილეკროს ბადრო,
ქალაქში რკინის საშოვნელად არ გააგზავნიოთ“.
- 835 მხვნელ-მთესველს, სარქალს, არც მარაგი გამოგელევათ“.

ამის თქმა იყო და წამოდგნენ: პოლიპოიტე
და ლეონტევის ძალმორჭმული ღვთაების მსგავსი,
ტელამონიდი აიანტი, ეპეიოსი.

დადგნენ რიგ-რიგად.

ჯერ აიღო ეპეიოსმა.

- 840 დიდხანს იქნევდა და გასტყორცნა.

გადიხარხარა

აქაველთ დასმა.

შემდეგ სტყორცნა მძლე ლეონტეკსმა.
მესამედ გმირმა აიანტმა აიღო რკინა,

სტყორცნა და ყველა დანიშნულ ხაზს გადააცილა.
მაგრამ აილო ბოლოს ბადრო პოლიბოიტემ,
845 ისე შორს ტყორცნა, როგორც მეხრემ, თვის მრუდე
არგანს

ბზრიალ-ბზრიალით რომ გაუშვებს ნახირის თავზე.
წრეს გააცილა და შეჰყვირეს აქაველებმა:
პოლიბოიტეს მეგობრები გაიქცნენ შემდეგ
და სიხარულით ხომალდისკენ წაიღეს ჯილდო.

850 მოისართ გმირმა აქილევსმა ჯილდოდ აღუთქვა
ათი სეკირა ორლესული, ათიც ცალპირა.

შორით, ჭვიშრობში, შავმკერდიან გემის ანძაზე
წვრილი კანაფით ნაზი მტრედი მიაბმევინა
და შორსმოისართ დაუნიშნა მიზნად ფრინველი.

855 ასე უბრძანა: „ვინც ფრთხილა მტრედს მოახვედრებს,
ვით გამარჯვებულს, ორლესული ცული ეკუთვნის,
ვინც კანაფს გასწყვეტს, ხოლო ფრინველს ააცდენს ისარს,
ძლეულად ჩავთვლი და უბრალო სეკირას მივცემ!“

ასე ამბობდა და წამოდგა ძლიერი ტევკროს,
860 კრეტელთა მეფე მერიონეც.

წილი უყარეს

სპილენძის ზუჩში.

ტევკროსს ერგო პირველი სროლა,
მყისვე ისარი საშინელი ძალით გატყორცნა,
მაგრამ მან აღთქმა თავის დროზე არ შეუსრულა
უფალ აპოლონს, ჰეკატომზე არ შეუწირავს,
865 ამიტომ ნიშანს ააცდინა ღვთის შერისხულმა.

ისარი მხოლოდ კანაფს მოხვდა, მტრედის საბამი
ზედ მის ფეხებთან გადაიჭრა, შეიფრთხილა
და ცად აიჭრა აშვეებული, ქარმა საბელი
ძირს ჩამოაგდო.

დანაელებს ოხვრა აღმოხდათ.

870 მყის მერიონემ გამოსტაცა ნაღვლიან ტევკროსს
მშვილდი,

ისარი წინასწარვე, მზად ჰქონდა უკვე.

გულში აღუთქვა შორსმოისარ უფალ აპოლონს
სამადლობელი ჰეკატომზე შესაწირავად.
მალლა ღრუბლებთან მოფარფატე მტრედი შენიშნა,
875 ირას სცემდა... გაუყარა ფრთებქვეშ ისარი,
ნაკრტენი გაჭრა ისარმა და უკან დაეშვა,
მიწას ჩაეჭდო გმირის ფეხთან,

ხოლო ფრინველი

ლაყვარდი ციდან ანძისაკენ წამოფრთხილდა
ქედდარეკილი და უღონოდ ფრთებჩამოყრილი.
880 სული აღმოხდა.

გემიდან შორს მტვერში დაეცა.

გაოცდნენ ამის შემხედველი არგიველები.
ყველა სეკირა ორლესული ხვდა მერიონეს,
ძლეულ ტევკროსს კი უბრალონი მიჰქონდა გემზე.

პელიდმა შუბი მოიტანა და მაზმაროთი,
885 სუფთა, ჯერ ცეცხლზე შეუდგმელი, ზროხის ფასისა,
ორი ძლიერი შუბოსანი წამოდგა ზეზე:
ხალხთა მეუფე აგამემნონ ატრეიონი
და მერიონე, მძლე მეაბჯრე იდომენეცის.
მაგრამ მამაცთა შორის ასე ბრძანა პელიდმა:

890 „ატრიდო, გიცით, რომ შენ ყველას აღემატები,
შუბოსნობითაც და ძალითაც წარჩინებული.
მიიღე ჯილდო, დაუბრუნდი შენს ნავ-ხომალდებს,
ხოლო ეს შუბი მერიონეს მივცეთ, თუ შენს გულს
გაეხარდება,

მე კი ასე მგონია სწორი“.

895 თქვა და უარი როდი უთქვამს მძლე აგამემნონს.
შუბი მიიღო მერიონემ,

ხოლო ატრიდმა

ჯილდო გადასცა ტალთიბიოსს, ღირსეულ მაცნეს.

ქება ოცდაერთზე

პეტროსი გაგოსყიდვა

კრება დაშალეს. სპა კარვებს და გემებს მოედო.
ყველა ჩქარობდა დანაყრებას ნოყიერ ვახშმით,
საამო ძილით.

აქილევსი კვლავ ჭვითინებდა,
კვლავ იგონებდა ტკბილ მეგობარს და მის თვალს რული
5 არ მიეკარა.

ტრიალებდა საწოლზე დიდხანს,
პატროკლეს სიმხნეს იხსენებდა, სულს ამალღებულს.
რამდენი ბრძოლა და რა ჯაფა გადახდენიათ,
როს მტერს ეკვეთნენ, როს იგემეს ზღვის მძვინვარება!
აგონდებოდა ეს და ღვრიდა მხურვალე ცრემლებს.
10 ხან მხართეძოზე, ხან პირალმა, ხან პირქვე იწვა,
სახით ეკვროდა სველ სასთუმალს.

ბოლოს წამოდგა
და სევდიანი გაჰყვა ნაპირს.

იქ განთიადსაც
შეხვდა, ძოწისფრად ხმელეთის და ზღვის გამნათებელს.
მყისვე შეკაზმა და შეაბა ფეხმარდნი ცხენნი
15 და სათრეველად ეტლს მიიბა გვამი ჰექტორის.
შემოუარა სამჯერ საფლავს მენეტიდისა,
ბოლოს დაწყნარდა თვის კარავში, გვამი დაადგო
პირქვე განრთხმული.

მაგრამ მკვდარსაც აპოლონ ღმერთი
ვნებას თავიდან აცილებდა, მკვდარსაც სწყალობდა.
20 მის სხეულს ოქროს აიგიდით ფარავდა სულ მთლად,
რომ ნაგვემ-ნათრევს კვალი რამე არ დასტყობოდა.

რა ნახეს, გმირის მრისხანებით ღვთაებრივ ჰექტორს
საქმე რომ სჭირდა სათაქილო, სათნო ღმერთები
ჰერმესს ურჩევდნენ, მოეპარა გმირის ცხედარი.
25 ყველას მიაჩნდა ეს სიკეთედ, გარდა ჰერასი,
პოსეიდონის, თვალმცეცხლია ქალღმერთ პალასის.

მათ ილიონი ძველებურად სძულდათ,

თვით ხალხიც
და პრიამოსიც — ალექსანდრეს ცოდვათა გამო:
მან ქალღმერთები შეურაცხყო, ქოხში მისულნი
30 და ის არჩია, ვინც არგუნა ავხორცი ვნება.

დღის მაცნე ეოს მეთორმეტედ ამოდრიდა,
როცა უკვდავებს აპოლონმა მიმართა ასე:
„ჰოი, ღმერთებო, უმადურნო! განა ჰექტორი
თქვენ არ გიძღვნიდათ ზორვად ვერძთა, ხართა შიგნეულს?
35 თქვენ კი არ გინდათ, თუნდაც გვამი იხსნათ გმირისა
და არ აღირსებთ ნახვას დედას, ძეს და მეუღლეს,
მამა პრიამოსს, მოქალაქეთ, რომელნიც ვაჟკაცს
ცეცხლზე დაწვავდნენ და უზღავდნენ ღირსეულ პატივს!
თქვენ მოწყალებით ხვდებით მხოლოდ მძარცველ
აქილევსს,

40 ვინც გონებიდან სამართალი, ხოლო გულიდან
ამოიკვეთა სიბრალული, ბრდღვინავს ვით ლოწი,
თავხედი ლომი, დღენიდაც ძალით რომ უნდა
ნახირს დააცხრეს, საქონელი მიისაკუთროს.
ასე დაკარგა მან სირცხვილი და სათნოება,
45 კაცთათვის ეგზომ შესარიგიც და ეგზომ ურგები.
ზოგი მოკვდავი კარგავს უფრო გულით საყვარელს,
პირმშოს მოწიფულს, ანდა ძმას ერთწილისეულს,
გლოვობს დანაკარგს და ბოლოს დარდს დაიცხრობს

მაინც:
ამტანი სული მოირებმა მისცეს კაცისშვილს.
50 მან კი წარსტაცა ჯერ სიცოცხლე ღვთაებრივ ჰექტორს,
ახლა კი ეტლზე აბამს, ძვირფას მოძმის საფლავთან
ტალახში ათრევს!

უკადრისი საქმე ინება!
იგი ჩვენს რისხვას იმსახურებს, მიწას, მუნჯ მიწას
არცხვენს და ბილწავს კაცი იგი გულბორგნეული!“
55 მრისხანედ უთხრა თეთრხელემა ქალღმერთმა ჰერამ:
„აღსრულდებოდა შენი სიტყვა, შორსმოისარო“
რომ აქილევსს და ჰექტორს ერთი წილი რგებოდათ.

გმირ ჰექტორს, მოკვდავს, უწოვია ძუძუ ქალისა,
ხოლო აქილევს იმ ქალღმერთის ძეა,
სათუთად

60 მე რომ ავღზარდე და სანუკვარ ცოლად ვარგუნე
პელევსს,

სვენეტარ ღვთაებათა საყვარელ ვაჟეკაცს.
ყველა იყავით იმ ქორწილში და შენც ილხენდი
ფორმინგით,

ურცხვთა ქომაგო და მუდამ ვერაგო!“

მის საპასუხოდ ზევსმა ბრძანა ღრუბელთმარეკმა:

65 „ჰერავ, მეუღლე, ნუ მრისხანებ ახლა ღმერთებზე.
მოკვდავთ თანაბარ ხვედრს ვერ მივცემთ!

მაგრამ ჰექტორიც

გვიყვარს, ვინც კია ილიონში, ყველაზე მეტად,
მეც მიყვარს!

იგი არ გვაკლებდა საამო ზორვას.

უხვი ზვარაკით სავსე მქონდა საკურთხეველი —

70 სურნელოვანით.

ჩვენ შეგვფერის ზორვა ასეთი.

მაგრამ ნუ ვფიქრობთ მოტაცებას, ძნელი საქმეა,
რომ ვერ გაიგოს აქილევსმა მოპარვა ცხედრის:
დედა პელიდთან დადის ხოლმე დღითა და ღამით.
უკეთესია თეტისს ჩემთან მოუხმოს ვინმემ.

75 ბრძნულ სიტყვას ვეტყვი: აქილევსმა უნდა აიღოს
გამოსასყიდი პრიამესგან, დაუთმოს გვამი“.

ამის თქმა იყო და გაფრინდა ფრთიანი ირის.

ღვინისფერ ზღვაში კლდოვან იმბროსს და სამოსს შუა
უმალ ჩაეშვა და აკვნესდა მის ქვეშ მორევი,

80 ზღვის ჯურღმულებში ჩაიკარგა, ვით მძიმე ბრპენი.
მოზერის რქას ბრპენს რომ მიაბამენ, ჩაიძირება
წყალში ვერაგი და ხარბ თევზებს სიკვდილს უქადის.
იქ, ღრმა მღვიმეში, მან იხილა დედა თეტისი,
ზღვის ქალღმერთების შუა იჯდა, შვილს დასტიროდა,

85 მის ხვედრს:

აქილევსს ბორცვებიან ტროის მხარეში
ელოდა, მამულს მოცილებულს, ბედი საზარი.
დედის წინაშე დადგა, უთხრა მაცნე ირისმა:
„ზევის მოგინძობს, შეუცდომელ აზრთა მფლობელი“.

პასუხად უთხრა მას თეტისმა ვერცხლისფეხებამ:

90 „ღიადი ღმერთი რას მიბრძანებს?

მრცხვენია კიდევ

გამოვეცხადო უკვდავ ღმერთებს დარდით ტანჯული!
მაგრამ მზადა ვარ, ის ამაოდ არ შეტყვის სიტყვას!“

ასე ბრძანა და საგლოველი ძაძა ჩაიცვა,
ყველა სამოსზე უფრო თალხი წამოსასხამი.

95 წინ მიუძღოდა მას ირისი ქარისფეხება
და გაშალნენ ზღვის ტალღები ქალღმერთთა ირგვლივ.
ხმელეთს მიაღვნენ და აიჭრნენ ზეცისკენ უმალ.
იხილეს ზევსი, მის წინაშე ჩამომსხდარიყვნენ
ნეტარნი ღმერთნი, შეკრებილნი ბჭობად ოლიმპოს.

100 ათენამ ზევსთან მოუჩინა თეტისს ადგილი.

ჰერამ მიაართვა ოქროს თასი და ანუგეშა.

დალია დედამ, დაუბრუნა უკან დედოფალს.

სიტყვა დაიწყო მოკვდავთა და უკვდავთა მამამ:

„შენ ოლიმპოზე მოხვედ თეტის, გულდარდიანი.

105 ვიცი, რომ გეწვის უნუგეშო სევდით გულღვიძლი,
მაგრამ გაუწყებ, თუ რად გიხმე ოლიმპოს თხემზე.
უკვდავთა შორის ცხრა დღეს იყო დიდი ცილოზა,
გმირმა ჰექტორმა და პელიდმა გაჰყვეს ნეტარნი:
ბევრი ჰერმესს თხოვს, მოიტაცოს ცხედარი გმირის.

110 მე კი აქილევსს მსურს დიდება კვლავ მივანიჭო,
გულში მაქვს შენი სიყვარული და მოკრძალება.

აქაველთ ბანაკს მიუბრუნდი, ამცნე, ქალღმერთო:
შემოსწყრომიან ღმერთნი პელიდს, ხოლო მათ შორის
მე უფრო ვწუხვარ, მრისხანებას რომ აჰყოლია,

115 საზღოს არ იღებს და გემებთან იტოვებს ჰექტორს.
თუ ჩემი რიდი აქვს, გაიღოს ჰექტორის გვამი.

მე კი ვაგზავნი ქალღმერთ ირისს, რომ პრიაშოსი
ძის დასახსნელად აქაველთა გემებს ეწვიოს,
გულის საამო საჩუქრები მიაართვას პელიდს“.

120 ასე თქვა,

ნებას დაჰყვა თეტის ვერცხლისფეხება.
ოლიმპოს მთიდან შეესეულად ძირს გადმოიჭრა,
მალე მიაღდა შვილის ბანაკს.

ნახა კარავში

მოყმე მკენესარი.

მეგობრები იქვე იხილა,
გულმოდგინებით ამზადებდნენ დილის საუზმეს.

125 ვერძი დაეკლათ, ძირს დაედოთ ხშირმატყლიანი.
მწუხარე შვილის გვერდით დაჯდა დედა-ღმერთქალი.
ეფერებოდა, სახელდებით ეტყოდა ასე:
„გულს რატომ იკლავ, შვილო ჩემო, გლოვით და

დარდით,

ალარც კი გახსოვს პურისჭამა და სარეცელი.

130 სანეტაროა ქალთან ტრფობით სიამტკბილობა.

დიდი ღღე როდი გიწერია, შენს წინაშეა
თვითონ სიკვდილი, ბედისწერა აუცდენელი.
ახლა მისმინე, მოციქული გახლავარ ზევსის.

მან თქვა, ღმერთები გიწყრებიან, ხოლო მათ შორის

135 ყველაზე მეტად მე ვჯავრობო: რისხვას არ იშლის,
ძღვენს არ იღებსო და გემებთან იტოვებს ჰექტორს.
გაეცი გვამი და მიილე გამოსასყიდი!“

პასუხად უთხრა აქილევესმა, გამირმა ფეხმარდმა:

„მოვიდეს, ვინცა ძღვენს მთავაზობს, მიიღოს გვამი,

140 თუკი გადაჭრით ასე ბრძანებს ოლიმპიელი“.

როს მირმიდონელთ ხომალდებთან შვილი და დედა
ერთმანეთს ასე მიმართავდნენ ფრთიანი სიტყვით,
ზევსმა წარგზავნა ილიონში მარდი ირისი:

„გაფრინდი, ირის, უკან დაგრჩეს ოლიმპოს თხემი

145 და ილიონში მოახსენე სულდიდ პრიაშოსს,
მივიდეს შვილის დასახსნელად აქაველთ გემთან,

საზლოც აახლოს, რომ მოალბოს პელიდის გული.
მაგრამ მივიდეს მარტო, მეფეს არავინ ახლდეს.

მხოლოდ მოხუცი მაცნე წაჰყვეს, რათა ჯორები

150 სწრაფი საზიდრით მიაგელვოს აქაველებთან
და კვლავ ტროაში დააბრუნოს გმირის ცხედარი.
სიკვდილზე ფიქრი, შიში გულში არ გაიკაროს,
მეგზურს ვუშოვნო ისეთს — თვითონ ბრწყინვალე
ჰერმესს.

იგი გაჰყვება, სანამ მოხუცს პელიდს წარუდგენს.

155 და როს მიიყვანს აქილევესის კარავთან,

მტრულად

ხელს არ აღმართავს მასზე გმირი, არც სხვას მიუშვებს:
ბრწყინვალე როდია, უპირისწყლო, ცოდვას ჩვეული,
იგი ყოველთვის მავედრებელს მოწყალებდ ხვდება“.

ამის თქმა იყო და გაიჭრა მარდი ირისი,

160 პრიაშეს სახლში გოდება და ქვითინი დახვდა.

მამის ეზოში, ზღუბლთან ისხდნენ მოხუცის ძენი,
სამოსი ცრემლით სველი ჰქონდათ, მათ შუა იწვა
სულ მთლად ქლანით დაფარული მეფე პრიაშოსი.

165 მიწად მხოხავმა თავი თვისი თვით წაიბილწა.
რძალ-წულნი სახლში შეყუჟულნი ტიროდნენ უხმოდ,
მოიგონებდნენ სამეფოს გულმაგარ მცველებს,
არგიველთ ხელით ვის უდღეოდ აღმოხდა სული.

ნელა მივიდა ზევსის მაცნე მოხუც მეფესთან,

170 ჩუმად მიმართა, თუმც მის სახსრებს თრთოლვა მოჰგვარა:
„ო, დარდანილო, ჩემი ნუ გაქვს შიში,

მე შენთან

როდი მოვსულვარ მათუწყებლად საზარ ამბისა.

კეთილმოსურნე მოციქული გახლავარ ზევსის:

მას, თუმც შორს არის, გული სტკივა შენზე, მოხუცო,

175 გიბრძანებს, გვამი ჰექტორისა გამოისყიდო,
ძღვენიც აახლე, რომ მოალბო პელიდის გული,

მაგრამ ტროელი არვინ გახლდეს,

მარტო შენ გასწი.

- მხოლოდ მოხუცი მაცნე წაგყვეს, რათა ჯორები
სწრაფი საზიდრით მიაგელვოს აქაველებთან
180 და კვლავ ტროაში დააბრუნოს გმირის ცხედარი.
სიკვდილზე ფიქრი, შიში გულში არ გაიკარო,
მეგზურს გიშოვნის ისეთს, თვითონ ბრწყინვალე ჰერმესს.
იგი გაგყვება, სანამ მიხვალთ მძლე აქილევსთან.
და როს შეგიყვანს აქილევსის ფართო კარავში,
185 ხელს არ აღმართავს შენზე გმირი, არც სხვას მოუშვებს:
ბრიყვი როდია, უპირისწყლო, ცოდვას ჩვეული,
იგი ყოველთვის მავედრებელს მოწყალედ ხვდება“.

თქვა და გაფრინდა კვლავ ირისი ქარიშხლის მსგავსი.

- ვაჟებს უბრძანა ილიონის მხცოვანმა მეფემ
190 ჯორკიდებული გამოეწყოთ და კიდობანი.
მაღალჭერიან და კედროვან სავანეს თვისას
ეწვია,

სადაც განძეული ეგულებოდა.

მეუღლეც იხმო და ჰეკაბეს მიმართა ასე:

„ბედშავო! ახლა ოლიმპიელთ მაცნემ მაუწყა —

- 195 აქაველთ გემებს მივადგე და დავიხსნა შვილი,
გულმოსალბობად პელიდს უნდა ძღვენი მივართვა.
მითხარ, მეუღლეც საყვარელო, შენ რაღას ფიქრობ?
გულიც და გონიც მეუბნება, უნდა წავიდე
დაუყოვნებლივ აქაველთა განთქმულ ბანაკში“.

- 200 ასე ამბობდა, აქვითინდა ცოლი და უთხრა:

„ვაგლახ! დაკარგე, ვგონებ გონი, რომლითაც უწინ
ბრწყინავდი უცხო ტომთა შორის და სამეფოშიც!
გინდა მარტოკა აქაველთა გემებს ეწვიო,
პირისპირ დადგე კაცთან, ვინცა ბევრნიც, ძლიერნიც

- 205 შვილნი მოგისრნა?

კაცო, რკინის გული გქონია!

საკმარისია თვალი მოგკრას იმ სისხლისმსმელმა,
უნდო მებრძოლმა და უღმობლად გაგისწორდება!

როდი დაგინდობს!

სჯობს შორიდან ვიტყვიოთ პირმშო!..

- ასეთი ბედი, ჩანს, მოირამ არგუნა ბედერულს,
210 ჩვენს შვილს.

უბედურ დღეზე ქვეყნად გამიჩენია,
რათა მოაკლდეს მშობელთ, იქცეს ძალღთა ნადავლად
უნდო კაცის წინ.

- რომ შემეძლოს, მკერდში ვწვდებოდი,
გულს ამოვჭამდი, მივუზღავდი სამაგიეროს:
მან მოკლა ჩემი ძე, ჰექტორი ავკარგიანი,
215 სამშობლოსათვის, ტროელთათვის თავდადებული,
შიში და ლტოლვა ბრძოლის ველზე რომ არ ჩვეოდა“.

ჰეკაბეს უთხრა პრიამოსმა ღმერთის სადარმა:

- „ჩემს სურვილს წინ ნუ აღუდგები, საკუთარ სახლში
ნუ გამიხდები ყვავ-ყორანი ავის მორბედი.
220 ვერ დამითანხმებ. მიწისშვილს რომ ერჩია ჩემთვის —
ქურუმს ან მისანს ილიონელს, ჩვენ მივიჩნევდით
ამას სიცრუედ, უარყოფდით, ცხადია, ზიზღით.
ქალღმერთს მე თვითონ მოვუსმინე, ვხედავდი უკვდავს.
მივალ და უქმად არ ჩაივლის ბრძანება ღვთისა.
225 როდი ვინაღვლებ აქაველთა წინაშე სიკვდილს,
თუ ეს მხვდა ბედად! დე, მიმიღოს სულთამხუთავმა,
შვილს რომ დავკოცნი და ქვითინით გულს მოვიოხებ!“
ასე თქვა.

ლამაზ კიდობანის თავი ასწია,

- და ამოიღო მოსასხამი მეფემ თორმეტი,
230 ხამი ქლანია იმდენივე, იმდენი ხალი,
თეთრი კვართები, ქიტონები სიფრიფანები.
ათი ტალანტი გადაწონა ოქროს სასწორით.
ორი სამფეხა მოელვარე და ოთხი სინი,
სხვაც ბევრი განძი, ოდესღაც რომ ელჩობისათვის
235 თრაკიელთაგან მიუღია — საზღო უზღვავი —
არ დაენანა, სული ისე ეწვოდა ჟინით —
გამოესყიდა ძე ძვირფასი.

ვინც კი მოადგა,

კრულვით გააგდო და აიკლო ლანძღვა-გინებით:

„შორს დაწყევლილო, ბილწო მოდგმავ!“

განა ამ სახლში

240 ისე ცოტაა ჭირი, რომ თქვენ ჭირს ზედ გვიმატებთ?

თუ გიხარიათ, რომ მოხუცი დასაჯა ზევსმა

და ძე მოუკლა?

მაღე იგრძნობთ, რა დაგკლებიათ,
რა საგანძური! რაც აღარ გვყავს გმირი, მით უფრო
გაუადვილეთ არგიველებს თქვენი დათრგუნვა!

245 მე კი ვიდრემდის ტროას ენახავ გაპარტახებულს,
ჰადესის ჯურღმულს მიმაბარეთ, ეჰა, ღმერთებო!“
ასე ამბობდა და დევნიდა კვერთხით.

შმაგ მოხუცს

ვერ გადაურჩნენ. ისევ შვილებს დაატყდა რისხვად —
ჰელენოსს, პარისს და ღვთაებრივ მოყმეს აგაონს,

250 პამონოსს, შემდეგ ანტიფონოსს, ზვიად პოლიტეს,
მამაც დიოსს და დეიფობოსს თუ ჰიპოთოოს.

ყვირილით, მკაცრად უბრძანებდა ვაჟებს მოხუცი:

„აბა ჰე, ყოვლად უმსგავსონო! ვფიცავ, მერჩია,
ჰექტორის ნაცვლად მომკვდომოდით ყველანი ერთად!“

255 ვაი-უბედურს! ბევრი მყავდა დიად ტროაში

შვილი მამაცი, მათგან ერთიც არ დარჩენილა!

მესტორი არ მყავს, ტროილოსი ცხენთა მტერფავი,

არ მყავხარ, ჰექტორ — კაცთა შორის მაღალო ღმერთო!

მართლაც, კაცის შვილს არა ჰგავდა, ძეს ჰგავდა ღმრთისა!

260 მხნენი მომისპო არესმა და დამრჩნენ ეს ურცხენი,

ცრუპენტელები, უმაქნისი მეფერხისენი,

თხა პარიები, ტარიგების ქურდბაცაცები!

კიდევ დიდხანს გასურთ, ეტლი კაზმოთ და იზოზინოთ,

ჩქარა თუ ჩადებთ სკივრში ზინათს, რომ შეეძლო

წასვლა?“

265 ასე ამბობდა.

აშინებდათ მამის მუქარა,

გამოაგორეს საზიდარი სწრაფად მსრბოლელი,

კოხტა, ახალი.

მიამაგრეს ზედ მძიმე სკივრი.

სამსჭვალს ჩამოხსნეს საყევარი წიფელის ხისა,

ზემოდან სალტით ხერხიანად შეკრულ-შეწული.

270 სიგრძე აპეურს ცხრა წყრთა ჰქონდა.

უღელს მოარგეს,

შემდეგ დაადგეს საყევარი მოლიპულ ხელნას,

გარდიგარდმო და ბოლოებში შეკრეს კავები.

შემოახვიეს ტყავი სამფად უღლის ზედაპირს,

მაგრად შეკრეს და ნასკვის ბოლოც შიგ ჩააყოლეს.

275 შემდეგ დაუდეს საზიდარზე, რაც კი სახლიდან

გამოეტანათ — ჰექტორისთვის საზღო უზღვაგი.

ჯორებს დაადეს ზედ უღელი მუხლებმოუღლელო,

მისიელებმა რომ არგუნეს ჯილდოდ პრიამოსს.

ეტლთან ცხენები მიიყვანეს, რომელთაც მეფე

280 თვითონ უვლიდა ხოლმე ლაღად ნაგებ თავლებში.

ქონგურებიან სასახლის წინ ეტლში შეაბეს

ბრძნული ფიქრებით აღგზნებულმა მეფემ და მაცნემ.

ამ დროს მოვიდა ნაღვლიანი დედა ჰეკაბე,

თან მოიყოლა ღვინო, სიმხნის მომნიჭებელი,

285 თასი ოქროსი, რომ წასვლის წინ მეფეს ზედაშე

ესხურებინა.

წინ დაუდგა ცხენებს და ბრძანა:

„ღვინო ასხურე და ილოცე, რომ ყოვლისშემძლემ

შინ დაგაბრუნოს, კადნიერი გული რაკილა

ჩემს უნებურად გემებისკენ მიგიწევს აგრე.“

290 ილოცე ზევსის მიმართ, მეფევ, შავღრუბლიანის,

რომელიც ტროას ზედ დასცქერის იდას თხემიდან,

სთხოვე — ფრინველი, სწრაფფრთიანი მაცნე, კრონიდის

უსაყვარლესი ჩიტი, ყველა ფრთოსანზე მძლავრი,

მარჯვენა მხრიდან მოგვივლინოს, რომ თვით იხილო

295 და რწმენით სავსე მიეახლო დანაელთ გემებს.

თუ თავის მაცნეს არ მოგვივლენს ელვისმტყორცნელი,

შეგეხვეწები, დაგარწმუნებ, არგიველთ გემებს

აღარ ეწვია, რაზომ მტკიცედ არ ესწრაფოდე!“

მყისვე მიუგო პრიამოსმა, ღვთაების მსგავსმა:

300 „მე არ უარყოფ, დედაკაცო, შენს აზრს ჰკვიანურს,

მმართველს აღვაპყრო ლოცვად ხელნი მეუფისადმი!“

თქვა და უბრძანა თვის მოახლეს მოხუცმა მეფემ,
უმაღლვე წყალი მოერთმია.

ქალმა მაშინვე

- როფი დაუდგა, მიაწოდა თუნგი მბრძანებელს.
305 მეფემ გადისხა ხელზე წყალი მიწოდებული,
ასხურა ღვინო და ეზოში შეუდგა ლოცვას,
ზეცას მიაპყრნა თვალნი თვისნი და შეღაღადა:
„ზეესო მამაო, სახიერო, ყოვლად ძლიერო!
ო, მიმიყვანე სასურველ და ბედკრულ პელიდთან!
310 მძლავრი ფრინველი, სწრაფფრთიანი მაცნე, უმხნესი
ფრთოსანთა შორის, შენ რომ გიყვარს ყველაზე მეტად,
მარჯვენა მხრიდან მომივლინე, მსურს თვით ვიხილო
და რწმენით სავსე მივეახლო დანაელთ გემებს!“

ასე ევედრა და უსმინა ბრძენმა კრონიდმა.

- 315 სწრაფად ფრინველი შთამოგზავნა უერთგულესი,
რომელსაც კაცნი უწოდებენ შავფრთიან არწივს.
როგორც გაშლილა ფართოდ სხვენი ჭერმაღალ სახლის,
მდიდარ მოყმეს რომ საკლიტურით აქვს დაკეტილი,
ისე განივრად გაიშალა ფრთები,

არწივმა

- 320 როცა მხარმარჯვნით ჩაიქროლა ცად მოლივლივემ,
რა დაინახეს, სასოებით აევსოთ გული.

ფიცხლად ავიდა ეტლზე მეფე და გააჴენა,
წინაბჭეს გასცდნენ თქარა-თქურით მარდი ცხენები.
ადრე გაიჭრნენ წინ ჯორები, ოთხთვლიან ჟრემს

- 325 მიაგორებდნენ, მათ მართავდა იდაიოსი —
ჭკვიანი მაცნე, უკან მიჰყვა მეფე მოხუცი.
პრიამოსს ყველა ახლობელი მიაცილებდა,
ისე ტიროდნენ, სასიკვდილოდ მიდისო თითქოს.
მაღე გავიდნენ ქალაქიდან ტრიალ მინდორზე
330 და ნალვლიანი ილიონში დაბრუნდა ყველა —
ნათესავები და შვილები.

ზეესმა შენიშნა

ველზე მოხუცი, სიბრალულოთ აღევსო გული.

ჭერმესს, საყვარელ ძეს, კრონიდმა მიმართა ასე:

- „ყველაზე მეტად ღმერთთა შორის შენ გეამება
335 კაცთა შველა და მეგობრობა, სწყალობ სახუკვართ.
გასწი, პრიამეს აქაველთა სწრაფმსრბოლ გემებთან
ისე მიჰყევი, ვერვინ იცნოს და ვერც ვინ ნახოს
აქაველთ შორის, სანამ მოხუცს მიჰგვრი აქილევსს.“

ასე ბრძანა და ნებას დაჰყვა ღმერთი ჭერმესი:

- 340 ფეხზე აიწნა მშვენიერი თქროს პედილა
ამბროსიული, წყლის ჭავლზეც რომ ფეხს არ უსველებს
და მიწის პირზეც მიაქროლებს ქარიშხალივით.
კვერთხი აიღო, რომელიც კაცს ღვთაების ნებით
ძილს მოჰგვრის ხოლმე, ან თუ სძინავს, აუხელს თვალებს.
345 მაღე გაიჭრა მოელვარე ღმერთი ჭერმესი,
ტროელთ ქალაქთან, ჰელესპონტის ზვირთებთან გაჩნდა.
მინდორს დაადგა, კეთილშობილს ემსგავსა ჭაბუქს,
პირველი ღინღლი რომ უფარავს მშვენიერ სახეს.

მგზავრები მაღე გასცდნენ ამ დროს ილოსის საფლავს,

- 350 დასარწყულებლად შეაჩერეს მდინარის პირას
მათ ჯორ-ცხენები.

უკვე ღამის მწუხრი დაეშვა,

როს შეამჩნია გამჭრიახმა იდაიოსმა
მაცნე ჭერმესი და მიმართა მეფე პრიამოსს:

„ო, დარდანიდო, ფრთხილად განსჯას მოითხოვს საქმე.

- 355 მე კაცსა ვხედავ, მეჩვენება, მოკვლა სურს ჩვენი!
უნდა გავიქცეთ, ჩვენ გავასწრებთ კიდეც ცხენებით,
ანდა ფეხებში ჩავუვარდეთ, რომ შეგვიწყალოს!“

თქვა და აემღვრა მოხუცს გული.

შეძრწუნდა მეფე.

მოხრილს, მოკაკულს შიშით თმები ყალყზე დაუდგა.

- 360 ჭერმეს მივიდა გახევებულ, შემკრთალ მოხუცთან,
ხელი მოჰკიდა ალერსით და ჰკითხა პრიამოსს:
„შორს მიხვალ, მამი? ახლოს სადმე გაგიწევია
ამბროსიული ღამის დრო-ჟამს, როს მოკვდავთ სძინავთ?“

- ნუთუ არ უფრთხი მტრობის ქინით აღვსილ აქაველთ?
- 365 აქავე დგანან მძვინვარენი, დაუნდობელნი.
ლამის წყვდიადში ვინმემ თვალი რომ მოგვრას ახლა,
ამდენი განძის მფლობელს, სიმხნე განა შეგვრჩება?
ყრმა არც შენა ხარ და მეგზურიც გახლავს ბებერი.
მას პირველსავე შემხვედრს როგორ გადაურჩები?
- 370 მე შენ აბუჩად როდი გიგდებ, იცოდე, მზად ვარ
დაგიცვა, მამას მომაგონებ, ტკბილო მოხუცო!“
- მხნედ უპასუხა პრიამოსმა ღმერთის სადარბა:
„სულ მართალს ამბობ, რასაც ამბობ, შვილო ძვირფასო.
მაგრამ მე მიცავს თვით ღვთაების მფარველი ხელი,
რომელმაც გზაში შემახვედრა შენნაირ მეგზურს,
იშვიათ ჭკუით მადლმოსილო, ნეტავ შენს მშობელს!“
ისევ მიმართა მას ჰერმესმა სათნომყოფელმა:
„მართლაც გონივრულს, ღირსეულს მოხუცო, ბრძანებ.
380 მაგრამ ერთს გკითხავ და გამანდებ ჰეშმარიტება:
სადმე მეზობელ ტომთან ამდენ ძვირფას საუნჯეს
ხომ არ აგზავნი, როგორმე რომ შეინარჩუნო?
ეტყობა, შიშით შეძრულხართ და ტოვებთ ილიონს!
ასეთი მცველი დაგელუბათ, შენი ჰექტორი!
- 385 აქაველ გმირებს ბრძოლაში ტოლს რომ არ უდებდა!“
- ღმერთის სადარბა პრიამოსმა შესძახა მაშინ:
„ვინ ხარ, ჭაბუკო ზნეკეთილო, ვისი მოდგმის ხარ,
ასე სათნოდ რომ მომაგონე დაკარგვა შვილის?“
- კვლავ უპასუხა მას ჰერმესმა ქველისმოქმედმა:
390 „შენ მცდი, ღვთაებრივ ჰექტორზე რომ მკითხავ, მოხუცო.
ხშირად დიდების მოსახვეჭელ ბრძოლის ქარცეცხლში
მინახავს იგი, არგიველებს გემების ირგვლივ
დამანგრეველი სპილენძით რომ ანადგურებდა.
მამაცს შორიდან შევცქეროდით განცვიფრებულნი,
395 ატრიდის ბოლმით აქილევსმა არ მიგვაკარა.
მხნე აქილევსის მსახური ვარ, მოვყევი მის გემს.
მე, მირმიდონელს, მამად მივის პოლიექტორი,

- დიდად მდიდარი და მოხუცი, როგორიც შენ ხარ.
შინ ექვსი ძე ჰყავს, მეშვიდე კი შენს წინაშეა.
- 400 ძმებს შორის წილად მე მხვდა წასვლა პელიდთან
ლაშქრად.
- ახლახან გავცდი გემებს, მხარე რომ დამეზვერა.
ხვალ იერიშზე გადმოდიან აქაველები,
დრტვინავენ, დიდხანს ასე უქმად ბანაკში ყოფნით,
საბრძოლო გზნებას ბელადები ვეღარ აცხრობენ“.
- 405 ჰერმესს მიუგო პრიამოსმა ღმერთის სადარბა:
„თუ ჰეშმარიტად აქილევსის შენ ხარ მსახური,
ნუ დამიმაღავ, თქვი სიმართლე, გემუდარები:
ჩემი ძე ისევ გემებთან ჰყავს, თუ დაჩეხილი
მიუვლო ძალებს მისი გვამი მძლე აქილევსმა?“
- 410 მოხუცს მიუგო კვლავ ჰერმესმა ქველისმოქმედმა:
„არა, არც ძაღლი შეხებიან, არც ყვავ-ყორანნი.
იგი კარვის ქვეშ, აქილევსის ხომალდებთან წევს
კვლავ უვნებელი, როგორც იყო.
- დღე მეთორმეტე
დაიწყო, მაგრამ არა ღებება, არა ღრღნის ჭია,
415 ომში დაცემულ მოყმეს ხარბად რომ მუსრავს ხოლმე.
თუმცა მარადლე ძვირფას მოძმის საძეალის ირგვლივ
ათრევს პელიდი,
ეოსი რომ ამობრწყინდება,
ხვდება უვნებლად.
გაოცდები, ნახავ შენ თვითონ:
წევს ისე ცოცხლად, ვით ყვავილი ცვარნაპტურევი,
- 420 კვალი არ აზის სისხლის და მტერის,
ყველა იარა
ამოვსებია —
ბევრჯერ მოწყლა მრისხანე რვალმა.
ასე მოწყალედ ექცევიან შენს განთქმულ ვაჟკაცს,
უკვე მოკლულსაც, უყვართ ნეტარ ღმერთებს ჰექტორი“.
თქვა და აღივსო მეფე ლხენით, მყისვე შესძახა:
425 „კარგია, როცა, შვილო ჩემო, მსხვერპლს სწირავ
ღმერთებს!

ახლა რომ მყავდეს ძე ცოცხალი!

- მას ხომ ტროაში
მუდამ ახსოვდა ოლიმპოზე მცხოვრებნი ღმერთნი,
ამიტომ ღმერთებს არც მოკლული დაეიწყებიათ!
ო, სათნო მეყავე და მიიღე თასი ოქროსი,
430 დამიცავ, გამყევ ბანაკისკენ ღმერთის შეწევნით,
სანამ მივალწევთ კარავს გმირი აქილევსისა!“

- ისევ მიუგო სხივოსანმა ჰერმესმა მეფეს:
„გინდა აცდუნო სიყმაწვილე ჩემი, მოხუცო?
რასაც მთავაზობ, არ მივიღებ უაქილევსოდ.
435 მეკრძალვის გმირის, მეშინია, ჯილდო მოვტაცო,
ვაჰ, თუ ამისთვის თავს დამატყდეს უბედურება.
მაგრამ მზადა ვარ მიგაცილო თვით არგოსამდე,
მიხარის შენი მეგზურობა ხმელზეც და ზღვაზეც.
ჩემთან როცა ხარ, კაცისშვილი ხელსაც ვერ გახლებს“.

- 440 თქვა და იმწამსვე ეტლს შეახტა ერიუნეოს.
მყისვე მათრახი და სადავე ჩაიგდო ხელში.
ცხენ-ჯორს შთაბერა უჩვეულო ქინი და ძალა.
როცა მიიჭრნენ სანგართან და გემთა ზღუდესთან,
ცოტა ხნის წინათ სადაც ვახშამს აწყობდნენ მცველნი,
445 ძილში ჩაძირა გუშაგები სათნო ჰერმესმა.
ურდული გახსნა, ბჰე გააღო და პრიამოსი
შიგ შეიყენა, საზიდარიც შემოაგორა.
მაღე მიაღგნენ დიად კარავს გმირი პელიდის.

- მეფეს აუგეს მირმიდონელთ ფართო კარავი
450 ნაძვის მორებით, გადახურეს ზემოდან ისლით,
რომელიც უხვად მოუთიბავთ ნამიან ველზე.
კარვის გარშემო ვრცელი ეზო ჰქონდა მბრძანებელს,
ირგვლივ მესერიტ შემოღობეს.

მტკიცე ჭიშკარი
ნაძვის ურდულით იხშობოდა.

- სამ აქაველსაც
455 ერთობ უჭირდა გადაწევა საკლიტურისა.

ხოლო პელიდი მარტო ხსნიდა ურდულს იოლად.
სათნო ჰერმესმა ბჰე გააღო მეფის წინაშე,
შეატანინა საჩუქრები აქილევსისთვის.

- შემდეგ ეტლიდან ჩამოხტა და მოხუცს მიმართა:
460 „ახლა ღმერთი დგას შენს წინაშე, ღმერთი ჰერმესი.
გზის მაჩვენებლად მომავლინა თვით მამა ზევსმა.
კვლავ ოლიმპოსკენ მივიჩქარი.

აგრე სახალხოდ
ვერ ვეჩვენები გმირ აქილევსს:

- როგორ იქნება,
ღმერთმა აშკარად პატივი სცეს მოკვდავ მეომარს?
465 შენ კი ეახლე და რომ შეხვალ, მუხლთ მოეხვიე,
მამის სახელით, ლამაზთმიან დედის სახელით,
შვილის სახელით ემუდარე, ვინძლო მოალბო!“

- ასე უთხრა და ოლიმპოსკენ გაიჭრა ღმერთი.
ეტლიდან მყისვე ძირს ჩამოხტა მეფე პრიამოსი.
470 ილაიოსი მან დატოვა ჯორ-ცხენთა მცველად,
ხოლო თვით უმაღლესი სავანისკენ მიისწრაფოდა,
სად ეგულვოდა აქილევსი, ზევსის ნაზარდი.
იქ ნახა კიდეც.

- მეგობრები შორს ისხდნენ მისგან,
მაგრამ მამაცი ავტომედონტ და ალკიმოსი
475 იქავე ჰყავდა.

ცოტა ხნის წინ უნებებია
მოყმეს ვახშამი და ჯერ კიდეც წინ ედგა ტაბლა.

კარავში შედის შეუმჩნეველად.

პრიამე პელიდს
ფერხთ უვარდება, მუხლთ ეხვევა, უკოცნის ხელებს,
მის ნაშიერთა, მრავალ შვილთა მკვლელ საზარ ხელებს.

- 480 ოდეს მამაცი სამშობლოში ცოდვას ჩაიდენს —
კლავს ვისმე, ილტვის, უცხო ტომთან მიეშურება,
მძლავრს ეკედლება, განცვიფრებით მას შეხვდებიან.
ასე გაოცდა აქილევსიც, როს ღვთაებრივი

პრიამოს ნახა.

განცვიფრებით ერთიმეორეს

485 შესცქერის ყველა.

პრიამოს კი ღაღადებს ასე:

„უკვდავთ სადარო აქილევსო, მოიგონებდე
მამას, ჩემსავით სიბერის ზღურბლს მიწვენილს, მსცოვანს!
ვინ იცის, ახლა გარს ეხვევა ეგების მტერი,
არვის არ ძალუძს იხსნას იგი განსაცდელისგან.

490 მაგრამ შენ როცა ეგულები, ხარობს ის შენით
და ცისმარე დღე იმედი აქვს შვილთან შეხვედრის,
როცა ტროიდან დაბრუნდები სამშობლო მხარეს.
მე კი — უბედურს დამიზრდია აბჯარასხმულნი
ძენი ტროაში, მათგან ერთიც არ შემრჩენია!

495 ორმოცდაათი შვილი მყავდა აქაველების
შემოსევამდე.

ათცხრამეტი — ერთი დედისგან,
დანარჩენები სხვა ძვირფასმა შობეს ცოლებმა.
ბევრ მათგანს, ბედკრულს, გადუმსხვრია არესმა მუხლი.
ერთილა დამრჩა, ის იცავდა ქალაქს და მცხოვრებთ,

500 შენ ისიც მოკალ — სამშობლოსთვის მებრძოლი გმირი,
ჩემი ჰექტორი!

აქაველთა გემებს გეწვივ:

მსურს დიდძალ განძით დავიბრუნო მისი სხეული.
ო, ღმერთებს ეცი პატივი და გებრალეობდე.

გახსოვდეს მამა, მე ხომ უფრო შესაბრალო ვარ:

505 მოვესწარ, ქვეყნად არავის რომ არ მოსწრებია —
ჩემი შვილების მკვლელს ვუკოცნი საზარელ ხელებს...“

ასე უთხრა და გულსაკლავი ფიქრი აღუძრა,
მან ხელი ჰკიდა მოხუცის მკლავს, გვერდზე გასწია.
ორივ მიეცა მოგონებას,

პრიამოს ცხარედ

510 შვილს დასტიროდა აქილევსის ფეხქვეშ განრთხმული,
აქილევსი კი ხან მამას, ხან ძმობილს — პატროკლეს,
გულამოსკვნილი მოთქმა მათი ისმოდა ირგვლივ.
გული იჯერა აქილევსმა ცრემლების ფრქვევით,
და რა გაუღღვა დამდაღველი სევდა-ნაღველი,

515 მყისვე წამოდგა და მოხუცი წამოაყენა

თეთრი თმა-წვერის სისპეტაკით გულმოდგინებით.

ასე დაიწყო და მიმართა ფრთიანი სიტყვით:

„ბედშავო კაცო! რამდენ ვარამს გაუძლო გულმა,
როგორ გაბედე აქაველთა გემებთან მოსვლა,

520 მასთან, ვინც მრავალ შენს ნაშვილს მოუღო ბოლო?

მოხუცო, მკერდში თურმე რკინის გული გქონია!

მაგრამ დამშვიდდი, აქ ჩამოჯექ. მეფევე სვიანო!

ხამს მწუხარება გულში ჩაეკლათ და გაიყუჩოთ.

რას გვარგებს ცრემლი და ქვითინი გულისმომკვლელი?

525 ღმერთებმა, ყოვლის შემძლეებმა, ბედშავ მოკვდავებს

დარდი დაგვითმეს: უღარდელი მხოლოდ ღმერთია!

კრონიდის ზღურბლთან ძღვენით სავსე ორი ყუთი დევს,
ერთი ბედნიერთ მთეცვმა, მეორე — ბედკრულთ.

ვისაც შეურევს ორგვარ ჯილდოს ზევსი დიადი,

530 შეხვდება დარდიც და დროდადრო შვებასაც ჰპოვებს.

ვისაც ბედკრულთა წილს არგუნებს, განწირულია,

გულისმომკვლელი გასაჭირი არა შორდება,

ღმერთნი ხელს კრავენ, მიწისშვილნი შეიძულებენ.

ღვთის საჩუქარი პელევსმაც ხომ უხვად მიიღო

535 სიყმაწვილის ჟამს, ადამიანს ყველას სჭარბობდა

სიმხნით, სიუხვით — მესვეური მირმიდონელთა.

მოკვდავს მეუღლედ უკვდავებმა ქალღმერთი მისცეს.

მაგრამ მასაც კი ღმერთმა ავი ხვედრი არგუნა —

შინ აღარა ჰყავს ნაშვირი, ძე და მემკვიდრე.

540 ერთი ვაჟი ჰყავს და ისიც ღლემოსწრაფებულნი...

ღლემდე მოხუცს მე შვებას ვერ გვევრი:

შორს სამშობლოდან,

ტროაში, ვებრძვი შენთანებს და შენ, მოხუცო!

მე გამიგია, შენც ოდესღაც იყავ მორჭმული,

რამდენ ტომს იტევს მაკარიის ლესბოსის მხარე,

545 ნაყოფიერი ფრიგია და თვით ჰელესპონტი, —

შენზე ამბობენ — სიმხნით ყველას დასჯაბნიდარ.

მაგრამ ღმერთებმა შენც გაწვნიეს უბედურება,

ტროის გარშემო საზარ ბრძოლას ბოლო არ უჩანს.

გული იჯერე, უსაზღვრო დარდს ნუ მიეცემი:

550 შვილს რას მოუტან მგლოვიარე. შენი ცრემლებით
მკვდარს ვერ აღადგენ, მარტოოდენ ჭირს გაიმრავლებ!“

მას კვლავ მიუგო ღვთაებრივმა მეფე პრიამემ:
„რა დამაყენებს, ღვთის რჩეულო, სანამ ჰექტორი
დაუკრძალავი მისვენია!

მომეცი ნება

555 ერთხელ შევხედო უბედურმა!

მიიღე საზღო:

აქ მოგიტანე, დატკბი, გმირო, კეთილი გქონდეს
გზა მშობლიური მხარისაკენ!

ხომ მიწყალობებ

ბებერს სიცოცხლეს და მზის ციაგს მანათობელსა!..“

მოხუცს მრისხანედ უპასუხა გმირმა ფეხმარდმა:

560 „ნუ განმარისხებ, თვითონ ვიცი, დიდხანია
მმართველს ჰექტორის დაბრუნება.

ზევის სურვილი

მაცნობა დედამ, ზღვის მოხუცი მეფის ასულმა.

ვერ დამიმაღლე მე, პრიამოს, ღვთაების ნებამ
შენც აქაველთა ხომალდებთან რომ მოგიყვანა.

565 ვერ გაბედავდა კაცი, თუნდაც სიყრმით გზნებულო,
ბანაკში მოსვლას, ფხიზელ მცველებს ვერ გასცდებოდა
და კარიბჭეზე ვერც იოლად გასწევდა ურდულს.
იყუჩე ახლა და გულის წყლულს ნუ განმიახლებ!

570 ნუთუ შენ ფიქრობ, მავედრებელს ხელსა გკრავ, მოხუცს,
და თვითნებურად კრონიონის ნებას გადავალ?“

ასე თქვა.

შეკრთა პრიამოსი და გაუყუჩდა,
ლომევით სწრაფად წამოიჭრა გმირი აქილევს,
კარებს მივარდა, თანვე მიჰყვა ორი მებაჟრე —
ავტომედონტი და ალკიმოსი, მოძმეთა შორის

575 პატროკლეს შემდეგ მათ ყველაზე მეტად სწყალობდა.
მოსართავები მოხსნეს ცხენებს, შემოიყვანეს

კარავში მეხმლე მოხუცისა.

დასვეს ვაჟკაცი.

მეფურ საზიდრით მოტანილი განძი დააწყვეს —
ჰექტორის თავის საზღაური უძვირფასესი.

580 მხოლოდ დატოვეს მოსასხამი ორი, ქიტონიც,
რომ შემოსილი გაეგზავნათ ტროას ცხედარი.
გმირმა უბრძანა მონა-ქალებს გვამის განბანა,
ნელსაცხებლებით დამშვენება, ისე რომ მამას
არ დაენახა: ვაი თუ მას განარისხებდა

585 შვილის იერი! ეგებ მაშინ ღვთის უნებურად
აქილევსს ხელიც აღემაართა ბედშავ მოხუცზე.
განბანეს გვამი და განზოხეს მშვენიერ საცხით
მონა-ქალებმა, მოსასხამი გადააფარეს,
და აქილევსმა სარეცელზე თვით დაასვენა,
590 მეგობრებმა კი მოათავსეს ელვარე ეტლზე.
მაშინ პელიდმა სულთქნა, გლოვით შესძახა მოძმეს:
„ძმაო პატროკლე, ნუ დამძრახავ, პირქუშ ჰადესში
თუ ხმა მოგწვდება, ღვთაებრივი ჰექტორის გვამი
რომ დავუბრუნე მამას!

დიდი საზღო გაიღო

595 და შენ ზვარაკად შემოგწირავ წილს იმ განძიდან!“

ასე თქვა.

კარავს დაუბრუნდა კვლავ აქილევსი.
დაეშვა ლამაზ საეარძელში, რომელსაც წელან
მოსცილდა უცბად წამომდგარი. მიმართა მოხუცს:
„ძე დაგიბრუნდა, ვით გენება, წევს სარეცელზე
600 უცხოოდ მორთული,

სისხამ დილით გარეთ რომ გახვალ,

იხილავ თვითონ.

მაგრამ ახლა გვმართებს გახშამიცი.

თვით ნიობემაც უბედურმა ვერ დაივიწყა
საზრდო, თუმც ერთად თორმეტივე შვილი დაკარგა:
ექვსი ასული საყვარელი, ექვსიც ჰაბუკი.

605 ბიჭები დასცა აპოლონმა ბასრი ისრებით,
ხოლო გოგონებს არტემისმა მოუღო ბოლო.

ლეტოს შეჰკადრა გაჯიბრება თურმე ნიობემ:
ის ორისა და მე კი მრავალთ მშობელი ვარო!
სწორედ იმ ორმა დაუხოცა მკვეხარას ყველა.

- 610 ცხრა დღე ეყარნენ... და არ იყო ამ ქვეყნად კაცი,
რომ დაეკრძალა: ქვად აქცია თავხედნი ზევსმა.
მხოლოდ, მეათე დღეს დამარხეს ღმერთებმა მკვდრები.
გლოვით მაშვრალმა დედამაც კი ინება საზრდო.
ახლა ის არის სიპულოსის უდაბურ მთებში,
615 სადაც, ამბობენ, ნიმფებს უყვართ მღვიმე, როს ცეკვით
აქელოიოს ნაკადებთან გულს იჯერებენ.
იქ სატანჯველი სწვავს ნიობეს, ღვთისგან ქვად ქცეულს.
ჩვენც, ღვთაებრივო მეფე, გვმართებს მივიღოთ საზრდო,
ძის დატირებას მოესწრები, როს მიახვენებ
620 ტროაში, უხვად დაიღვრება ცხარე ცრემლები“.

თქვა და წამოდგა.

თვითონ დაკლა თეთრმატყლიანი
ცხვარი და ოთხში ამოიღეს, როგორც წესია,
წვრილ-წვრილად დაჭრეს მეგობრებმა, შამფურს ააგეს,
ლაღარში წვადნენ.

გადმოიღეს შემდეგ მწვადები.

- 625 ავტომედონტმა პური დასდო ტაბლაზე ხონჩით,
გაუნაწილა აქილევესმა მენიახეებს.
ხელი მაშინვე გაუწვდინეს მორთმეულ საზრდოს
და როს იჯერეს გული თვისი სმითა და ჭამით,
დიდხანს უმზერდა პრიამოსი გაოცებული
630 პელიდს, ლამის თვით ღმერთთაო, ეჩვენებოდა.
ასევე იყო აქილევესიც გაკვირვებული
მოხუცის სათნო სახითა და საამო სიტყვით.
ერთ-ერთის ცქერა მათ სიტკბოს და სიამეს ჰგვრიდა.
ბოლოს მიმართა პრიამოსმა ფეხმარდ აქილევეს:
635 „ზევისის რჩეულო, უკვე დროა და ნება მომეც
ცხოველმყოფელი ძილით დავტკბე შენს სავანეში.
მე ჯერ ხომ თვალი ერთი წამით არ მომიხუჭავს,
მას აქეთ, ჩემი ბედკრული ძე რაც გამოიმძაღე!
იმ დღიდან გლოვას და უღვევლ ღარდს მივეც თავი,

- 640 ხშირად ღობესთან სადმე შმორში მივეგდებოდი...
ახლა გეახელ მხოლოდ საზრდოს, შუშხუნა ღვინოს
და ერთი ლუკმაც არ ჩამსვლია პირში აქამდე“.

ასე თქვა.

გმირმა უთხრა მოძმეთ, მონა-ქალებსაც,
რომ აივანზე სარეცელი გაეწყოთ ორი.

- 645 ქვეშ ძოწეული, ზედ ხალიჩა, შალის საბანი
გადაფინათ, რომ მოხუცებს არ შეცივნოდათ.
ანთებულ კვარით გამოვიდნენ მონა-ქალები
და აივანზე გაამზადეს ორი საწოლი.
პრიამოსს უთხრა აქილევესმა მაშინ ხუმრობით:
650 „ჩემთან იძინე, საყვარელო სტუმარო ჩემო,
მაგრამ არ მოგკრან თვალი სადმე აქაველებმა, —
აქვე კარავში გროვდებიან ხოლმე მბჭობელნი.
პირქუშ ღამეში რომელიმე რომ დაგინახოს,
ლაშქრის მესვეურს აგამემნონს შეატყობინებს
655 და შვილის დახსნა, დარდანიდო, დაგიყოვნდება.
კიდევ ერთს გეტყვი და გულწრფელად მითხარ, მოხუცო:
რამდენ დღესაც მთხოვ გმირ ჰექტორის დასაქრძალავად,
იმდენ დღეს ბრძოლად არც მე გავალ, არც ჩემი რაზმი!“

პრიამემ უთხრა, ღვთაებრივმა, ფეხმარდ აქილევეს:

- 660 „თუ ნებას მომცემ, ღირსეულად დავკრძალო შვილი,
ამით, აქილევეს, მოწყალებას დიდს მომანიჭებ.
ხომ იცი, ალყა რომ გვარტყია კოშკში შეყუჟულთ,
შორი მთებიდან ხე-ტყე მოგვაქვს, ხოლო ტროელნი
შიშითა ძრწიან...

ცხრა დღე მსურდა შვილი მეტირა,

- 665 სამგლოვიარო ზეიმის და ქელების შემდეგ
მეთერთმეტე დღეს სამახსოვრო საფლავს დამეფლა...
თორმეტ დღის შემდეგ კი შევბმოდი მტერს

უცილობლად“.

მოხუცს მიუგო აქილევესმა კეთილშობილმა:

- „რაც გსურს, ყოველი აღსრულდება, მოხუცო ქველო:
670 ბრძოლად იმდენხანს არ გამოვალ, რაც გითხოვია!“

თქვა და მოხუცის მარჯვენა ხელს გმირმა ალერსით
ხელი შეახო, დაამშვიდა გული მშობლისა...
ასე დასცილდა.

- აივანზე დაწვნენ მოხუცნი —
მეფე და მაცნე და ძილის წინ ფიქრს მისცეს თავი.
675 ხოლო პელიდმა დაიძინა მტკიცე კარავში,
გვერდს ბრისეისი ეწვა დაწვებაალებული.

- უკვდავ ღმერთებსაც და აბჯროსან, ცხენოსან მოყმეთ
კეთილი ძილით მშვიდად მთელი ღამე ეძინათ.
ოლონდაც ჰერმესს ტკბილი ძილი ვერ მოერია.
680 ამას ფიქრობდა, თუ კარვიდან მეფე პრიამოს
ვით გაეყვანა, რომ ბჭის მცველებს არ შეენიშნათ.
თავით დაუდგა და პრიამოსს მიმართა ასე:
„საშიშროება არც კი გაკრთობს და უღარდელად
მტრებთან ისვენებ, პელიდისგან შეწყალებული.
685 მრავალი გაეც საზღო მოკლულ ძის დასახსნელად,
მაგრამ შენ, ცოცხალს, სამმაგ ფასით გამოგიხსნიან
შენი შვილები, ვინც კი დაგრჩა, თუკი ატრიდმა
აგამემნონმა შეგამჩნია, ან სხვა აქაველთ“.

ასე თქვა.

- შეკრთა პრიამოსი, მაცნესაც უხმო.
690 ჰერმესმა ცხენნი შეუკაზმა მათ მეყსეულად,
ისე გარეკა ბანაკიდან, რომ ვერვინ ნახა.
მაგრამ როგორც კი მიაღწიეს ფონს მოხუცებმა
ქსანთოსის, ზევსის გაჩენილი წყალუხვ მდინარის,
ქველისმოქმედი ჰერმეს სწრაფად გაჩნდა ოლიმპოს.

- 695 ოქროს სამოსით მოეფინა ეოსი მიწას.
ილიონისკენ პრიამოსი დაოთხილ ცხენებს
მიაქროლებდა მოქვითინე, მიჰყავდა შვილი.
ვერაგინ იცნო ტროელთა და ტროელ ქალთაგან
აფროდიტეს სწორ კასანდრაზე უადრეს იგი.
700 კოშკზე ავიდა პერგამოსის, ეტლში იხილა
სახე მამისა და ხმამჟვარ ტროელი მაცნის.

- შემდეგ ცხედარიც სარეცელზე შენიშნა ძმისა,
ქალაქს მოჰფინა გულსაკლავი გლოვა-გოდება:
„ტროელნო ქალნო, ტროელებო, მოდიო, შეხედეთ
750 ჰექტორს, ადრე რომ შეფრფინვიდით ბრძოლიდან

მოსულს,
ჩვენი ქალაქის, ჩვენი ხალხის სიხარულს დიადს!“

ასე გოდებდა.

- ილიონში კაცი ან ქალი
არ დარჩა, რომ არ შეემუსრა დარდს ენით უთქმელს.
ყველა მოაწყდა შესახვედრად მაღალ კარიბჭეს.
710 ყველაზე უწინ ახალგაზრდა ცოლი და დედა
თმა-ლაწვის ხოკვით ზედ დაემხნენ გიჟივით ცხედარს.
შვერდზე მიიკრეს მისი თავი. ტიროდნენ სხვებიც.
ალბათ, მთელი ღღე, ელვარე მზის ჩასვენებამდე,
კარიბჭის გარეთ იგლოვებდა ხალხი გმირ ჰექტორს,
715 რომ მოხუც მეფეს ეტლიდანვე არ შეეძახა:
„გზა, მეგობრებო! შეიტანონ ტროას ცხედარი,
გული იჯერეთ, როცა სახლში მიასვენებენ!“
ასე თქვა.

- ხალხმაც გაიწია და გზა დაუთმო.
შინ მიიტანეს, სარეცელზე დადეს სხეული.
720 მოზარენი და მოტირალნი ცხედართან ახლოს
იდგნენ, ჰგოდებდნენ გულში ჩამწვდომ ჰანგით
საგლოველს,
ხოლო დიაცნი მოსძახოდნენ გულამოხვინჩით.
ჯერ ანდრომაქემ, ახალგაზრდა ცოლმა დაიწყო
მოთქმა,

- თან გულში იხუტებდა ჰექტორს კაცთამჟღელტს:
725 „ადრე წამიხვედ, ჩემო ქმარო, ადრე დამავდე
ქვრივად, ადრე ძეც დამიოზღე, ჯერაც უენო,
ვისაც სიცოცხლე მივანიჭეთ ჩვენ, ბედშავებმა!
ვერ მოესწრება სიჭაბუკეს!

- მანამდის ტროა
გაცამტვერდება: აღარ ჰყავხარ შემწე ფხიზელი,
730 ქალაქის მცველი და ქომაგი ქალთა და ჩვილთა!

მალე ტყვედქმნილებს წაათრევენ ღრმა ზომალდებით,
მეც უცილობლად, შენც აგრეთვე, შვილო ბედკრულო!
ქანცმიღებული სამარცხვინო შრომით და ჯაფით
ემსახურები მკაცრ მბრძანებელს, ან აქაველი
735 ხელს გტაცებს ხელში და კოშკიდან ძირს დაგანარცხებს,
შურისმგებელი დაკარგულ ძმის, მამის, ძის გამო,
ჰექტორის მიერ ძლეულისა:

მრავალ აქაველს
ბოლო მოუღო, სისხლიანი მიწა არგუნა.
მრისხანე იყო მამაშენი შერკინებისას.
740 თავით ბოლომდე მთელი ტროა დასტირის რჩეულს.
ენით უთქმელი დარდი ერგოთ უბედურ მშობლებს,
ვაი, ამ საზარ სარეცლიდან ხელი საყვარელს
არ მომეც, სიტყვა სანატრელი არ გამატანე,
745 დღითა და ღამით რომ მახსოვდეს სახეცრემლიანს!“

ასე ჰგოდებდა.

და მოთქვამდნენ ტროელნი ქალნი.
ამ დროს ჰეკაბემ იწყო მოთქმა საწყალობელი:
„ჰექტორ! ყველაზე საყვარელო ჩემს შვილთა შორის!
შენ ყოვლისშემძლე ღმერთებს მუდამ უყვარდით წინათ,
750 ახლაც ზეცაში დასტირიან შენს სიკვდილს ღმერთნი!
მე სხვა შვილები აქილეესმა, ფეხმარდმა გმირმა,
როგორც მონები, გამოიყიდა ვრცელ ზღვათა იქით —
სამოსში, იმბროსს, ან ღრუბლიან, უდაბურ ლემნოსს.
ხოლო შენ გძლია, ამოგართვა სული სპილენძით
755 და თუმცა ბევრი კი გათრია შენგან ძლეული
პატროკლეს ირგვლივ, ამით მკვდარი ვერ გააცოცხლა!
ვით ნამით ნაზად დანამული, შინ განისვენებ,
თითქოს მოკვდავი, აპოლონ ღმერთს

ვერცხლისმშვილდოსანს,
მსუბუქი ისრით დაუჭრია ანაზდეულად“.

760 ასე ჰგოდებდა, ისმა გვრინი საყოველთაო.
შემდეგ ელენემ იწყო მოთქმა საწყალობელი:
„ჰექტორ, ყველაზე საყვარელო მოყვარეთ შორის,
მაზლად მერგები, რადგან ქმრად მყავს ალექსანდროსი,

რომელმაც ტროას მომიყვანა.

რად ვარ ცოცხალი!

765 მეოცე წელი მიიღია დროის წრებრუნვის,
რაიც აქ მოველ და სამშობლო დავტოვე ჩემი,
მაგრამ ერთხელაც არ მასმინე სიტყვა აუგი,
მაშინაც, თუკი შინაური მეტყოდა საწყენს —
ამაყი მაზლი, გინდა მუღი, ან დედამთილი.
770 მამამთილი კი როგორც მამა, მუდამ მწყალობდა.
შენ გონს მოგყავდა, ვინც მერჩოდა, ყველას სიკეთეს
შენი კეთილი, სათნო სულით ჩაავიწყებდი.
აი რად ვტირი შენზეც, ჩემზეც — მე უბედური!
არავინ არ მყავს ვრცელ ტროაში ნუგეშის მოქმელი
775 და მეგობარი, ერთნაირად ყველასა ვძულვარ!“
ასე ჰგოდებდა და მოთქვამდა ურიცხვი ხალხი.
ბოლოს მოხუცმა პრიამოსმა მიმართა ტროელთ:
„ახლა, ტროელნო, მოიტანეთ შეშა! ნუ ფიქრობთ,
რომ არგიველნი ჩავისაფრდნენ.

თვით აქილეესმა

780 მომცა პირობა, როს გამიშვა;
არ შეგვაწუხებს
მანამდის, სანამ მეთორმეტე დღე შესრულდება“.

ასე ბრძანა და ტროელებმა ჯორ-სახედრები
შეაბეს ურმებს, მოიყარეს ქალაქთან თავი.
ცხრა დღე მოჰქონდათ მათ ტროაში შეშა უზომო,

785 მეათე დღეს კი, როს გამოჩნდა ელვარე ეოს,
გლოვა-გოდებით მიიტანეს ჰექტორის გვამი,
კოცონზე დადეს და შეუწიეს ცეცხლი გიზგიზა.
ადგა ეოსი ცაღ ვარდისფერითებინი
და გმირ ჰექტორის ნაკვერჩხლებთან მოგროვდა ხალხი
790 აურაცხელი,

ყველამ თავი რომ მოიყარა,
ჩააქრეს მაშინ ნალვერდალი, ღვინო ასხურეს,
სადაც კი ცეცხლი გიზგიზებდა.
შემდეგ ღაღარში
ძმებმა მოკრიფეს თეთრი ძვლები და მეგობრებმა.

მწარედ მოთქვამდნენ, უხვად დაწვზე სდიოდათ ცრემლი,
795 ძვირფასი ნეშთი ნელა ჩადეს ოქროს ლარნაკში,
თხელი პეპლოსი დააფარეს ძოწით მოსილი,
ღრმა სამარეში ჩაასვენეს, ხოლო ზემოდან
დიდი ლოდები დააფარეს, მჭიდროდ დატკეპნეს,
შემდეგ ყორღანი აღუმართეს, დაუდგნენ მცველნი,
800 რომ არ დასხმოდა სპა აბჯროსან აქაველების.
საფლავს მიწა რომ დააყარეს, ყველა წავიდა.
დიდი ქელები გაიმართა დიდ სასახლეში
ზევსის საყვარელ მეფის — მოხუც პრიამოსისა.
ასე დაკრძალეს იმ დღეს ჰექტორ, გმირი მხედარი,

შენიშვნები

ძეგა პირველი

- 1.* „რის ხვას, ღმერთ ქალო, უგალოზე...“ — იგულისხმება ხელოვნების ქალღმერთი — მუზა, კერძოდ, ეპიკური პოეზიის ქალღმერთი — კალიოპე. ასევე მუზისადმი მიმართვით იწყება „ოდისეაც“.
2. აქაველნი — ბერძნული ტომი.
9. ლეტო — ქალღმერთი. ლეტოს ზევსისგან შეეძინა აპოლონი და არტემისი. მითის თანახმად ეჭვიანი ჰერა არ აძლევდა ლეტოს მოლოგიების საშუალებას. ზევსმა ზღვაში გააჩინა კუნძული დელოსი და ლეტომ იქ მოიმშობიარა.
ზევსი — ბერძნული პანთეონის უზენაესი ღვთაება, რეასა და კრონოსის ვაჟი, ელვისა და ჰეჰა-ჰუზილის ღმერთი. ზევსმა ძველი ღმერთის კრონოსის ძალაუფლება და სამყარო გაინაწილა თავის ძმებთან — პოსეიდონთან და ჰადესთან ერთად.
11. ატრიდი — ატრევსის ძე. ატრევსი იყო მიკენის მეფე, პელოპისა და ჰიპოდამიას ვაჟი, აგამემნონისა და მენელაოსის მამა.
12. აპოლონი — ზევსის და ლეტოს ძე, არტემისის ძმა, ლინოსისა და ასკლეპიოსის მამა. ხელოვნების მფარველი ღვთაება. ითვლებოდა აგრეთვე გზებისა და მეზღვაურთა მფარველად, მისნობის ქომაგად.
18. ოლიმპო — ღმერთთა სასუფეველი წმინდა მთა თესალიაში.
პრიამოსი — ტროის უკანასკნელი მეფე, ლომედონტის ძე, ჰეკაბეს ქმარი, პარისის, ჰექტორის და სხვათა მამა. ჰომეროსის ცნობით, მას ორმოცდაათი შვილი ჰყავდა, მათ შორის ცხრამეტი — ერთი მეუღლი-საგან.
30. არგოსი — აგამემნონის სამფლობელო. მთავარი ქალაქი — მიკენი.
38. კილა — ქალაქი მესიაში, სადაც იყო აპოლონის განთქმული ტაძარი.
39. სმინთევსი — აპოლონის ეპითეტი. ეპითეტი ნაწარმოებია სიტყვი-საგან „სმინთოს“ (თაგვი). თაგვი მისნობის სიმბოლოდ იყო მიჩნეული. ამავე დროს აპოლონი ითვლებოდა მინდვრის თაგვების შემმუსვრელად.

* ნუმერაცია მოცემულია პოემის სტრიქონთა მიხედვით.

55. პერა — ღმერთთა დედოფალი, რეას და კრონოსის ასული, ზევსის დაი და მეუღლე. ქორწინების, ოჯახის, მშობიარობის მფარველი ღვთაება.
56. დანაელნი — ბერძნული ტომი.
66. ასზვარაკელი — ბერძნ. ჰეკატომბე. ასი ხარის ან სხვა ცხოველთა მსხვერპლად შეწირვა. ნიშნავს მდიდრულ ზვარაკს.
80. არგიველნი — ბერძნული ტომი. იხმარება აქველთა და დანაელთა სინონიმად.
97. შორსმოისარი — აპოლონის ეპითეტი.
100. ჰეკატომბე — ასზვარაკელი. იხ. I, 66.
ქრისე — კუნძული და ნავთსადგური ტროაში, სადაც იყო აპოლონის ტაძარი.
110. შორსმმუსვრელი — აპოლონის ეპითეტი.
111. ქრისეისი — აპოლონის ქურუმის ქრისეს ასული.
113. კლიტემნესტრა — აგამემნონის მეუღლე, ტინდაროსისა და ლედას ასული, კასტორისა და პოლიდეკის და, ორესტეს, იფიგენიას, ელექტრას დედა.
138. აიანტი — ტროის ომის გმირი. ტროადაში ორი აიანტი იბრძოდა — აიანტი ტელამონის ძე და აიანტი ოილევის ძე.
✓ ოდისეისი — „ილიადის“ ერთ-ერთი მთავარი გმირი, „ოდისეას“ მთავარი გმირი. ითაკის მეფე, კეფალენელთა ტომის ბელადი, ლაერტიისა და ანტიკლეას ვაჟი, პენელოპეს ქმარი, ტელემაქოსის მამა.
145. იდომენეისი — კრეტის მეფე, მინოსის შვილიშვილი.
146. პელეისი — ფთიის მეფე. პელაზგური ტომის — მირმიდონელთა ბელადი. მისგან ზღვის ქალღმერთს თეტისს შეეძინა აქილევისი.
151. ტროა — სახელმწიფო და ქალაქი მცირე აზიის ჩრდილო-დასავლეთ სანაპიროზე. სხვაგვარად ამ სახელმწიფოს მთავარ ქალაქს ერქვა აგრეთვე ილიონი.
155. ფთია — ქალაქი თესალიაში. აქილევის საშობლო.
159. მენელაოსი — ატრეისის ძე, აგამემნონის ძმა, ელენეს ყოფილი ქმარი, სპარტის მეფე.
180. მირმიდონელი — პელაზგური ტომი, თესალიის სამხრეთი ნაწილის მოსახლეობა. ტომის სახელს უკავშირებენ ბერძნულ სიტყვას „მირ-მექს“ (ჭიანჭველა).
195. ათენა — მარადქალწული ქალღმერთი სიბრძნისა, ხელოვნებისა, ხელოსნობისა, ომისა. იგი იყო ატიკისა და ქ. ათენის ქომაგი, ზევსის ასული. მკვლევარებს მიაჩნიათ, რომ ათენას კულტი შეთვისებულია პელაზგური პანთეონიდან.

199. პალასი — ქალღმერთ ათენას ეპითეტი. ეს მეტსახელი ქალღმერთმა მიიღო მას შემდეგ, როცა დაჭრა და ცოცხლად გაატყავა ტიტანი პალასი.
202. ფაროსანი ზევსი — ზევსის ეპითეტი, ეგიონი (ბერძნ. აიგიონოს), ეგიდის (აიგიდის) მფლობელი.
206. თვალმცეცელი — ათენას ეპითეტი (ბერძნ. „გლაუკოპის“ — ნათელ-თვალებიანი, თვალებმოვლვარე).
222. ეგიონი — იხ. 202.
238. კრონონი — კრონოსის შთამომავალი.
242. ჰექტორი — ტროელთა მხედართმთავარი. პრიამოსის ძე, პარისის ძმა, ანდრომაქეს ქმარი, ასტიანაქტის მამა.
263. პერიტოე — პერიითოსი, იქსიონეს ძე, ლაპითების მეფე. მის ქორწილში მოხდა შეტაკება ლაპითებსა და კენტავრებს შორის.
დრიანტი — ღმერთის არესის ვაჟი, ლიკურგოსის მამა.
264. კაინევისი — არგონავტთა ლაშქრობის ერთ-ერთი მონაწილე, ადრე ქალწული იყო, მაგრამ ღმერთმა ვაჟკაცად გადააქცია.
პოლიფემი — ლაპითების ერთ-ერთი გმირი.
265. ეგეოსი — ათენის მეფე, გმირი თესევის მამა. ურჩხულ მინოტავროსთან ბრძოლის შემდეგ დაბრუნებულ თესევის დაავიწყდა ვინმეზინა მამისთვის მშვიდობით დაბრუნება. ეგეოსს ეგონა ვაჟი დამეღუპაო და ზღვაში გადავარდა. ამის შემდეგ ეწოდა იმ ზღვას ეგეოსის ზღვა.
თესეისი — ბერძნული მითოლოგიის ერთ-ერთი ყველაზე პოპულარული გმირი.
270. აპიეს მიწა — პელოპონესი.
280. „გშობა ქალღმერთმა...“ — აქილევის დედა ზღვის ქალღმერთი თეტისი.
307. მენტიდი — პატროკლე.
320. ევრიბატე, ტალთიზიოს — აგამემნონის მალემსრბოლნი.
352. „საწუთრო-მცირე“ — აქილევის ბედად ხანმოკლე სიცოცხლე ეწერა, ტროის ომში იგი უნდა მოეკლა პარისს.
358. ნერეისი — ზღვის ღვთაება, აქილევის დედის თეტისის და მასთან ერთად ზღვის სხვა ნიმფების, ე. წ. ნერეიდების მამა.
366. თებე — ზემო ეგვიპტის დედაქალაქი, შემდგომში დიდ დიოსპოლისად წოდებული, ჰომეროსი მას „ასპტეიანს“ („ჰეკატომბილი“) უწოდებს. თებე ერქვა აგრეთვე ბეოტიის მთავარ ქალაქს. ჰომეროსის მიხედვით იგი იყო „შვიდბჭიანი“ („ჰეპტაპილოს“). თქმულებით ეს ქალაქი ააშენა კადმოსმა. ამ ტაეში, ცხადია, იგულისხმება არა ბეოტიელთა, არამო ეგვიპტელთა თებე.

380. ვერცხლისმშვილდა — აპოლონის ეპითეტი.
400. პოსეიდონი — ზღვის ღვთაება, კრონოსის ძე, ზევსის, ჰერას, ჰადესის ძმა.
- 402-3. ასხელა ბრიარე, ეგეონი — გოლიათი, რომელიც ღმერთებს იცავდა ტიტანების თავდასხმისაგან.
413. თეტიისი — ზღვის ნიმფა, ზღვის მოხუცი ღმერთის ნერევსის ასული, ერთ-ერთი ნერეიდა, ატილევსის დედა.
473. პეანი — საგმირო სიმღერა.
477. ეოსი — განთიადის ქალღმერთი, ჰელიოსის (მზის) და სელენეს (მთვარის) დაი. ეოსმა ქმრად შეირთო ტითონი და ზევსს შეევედრა იგი უკვდავი გაეხადა, მაგრამ დაავიწყდა მისთვის მუდმივი სიჭაბუკეც ეთხოვა.
571. ჰეფესტო — ცეცხლისა და მჭედლობის ღმერთი, ზევსისა და ჰერას ძე. ჰეფესტოს კულტის თავდაპირველ კერად თელიან კ. ლემნოსს.
593. ლემნოსი — ვულკანური წარმოშობის კუნძული ეგეოსის ზღვის ჩრდილოეთით განთქმული იყო მეტალურგიით. ფიქრობენ, რომ ოდიტგანვე ლემნოსი დასახლებული იყო პელაზგური მოსახლეობით, პეროდოტე მიუთითებს კიდევ იქ მის დროს არსებულ პელაზგურ მოსახლეობაზე.
594. სინტიელეზი — ლემნოსის ძველი მოსახლეობა. სინტიელეზი მისდევდნენ სამჭედლო საქმეს, მეტალურგიას. ამიტომაც კუნძულზე გაბატონებული იყო პრომეთეს და ჰეფესტოს კულტი.
603. ფორმინგი — კითარის თუ არფას მსგავსი ინსტრუმენტი 3-7 სიმით.

ძეგა გერო

6. ძილისშორისი — ძილის ღმერთი — „ჰიპნოსი“, ნიქტის (ღამის) გაჟი, სიკვდილის ღმერთის თანატოსის (ბერძნ. „თანატოს“ ნიშნავს სიკვდილს) ძმა.
19. ამბროსია — ღმერთები ამბროსიით კვებავდნენ თავიანთ ცხენებსაც.
42. ქიტონი — ზედა ტანსაცმელი, უპირატესად ტილოსგან ნაქსოვი. უმეტესწილად სწევდა პერანგის მაგივრობას, მის ზემოთ იცვამდნენ ხოლმე ქლიანას, ფაროსს, ჰიმეტიონს. ზოგადად — სამოსი.
93. ოსა — ჭორის ღმერთი. ზევსის მაცნე.
103. ჰერმესი — მაიასა და ზევსის ვაჟი. მწყემსთა, მოგზაურთა, ვაჭართა მფარველი ღმერთი, ზევსის მაცნე. ჰერმესს ზოგჯერ აიგივებენ პროტო-

ხეთურ (ხატურ) და იბერიულ მთვარის ღვთაებასთან — არმაზთან (ბ. პროზნი).

104. პელოპსი — პელოპონესის ეპონიმი. ტანტალოსის ძე, ნიობეს ძმა, ჰიპოდამიას ქმარი, ატრევსის მამა (აგამემნონისა და მენელაოსის პაპა).
106. თვიესტი — მიკენის მეფე, ატრევსის ძმა (აგამემნონისა და მენელაოსის ბიძა), ეგისტეს მამა.
110. არესი — ზევსისა და ჰერას შვილი. ომის ღმერთი.
133. ილიონი — ტროის მხარის მთავარი ქალაქი, სხვაგვარად — ტროა.
144. იკაროსის ზღვა — ზღვა, სადაც ჩავარდა იკაროსი, დაიდალოსის ძე, დაიდალოსი და იკაროსი გამოექცნენ კრეტის მეფე მინოსს დაიდალოსის მიერ გაკეთებული ფრთების საშუალებით. გათამამებული ყმაწვილი იკაროსი ფრენის დროს იმდენად მიუახლოვდა მზეს, რომ ცვილი, რომლითაც ფრთები ჰქონდა მიმაგრებული, დადნა და იკაროსი ზღვაში ჩავარდა.
145. ევროსი, ნოტოსი — ქარის სახეობანი. ევროსი — აღმოსავლეთის ქარი, ნოტოსი — სამხრეთის ქარი, ევრონოტოსი — სამხრეთ-აღმოსავლეთის ქარი.
147. ზეფიროსი — ქარის სახეობა, დასავლეთის ქარი. ქარის ღმერთი, ეოსის ძე, უკვდავი ცხენების — ქსანთოსის, ბალიოსის და სხვათა მამა.
173. ლაერტიდი — ლაერტის ძე, ოდისეისი.
184. ითაკა — ოდისეისის სამფლობელო ქალაქი და კუნძული იონიის ზღვაში. მდებარეობს აკარნანიასა და კეფალენიის სანაპიროთა შორის.
260. ტელემახოსი — ოდისეისისა და პენელოპეს ვაჟი.
262. ქლაინა — თბილი მოსასხამი (ტანსაცმელი), გადასაფარებელი (საბანი).
- 290-291. დედანში ტაეპების ბოლოს მეორდება სიტყვა „ნეესთაი“.
303. ავლიდი — ქალაქი ბეოტიაში. ამ ქალაქში შეიკრიბა ბერძენთა გაერთიანებული მხედრობა ტროაზე გალაშქრების წინ.
336. გერენიელი ნესტორი — გერენონი ქალაქია მესენიაში.
362. ფილე — გვაროვნული თემი, შემდგომ ხანებში — გუგროფიულ-პოლიტიკური ერთეული. ატიკაში იყო 4 ფილე, ხოლო ძვ. წ. ა. 510 წლის აქტით — 10 ფილე. გვაროვნული ფილეები იყოფოდა ფრატრიებად, ტერიტორიულნი — დემოსებად.
381. „შევუდგეთ არესს“ — ვემსახუროთ ომის ღმერთს — არესს, ე. ი. დავიწყეთ ბრძოლა.
385. არესის ველი — ბრძოლის ასპარეზი.

445. ა ტ რ ე ი ნ ი — ატრევის შთამომავალი.
447. ა ი გ ი დ ა — ჰეფესტოს მიერ ზევსისთვის გაკეთებული ფარი. ამ ფარს ათენაც ხმარობს. ზევსის ფარზე მიკრულია საშინელი ურჩხულის — მე-
დუზა გორგოს თავი. აქედანაა სიტყვა „ეგადა“, გამოთქმა — მშვიდობის
ეგადით“, ე. ი. მშვიდობის ძალით, მისი ნიშნით.
461. კ ა ვ ს ტ რ ი ო ს ი — მდინარე ლიდიასი.
465. ს კ ა მ ა ნ დ რ ი ო ს ი — მდინარე ტრიაში, ერთვის ჰელესპონტს.
484. მ უ ზ ე ბ ი — ზელოვნების ქალღმერთები, ზევსის ასულები: კლეიო (ის-
ტორიის მუზა), ევტერპე (ლირიკის მუზა), თალეია (კომედიის მუზა),
მელომენე (ტრაგედიის მუზა), ტერპსიქორე (ცეკვის მუზა), ურანია
(ასტრონომიის), ერატო (სატრფიალო პოეზიის მუზა), პოლიმნია (სა-
ხოტბო პოეზიის მუზა), კალიოპე (ეპიკური პოეზიის მუზა).
498. მ ი კ ა ლ ე ს ო ს ი — კონცხი მცირე აზიაში, კ. სამოსთან.
499. ჰ ა რ მ ა — მდინარე მცირე აზიაში.
ე რ ი თ რ ე — ქალაქი კ. ევბეაზე.
500. ე ლ ე ო ს ი — ქალაქი ბეოტიაში.
ჰ ი ლ ე — მდინარე ლიდიასი.
504. პ ლ ა ტ ა ი ა — ქალაქი ბეოტიაში.
507. ა რ ნ ე — ქალაქი ბეოტიაში.
511. ო რ ქ ო მ ე ნ ი — ქალაქი ბეოტიაში. მინიოსის ორქომენი ეკუთვნოდა
ბერძნულ ტომს მინიელებისას, არსებობდა აგრეთვე ქალაქი ორქომენი
არკადიაში.
518. ფ ო კ ე ე ლ ნ ი — ფოკიდა მხარეა საბერძნეთში.
520. პ ა ნ ო პ ე ვ ს ი — ქალაქი ფოკიდაში.
522. კ ე ფ ი ს ო ს ი — ტბა ბეოტიაში.
527. ლ ო კ რ ე ბ ი — შუა საბერძნეთში მცხოვრები ტომი.
532. ო პ ო ე ნ ტ ი — ლოკრიდის მთავარი ქალაქი, პატროკლეს სამშობლო.
535. ე ვ ბ ე ა — ეგეოსის ზღვის კუნძული.
536. ა ბ ა ნ ტ ე ბ ი — ევბეაში მცხოვრები ტომი.
537. ე რ ე ტ რ ი ა — ქალაქი ევბეაზე.
546. ა თ ე ნ ი — ატიკის მთავარი ქალაქი, V საუკუნიდან ძვ. წ. ა. მთელი
საბერძნეთის კულტურული ცენტრი.
557. ს ა ლ ა მ ი ნ ი — კუნძული ატიკის სანაპიროსთან.
559. ტ ი რ ი ნ თ ო ს ი — ქალაქი პელოპონესში.
561. ე პ ი დ ა ვ რ ო ს ი — ქალაქი პელოპონესში.

569. მ ი კ ე ნ ი — არგოლიდის მთავარი ქალაქი პელოპონესში.
570. კ ო რ ი ნ თ ო — ქალაქი პელოპონესის უკიდურეს ჩრდილოეთით.
572. ს ი კ ი ო ნ ი — ქალაქი პელოპონესის ჩრდილოეთით.
573. ჰ ი პ ე რ ე ს ი ე — ქალაქი პელოპონესის ჩრდილოეთით.
575. ჰ ე ლ ი კ ე — ქალაქი პელოპონესის ჩრდილოეთით.
581. ლ ა კ ე დ ე მ ო ნ ი — მხარე პელოპონესის სამხრეთ-აღმოსავლეთით. მთა-
გარი ქალაქი — სპარტა.
582. ფ ა რ ო ს ი — კუნძული ხმელთაშუა ზღვაზე, ეგვიპტის სანაპიროს სიან-
ლოვეს.
582. ს პ ა რ ტ ა — ლაკედემონის მთავარი ქალაქი პელოპონესში.
584. ა მ ი კ ლ ე — ქალაქი ლაკონიკაში, პელოპონესის სამხრეთ ნაწილში.
591. პ ი ლ ო ს ი — ნესტორის სამფლობელო, ქალაქი პელოპონესის სამხრეთ-
დასავლეთით.
592. ა ლ ფ ე ო ს ი — მდინარე პელოპონესში.
595. თ რ ა კ ი ა — საბერძნეთის ჩრდილო-აღმოსავლეთით მდებარე მხარე ჰე-
ლესპონტისა და მარმარილოს ზღვის სანაპიროსთან.
თ ა მ ი რ ი ს ი — მითიური მომღერალი, რომელმაც მუზებთან შეჯიბრე-
ბა გაზედა. მუზებმა ამისთვის იგი დააბრმავეს.
596. ე ქ ა ლ ი ა — ქალაქი ეტოლიაში.
ე ვ რ ი ს ტ ო ს ი — განთქმული მშვილდოსანი. მან მშვილდი ჯილდოდ
მიიღო აპოლონისგან და იმდენად გათამამდა, რომ ღმერთს შეეჯიბრა.
აპოლონმა იგი მოკლა.
600. კ ი თ ა რ ა — სიმეზიანი საკრავი.
603. ა რ კ ა დ ი ა — პელოპონესის ცენტრალური მთიანი მხარე.
კ ი ლ ე ნ ე — მთა არკადიაში.
604. ე პ ი ტ ი ო ს ი — მითიური მეფე არკადიისა.
615. ბ უ პ რ ა ს ი ა — ეპეელთა ტომის მთავარი ქალაქი ელიდაში.
ე ლ ი დ ა — მხარე პელოპონესის დასავლეთით.
619. ე პ ე ე ლ ნ ი — ელიდაში (პელოპონესში) მცხოვრები ტომი.
625. დ უ ლ ი ქ ი ა — ითაკის მეზობლად მდებარე კუნძული, ცნობილი არ არის,
სახელდობრ რომელ კუნძულს გულისხმობდა ჰომეროსი.
631. კ ე ფ ა ლ ე ნ ი ა — კუნძულთა ჯგუფი, რომელშიც შედიოდა აგრეთვე
კ. ითაკა.
ნ ე რ ი ტ ო ს ი — მთა კ. ითაკაზე.
634. ძ ა კ ი ნ თ ო ს ი — კუნძული იონიის ზღვაზე, ითაკის მახლობლად.
ს ა მ ო ს ი — კუნძული თრაკიის სანაპიროსთან (სამოთრაკია).

635. ე ბ ი რ ო ს ი — მხარე ჩრდილოეთ საბერძნეთში.
638. ე ტ ო ლ ი ა — მხარე საბერძნეთის დასავლეთით.
639. პ ლ ე ვ რ ო ნ ი — ქალაქი ეტოლიაში.
640. ქ ა ლ კ ი დ ე — ქალაქი ელიდაში.
კ ა ლ ი დ ო ნ ი — ქალაქი ეტოლიაში.
641. ი ნ ე ვ ს ი — ქ. კალიდონის მეფე.
645. კ რ ე ტ ა — დიდი კუნძული ხმელთაშუა ზღვაში. ერთ-ერთი ცენტრი ჰომეროსამდელი ცივილიზაციისა, რომელიც კრეტა-მიკენის კულტურის სახელითაა ცნობილი სამეცნიერო ლიტერატურაში.
646. კ ნ ო ს ო ს ი — ქალაქი კ. კრეტაზე.
გ ო რ ტ ი ნ ი — ქალაქი კ. კრეტის სამხრეთ ნაწილში.
651. ე ნ ი ა ლ ი ო ს ი — არესი.
653. ჰ ე რ ა კ ლ ე — ზევსისა და ალკმენეს ძე, ბერძნული მითოლოგიის ერთ-ერთი ყველაზე პოპულარული გმირი.
654. რ ო დ ო ს ი — დიდი კუნძული, რომელიც მცირე აზიის სამხრეთ-დასავლეთ სანაპიროსთან მდებარეობს.
660. ე ფ ი რ ე — კორინთოს ძველი სახელწოდება. არსებობდა ამ სახელწოდების სხვა ქალაქებიც.
681. პ ე ლ ა ზ გ ი კ უ რ ი ა რ გ ო ს ი — აქილეესის სამშობლო თესალიაში (ჩრდილოეთ საბერძნეთში). პელაზგები იყვნენ არაბერძნული ტომი, შეესაბამება არაინდოევროპული წარმოშობისა, მოსახლეობდნენ თესალიაში და მცირე აზიაში. პელაზგიკური არგოსი ნიშნავს პელაზგებით დასახლებულ მხარეს. საკუთრივ სახელი „არგოს“ ერქვა სხვადასხვა ქალაქს არგოლიდაში, აკარნანიაში. სიტყვის მნიშვნელობა გაურკვეველია, თუმცა, ემთხვევა გრაფიკულად ზედსართავს „არგოს“ იმ განსხვავებით, რომ ზედსართავს ბოლოში მოუდის მახვილი, ხოლო ტომონიმს — თავში. გარდა ამისა, ზედსართავს არა აქვს დადასტურებული ისეთი მნიშვნელობა, რომელიც გეოგრაფიულ სახელს შეეფერება. ფიქრობენ, რომ ტომონიმი „არგოსი“ უნდა ნიშნავდეს „ველს“, „ვაკეს“.
683. პ ე ლ ა დ ა — ამ შემთხვევაში აქილეესის სამშობლოში — თესალიაში ერთ-ერთი ქალაქის სახელწოდებაა. ჰომეროსის დროსვე ნიშნავდა მატერიკის საბერძნეთს თესალიის გამოკლებით, შემდეგ — მთელ საბერძნეთს კუნძულების ჩათვლით.
696. დ ე მ ე ტ რ ე — კრონოსის და რეას ასული, ნაყოფიერებისა და მიწათმოქმედების ქალღმერთი, პერსეფონეს დედა.
713. ა დ მ ე ტ ო ს ი — თესალიელი მეფე, ალკესტისის ქმარი.
715. პ ე ლ ი ა ს ი — პოსეიდონის ძე. პელიასმა ტახტის მოცილე ძმისწული

იასონი კოლხეთს გაგზავნა ოქროს საწმისის მოსაპოვებლად (არგონავტიკის ლაშქრობა).

723. ჰ ი დ რ ა — მრავალთავიანი წყლის გველი.
724. „მ ა ლ ე ა რ გ ი ე ლ თ ფ ი ლ ო კ ტ ე ტ ე გ ა ა ხ ს ე ნ დ ე ბ ა თ“ — მითის მიხედვით შხამიანი ჰიდრას მიერ დაკბენილი ფილოქტეტე აქაველებმა უპატრონოდ დასტოვეს ლემნოსზე. ზედისწერის თანახმად კი ტროის აღება შეუძლებელი იყო ჰერაკლეს მშვილდის გარეშე, ხოლო ეს მშვილდი ხელთ ჰქონდა ფილოქტეტეს.
731. ა ს კ ლ ე პ ი ო ს ი — აპოლონის ძე, აქიმოზის ღმერთი. „ილიადაში“ იგი ჯერ კიდევ არ იხსენიება ღმერთად. იგი მამაა აქაველთა მხედრობის დასტაქრების მახათის და პოდალეიროსისა.
734. ო რ მ ე ნ ი ა — ქალაქი მაგნესიაში.
ჰ ი ჰ ე რ ე ი ა — წყარო თესალიაში.
735. ა ს ტ ე რ ი ო ნ ი — ქალაქი თესალიაში.
738. ა რ გ ი ა — ქალაქი თესალიაში.
742. ჰ ი პ ო დ ა მ ე ა — პერიოთოსის ცოლი. მის ქორწილში მოხდა შეტაკება ლაბითებსა და კენტავრებს შორის. იგივე სახელი ერქვა ენეასის დას, ანქისეს ასულს.
743. კ ე ნ ტ ა ვ რ ი — მითითური იუპენ-კაცი.
744. პ ე ლ ი ო ნ ი — მთა თესალიაში.
750. დ ო დ ო ნ ე — ქალაქი, რომელშიც ზევსის მოგვი იმყოფებოდა.
752. პ ე ნ ე ი ო ს ი — მდინარე თესალიაში.
755. ს ტ ი ქ ს ი — მიწისქვეშეთის სამეფოს მდინარე.
766. პ ი ე რ ი ა — მხარე მაკედონიაში.
776. ლ ო ტ ო ს ი — მცენარე, ლათ. trifolium melilotus.
782. ტ ვ ი ფ ო ე ს ი — ურჩხული, რომელიც განასახიერებდა მიწისქვეშა ციცხლს, ვულკანის ამოფრქვევას, მიწისძვრას.
783. ა რ ი მ ო ს ი — ადგილი კილიკიაში.
783. ი რ ი ს ი — ღმერთთა მაცნე, ცისარტყელას ქალღმერთი.
814. მ ი რ ი ნ ე — ამაძონი, მეგრძოლი ქალი, რომლის საფლავის ყორღანს ერქვა ბატიეია.
819. დ ა რ დ ა ნ ე ლ ნ ი — ბერძნული ტომი, ბერძნები.
ე ნ ე ა ს ი — აფროდიტეს და ანქისეს შვილი.
820. ა ფ რ ო დ ი ტ ე — ზევსის და ლეტოს ასული, სილამაზისა და სიყვარულის ქალღმერთი.

824. იდე — მთავრებული მცირე აზიაში, ჰელესპონტის ახლოს, ამ მთის ძირას მდებარეობდა ტროა.
ძელეია — ქალაქი იდეს მთის ძირას, ტროის მახლობლად.

828. ადრასტეა — ქალაქი მცირე აზიაში.

831. პერკოსელი — ქ. პერკოტეს მცხოვრები. ეს ქალაქი მდებარეობდა ტროის ჩრდილოეთით, ჰელესპონტთან.
პრაკტიონი — მდინარე ტროადაში.

841. ლარისა — ქალაქი მცირე აზიაში.

845. ჰელესპონტი — ახლანდელი დარდანელის სრუტე.

846. კიკონები — თრაკიული ტომი.

848. პეონები — პეონიის მოსახლეობა ჩრდილოეთ საბერძნეთში, სადაც შემდგომში იყო მაკედონიის ტერიტორია.

849. ამიდონე — ქალაქი მაკედონიის ჩრდილოეთით.
აქსიოსი — მდინარე მაკედონიაში.

851. პაფლაგონია — მცირე აზიის ჩრდილოეთი მხარე შავი ზღვის სანაპიროზე.

853. კიტროსი — ქალაქი პაფლაგონიაში.
სესამოსი — ქალაქი პაფლაგონიაში.

854. პართენიოსი — მდინარე პაფლაგონიაში. სიტყვა „პართენიოს“ ნიშნავს „ქალწულურს“.

855. ერითინიოსი — ქალაქი პაფლაგონიაში.
კრომნა — ადგილი პაფლაგონიაში.

856. ჰალიძონები — შავი ზღვის პირას მოხინაღრე ტომი, აიგივებენ ქართველური მოდგმის ტომებთან — ხალიბებთან.

857. ალიზეს მხარე — ხალიზების (ქართველური ტომის) ქვეყანა შავი ზღვის სანაპიროზე.

858. მისიელი — მისიის (მიზიის) მხარის მოსახლეობა.

862. ფრიგია — მხარე მცირე აზიაში, ტროის აღმოსავლეთით. მომდევნო ხანის ავტორები ტროის მხარეს აიგივებენ ფრიგიასთან.

863. ასკანია — ადგილი ფრიგიაში.

864. მეონია — ლიდიის ძველი სახელწოდება.

865. გიგაიე — ტბა მცირე აზიაში, ლიდიაში.

866. ტმოლოსი — მთა ლიდიაში.

867. კარია — მხარე მცირე აზიის სამხრეთ-დასავლეთით.

868. მილეტი — ქალაქების სახელი მცირე აზიასა და კრეტაზე.
ფთირე — ფთირონი, მთა კარიასი.

869. მაიანდროსი — მდინარე მცირე აზიაში.

მიკალე — კონცხი მცირე აზიაში, კ. სამოსის პირდაპირ.

876. ლიკია — „ილიადაში“ ამ სახელწოდებით ორი მხარე გვხვდება, ერთი — ტროასთან ახლოს, მეორე — მცირე აზიის სამხრეთით.

857. ქსანთოსი — მდინარე ტროაში.

ქება მისამი

77. ფალანგი — საომარი წყობა, რაზმი.

130. ნიმფა — აქ იგულისხმება ახალგაზრდა, ლამაზი ქალი, ქალღმერთის სადარი.

145. სკაიას ზჭე — ტროის დასავლეთ მხარეს გამავალი კარიბჭე.

189. ამამონები — მითიური მეომარი ქალები. ბერძნების წარმოდგენით ცხოვრობდნენ აზოვის ზღვისა თუ შავი ზღვის სანაპიროზე, კოლხი-დაში.

237. კასტორი და პოლიდეკოსი — ლედას შვილები, ელენეს ძმები.

277. ჰელიოსი — მზის ღმერთი, მზე.

295. კრატერი — ჭურჭელი ღვინის შესაზავებლად. ორ წილ ღვინოზე ჩვეულებრივ სამი წილი წყალი მოდიოდა. კრატერს ამზადებდნენ ვერცხლისგან ან მოოქრული ვერცხლისგან.

322. პადესი — მიწისქვეშეთის სამეფო, საიქიო, სულების ღმერთი.

ქება გიონის

2. ჰეზე — ზევსისა და ჰერას ასული, სიყმაწვილის ქალღმერთი.

3. ალალკომენე — ათენას ეპითეტი ბეოტიის ქალაქის ალალკომენაის მიხედვით. ეს ქალაქი ითვლებოდა ათენას სამშობლოდ. გარდა ამისა, ეს სიტყვა გაიზარებოდა მომდინარედ სიტყვისაგან „ალალკეინ“ და აღიქმებოდა როგორც „მტერთა უკუმგდები“, „დამცველი“.

91. აისეპოსი — მდინარე მისიაში (მიზიაში).

101. ლიკიელი — აპოლონის ეპითეტი, „ლიკიას შობილი“.

166. ეთერი — სივრცე ზევსის კამარასა და ჰაერს (ატმოსფეროს შორის).

219. ქირონი — ბრძენი კენტავრი, რომელმაც აღზარდა ჰერაკლე, იასონი, აქილეესი და სხვა გმირები.

377. პოლინიკე — ოიდიპოსის ძე. იგი თებუდან გააპყვა ძმამ ეტეოკლემ.

პოლინიკემ თავი მოუყარა ლაშქარს და დაესხა თებეს. ბრძოლაში ძმებმა ერთიანი დახმება.

385. კადმოსელნი — კადმოსი იყო ფინიკიელთა მეფის აგენორის ვაჟი. მან ბეოტიაში დააარსა ქალაქი თებე.
386. ეტეოკლე — პოლინიკეს ძმა, იხ. IV, 377.
477. სიმონიოსი — მდინარე სიმონტის პირას შობილი, სიმონტისპირელი.
508. პეტრამოსი — ტროის ანუ ილიონის აკროპოლისის სახელწოდება.
515. ტრიტოგენია — ათენას ეპითეტი (მნიშვნელობა არ არის ნათელი).

ქება მისთვის

51. არტემისი — მარადქალწული ნადირობის ქალღმერთი. ლეტოს და ზევსის ასული, აპოლონის და.
63. ამ გემით გაიტაცა პარისმა ელენე. იგი გახდა სათავე ტროის ომისა.
83. მორა — ბედისწერის ქალღმერთი. ჰომეროსის შემდგომ ხანებში ბერძნებს წარმოდგენილი ჰყავდათ მორა სამი ქალღმერთის სახით: კლოთო ქსოვს ცხოვრების ძაფს, ლაქესის ამოაქვს კაცის წილხვედრი, ხოლო ატროპოსი წვევტს სიცოცხლის ძაფს.
222. ტროსი — ტროელ მეფეთა მამამთავარი, მისი სახელი (ტროა) ეწოდა ქვეყანასაც, იგივე სახელი ჰქვია ერთ-ერთ ტროელს, რომელიც მოკლა აქილევსმა.
266. განიმედი — ტროელთა მეფის ტროის ვაჟი, რომელიც ზევსმა მისი სილამაზის გამო მამას გაუცვალა რაშებში. მოგვიანო თქმულებით განიმედი ზევსმა არწივს მოატაცებინა, უკვდავება უბოძა და ღვინის მწდედ გაიხადა.
269. ლამედონტი — ტროის მეფე, პრიამოსის მამა.
318. კვიპროსელი — აფროდიტეს ეპითეტი, „კვიპროსის შობილი“.
333. ენო — ომის ქალღმერთი.
338. ქარიტი — სილამაზის სამი მარადნორჩი ქალღმერთი.
370. კვიპროსი — კვიპროსის შობილი, კვიპროსელი (აფროდიტეს ეპითეტი).
371. დიონე — აფროდიტეს დედა. ძველი ქალღმერთი. ჰომეროსის შემდგომ-დროინდელ საბრძენებელში მისი კულტი არ ჩანს.
392. ამფიტრიონის ძე — ამფიტრიონი იყო პლემენს ქმარი და ითვლებოდა პერაკლეს მამად, თუმცა პლემენს პერაკლე ზევსისგან შეეძინა.

395. აიდესი — მიწისქვეშეთის, ჰადესის ღმერთი, საიქიო.

401. პეანი — აქიმობის ღმერთი, ღმერთთა დასტაქარი.

438. დამონი — დემონი, ავი სული.

509. ფოტოსი — აპოლონის ეპითეტი („სხივოსანი“).

518. ერისი — შულის ქალღმერთი.

525. ბორეასი — ჩრდილოეთის ქარი.

648-49. იგულისხმება პერაკლე.

723. რეამანიანი — ბერძნ. „ოკტაენეა“, საზიდარი, ეტლი, რომელსაც რეა თვლის მანა აქვს.

734. პეპლოსი — მოსასხამი, სამოსი (უპირატესად ქალისა), გადასახურავი (საბანი).

741. გორგო — ფრთოსანი ურჩხული, თმების ნაცვლად გველების მქონე. ჰომეროსი იცნობს ერთ გორგოს — მედუსას.

749. ჰორეზი — წელიწადის დროთა ქალღმერთები, ოლიმპოს კარიბჭის მცველნი.

898. ურანიდეზი — ურანოსის, პირველფთაების, ზეცის ღმერთის (ბერძ. „ურანოს“ — ცა) შვილები.

ქება მისთვის

132. დიონისე — ღვინისა და ვენახის, მხიარულების ღმერთი.
175. „მეთედადგაეოს ვარდისთიეზა“ — გათენდა მეთე დილა.
236. ასტროხიანი, ცხრაზროხიანი — ზროხა (საქონელი) გვაროვნული წყობილების დროს იყო საცვლელი ერთეული, იხმარებოდა ფულის ნაცვლად, როგორც ფასის საზომი.
- 402-403. „მამა ეძახდა სკამანდრიოსს, ტროის მცხოვრებონი — ასტიანაქტს: ტროის ზურჯი ჰექტორიაო“ — ტროელთა შენედელებით, „სკამანდრისპირელის“ შედწოდება არ შეეფერებოდა პატარა ბავშვს, ასეთი პატივის ღირსი მხოლოდ მისი მამა შეიძლებოდა ყოფილიყო.

ქება მისთვის

84. ორმხრივხოფიანი ხომალდეზი — იგულისხმება დიდი წყალ-წყვის მქონე ხომალდები, რომელთაც ორსავე მხარეს დიდძალი ხოფების (ნიჩბების) მწკრივი ჩაუყვებოდა.
36. ჰომეროსი

389. მრავალქერხეიასი გეხი — ხოხალდი, რომელსაც მერხებზე მჯდომი ბევრი მენიჩხე მიაყურებდა.

453. პოსეიდონმა და აპოლონმა ტროის მეფეს ლაომედონტს აუგეს ციხე, მაგრამ მან ეს შრომა არ დაუფასა ღმერთებს.

469. ჰიპსიპილე — კ. ლემნოსის დედოფალი. მის დროს ლემნოსელმა ქალებმა დახოცეს ქმრები ღალატისათვის. უმამაკაცი კუნძულზე მოსული არგონავტები კარგახანს დარჩნენ მათთან. ჰიპსიპილეს არგონავტთა მეთაურისგან იასონისგან შეეძინა ვაჟი — ევნეოსი.

471. მეტრონი — საწყაო ერთეული.

ძეგა მერვე

1. „მიწას ეფინა ეოს ყვითელპეპლოსიანი“ — გათენდა.

13. ტარტარი — ჯოჯოხეთი.

363. ევრისტეესი — ტირინთოსა და მიკენის მეფე.

368. ერეზოსი — მკვდართა სამეფო.

393. პორები — იხ. V, 749.

479. კრონოსი — ზევსის მამა, ურანოსის შვილი. მან დაამხო ურანოსის ძალაუფლება, მაგრამ შემდეგ თვით ემსხვერპლა ზევსს, რომელმაც იგი ჯოჯოხეთში შთანთქა.

იპეტე — ძველი ღვთაება, ტიტანი, პრომეთეს და ატლანტის მამა.

ძეგა მესხრე

122. ტალანტი — სასწორი, საწყაო. წონის ერთეული. არ ჩანს, რამდენს უდრიდა პომეგრანოსის დროს, შემდგომ ხანებში ეტოლებოდა 26, 2 კგ. ტალანტი იყო აგრეთვე ფულის ერთეული: ოქროს ტალანტი უდრიდა 10 ვერცხლის ტალანტს, ვერცხლისა — 60 მნას (ზაბილონური, სპარსული და ეგინის მხარისა — 100 მნას), მნა თავის მხრივ ეტოლებოდა 100 ატიკურ დრაქმას, დრაქმა — 6 ობოლს, რომელიც ფულის ყველაზე წვრილ ერთეულს წარმოადგენდა.

191. ეაკიდი — ეაკეს შთამომავალი.

454. ერინია — შურისძიების ქალღმერთი.

457. პერსეფონე — ზევსისა და დემეტრეს ასული. იგი გაიტაცა ჰადესმა და ცოლად შეირთო. ზევსმა ნება დართო პერსეფონეს ნახევარი წელი

562

ოლიმპოზე ყოფილიყო, დედასთან, ნახევარი წელი კი — მიწისქვეშეთში, ქმართან. მითი პერსეფონეს შესახებ განასახიერებს ზამთრისა და ზაფხულის დროთა ცვლელადობას: როცა პერსეფონე ოლიმპოზეა, ბუნება აყვავებულია.

484. დოლოპები — თესალიური ტომი.

502. ლიტები — ზევსის ასულები, თხოვნა-ვედრებისა და ლოცვის ქალღმერთები. ბერძნ. „ლიტე“ ნიშნავს ხვეწნას, მუდარას.

ძეგა მამათე

415. ილოსი — ტროის ძე, ლაომედონტის მამა, პრიამოსის პაპა. ტროის მეორე სახელის — ილიონის ეპონიმი.

497. „ძეოინეიდის“ — დიომედე, ოინეესის ძის — ტიდევსის შვილი.

498. ერთმთლიან ფლოქვად ქცეული — ბერძნ. „მონიუხეს“ — „ერთ-ფლოქვიანები“. იგულისხმება ცხენების დიდი სისწრაფე და მიზანსწრაფული სრბოლა.

ძეგა მითერთმეტე

1. ტითონი — ლაომედონტის ძე, პრიამოსის ძმა, მემნონის მამა. განთიადის ქალღმერთმა ეოსმა იგი ქმრად გაიხადა, უკვდავება შესძინა, მაგრამ დაავიწყდა მარადიული ჭაბუკობა მიენიჭებინა.

256. „შუბი... ქარში ნაზარდი“ — იგულისხმება შუბისტარი, რომელიც მინდვრად, ქარში გაზრდილი ხისგან იყო მოჭრილი.

270. ელეითები — მშობიარობის ქალღმერთები.

352. თვალამოდებული ზუჩი — ზუჩი, რომელსაც გასახედად დატოვებული აქვს ორი ღრუ.

372. დარდანოსი — ამ სახელით ორი პიროვნება გვხვდება „ილიადაში“, ერთია პეტრორისა და ენეასის საერთო წინაპარი, ხოლო მეორე — მეომარი, რომელიც მოკლა აქილეესმა. დარდანელები ეწოდება ენეასის მებრძოლებს.

395. „ჩიტებს გაუდით რია-რია და არა ქალებს“ — იგულისხმება, რომ მოკლულთა გვამებს ყვავ-ყორნები დასტრიალებენ და არა ჭირის-უფლები.

604. „დაესიყო საწყისი გლოვის“ — იგულისხმება, რომ აქაველთა ბედით აქილეესის დაინტერესებას მოჰყვება გლოვა — პატროკლეს დალუპვა და ანლო მომავალში თვით აქილეესის სიკვდილი.

563

701. ავგეასი — ელიდის მეფე. ოცდაათი წელი მისი თავლა არ გაწმენდილა, ჰერაკლემ ერთ დღეში გაასუფთავა. აქედან არის გამოთქმა „ავგეასის თავლა“, რაც ნიშნავს გამოუღებელ სიბინძურეს, რომელსაც არაფერი ეშველება.

733. არესის საქმე — ბრძოლა, ომი.

750. მიწის მრყეველი — პოსეიდონი.

ძეგა მცხამეტე

5. პიპემოლგოსნი — სკვითური ტომი, „ჰაკთა მწველენი“.

322. დემეტრეს ნაყოფი — მიწათმოქმედებისა და ნაყოფიერების ქალ-ღმერთის ნობათი, ის, რასაც მიწა იძლევა.

345. კრონიონები — იგულისხმება ზევსი და პოსეიდონი.

425. „ღამის წყვდიადი“ — აქ ნიშნავს სიკვდილს.

746-747. პულიდამანტს ეშინია, რომ ბრძოლაში კვლავ ჩაებმება აქილეესი.

759-760. ლაპარაკია ორ მებრძოლზე, რომელთაც ერთი სახელი — ასიოსი ჰქვიათ: ასიოს ადამანტის ძე და ასიოს ჰირტაკოსის ძე.

ძეგა მეთოთხმეტე

201. ოკეანე — ურანოსის და გეას ძე, ტიტანი, ტეთისის ძმა და მეუღლე, ღმერთების, ზღვათა და მდინარეთა მშობელი.

250. კრონიონის ძე — იგულისხმება ზევსის ძე ჰერაკლე.

274. თანაარსნი ძველი კრონოსის — ტიტანები, ურანოსის შვილები.

291. ქალკიდი, კიმიდი — ქორი, ლათ. *nocturnus accipiter*.

315. იქსიონე — ლაპიების მეფე. მან ჰერას გულის მონადირება მოინდომა, მაგრამ ზევსმა ნეფელეთი (ღრუბლით) შეუცვალა სატრფო.

317. დანაე — დანაეს ოქროს, წვიმის სახით დაუკავშირდა ზევსი. მისგან იშვა პერსეუსი. ამ მითის სიუჟეტი ხშირად გვხვდება სახვით ხელოვნებაში (ტიციანი, რემბრანდტი და სხვა).

323. სემელე — თებეს მეფის კადმოსის ასული. მას ზევსისგან შეეძინა დიონისე — ღვინისა და მხიარულების ღმერთი.

ალკმენე — ამფიტრიონის მეუღლე. მისგან შეეძინა იფიკლე, ხოლო ზევსისგან — ჰერაკლე.

ძეგა მეთხუთმეტე

87. თემიდა — ტიტანიდა, ზევსის ცოლი, სიმართლის, მართლმსაჯულებისა და წინასწარმეტყველების ღმერთქალი.

101-102. დედოფალი ჰერა ნაძალადევად იღიმება.

119. შიში და საშინელება — ამ შემთხვევაში იგულისხმება არა ემოციები, არამედ ამ განცდათა გამომწვევი ღმერთები.

412. ათენა იყო ხელოვნებისა და ხელოსნობის ქომაგიც.

425. დარდანნი — დარდანელები, დარდანოსის შთამომავალნი, ტროელთა ერთ-ერთი რაზმი, რომელსაც ენეასი მეთაურობდა.

566-567. რვალის კედელი გემს შემოავლეს — იგულისხმება აზ-ჯარასხმულ მეომართა ცოცხალი კედელი.

706. პროტესილასი იყო პირველი, ვინც ტროის ომს შეეწირა.

729. შვიდტერფიანი მერხი — მთლად ნათელი არ არის, რას გულისხმობდა ამ სიტყვაში ჰომეროსი. შესაძლოა, მართალი იყოს „ილიადის“ რუსულად მთარგმნელი გნედიჩი, რომელიც თვლიდა, რომ „შვიდტერფიანი მერხი“ მენიჩბეთა დასაჯდომად კი არ იყო განკუთვნილი, არამედ წარმოდგენდა შვიდი ტერფის სიგრძე, „შვიდფუტიანი“ (ინგლისური „ფუტ“ ნიშნავს „ტერფს“) ფიცარს, რომელსაც გემიდან გადმოსასვლელად, ტრაპად იყენებდნენ.

47. სიკვდილსა სთხოვდა — იგულისხმება, რომ ბატროკლეს ონში ჩაბმას მალე უნდა მოჰყოლოდა მისი სიკვდილი.

150. ჰარპია პოდარგე — ჰარპიები — სიკვდილის მომასწავებელი სულელები. პოდარგემ ზეფიროსთან შეუღლებით შვა აქილეესის რაშები — ქსანთოსი და ბალიოსი.

174. სპერქეიოსი — მდინარე თესალიაში.

235. სელები — მოგვები და მისნები დოდონაში. ისინი წინასწარმეტყველებდნენ წმინდა მუხის ფოთლების შრიალზე, ამიტომ დადიოდნენ ფეს-შიშველნი.

329. ქიმერა — ურჩხული.

ძეგა მერვედმეტე

4-5. ჩვენამდე მოაღწია ამ ტაეების ძველქართულმა თარგმანმა, რომელიც ასე ეწერს: „ბარბით მცემელობს პირშო-შობ ვერ მეცნიერი შობისა“.

455. ყურების დაჭრა მონობის ნიშანი იყო. აქედან არის გამოთქმა „ყურ-
მოჭრილი მონა“.

ქება ოცდაშვიტო

29. ორიონის ძაღლი — თანავარსკვლავედი.
506-507. „ტროლეზი ასე უხმოვენ, რადგან შენ ერთი ბჭეს
იცავდი და ტროის ციხეს“ — ჰექტორი შვილს ეძახდა სკამან-
დრიოსს (სკამანდრისპირელს). ასეთ ზედწოდებას ტროელი მოქალაქენი
არ იზიარებდნენ. მათ მიაჩნდათ, რომ სკამანდრიოსი (ტროის მთავარი
მდინარიდან მომდინარე სახელი) უფრო თვით ჰექტორს შეეფერებოდა,
როგორც ქალაქის ბურჯს.

ქება ოცდაშესამე

25. დარდანioni — დარდანოსის შთამომავალი, ჰექტორი.
269. ტალანტი — იხ. IX, 122.
296. ანქისიდი — ანქისეს ძე.
679. ოდიპოსი — მეფე ლაიოსისა და იოკასტეს ძე. ოდიპოსის მითი
საფუძვლად დაედო სოფოკლეს ცნობილ ტრაგედიას „ოიდიპოს მეფე“.
თქმულება გამოიყენეს შემდგომში სენეკამ, კორნელმა, ვოლტერმა და
სხვებმა.

ქება ოცდაშვიტის

30. ლაპარაკია მითზე, რომელიც ეხება ტროის ომის დაწყების მიზეზს. პა-
რისმა ჰერას, ათენას და აფროდიტეს შორის სილამაზეში უპირატესობა
სიყვარულის ქაღალმერთს მიანიჭა, რომელმაც მთელს ქვეყანაზე ულამაზესი
ქალის სიყვარული აღუთქვა. პარისმა მართლაც მოიგო სპარტის მეფის
მენელაოსის მეუღლის ელენეს გული.
340. პედელა — მსუბუქი ფეხსაცმელი, შედგებოდა მხოლოდ ტყავის ძირი-
საგან (ფეხსაცმელს ზედა ძირი არ ჰქონდა) და ეს ძირი მაგრდებოდა
შიშველ ტერფზე წნული თასმების საშუალებით.
440. ერიუნიოსი — ჰერმესის ეპითეტი („სიკეთის მომანი“).
602. ნიობე — ნიობეს ჰყავდა 12 ქალ-ვაჟი. მან აბუჩად აიგდო ლეტო,
რომელსაც მხოლოდ ორი შვილი ჰყავდა — აპოლონი და არტემისი. ამისა-
თვის კადნიერი დედა სასტიკად დაისაჯა: აპოლონმა და არტემისმა ყვე-
ლა შვილი დაუხოცეს.

შინაბარსი

სიტყვა ჰომეროსზე	5
ქება პირველი	
ჟამიანობა. რისხვა	51
ქება მეორე	
სიზმარი. ბეოტია, ანუ სომალდთა ხია	70
ქება მესამე	
ფიცი. ალექსანდროსისა და მენელაოსის შერკინება	96
ქება მეოთხე	
ფიცის გატება. აგამემნონის მიერ ლაშქრის შემოვლა	110
ქება მეხუთე	
დიომედეს გმირობა	127
ქება მეექვსე	
ჰექტორისა და ანდრომაქეს შეხვედრა	155
ქება მეშვიდე	
ჰექტორისა და აიანტის შერკინება	171
ქება მერვე	
ღმერთების ბჭობა. შეწყვეტილი ბრძოლა	186
ქება მეცხრე	
ელჩობა	203
ქება მეათე	
დილონია	225
ქება მეთერთმეტე	
აგამემნონის გმირობა	244
ქება მეოთხეტე	
გალავანთან შერკინება	270
ქება მეცამეტე	
ბრძოლა სომალდებთან	285
ქება მეოთხმეტე	
ზეფისის მოხიბვლა	311
ქება მეოთხმეტე	
განდევნა სომალდებთან	328
ქება მეთექვსმეტე	
პატროკლეა	352

ქება მეჩვიდმეტე	380
მენელაოსის გმირობა	
ქება მეთვრამეტე	404
საჭურვლის გაჭედვა	
ქება მეცხრამეტე	424
რისხვის დაცხრომა	
ქება მეოცე	437
ღმერთების ბრძოლა	
ქება ოცდამეერთე	454
ბრძოლა მდინარის ნაპირებთან	
ქება ოცდამეორე	473
პექტორის მოკვლა	
ქება ოცდამესამე	490
პატროკლეს დაკრძალვა. ასპარეზობა	
ქება ოცდამეოთხე	520
პექტორის გამოსყიდვა	547
შენიშვნები (რომან მიმინოშვილი)	

რედაქტორი ლია იმერლიშვილი
მხატვრული რედაქტორი დავით ღუნდუა
ტექნიკური რედაქტორი მერი ანუაშვილი
კორექტორები: ლეილა არეშიძე, ლეილა არჩვაძე
გამომშვები არჩილ ხააკაძე

გადამცემი წარმოებას 20/VIII-79. ხელმოწერილია დასა-
ბეჭდად 22/XI-79. საბეჭდი ქაღალდი № 1. 84×108¹/₃₂
პირობითი ნაბეჭდი თაბახი 30,24. სააღრიცხვო-საგამო-
მცემლო თაბახი 28,38. ტირაჟი 50.000. შკკ. № 2846
ფასი 3 მან.

გამომცემლობა „საბჭოთა საქართველო“
თბილისი, მარჯანიშვილის 5.

საქართველოს სსრ გამომცემლობათა, პოლიგრაფიისა
და წიგნის ვაჭრობის საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის
თბილისის ი. ჭავჭავაძის სახ. წიგნის ფაბრიკა, მეგობ-
რობის გამზირი № 7.

Тбилисская книжная фабрика, им. И. Чавчавадзе,
Государственного комитета Грузинской ССР по
делам издательств, полиграфии и книжной тор-
говли, пр. Дружбы № 7.

Библиотека всемирной литературы
(На грузинском языке)

ГОМЕР

ИЛИАДА

Издательство «Сабчოга Сакартвело»
Тбилиси, Марджанишвили, 5
1979

მსოფლიო ლიტერატურის ბიბლიოთეკა

პირველი სერია

ტ. 2

A
88 — 13
3 806

Г $\frac{70404 - 280}{M 601 (08) - 79}$ 316 — 80

გამომცემლობა „საბჭოთა საქართველო“

მსოფლიო ლიტერატურის ბიბლიოთეკა

პირველი სერია

გამოცემულია:

- ტ. 3. ჰომეროსი. ოდისეა.
- ტ. 4. პლუტარქი. რჩეული ბიოგრაფიები.
- ტ. 6. ძველი ქართული ლიტერატურის ძეგლები.
- ტ. 8. შ. რუსთაველი. ვეფხისტყაოსანი.
- ტ. 9. ირანული პოეზია.
- ტ. 10. კალევალა.
- ტ. 11. ნიზამი. პოემები. ლირიკა.
- ტ. 13. ჯოვანი ბოკაჩო. დეკამერონი. წ. I.
- ტ. 14. ჯოვანი ბოკაჩო. დეკამერონი. წ. II.
- ტ. 16. ჯ. ჩოსტი. კენტერბერიული მოთხრობები.
- ტ. 25. ჯ. მილტონი. დაკარგული სამოთხე. სამსონი.
- ტ. 28. ს. ორბელიანი. სიბრძნე სიცრუისა; დ. გუ-რამიშვილი. დავითიანი.
- ტ. 29. შოტლანდიური პოეზია.
- ტ. 34. სტენდალი. წითელი და შავი. იტალიური ქრონიკები.
- ტ. 36. ჰ. ჰაინე. რჩეული.
- ტ. 38. ო. ბალზაკი. მამა გორიო. შაგრენის ტყავი. მოთხრობები.
- ტ. 39. ა. ბუშინი. ევგენი ონეგინი. პოემები. ლირიკა. მოთხრობები.

- ტ. 40. ვ. ჰიუგო. პარიზის ღვთისმშობლის ტაძარი.
- ტ. 41. პ. მერიმე. შარლ მეცხრის მეფობის ქრონიკა. ნოველები.
- ტ. 42. ნ. გოგოლი. ტარას ბუბლა. მკვდარი სულები. პეტერბურგული მოთხრობები.
- ტ. 43. უ. ტეკერეი. ამოების ბაზარი. წ. I.
- ტ. 44. უ. ტეკერეი. ამოების ბაზარი. წ. II.
- ტ. 50. თ. დოსტოევსკი. დანაშაული და სასჯელი.
- ტ. 51. შ. კიბე. რჩეული.
- ტ. 52. ჰ. იბსენი. დრამები.
- ტ. 55. მ. ტენი. ტომ სოიერის თავგადასავალი. ჰეკლბერი ფინის თავგადასავალი.
- ტ. 59. ი. ვაზოვი. დამონებულნი.
- ტ. 62. ქართველი რომანტიკოსები.
- ტ. 65. ჰ. სენკევიჩი. ჯვაროსნები.
- ტ. 68. რ. როლანი. კოლა ბრონიონი. მოთხრობები.
- ტ. 69. ჯ. გოლგოთორთი. მესაქუთრე. მოთხრობები.
- ტ. 72. თ. მანი. ჯადოსნური მთა. წ. I.
- ტ. 74. ჯ. ლონდონი. მარტინ იდენი. მოთხრობები.

მალე გამოვა:

- ტ. 17. უ. შექსპირი. დრამები. წ. I.
- ტ. 22. ფრანგული დრამა.
- ტ. 27. შ. რუსო. ახალი ელოზი.
- ტ. 53. ლ. ტოლსტოი. ანა კარენინა. წ. I.